LATIN
5730
1514 - IV

Exp. XIII – 102

Tite Live :

Livres	XXI.	Fol. 1.
—	XXII.	— 22 verso.
—	XXIII.	— 77 verso.
—	XXIV.	— 127.
—	XXV.	— 176.
—	XXVI.	— 225 verso.
—	XXVII.	— 281 verso.
—	XXVIII.	— 342 verso.
—	XXIX.	— 383 verso.
—	XXX.	— 442.

Ordre des cahiers du manuscrit.

I. Manque.
II. Manque.
III. Fol. 1-2 [1 et 8].
IIII. Manque.
V. Fol. 3-9 [2-8].
VI. Fol. 10-17.
VII. Fol. 18-25.
VIII. Fol. 26-33.
VIIII. Fol. 34-41.
X. Fol. 42-48 *bis*.
XI. Fol. 49-56.
XII. Fol. 57-64.
XIII. Fol. 65-72.
XIIII. Fol. 73-80.
XV. Fol. 81-88.
XVI. Fol. 89-96.
XVII. Fol. 97-104.
XVIII. Fol. 105-112.
XVIIII. Fol. 113-120.
XX. Fol. 121-128.
XXI. Fol. 129-136.
XXII. Fol. 137-144.
XXIII. Fol. 145-152.
XXIIII. Fol. 153-160[10].
XXV. Fol. 162-169.
XXVI. Fol. 170-177.
XXVII. Fol. 178-185.
XXVIII. Fol. 186-193.
XXVIIII. Fol. 194-201.
XXX. Fol. 202-209.
XXXI. Fol. 210-217.
XXXII. Fol. 218-225.
XXXIII. Fol. 226-233.
XXXIIII. Fol. 234-241.
XXXV. Fol. 242-249.
XXXVI. Fol. 250-257.
XXXVII. Fol. 258-265.
XXXVIII. Fol. 266-273.
XXXVIIII. Fol. 274-281.
XL. Fol. 282-289.
XLI. Fol. 290-298[11].
XLII. Fol. 299-307[12].
XLIII. Fol. 308-313.
XLIIII. Fol. 314-321.
XLV. Fol. 322-327.
XLVI. Fol. 328-335.
XLVII. Fol. 336-343.
XLVIII. Fol. 344-351.
XLVIIII. Fol. 352-359.
L. Fol. 360-367.
LI. Fol. 368-375.
LII. Fol. 376-383.
LIII. Fol. 384-391.
LIIII. Fol. 392-399.
LV. Fol. 400-407[1].
LVI. Fol. 408-415.
LVII. Fol. 416-423.
LVIII. Fol. 424-431.
LVIIII. Fol. 432-439.
LX. Fol. 440-447.
LXI. Fol. 448-455.
LXII. Fol. 456-463.
LXIII. Fol. 464-469[13].
LXIIII. Manque.
LXV. Fol. 470 [1].

1. Les deux cahiers LIIII et LV devraient porter les signatures LII et LIII et vice-versa.
10. La cote 161 a été omise dans la foliotation.
11. La cote 297 a été omise dans la foliotation.
12. La cote 306 a été omise dans la foliotation.
13. Les fol. 464 et 465 ont été cotés deux fois.

5255.

T. LIVII historiarum ab v. c. liber XXI. cuius XVI. folia amissa sunt. 1

BIBLIOTHECA REGIA

fol. edit. Mantuan. poster. 128. b

1.

IVSAVIDISSIMA GENS
EST PRINCIPUM ANIMI
CONCILIENTURI TAPER
AGRATIS HISPANIA GALLIAE
POPULISQ; LEGATI ROMA
REDEUNT HAUDITA
TO POSTQUAM CONSULES
IN PROVINCIAS PROFECTI
ESPANTI CIUITATEM OM
NEMINE EXPECTATIONE
OCCUPARE STAMINUERE
RUNT SALIS CONSTANTE
FAMAM IN LIBERUM POE
NOSTRAM MISISSE HANNI
BALEM ACUNTO CAPTO CAR
AG. NEMINO QUAM IN
CONCESSERAT
QUAERO
QUAEQ. CARTHAGI
DECRETAQUE
RENT SEQUENO DU
CEM SOLUM SEDETIAM
SALAM ESSE BELLUM AR
TIS DIUIDENDUM RE
LIQUUS PRAEDAE NIHIL
ULTRA DIFFERENDUM

RATUS HISPANIAE GENTES
MILITES CONIUGERE
CREDO EQUOS QUOQUE
SOCIETIPSOS GESSERE
PACATIS OMNIBUS HISPA
NIAE POPULIS AD FINI
ENDAM NOBIS
EXERCITUSQ DIMITTEN
DOS ESSE AUT MALUIMUS
RAS TRANSFERENDUM
BELLUM ILLAE NIMIRAE
GENTES NON PACIS SED
LUM SEDETIAM UICIO
PRAEBONIS FLOREBUN
SI EXALIIS GENTIBUS
PRAEDAM ET GLORIAM
QUAERIMUS ITAQUE
CUM LONGINQUA BELLO
DOMI NIHIL TAM IN
CERTUM QUAESITI QUANDO
DOMOS UESTRAS SIQUE
ALIQ IBI CARA SUNT UISU
PATRIS SI QUIS UESTRUM
SUOS INUISERE QUI CUM
MEATUM DOPRO
RE MEDICO AD SITIS UTDIIS

Claudii Puteani.

5730.

BENE IUVANTIB· BELLUM
INCENTIS GLORIAE PRAE
DEQUE FUTURUM IN
CIPIAMUS
OMNIBUS FERE VISENDI
DOMOS OBLATA VULTUS PO
TESTAS GRATAE RATE IAM
DESIDERANTIBUS SUOS
ET LONGIUS IN FUTURUM
PROVIDENTIB· DESIDERIU
PERIOTUM TEMPUS HIEMIS
QUIES INTER LABORES AUT
ETIAM EXHAUSTOS AUT MAGIS
EXAURIENDOS RENOVA
UNT CORPORA ANIMOSQUE
AD OMNIA DE INTEGRO PA
RATIENDA VERE PRIMO AD
EDICTUM CONVENERE
HANNIBAL CUM RECEN
SUISSET OMNIUM GENTI
UM AUXILIA QUAE DIS PROFEC
TUS HERCULI VOTA EXSOL
VIT NOVIS QUAE SEOBLI
GATUOTISSI CETERA PRO
SPERE VENISSENT IN DE
PARTIENS EQUITAS SIMUL
IN FERENDUM AD QUE AR
CENDUM BELLUM NEDU
IPSE TER RESTRI PER HIS
PANIAM GALLIAM QUE
ITINERE ITALIAM PETE
RET NUDAX FERIAQUE
ROMANIS AFRICA ABSI
CIDA ESSET UXI DO PRAE
SIDIO FIRMAR ET EAM
SIXTUM PRO EO SUPPLE
MENTUM IPSE EX AFRI
CA MAXIME EXCULTO
RUM LEVIUM ARMIS
PE TUTUS AFRICAM HISPA
NIAM AFRICA melior inspem
PROCUL AB DOMO FU
TURUS UTER QUE MILES
UELUT MUTUIS PIGNE
RIB· OBLIGATIS TIPENDIA
FACERENT XIIII MILIA
DCCCL· PEDITES CETRATOS
MISIT IN AFRICAM ET FUN
DITORES BALEARES DCCC
LXX EQUITES MIXTOS
EX MULTIS GENTIBUS
∞ CC· HAS COPIAS PARTI

fi. 128. edit. Manut. I.

desunt hic quinq. fere folia.

2

2

fol. 130. edit. Manut. pag. D.

TEGROBELLONUSQUA
NTEIBATISUIRIBUS
ITALIAMADGREDIEN
DAMCENSENTIMULTI
TUDOTIMEBATQUIDE
HOSTEMNONDUMOB
LITERATAMEMORIA
SUPERIORISBELLISED
MAGISTERIMMENSU
ALPESQUEREMFAMA
UTIQUEINEXPERTISHOR
RENDAMMETUEBAT
INQUEHANNIBALPOST
QUAMIPSISENTENTIA
STETITPERGERETREAD
QUEITALIAMPETERETAD
UOCATAMCONTIONE
UXRIXEMILITUMUER
SATANIMOSEXSTIGAN
DOADHORTANDOQUE
MIRARISEQUINAM
PECTORASEMPERINPA
UIDAREPENSTERROR
INUASERITPERIOIAN
NOSUINCENTISEOS
STIPENDIAFACERENEQ

ANTEHISPANIAEXCES
SISSEQUAMOMNES
GENTESQ·ETTERRAS EAS
QUASDUODIUERSAMA
RIAAMPLECTANTURAR
THAGINIENSIUMESSEN
INDIGNATOSDEINDE
QUODQUICUMQ·SAGUN
OBSEDISSENTUELUNOB
NOXAMSIBIDEDIPOS
TULARETPR·HIBERUM
TRAIECISSETADDELENDU
NOMENROMANORU
LIBERANDUMQUEOR
BEMTERRARUMTUMNE
MINIUSUMIDLONGU
CUMABOCCASUSOLIS
ADEXORTUSINTENDE
RENTIERNUNCPOST
QUAMMULTOMAIORE
PARTEMINITINERISEME
SAMCERNANTPYRINE
UMSALIUMINTERFERO
CISSIMASGENTESSUPE
RATUMRHODANUM
IAMTUMAMNEMTOT

militibus Gallorum
prohibentibus do
mitiam ipsius flu
minis uitra iectum
in conspectu alpis ha
beant quæ rum altæ
rum latus tutius esse
in ipsis portus hosti
um ita ut Gallos subsis
tere quidem alpes aliud
esse credentes quã
montium altitudi
nes fingerent altio
res pyrenæi iugis
nullas profecto ter
ras cælum contin
gere nec exuperabi
les humano generi
esse alpes quidem ha
bitari coli ac gigne re
atque alere animan
tes perhibentes ades
se exercitibus eos ip
sos quos certantes
Gallos non finnissu
blime elatos alpes tran

Gressos nemo maiores
quidem eorum indice
nasse ad uenas italiæ
nec ullo res has ipsas
alpis ingentibus sæpe
pe agminibus cum mi
seris ac coniugibus
migrantium modo
tot transmisisse.
militi quidem arma
to nihil secum præ
ter instrumenta be
lli portanti quidnam
umquam aut inexsuperabile
esse ac tum
ulta peretur quid
pe roctomenso pe
ricli quid laboris
exaustum esse dom
caput orbis terrarũ
pe lentibus quicquã
adeo asperum atque
arduum uideri quod
inceptum moretur
cepisse quondam
Gallos ea quæ adi

deſunt hic nouem folia

fol. 132. editionis Sigon. poſter. G

3

SALVE ESSE CERTE AIVNT
NON DE POSSESSIONE SICI
LIAE CAESARDINIAE DE
QVIBVS QVONDAM
AGEBATVR SED PRO MA
LIA VOBIS ESE PVGNAN
DVM NECESSITATIS VSAB
TERGO EXERCITVS QVI
NISI NOS VINCIMVS
HOSTI OBSISTIMVS AL
PES ALPES SVNT QVAS
DVM SVPERANT COMMV
PARARI NOVA POSSINT
PRAESIDIA HIC ESTO BI
TANDVM HANNIBALI SVEL
VISIANT ROMANA
MOENIA PVGNEMVS
VNVSQVISQVE SENO
CORPVS SVVM SED CO
IVGEM AC LIBEROS
PARVOS ARMIS PRO
TEGERE PVTEI NEGDO
MESTI CASSOLVM AC
TELA CVRAS SEDIDEM
IDEM HOC ANIMO FE
PVTEI NOSTRAS NVNC

INTVERI MANVS SENATVM
POPVLVMQ· ROMANVM
QVALIS NOSTRA VIS VT
TVSQVE FVERIT ALEM
DEINDE FORTVNAM
ILLIC SVRBIS AC ROMA
NISI IMPERII FORE
HAEC CAPVT ROMANOS
CONSILIA HANNIBALIS
BVS PRIVS QVAM VER
BIS AD HORTANDOS IM
LITES RATVS CIRCVM
DATO AD SPECTACVLVM
EXERCITVM CAPTIVOS
MONTANOS VINCTOS
IN MEDIOS TVLIT AR
MISQVE GALLICIS ANTE
PEDES EORVM PROIEC
TIS INTERROGARE IN
TERPRETEM VSSIT ET
QVI SVINCVLIS LEVARE
TVRARMA QVE EQVI
VICTORIAE FERET DE
CERTARE FERRO VELLET
CVM AD VNVM OMN
NES FERREM PVGNAM

QUE POSCERE NIL EIDE
LECTA IN ID SORS ESSET
SEQUISQUE EUM OPTA
BAT QUAM FORTUNAM
IN ID CERTAMEN LEGE
RET EIC UIUSQUE SORS
EXCIDERAT ALACHERIN
TER GRATULANTES CAU
DIO EXULTANS CUM SUI
MORI STRIPUDIIS ARMA
RAPTIM CAPIEBAT UBI
UE RODIMI CARENT
HIS HABITUS ANIMORUM
NON IN TER EIUSDEM
MODO CONDICIONIS
HOMINES ERAT SEDET
AM IN TER SPECTANTES
UULGO UINON UIN
CENTIUM MACIBUS QUE
BENE MORIENTIUM
FORTUNA LAUDARETUR
DUM SI QUID QUOD SPEC
TATIS PARIBUS AD FEC
TOS DIMISISSET CON
TIONE IN DE AD UOCA
TAM IAM PULEOS LOCU

TUS FERTUR
SIQUE MANIMUM MINA
LIENAE SORTIS EXTEM
PLO PAULO ANTE HABU
ISTI SEUNDEM MOXIN
AESTIMANDA FORTUNA
UESTRA HABUERITIS UI
CIMUS MILITES NEQUE
ENIM SPECTACULUM
MODO ILLUD SED QUAE
DAM UELUTI IMAGO
UESTRAE CONDICIONIS
ERAT AENESCIO AN MIX
IO RAUI NCULA MAIO
RES QUE NECESSITATES
UOBIS QUAM CAPTIUIS
UESTRIS FORTUNACIR
CUM DEDERIT DEXTRA
LEUAQUE DUO MARIA
CLAUDUNT NULLAM
NEA DEFUGIUM QUI
DEM NAUEM HABEN
TIBUS CI REA PADUSAM
NISMA IOR PADUS AC
UIOLENTIOR RHODANO
AB TERGO AL PES URGEN

4

4.

uixinecrisuobisacui
centibustransitae
hicuincendumaliimo
riendummilitesest
ubiprimumhostioc
currisuiseteademfor
tunaquaenecessitate
pugnandiimposuitprae
miauobiseauictoribus
proponitquibusanpli
orahominesneabdiis
quidemimmortalibus
opiaresolentisiciliae
tantumadsardiniam
parentibusnostris
ereptasnostrauirtu
terecuperaturiesse
mussatistamenampla
praetiaessentquid
quidromanitotrium
phisparciumconcessu
quepossidentidom
nesuestrumcumipsis
damnisfuturumest
inhanctamopimam
mercedemaggiecui

diisbeneiuuantibus
armacapiesatisadhuc
inuastislusitaniaccel
tiberiaeq·monubus
pecoraconsectando
nullumemolumentu
toilaborumpericulo
rumq·uestrorumui
dististempusestiam
opulentiauosacdiia
stipendiafacereetmag
naoperepraetiame
rertantumiiineris
periolmontesflumi
naqueetiotarmatasi
centesemensosinc
uobisterminumlabo
rumfortunadedinhic
dignammercedememe
ritisstipendiisdabit
necquammagninami
nisbellumestiamdis
ficileexistimarisuis
toriamforesepeetco
temptushostiscruen
tumcertamenedidit

ET INCLYTI POPULI REGES
QUE PER LEVI MOMENTO
VICTI SUNT UNA MODO EMP
TO HOC UNO FULGORENO
MINIS ROMANI QUI DEST
CUR ILLI VOBIS COMPARĀ
DI SINTŪ TUUI VICINTIAN
NORUM MILITIAM UES
TRAM CUM ILLA VIRTUTE
CUM ILLA FORTUNA TAM CEĀ
AB HERCULIS COLUMNIS
AB OCEANO TERMINIS Q·
ULTIMIS TERRARUM PER
TOT FEROCISSIMOS HIS
PANIAE ET GALLIAE POPU
LOS VINCENTES HOC PER
VENIS TIS PUGNABITIS
CUM EXERCITU ITALIAE
HAEC IPSA AESTAS EXIS
VICTO CIRCUMSESSO
AC ALLIS IGNOTO ADHUC
DUCIS VOTE NORANTIQ·
DUCEM AN MAE INPIAE
TORI PATRI CLARISSI
MI IMPERATORIS PROBE
NOTUM CERTE EDUCTU

DOMITOREM HISPANIAE
GALLIAE QUAE VICTOREM
EUNDEM NONALPINARŪ
MODO GENTIUM SED IPSA
RUM QUOD MULTO MA
IUS EST ALPIUM CUM SE
MENSTRI HOC CONFERAM
DUCE DESERTOREM EXER
CITUS SUI CUIUS QUIS DEMP
TUS SIGNIS POENOS ROMA
NOS Q· HODIE OSTENDAT
IGNORATURUM CERTUM
HABEO UTRUS EXERCITUS
SIT CONSULI NEC QUIL
LUD PARUM AESTIMO MI
LITES QUOD PRAEMO EST
UESTRUM CUIUS NON
ANTE OCULOS IPSE SEPE
MILITARE MALIQUOD
EDIDERIM FACINUS CUI
NON IDEM EGO UIRTU
TIS SPECIATOR ACTESTIS
NOTA TEMPORIBUS
LOCIS QUE REFERRE SUA
POSSIM DECORATUM
LAUDATIS MEMINERIS DO

NATIS q. ALIUM NUM PRI
US OMNIUM UESTRUM
QUAM IMPERATOR PRO
CEDUM AC IN MAGUERSUS
IGNOTOS INTER SE IGNO
RANTES QUE QUOD CUM
Q. CIRCUMTULIT OCULOS
PLENA OMNIA UIDEO ANI
MARUM MACROBORI SUE
TERANUM PEDITEM QUE
NERO SISSIMARUM GEN
TIUM EQUITES FRENATOS
INFRENATOS QUE EUOS
SOCIOS FIDELISSIMOS
FORTISSIMOS QUE EUOS
CARTHAGINIENSES CUM
PATRIAM TUM OBIRAM
IUSTISSIMAM PUGNATU
ROS INFERIMUS BELLUM
INFESTIS QUE SIGNIS DES
CENDIMUS IN ITALIAM
TANTO AUDACIUS FORTIUS
QUE PUGNATURI QUAM
HOSTIS QUANTO MAIOR
SPES MAIORES TANIMUS
INFERENTIS UIM QUAM

ARGENTIS ACCENDIT PRE
TER EA CIS TIMULA ANIMOS
DOLOR INIURIA INDIGNI
TAS ADSUPPLICIUM DEPO
POSCERUNT MEDUCEM
PRIMUM DEIN DEUOS
OMNES QUE AC UNIUM
OPPUGNASSE TIS DEDITOS
ULTIMIS CRUCIATIBUS AD
FECIT URI FUERUNT CRUDE
LISSIMA AC SUPERBISSIMA
GENS SUA OMNIA SUI Q
ARBITRIO FACIT CUM QUIB
BELLUM QUIBUS PACEM
HABEAMUS SEMODUM
INPONERE AECUM CEN
SENI CIRCUMSCRIBIT
INCLUDI QUE NOS TER
MINIS MONTIUM FLU
MINUM QUE QUOS NO
EXCEDAMUS NEQUE EOS
QUOS STATUIT TERMINOS
OBSERUARE TRANSIE
RIS HIBERUM NEQUID
RE ITI BIS IT CUM SACUN
TINIS AD HIBERUM EST

SAGUNTUMNOSQUAM
TEQUESTIGIOMOUERISPA
RUMESTQUODUETERRI
MASPROUINCIASMEAS
SICILIAMACSARDINIAM
ADIMISETIAMSPANIAS
ETINDECESSEROINAFRICA
TRANSCENDESTRANSCEN
DISSEAUTEMDICODUOS
CONSULESHUIUSANNI
UNUMINAFRICAMALLE
RUMINHISPANIAMMI
SERUNTNIHILUMQUAM
NOBISRELICTUMESTNI
SIQUODARMISUINDICA
REMUSILLISTIMIDISET
IGNAUISESSELICETQUI
RESPECTUMHABETQUOD
SUATERRASUUSACER
PERTOTAACPACATAITINE
RAFUGIENTESACCIPIENT
UOBISNECESSEESTFOR
TIBUSUIRISESSEETOM
NIBUSINTERUICTORI
AMMORTEMUECERTA
DESPERATIONEABRUP
TISALIISUINCERELUIS
FORTUNAADUBITABIT
INPROELIOPOTIUSQUA
INFUGAMORTEMOPPE
TERESIHOCBENEFIXUM
OMNIBUSDESTINATUM
INANIMOESTITERUM
DICAMUICISTISNULLUM
CONTEMPTUMADUINCEN
DUMHOMINIABDISIM
MORTALIBUSACRIUSDA
TUMEST
HIISADHORTATIONIBUS
CUMUTRIMQUEADCER
TAMENACCENSIMILI
TUMANIMIESSENTRO
MANIPONTEMICINUM
IUNCUNTUTANDIQUE
PONTISCAUSACASTELLU
INSUPERINPONUNTPOC
NUSHOSTIBUSOPERE
OCCUPATISMAXHARBALE
CUMALANUMDARUM
EQUITIBUSQUINGENTIS
ADDEPOPULANDOSSO
CIORUMPR·AGROSMIT

LIGALLIS PARCIQUAM
MAXIME IUBET PRINCI
PUMQUE ANIMOS AD DE
FECTIONEM SOLLICITARI
PONTE PERFECTO TRADUC
TUS ROMANUS EXERCI
TUS IN AGRUM INSUBRI
UM QUINQUE MILIA PAS
SUUM AUT COLUMULIS CON
SEDIT UBI HANNIBALEM
TRA HABEBAT REUOCATO
QUE PROPERE MAHAR
BALIA DQ· EQUITIBUS CU
INSPECTARE CERTAMEN
CERNERE NIHILUM QUA
SATIS DICTUM PRAEMONI
TUMQUE AD COHORTIAN
DOS MILITES RATUS UO
CATUS AD CONIONEM
CERTA PRAEMIA PRAENU
NTIAT IN QUORUM SPEM
PUGNARENT AGRUM SE
SED ATURUM ESSE IN ITA
LIA AFRICA HISPANIA UBI
QUISQUE UELIT IMMU
NEM PSI QUI ACCEPISSET
LIBERIS QUE QUI PECUN
IAM QUAM AGRUM MALU
ISSET ET SEARGENTO SATIS
FACTURUM QUI SOCIORU
CIUES CARTHAGINIENSES
FIERI UELLENT POTESTATE
FACTURUM QUI DOMOS
REDIERE MALLENT DATU
RUM SE OPERAM NECUIUS
SUORUM POPULARIUM
MUTATA SECUM FORTUNA
ESSE UELLE ET SERUIS QUOD
QUE DOMINO PROSECU
TIS LIBERTATEM PROPO
NIT BINAQUE PRO HIS
MANCIPIA DOMINIS SE
REDDITURUM EAQUE
UTRA TA SCIRENT FOREG
NUM LAEUA MANU DEXTRA
SIT CEM RETINENS SIT AL
LERET IOUEM CETEROSQ·
PRAECATUS DEOS ITA SE
MACTARENT QUEMAD
MODUM IPSE AGNUM
MACTASSET ET SECUNDUM
PRECATIONEM CAPUT PE

Cadissaxoelisillum
uerodomnesuelutidiis
auctoribusinspem
suamquisqueacceptis
idmoraequodnon
dumpugnarentadpo
tiendassperatarati
proeliumunoanimo
eluocеunaposcunt
aputromanoshaut
quamquamtantaala
crisaserarsuperceie
rarecentibuseliam
territosprodigiisnã
etlupusintrauerat
castralaniatisqueob
uisipseintactuseua
seratexamenapum
inarborepraetorio
imminentecõsedẽ
ratquibusprocura
tis§capioeumequita
tuculatoribusque
expeditisprofectus
adcastrahostium
exquopropinquo

Copiasquantaceleu
iuscenerisessent
speculandasobuius
fithannibalipsiẽ
equitibusadexplora
dacirca locaproces
soneutriallerospri
mocerneban tden
sordeindeincessu
tothominumeq̃
rummoriensprimũ
signumpropinquan
tiumhostiumfuit
consistentiumq;
agmeneiproeliũ
seseexpediebantsci
piolaculatoreseiqui
losequitesinfron
telocatromanos
socioꝝumquequod
roboris fuitinsubsi
disannibalfrena
tosequitesinmedi
umaccipitcornua
numidisfirmatuix
dumclamoresublato

laculiores fuerunt
inter subsidia ad-
cunduiacientium de
equitum certamen
erat aliquandiu an
ceps dein quiritum ba
bant equos pedites
intermixti multis la
bentibus exequis
aut desilientibus sub
suos praemicirem
uentos uidissent ita
magna ex parte ad
despuguauerat do
nec numidae equitum
cornibus erant cir
cumuecti pauidum
ab tergo ostendere
runt his pauor per
culit romanos auxit
que pauorem consu
lis uulnus periculum
que interregni futurum
primum pubescentis
filii pulsatum hic erat
iuuenis aeques quem

perfecti huius cebel
lauses tafricanus ob
egregiam uictoriam
de hannibale poenis
que appellatus fuga
menes fusa iaculato
rum maxume fuit
quos primos numidae
inuaserunt alius con
fertus equitatus con
sulem in medium ac
ceptum nonarmismo
do sed etiam corpori
bus suis protegens
in castra nusquam
trae fi dene quicquam
secedendo reduxit
seruati consulis de
cus coelius ad seruii
nationem liguren de
lecta malim equidem
defi bouerum esse it
quod et plures tradi
de reauctores sed fa
mo plunui hoc primu
cum hannibale proe

7

lium fuit quod facile
apparuit e quinta lume
lio rem poe num esse
et o bid campos paten
tis quales sunt inter
padum alpes quae bel
lo gerendo romanis
aptos non esse itaque
proxima nocte iussis
militibus sua sa silentio
colligere castra abti
cinio motа festinatu
que ad padum est utra
tibus quibus iunxe
rat flumen nondum
resolutis sine tumul
tu ad que insecutio
ne hostis copias trax
isset priusquam placentiā
peruenire quam sa
tis sciret hannibal ab
eo in oppositos tame
n ad haec morato rum
in citeriorem padi sec
ni terratem soluentes
cepit transi reponteo

non potuit tu extrema
resoluta erant notara
te in secunda aqua
labentem coelius auc
tor est imagonem cum
equinat uel hispani spe
ciebus flumen ex iem
plo transnassepsum
annibalem persuperi
ora padi uada exercitu
traduxisse elephantis
in ordinem ad sustinen
dum impetum flumi
nis oppositis experitis
amnis eius uix fidem
fecerint nam que equi
tes armis equisque
saluis tantam uim flu
minis superasse ueri
similes est uti am hispa
nos omnis inflatura
uexerint ut ressedmul
torum dierum circui
tu padi uada petendas fue
rint quae exercitus
grauis impedimentis

traduci posset posteri
ores aput me auctores
sunt qui biduo uix lo
cum rate emunxendo
flumini inuentum tra
duxisse cum magone
equites hispanorum ex
peditos praemissos du
hannibalem circa flumen
legationibus gallorum
audiendis moratus
traiecit grauius peditum
agmen interim magō
equites quae abi transitu
flumini sdiei unius
nere placentiam ad
hostes contenduntū
hannibal pauci sposi
diebus sex milia ab la
centa castra cum mu
nimento posterodie
in conspectu hostium
acie mde recta potes
tatem pugnae fecit in
sequenti nocte caedes
in castris romanis tu
multu tamen quam re
maiora bau xilia ar
bus
gallis facta est ad duo
gallis facta est ad duo
millia peditum et du
centi equites sui ciuis
ad portas trucidatis
ad hannibalem trans
fugiunt quos poenus
benigne ad locutus
et spe ingentium do
norum accessos in
ciuitates quemq; suas
ad sollicitandos popu
larium animos dimis
sis
Scipio caedem eam sic
num defectionis om
nium gallorum esse
ratus contractosque
eos scelere uelut nec
tara bie ad arma turos
quamquam cauis ad
hucuul nere erat ta
men quarta uigilia noc
tis insequentis tacito

AC MINE PROFECTUS AD
TREBIAM FLUUIUM IAM
LOCA ALTIORA COLLIS Q.
IM EDITIORE SEQUITES
CASTRA MOUET MINUS
QUAM ANTE NUMIDIS
DEIN DE OMNIE QUITA
TUTUR BASSE TUTIQUE
NOUISSIMUM AC MEN
NI AUIDIUS PRAEDEIN
UACUA ROMANA CAS
TRA NUMIDAE DELER
TISSENT IBIDUM PERSCRU
TANTES LOCA OMNIA CAS
TRORUM NULLO SATIS
DIGNO MORAE PRAETIO
TEMPUS TERUNT EMISSIS
HOSTIS EST DEMANIBUS
ELEUMIAM TRANSIRES
SOS TREBIAM ROMANOS
METANTIS QUE CASTRA
CONSPEXISSENT PAUCOS
MORA LORUM OCCIDE
RUNT CITRA FLUMEN IN
TERCEPTOS SCIPIONE CUE
XATIONE MUULNERIS IN
UIA IACENTIBUS RAPTI
ENSE COLLEGA MIAM
ENIM ET REUOCATUM
EXSICIA AUDIERAT RA
TUS EXSPECTANDUM LO
CUM QUI PROPE FLUMEN
TUTISSIMUS STATUIS
ESTUSUS DILECTUM EO
MUNITIONE PROCUL IN
DE HANNIBALE CUM EON
SEDISSE QUANTUM UIC
TORIAE QUAE STRIE LX
TUS TANTUM ANXIUS
INOPIA QUAE PER HOSTI
UM AGROS EUNTEM
NUSQUAM PRAEPARA
TIS COMMEATIBUS MA
IORI NDIES EXCIPIEBAT
ADEXSTIDIUM UICINI
QUOMAGNUM FRUMEN
TI NUMERUM CONGES
SERANT ROMANI MITTI
TIBI CUM UIM PARARENT
SPES FACTA PRODITIONIS

NEC SINE MAGNO PRAETIO-
NUMMIS AURE IS QUADRI
GENTIS DATIRO BRUNDI
SINO PRAEFECTO PRAESI
DI CORRUPTO TRADITUR
HANNIBALI CLASSIDIUM
ID HORREUM FUIT PROE
NISSE DENTIBUS ADIRI
BIAMINCAPTIVOS EXTRA
DITO PRAESIDIO UT FAMA
CLEMENTIAE IN PRINCI
PIO RERUM COLLIGERE
TURNIHIL SAEVITUM EST
CUM ADIRICUM XX TERRES
TRE CONSTITISSET BELLU
INTERIM CIRCA SICILIAM
INSULAS QUE ITALIAE IM
MINENTES ET AS EMPRO
NIO CONSULE ANTE I
XDUENTUM EIUS TERRA
MARIQUE RES GESTAE UI
GINTI QUINQUE REMES
CUM MILLE ARMATIS AD
DEPOPULANDAM ORAM
ITALIAE A CARTHAGINIEN
SIBUS MISSAE NOVEM

LITTORIAS OCTO AD INSULAM
URBEM ANTE NUNTIUS
INTRETUM ADVERTIT AES
TIVUS AD EAS CONSPECTAS
A MESSANA DUODECIM
NAVES AD HIERONEM
GES SYRACUSANORUM
MISSAE QUIBUS FORTE
MESSANAE ERAT CONSTRO
MANUM OPERIENS NUL
LO REPUGNANTE CAPTAS
NAVES MESSANAM IN
PORTUM DEDUXERUNT
COGNITUM EX CAPTIVIS
PRAETERVIGINTI NAVES
CUIUS IPSE CLASSIS ESSENT
INITIO IAM MISSAS QUIN
QUE ET TRIGINTA ALIAS
QUINQUE REMES SIC ALI
AMPLEXUS ADSOLLICITAN
DOS VETERES SOCIOS
LYBIAE OCCUPANDI PRAE
CIPUAM CURAM ESSE CRE
DERE EADEM TEMPESTAS
TEMQUE IPSI DISIEC
TI FORTUNAMQUE

Classem̃ decatis insu
las deiectam haec sicut.
hannō imperante rexiō-
aemilio praetori culus
siciliae prouinciae erat
praescribit monetq·
eiſ hannibalem firmote
nere praesidio exte-
ploeticq; reapraetore
acquitate missile cau
tribunisq· suos ad cu
ram custodiam inte
derentan eo omnia
hannibalem interim ap
parauit bellicedi cu
propositi uis soci na
ues decem dierum
commeatu armatas
uel deterrentis ibi
non magnum datum esset
nequis moram con
scendendi faceret
perque omnem moram
quie ex speculis prospi
cerent aduentantē
hostium classem simili

nisq· quamquam ideſſe
tram oratio ceresumma
uium erant carthagini
ensesuam in lucem acce
derent illi haec impre
sensum iam nenesquia
et luna pernoxerat et
sublatis armamentis
uenientem exemplo
datum ex speculis est un
opido ad arma conela
matum est et in naues
conscensum parsmili
tum in muris portaru
que in stationibus bois
parsinnaniboserani
et carthaginienses
quia rem forte aut eum
in parati scernebant
usq; ad luce mpotius
et abstinuerunt deme
disarmentis eodem
porea pta nd x quae ad
pugnam classe ab sum
tou bi in luxi recipere
classem in alium uis

V

Tum pugnae esse exi
tum quem liberum est por
tum naues hostium habe
re in Nec Romani de
trecta bere pugnam et
memoria circa ea ipsa
loca gestarum rerum
frete imilitum multi
tudine acuiritudine
ubi in altum euecti sun
romanos conserere
pugnam ex proin
quo uires conferre
uelle contra eludere
poenus et alienos uire
cerena tium q· qux
uirorum autarmo
rum: malle certamen
cerenam uis ocinna
uallibus ad altum minus
instructam classem
hanc nopem militem ha
bentes ubi con
serta naues esse haut
quaquam par numine
rusarmatorum ex ea

Pugnabat quo dubian
ma ad uersum et letro
manis multitudo suas
xuxi animum et pauci
tas illis minuit extem
plo septem naues pu
ca circumuentae su
cam ceteras ceperun
mille et dcc fuere in na
uibus capti milites
nautae que in histres
nobiles carthagi ni
ensium classis nobi
les romana incolu
mis una iam imperio
rata nauis se quio
que ipsa reduce ni por
tum redit secundum
hanc pugnam iondi
gnaris eius quum essa
uerant· l· sem pro
nius cos messanam
uenit et freti um in ran

10

t rex hieroclassem
ornatam que eduxit
duxit transgressus

EX REGIA MIN PRAETORI
AM NAVEM GRATULATUS
SOSPITEM CUM EXERCI
TUM EIN NAVIBUS ADUE
NISSE PRAECATUS QUAE
PROSPERUM AC FELICEM
IN SICILIAM TRANSITUM
STATUM DEINDE INSULAE
ET CARTHAGINIENSIUM
CONATAE XPOSUIT POL
LICITUSQUE EST UTQUO
ANIMO PRIOR EBELLO
POPULUM R IUUENIS
ADIUUISSET EOS ENEM
ADIUTURUM FRUMEN
TUMUE STIMENTAQUE
ESSE LEGIONIBUS CON
SULIS SOCIISQUE NAUA
LIBUS GRATIS PRAEUN TU
RUM GRANDE PERICULU
LYLIBAEO MARITUMIS
QUE CIUITATIBUS ESSE
ET QUIBUS DAMUOLEN
TIBUS NOUAS RES FORE
OBHAEC CONSULI NIHIL
CUNCTANDUM UISUM

QUI LYLIBAEUM CLASSE
PETERET ET REX REGIA Q·
CLASSIS UNA PROFECTA
UIGANTES IN DEPUGNA
TUM AD LYLIBAEUM FU
SAS QUE ET CAPTAS HOSTI
UM NAUES ACCIPERE
AT LYLIBAEO COS HERO
NEM CUM CLASSE REGIA
DIMISSO RELICTOQUE
PRAETORE ADTUENDA
SICILIAE ORA IPSE IN
INSULAM MELITAM QUAE
A CARTHAGINIENSIBUS
TENEBATUR TRAIECIT
ADUENIENTI HAMILCAR
GISCONIS FILIUS PRAE
FECTUS PRAESIDI CUM
PAULO MINUS DUO MIL
LIBUS MILITUM OPPIDU
QUE CUM INSULA TRADI
TURI NDE POST PAUCOS
DIES REDITUM LILYBAE
UM CAPTIUIQUE ET ACO
SULE ET PRAETORE PRAE
TERINSIGNES NOBILI

TEUTROS SUB CORONA
UENERUNT POSTQUAM
AB AFRIS ALTISTUTAM
SICILIAM CENSEBAT CON
SULAD INSULAS UULCANI
QUIA FAMAE RATUS TARE
IBI PUNICAM CLASSEM
TRAIECIT NEC QUISQUAM
HOSTIUM CIRCA EAS IN
SULAS INUENTUS IAM
FORTE TRANSMISERANT
AD USTANDAM ITALIAE
ORAM DEPOPULATIOQUE
UIUONIENSIA GROUIT
BEMETIAM TERREBAT
REPETENTIS SICILIAM CÓ
SULI EXCENSIO HOSTIU
M AGRUM UIUONIEN
SEM FACIT NUNTIATUR
LITTERAEQUE EX BSENA
TU DE TRANSITU IN ITALI
AM MANNIBALIS EUI
PRIMO QUOQUE TEMPO
RE COLLECTAE FERRET
AD ILLUM MISSAE TRA
DUNTUR MULTISSIMU

ANXIUS CURIS EXERCITU
EX TEMPLO IN NAUES IN
POSITUM ARIMINUM
MARIS SUPERO MISIT SEX
TO POMPONIO LEGATO
CUM UIGINTI QUINQUE
LONGIS NAUIBUS BIBO
NENSEM AGRUM MA
RITIMAM QUE ORAM
ITALIAE TUENDAM AD
TRIBUNI M. AEMILIO PRE
TORI QUINQUAGINTA
UIUM CLASSEM EXPLEUIT
IPSE CONPOSITIS SICILI
AE REBUS DECEM NAUIB.
ORAM ITALIAE LEGENSARI
MINUM PERUENIT INDE
CUM EXERCITUM SUO
PROFECTUS AD IREBIAM
FLUMEN CONLEGAE CON
SULES ET QUID QUID RO
MANORUM CIRCUM
ERAT
HANNIBALI OPPOSITUM
AUXILIIS COPIIS DEFENDI

fosse romanum impe
rium ualitudinem nullam
aliam esse satis declara
bat. tamen consul alter
equestri proelio uno
et uulnere suo et minu
tis trahi rem malleba
t. trecentis animis alter eo
que ferocior nulla di
lationem pati ebatur quod
interim rebiam fadum
que ac rie st ca llitum
incolebant duorum
praepotentium popu
lorum certamine per
ambiguum fauorem
haut dubie gratiam
uictoris spectantes i dro
manimodo nequid
mouerint aequos atis
poenus peri niquoani
mo ferebat ab gallis ac
citum se uenisse ad libe
randos eos dicitans
obeam iram simul ut
praeda militem aleret

duo milia peditum
et mille equites numi
das pleros que mixtos
quos dame et gallos pro
pulit omnem de inceps
ac rum usque ad padi ri
pas ussi nec entes ope
gallicum addubios
seruassent animos
coactabauetoribus
iniuriae aduindices
futuros declinantile
gatis q· adeonsulem
missis auxilium roma
norum terraeobni
miam cultorum fide
in romanos laboran
tiorani

Cornelio nec callisa nec
tempus agendae rei
placebat suspectaque
et ge nerali cum obin
fidamulta facinora tu
obiutti haue tustate
absoleuissent obre
centem boiorum fer

fidiam sem pronius con
tra conlinendis infi
des ocis maximum
uinculum esse primos
que quicoissent ope
defensos censebat cū
colleçam cunctanti ē
equitatum summit
le pedium iaculatori
bus fermē admixtis
ad defendendum
gallicum agrum trans
trebiam mittit parsos
et inconpositos ad hoc
caruis praedatoros
que cum inopinatos
inuasisset ingentem
terrorem caedem q·
ac fugam usque ad eas
trastationes que hos
tium fecere undemul
titudine effusa pulsi
rursus subsidio suo
rum proelium resti
tuere laria inde puc
nas sequentes que cū

que ad extremum ac
quassent certamen
maiore tamen hostium ro
manos fama uictori
a fuit celerum ro
manos fama uictori
a fuit celerum ne
minem omnium mai o
ra ius horq· quam ipsi
consuluisset gaudio
et ferri qua parte com
arum alter cos uictus
foret eas euicisseres
titulos ac refectos imi
litibus animos nec
quem quam esse prae
ter colleçam qui dilla
tam dimicationem
uelle te humanim oma
gis quam corporeae
grum memoriam ui
neris ac lemac tela
horrere sed nones
sequm aeg rosenes
cendum quidenim
ultra differri aut ieri

tempus quem tertium
consulem quem alium
exercitum excepturi
castra Carthaginien
sium in Italiam propere
in conspectu urbis es
se non sicilia macsar
dinia multis ademp
tas nec hispaniam pel se tot solo
patrio terra quem in qua
genitus forent pellitos
manos quantum in
gemescant in quid pa
tres nostri cum amoe
nia Carthaginis bel
la resolutis uideant
nos progeniem sux
duos consules con
sulares que exerci
tus in media Italia pa
uentis intra castra
poenum quod inter
alpis appenninum q.
acris tuae dictionis
fecisse haec adsidens
aegro collega haec
in praetorio propere con
tionabundus agere
stimulabat tempus
propinquum comitio
rum ne innouos con
sules bellum differ
ret ut re tot occasio
in se unum uerten
da aegloriae dum le
gere collega erat itaq.
nec quicquam dissen
tiente Cornelio pare
ria ad propinquum cer
tamen milites iubet
hannibalem quid
optimum fore thos
ticerne re tuixullam
spem habebat temere
adq. improuide quic
quam consulem ac
turos cum alterius
ingenium fama pri
us dein de recogni
tum per cautum ac fe
rox sciret esse fero

CIVSQVAE FACTVM PRO
SPERO CVM PRAEDATORI
BVS VISCERTAMINE
CREDERET ADESSE CE
RENDAE REI FORTVNA
HAVD DIFFIDEBAT CVIVS
NEQVOD PRAETERMIT
TERET TEMPVS SOLLICI
TVS INTENTVS QVEERAT
DVM TIRO HOSTIVM MIL
LES ESSET DVM MELIO
REM EX DVCIBVS INVI
LEM VVLNVS FACERET
DVM GALLORVM ANIMI
VICERENT QVORVM
INGENTEM MVLTITVDI
NEM SCIEBAT SEGNIVS
SECVTVRAM QVANTO
LONGIVS AB DOMO TRA
HERENTVR CVM OB
HAEC ALIA QVAE SPERA
RET PROPINCVM CERTA
MENET FACERE SI CESSA
RET VRGVPERET SPECV
LATORES QVE GALLIA DE
EXPLORANDA MQVAE VEL

LENTITVTORES QVI AIN
VIRIVS Q· CASTRIS MILI
TABANT PARATOS PVG
NAE ESSE ROMANOS RET
TVLISSENT LOCVM IN
SIDIISCI RECVM SPECTARE
POENVS COEPERAT
IN MEDIO RIVVS PERAL
TVS VTRIMQ· CLAVSVS
RIPIS ETCI REA OPSITVS
PALVSTRIBVS HERBIS
ETQVIBVS INCVLTA SER
MEVESTIVNTVR VIR
CVLTIS VE PRIBVSQVE
QVEMVBI EQVITES QVO
QVE TEGENDO SATIS LA
TEBROSVM LOCVM CIR
CVMVECTVS IPSE OCV
LIS PERLVSTRAVIT HIC
ERIT LOCVS MAGONI
FRATRI ATQVE MITTE
AS DELIGE CENTENOS
VIROS EX OMNI PEDITE
ATQVE EQVITE CVM VI
RIBVS AD ME VIGILIA
PRIMA GENIAS NVNC

13.

CORPORA CURA RETEM
PUS ESSE PRAETORIU̅
MISSUM MOX CUM DE
LECTIS MAGO DERAT RO
BORA UIRORUM CERNO
INQUIT HANNIBAL SED
UTE NUMERO ETIAM
NON ANIMIS MODO UA
LEAT IS SINGULIS UOBIS
NOUENOS EXTURMIS
MANIPULIS QUE UES
TRISIMILES ELIGITE MA
GO LOCUM MONSTRA
UITQUE MINIS DEATIS
HOSTEM CAECUM ADHAS
BELLI ARTES HABETIS TA
MILLE EQUITIBUS MA
GONI MILLE PEDITIBUS
DIMISSIS HANNIBAL
PRIMA LUCE NUMIDAS
EQUITES TRANSGRES
SOS TREBIAM FLUMEN
OBEQUITARE IUBET HOS
TIUM PORTIS IACULAN
DOQ· STATIONES ELIGE
READ PUGNAM HOSTEM
INIECTO DEINDE CERTA
MINE CEDENDO SENSI
CIRCA FLUMEN PERTRA
HERE HAEC MANDATA
NUMIDIS CETERIS QUI
CIBUS PEDITUM EQUI
TUMQUE PRAECEPTUM
UT PRANDERE TO OMNES
IUBERENT ARMATOS
DEINDE INSTRATIS QUE
EQUIS SIGNUM EXPEC
TARE SEMPRONIUS AD
TUMULTUM NUMIDA
RUM PRIMUM OMNE̅
EQUITATUM FEROCEM
PARTEM TRIUM DEINDE
SEX MILIA PEDITUM
POST REMO OMNES
COPIAS ADDESTINATU̅
IAMANTE CONSILIO AUI
DUS CERTAMINIS EDU
XIT ERAT FORTE BRUMA
TEMPUS ET NIUALIS DI
ES IN LOCIS ALPI BUS AP
PENNINO QUE INTER
IECTIS PROPINQUITATE

Etiam flumina ac
paludium praegelidis
ad hoc rapidum eductis
hominibus adque eequis
non captoanteci bo
non opeulla adarcen
dum frigus adhibita
nihil caloris inerat
et quidquid auraeflu
minis adpropinqua
bant adflabat acri
or frigoris sui sui ue
ro refugientes nu
idas insequentis a
quam ingressi sunt
et erat pectoribus
tenus alucta noctis
nolmbrium utriq.
egressis rigere om
nibus corpora ut
ui x armorum tene
dorum potentiaes
set eis similitudine et
procedentei amdie
fame etiam deficere
hannibalis interim
miles ignibus ante
tenioria fatisoleoq.
praemanipulosuit
mollirent ixrius omis
soeti bo ferotium
captoubi transgres
sos flumen hostis
nuntiatum est alacre
ranimis corporib.
que armacapita dq.
in aciem procedi ba
tur es locatantes ig
na leue marmatura
octo firmemiliaho
minum de ingrauio
re marmis peditem
quoduirium quodro
bori erat incornib.
circumfudit decem
milliaequitumetab
cornibus inutramq.
partem diuersosele
phantos statuit con
sul effusoes sequen
tis equites cumadre
sistentibus subitonu

omidjs incaltie excise
rentursignorecep
tuidatoreuocatoscir
cumdeditpeditibus
duodexxmiliaroma
naerantsociumno
minislatinixxauxilix
praeterexcenomano
rumeasolainfidemun
serat·gallicacensiisco
piisconcursumestproe
liumabalalpibusortu
estquibuscummaio
reroboreleciones
obsistterentdeducte
propereincornuale
uisarmaturaesunt
quaereseefficiutequi
talusromanusexiem
plourgereturnam
cumuixiamperseresis
terentdecemmilliib·
equitumacquattuor
milliaeiressintegris
plerisq·obruti sunt
insuperuelutinubeja

culorumabalaribus
conjectaabhoceleph̃
tieminentesabextre
miscornibusequisma
ximenonuisumodo
sedodoreinsolitoter
ritisfugamlaetefacie
bantpedestrispugna
paranimismagisquã
uiribuseraquamire
centispoenuspaulo
antecuratiscorpori
businproeliumatiu
leratcontraieiuna
fessaq·corporaro
manisetrigentixce
lutorpebantrestitis
sentiamenanimis
sicumpedneesolumpo
reipugnatumsedet
baleaespulsoequi
teixculabanturinis
teraetelephantiax
inmediampreditum
aciemseseiuleranti
etmagonumidaeque

Simul Hasdrubalis ebrii eorum
improuida praeterlata
acies est exortia. Ibi ergo
ingentem tumultum
ac terrorem fecere. Ita
mente inter se circumstan
tibus malis mansitabi
quandiu immota acies
maxime praeter spem
omnium aduersus ele
phantos eos quietes adi
sum locatum erat. Vbi
coniectis in aduersos
ree in secum aduersus
sub ea lapidis quam maxu
me mollicute uulnere
rabere coepit. Nunc fodiebant
trepidantis que in pro
pe iam in suos conster
natos media acie inex
trem am administru
cornum aduersus gal
los auxiliares sacius
sit Hannibali ex tem
pore auctoritatem fecere
fugam quoque nouus

terror addit us Roma
nis ut fusa auxilia sua
uiderunt itaque cum
iam in orbem pug na
rent decem milia fer
me hominum cum ali
euadere nequissent
media aforum acie
quae Gallicis auxiliis
firmata erat cum in
gentibus hostium
perrupere et cum ne
que in castra redit us
esset flumine inter
clusis neque praeim
bris alis decernere
possent sua uis opem
ferrent placentiam
recto itinere peterre
xere plures deinde
in omnes partes erup
tiones facta et qui
flumen petiere alii
gurgitibus ad sumpt
i sunt aut inter cunc
tationem ingredien

15.

diabhostibusoppres
siquipassimperacros
fugaspariterantues
ticijacedentisequen
tesagminisplacenti
amcontenderealiis
timorhostiumaudaci
amincrediendiflumē
fecittranscressique
incastraperuenerun
imbernjiuemixtuset
intolerandauisfrigo
risethominesmultos
etjumentaeelephan
tospropedmnisad
sumpsitfinisinsequē
dihostispoenisflu
mentrebiafuitelta
torpentescelujncas
trarediereuigixlae
titiamuictoriaesen
tirentnaquenoctein
sequentiicumpraesi
diumcastrorumet
quodrelicumexmag
naparteimlitumerat

Rabustrebiamtra
cerentauinihilsense
reobstrepentepluuia
hautquiammouerj
nequibantpraelassj
tudinemaeguinerib9
sentiresedissimulx
runtquietisquepue
nistachoacminevs
scipioneconsuleexer
citusplacentiamest
perductusindepado
traiectuseremonā
neduorumexercitu
umhibernisunacco
loniaprememeretur
romamantiusterror
exhacecladeperlatus
estuliamadurbem
romanamerederen
infestissignishostē
uenturumnecquic
quamspeialiauxilij
essequaportismoe
nibusqueiuimarce
rentiunoconsule

ATTICINIVMVICTOALIE
ROEXSICILIAREVOCATO
DVOBVSCONSVLIBVS
DVOBVSCONSVLARIB'
EXERCITIBVSVICTISQVOS
ALIOSDVCESQVASALIAS
LEGIONESESSEQVIEXR
CESSANTVRITATERRITIS
SEMPRONIVSCOSAD
VENTILINGENTIPERICVLO
PEREFFVSOSPASSIMAD
PRAEDANDVMHOSTIVM
EQVITESAVDACIAMAGIS
QVAMCONSILIOAVTSPE
FALLENDIRESISTENDIVE
SINONFALLERETTRANS
GRESSVSIDQVODVNV
MAXIMEINPRAESEN
TIADESIDERABATVRCO
MITIISCONSVLARIBVS
HABITVSINHIBERNA
REDIITCREATICONSV
LESENSERVILIVSETC
FLAMINIVSCELERVM
NECHIBERNAQVIDEM
ROMANISQVIETAERAN

VAGANTIBVSPASSIMNV
MIDISEQVITIBVSELQVE
QVEIISIMPEDITIORAERAN
CELTIBERISLVSITANISQ
OMNESICTVRVNDIQVE
CLAVSICOMMEATVSERAN
NISIQVOSPADONAVES
SVBVEHERETEMPORIV
PROPEPLACENTIAMFVIT
ETOPEREMAGNOMVNI
TVMETVALIDOFIRMATV
PRAESIDIOELVSCASTELL
OPPVGNANDISPECVM
EQVITIBVSACLEVIARMA
TVRAPROFECTVSHANNI
BALCVMPLVRIMVMIN
CELANDOINCEPTOADEF
FECTVMSPEIHABVISSET
NOCTEADHORTVSNON
FEFELLITVIGILESTANIVS
REPENTECLAMORESISV
BLATVSVIPLACENTIAE
QVOQVEAVDIRETVRBA
QVESVBLVCEMCVM
EQVITATVCONSVLADERAT
IVSSISQVADRATOAGMI

NE LEGIONIBUS SEQUI
EQUESTRE INTERIM PROE
LIUM COMMISSUM IN
QUO QUIA SAUCIUS HAN
NIBAL PUGNAE EXCESSIT
PAUOR HOSTIBUS INIEC
TO DEFENSUM EGRECI
AE PRAESIDIUM EST PAU
CORUM INDE RUM QUI
ET ESUM PTAE TUIX DUM
SATIS PERCURATO UULNE
RE ADUICIUM UIAS OPPUG
NANDAS IRE PERCITI DE
PORIUM ROMANIS GAL
LICO BELLO QUE RATIMU
NITUM INDE LOCUM FRE
QUENTIA BERANT ADCO
LAE MIXTUNDIQUE EX
FINITIMIS POPULIS ETTU
TERROR POPULATIONUM
EO PLEROSQUE EXAGRIS
CONPULERANT HUIUS
GENERIS MULTITUDO
FAMA IN PIC RE DEFENSI
AD PLACENTIAM PRAESI
DIA CCENSA ARMIS AR

RE PTISO BUIAM HANNIBA
LI PROCEDI TUM ACIS AGMI
NA QUAM ACIES INUIA
CONCURRERUNT EIC
EX ALTERA PARTE NIHIL
PRAETERIN CONDITAM
TURBAM ESSE TINAL TE
RAE TDUX MILITI ET DU
CIMILES FIDENS AD XXU
HOMINUM APAUCIS
FUSA POSTERO DIE DEDI
TIONE FACTA PRAESIDIU
INTRA MOENIA ACCESE
RE IUSSI QUE ARMATRA
DERE CUM DICTO PARU
ISSENT SIGNUM REPEN
TE IUICTORIBUS DATUR
UTIAM QUAM UICA PTU
URBEM DIRIPERENT
NEC QUE ILLAQUAE IN
TALI REMEMORABILIS
SCRIBENTIBUS UIDE
RI SOLET PRAETERMIS
SA CLADES ES LADEO
OMNES LIBIDINIS CRU
DELITATIS Q· ETINHUMA

NAE SUPERBIAE EDITUM
IN MISEROS EXEMPLUM
ESTH AE FUERE HIBERNAE
EXPEDITIONES HANNI
BALIS HAUD LONGIS INDE
TEMPORIBUS DUM IN
TOLERABILIA FRIGORA
ERANT QUIES MILITIDA
TAE STETA D PRIMA ACDU
BIA SIGNA VERIS PROFEC
TUS EX HIBERNIS IN ET
RURIA DUCTEA M QUO
QUE GENTEM SICUT GAL
LOS LIGURES QUE ALITUIA
UTUOLUNTATE ADIUNGI
TURUS TRANSEUNTEM
APPENNINUM ADEO ATROX
ADORTA TEMPESTAS EST
UTALPIUM PROPE FOEDI
TATEM SUPERAVERIT QUE
NOMIXTUS IMBER CUM
FERRETURINI PSA ORA
PRIMA QUIA VARIA
OMITTENDA ERANT AUT
CONTRA ENITENTES
VERTICE INTORTI AD FLU

GEBANTUR CONSTITERE
DEINCUMIAM SPIRITUM
INCLUDERET NEC RECI
PROCARE ANIMAM SINE
RETAVERSI AVENTO PA
RUM PER CONSEDERE
TUMUERO INGENTI SO
NO CELUM STREPERE
ET INTER HORRENDOS
FRAGORES MICARE IG
NES CAPTI SAURIBUS
ET OCULIS MELIO MNES
TORPERE LANDE MEFFU
SO IMBRE CUM EOMA
GIS ACCENSA VISSENTI
ESSET IPSO ILLO QUODE
PRENSI ERANT LOCAS
TRAPONERE NECECES
SARIUM VISUM EST ID
VERO LABORI SUE LUIDE
INTEGRO INITIUM FUIT
NAM NEC EXPLICARE
QUIVE QUAM NECESTAVE
RE POTERANT NEC QUOD
STATUTUM ESSET MANE
BATO MNIA PERSCINDENE

Uenio eirapienteet
moxaqualeuaiouen
tocumsuperçelidam
montiumiuçacon
cretaessentianum
niuosaegrandinis
dejectiuomnibus
omissisprocumbe
renthominestegmi
nibussuismaçisobru
tiquamiectantiaq·
uisfrigorisinsecuia
estuiexillammise
rabilihominumiu
mentiorumqueestra
çecumsequisquexi
tollereacleuareuel
leidiuiequireiquia
torrentibusrigore
neruissuisflectere
artusposeranidein
deutiandemachan
dosesemouereacre
ciereanimoseira
risiocusignisfieri
estioefusaealienam

Oremquisquetnops
tendekebiduumeo
locoueiuiobsessim
seremultihominesq
multaiumentaeleph
tiquoqueexhinsqui
proeliaadirebiamfac
tosuperfuerantsep
temadsumptidrep
susappenninoreiro
adplacentiaximcastra
mouiteiaddecemmi
liapprogressusconsc
dinposterodiexiiit
liapeditumquinque
equitumaduersus
hostemductinecsen
proniusconsuliam
enimrediekatabro
madetrectauitcerta
menadqueeodietria
miliapassuminter
binacastrafuerepos
terodieingentibus
animisuarioeuentu
pugnatumestprimo

CONCURSUADEORES
ROMANASUPERIORFU
NTUNIONEACIEUINCE
RENTSOLUMSEDPULSUS
HOSTESINCASTRAPERSE
QUERENTURMOXCAS
TRAQUOQUECFUGNA
RENTHANNIBALPAUCIS
FROFUGNATORIBUSIN
UALLOPORTISQUEPOSI
TISCETEROSCONFERTOS
INMEDIACASTRARECE
PTIINTENTOSQUESIC
NUMADERUNTPENDUM
SPECINRECIUDETIAM
NONAFERMEDIETORA
ERCITUMROMANUS
NECQUICQUAMFATIGA
TOMILITEPOSTQUAM
NULLAMSPESERAIFOI
UNDICASTRISSIGNUM
RECEPTUIDEMQUOD
UBIHANNIBALACCEPIT
LAXATAMQUEPUGNAM
ETRECESSUMACASTRIS
UIDNEXTEMPLOEQUITI

BUSDEXTRADAEDA QUE
EMISSISINHOSTEMPSE
CUMPEDITUMROBORE
DEIISCASTRISERUPTIFUG
MARAROMAGISULLADE
XUITURUSQUEPARIS
PERNICIECIARIORFUIS
SEISSEXTEMDIEBUSDIES
INLONGUMSPATIUMPROTU
LISSETNOXAUDENSCUM
INGENTIBUSANIMIS
PROELIUMDIREMITTA
QUEACRIORIGNORAT
SUSTINUITQUEMODESTES
PUGNAEROSIMILLIMUS
PARIDISCESSITUESTIAE
NECUSPAM
TISPLUSPEDITIBUSEQ
DIMIDIUMEIUSEQUITES
CECIDITSEDMAIORES
MANIFESTAPROFECTO
MERCEDISCRIMINAFUIT
EQUESTRISORDINIBUS
ALIQUOSETRIBUNOS
MILITUMQUINQUAGINTA

PRAEFECTIS SOCIORUM
TRES SUNT INTERFECTI SECUN
DUM EAM PUGNAM HAN
NIBAL INTIGUERES SEM
PROMUS LUCAM CONCES
SIT UENIENTI IN TIGURES
HANNIBAL PERINSIDI
AS INTERCEPTI DUO QUAES
TORES ROMANI C FULVI
USET L LUCRETI USCUM
DUOBUS TRIBUNIS MI
LITUM ET QUINQUAGES
TRIS ORDINIS SENATORUM
FERME LIBERIS QUOMA
GIS RATAM FORECUM
IS PACEM SOCIETATEM
QUAE CREDERENTUR A
DUNTUR DUM HAEC IN
TALIA GERUNTUR ROMAE
CORNELIUS SCIPIO IN
HISPANIAM CUM CLAS
SE ET EXERCITUM MISSUS
CUM A BOSTUORUM ODA
NI PROFECTUS PYRENE
OS QUE MONTES CIRCUM
UECTUS TEMPORIS AD

FULISSET CLASSEM EXPO
SITO IBI EXERCITUO RES
ALACETANI SOMNEM
ORAMUS QUE ADHIBERUM
FLUMEN PARUM RENO
UANDIS SOCIETATIBUS
PARUM NOBIS INSTITU
ENDIS ROMANAE DIE
ONIS FECIT INDE CONCI
LIATA CLEMENTIAEQUE
FAMA NON ADMIXTI
MOS MODO POPULOS
SE DIN MEDITERRANEIS
QUOQ AC MONTANIS
AD FEROCIOREM IAM
GENTES UALUIT NEC PAX
MODO APUTEOS ED SO
CIETAS ETIAM ARMO
RUM PARATAE STUAI
DAEQUE ALIQUOD AUXI
LIORUM COHORTES EX
HIS CONSCRIPTAE SUNT
ANNONIS CIS HIBERUM
PROUINCIAE RATEM
RELIQUERAT HANNIBAL
AC REGIONIS EIUS PRAE

SIDIUM ITAQUE PRIUS
QUAM ALIENARENTUR
OMNIA OBUIAM EUN
DUM RATUS CASTRIS
INCONSPECTU HOSTI
UM POSITIS INACIEM
EDUXIT NECROMANO
DIFFERENDUM CERTA
MENUISUM QUIPPE
QUI SE IRETCUM ANNO
NEETHASDRUBALEM
BIDIMICANDUM MES
SEMALLEQUE ADUER
SUS SINGULOS SEPARA
TIM QUAM ADUERSOS
DUOS SIMUL REMGE
RERENEC MAGNICER
TAMINIS EADIMICITIO
FUIT SEX MILLIA HOSTI
UM CAESA DUO CAPTA
CUM PRAESIDIO CASTRO
RUM NAMET CASTRA
EXPUGNATA SUNT AT
QUE IPSE DUX CUM ALI
QUOD PRINCIPIIS CAPI
UNTURET SCISSIS PRO

PINCUM CASTRIS OP
PIDUM EXPUGNATUR
CETERUM PRAEDAO P
PIDI PARUI PRETI RERU
FUIT SUPER LEX BARBA
RICA ACUILIUM MAN
CIPIORUM CASTRAM
ITEM DITAUERE NON
EIUS MODO EXERCI
TUS QUI UICTUS ERAT
SEDETE IUS QUICUM HA
NIBALE IN ALIAM ITI
TABATOMNIBUS FERE
CARIS REBUS NEGRAUA
IMPEDIMENTA FEREN
TIBUS ESSENICTRA
PYRRENEUM RELICTIS
PRIUSQUAM CERTA HU
IUS CLADIS FAMA ACCI
DERET TRANSCRESSUS
HIBERUM HASDRUBAL
CUM OCTO MILIBUS PE
DITUM MILLE EQUITUM
TAMQUAM AD PRIMUM
ADUENTUM ROMANO
RUM OCCURSURUS

POSTQUAM PERDITAS RES
ADCISSIMA MISSAQUE
CASTRA ACCEPIMUS RAD
MARE CONUERTIT HAUD
PROCUL THARRACONE
CLASSICOS MILITES NA
UALES QUE SOCIOS UA
COS PALANTIS QUE PER
AGROS QUOD FERME PII
UI SECUNDAE RES NEC
LEGENTIUM CREENI
EQUITES PASSIM DIMIS
SOCUM MAGNA CAEDE
MAIORE FUGA AD NA
UES COMPELLIT NECDI
UTI USCI RELEALOCAMO
RARI AUSUS NEAB SCI
PIONE OPPRIMERETUR
TRANS HIBERUM SESE
RECEPIT EIS FIDEIORAPTI
AD FAMA NOUORUM
HOSTIUM AGMINE AC
TOCUM IN PAUCOS RAE
FECTOS PAULI ANIMA AD
UERTISSE IPRAESIDIO AR
RACONEM ODICO RELIC
TO EMPTORI NCUM CLAS
SERE DITUIX DUM DIGRES
SO EO HASDRUBALE DE
RATE ILLE ARGENTUM PO
PULO QUIOBSIDES SCIPI
ONI DEDERAT ADDEFEC
TIONEM IMPULSO CUM
EORUM IPSORUM IUUE
TUTE AGROS FIDELIUM
ROMANIS SOCIORUM
UASTATE XCHODEINDE
SCIPIONE HIBERNIS STO
COS HIBERUM RURSUS
CAEDIT AGROS SCIPIORE
LICTA MABAUCIO REDE
FECTIONIS ILERGETUM
GENTEM CUM IN FESTO
EXERCITU INUASISSET
CONPULSIS OMNIBUS AT
ANAGRUM URBEM QUE
CAPUT EIUS POPULI ERAT
CIRCUMSEDIT INTRA QUE
DIES PAUCOS PLURIBUS
QUAM ANTE OBSIDIBUS
IMPERATIS ILERGETES PE
CUNIAE TIAM MULTOS

INIUSDICIONEMQUERE
CEPTUNDEINAUSELADŌ
NOSPROPEHIBERUM
SOCIOSELIPSOSPOENO
RUMPROCEDITADQUE
URBEMEORUMOBIRES
SALACETANOSAUXILIUM
FINITIMISFERENTESNOC
TEHAUDPROCULIAMUR
BEMCUMINTRARENT
UELLENTEXCEPTUINSIDI
ISQUESALDXIIEXUTIPRO
PEOMNESARMISDOMOS
PASSIMPALANTESPERA
GROSDIFFUGERENECOB
SESSOSALIQUILARESQUA
INIQUAOPPUGNANTIB·
HIEMPSUMABATURXXX
DIESOBSIDIOFUITPER
QUOSRAROUMQUAM
NIXMINUSQUATTUOR
PEDESALTAIACUITADEO
QUEPLUTEOSACUINEAS
ROMANORUMOPERUE
RATUTEASOLASIGNIBUS
ALIQUOTIENSCONIECTIS
TISABHOSTECUIAMTUTA
MENTUMFUERITPOSTRE
MOCUMAMUSICTISPRIN
CEPSEORUMABHASDRU
BALEMPROFUGISSETUIGIN
TIARGENTITALENTIISPAC
TIDEDUCUNTURRARRHA
CONEMINHIBERNAREDI
TUMESTROMAEAUTCIR
CAURBEMMUTANTEA
HIEMEPRODIGIAFACTA
AUTQUODEUENIRESO
LETMOTISSEMELINREGIO
NEMANIMISMULTANUN
TIATAETTEMERECREDI
TASUNTINQUISINCENU
UMINFANTEMSEMES
TREMINFORODITORIO
TRIUMPHUMELAMASSET
ETFOROBOARIOBOBEM
INTERTIAMCONTIGNATI
ONEMSUASPONTEESCEN
DISSEADQ·INDETUMUL
TUMHABITATORUMTER
RITUMSESEDELECTSSE
ETNAUTUMSPECIEMDE

caelo adpulsis seetiae
dem spe quae est in fo
ro holitorio fulmine
ictam et Lanuui hostia
se commouisse et cor
uum in aede Iunonis
deuolasse adq. in ipso
puluinario consedisse
et in aqro Amiternino
multis locis hominum
specie procul eandem da
ues leuis os Nec cum il
los congressos et in
piceno lapidibus pluu
uisse et aeres sortes
extenuatae et in ca
li alu rum uigilie ladi
um exuacina raptum
absulalisse obcetera
prodigia libros adire
decemuiri iussi quod
alienis lapidibus pluuis
set in picen o non otiem
diales xc rum edictum
et sub inde alii sprocu
randis prope tota ci
uitas operata fuit iam
primum omnium urbs
is lustrata est hostiae
quem a maiores quib. edi
tum est ollis caese et do
num ex auri pondo xl.
Lanuuium et Iunoni
portam tum est eis signu
aeneum matronae
Iunoni in aduentino
edicauerunt electis
terni um aere ubi sor
tes adhenuatae erat
imperatum et supplica
tio fortunae in alei
doro mae quoq. et lec
tisternium iuuentia
tei supplicatio ad ae
dem herculis nomina
tim deinde uniuerso
populo circo omnia
puluinaria indictae et
genio maiores hosti
aeneas aeneae et atilius
serranus praetor uio
lasse suscipere iussus si

INDECEMANNOSRESP-
EODEMSTETISSEISTATU
HAECPROCURATAUOTA
QUAEEXLIBRISSYBILLINIS
MAGNAETPARTELEUAUE
RANTRELIGIONEANIMOS
CONSULUMDESIGNATO
RUMALTERFLAMINIUS
CUIHAELECTIONESQUAE
PLACENTIAEHIBERNABAN
SORTEEUENERANTEDIC
TUMETLITTERASADCON
SULEMMISITUTISEXERCI
TUSIDIBUSMARTIISARIMI
NIADESSETINCASTRIS
HICINTROUINCIAMCON
SULATUMINIRECONSILI
UMERATMEMORIUETE
RUMCERTAMINUM
CUMPATRIBUSQUAETR-
PL-ETQUAEPOSTEACON
SULPRIUSDECONSULA
TUQUIABROGABATUR
DEINDETRIUMPHOHA
BUERATINUISUSETIAM
PATRIBUSOBNOUAMLE
GEMQUEMQUECLADIUS
TR-PL-ADUERSUSSENA
TUMADQ-UNOPATRUM
ADIUUANTEC-FLAMINIO
TULERATNEQUISSENA
TORQUIUESENATORPA
TERFUISSETMARITIMX
NAUEMQUAEPLUSQUX
TRECENTARUMAMPHO
RARUMESSETHABERET
IDSATISHABITUMADFUC
TUSEXACRISUECTANDOS
QUAESTUSOMNISPATRI
BUSINDECORUSUSUS
RESPERSUMNAMCON
TENTIONEMACIAINUI
DIAMAPUINOBILITATEM
SUASORELECTISFLAMINIO
FAUOREMAPUPLEUEM
ALTERUMQ-INDECONSU
LATUMPEPERITOBHAEC
RATUSAUSPICIISEMEN
TIENDISLATINARUMQ-
FERIARUMMORAEICON
SULARIBUSALTISIMPE
DIMENTISRETENTUROS

SCINURBE SIMULATO
NINE REPRIVATUS CLAM
INPROVINCIAM ABIIT
EXRE SUBI PALAM FACTA
EST NOVAM INSUPERIRA
INFESTIS AMANTE PATRI
BUS MOVI NON CUM SE
NATUM MODO SEDIAM CU
DIIS IMMORTALIBUS C.
FLAMINIUM BELLUM
GERERE CONSULEM AN
TE INAUSPICATO FACTUM
REVOCANTIBUS EX IPSA
AC EDIIS AD HOMINI
BUS NON PARUISSE NE
NUNC CONSCIENTIAS
PRAETORUM ET CAPITO
LIUM ET SOLEMNEM
UOTORUM NUNCUPA
TIONEM FUGISSE NE DIE
IRITI MAGISTRATUS IO
UIS OMTEMPLUM ADIRET
NE SENATUM INUISUS
IPSE ET SUI CUM IMPERIO
UIDERET CONSULERET
QUE NE LATINAS INDICE

RETIOUI QUE LATIARIS O
LEMNES ACRUM IN MON
TE FACERE NE AUSPICA
TO PROFECTUS IN CAPITO
LIO MADUOTA NUNCU
PANDA PALU DATIS INDE
CUM LICTORIBUS IN PRO
UINCIAM IRET LIXAE MO
DO SINE INSIGNIBUS I
NE LICTORIBUS PROFE
TUM E CLAM FURTIM AUD
ALITER QUAM SI EX AUCU
CAS OLUM UERUS SE MA
GIS PRO MALESTATE UIDE
LICET IMPERI PARIUM NI
QUAM ROMAE MAGISTRA
TUUM IN TUTUM ET IN
DIUERSO RIO HOSPITA
LI QUAM APUD PAENATES
SUOS PRAETEXTAM SUMI
TURUM REUOCANDUM
UNIUERSI RETRAHENDU
QUE CENSUERUNT ET
COGENDUM OMNIBUS
PRIUS PRAESENTEM IN
DEOS HOMINES QUE FAS

C. IOFFICIIS QUAM A DEXER
CITUM ET IN PROUINCI
AM RETINEAM LEGATIO
NEM LEGATOS ENIM
MITTI PLACUIT Q. TEREN
TIUS ET MANTISTIUS PRO
FECTI NIHIL OMNIQUE SECUM
MOUERUNT QUAM PRIO
RE CONSULATU LITTERAE
MOUERANT ABSENTIU
MISSAE PAUCOS POSTI
DIES MAGISTRATUUM
INITIUM MOLANTIQUE
EIUITULUS IAMICTUS
EMANIBUS SACRIFICAN
TIUM SESECUM PRORU
PISSET MULTOS CIRCUM
STANTES CRUORE RES
PERSIT FUGA PROCULETI
AM MAIORA PUTIGNA
ROS QUID TREPIDARETUR
ET CONCURSATIO FUIT
IDXPLERIQUE NOMEN
MAGNI TERRORIS AC
CEPIT MILITIBUS
INDE DUABUS AS EMPRO

NIORIS ANNI CON
SULEM DUABUS AC ANI
TIO PRAETORE ACCEPTUS
ET IN ETRURIAM PERAR
RENNINUM TRAMITES
EXERCITUS DUCI ESTCOEP
TUS

LIIII LIUN

AB URBE CONDITA

LIB. XXI

EXPLIC INCIPIT LIB XXII

FELICITER

IAMVERO AD PETEBAT
QVE HANNIBALEM EXHI
BERE NISI MELIVS TEIPSE
QVOD EO QVIA MANIE
CONATVS TRANSCEN
DERE APPENNINVM
INTOLERANDIS FRIGORI
BVS ET CVM INCENTIPE
RICVLO MORATVS AC
METV GALLIS QVOS PRAE
DAE POPVLATIONVM
QVE CONSCIVERAT SPES
POSTQVAM PROEOVIT
SI EXALIENO AGRO RAPE
RENT AEGERENTQVE
SVAS TERRAS SEDEM BEL
LI ESSE PRAEMIQVE
VTRIVSQVE PARTIS EXER
CITVM HIBERNIS VI
DERENT VERTERVNT
RE TRO HANNIBALEM
A BROMANIS ODIA PETI
TVS QVE ESTSAEPE PRIN
CIPIVM INSIDIIS IPSO
RVM INTER SE FRAVDE
EXDEM LEGI TATEQVA

CONSENSERANT CON
SENSV INDICANTIVM
SERVATVS ERAT EIMV
TANDO NVNC VESTEM
NVNC TEGVMENTA CA
PITIS ERRORE MEDIAM
SESE ABINSIDIIS MVNI
ERAT CETERVM HIC QVO
QVE EIVS MORE CAVSAM
IT MATVRIVS MOVEN
DI EXHIBERNIS PERIDE
TEMPVS CENSERI VIVS
COS · ROMAE IDIBVS MAR
TIIS MAGISTRATVM INIIT
TIBI CVM DE REP · RETV
LISSET REDINTEGRATA
INTE · FLAMINIVM INVI
DAE SIDVOS SE CONSS
CREASSE VNVM HABE
RE QVOD ENIM BELLI IVS
TVM IMPERIVM QVOD
AVSPICIVM ESSET MAGIS
TRATVS IDADOMO PVG
BLICIS PRIVATISQVE PE
NATIBVS LATINIS FERIIS
ACTIS SACRIFICIO IN MO

te perfecto uotis ritu ein
capitolio nuncupatis
secum ferre nec priua
tum auspicia sequi nec
sine auspiciis si ne pro
fectum in externo
ex solo nouaque
integra concipere pos
se augebantur metum
prodigia ex pluribus
simul locis nuntia
in sicilia militibus
aliquod speculain sar
dinia aues in muro
circumeunti uigilias
equites scipionem
quem manu tenue
rat arsisse et litora
crebris ignibus
fulsisse et scuta du
os sanguine sudasse
et milites quosdam
mictos fulminibus
et solis orbem minui
uisum et praeneste
ardentes lapides

caelo excidisse et
arbitrabantur sine ue
uisu fugientemque
cum luna sole meta
re nauis duas in ter
luna sortis et aquas
caeretes sanguine
mixtas fluxisse fon
temque ipsorum her
culis cruentis mix
nasses per summa
culis et in antium meten
tibus cruentas in
corbem spicas ce
cidisse et falerni sae
lum fin diuel ultimae
nohiatui sumquaq.
patuerit ingens lu
men effulgisse sortes
suas ponte acie nuntias
unamq. excidisse ita
scriptam maiores ie
lum suum concutit
et per idem tempus
romae signum mar
tis appiae in aedis mul

CRALUSORUMSUDAS
SECTEXPUAESPECIEM
CAELIARDENTISFUISSE
LUNAEQUEINTERIM
BREMCADENTISINDE
MINORIBUSETIAMDIC
TUPRODIGIIS FIDESHA
BITACAPRASLANATASQU
BUSDAMPACTASETCALLI
NAMINMAREMCALLŪ
INFEMINAMNIMSESEUER
TISSEHIISSICUTERANT
NUNTIATAEXPOSITIS
AUCTORIBUSQ·INCURI
AMINTRODUCTISCONSUL
DERELIGIONEPATRES
CONSULUTDECRETUM
UTEAPRODIGIAPARTIM
MAIORIBUSHOSTIIS
PARTIMLACIANTIBUS
PROCURARENTURETDI
SUPPLICATIOPERTRIDU
UMADOMNIAPULUINA
RIAHABERETURCETERA
CUMDECEMUIRILIBROS
INSPEXISSENTUTTA

FIERENTQUEMADMO
DUMCORDIESSETDI
UINISCARMINIBUS
PRAEFARENTURIDUIRU
RUMMONITUSDECRE
TUMESTHOUIPRIMUM
DONUMFULMENAURE
UMPONDOQUINQUA
GINTAFIERETIUNONI
MINERUAEQUEEXAR
GENTODONADAREN
TURETIUNONIREGINAE
INAUENTINOIUNONI
QUESOSPITAETANUUM
MAIORIBUSHOSTIIS
SACRIFICARETURMA
TRONAEQUEPECUNIA
CONLATAQUINTUM
CONFERRENTQUIQUE
COMMODUMESSET
DONUMIUNONIRE
GINAEINADUENTINŪ
FERRENTLECTISTERNI
UMQUEFIERETQUEET
UTLIBERTINAEETIPSAE
INDEFERONIAEDONUM

Lectas—
mum

daretur pecuniam
pro facultatibus suis
conferrent hae cubi
facia decemuiri arde
ae in foro maiori b.
hostiis sacrificarunt
postremo decembri
iam mense aedem
saturni romae im
molatum est lectis
sternium que impera
tum et eum lectum
senatores straverunt
et convivium publi
cum ac per urbem sa
turnalia diem ac noc
tem clamatam popu
lus que eum diem fes
tum habere ac ser
uare in perpetuum
iussus dum consul
placandis romae
distrahendoque di
lecta data per amb
nibal profectus ex
hibernis quia iam

flaminium consule
arretium praeveniis
se famae rati cum ma
ud longius ceterum
commodius ostendi
deretur iter pro prio
remuiam per palude
pelliqua fluuiusar
nus per eos dies soli
to magis inundave
rat atis panos et afros
et omne ueteranierat
robore exercitus ad
mixtis ipsorum infe
dimentis ne cubi con
sistere coactis neces
sariaadusus deessent
primos ire iussit
sequi gal losuii das
minis medium esset
nouissimos ree qui
tes magonem inde
cum expeditis numi
disco gere ac men ma
xime callos sitaedio
laboris longaeque

uiaequestimollisaut alia
censdilaberentur aut
subsisterentcohiben
tem primiquamodo
praeirentducesper
praealtasfluuiiacpro
fundasuoragineshau
stiseneimoinmergé
tesqueseta mensigna
sequebanturgalline
quesustinereseipro
lapsineqeadsurgé
reexuoraginibuspo
terantautcorpora
animisautanimosspe
sustinebantalii fessa
aegretrahentesmem
bra alii ubi semeluic
tistaedioan imispro
cubuissentinterim
mentaetipsamacentia
passimmorientesmix
timeqeomniumuicti
iaeconficiebantper
quadriduumiamet
resnoctestoleraix

Cumomniaobtinen
tibusaquisnihilob
insiccofessasterne
rentcorporainuen
ripossetcumulatus
aquassarcinisinsu
perincumbebant
iumentorumillinc
retotoprostratorum
passimacerbitatium
quodexiarelaqua
quaerentibusadqui
temparuitemporisne
cessariumcumbilda
bantipsehannibal
aegeroculisexuer
naprimumintempe
rieuariantecalores
frigoraqueelephan
toquiunussuperfue
ratquoaltiusabaqua
extarentectusuicilis
iamenetnocturno
umorepallentiaque
caelograuisintecta
pulciquiamedendinec

locus nec tempus erat
altero oculo captum ur
multis hominibus iu
mentisque foedeamis
sis cum tandem de palu
dibus emersisset ubi
primum in siccopotu
castra locat cerium
que per praemissos ex
ploratores habuit exer
citum romanum in cir
cuit arretinoe esse
consulis deinde consi
lia atq; animum eius itu
regionum itinera que
et copias ac commeatus
expediendus et cetera
quae cognosse in rem e
rat in summa omnia
cum cura inquirendo
exsequebatur regio
erat in primis talia aefer
tus et usci campi qui
fesulas inter arretium
que incentrumenti
ac pecoris et omnium
copia rerum opulenti
consuli feroxad con
sulatum prioree non
modo legum aut patrum
maiestatis sed ne deo
rum quidem satis me
tuens hanc insidiam
ingenio eius temeri
tatem fortuna prospe
ro civilibus belli que
rebus successuluerat
itaque satis apparebat
nec deos nec homines
consulentem feroci
te romnia ac praepro
pere acturum quod q;
pronioressed inuitis
suis agitare et umatque
in ritare poenus pa
rat et ixeuarelicto hos
te fesulas petens me
dioetruriae ac ro pre
datum profectus quam
tam maximam uastij
tatem potest caedib⁹
incendiisque consuli

proculos tendit flam
nius quinec quieto
quidem hostelpse quie
turus erat tum uero
postquam ressocioru
ante oculos propesu
os ferri ac queuidit
suum id dedecus ratus
per media iam ita mil
am uacari poenum ad
que obsistente nullo
ad ipsa romana moe
nia reoppugnanda
ceteris omnibus inco
sulos alutari magistqua
speciosas uadentibus
collegam expectandu
ut coniunctis exercit
bus communi animo
consilio quere mge
rerent interimequi
tatu auxiliis que leui
um armorum abeffu
sa praedandi licentia
hostem cohibendum
ratus se ex consilio pro

Ritu insignium q· simul
itineris pugnae que eu
immo arrelianteme
nia sedeam usinqui
hic enim patriae et paena
tes sunt hannibalem is
sus emanibus per popu
let urit aliam uastando
que et urendo omnia
ad romanam moeniaper
uenia t nec antenos
hinc mouerimus quin
si cum olim eam illum ab
uel is ipse flaminium ab
reliquerint
haec simul increpans
cum oc iussis signa con
uellijubere et ipse in
cum insiluisset ecus
repente corruit con
sulem que labsum su
per eapulei effudit er
ri is omnibus qui circ
caeranti uel ut foedo
omine incipiendae re
insuper nuntiatur

SIGNUM OMNIUM OMNIUMO
RIENTE SIGNIFERO CON
UELLI NEQUIT RECONUER
SUS AD NUNTIUM NUM
LITTERAS QUOQUE IN
QUIBUS ENATUS ADFERS
QUAE MERE MERCERE RE
UETANTA BI NUNTIAE F
FODIANT SIGNUM SIAD
CONUELLENDUM MANU S
PRAEMETUO BTOR PUE
RI NINCEDERE INDE AC
MEN COERE TINCEDERE
INDE AC MEN QUOEPIT
PRIMORIBUS SUSPERQUA
QUOD DISSENSERANT
AB CONSILIO TERRITUS ET
AD PUBLICI PRODICIO
MILITE INUULGUS LAETO
FEROCIA DUCIS CUM SPE
MAGIS IPSAM QUAM CAU
SAM SPE INTUERETUR
HANNIBAL QUOD AGRI
ESTINTER CORIANAM
URBEM TRANSYMEN
NUM QUE LACUM OMNI
CLADE BELLI PERUASTAT
QUAM AGISRAM HOSTI
AD UINDICANDAS SOCIO
RUM INIURIAS ACUATETI
AM PERUENERANT AD LO
CANATAINSIDII SUBIMA
XIMEMONTES ROTONEN
SES INTRHASYMENNUM
SUBITUATAM TUMIN
TER ESPERANGUSTAUEL
AD IPSUM DEINDUSTRIA
RELICTOS PATIO DEINDE
PAULO LATIOR PATESCIT
CAMPUS INDE COLLES AD
INSURGUNT IBI CASTRA
IN APERTO LOCAT UBI IP
SE CUM AFRIS MODO HIS
PANIS QUE CONSIDERET
BALIARES CETERAMQUE
LEUEM ARMATURAM
POSTMONTIS CIRCUM
DUCIT EQUITES AD IPSAS
FAUCES SALTUS TUMULIS
APTE LEGENTIB· LOCIS
UTUBI INTRASSENTI RO
MANI OBIECTO EQUITATU

CLAUSA OMNIA LOCUS AC
MONTIBUS ESSENTIA
MINUS CUM PRIDIE SO
LIS OCCASUM ADIXE UM
PERUENISSET IN EXTEM
PLORATO POSTERO DIE
UIX DUM SATIS CERNI LU
CE ANGUSTIIS SUPERATIS
POSTQUAM IN PATENTI
OREM CAMPUM PANDI
AC MENCOEPIT IDIAN
TUM HOSTIUM QUOD
EX ADUERSO ERAT CON
SPEXIT ABIERE QUE ACSU
PER CAPUT DECEPTAE
INSIDIAE POENAS UBI
ID QUOD PETIERAT CLAU
SUM LOCUM MONTIBUS
EICI REUMFUSUM SUIS
COPIIS HABUIT HOSTEM
SIGNUM OMNIBUS DAT
SIMUL INUADENDI QUE
UBI QUAQUE PROXIMU
FUIT DECUCURRERUNT
EO MAGIS ROMANIS SU
BITA ADQ INPROUISA RES
FUIT QUOD ORTA EX LACU
NEBULA CAMPO QUAM
MONTIBUS DENSIOR SED
ERAT AC MINAQ HOSTIUM
EX PLURIBUS UALLIBUS
IPSA INTER SE SATIS CON
SPECTA EO QUO MAGIS PARI
TER DECUCURRERANT
ROMANUS CLAMORE
PRIUS UNDIQ ORTO QUA
SATIS CERNERET SECIR
CUMUENTUM ESSET
SENTIRET ANTE INFRON
TEM LIXTERAQUE PUGNA
RI COEPTA PRAESIQUAM
SATIS INSTRUIERETUR
ACIES AUT EXPEDIRI AR
MA STRINGIQUE CLAU
DI POSSENT CONSULPER
CULSIS OMNIBUS IPSE
SATIS UTI INTREPIDA IN
PAUIDUS TURBATOS OR
DINES UERTENTES SE
QUOQUE AD DISSONOS
CLAMORES INSTRUITUI

TEMPUS LOCUS Q; PATITUR
ET QUICUMQUE ADIRI
AUDIRIQUE POTEST AD
HORTATUR AESTATEQUE
NARE LUCET NECENIM
IN DEUOTIS AUTIN PLO
RATIONE DEUM SED UIAC
UIRTUTE EUADENDUM
ESSE PERMEDIAS ACIES
FERRO UIAM FIERI ET
QUOTIMORIS OMINUS
SIT EO MINUS FERME
PERICULI ESSE CELERU
PRAESTREPTUAETUM UL
TUNEC CONSILIUM NEC
IMPERIUM ACCIPIOTE
RATIANTUM QUAE ABE
RATUTSUA SIGNA AD Q·
ORDINEM SED LOCUM
NOSCERE UTUTIXAD
ARMA CAPIENDA PLAN
DA QUAE PUGNAE CON
PELEKETANIMUS OPPRI
MERENTUR QUEQUI
DAMONERATU MAGIS
HISQUAM TECTI ERAT

IN TANTA CALIGINEM EX
IORTUS USAURIUM QUA
OCULORUM AD GENTI
TUS UULNERUM IETUS
QUE CORPORUM AUI
ARMORUM ET MIXTU
STREPENTIUM PAUEN
TIUM QUE CLAMORE
CIRCUMFERE BANTORA
OCULOS QUE ALII FUGI
ENTES PUGNANTIUM
GLOBO IN TANTI HERE BAN
ALIOS REDEUNTES IN PUG
NAM RAUERTEBAT FU
GIENTIUM AC MENDE
IN DEUBI NONNISI PAR
TIS NEQUIC QUAM IMPE
TUS EA PLETA BLATERIB·
MONTES ACLACUS A FRO
TEGE TABTERGO HOSTI
UM ACIES CLAUDEBAT
APPARUIT Q· NULLAM
NISI IN DEXTERA FERRO
QUE SALUTIS SPEM ESSE
TUM SIBI QUISQ· DUXAD
HORTATORQ· FACTUS

AD REM GERENDAM ET
NOUA DE INTEGRO EX
ORTA PUGNA EST NON
ILLA ORDINATA PER PRIN
CIPES HASTATOS QUE AC
TRIARIOS NEC UT PRO
SIGNIS ANTE SIGNANI
POSTSIGNA ALIA PUGNA
RE FACIES NEC UT IN SUA
LEGIONEM ILLE SAUCO
HORTE AUTEM ANIPULOS
ESSE T FORS CONGLOBAT
ET ANIMUS SUUS CUIQ·
ANTE ALIT POSIT PUGNAN
DI ORDINEM DABAT TAN
TUS Q· FUIT AR DOR ANI
MORUM AD EO INTEN
TUS PUGNAE ANIMUS
UT EUM MULTUM TER
RAE QUI MULTARUM UR
BIUM TALIA EDIDIT SPEC TACLA
PARTES PROSTRAUIT A
UERTIT QUE CURSU RA
PIDOS AMNIS MARE FLU
MINIBUS IN UEXIT MO
TES LAPSU INGENTI PRO
RUIT NEMO PUGNANTI
UM SENSERIT TRISTE RE
MEORAS PUGNANTIUM
ESSE T UBI QUE AT ROCI
TER CIRCA CONSULEM
TAMEN ACRIOR INIMICUS
TIORQUE PUGNAE ST
EUM ET ROBORAUIT RO
RUM SEQUEBANTUR
ET IPSE QUACUMQUE
IN PARTE PRAEMIACLA
BORA RESENSERAT
SUOS IN PIC REFERE BAT
OPEMINSIGNEMQUE
ARMISE THOSTEM SUM
MAUI PETEBANTE TUE
BANTUR CIUES DONEC
INSUPERE QUES DUCA
RIONOMEN ERAT FACIE
QUOQUE NOSCITANS
CONSULEMINQUIT HIC
ESIPOPULARIBUS SUIS
QUI LEGIONES NOSTRAS
CAECIDIT AC ROSQUE T
ET URBEM ESI DEPOPU
LATUS IAM EGO HANC

uictimxmmanibus
peremptorumfoe
decisumdabo
subditisquecalcari
busequoperconfer
tissimamhostium
turbamimpetum
facitobiruncato
quaeprimusarmige
roquiseinfestoue
nientiobuiamobie
ceratconsulemlan
geatransfixitspolia
recipientemtriari
obiectisscutisarcu
eremagnaepartis
fugaindeprimum
coepitetiamneclacus
necmontespauori
obstabantperom
niaartaprraerupta
queuelucaecuadu
armaqueutuirisu
peraliumaliipraeci
pitanturparsmag
naubilocusfugae

deesiperprimaua
dapaludisinquam
progressiquoadea
pitibusumerisexta
repossuntiseseinmer
gunifuerequosin
consultuspauor
nandoetiamcapes
serefugaminpule
riiquaeubiiinmensa
acsinespeerataiude
ficientibusanimis
hauriebanturgur
gitibushaudnec
quidquamfestiua
darentroaegerri
mereperiebantadq·
ibiabingressisaqua
hostiumequitibus
passimtrucidaban
turui·miliaferme
primiagminisperad
uersoshostiserup
tioneinpicrefacta
ignariomniumque
positseagerenturexal

ꝙ uel ut sere el cum in tu
mu loquodam cons ti
tis sent clamorem
modo ac sonum ar
morum audientes
quae fortuna pugnae
esset neq· scire nec
perspicere praecalli
ne poterant inclina
ta adin iquere conin
calescentes oledis
pulsa nebula aperuis
set diem cum liquida
iam luce montes cam
piq; pedestras res
si ratam q; eos len
dere foedere romana
acie mitaq; nec in
conspectus procul
in mittere tur eques
sublatis partim signis
quam celatissimo po
terant ac mine ase se
abripuerunt poste
rodie cum supercele
ra extrema fames

et iam in statu re fidei
dantem harbalequi
cum omnibus equis
tribus copiis nocte
consecutus erat iar
mat ra dissentabi
re cum singulis ues
timentis passurum
se sedederunt quae
punica religione ser
uata fides abhanni
bale est atque inuin
cula omnes conie
cit haec est nobi
lis adirhans imen
num pugna adque
inter pallas memo
rata populi romani
clades xuimi haro
manorum inacie
caesas x· milia pars
a fuga per omnem
etruriam aduersis
tumeribus urbem
petere xx d· hosti
um inacie multi pos

lexuirimq· exuuine
ribus perierem ulti
plex caedes uirimq·
facta traditur aba li
se quo prelerquam
quod nihil austum
exuano uelim quoni
mis inclinanti ferme
scribenti humani mi
fabium aequalem tem
poribus huius cebelli
possim unum auctore
habui hannibal capti
uorum quia in no
mini sessent sine pre
iudimissis romanis
inuincula datis sequre
gata ex hostium co
acerua torum cumu
lis corpora eorum
cum sepeliri iussisset
flamini quoq· corpus
funeris causa mixq
nacum cura inquisi
tum non inuenitro
mae ad primum nun

tium cladis eius cum
ingenti terrore ac
tumultu concursus
in forum populi est
factus matronae ua
gae per uias quae re
pens clades allata quae
ue fortuna exercitus
esset obuios percun
tanti ureicum frequen
tis contionis modo
turba in comitium
et curiam uersa ma
gistratus uocare
tandem haud multo
ante solis occasum
m. pomponius prae
torpugnam in quit mag
nam uicti sumus et qua
quam nihil certius
ex eo auditum est
tamen alius ab alio
impleti rumoribus
domos referunt
consulem cum mag
na parte copiarum

CAESUM SUPERESSE
PAUCOS AUT FUGA PASS
PER AETRURIAM SPAR
SOS AUT CAPTOS AB HOS
TE QUOD CASUS EXERCI
TUS UICTI FUERANT TOT
INEURAS DISPRAETIANI
MI EORUM ERANT QUO
RUM PROPINQUI SUB-
C. FLAMINIO CONSE ME
RUERANT IG NORANTI
US MQUAE CUIUSQUE
SUORUM FORTUNAE S
SET NEC QUISQUAM SA
TIS CERTUM HABET QUID
AUT SPERET AUT TIMEAT
POSTERO ACDE INCEPS
ALIQUID DIEBUS AD POR
TAS MAIOR PROPE MULTI
ERUM QUAM UIRORUM
MULTITUDO STETIT AUT
SUORUM ALIQUEM AUT
NUNTIOS DE IIS OPPERI
ENSE CIRCUMFUNDE
BANTUR Q. OBUIISSE IS
CITANTES NEQUE AUEL
LIUIUS ABNOUI PRIUS
QUAM ORDINE OMNIA
INQUISISSENT POTERAN
INDE UARIOS UULTUS
DICI REDIENTIUM AB
NUNTIIS CERNERES
UT CUIQUE AETAS AUI RIS
TIA NUNTIABANTUR GRA
TULANTIS QUE AUI CONSO
LANTIS REDEUNTIB.
DOMOS CIRCUMFUSOS
FEMINARUM PRAECI
PUAE ET GAUDIA ET IN
SIGNIA ERANT ET LUCIUS
UNA MINI PSA PORTAS
OSTIUS FILIO REPENTE
OBUIAM INCONSPECTU
EIUS EXPIRASSE FERUNT
ALTERAM CUIUS MORS FI
LII FALSO NUNTIATA ERAT
MAESTAM SEDENTEM
DOMI AD PRIMUM CON
SPECTUM REDEUNTIS
FILII GAUDIO NIMIO EXA
NIMATAM SENATUM
PRAETORES PER DIES

aliquod abortiuus q̄
ad occidentem sole
incuriam reliment
consultantes quana
duce haud corrisquib
resistiuictoribus
poenis posset prius
quam satis certa con
silia essent repens
alia nuntiatur clades
quattuor milia equi
tum cum c. centonio
pro. pr. missa ad colle
gam ab seruilio cos
in umbria quo post
pugnam ad thrasy
menum audita am
bierant ibi ab
hannibale circum
uentae. Ius rei fama
uarie homines affe
cit pars occupatis ma
ioribus aegritudi neam
misere uem ex compa
ratione priorum du
cere recentem equi
tum iacturam pars
non id quod acci de
rat per se aestimabat
sed uti inaffecto cor
pore quamuis leuis
causa magis quam
ualido grauior sen
tit reuirginalium aegrae
et ad fectae ciuitati
quodcumque aduer
si incideri non rerū
magnitudine sed ui
ribus extenuatis quae
Nihil quod adgraua
ret nisi pati possent aes
timandum esse itaq.
ad remedium iam diu
Neque desideratum
Nec ad hibitum dicta
torem dicendum ciui
tas confugit et quia
et consul aberat aquo
uno die posse uideba
tur nec per occupatā
armis punicis italiam
facile erat aut nuntium

haud litteras mittunt nec
dictatorem populo
creare poterat quod
numquam ante eam di
em factum erat dicta
torem populus creat
unicum fabium maximum
et magistrum equitum mi
nucium rufum iisque
negotium a senatu
datum ut munirost ur
bes quae urbi firma
rent et praesidia dispo
nerent quibus locis
uideretur pontes q.
rescinderent flumi
num ac plenatibus pro
urbe dimicandum es
sequando Italiam ue
rint equissent hanni
bal recto itinere per
rumbriam usque ad
spoletium uenit inde
cum per populato agro
urbem oppugnare
adortus esset cum
magna ac suorum
repulsus coniectans
exuniuscolonia chall
minue prospere tem
tate uiribus quanta
moles romanae urbis
esset nec rumpi cen
auerunt ne omnis
solum omnis generis
frugum abundante
sed refertum praeda
quam effusa exuidi ad
quae gentes rapiebant
ibi per dies aliquot
statiua habita profec
tus quemiles hiberis
nineribus ac palus
tris uia proeliq. ma
gis ad euentum secun
do quam leui aut fac
ti ad fectus ubi satis qui
eu data um praede ac
populationibus ma
gis quam moto alitre
quiescentibus
profectus praepum

NUM HADRIANUM AGRUM
MARSOS INDE MARRUCINOSQUE ET PAELIGNOS DEUS TIA ICIRCAQ·
AR POSET LUCERIAM PRO
XIMAM APULIAE REGIONEM
NEMEN SERUILIUS COS
LAEUIBUS PRŎLIS CUM
GALLIS ACTIS ET UNO OPPIDO IGNOBILI EXPUGNATO POSTQUAM DECOLLEGA EXERCITUS QUEOXE
DE AUDIUIT IAM MOENIBUS PATRIAE METUENS
NE AB ESSET UNDISERIMINE
NE EXTREMO AD URBEM
IRE INTENDIT Q· FABIUS
MAXIMUS DICTATOR
ITERUM QUOD IEMAGIS
TRATUM INITUO CAIO
SENATUA BOTISORSUS
CUM EDOCUISSET PA
TRES PLUS NE CLEGENTIA
CAERIMONIARUM AU
SPICIORUM TEMERITA
TEATQUE INSCITIA PEC
CATUMAG· FLAMIO COS·
ESSE QUAE Q· PIACULA
IRAE DEUM ESSENT IP
SOS DEOS CONSULEN
DOS ESSE PERUICITUI
QUOD NON FERRE DECER
NITURNIS CUM TAETRA
PRODIGIA NUNTIATA
SUNT DECEMUIRI LIBROS
SYBILLINOS ADIRE IUUE
RENTUR QUIINSPECTIS
FATALIBUS LIBRIS RET
TULERUNT PATRIBUS
QUOD DE IUS BELLI CAU
SAUOTUM MARTIFO
RET I DNON RITE FACTUM
DE INTEGRO AD QUEAM
PLIUS FACIUNDUM ESSE
ET NOUI LUDOS MAGNOS
ET AEDES UENERI ERYCI
CINAE AC MENTI UOUE
DAS ESSE ET SUPPLICATI
ONEM LECTISTERNIUM
QUE HABENDUM UEUERI
SACRUM UOUENDUM
SI BELLATUM PROSPERE

esset res que publica
in eodem quo ante
bellum fuisset statu
permansisse et sena
tus quoniam fabium
belli cura occupatur
esset m. aemilium pr.
ex collegio pontificum
sententia omnia ea
ut matura fiant cura
rei iubet his se perfec
tis l. cornelius lentu
lus pontifex maximus
consulente collegio
praetorum omnium
primum populum co
sulendum de ea re sa
cro cense et ni iussu
populi uoueri non pos
se rogatus sit haec
uerba populus iunis
iubeatis ne haec sic
fieri si res p. quiri
tium ad quinquen
nium proximum
si quem limea mque

saluam seruauerit
his ce duellis datum
donum duit pr. quiri
tium quod duellum
pr. cum carthaginien
sis est quae quem ille
cum eallis sunt quibus
cisalpis sunt quod ue
ratum ex illo
quo illo capri non oui
locra ege quae que
profanae runt quo
fieri ex quadie sena tus
populus q. iusserit
qui facie quando quo
le quaque lege uolet
facto quo modo fac
probe factum esto
si mortuus quod fie
ri oportebit profanu
esto ne quis celus es
to si quis rumpe to
ci de ue insciens ne
fraus esto si quis cle ps
et ne populos celus
esto ne ue cui coepti

ERITSI AT RODIE FAXIT IN
SCIENS PROPE FACTUM
ESTO SI NOCTES IUE LUCE
SI SERUUS SIUE LIBER FA
XIT PROBE FACTUM ESSE
TO SI ANTE IDEAS SENATUS
POPULUS QUE IUSSERIT
FERIAE FAXIT IUPPITER OPTO
PULUS SOLUTUS LIBER
ESTO EIUSDEM REI CAU
SA LUDI MAGNI UOTIERIS
CCXXXIII MILIBUS TRI
ENTE PRAETERE A BUBUS
OUI CCC MULTIS ALIIS DI
UIIS BUBUS ALBIS AD Q
CETERIS HOSTIIS UOTIS
RITE NUNCUPATIS SUP
PLICATIO EDICTA SUPPLI
CATUM QUI REGUM
CONIUGIBUS ACLIBE
RIS NON URBANA MUL
TITUDO TANTUM SED
AGRESTIUM ETIAM QUOS
IN ALIQUA SUA FORTUNA
PUBLICA QUOQ CONTIN
GEBAT CURATUM LECTIS

TERNIUM PERI RIDUUM
HABITUM PER DECEM
UIRIS SACRORUM CURA
TIBUS EXPULUINARIS
IN CONSPECTU FUERUNT
IOUIS IUNONIS IUNONIS
ALTERIUS NEPTUNO
ACMINERUAE TERTIUM
MARTIS ACUENERI QUAE
TUM APOLLINIS DIA
NAE QUINTUM UULCA
NO ACUESTAE SEXTUM
MERCURIO CERERI
TUM AEDES UOTAE UE
NERI ERUCINAE EX AEDE
QUE FABIUS MAXIMUS
DICTATOR UOUIT QUIA
IIS EX FATA LIBUS LIBRIS
EDICTUM ERAT UTI SUO
UERE CUIUS MAXIMU
IMPERIUM IN CIUITATE
ESSET MENTI AEDEM
TOTI CILIUS PRAETOR UO
UIT IIS REBUS DIUINIS
PERACTIS TUM DE BELLO
REQUE DE PUBLICA EDICTA

lorrentinquibus
quoduellecionibus
victorihostiobuiam
eundumessetpatres
censerentdecretum
utabconsuliocos
exercitumaccipéret
scribéréetscriberet
praeterea exciuibus
sociisq· quantumeé
quitumacpeditum
undereliurceteraom
niaageretfacereq·
uterep· ducereetfabi
us duasleciones se
abiecturumadseru
lianumexercitum
dixitiispermaceleq
iumscribiutiburdi
emadconueniendu
edixitedictoquépro
positoiuiquibusoppi
da castella queimmu
nitaessentiuliom
migrarentinloca
tutaexagrisquoque

dimigrarentomnes
regionesetiusquaiiu
rushannibalessei
tectispriusincensis
acfructibuscorrup
tis necuiusreicopia
essetipseuiaflaminia
profectusobuiam
consuliexercituque
cumaltiberimeirea
ocriculumprospe
xissetacmenconsu
lemquicumequitib
adseprodientemuia
toremissoquicon
sulinuntiaretutsi
nelictoribusaddu
tatoremuenireiqui
cumdictoparuissei
congressusqueeo
ruminceniemspe
ciemdictaturaeaput
cliessociosqueeue
tustaeiampropeobli
tosetiusimperiiie
cissetliberaeaburbe

ALIAE SUNT NAVES
ONERARIAS COMMEA
TUM AB HOSTIA IN HISPA
NIAM ADEXERCITUM
PORTANTES ACLASSEM
NICAE CREAPORTUM
CONSANUM CAPTASES
SENTIQ· EXTEMPLO COS
OSTIAM PROFICISCIUS
SUS NAVIBUSQ· ADURBEM
ROMANAM AUTOSTIAE
ESSENT COMPLETIS
MILITES ACNAVALIBUS
SOCIIS PERSEQUI HOS
TIUM CLASSEM ACLITO
RALI AE TUTARIMAQ
NAVIS HOMINUM
CONSCRIPTA ROMAE
ERAT LIBERTINI ETIAM
QUIBUS LIBERI ESSENT
NEC AETAS MILITARIS IN
VERBA IURAVERANT
EX HOC URBANO EXER
CITU QUI MINORES
QUINQUE ET TRIGINTA
ANNIS ERANT IN NAVIS
IN POSITI ALIIQUI BI
PRAESIDERENT RELICTI
DICTATOR EXERCITUS COS
ACCEPTO AB ULUIO FLAC
CO LEGATO PER AGRUM
SABINUM TIBURQUO
DIE AD CONVENIENDUM
EDIXERAT NOVISMILI
TIBUS VENIT IN DEPRE
HENSIS TRANSVERSIS
LIMITIBUS INVIAM IA
TINAM ESTE GRESSUS
UNDE IT INERIBUS SUM
MA CUM CURA EXPLO
RATIS AB HOSTE MDUCIT
NULLO LOCO NISI QUAN
TUM NECESSITAS COGE
RET FORTUNAE SE COM
MISSURUS QUO PRIMUM
DIE AUT PROCULARIS
IN CONSPECTU HOSTIUM
POSUIT CASTRA NULLA
MORA FACTA QUIN PENUS
EDUCERET IN ACIEM
COPIAM QUE FUGAM
DIFFACERET SED UBIQ

ET AD OMNIA PARATUS HOSTES
NEC CASTRA VLLO TUMULTU
TUMOTA VIDERI INCREPANS
QUIDEM VICTOS IAM DE
QUOS MARTIOSANIMOS
ROMANIS DE BELLAVIM
QUE ET CONCESSUM Q·
PROPALAM DE VIRTUTE
AC GLORIA ESSENTINCAS
TRA REDIIT CELERUM
TAE TA CURA ANIMUM
INCENSUM QUODEUM
DUCE HAUD QUAQUAM
FLAMINI SEMPRONIO
QUE SIMILE FUTURAS
BI RESEDIT ACTUM DE
MUM EI DOCTI MALIS
ROMANI PAREM
HANNIBALI DUCEM QUE
SISSE NEI PRUDENTI
AM QUIDEM NON UIM
DI ETMORIS EXEMPLO
TIO QUIT CONSTANTIA
XUDUM EXPERTUS
AC MARE ACIEM PARE
ANIMUM MOUENDO

CREBRO CONSTRATO PO
LANDO QUE IN OCULIS
EIUS AC GROSSO CIORU
COEPIT EIMODO CITA
TO AC MINE EX CON
SPECTU ABIBAT MODO
PENTE INALIQUO FLE
XU UINES EXTI PERE
GRESSUM IN AEQUOM
POSSE LOCE LITUS OB
SISTE BAT FABIO SPER
TA ALTA AC MENDERE
BAT MODITO AB HOSTE
INTERUALLO UINE QUE
OMITTERE TEMPUS NE
QUE CONCREDERE
TURCASTRIS NISI QUA
TUM USUS NECESSA
RI COGERE TENEBA
TURMILES PABULUM
ET LIGNA NEC PALUM
PETEBANT NEC PASSIM
EQUITUM LEUIS QUE
ARMATURA STATIO CO
POSITA INSTRUCTAQUE
IN SUBITOS ESTU OM

IUSEISUOMILITEIUTA
OMNIAETINFESTAEF
FUSISHOSTIUMPOPULA
TORIBUSPRAEBEBAT
NEQUEUNIUERSOPE
RICULOSUMMARE
RUMCOMMITTEBATUR
ETPARUAMOMENTA
LEUIUMCERTAMINŪ
EXITUCOEPTORUM
FINITIMORUMRECEP
TUMQUAEADSUAEFA
CIEBANTTERRITUM
PRISTINISINHISCLADI
BUSMILITEMMINUS
IAMTANDEMAUTUIR
TUTISAUTFORTUNAE
PAENITERESUAESED
NONHANNIBALEM
MAGISINFESTUMIĀ
SANISCONSILIISHABE
BATQUAMMAGG·EQ
TUMQUINIHILALIUD
QUAMQUODIMPERA
BATIMPERIOMORE
ADBEMP·PRAECIPITĀ
DAMHABEBATFERŌX
RAPIDUSQUEMCONSI
LIISACLINGUAINMO
DICUSPRIMOINTER
PAUCOSDEINPROPALĀ
INUULGUSPROCUNC
TATORESEGNEMET
CAUTORUMDUMADHIN
GENSUICINAUIRTUTIB·
UITIACONFELLEBANT
PRAEMENDORUMSU
PERIORUMQUEPESSI
MARSNIMISPROSPE
RISMULTORUMSUC
CESSIBUSCREUITSESE
EXTOLLEBATHANNIBAL
EXHIRMINISINSAMNI
UMTRANSITBENEUEN
TANUMDEPOPULATUR
AGRUMTELESIAMUR
BEMCAPITINRUETI
AMDEINDUSTRIAM
DUCEMSIFORTEACCEN
SUMOUINDIGNITATIB·
CLADIBUSSOCIORUM
DETRAHERETADEGUM

certamen fuit inter
multitudinem socio
rum Italici generis
qui a Thrasumene
capti ab Hannibale di
missique fuerant
Tres Campani equites
erant multis iam tum
inlectis donis promis
sis que Hannibalis ad
conciliandos populo
rum animos hi nunti
antes sine Campaniam
exercitum admouis
set explue potiendae
copiam forte cum res
maior quam auctio
res esset dubium han
nibalem alterne que
fidentem et diffidentem
tamen uti Campanis
ex Samnio peteret mo
uerunt monitos ut
etiam etiam pro
missa rebus adfirma
rent ipsos que cum
pluribus et aliquibus
principum redire ad se
dimisit ipse imperau
cius se in agrum Casina
tem duxit deductis ape
ritis regionum saltum
occupasset
exitum Romano ad
ferendam socis
inter clusurum sed
punicum abhorrens
ablatinorum nomi
num Casino dux
ut acciperet fecit ad
uersus quod adsuetum
reperati fanum ala
tum quae est ex lenti
magrum in campum
stellatem descendit
ubi cum montibus fu
minibus que clausam
regionem circum
spexisset uocatum
duce mercurium
ubi terrarum esset
cum is asilum eodem

MANSURUM EUM DIXIS
SET IUSSA DEMUM COGNI
TUS EST ERROREM CASINU
LONGE IN DE ALIA REGIO
NE ESSE UI RG IS QUE OXE
SO DUCE ET AD RELIQUO
RUM TERROREM INCRU
CEM SUBLATO CASTRIS
COMMUNITIS MALHER
BALEM CUM EQUITIBUS
INAGRUM FALERNUM
PRAEDATUM DIMISIT IUS
QUE AD AQUAS SINUESSA
NAS POPULATIONE AFER
UENIT INGENTEM CLA
DEM FUGAM TAMENTER
RORE MQUAE LATIUS
NUMIDAE FECERUNT NEC
TAMEN IS TERROR CUM
OMNIA BELLO FLAGRAREN
FIDE SOCIOS DIMOUIT UI
DELICET QUIA IUSTO TIMO
DERATO RE CE BANTUR
IMPERIO NEC DUBITABANT
QUOD UNUM UINCULUM
FIDEI EST MELIORIBUS PA

RE REUERTERO QUAM AD
UULTURNUM FLUMEN
CASTRA SUNT POSITA EXUR
BERATURA MOENISSIMIS
ITALIAE AGERUIIAEQUE
PASSIM INCENDIIS FUMA
BANT PERIUGA MASSAE
MONTIS FAUIODUCENTE
TUM PROPE DE INTEGRO
SEDITIO AC DE SEDITIONE
ACCENSI QUIDAM FUERAN
ENIM PER PAUCOS DIES
QUIA CUM CELERIUS SOLI
TO DUCTUM AG MENES
SET FESTINARI AD PROHI
BENDAM POPULATIONI
BUS CAMPANIAM ERED
DERANT UTUERUM NEX
TREMAM IUG ASSICI
MONTIS UENTUM EST
HOSTES SUB OCULIS ET
RANT FALERNIAGRICO
LONORUM QUE SINUES
SELECTA UIRENTES NEC
UILI ERAMENTO PUG
NAE SPECTATUM EST HOC

IN QUIT MINUCIUS AD
REM FRUENDAM OCULIS
SOCIORUM EX AEDES ET
INCENDIA VENIMUS NEC
SI NULLIUS ALTERIUS NOS
NEC IULIUM QUIDEM HO
RUM PUDET QUOS INUES
SA COLONOS PATRES NOS
TRIMESERUNT UTAB SAM
NITE HOSTE TUTA HAEC
ORA ESSE QUAM NUNC
NON UICINUS SAMNITIS
URIS ED POENUS ADUE
NA AB EXTREMIS ORBIS
TERRARUM TERMINIS
NOSTRA CUNCTATIONE
ET SOCORDIA IAM HOC
PROCRESSUS TANTUM
PRO DE GENERA MUSA PA
TRIBUS NOSTRIS UT PRAE
TER QUAM PERORA MIHI
SUAM PUNICA SUA CARI
CLASSES DEDECUSE SSE
IMPERII SUI DUXERINT
EAM NUNC PLENAM HOS
TIUM NUMIDARUM QUE

AE MAURORUM IAM FAC
TAM UIDEAMUS QUIMO
DO SACUNTUM OPPUG
NARI INDIGNANDO NŌ
HOMINES TANTUM SED
FOEDERA ET DEOS SCIE
BAM USCANDENTEM
MOENIA ROMANORUM
COLONIAE ET HANNIBA
LEM LAETIS SPECTAMUS
FUMUS EX INCENDIIS
UILLARUM AC RORUM Q
INACULOSA TQ· ORAUE
NI STREPUNT AURES
CLAMORIBUS PLORAN
TIUM SOCIORUM SAE
PIUS NOS QUAM QUAM
DEORUM INUOCANTIŪ
OPEM NOS HIC PECORUM
MODO PRAESTIUOSSAI
TUS DEUM SQUE CALLIS
EXERCITUM DUCIMUS
CONDITI NUBIBUS SILUIS
Q· S I HOC MODO PERAGRAN
DA CACUMINA SI ALTIUS
QUEM FURIUS RECIPERE

96

exordiis super bem uoluis
set quo hi nouuis ex
milios nobis dicitor
unicus in rebus adfec
ti quae sit mihi uia m
ab hannibale recipe
rare para ti gallorum
romae esse iquam uere
ornes hi cuncti nobi
nobis hannibal ac toe
nisi ollens seruare
rinimaiores nostri
Sed uirague ero mris
quod dictatorem eu
exauctoritate patrum
iussuque populi dictum
uel uos alius sescu
esse is sus alium ni
cubum sedens pro
spectare hostiu ades
cendit in equum que
illo ipso die edixit
urbeq; me una bus ex al
lios sumeret posteru
die cum rac ubios ceci
dit galloru legiones

quid post multos annos
cum ad furtiuas cau
dinas ab sabinis hos
tes sub iugum missus
mus utrum tandem
pauci ruscu rso hucus
amni perlustrando
an lucerinum praemen
do obsidendo que
lacessendo uicto be
hostem depulsum ab
romanis ceruicibus
iugum super bos amni
in posse imodo clu
uno que alia res qua
celeritas uictoriam de
diq quod postero die
quam hostem uidi clas
sem graue m commea
tibus impedimentis
ipsi in sinu rupiento
ad q ad pauos pres
sus uti tentoria se dendo
alius ubi de bello cre
deret post se aduersa q
pars eo bi ere ted u

Cupatomodicis praesi
diisqueurbsuoiur
noflumineditemf
taxfalernumcampa
numagrodiuiditur
setugisisdemexer
citumreducitamisso
exploratumcumecce-
equitibussociorum
hostiliummanicinio
qexturbajuuenum
audientiumsxefefe
rocitereontionan
temmagistratuum
equitumprogressos
primoexploratoris
modoulextentospe-
culareturhostemur
bisuacospassimper uicos
numidasperoccasio
nemeiiamplaudos
occidiitexemplooc
cupatisceritudinee
estanimusexcideo
runtquepraecepta
dictatorisquicquid

tuto posseiprogres
sumprius recipere
seseiussetatquam
inconspectumhosti
uimuenirentumidae
alliadqueallioccursan
tesrefugientesqui
adcastraproperipsum
cumfatigationeequo
rumadquehominum
peritrahere
indecarthaloneneseque
summaequestrisfon
fieratconcitatis
equisinuectusceu
prius quamadgonicc
tumeliuenirentmer
tissethostisquinpr
fermemilianonti
nentcuresecutos
esifugientismanerr
nuspostquamnec
hostemydesistere
quinecspatiumdiei
fugiendiesseconsor
tatosuos|ntproelio

REDITO OMNI PARTE VI
RIUM IMPARITAS IPSE
ET DELECTI EQUITUM CIR
CUMUENTIO OCCIDUN
TURCELERI EFFUSO RUR-
SUS CURSUM CALLES PRI
MUM IN DEPROSE INUI
SCALLIBUS ADDICTO
REM PERFUGERUNT
EO FORTE DIEMINUCI
USS ECONIUNXERAT
FABIO MISSUS AD FIRMA
DUM PRAESIDIO SALTU
QUI SUPERIAR RACINA
IN ARTAS COACTUS FAU
CES IN MINE IMARINAE
ADMINUISSE APOENUS
APPIAE LIMITE PERUEI
NIT REINAG RUM ROMA
NUM POSSE ICONIUNC
TIS EXERCITUS DICTATOR
AEDIFICIIS EQUITUM CAS
TRA INUIAM DEFERUN
QUE MHANNIBAL DUC
TURUS ERAT DUO IN
DE MILIA HOSTES HABE
RANT POSTERO DIE PRAE
TER QUAM QUOD IN TERRI
NA CASTRA IN ACIE
CONPLEUERE CUM PRO
MANIS SUBITO CONSTI
TISSENT ALIO AUT DUBIE
EQUITE LOCUS UCTES
SIT AMEN POENUS CUM
EXPEDITIS EQUITIBUS Q.
AD LACESSENDUM HOS
TEM CASTRA IMPONIT ET
PROCURANDO RECIPI
ENDO QUESE SEPUGNA
UERE RES TITUIS UOLO
CO ROMANA AGIE SLEN
TAPUGNAE EXDICTATO
RIS MAGISTRI MHAN
NIBALIS FUIT UOLUNTA
TE PUNICE ABROMANIS
DE CEPTOSTIUM CECIDE
RE INCLUSUS IN DEUIDE
RI HANNIBAL UADEA
SILINUM OBSESSA CUM
CAPUAM AEIS ADMINIU
ETTANTUM ABIERE QUO
DIUITUM SOCIORUM

ROMANIS CONMEA
IUSSUBLEHERETPOE
NISTUSSINTERFORTUNÆ
MINASSAXAACTERNÆ
HARENASSTAGNAQUE
ETPERHORRIDASSILU
ASHIBERNIAURUSES
SEINECHANNIBALEM
FEFELLITSUISSEXRIBUS
PELIAQUECUMPERCA
SILINUMEUXDERENO
POSSEIPELENDIQUE
MONTESETLOCUMCAL
LICULXESUPERANDUM
ESSETNECUBIROMANUS
INCLUSUMUALLIBUS
AGMENADGREDERE
TURBIDUSBRUMOCULO
RUMSPECIEMTERRI
BILEMADFRUSTRANT
DUMHOSTEMCOMMEN
TUSTRINCIPIONOCTIS
FURTIMSUBIRETEDERE
ADMONTESSTATUITAL
LICISCONSILIISTALISAT
PARTIASSUUMFACESUM

DIQUEEXAGRISCOLLEC
TAEFASCESQUEUIRGA
RUMADQUEARIDISAR
MENTISPRAELIGARUM
QUECORNIBUSBOUM
QUOSDOMUIDSIRDO
MITOSQUEMULTOSIN
TERCETERAMAGRESTE
PRAEDAMAGEBATAD
DUOMILLIAFERUEBO
UMEFFECTAHASDRU
BALIQUEIDEQOMUD
DATUMUTPRIMISTENE
BRISNOCTEMIDARIMEN
UTUMALTENSISCORNIB
ADMONITISACEREMA
XIMEIPOSSETSUPER
SALTUSABHOSTESINSES
SOSPRIMISTENEBRIS
SILENTIOMOLIASTRA
BOUESALIQUASIRITDAS
TESIGNAACIESDIARUM
DICESMONITUMEMOR
QUAEANGUSTASDENTIBUS
ESTSIGNUMZONAEDUPLEX
DATURUSTCEQUESTRIS

NIBUSARMENTAAUTID
INADUERSOSCONCILEN
TURMONITUSEIMETUS
IPSEREFLUCENTISFLAM
MAEEXCAMPIEXCAPI
TECALORQUEIAMADUI
UŌMDIUATUMAQUECOR
NUMMALIENIENSUEL
UTSIMULATOSFUROT
REXGEBATBOUESQUO
RFENTEDISCURSUHAU
SECUSQUAMSILUISMŌ
TIBUSQ;ACCENSISOM
NIACIRCUMAUIRGUI
TXARDERECAPTUMQUE
RITAQUAESAUIOEXCI
TANSFLAMMAMHOMI
NUMPASSIMDISCURRĒ
TIUMSPECIEMPRAEBE
BATQUIADTRANSITUM
SALTUSINSIDENDUM
LOCANTERANTUBIINSUM
MISMONTIBUSACSU
PERSEQUOSDAMIENES
CONSPEXEREICIRCUM
UENTOSSEESSERAT
PRAESIDIOEXCESSERE
QUAMMNM̃DENSEMM
EABANTFLAMMAEUEL
UTTUTISSIMUMTERRE
TENTESSUMMAQUMŌ
TIUMFUGATAMENIN
QUOSDAMBOUESPALA
TOSASUISEGRAEGIBUS
INCIDERUNTETPRIMO
CUMPROCULCERNEREN
UELUTFLAMMASSPIRAN
TIUMMIRAEUTOXTIO
NITICONSTITERUNTDE
INDEUTHUMANAXPA
RUITFRAUSTUMUERO
INSIDIASRATIESSECUM
MAIOREMULTOCONE
TANTSEINFUGAMLE
UIQUEQUEARMATU
RACHOSHOMINEUR
RERECETERAMONOX
NECQUMTIMORENE
UTROSPUGNAMINCI
PIENTISXDUDGMTE
NUNTIATEREXTEUTONC
MINDEHANNIBALTRANS

Ductor persaltum vel
quibus dammi ipsos al
tum vel quibus dixim
ipsos ab hostium
oppressis nox
Albano posui
castra hunc
nimium sensum fabi
us celeri dare insidi
as esse ratus et ab no
turno ut in vicem abhor
rem scelestam in nesu
os munimentis tuis dei
num lucebra vanas sub
lucomonis in rogh
um quemque decebit
clusam ab suis letum
armatur bam facilis
et enim numero ali
quantum praestum
banc Romanis superas
sent nisi hispanorum
cohors sacramentum
regnis sua bam hannibal
lepidum est ad
aluerio nonubus

et ad conciurs and um
inter saxa rupesque
ad oracleum orque
cum vel o et ad lecor
por simum arbo obu
habitu cam pes ibem
hostem pratis marn
mixtaria um que
pugnae genere pasci
legatis illa hxiquit
quam bar ferat in
ne gressis his ab
fero ne in co
es roman aliquo su
is animis in ram
contendo unifab
usque quo
trae trans gressus
quae alium superau
fas locor
tan sed tum
sepe teres ulmus;
hannibal
dru elignes opulo
bubus red illabis

40

rat decem milia additis xl
naulum et lx sem hi
mileo ntra Italiq· ita
carthagine profectus
nauibus propere terra
exercitum minitore
ducebat paratus co
fligere quacumque
parte copiarum hos
tis occurrisset cnsci
pio postquam motus
se ex hiberi nis hoste
audiuit primo ideas
consilii fuit deinde
ministerio prioter
ingentem famam ad
nouorum auxiliorum
concurrere exercitus
delecto milite ad na
ues impositoquinq·
et xxx naues et lx se
ire obuias hosti per
quinterones iussit
conedi statione
decem milia passu
um distantem ab his

tio hiberiam nisper
uenturum deduxe mas
siliensium speculato
rias praemissa eret
tulere classem in pu
blicam stare in hos
tio fluminis castra
que in ripa posita ita
que ut inprouidos
incautos que uniuer
sos simul effusos terro
re opprimeret subla
tis anchoris ad hos
te mouadimultas et
locis altis posita sur
ris his hispania habe iqui
buse is speculis et pro
pugnaculis aduersus
latrones sultum tor
inde primos consec
tis hostium nauibus
datum signum has
drubalis tumultus
que prius interiacet
castris quam ad ma
ree tad naues et portus

NONDUMAUTPULSUREE
MORUMSTREPITUQUE
ALIONAUTICOEXAUDI
TOXUIAFERIENTIBUSELAS
SEMPROMUNTURIISCA
REPENTEEQUISALIUSSU
PERATHOMABHASDRUBA
LEMISSUSUXCOSINITIO
REQUIETOSQUEINTEN
TORISSUISNIHILMINUS
QUAMHOSTEMAUTPROE
LIUMEODIEEXPECTAN
TISCONSCENDERENT
UESPROPERANTQUEXRMA
CAPERETUBETCLASSEM
ROMANAMANIHAUD
PROCULPORTUESSEHAEC
EQUITESDIMISSIPASSIM
IMPERABANTMOXHAS
DRUBALIPSECUMOMI
NIEXERCITUADERAT
UXRHOQUEOMNIXTG
MULTUSTREPITUSTRUEN
TIBUSIRAMARIESSIMUL
INCEDEBUSMILITU
QUIEFUGIENTIUMMA

CISETERRARUMQUAM
INPUGNACUNCTUMADO
DOUIXDUMOMNIS
CONSCENDERANTCUM
ALIIRESOLUTISORISIN
HANCHORASECIEBEREN
TURALIIINEQUIDIENE
ATANCHORALIAINCIDUN
RAPTUMQUETOMNIXPRA
PROPERECAGENDOMILI
TUMAPPARATUINACIE
MINISTERIAIMPEDIUN
TURTREPIDATIONENAU
TARUMDISCAPERECTAPTA
REARUMOMNESPROHI
BERATURRETIAMROMA
NUSNONADPROPIN
QUABATAMODOSEDE
RECERTIEIIAMINPUG
NUMPRAUESITAQUENO
ABHOSTECLIPROELIO
MAGISPOENIQUAMSUO
MET IPSIUMUITUNUR
BATIETEMPTAMUERI
USPUGNAQUAMINITA
INITIOGNAUITERGRUN

PARTIS AD REMANENTIEM
CONCESSAM A BHASDRU
BALE QUOD SATIS INUSU
TEM SUBLATO CETERUM
OMNE INCENSUM EST
NEC CONTINENTISMO
DO PERFECTAS ORAS SET
NEBUSUM INSULAM
TRANSMISSUM UBI CR
BE QUAE CAPUT INSULAE
EST BIDUUM NEC QUIC
QUAM SUM MOLABO
REMO PUGNATA UBI
INSPEM IN RHAM FRUIS
TRA TERITEMPUS ANIO
VERSUM EST AD PO
PULATIONEM AC RUER
SI DIREPTIS ALIQUOD
INCENSIS QUE UICIS
MAIORE QUAM EX CON
TINENTI PRAEDA PARA
TAM INNAUIGESSERE
PERMISSENT EX BALIBI
BUS ASULIS LEGATIPA
TRIPETENTES AD SCI
PIONEM UENERUNT

INDE FLEXA RETRO CLAS
SIS REDITUM IN CETERI
ORA PROUINCIAE QUO
OMNIUM POPULORUM
QUIBI BERUM INCOLUN
MULTORUM ET ULTIME
IM SPANIA ELEGIT CON
CURRERUNT SED QUI
UE REDICIONIS IMPERI
QUE ROMANI FACTIS IN
OBSIDIBUS DATIS POPU
LI AMPLIUS FUERENT
CENTUM IC INTIMIDA
IC ITUR TERRESTRIBUS
QUOQUE COPIIS EXTIS TI
DENS ROMANUS US
QUE AD FACTUM CASU
LONENSEM ESTPRO
CRESUS HASDRUBA
INUISITANAM AC PRO
PIUS OCEANUM CONCES
SIT QUE UM INDE FOREUI
DEBATUR RELIQUOMNES
TAM STEMPUS FUISSET QUE
PERPOENUM HOSTEM
SED PRAETER QUAM QUOD

VIIII

ipsorum hispanorum
inquietam auidam quiem
nouas res sunt inge
niam andonicus inde
bilis quem antea iter
cum hamo relictus fuerat
post quam redditam ab
sallio recessere adma
ritimam oram con
ciuis potuarius is
in magnitudinem pacatum
socios romanorum
ad potiundam imminente
runt aduersus eos
tribus omnibus cum
expeditus auxilii sasci
pionem oppressit ducer
iam neque tum habui
arma manu gessit ide
rei omnis de ciuis
quibus dandi ex his q·
magna quae parerant is
exuia hic iam entum
tus cedentem doce a
rum hasdrubalem
cis hiberum ad socios

tuandos retraxit hostra
punica inde grole quo
mensium castra romana
ad noua m classem erant
cum fama repens alio
uertit bellum celebri
qui principes regionis
sua electos obsides q·
dederant ab omnibus nisi
nominis onem
exercitum pacificandi pro
uincia m decretam
mensium ab urbe
ciuitatibus ad
opidum quae extrema
decem ipso his defuit
duobus proximis hie
et ae luc nan
cum milibus hostium de
ciderunt quae cum omnibus
facinorosis
signis capitum habuere
rerum in hispania
in provinciam venit
prorogato post consu
imperio obsena

Coipse uto pera quoq·
inpensa consilium ad
iuuem meum et rei su
a plena turam et ratae
quantam in superet ra
iam possim adiciam
hominin on ad cetera
tunc ingenia calli do
ut persuasi in nocte cla
progressus ad hosti
um stationes conuen
tis qui bus dan aux ili
rib: his mi se la bris
ad scipionem per duc
tus qui dad ferre ex pri
mit mi et fidem acce p
ta data que a cloco et
tempo re constituet
ad obsidendos a
cunctaq; redi die min
sequenti mane sub si
cum loss ri mandā
tis ad remigendam ac
cipiendis dimissus cum
senos et ter um cuius
lodi hostium fallere

Constituisse ad com
positam cum is mora
excitali custodibus spi
eorum profectus uel
ut ignarus in praepa
ratas sua fraude insi
dias duceret in castra ro
mana perducet cetera
omnia deredde ndis
obsidibus sicut cum bo
stare constitutum
erat ac transgredem
ordine exercitus quos car
thaginiensium nomi
nes sic agebatur maior
aliquanto romano
rum et rex ipse unus re
parari quam quanta
futura carthaginien
sium fuerat illo senti
draxe is superbius in re
bus secundis ex per
tus fortunae et timor
amicas se undertpo
terat romanus primo
aduentum incognitus

ANTEA BRE CLEMENTIA Q
BERALIQUE INITIUM FE
CERAT ET HABEBO QUIP RU
DENS HAUD FRUSTRAU
DEBATUR SOCIOS MULTAS
SENTAQUE INCENTI CON
SENSU DEFECTIONEM
OMNES SPECTARE ARMA
QUE EXEMPLO MOTA
FORENT NI HIEMPSQUE
ROMANOS QUOQUE EI
CARTHAGINENSES QUO
Q CONCEDERE INTECTA
COEGIT INTERUENISSET
HAEC IN HISPANIA QUO
QUE SECUNDA AESTATE
PUNICI BELLI GESTA CUM
ITALIA PAULUM INTERUAL
LI CLADIBUS ROMANIS
SOLLERS CUNCTATIO FA
BII FECISSET QUAE UT HAN
NIBALE NON MEDIO
CRI SOLLICITUM CURA
HABEBAT TANDEM EUM
MILITUM EMAGISTRUM
DELEGISSE ROMANOS

CERNENTEM QUI BELLI
RATIONE NON FORTUNA
GERERET AC CONTEMP
TAE RATI NTERERENT SAR
MATOS PARITER TOGA
TOS QUE UTIQUE POSTI
QUAM ABSENTE EO TEME
RITATEM AGISTRI EQUI
TUM LAETO QUE PRIUS DI
XERIM QUAM PROSPE
RO EUENTU PUGNATUM
FUERAT ACCESSERANT
DUAE RES AD AUGENDAM
INUIDIAM DICTATORIS
UNAM FRAUDE EX DOLO
HANNIBALIS QUOD CUM
APERFUGISSE MONSTRA
TUS AGER DICTATORIS
ESSET OMNIBUS CIRCA
SOLO AEQUATIS AB UNO
EO FERRUM IGNEMQUE
ET UNUM OMNIUM HOSTI
UM ABSTINERI IUSSIT
SI TUI OCCULTA LICUIUS
PACTI EA MERCES UNDE RI
POSSET ALIENA IPSIUS FACTO

134

PRIMO FORSITAN DUBIO
QUIA NON EXPECTATA IN
EOS SENATUS AUCTORITAS
EST ADEXTREMUM HAUD
DAMBIGUAE IN MAXI
MAM LAUDEM VERSO
INTER MUTANDIS CAP
TIVIS QUOS IN PRIMO PU
NICO BELLO FACTUERAT
CONVENERANT INTER
DUCES ROMANUM SUM
POENUM QUE UTRIQUE PARS
PRIUS RECIPERET QUAM
DARE MARGENTI PONTO
BINAS E SELIBRAS IN NUM
MIE BRAE STARET CC XLVIII
CUM PUBLICUS ROMANUS
QUAM POENUS RECEPIS
SET ARGENTUM QUE PRO
EIS OBSIDIBUS IN SAEPE IAC
TATA IN SENATU REQUO
NAM NON CONSULUIS
SET IAM RESTARDIUS RO
GARETUR IN UTRUM ALTUM
AB HOSTE EXCRUM MIS
SO ROMANUM QUI FILIO QUE

DE IN FIDEM QUE PUBLI
CAM IN PENDIO PRIUS TO
EX SOLUIT HANNIBAL PRO
GERIONI MONETIBUS
CUIUS URBIS CAPTAE AD
Q· INCAENSE AB SE INUSU
HORREORUM CALICALE
QUI QUAE RAT RATECIAM
STITUI SERANT INDE
FRUMENTATUM DUAE
EXERCITUS PARTES MIT
TEBAT CUM TERTIA IPSE
EXPEDITA IN STATIONE
ERAT SIMUL CASTRIS PRAE
SIDIO ET CIRCUMSPEC
TANS NE CUNDE IMPE
TUS FRUMENTATORES
FIERET ROMANUS
TUNC EXERCITUS IN A
GRO LABIRINA TIE RAT
PRAEERAT MINUCIUS
MAGISTER EQUITUM PRO
FECTOS IC UT ANTE DICTU
PROFECTO E STA BURBE
DICTATORE CETERUM
CASTRAQUE IN MONTE

95

altoxcluiolocoposi
ta fuerantiamin pla
num deferuntur agri
tabantur quepro in
genio ducis consilia
callidio rauti impetus
aut in frumentato
respalato sautin cas
tra relicta cum leui
praesidio fere inec
hannibalem fefellit
cum duce mutata mes
sebellationem esse
roetus quam consul
ilustrem hostes ges
turos ipse autem quod
minime quis crede
ret cum hostis propri
us esset tertiam parte
militum frumentatu
duabus in castris pete
ris dimisit de in castra
ipsa propius hostem
mouit duo ferme
a gerebonis milliain
tumulum hostium

Conspectum multis
tentium si quis esset
ad frumentatores si
quis se ferret uulnerandos
propior inde et adque
ipsis imminens roma
norum castris tumu
lus apparuit ad quem
cum iendum si lucepa
lam iretur haud qua
dubie hostibus bre
uior eua praelienti
ruserat nocte clam
missi numidae coepe
runt qui ostenderent
locum contempta pau
cita romani potuero
die cum iecissent ipsi
eo transferunt ex si
tra tum uti tuque ex p
cuum pauci uxilium aual
loaberale the ipsum
tota propecompleut
ibat romana acies si
mul et per aduersas acas
tra castris hannibalis

EQUITATUS CUM LEGIAR
MATURAE MISSUS INFRU
MENTATORES TATAECAE
DEM FUGAM HOSTIUM
PALATORUM FECIT NECACI
ECERTAE HANNIBALEM
SUSQUE TANTAM PALUDE
TATEUI XCASTRA SIOPPUG
NARE NITUR FUTARI POTE
RANTIAM Q· ARTIBUS FA
BIS PARS EXERCITUS AB
ERAT IAM FAMES EDEN
DO ET CUNCTANDO BEL
LUM GERE BAT RECEPERAT
QUE VOS INTERIORA CAS
TRA QUAE PROGERIONIS
MOENIBUS ERANTIUS
TAS QUOQUE ACIE ET COLLA
TAS SIGNIS DIMICATUM
QUIDAM MAIORES SUI
MO CONCURSU POE
NUMQUE AD CASTRA
FUGUM IN DEERUPTO
NEC AUDAE REPENTE UER
SUM TERRORE MINIS
OS NUMERIS DE

CIRISAMNITIS DEINDE
UENIUS ROETIUM RESTI
TUTUM HUNC PRINCIPE
GENERE AEDIUTIS NON
BOUIANI MODO UNDE
ERAT SEDIT OTO SAMNIO
IUSSU DICTATORIS OCTO
MILIA PEDITUM ET EQUI
TES ADDUCENTEM INCAS
TRA BIER CO CUM AP PA
RUISSET HANNIBALIS PE
CIEM PARTIUBIUSQUE
PRAEBUISSET NOUI PRAE
SIDII CUM QUE FABIO AD
ROMA UENIENTIS HAN
NIBALEM INSIDIARUM
QUOQUE ALIQUID TIMEN
TEM RECEMIS SE SUOS RO
MANUM INSECUTUM
ADIUUANTES AMNITE
DUO CASTELLA EODEM
EXPUGNASSE SEX MILIA
HOSTIUM CAESA QUINQ·
AD MODUM BOMANO
RUM TAMEN IN TAM PA
RUI PROPE CLADE FAMAM

AEGRECIAE VICTORIAE
CVM VANIORIBVS LITTE
RIS MAGISTER EQVITVM
ROMANAM PERIATAM DE
HIS REBVS PERSEPAE EI
INSENATV QVE IN CONTIO
NE ACIVM ESI CVM IAE
TACIVIT A LE DICTATOR
VNVS NIHIL NEC FAMAE
NEC LITTERIS CREDERET
VLLVERA OMNIA ESSENT
SECVNDAS EMAGISQVE
ADVERSALIMERE DICE
RELLVM M. MELELLVS
TR. PL. NE NIM FEREN
DVM ESSE NEGAT NON
PRAESENTEM SOLVM
DICTATOREM OBTVTIS
SERE BENE GERENDAE
SED ABSENTEM ETIAM
GESTAE OBSTARE ET IN
DVCENDO BELLO AC SE
DVLO TEMPVS TERERE
QVO DIVSTIVS IN MAGIS
TRATVS ITSOLVS QVE ET
ROMAE ET IN EXERCITV

IMPERIVM HABEAT QVIS
PECONSVLVM ALTERVM
IN ACIE CECIDISSE ALTERV
SPECIE CLASSIS PVNICAE
PERSEQVENDAE PROCVL
ABITALIA AB LEGATVM DV
OS PRAETORES SICILIAM AD
Q. SARDINIA OCCVPATOS
QVORVM NEVTRA HOC
TEMPORE PROVINCIA
PRAETORE EGE AT M MI
NVCIVM MAGISTRVM
EQVITVM NE HOSTEM
VIDERET NEQVIT REGI BEL
LICE GERERE PROPE INCVS
TODIAM HABITVM TAQVE
HERCVLE NON SAMNI
VM MODO QVOD AMNEM
QVAM TRANS HIBERVM
AGROPOENIS CONCRES
SVM SIMETI CATANEAM
CALENVM Q. ET PABER NV
AGRVM PERVASTOS ESSE
SEDENTICAS ILINI DICTO
RE ET LEGIONIBVS PO
PVLI ROMANI AGRVM

Sucmitutantie exerci
tum capienti empugna
re elmacistere equitum
clausos prope intra ual
lum retentos tam quã
hostibus captiuis ar
ma ademptis tandem
uti abscesserit indedic
tatoru obsidione li
beratus extra ualli um
egressos fudisse ac
fugatis casse hostis quas
obsessi antiquos ani
mus plebei romanæ
esse laudaciter sela
turum fuisse deinde
abrogando oq· fabi im
perio nunc modicam
rogationem promul
gaturum de æquan
do magistri equitum
et dictatoris iure nec
tamen neutiquam.
prius mittendum ad
exercitum q· fabium
quam consulem in lo

cum tã flamini ssuffe
cisse dictatorcontio
nibus se absti nuisse in
actione minime popu
laris ne insenatu quidẽ
satis æquis auribus
audiretur hunc cum
hostem uerbis extolle
ret bienniq· clades per
temeritatem ad que
scentium ducum ac
cepimus referre magis
terequitum quod con
tradictum suum puc
nasse rationem dice
re reddendam esse
si penes se summam im
perii consulique sit pro
diem effectum ut
sciant homines bono
imperatore rem magis
ni fortuna quam mo uen
ti esse mentem ratio
nem q· dominis et
in tempus eetis neq
nominibus seruis sed uer

CIVMQVIDAMMVLTRADI
LIAHOSTIVMOCCIDISSE
MAIOREMGLORIAMVES
SE SHVIVSGENERIORA
TIONIBVSFRVSTRAHABI
TIS ETCONSULEM CREATOR
MATILIOREGVLONEFRA
SENSDEIVREIMPERII DI
MICARETPRIORIBVSQVAM S
ROGATIONISFERENDAE
DIESADESSEINDICEAD
EXERCITVMABITTHEKE
ORTACVMPLEBISCONSVL
VMESSETMAGISTRACTA
INVIDIADICTATORISFABOR
QVEMAGISTRIEQVITVM
ANIMOSVERSABATQVA
SATISAVDIEBANTHOMI
NESADSVMENDVM
QVODVOLGOPLACEBAT
PRODIREEIFACTORES
SVPERANTEMVICTORIAS
TAMENROGATIONIDE
ERATVNVSINVENTVS
QVISVMSORTEGISCI
RENTIVSVARROGVITPRI

ORE ANNO PRAETOR FV
ERAT IOCONON humili
SOLVM SEDETIAM SORDI
DO ORTVS PATREMIANI
VM FVISSE FERVNT IPSV
IS ILLO REMVNERE IS FILIO
QVE HOC IPSO INSERVIV
EIVS ARTIS MINISTERIA
VSVMISIT VENIS VTERVM
EX EO GENERE QVAESTVS
PECVNIA PATRE CVLICTA
ANIMOSA DSPENDI BERA
LIORIS FORTVNAE EGENV
TOGA QVE ET IORDYPLV
CVERE PROCLAMANDO
PROSORDIDIS DAMNATI B·
CAVSIS QVE AD VERSVS
REMEDIA AD BONORV
PRIVILEGIA NOTILIAM
POPVLI DEINDE AD HO
NORES PERVENIT EQVES
TVRA QVOQ; PEDIBVS AB VS
AEDILITATIBVS PLEBEIA
ET CVRVLI POSTREMO
ET PRAETVRA PERFVNC
TVS IAM AD CONSVLATVS

Spem cum adtolleret
animos haud parum
calli de aura fauoris
popularis ex dictatoria
inuidia petitis eique ple
bis unus gratiam ulli
omnes ad rogationem
quique rom aequique
in exercitu erant ac
quia tq; in quip raeter
ipsum dictatorem in
consulem eius la
tam acceperunt ipsa
que grauitate animi
crimina nisi ex adsul
tudine inimicos
tulerat ex deme ipso
pulli insequentem
iniuria tulit acceptis
que in pso honore li
teris sc. de aequatorum
perosa tis fidens sui
quaquam cum imperii
iure arte imperandi
equata in cumq. inuic
toa cuibus hostibus
que animosa de exerci
tum redit minucius
ue ro cum ama nte
uix tolerabilis fuisset
secundis rebus ac fauo
re uolg; tumultuque in
modica et animo deste
que non hannibalem a
gis uicto abse quam q.
fabio gloria illum in
rebus asperis unicum
ducem ac parem quae
situm hannibali maior
minori dictatorem magis
te requi tum quod nul
la memoria habeat an
alium iussu populi ac
quatum in eadem ci
uitate in qua magistri
equitum uirgas ac se
cures dictatoris tre
mere ad q. horrere
solitis in tantum sua
felicitatem uirtutem
que enituis se ex co
securum q. se for

TU NAM SUMMA SEDIC
TATORIS CUNCTATIONI
ACSEGNITIÆ DEORU
HOMINUMQUE IUDICIO
DAMNATAE PERSTARET
TAQUE QUOD DUDUM
CONGRESSUS EST CUM
MARIO STATUENDUM
OMNIUMPRIMUM AM
ESSE QUEM ADMODUM
IMPERIO AEQUATO UTAN
TUR SE OPTIMUM DU
CEREAUT DIEBUS ALIER
NISI AUTSIMILIORUM
TERUALIA PLACERENT
PARTIM STEMPORIBUS
ALTERIUS SUMMI DUCIS
TUSIMPERIUM EQUITUM
EUTPAR HOSTIS OLIUM
NONCONSILIO SEDUCRI
BUSETIAM ESSET SIQUA
OCCASIONEM REIGE
RENDAE HABUISSE IQUE
FABIO HAUD QUAQUAM
IDPLACEBAT REDIMERE
TUNAMENIMHABUIT

RAMQUAE CUM
RUTAS COLLEGERAT
TEMERITAS TOLLERET, NE
HABUISSE IS IBI COMMU
NI CUM CUMANIDONON
ADEMPTUM PERIUM
ESSE NAQUE IS IUDICAT
UOLENTEM PARIEQUE
POSSE IRERUM CONSILIO
GERENDARUM CENSU
RUM NEGLEGENTIAM
AB UNDIE SIMPERIUM
EO EXERCITUM DUCERE
RUMSUIS QUE CONSILIIS
QUONIAM OMNIA NON
LICERET QUAE POSSES
UXU RUM NOMINARI
UNLEGIONES SIQUI EOR
SUIS DUCIBUS MORE SSE IN
TERDIUIDERENT PRIUS
ETIQUAM DOMINUCIOS
CUNDAE TERTIUS PABI OT
EUENERUNT
TEMPEQUITES PRIMUM
POSTQUAM MAGISTER
TINOMINIS AUXILIA

Cum postea nuntius recepti
ceu ni Fabius ferente
hannibalem ab se minuci
uasse exercitum fortuna
diei memor pariter exac
ta cum hostis castra redi tu
esse et minuendi consilio
catis militibus
Sae pe fecto in quid audi tui
milites cum primum
esse eum rumque ipse con
sul alquin in rebus secun
dum eum qui benemo
nen tio boe diam quin ec
ipsi consulere ne cal
ter parere nesciat eu
ex tremum gen esse
nobis quondam prima
animi ingeniique neca
tabsorses secundam
ac media mente nexibus
elo dum imperare dis
cimus parere prudens
tunanimum indue at
mus castra cum fabio

lunc animus ad praeto
rium eius signa conlu
lerimus ubi eo eum
parentem appellaue ro
quod beneficio eius
ergan os ex hostes ci
eius dignum esse uos om
nes eos quorum uos
modo arma ex tera et
exeruni patronos sx
lutauit is et si nihil
aliud gratorum certe
nobis animorum solo
ram dies hic oderit
Sic nodato condemnatur
in deli tos quantus
uas a profecto et quam in
incedentes diuacato
risos castra in admiratio
nem et ipsi mine uos in es
qui ei rexerant conuer
terunt ubi consitit
sunt iam tae tribunx
signa tro cae ssus ad
tea lios mag equites
cum patrem fabium

XPTELLASSETCIRCUMFUSOS
QUEMMITUMEIUSTORUM
XGMOCPATRONOSCON
SALUTASSETPARENTIBUS
INQUITMEDIISDICTATOR
QUIESISTEMODENOMI
NEQUIOPANDOPOSSUM
XEQUAUUUIPLANTUM
DEBEOUBIQUEAXMEAM
SXTUTEMTAMOMNIUM
HORUMITAQ:PLEBEIS
SCITUMQUOONERATUS
MXCISQUEAMONERATUS
PRIMUSANTEQUOABRO
GOQ·EBQUODIUBIMIHI
QUEQUODEXERCITUSQ·
HISTUISSERUIALOXCON
SERUATORISSITFELIXSUB
IMPERIUMAUSPICIUM
QUEUUMREDEOETSIC
NUMECLEGIONISQUE
RESTITUTORUMQUAESOPTX
CIUISMEMAXQ·EQUITUM
HOSORDINIBUSSUISQUE
QUETENERETUBENSTUM
DEXTRAGINTSPATUMCIX

MILITESQ:CONDICIONE
DIMISSAXBNOTISIGNO
TUSQ·BENIGNXENDQ·HOS
PITIXLITERINCITATAE
ATUSQUEDIESEXADMO
DUMTUSTHPAULOANTE
XCESROMEXSEORABITFAC
TUSROMAEUIESUPERBA
FAMXREGESTNEDEIMU
ITEIUSNONIWACTISIPSORU
IMPERATORUSQUAM
UOLEQUMITUMEXUTRO
QUEEXERCITUIXDFIRMX
TXCESROSEQUISQ·MXXIMU
LAUDIBUSADCAELUMFER
IXREPARETORUXTUDHAN
NIBALEMHOSTISQUEPOE
NOSERUDACLUMNDEMUM
SENTIRECUMROMANIS
ATQUEINITALXBELLUMES
SERIAMBIENNIODANTE
ADEOEIDUCESROMANOS
ETMILITESSPREUERANT
UTUIXCUMEADEMGEN
TEBELLUMESSECREDE
RENTCUIUSTERRIBILE

50

Meam famam apud
bus accepissent hanni
balem quoque exacie
redeuntem dixisse se
runt tandem eam nu
bem q. sidere in lucis
montium solitas secum
procellam imbrem dedis
se dum haec ge
runtur in italia cen ser
uilium animis ge minus con
sulem classem uolum
circumiectus sardi
niae et corsicae ora
et obsidibus utrimque
acceptis in africam tran
misit et prius quam in
contionem tumescen
sionem animi facere et men
te insulam uastatae et ab
incolentibus circa ne
ne ipsorum uiribus rem
diminueretur q. acer de
cem ulentis arcenti
acceptus ad litora afri
cae accessit copiasque
exposuit in deadpopu
landum ac ruinduci
milites naues que so
cias iuxta effusas in
sulis cultorum agen
tibus praedarentur
itaq. in insidias tendere
in latices ma frequenti
bus palantes adlitora
et ignaros circa uisce
ueniret tum ex insidiis multa
caede ac proeden fugare tro
ad naues conpulsos
ad mille hominum numerum
misso pro nobilaes
quaestore amissum
classis abliitoribus hosti
umplenis traemidaeso
lutain sicilia circum
tenuit radit aq. lilybe
i. otacilio praetore ut ab
legato eius p. circa roma
reducerentur ipse pers
cilia impedibus profectus
fretoinitalia mare
citi litteris q. fabii accel-

ÉTIPSE ET COLLEGA EIUS M·
ATILIUS UI EXERCITUS ABSÉ
ÉX CO IAM PROPE SEMESTRI
IMPERIO ACCEPERE NIOM
NIUM PROPE ANNALES FA
BIUM DICTATOREM ADUER
SUS HANNIBALEM REMISSES
SISSE TRADUNT COELIUS
ET IAM ÉUANTURIMUM POPU
LO RÉXTUM DICTATORÉM
SCRIBIS SED ET CAELIUM ET
CÉTEROS FUGISSE UNI CONSULI
ÉN SERUILIO QUINTUM PRO
CUI NON ALIA PROUINCIA AB
ERAT ILLIS QUAM SÉDICENDI DIC
TATORIS QUAM MORAM QUA
ÉXPECTARE TERRITA IAM CLA
DE CIUITAS NON POTERAT EO
DEM CURSU MESTUTA PO
PULO RÉXTUR QUI PRODIC
TATORE ESSET RES INDE GES
TAS GLORIAM Q· INSIGNEM
DUCIS ÉT AUGENDI STITULUM
IMAGINES POSTEROS UIQU
PRODICTATORE CAEDERE ET
FACILE OPTINUISSÉ AD EO Q·

INOPIA ESTI COACTUS HANNI
BAL UINISI CUM FUGAE SPE
CIÉM ABEUNDUM TIMUIS
SET CALLIA MREPETITURUS
FUERIT NULLA RELICTA SPE
RÉLICTA ALENDI EXERCITUS
IN EIUS LOCI SSIT INSEQUEN
TES CONSULES ÉT DEMARTIB·
BELLUM GERERENT CON
SULES ATILIO FABIANO CÉ
MINUS SERUILIANUS MU
SICANO EXERCITUS ACCEP
TO HIBERNA CULIS MATURE
COMMUNITIS QUO MAU
TUMNIERAT FABIARTIBUS
CUM SUMMA INTER SE CON
CORDIA BELLUM GESSERUN
FRUMENTATUM EXEUNTI
HANNIBAL I DIUERSIS LOCIS
OPPORTUNI ADERANT CAR
PENTES AGMEN PALATOS Q·
EXCIPIENTES INCASUM UNI
UERSA EDIMICATIONIS
QUAM OMNIB· ARTIBUS FÉ
TEBAT HOSTIIS NON UENIÉ
BANT CUM AD GERONIUM

1 Desunt vers. aliquot vel trans posita.

Samnites Neapolitanorum suos duces iussent
dignos qui ludos Romae
rint ab quibus donum
animo accolunt memor
rum quibus benefices dare
quam remunerari sa
plius q. accipient lega
tis gratiae actae Romu
nihil centiae curaq. date
raque condere mi
mittuntur legati Neapolim qui
dies spectaculorum ludo
cinensi qui per bien
nium fecerunt bram
dentibus datis q.
manibus dimissi et
seruique quinquaginta
tunc primum
in campo Martio con
iurassent nec
berias ceteris ottimis
xx legati Romam ad
missi ad de
demerunt

habendo xlum excisa dic
tus. Lucullus triumpho
pomponium Mathonem
mag equitum dixit iussis qui
hoc rexit iussis quedie
quxrio decimo sexto.
abdicat rex dictatur rec
nunc redit consul ab
prorogatur in annum
imperium inter reges
proditus a patribus cen
claudius appius huic cen
torinde. cornelius ass
nam nemus inter reges fuo
comitia habita ac no
centum nec patrum nec
plebis centeretur nomen
ranetque quem senatus cense
ris hominem esse prebuit
inscio ipso deum primo
pum populari ius quoe
nunquam concessum
ab quo abrogatis deinde
torio interpone consu
alii nam nudi asplendent
temuolque set extra ne

rea de consulatum nitc
bantur reges sum mox
ob eo bat a tyrannis
set nec xim dos habuerunt
riad subscerent mo
nines quae bae bius he
rencusti pi cognat
tus ci terent crimibus
donec senatum in odo
sed stadium augures quod
dictatorem pro hibu
issent comitia per
ci repe rinu dinos eo
rum fauorem candi
datos suo concilibat
ab hominibus nobilis
permultos annos bel
lum querenti bus ban
nibal omnia talia nos
ducem ab his demum
debellari posse
dem bellum trahi ce
quattuor milia lecto
nibus uni uersi pue
nari possent ius
se eo quod

absente fabio prospe
re pugnasse duxle
giones hostia dcxl
de mobiectas deinde
exilio xl ede repas
ut pater patronus q;
appellare iure qui pri
us uincere prohibu
isset romanos qux
uinci consules dein
de fabianis tribus
cum debellare posset
bellum traxisse id
foedus in te romanes
nobilis icium nec fi
nem belli habitu
ros quam consulem
uere plebeium ide si
hominem nouum fe
cissent nam plebeios
nobiles iam eisdem
initiatos esse sacros
et contemnere plebem
bem ex quo contem
ni patribus desierint
coepisse cui nondap

patre beidacium elque
situm esse cui in terreg
numine relurui unpa
trum potestate comi
tia esse senii deconsu
les ambos ad exercitu
morando quesisse
id postea quia inuiti
sis dictatoresse idic
tus comitiorum cau
sa exhuc natum esse
uiuitio sus dictator
peraugures fieretha
bere ei ciui bi in regnu
eos consulatu munu
cere plebis romanae
esset populum liberu
habituru macdatu
rum elquimagistue
re uincere quamdiu
imperaremallet
Cum his orationibus
accensa plebs esset
tribunis patrum spe
tentibus p. cornelio
merenda. l. manlio

COLSONEDIAEMILIOLE
PIDOQUOBINOBILIBUS
IAMFAMILIARIBUSPLEBEI
CATILINAESERVANDOETC
ALIOPACTOQUORUMAL
TERPONTIFEXALTERAU
CURABATCTERENTIUS
CONSUNUSEREGATUR
UTINMANUEIUSESSET
COMITIAROGANDOCOL
LEGAESTUMEXPERIANO
BILIASPARUMFUISSE
UIRUMINCONSILIO
RIBUSEIUSLAEMILIUM
PAULUMQUICUMM U
BIOCONSULFUERATET
DAMNATIONECOLLEGAE
EISUAPROPEAMBUSTUS
EUASERATINFESTUMPLE
BEIDIUAECMULTUMRE
CUSANTEMADPETITIO
NEMCONPETITIUSIUS
PROXIMOCOMITIALI
DIECONCEDENTIBUS
OMNIBUSQUICUMUAR
RONECERTALIERANT
PARSMAGISINADUER
SANDUMQUAMCOLLO
CADATURCONSULTUM
DEPRAETORIUMCO
MITIAHABITACREATUM
POMPONIUSMATHO ET
P. IURIUSPHILOROMAE
IURISDICUNDORUMBX
MAIORESPOMPEIONIER
CIUISROMANOSETPE
REGRINOSEUENITAD
DITIDUOPRAETOREBM
CLAUDIUSMARCELLUS
INSICILIAMAPOSTUM
USALBINUSINCALLIAM
OMNESADSENIGERE
XTISUNINECUIQUAM
EORUMPRAETERIRENT
TIUMCONSULEMOMM
DATUSHONOSQUEM
IAMNONANTEACCESSIS
SETPRAETERITSANT
QUODFORTIBUSNECESSRE
NUISSURSQUIMUNTAM
TAMPOTENTIBUSNO
UOSMAGISTRATIBUSUM

debatur mandandus
exercitus quoque
multiplicatis sunt quā
tae vellem confecti pedi
tum equitum quae ex d
ui tae sunt ade quinq
mere de ceteris colli
gi mus ariantia lucio
res uti ui x que quae m
satis certum ad firma
re uisum sit decem
millia modiorum mi
hi uisa scripsi in
supplementum xlii
nouas quinque le
giones et tum legioni
bus rem cererent
numero quoque pe
ditum equitum que
legiones auctas simili
tibus pedi tum mercen
tenis equitibus insin
gulas ex dictu sunqui
nam milia pedi tum re
centi equites essent
duplicem nu

merum equitum da
rent equitum dare
pedi tia equarum sep
tee locuplentium mil
lia armatorum et
cc in castris roma
nis cum pugnatum
ad eam nox est quida
uctores sunt illud
haud quam quam
discrepat memore
conatuque et mi
turem actam quam
prioribus annis
quas per mos seuin
ci hostem dictator
praebuerat ceteri
prius quam signa ubi
bene uele giones
mouerent decemui
ri libros adire ad
inspicere iussit propter
terrifos uolcohom
nes nobis prodigiis
nam et romae et in agen
tino et arici et enuntia

CIPERPETUAMADUIXIS
SENTIAMCCC·MILIAMO
DIUMRITECICE·HORDEI
NECOMMEATUSDEES
SENTEIQUANTUMPRAE
TEREXOPUSESTSEIQUO
IUSSISSENTSUBIECTU
ROSMILITEXDQ·EQUITE
SCIRENISIROMANOLX
TINIQUENOMINISNON
UITPRIECIUMARMATO
RUMAUXILIAETIAM
EXTERNAUIDISSEIN
CASTRISROMANISITXQ
MISISSENTILLESACITIX
RIORUMACFUNDITU
PERMAPTAMMANUM
ADUERSUSBALIARES
ACMAUROSPUGNACES
QUEALIASMISSILETELI
GENTESADEXDONACON
SULIQUODUEXADE
BAPLUITPRAETORCUI
PROUINCIAESIETIAE
UERISSETCIASSEMIN
ATTICAMTRAIECERET

UICTHYOSTESINTERRASUA
BELLUMHABERENTUM
NUSQUELAXAMENTIDA
RETURHISADAUXILIAHAN
NIBALISUMMAMITENDA
ABSENATUITARESPON
SUMREGISESTU
UTRUMBONUMEGREGIU
QUESOCIORUMHIERO
NEMESSEADQ·UNOTE
NOREEXQUOINAMICI
TIAMPOPULIROMANIUE
NERITIDEMCOLUISSE
AEREDIROMANIAM
NITEMPOREACTEDUMU
NITICAEADIUUISSEID
PERINDEACDEBERET
GRATUMPRAESSEMURU
ETACIUITATIBUSQUIBUS
DAMALLATUMQUEFATIA
REIACCEPTAMNONAC
CEPISSEPR·UICTORIAM
OMENQ·ACCIPERESE
DEMQ·EISEDIRAESDA
REDICARECAPITOLIUM
TEMPLUMUOLUISSEMI

maximi ineam arce urbis
Romanae sacratam uo
lentem propitiamque
firmam ac stabilem po
rem p̄r· fundi tores
sagmarios q· et rum ē
tum tradi tum consu
libus quinquereme s
ad unum classem q·
cum m̄· op iacilio bo
p̄r· in sicilia eranti quin
que et uigi nti addi te
permissum q· est uis
erem· censere esset
in hac examinatione
dilectu perfecto con
sules paucos morati
dies dum socii ab no
mine lati noueni ren
mi lites tum quod num
quam ante factum
erat iureiurando ab
tribunis militum ad
acti milites iussi con
sulum conuenturos
Neque ei nius su habi tu

ros nam ad eam diem
nihil praeter sacramen
tum fuerat eis obsti
de curiatum maluisse ni
si latum conuenisset
sua uoluntate ipsi in
ter se sede curiati equi
tes centuriati pedites
coniurabant se se fu
gae ac formidinis
ergo non habituros
neque ex ordine ce
sseros nisi recipien
di telum dei
cum hostis ferendi aut
ciuis seruandi causa
id ex uoluntate iouis fie
ri posse credidissent
nos ad legitimam iuris
iurandi adactionem
translatum comitio
nes prius quam exbur
be signa mouerentur
consuli suarrones mu
tae acferocestuere
denuntiantes rebelli

ARCESSITUM IN ITALIAM
AB NOBILIBUS MANSU
RUM Q. INUISCERIBUS
REIPUBLICAE SIPLURES
FABIOS IMPERATORES HA
BERET SED QUO DIE HOS
TEM UIDISSET PERFECTU
RUM COLLEGAE CURSUM
LIBRAM PRIDIE QUAM
IN URBE PROFICISCERE
TUR CONTINUO FUTURI
ORE QUAM ORATIO POPU
LO QUAM NIHIL INCLEMEN
TER NUNTIATUM DIC
TUM MISSUM MODO OMI
NARI SEQUOD NEQUID AC
PRIUS QUAM AUT SUOR
AUT HOSTIUM EXERCITU
LOCORUM SITUM NATU
RAM REGIONIS NOSSET
IAM NUNC LOCATUS IN
URBE SCIRET QUAE SIBI
AGENDA ARMATO FOREN
TI DIEM QUOQUE PRAE
DICERE POSSET QUAE CUM
HOSTE SIGNIS COLLATIS
ESSET DIMICATURUSSE
QUAE CONSILIA MAGIS
RES DENT HOMINIBUS
QUAM HOMINES REBUS
EA ANTE TEMPUS IN MA
TURA NON PRAECEPTU
RUM OPTARE TUTQUE CAU
TAE CONSULTAE CESTA
ESSE SATIS PROSPERE
EUENIRENT TEMERITA
TEM PRAETER QUAM QUOD
STULTAS IT INFELICEM
ETIAM AD DOLOREM RUM
PERE SED SUAS PONTEXP
PARE BAT UTA CELERIB
CONSILIIS PRAEPOSITU
RUM ET QUOD IDCON
STANTIUS PERSEUERARET
Q. FABIUS MAXIMUS SEU
PROFICISCENTEM AD LO
CUTUS FERTUR
SI UT COLLEGAM ID QUOD
MALLEM TUI SIMILEM
AEMILI HABERE AUTTU
COLLEGA TUI ESSES IMUS
SUPERUACANEA ESSET

moratiomeanimametq
duobonicōsules
etiammeindicentes
omniaereddifficiles
trafacereitseimalebo
necmeauerbaauribus
uestrisnecconsilia
animisaccipitereius
nuncetcollegamtu
umetilleuelleumuirum
intuentemihimecum
omnisoratiodestiquē
uideonequisquamet
uirumbonumetiquē
forestalteraparteciau
detreiſmalisconsiliu
isdemacbonisuris
etpotestatiseruitutibas
enimepaulesitibimi
nuscerdaminiscum
terentioquamcam
hannibalefuturumdux
censesnescioanini
tiorhicaduersarius
quamillehostismanē
aletcumilloinacieta

tumeumhocomnibus
locisactemporibus
sicertaturusestaduer
sushannibalemlecti
onesqueiustuiseiusdi
tibusacceditibuspuc
nandumtibisituar
redduximilitibus
tesitoppugnaturus
omnisetiamtibicausa
absitut ego flaminiamue
memoriamadueniente
consuledemurvetus
proconsuleadexer
citumcoeperitere
incipiusquamperet
cosdeindeinsetem
doconsulextuhannunc
quoquecōsiliarius
quamcastrauidexu
hauthostemmensanu
elquidantiasiamnunc
proeliasproeliaad
q.acjesiactandoin
tertocatoscietquid
interarmaiamduen

ITEM CENSES FACTU
RUM ET UBI EXTEMPLO
RES VERBA SEQUITUR
AD QUAS SEQUOD FACTU
RUM SEDE NUNTIA EX
TEMPLO PUGNA VERITAS UT
EO REM MILITAREM BEL
LI HACTENUS HOSTEM
HUNC EGNOROSAT NOS
TRA OMNIS TRASUMENO
LOCUS NOSTRIS CLADIB
ET IN EO GLORIANDI TEM
PUS ADVERSUS UNUM
EST UTEO CONTEMNEN
DO POTIUS QUAM ADME
TENDO GLORIAM MO
DUM EXCESSERIMUS ED
MARE SE HABET UNDA
UT OBELLIGERENDI AD
VERSUS ANNIBALEM EST
QUAE EGO CESSI NE CELEN
TIUS MODO HOC DOCEAT ID
TORUM SIT MAGISTER
ESTS EDEADEM RATIO QUAE
FUIT FUTURA QUAE DONEC
RES EADEM MANEBUNT

IN MULTA BIUS ESSE INTELLA
BELLUM GERIMUS SINE
ACSOLONOS IS OMNIS
ET ROSPLENA CTUM AC
SOCIORUM SUNT ARMIS
UIRI SEQUI SCONSUE
BUS IUDANT UUASUNT
QUE IDIAM FIDEI DOCU
MENTUM IN ADVERSIS
REBUS NOSTRIS EDEDE
RUNT METUORES PRU
DENTIORES CONSTAN
TIORES NOSTEMPUS DU
ESQUE FACIT HANNIBAL
CONTRA INALIENAIN
HOSTILEST ERRA INTER
OMNIA IN IMICA INFES
TA QUAE PROCUL AB DO
MO AB PATRIA NEQUE
ILLI TERRA NEQ MARIEST
PAX NULLA EEUM URBES
ACCIPIUNT NULLUM OE
NIUM PHILOSOPHUM SUI
UIDET INDIEM CAPTO
UIUIT PARTEM UIXTER
TIAM EXERCITUS ETUS

habet quem hiberum
ac mentra iecit plures
fame quam ferro ab
sumsit nec his paucis
iam uictum sup pedia
dubitas ergo quin
sedendo superaturi
sumus eum qui senes
cia tot indies non com
meatus non supple
mentum non pecu
nia habeat quam diu
procerinte castellia pu
li ac inopistam quam
pro carthaginis moe
nibus sed ne aduer
sus te quidem eglori
abor p. seruilius atq.
ait ius proximi con
sules ui de quem admo
dum eum ludificatus in
hac una salutis est uia
ut paule quam difficile
infestiam quae ques
si bi quam magis hos
tes fauenti demenim
tui quod hostium mi
lites uolenti demuar
ro consul romanus
quod hannibal poe
nus imperator cupiet
duobus ducibus unus
resistat oportet resis
tes autem aduersus fa
mam rumoris quo ho
minum satis firmus
sis teris si tenequi col
lega eunae glorianę
que tua falsa infamia
moueri tauerit ate
laborare nimis is
sae pe ex iunctexti ngui
num quam gloriam
quis praeuenerit ue
ram habebit si nem ui
dum procauto tardū
proconsideratoin
bellem properato bel
li ocentimallotes a
piens hostis metuat
quam stulticiues tau
dentiomnia audentē

10

CONTEMNET HANNIBAL
NIHIL TEMERE AGENTEM
METVE INERTE QVIETI
HILARIS TVRSE DVCI AGEN
TEMERARIO DVCI NO
FORTVNA LVXERIT VOCEM PO
TESTATVS SEMPER TVTVM
QVE OMNIA SINISTRA
TVS INTENTVS QVE SIS
NEQVE OCCASIONI LVXE
DESIS NEQ SVAM OCCAN
SIONEM HOSTI DES OM
NIA NON PROPERANTI
CLARA CERTA QVE RVN
FESTINATIO IMPROVIDE ST
ET OLIM CAVERSVS EX
ORATIO CONSULIS
ORATIO HAVD SANE LAE
TA FVIT MAGIS PATENTIS
EA QVAE DICERET VERA
QVAM FACILIA FACTVES
SENTI DICTATORIA MAG
EQVITVM INTOLERABILE
FVISSE QVI DE CONSILIA AD
VERSVS COLLEGAM SE
DIMOSVM ACTE MERA

RIVM VIRTVMQVE
AVCTORITATIS FORE SE
POPVLA REINCENDIVM
PRIORE CONSVLATVS
EMVSTVM EFFVGISSE
OPTARE VT OMNIA PROSPE
RE VENIRENT SI QVID
ADVERSI CAPERET HOSTI
VM SE TELIS POTIVS QVAM
SVFFRAGIIS IRATORVM
CIVIVM CAPVT OBIECTV
RVM AB HOC SERMO
NE PROFECTVM PAVLVM
TRADVNT PROSEQVEN
TIBVS PRIMORIBVS PA
TRVM PLEBEIVM CON
SVLEM SVAE PLEBI PRO
SECVTATVRBA CONSPEC
TIOR CVM DIGNITATES
DE ESSENTIVM INEXTRA
VENERVNT PERMIXTO
NOVO EXERCITV ACVETE
RE CASTRIS BIFARIAM FAC
TIS VIM NOVAM INORAES
SENTI PROPERATVS HANNI
VALEM INVETERIBVS MA

lorparsetomneroberr
uirumessetconsul
tumannipriorismatri
liumaetatemexcusan
temromanamiserunt
geminumseruilium
inminoribusexstris
legioniromanaeetso
ciumpeditumequitum
q. duobusmilibuspræ
ficiunthannibalquã
quampartedimidia
auctahostiumcopias
cernebatiamenad
uentumconsulum
miraecaudereenon
salutemimmihil ex
raptisindiemcommo
ratibussuperabatsed
neunderaperebequidé
quicquamreliquerat
omnibusundiquefru
mentoposteaquamacer
uarumtutuserantin
urbemunitasconuec
tutumxdecemdierum
quodconperiumpos
texestfrumentumsu
peressehispanorum
queobinopiamtran
simoparatafuerit sima
turitatemporumexpec
tatofore celeruntte
meritatecōsulisac
prospero ingeniomā
teriametiamfortuna
deditquodinprohiben
dispraedatoribustu
muluariopraelioac
procursumagismilitū
quamexpraeparato
autiniussuinpebato
rumortohaudquam
quampar poenisdimi
catiofuitadoretdoc
caesinonpluscentum
romanorumsocio
rumqueoccisis cete
rumuictoribuseffu
saesequentibusmetuin
sidiarumapstitit pau
lusconsulcuiuseodie

NAMALTERNISIMPERI
TABANTIMPERITABANT
IMPERIUMERALIARRO
NEMINDIGNANTEM
XUOCIFERANTEMEMIS
SUMHOSTEMEMANIBVS
DEUELLARIQUINICESSA
TUMFORETPOTUISSE
HANNIBALIDDAMNUM
HAUDAECERRIMEPATI
QUINPOTIUSCREDERE
UELUTINESCIAMTE
MERITATEMFEROCIO
RISCONSULISACNOUO
RUMMAXIMEMILITU
ESSEETOMNIAEIHOSTI
UMHAUDSECUSQUAM
SUANOCIXEERANTDIS
SIMILESDISCORDESQ·
IMPERITAREDUASPRO
PEPARIESTIRONUMMIH
TUMINEXERCITUESSE
MAQUELOCUMETTEM
PUSINSIDIISAPTUMSE
HABERERATUSNOCTE
PROXIMANIHILPRAETER

ARMAFERENTISSECUM
MILITESCASTRAPLENAUM
NISFORTUNAEPUBHCAE
PRIUATAEQUERELIN
QUITTRANSQUEPROXI
MOSMONTISLAEUAPE
DITESINSTRUCTOSCON
DITDEXTRAEQUITESIM
PEDIMENTAPERCORNU
ATTEIMMEDIUMAMNE
TRADUCITUTDIRIPIEN
DISUELUTDESERTISFU
QADOMINORUMCAS
TRISOCCUPATUMIMPE
DIMENTUMQUEHOSTE
OPPRIMERETCREBRITE
LICITINCASTRISIGNES
UTFIDESFIERETDUMIP
SELONGIUSSPATIUMFU
CAPRAECIPERETFALSA
IMAGINECASTRORUM
SICUTFABIUMPRIORE
ANNOFRUSTRATUSES
SETENERETINLOCISCON
SULESUOLUISSEUBIIN
LUXIT SUBDUCTAEPRI

mosiationesdeinde
proprius adeuntibus
insolitum silentium
admirationem fecit
tum satis comperias o
litudine in castris con
cursus fit ad praetoria
consulum nuntianti
um fugam hostium ad eo
trepidam ut tabernacu
lis stantibus castrare
linquerint quoq· fu
ga obscuriores sei
crebros etiam relictos
ignis·
clamor inde ortus ut
signa proferri iuue
rent ducerentque ad
persequendos hostis
ac protinus castradi
ripiendae consulat
ueruelut unus urbe
militari erat paulus
et iam adq· etiam dice
re prouidendum
praecauendumque
esse post remo cum
alterne quies editio
nem neq· ducem se
ditionis sustinere
posse et marium stati
um praefectum cum
turma lucanae explo
ratum mitti qui ubi
ad aequitatum portis
subsistere extra mu
nimenta ceteris sius
si ipse cum duobus
equitibus ualli omin
tra uisperatus q·
omnia cum cura reuiu
dantis insidias profecto
esse ignes in partecas
trorum quae uergant
ad inhostem relictos
tabernacula aperta
et omnia cara in promp
tu relicta argentum
quibus dam locis te me
re per uia sue lobiec
tum ad praedam uidis
sequae ad deterendos

ACUPIDITATE ANIMOS NON
TAM IRA NE EXACCENDE
RUNT ET CLAMOR EORTO
AMBITIBUS NISI SIGNUM
DARETUR SINE DUCIBUS TU
MULTUS HAUD QUAQUAM
DUX DEFUIT NAM EXTEM
PLO QUAR ROSIGNUM DE
DIT PROFICISCENDI PAULUS
CUM EI SUASISSENT ECUNC
TANTI PULLI QUOQ· AUSPI
CIO NON ADDUXISSENT
NUNTIARI IAM EFFERENS
TI PORTAS SIGNA COLLEGIUS·
SENI QUOD QUAMQUAR ROAE
GRAE EST PASSUS FLAMINI
TAMEN RECENS CASUS CLAU
DIQUE CONSULIS PRIMO
PUNICO BELLO MEMORA
TAM ALIS CLADES REGI
ONE ANIMOS INCUSSIT
DIFFROPE IPSE EO DIEMA
CIS DISTULERE QUAM
PROHIBERE INMENTEM
PESTEM ROMANIS NA
FORTE IAEQUE NUTEUM

REFERRI SIGNA IN CASTRA
IUUENTI CONSULI OMNI
TES NON PARE RESERU
DUO FORMIAN UNUS
ALTERS IDICINI EQUITIS
QUI SERUILIO ADQ· ALII O
COS· INTERPABULATORES
EXCEPTI ANUM DISFUE
RANT PROFUGERUNT
EODIE ADDOMINOS DE
DUCTIQ· AD CONSULES
NUNTIANT OMNEM EXER
CITUM HANNIBALIS TRAN
PROXIMOS MONTES SE·
DERE INSIDIIS HORUM
OPPORTUNUS ADUENTUS
CONSULES IMPERI PO
TENTES FECIT CUM AM
BITIO ALTERI USSUAM
PRIMUM APUTEOS PRA
UAM INDULGENTIAM
MAIESTATE SOLUISSET
HANNIBAL POSTQUAM
MOTOS MAGIS INCON
SULTE ROMANOS QUA
ADULTIMUM TEMERE

ELECTOSUIDITNEQUICQUA
DETECTAFRAUDEINCAS
TRAREDITITIBIPLURESDIES
PROPTERINOPIAMFRU
MENTIMANERENECQUID
NOUAQUECONSILIAIN
DIESNONAPUDMILITES
SOLUMMIXTOSEXCON
LUUIONEMOMNIUM
GENTIUMSEDETIAM
APUDDUCEMIPSUMORI
EBANTURNAMCUM
INITIOFREMITUSDEIN
DEXPERTAUOCIFERATIO
IUSSENTEXPOSCENTIU
STIPENDIUMDEBITUM
QUERENTIUMQ·ANNO
NAMPRIMOPOSTREMO
FAMEMETMERCENNARI
OSMILITESMAXIMEHIS
PANIGENERISDETRANSI
TIONEMCEPISSECONSILI
UMFAMAESSETIPSEETI
AMINTERDUMHANNI
BALDEIUGAINGALLIAM
DICITURAGITASSEITALI

RELICTOPEDITATUOMNI
CUMEQUITIBUSSEPRO
RIPERET
CUMHAECCONSILIAATQUE
HICHABITUSANIMORUM
ESSETINCASTRISMOUE
REINDESTATUINCAUDI
ORAADQUEOMNIORIO
RAEOMESSIBUSAPULIAE
LOCASIMULQUODLON
GIUSABHOSTERECESSIS
SETTRANSFUGIAINPEDI
TIORALEUIBUSINCENTIS
ESSENT
PROFECTUSESINOCTEIGNI
BUSSIMILITERFACTISTA
BERNACULISQ·PAUCISIN
SPECIEMRELICTISUTIN
SIDIARUMPARTRIORIME
TUSCONTINERETROMA
NOSSEDPEREUNDEM
LUCANUMETALIUM
OMNIBUSULTRACAS
TRATRANSQUEMONTIS
EXPLORATIUSCUMREL
TUMESSETUISUMPRO

cum hostium agmen in
die sequente eo cons
ilia agitari coepta cum
utrius q. consulis ex
demq. ante sem per
fuisset sententia ce
terum uarronis fer
re omnes paulone
mo praeter seruilium
prioris anni consu
lem ad sentiretur
maioris partis sente
tias ad nouilia landas
clades romana can
nas urgente fato pro
fecti sunt prope eum
ui cum hannibale cas
tra posuerat aduersa
aui olturno ouento q
campi stor ridissi cc
ta ne nubes pulueris
uehitur cum ipsis cas
tris per commodo
fumum sal uare rex
ei pugne futurum e
rat cum male dimice

rent ipsi auersi terga
tantum ad flantem uen
to in occidentem pulue
re emisso hostem
pugnaturi consules
satis explorati sint ne
ribus sequentis spe
nummutuentium ad
cannas estuin con
spectu poenum habe
bant binis castra com
muniunt eodem fer
me interuallo quo
ad gerionium sicutan
te copias diuisi sauf
dius amnis utrius que
castris adfluens ad
tumaquatoribus
exsuccumsq. oppor
tunitatem haud sine
certamine dabat ex
minoribus tamen cas
tris quae posita trans
aufidium erant libe
rius aqua bantur ro
manique ab ipsa te

RIORNULLUMHABEBAT
HOSTIUMPRAESIDIUM
HANNIBALSEMPERANTE
TUSLOCISNECUSQUAM
QUESIBIEMPUGNANDAM
QUAMPARTEMVIRTUTIS
VICTUSERATFUTUROS
COPIAMPUGNANDICO
SULESDERICIENTEM
LACESSITQUENUMIDA
RUMPROCURSATIONE
HOSTISINDERUPTUS
SOLLICITARISEDITIONE
MILITARIACDISCORDIA
CONSULUMROMANA
CASTRACUMPAUCISSE
PRONIQUEETLAMINI
ETTEMERITATEMVAR
RONISUARROSPECTO
SUMTUMIDISAECSEGNI
BUSDUCIBUSEXEMPLU
FABIUMOBICERETTES
TAMETURQUEDEOSBO
MINESQUEHICNULLA
PENESSECULPAMESSE
QUODHANNIBALEM

UELUSUCEPISSETMALIAM
SECONSTRICTUMACOLLE
CATENEISFERRUMADQ·
ARMAMRATISETPUGNARE
CUMIENTUSADIMIMILIT
BUSILLESIQUIDPROIEC
TISAEPRODITUSADEON
SULTAMADQ·INPROUI
DAMPUGNAMLEGIONI
BUSACCIDERETSEOMNIS
CULPAEEXORTEMOMNIS
EUENTUSPARTICIPEM
FOREDICERETUIDERET
UTQUIBUSLINGUAPRONT
TAACTEMERARIAEQUE
INPUGNAUICERENT
MANUSDUMALTERCATI
ONIBUSMAGISQUAM
CONSILIISTEMPUSTERI
TUSHANNIBALEXACIE
QUAMADMULTUMDI
ETTENUEPATIENSTRUC
TAMCUMINCASIPACE
TERASRECIPERECOPI
ASNUMIDASADINUA
DENDOSEXMINORIB·

CASTRIS ROMANORUM
AQUATORES TRANSFLU
MEN MITTIT QUAM IN CO
DITAM TURBAM CUM UX
DUM IN RIPAE GRESSIS
CLAMORE ACTUM ULTU
FUGAS SENTIS TATIONEM
QUOQUE PROVALLO LO
CATA MADQUE IPSAS PRO
PE PORTAS EVECTI SUNT
IDUERO INDIGNUM UI
SUMABLUMULTUXRIO
AUXILIO
AMETIAM CASTRARO
MANA TERRERI LINEA
MODO UNA CAUSA NE
EX TEMPLO TRANSIREN
FLUMEN DERIGERENT
QUE ACIEM TENUERI
ROMANOS QUOD SUM
MAM PERNEO DIE SPE
NES PAULUM FUERIT
ITAQUE VARRO POSTERO
DIE VARRO CUISORS
EIUS DIE IMPERHERAT
NIHIL CONSULTO COLLE

CASIGNUM PROPOSUIT
INSTRUCTASQUE COPIAS
FLUMEN TRADUXIT SE
QUENTE PAULO QUIAM
CIS NON PROBARE QUA
NON AD IUUARE CONSI
LIUM POTERAT TRANS
CRESSI FLUMEN EAS
QUOQ AQUAS IN CASTRIS
MINORIBUS QUAS HA
BUERANT COPIAS SU
IS ADIUNCTAS ATQUE
ITA INSTRUNCTA ACIE
IN DEXTRO CORNU ID
ERAT FLUMINI PROPRI
US ROMANOS EQUITES
LOCANT DEINDE PEDI
TES IN EUIUS CORNUA
EXTREMEQUE ITESSO
LORUM INTRA PEDI
TES AD MEDIUM IUNC
TI LEGIONIBUS ROMA
NI STETERUNT HAC
LATORES EXCETERIS
TEUTUMARO RUM
AUXILIIS PRIMA ACIES

facta Consules cor
nua lenuerent te
rentius lxeuum xe
nius dextrum ce
nus seruilio media
pugnatuendi datu
hannibal luce prima
baliaribus leuique
alia armatura prae
missa trascressus
flumen uniquosque
traduxerat ima in a
cie locabat alios his
panos que equites pro
peripam lxeuo in cor
nu aduersus ro
manos equitatum
dextrum cornu
numidis equitibus
datum medianae pe
ditibus firmauit ex
ala frorum utraq.
cornua essent inter
ponerentur his me
di cal ad que his pa
nia romana

media ex parte cre
de resacie media rma
te pania rmissa et re
liaceterum magna
ex parte alia rasume
num captis gallis his
panis que scutae ius
dem rom ae fere cre
dispares ac dissimi
les gladis gallis pre
longi ac sine mucro
nibus his panopunc
timagis quam caesi
adsuetopetere hos
tem brebi ma chabi
les et cum mucroni
bus an te alius hanni
balis centurio sp
harum cum magni
tudine corporum
tum specie terribilis
erat gallis superbum
bilicum era nudis
his panis lin teis prae
textis purpuratum

fulgentibus consis
terant numerum ō
nium peditum equiti
tum sic terentinæ
emillum fuit quadra
cinta decem equitū
duces cornibus præ
erant sinistro has
drubal dextro rema
harbal media acie
hannibal ipse cum
fratre magone etenu
midis olim eundem indus
tria locatis sed
quod fortissimæ statim
reperopportunæ
utrinque parti obli
quos erat romanis
in meridiem posen sin
septentrionem uer
sus uentus uolturnū
regionis incolæ uo
cant aduersus roma
nis coortus multo
pulueris ipsaorū
uolendo prospectū
ademto clamore sublā
to procursum auxili
is et pugnā leuibus
primum armis com
missa deinde æquitū
catlorum hispano
rum læuum cornū
cum dextro romano
concurrit mini me
equestris mole repug
næ frontibus enim
aduersis concurren
dum erat quia nullo
circa dei spatio hinc am
nis hinc editum col
es clauderant inde
rectum utrimque
mitientes stantibus
adconferti sposit re
moturbæ equi suis
uirum amplexus de
trahebat equo pedes
tres magna iam ex
parte certamen fac
tum erat iustame

QUAM DIUTIUS PUGNA
TUM EST PULSIQUE ROMA
NI EQUITES ERCAUERIUN
SUB EQUESTRIS FINEM
CERTAMINIS COORTA EST
PEDITUM EST PUGNA PRI
MO ET UTRIBUSE ET ANIMIS
PARUM CONSTA-BAT OR
DINES GALLIS HISPANIS
QUE IAM DEM ROMANI
DIUACSAEPE CONSILIA E
QUA FRONTE ACIEQUE
DENSA IMPULERE HOSTI
UM CUNEIS NIMIS TENU
EM EO QUE PARUM UALI
DUM ACIE ERA PROMI
NENTE ACIE IMPULSIS
DEINDE ACIES PI DAE
REFERENTIBUS PEDEM
INSISTERE ACIENDO RE
UNO PERPRAECEPS PA
UOR EFUGIENTIUM AC
MINE IN MEDIAM PRI
MUM ACIEM INLATI POS
TREMO NULLO RESISTEN
TE AD SUBSIDIA AFRORU
PERUENERUNT QUI UTRI
Q· REDUCTIS ALIIS CONSTI
TERANT IMEDIAQUAE FALLI
HISPANIQUAE STETERANT
ALIQUANTUM PROMINE
TE ACIE QUI CUNEUS UT
PULSUS EQUAUIT FRONTE
PRIMUM DEINDE TENDO
EUM IN SINUM IN MEDIO
DEDITA FRI ACIE RECIAM
CORNUA FECERANTIBRU
ENTIBUSQUAE IN CAUTAE
IN MEDIUM ROMANIS
CIRCUM DEDE-ALAS
MOX CORNUA EXTEN
DENDO CLAUSERE ET AB
TERGO HOSTIS
IN ROMANI DEFUNCTI
NEC QUICQUAM DEPRAE
LIO UNO OMISSIS GALLIS
HISPANISQUE QUORUM
TERGA CAECIDERAT AD
UERSUS AFROS INTEGRA
PUGNAM INEUNTI NON
TANTUM INEO INIQUAM
QUOD INCLUSI AD UERSUS

CIRCUMFESSOS SEDET
AMQUOTFESSI CUMPRE
CENTIBUS ACQUECETIS
PUGNABANTIAMETSI
NIXTROCORNUROMA
NIUBISOCIORUMEQU
TESADUERSUSNUMI
DASSTETERANTCONSER
TUMPROELIUMERAT
SEGNAEPRIMOETXPU
NICACOEPTUMFRAU
DEQUINGENTIFERME
NUMIDAEPRAETERI
TAARMISELAQUECLADI
OSOCCULTOSSUBLORI
CISHABENTESSPECIEM
TRANSFUGARUMCUM
ABSUISARMASPOSITER
QAHABENTESADEQUI
TASENTREPENTEEXE
QUISDESILIUNTARMIS
QUEETIAMACULISANTE
PEDESHOSTIUMPROIEC
TIS;NMEDIAMACIEM
ACCEPTIDUCTIQUEADUI
TIMOSCONSIDEREABTER

QOTUBENTURAEDUM
PROELIUMABOMNIPAR
TECONSERITURQUIE
TIMANSERUNTPOST
QUAMOMNIUMANIMOS
OCULOSQUEOCCUPAUE
RATCERTAMENTUM
ABREPTISSCUTISQUE
PASSIMINTERACERUOS
EXESORUMCORPORUM
ISTRATAERANTUERSAM
ADORIUNTURROMANI
ACIEMTERQAQUEFERI
ENTESACPOSITESCEDEN
TESSTRAGEMINGENTE
ACMAIOREMALIQUAN
TOPAUOREMACTUMDI
TEMFECERUNTEUM
ALIBITERRORACFUGA
ALIUBIPERTINAXINIA
LAIAMSPEPROELIUM
ESSETHASDRUBALQUI
EAPARTEPRAECERATSUB
DUCTOSEXMEDIAACIE
NUMIDASQUISEGNISEO
RUMCUMADUERSISPUG

64

NAERATA DEPERSEQUEN
DO PASSIM FUGIENTIS MIT
TIT HISPANOS EQUITATU PE
DITES AFRIS PROPE IAM
FECISSIS EXEDEM AGIS QUA
PUGNA ADIUNCTA PARTE
ALTERA PUGNAE PAULUS
QUAMQUAM PRIMO IC
TU IMPROVIDO FUNDA GRA
UITER ICTUS FUERAT TA
MEN E TOCCURRITS AE
PE CUM CONFERTIS HAN
NIBALE ET ALIQUOD LOCIS
PROELIUM RESTITUIT PRO
TEGENTIBUS EUM EQUITI
BUS ROMANIS OMISSIS
POSTREMO EQUIS QUIA
CONSULEM ET AD REGEN
DUM EQUO MUIRIS DE
FICIEBANT TUM DENIQ
UANTI CUIDAM IUSSIS
SENI CONSULEM AC PE
DES DESCENDERE EQUI
TES DIXISSE HANNIBALE
PER UNIQUAM MALLENT
UINCTOS MILITARE REN

EQUITUM PEDESTREM PROE
LIUM QUALE IAM HAUD
DUBIAM HOSTIUM UIC
TORIA FUIT CUM UICTI MO
RTI NUESTIGIO MALLENT
QUAM FUGERE UICTORES
MORANTIB· UICTORIAM
TRAHI TRUCIDARENTQUOS
PELLERE NON POTERANT
PEPULERUNT TAMEN IAM
PAUCOS SUPERANTIS IS
ET LABORE ACUULNERIBUS
FESSOS IN DEDISSIPATIO
NE SUNT EQUOSQUE
AD FUGAM QUI POTERAT
REPETEBANTEN· LENTU
LUSTR· M L· CUM PRAE
TERUEHENS EQUOS EDE
TEMINS AXO CRUORE
OPPLETU CONSULEM UI
DISSET L· AEMILIUN
QUINQUEMUNUM IN
SONTEM CULPAE CLADIS
HODIERNAE DEI RESPI
CERE DEBENTEM PEHUNC
EQUUM DUM ETTIBI UI

RIVMALIQVIDSVPEREST
COMESEGOTELLEREPOS
SVMACPROTEGERENEFV
NESTAMHACPVGNAMT
MORTEMCONSULISFECE
RISETIAMSIHOCLACRIMA
RVMSATISLVCTVSQVE
ESTADEXCONSULHOQVIDE
CNCORNELIMACIEVIRIV
TEESTOSEDCAVEFRVSTRA
MIRANDOEXIGVVMTEM
PVSEMANIBVSHOSTIVM
EVXDENDIABSVMASABI
NVNTIAPVBLICAEPATRI
BVSVRBEMROMANAM
MVNIANTACPRIVSQVA
VICTORHOSTISADVENIT
PRAESIDIISFIRMENTPRI
VATIMQ·FABIOAEMILIV
PRAECEPTORVMEIVS
MEMOREMEVIXISSE
ETADHVCETMORIME
ETINHACSTRAGEMILI
TVMEOPVMPATERERE
PIRARENEAVTREVSIN
TERVMECONSVLATV

SIMACCVSATORCOLLE
GAEEXISTIMAVIALIENO
CRIMINEINNOCENTIA
MEAMPROTEGAMHAEC
EXAGENTISPRIVSTVRBA
FVGIENTIVMCIVIVM
DEINDEHOSTESOPPRES
SERECONSVLEMIGNO
RANTESQVISESSENT
OBRVERENTTELISLEN
TVLVMINTVMVLVM
ABRIPVITEQVVSTVM
VNDEEFFVSAEFVGIVN
VIIMILIAHOMINVM
INMINORACASTRADE
CEMINMAIORADVO
FERMEINVICEMIPSV
CANNASPERFVGERVN
QVIEXTEMPLOEXRITH
LONEADQEQVITIBVS
NVLLOMVNIMENTOLE
GENTESVICEMCIRCV
VENTISVNTCONSVL
ALTERSEVFORTESERCO
SILIONVLLIFVGIENTIVM
INFESTVSACOMINIMICV

QUINQUAGINTA FERE EQ
TIBUS UENUSIAM PERFU
GIT XXXXU & PEDITES DUO
MILIA DCC EQUITES ETAN
TA PROFECTUM SOCIO
RUM QUE PARS CAESI DI
CUNTUR IN HIS AMBO
CONSULUM QUAESTO
RES L ATILIUS ET L FURI
US BIBACULUS ET LUCIN
IUNIUS DECEM ET R MIL CO
SULARES QUIDAM PRAE
TORIique EE LAEDI HIC
INTER EOS CN SERUI
LIUS MINIMUM ETIM
MINUCIUM NUMERAN
QUIMTA EQUITUM PRI
OREANNO AB QUO DAN
NIS ANTE FUERAT LXXX
PRAETER EXAUCTO SE
NATORES ALIQUOS
MAG GESSISSE NTIUNDE
INSENATUM LEGI DEBE
RE NTIUM SUA UOLUN
TATEM ILLIS IN LEGIO
NIBUS FACIENDI SEN TEN

TACEO PROELIO TRIAM IL
LUSTRE DITUM EQUITES CC
CID DICUNTUR HAEC
EXPUGNA ALIENIS CLA
DE NOBILITATE PARCE
TERUM UTILIS QUAE
POST PUGNAM ACCIDE
RE LEUIORA QUIA AB HOS
TE ESTIMATUM SIC STRA
TEGI EXERCITUS CRAUI
ORFO EDIORQUE PUGNANT
QUE AD ALIAM SICUTUR
BEM PRODIDERUNT EXER
CITUM SERUAUERAD CAN
NAS FUGIENTEM CON
SULEM UIX QUINQUAGIN
TA SECUTI SUNT ALTERI
US MORIENTIS PROPE
TOTIUS EXERCITUS FUIT
BINI SINGULARIS CUM
MULTITUDO SEMIARMIS
SINE DUCIBUS ESSE INTEL
LIGUM QUI IN MAIORIBUS
ERANT MILITUM DUMIT
PROELIUM DEINDE EX
TRAHITUR EPULIS FATIGATOS

QUIESNOCTURNAHOS
TESPRAEMERETUTAB
SETRANSIRENTUNOAC
MINECANUSIUMHABI
TUROSESSEEAMSEN
TENTIAMALIITOTAMAS
PERNARICURENIMILLOS
QUISEARCESSANTIPSOS
NONUENIRECUMAEQ·
CONIUNCIPOSSENT
QUIAUIDELICETPLENA
HOSTIUMOMNIXINMÉ
DIOESSENTETAHORUM
QUAMSUACORPORAIX
TOPERICULOMALLENT
OBICEREALIISNONTAM
SENTENTIAESTDISPLICE
REQUAMANIMUSDE
ESSEP·SEMPRONIUS
TUDITANUSTR·MIL·CAPI
ERGOMAUULTISINQUI
TABAUARISSIMOELERU
DELISSIMOHOSTEAES
TIMARIQUECAPTAUES
TRAETEXQUIRITRETIX
ABINTERROGANTIBS

ROMANUSCIUISSISAN
LATINUSSOCIUSUTEX
TUACONIUMELIXETIM
SERIALTERIHONOSQUE
RATURNONTUSIQUI
DEM·L·AEMILICONSU
LISQUISEBENEMORI
QUAMTURMTERUUE
REMALUITETTOTPOR
TISSIMORUMUIRORU
QUICIREXEUMCUMU
LATIACENTESUESES
TISSEDANTEQUAMOP
PRIMTLUXMAIORA
QUAETHOSTIUMACMI
NAOBSAEPIUNITTEP
PERHOSQUIINORDI
NATADQUEINCONFO
SITOBSTREPUNTPOR
TASERUMPAMUSPER
ROMIQ·AUDACIAFIT
QUAMUISPERCONFER
TOSHOSTISCUNEOQUI
DEMHOELAXUMAIQ·
SOLUTUMAGMENUT
SINIHILOBSTETUISSCIAS

ITAQUE ILLE MECUM
QUIETUS MECUM IPSO SET
REMPUBLICAM SALUA
ULLUS HAEC UBI DICTA
DEDISTRINGI CLADI
UM CUNEO QUE FACTO
PER MEDIOS SUADI THOS
IEICUMINIATUS DEX
TRUM QUOD PATEBAT
NUMIDAE IACULAREN
TURRANS LATIS INDEX
TRUMS CUTIS IN MAIO
RACASTRA AD DE EUA
SERUNT ADQ INDE PRO
TINUS ALIO MAGNO
AGMINE EXDIUNCTO
CANUSIUM INCOLU
MES PERUENTUNT
HAEC APUD UICTOS MA
GISTRI PETUANIMORU
QUOD INGENTIUM SU
UM CUIQUE AUT FOR
DABAT QUAM EX CONSI
LIO IPSORUM AUTUM
PERIO CUIUS QUAM
AGEBANTUR HANNI

BALIUICTORI CUM CETE
RICIRCUMFUSI CRATU
LARENTURSUA DEREN
QUE UTANTO PERFRUNC
TUS BELLO DIE QUOD RE
LICUM ESSET NOCTIS
QUE INSEQUENTIS QUI
ETEMET IPSE SIBI SUME
RET FESSIS DARET MILI
TIBUS
MAHARBAL PRAEFECTUS
EQUITUM MINIMECES
SANDUM RATUS IMMO
UT QUID HAC PUGNAS
ITA CUM SCIAS DIE QUINC
TO INQUID UICTORIN
CAPITOLIO EPULARIS
SEQUERE CUM EQUITE
UTPRIUS UENISSE QUA
UENTURUM SCIANTI
PRAECEDAM THANNI
BALINIMICIS LAETARE
SET UISAM AIORQUAE
QUAM UTENAM SIATIM
CAPITE ANIMO POSSET
ITAQ UOLUNTATEM

Celaudare harbalis
ma ad consilium spen
sandum temporis
opus esset cum mal
balnonomnianim
rum eidem in de de
reuincere scis han
ni balui victoria uti
nescis mora eius di
ei satis creditur salu
ti fuisse urbi atque
imperio postero die
ubi primum inluxit
ad spolia legenda fo
das manu etiam hostib.
spectanda instruge
insistunt iacebant
tot romanorum
milia passim
equites que unque
cuique fors aut pug
na iuuenes antiqu
ga ad surgentis qui
das ex strage media
cruenta quos strictā
ululatu nofri lo ree ex

ci iacerant uulnera
abi os teo pressis ut
quos dam et iacentis
uiuos succisos femi
nibus poplitibus q.
inuenerunt nudan
tis ceruicem mucu
lumque et reliquum
sanguinem liben
tes haurire reinuen
ti quidam sunt mer
sis in ee ffossam ter
ram capitibus quod
simul sos fecisse fore
as obruenti sque ora
subiecta super humo
interclusisse spiri
tum apparebat prae
ci pue conuertit hom
nes subtracto nu
mo dam mortuo super
incubanti romano
uiuus nasoni bus
quel xceratis cum
manibus ad capien
dum telum intulit

INRABIEMIRAUERSAS
LANIANDODENTIBUS
hostemexpirassespo
lisadmultumdelec
tishannibaladmino
raducitcastraoppug
nandoetomnium
primumbracchioflu
mineobiectoeosex
cludiceterumabom
nibuslaboreuicilis
uulneribusetiamfes
sismaturioripsiussse
didiioestfactapacti
utarmaadq· equos
traderentincapitaro
manairicenisnummis
quadrigatisinsocios
ducenisinseruoscen
tenisetuteopraetio
persolutocumsingu
lisabirentuestimen
tisincastrahostisac
ceperuntitraditique
incustodiamomnes
suntseeorumciues

socii quidum ibi tempus
terituri interea cum ex
maioribus castris qui
bus sati suirium utni
mis fuit adquattuorm
lia hominum educen
tia mil equites alii ac
mine alii palati passim
per agros quod haud
minus tutum erat ca
nusium perfugissen
castra ipsa ab saucis
ii mi disque eadem
condicione qua altera
tradita hosti praedyn
gens parata est et prae
te requos uiros que ei
si quid argenti quod plu
rumum in phaleris equo
rum erat nam adues
cendum faciopere xi
quo utiquemiliantes
utebantur omnis cete
ra praeda diripienda da
ta est tum sepeliendo
causa conferri inunu

corporasuorumiussit
xduiii fuissedicuntur
fortissimorumuirorū
consulemquoquero
manumconquisitum
sepultumquequidam
auctoressunteosqui
canusiumperfugerāt
mulierapaulanomine
busxgenereclaraacdi
uitiismoenibusiantū
tectisqueacanusinte
acceptosfrumentoues
teuiaticoetiamiuuit
proquaemunificentia
postexbelloperfecto
absentiohonoresix
ubisunticeterumcum
ubiīr·mil·quattuores
sentfabiusmaximus
delegionesprimacuius
paterprioreannodic
tatorfueratetdelegio
nesecundxl·publicius
bibulusetp·cornelius
scipioetdelegioneter
tiusp·claudiuspulcher
quiproximaexedilis
fueratomniumconsē
suadp·scipionemaximo
dumapp·claudiumsum
mumpontificemfactum
quibusconsulantibus
interpaucosdesumma
rerumnuntiatp furi
usphilusconsularis
uirifiliusnequicquā
eosperditamspemfo
berēdesperatamcon
ploratamquerēmes
sepublicamnobiles
iuuenesquosdxmquo
rumprincipemil·exe
citiussmmetellumma
rexcnauessspectaret
utdesertaitaliaadrē
cumaliquemtransfu
gisseetquodmalumpræ
terquamatroxsuper
totcladesetiamnouā
cumstuporeacmirācu
lotorpidosdefixisset

quia deerant et consilium
aduocandum de eo ce-
serent nec ad consilii
remissescipio iuuenis
fatalis dux huius cebelli
audendum adque ace-
dum non consulitan
dum alii nimio malo
essescipioi rensecum
exemplo armati qui
rem p. saluam uellent
nullo uerius quam ubi
excogitentur hostiu
castra esse pergitur re
sequentibus fauci sin
hospitium metelli et
cum concilium ibiu
uenum de quibus ad
ultumerat inuenisset
stricios super capiti
consultantium cladios
exme animi sententia
inquid ut ego rem pu
blicam pr. non desera
neq. aliumciuem ro
manum desere re pa
tiarsi sciens fallo tum
me iuppiter optimemax
ximedomum familiam
remq. meam pessimo
le to addiciatin hac uer
bal. caecilii hu respostu
lo ceteri quequi ades
tis qui non iurauerit
in se hunc cladium t
stricium esse sciam
haud secus fauidi qua
si uictorem hannibal
lem cernerent iurant
omnes custodiendos
que se met ipsos scipi
onitraduni eo tempo
re quo et canusii acce
bantur uenusiam ad
consulem mad iiii milia
eid pedites equites q.
qui sparsi fuga per agros
fuerant peruenere
eos omnes uenusini
per familias benigne
accipiendos curandos
que cum dimissi sent

INSINGULOSEQUITESIO
CASEINUNICASEIQUADRI
CATOSNUMMOSQUINOS
UICENOSETPEDITIDENOS
ETARMAQUIBUSDEERAN
DEDERUNTCETERAQUE
PUBLICAEACPRIUATIM
HOSPITALITERFACIACER
TATUMQUENEAMULIERE
CANUSINAPOPULUSUENU
SINUSOFFICIISUINCERE
TURSEDGRAUIUSONUS
BUSSAEMULTITUDOFACI
EBATETIAMADDECEM
MILLIAHOMINUMERAN
APPIUSQ·EISCIPIOPOST
QUAMINCOLUMEMES
SEALTERUMCONSULEM
ACCEPERUNTNUNTIUM
EXTEMPLOMITTUNT
QUANTAESECUMPEDI
TUMEQUITUMQ·COPI
AECESSERITSCITATUM
QUESIMULUTRUMQUE
GENUSIAMADDUCIEXER
CITUSIANIMANEREPUBE

RETANUSIUARROIPSECA
NUSIUMCOPIASTRADUXIT
ETIAMALIQUASPECIECON
SULARISEXERCITUSERAT
MOENIB·QUESECERNEI
EISINONARMISABHOSTE
UIDEBANTURDEFENSUR
ROMAMNEHASQUIDEM
RELIQUIASSUPERESSECIUI
UMSOCIORUMQUESED
OCCIDIONEOCCISUMCUM
DUOBUSEXERCITIB·DELEC
TASQUEOMNESCOPIASAL
LATUMFUERATNUMQUE
SALUAURBETANTUMPA
UORISTUMULTUSQUEIN
TRAMOENIAROMANASU
NTAQUESUCCUMBAMO
NERINEQ·ADCREDIAR
NARRAREQUAEAEDISSER
TANDOMINORALUCRO
FACIECONSULEEXERCI
TUQUEADTRASUMEN
NUMPRIOREANNOOMIS
SONONUULNUSSUPER
UULNUSSEDMULTIPLEX

cladescum duobusco-
sulibuscumconsula-
resexercitusamissi-
nuntiabantur Nec ul-
lam castra romana
necducem necmilitem
esse hannibalis apul-
am samnitium aciam
profectam italiam fac-
tanullo profectoalia
gens tantam olec ladis
non obrutura esset com
pares set cladem adae
gatis insulas carthagi
nien sium proconsulis
ualq; acceptum qua frac
ti sicilia ac sardinia ces
sere inuicti gallis ac
stipendiarios fieri se
passi sunt aut pugna-
re aduersam in africam
cui posteahic ipse han
nibal succubuit nulla
ex parte comparandae
sunt nisi quod mino
re animo lata sunt

f. furius pilus et impom
ponius praetores esse
natum in curiam hos
tilia muocauerunt
ut de urbis custodiam
consulerent neque
enim dubitabant de
letis exercitibus hos
te mado ppugnandae
romam quod unum
opus belli restare tuen
turum cum in alii ssi
cum in gentibus italiq;
notis nec consilium
quidem satis expedire
obstrepere tq; clamor
lamentantium mul
erum et nondum pa
lam facto ululimor
tuique et penedomos pra
misce complorarent
tur tum q; fabius
maximus gensigne q;
te sexpedilos et appia
et latina via mittens

dos qui obuios percunc
tando aliquos profec
tos ex fuga passim dissi
patos forte referant
quae fortuna consu
lum atq; exercituum
sit et si quid diuinum mor
tales miseritum imperii
reliquum romanum nomi
nis fecerint ubi eae
copiae sint quae hannibal post proelium cō
tulerit quid parent quid
parent quidagatactu
rus quae sit haec explo
randa nos cendaque
per inimicos uenere
esse illud per patres
ipsos agendum quoni
am magistratuum im
perium sicut tum uiolatum
ac reip dationem omnin
urbe tollant matro
nas publico arceant
continere quae intra
suum quaque limē

cogant conplorantis
familiarum coerceant
silentium per urbem
faciant nuntios reru
omnium ad praetores
deducendos curent
suae quisq; fortunae
domi auctorem ex
pectent custodesque
praeterea ad portas
ponant qui prohibeant
quemquam egredi ur
bem cogant quieho
mines nulla omnino iur
be alcmoenibus salu
uis salutem sperare
ubi contigerit rec
tum ullos lumina cu
riam patres reuisan
dos consulendum
que de urbis custo
dia esse
Cum in hanc sententi
am pedibus omnes is
sent summotasque
foro magistratus

BASTARES DIVERSI AD SE
DANDOS TUMULTUS DIS
CESSISSENTIUM DEMŪ
LITTERAE ACCLERENTIO
CONSULIS LATAE SUNT LAE
MILIUM COS EXERCITŪ
QUAE CAESUM SESE CASUS
IISSE RELIQUIAS TANTAE
CLADIS UELUT EX NAUFRA
GIO COLLIGENTEM AD
DECEM MILIA MILITUM
FERME ESSE INCONPOSI
TORUM INORDINATO
RUM QUAE MENUM NE
SEDERE ADCANNAS AN
CAPTIUORUM PRAETIIS
PRAEDAQUAE ALIA NEC
UICTORIS ANIMO NEC
MAGNI DUCIS MORE
NUNTIANTEM TUMPRI
UATAE QUOQUE PERDO
MOS CLADES UULGATAE
SUNT ADEO QUE TOTA
URBEM OPPLEUIT LUC
TUS UTSACRUM ANNI
UERSARIUM CERERI SIN
TERMISSUM SIQUIS NEC
LUGENTIBUS ID FACERE
EST FAS NEC ULLA IN ILLAE
PESTILEM MATRONAE EX
PERS LUCTUS FUERAT ITA
QUE NEO BEANDEM CAU
SAM ALIA QUOQUE SACRA
PUBLICA UEL PRIUATA
DESERERENTUR S·C·
DIEBUS XXX LUCTUS EST
FINITUS CETERUM CŪ
SEDATO URBIS TUMUL
TU REUOCATI IN CURIAM
PATRES ESSENTIA LIAE IN
SUPER EX SICILIA LITTERAE
ALLATAE SUNT AB·OCTA
CILIO PRO PR· REGNUM
HIERONIS CLASSE PUNI
CAUSTARI CUI CUM OPE
INPLORANTI FERRE UEL
LENT NUNTIATUM HIS
EST ALIAM CLASSEM ADIE
CATIS INSULAM STARE
PARATAM INSTRUCTAQ·
UTUBI SED UERSUM
TUENDIS SYRACUSANA

oram poenissensissent
lily baeum exemplo
prouinciam qualiam
romanam adgrede
rentur itaque classe
opus esse tis recenso
cium sicilia quetu
eri uellent litteris co
sul spraetoris quem
are ium me laudium q
classi ad hostiam stan
ti praeesse canusium
ad exercitum mitten
dum scribendum q
consuli cum praeexer
citum tradidisse pri
mo quoque tempore
quantum per commo
dum rei pfieri posse
romam uenire retter
ri etiam si pertantas
clades cum celeris pro
dicistum quod duae
ue sales eo anno opti
mi ad que floronia
stupri comperiacet

alteras ubi errauerimos
est ad portam collinam
nec alia fuerat altera si
bi me ipsa mortecon
scierat l canilius
scriba pontificis quos
nominores ponti fi
ces appellant quicum
floronia stu prum fe
cerat a pontifice ma
ximo eo usq uirginis
incomitio caesus erat
ut interuerberaexpi
rare tho cnefas cum
interea tot pestilentiae
in prodigium uerbum
esset x uiri libros
adire iussi sunt eiq
fabius pictor delphos
adoraculum missus
est sciscitatum quibus
praecibus supplicis
q deos posset placare
reet quae nam futu
ra pristanti scladio
fore interim ex fata

libus libris sacrificia
aliquod extraordina
ria facta interque alia
ecfata ne accusetur rex
ca in foro boario
subterraneis demis
sis sunt in locum saxo
consectum uia Man
te hostis humanis
nimis romanos sacro
in bellum placatis sa
tis uerebantur deis
claudius marcellus
a bos lxxx et d milites
quod in classem scrip
tos habebat romam
ut urbi praesidio es
sent mittit ipse lectio
ne classis ex lectio
ne tertiae aciei cum tri
mi. theanum sidici
num praemissa classis
sem tradita ap. furio
philocolle ex paucos
post dies canusium
magnis itineribus

contendit indictator
ex auctoritate patrum
ducem habiturus sem
pronius magister equi
tum dilecturus edicto
iuniores annis xvii
et quos dam praetex
tatos scribunt quat
tuor ex his legionib⁹
et mille equites effecti
ne ad socius latinu
que nomen ad milites
ex forma ulla accipien
dos mittunt arma ite
rata parari iubentes
ut spolia hostium
de templis
porticibusque et alia for
mam nouam dilectus no
bilium liberorum explen
ac necessitas dedit oc
tomilia iuuenum ua
lidorum ex seruitiis
primisse ita tantes sin
gulos stellas in nemi
ne aretempta publice

Armauerunt hiemelles
magis placuit cum praetio
minores redimere captiui
quos copiam fieret nanq·
hannibal secundum
tam prospera macta
nas pugnam uictoris
magis quam bellum
gerentis intentus cu
riscum captiuis produc
tis secretis quesq
ens sicuti antea dixerabi
am transumendum q·
lacum benigne adlo
cutus sine praetio di
misisset romanos quo
quo uocatos quod nu
quam alias antea satis
mitis sermone adloqui
turnon interneciuu
sibi esse cum romanis
bellum de dignitate
adque imperio certa
re et patres uestros tutis
romanae cessisse et
sed adnitentes uxe in

uicem simul feliciu
et uirtutis ac fortitudinis·
redimendi sed captiuis
copiam facere praetium
fore in capita equitum quin
genos quadrigatos
Nummos trecentos pe
diti seruo centum quin
quaginta quantum
adiciebatur equitibus
adid praetium quod pe
rigerant dedentes se
laetiamen quam cum
quae conditione pacisce
di acceperunt
placuit suffragio ipsorum
decem delectis quiro
mam ad senatum remit
nec pigmus aliud fidei
quam iuramentum se
rediturosque recepit
missus cum his carthalo nobilis carthagi
giniensis qui sit forte
ad pacem inclinare
animos condiciones

ferei cum egressis cas
tris essent unus ex his
minime romanum ingé
ni homo uel utilem alij
quid oblitus iuris iurã
di soluendi causa cum
in castra redissent tan
te noctem comites ad
sequitur urbi romam
uenere eos nuntia
tum est exrithalonis
obuiam lictor missus
qui dictatoris uerbis
nuntiaret ut tante noc
tem excederet finib⁹
romanis legatis capti
uorum senatus ab die
tatore datus est quorũ
princeps munius q.
pe. inquid nemo nos
trum memorat nullum
quam ciuitatem ui lacessi
iussu cauisse quam
nostrae ceterum ni
si nobis plus iustos nos
tra placet causa nos

alium quam minus nec
legendi uobis quam ali
os in hostium potestatẽ
uenerunt non enim
in acie ferro morem ar
mati radidimus sed cũ
prope ad noctem super
stantes cumulis exeso
rum corporum proe
lium extraxissemus
in castra recepimus
nos die reliqum a noc
te in sequentem fes
si labore a cuum neri b·
uallum sumus mutati
postero die cum circum
sessi ab exercitu uicto
re aquam arceremur
nec ullam amplius conser
tos hostis erumpendis
pes esset necesse ne
fas ducere mus quinqua
ginta amplius hominũ
ex acie nostra trucida
ti si aliquem ex nen
si pugna rom num

Hinc metus Afros cunctos
Romanis fuisse
Quod redempti de manu
Remum arma in quibus
Nihil iam auxilii erat hostis
Ubi dedimus maiores
Quod accepere a nullis
Ac aliis auro demisse
Et patres vestros asperrimos illos ad condi
Ciones pacis leges iussa
Minas decreti eorum
Redimendorum gratia
Data argenti minus esse
Atque etiam cum gal
Lis et ad Heraclean cum
Pyrrho ultra que nonia
Cladem infamis quampa
Uoree fugam fugnafu
Il cannensem compos
Cerui Romano rudes
Corporum legiones
Nec superstumus fuga
Nisi in quibus ira
Clandis et ferrum
Et ubi hostem de fe

Ceruni sunt et iam de
Nostris quidam qui
Nec inaequidem ke
Fugerunt sed praesidio
Castris relictis cum
Castra traderentur
In potestatem hostium
Uenerunt haud equi
De multitudine consecum
Mitto nisi tot lunae
Aut condicionis in
Uideo nec praemen
Do alium me ex tuis
Seu eum ne illi qui de
Nis infernis tam spe
Dum et cursus aliquod
Praemium est quippe
Riqueinermes ex a
Clefugientes non pri
Us quam uenus ixeunt
Sanus constiterunt
Senobis meritoprae
Tulerint gloriatiq
Sunt in sepulcris quam
In nobis mer praes
Dii reliquesse sed illis

ET BONIS AC FORTIBUS
MILITIB. AUTEM IN IETNO
BIS ET IAM PROMPTIORI
BUS PRO PATRIA QUOD
BENEFICIO UESTRO RE
DEMPTA AD QUE IN PATRI
AM RESTITUTI FUERIM·S
DILECTUM EX OMNIAE
TATE ET FORTUNA HABI
TI SOCIUM ILIA SERUO
RUM AUDIO ARMARI
NON MORNUME
RUS NOSTRES INEC MA
IORE PRETIO REDIMI
POSSUMUS QUAM HIC
EMUNTUR NAM SI CON
FERAMNOS CUM ILLIS
INIURIAM NOMINI RO
MANO FACIAM ILLUD
ET AMINTALI CONSILIO
ANIMADUERTENDUM
UOBIS CENSEAM PES
TAM DURIO RES ESSE
UEL IUSQUOD NULLO
NOSTRO MERITO FACTA
TIS QUI NOS HOSTIRE

HOSTIUM IS TIS PERROUI
DELICET QUI UOS HOSPI
TUM NUMERO QAPTIUOS
HABUIT AN BARBARO
AC POENO QUI UTRUM
AUARIORA NE RUDELI
ORS TIUI EXISTIMARI
POTES SIUI DEA TIS CAE
NAS SQUALOREM DEFOR
MITATEM E GIUMUES
TRORUM NON MINUS
PROFECTO UOS EXSPE CI
ES MOUEAT QUAM SI EX
ALTERA PARTE CERNATIS
STRATAS CANNENSIBUS
CAMPIS LEGIONES UES
TRAS INTUERI POTESTIS
SOLLICITUDINEM ILLA
CRIMAS INUESTIBULO
CURIAE STANTIUM COG
NATORUM NOSTRO
RUM EXSPECTANTIUM
QUE RESPONSUMUES
TRUM CUM IIPRONO
BIS PROQUEIS QUIAB
SUNT ITA SUSPENSIAC

sollicitis inquemodum
se ipsa animum ipsorum
esse quorum in dis
crimine una libertas
quae esset si medius
fidius ipse in nostri
tis hannibal contra
naturam suam esset
uellet nihil tamen no
bis ut hoc opus esse cen
seamus quum indigni
ut redimere mus ratio
bis ut simus redire
romam quam remis
si a perperna praeto
capti sed redire cu
lege atilia primoribus
ciuitatis ad redimen
dos esse emissis rede
amego in patriam tre
centis nummis non
aestimatus ciuis su
umquisque animum
pe scio indiserimi
ne esse uitam cor
pus quemeum magis
me famae periculum
moueri nec alio bis dam
nati iacere pulsi habe
amus neque enim
uos praetio pepercis
se homines credent
ubi his finem fecit ex
templo abeat urbe
quei in comitio erat
clamor flebilis est su
blatus maximus quead
curiam mendebant
orantes ut sibi be
ros fratres cognatos
redderent feminas
quoque metus ac ne
cessitas in foro agitur
baeuiorum in mis
uerat senatus sum
motis arbitris con
sulit coeptus bicum
sententiis suariare
turetali redimendos
de publico ali nulla
publica impensa am
facienda nec pro

hIBENDOSEXPRIVATO
REDIMISIQUIDUSARĘ
TUMINPRAESENTIAM
DEESSETDANDAMEXX
RATIOPECUNIAMMU
TUAMPRAEDIBUSQUE
XEPRAEDIISEXUENDU
POPULOCENSERETUM
T·MANLIUSTORQUATUS
PRISOXENIMISDU
RACUMPLERISQUEUIDE
AIURSEUERITATISIN
TERROCATUSSENTEN
TIAMITALOCAUTUSFER
TURSITANTUMMODO
POSTULASSENTECATI
PROHISQUIINHOSTI
UMPOTESTATESUNTUT
REDIMERENTURSINE
ULLIUSINSECTATIONE
EORUMBREUISSENTEN
TIAPERECISSEMQUIDE
NIMALIUDQUAMADMO
UENDIESSETISULMO
REMRADICUMAPATRI
BUSNECESSARIOADRĘ

MILITAREMEXTEMPLO
SERUARETISNUNCAU
TEMCUMPROPEGLORIA
TISINIQUODSEHOSTIB·
DEDIDERINTPRAEFER
RIQUENONCAPTISMO
DOINACIEABHOSTIBUS
SEDETIAMABIISQUIUE
NUSIAMCANUSIUM
QUEPERUENERUNTAD
QUEIPSIETERENTIOCŌ
SULEXEQUMCENSUE
RINTNIHILUOSEORUM
PE.QUAEIBICACTASUN
IGNORAREPATIARAD
QUEUTINAMHAECQUAE
APUDUOSACTURUSSU
CANUSIHAPUDIPSUM
EXERCITUMAGERE
OPTIMUMTESTEMIC
NAUIAECUIUSQUAE
ETUIRTUTISAUTENUS
HICSALTEMADESSET
P·SEMPRONIUSQUĘ
SIISDUCEMSECUTUS
SENTIMUTESHODIE

IN CASTRIS ROMANIS NŌ
CAPTIUI IN HOSTIUM PO
TESTATE ESSENT ET CUM
FESSIS PUGNANDO HOS
TIBUS TUMULTORIA LAE
TI SEIPSIS PLERISQUE RE
GRESSIS IN CASTRA SUA
NOCTEM ADERUMPEN
DUM LIBERAM HABUIS
SENT ET SEPTĒ ARMA
TORUM HOMINUM
ERUMPERE ETIAM CON
FERTOS HOSTES POSSEN
NEQUE PER SEIPSI IDPER
SE FACERE CONATI SUN
NEQUE ALIUM SEQUI
UOLUERUNT NOCTE
PROPE TOTAP. SEMPRO
NIUS LUDITANUS NON
DESTITIT MONERE AD
HORTARE EOS DUM PAU
CITAS HOSTIUM CIRCA
CASTRA DUMQUE ESSE
SILENTIUM ESSET DUM
NOX INCEPTUM TEGE
RE POSSET SEDUCEN

SEQUERENTUR ANTE DU
CEM PERUENIRE INTU
TA LOCA IN SOCIORUM
URBES POSSESQUE AUO
RUM MEMORIAM P.
DECIUS TR. MIL. INSAN
NIOS SICUT NOBIS ADU
LESCENTIBUS PRIORE
PUNICO BELLO ALPUR
NIUS FLAMMAT RECEN
TIS UOLUNTARIIS CUM
ADTUMULUM EOS CA
PIENDUM SIT UM IN
TERMEDIOS DUCERE
HOSTIS DIXIT MORIA
MUR AMILITES EUM OR
TE NOSTRAE RIPIAMUS
EX OBSIDIONE CIRCUM
UENTA LEGIONES SI HOC
P. SEMPRONIUS DICE
RET NEC UIROS QUIDĒ
NEC ROMANOS UOS
DUCERET SINE MOTAN
TAE UIRTUTIS EXTITIS
SET COMES UIAM NON
AD GLORIAM MAGIS

quamadsalutemferē
temdemonstraret
ducesinpatriamad
parentisadconiuges
acliberosfaciluiser
uenimideestuobisani
musquidsimoriendu
propatriaesselfacere
tisquinquagintamilia
ciuiumsociorumque
circauosedipsodie
caesaiacentisnotexam
plauirtutisnonmo
uenihilumquam
mouebilesiantacla
desuetemuliamnon
fecitnullafaciletelli
beriadq; ineolumes
desiderantepatria
immodesiderateedu
patriaestdumciues
eiusestisdeserongnc
desiderattisdemini
tiscapiteabalienatiiu
reciuiumseruicartha
ginienstumfactipre
tioredimurestisseo
undeignauiiacneqꝫ
tiiabistisp. semproni
umciuemuestrum
nonaudistisarmaca
pereacsequiseiuuen
tutemhannibalem
postpauloaudistisgas
trapродietarmatra
diiuuentutemquam
egoagnauiamistorū
accusocumsceluspos
simaccusarenonmo
doenimsequirecusa
runtbenemonentē
sedobsistereacretinē
reconatisuntnistric
tisgladiisuirtisfortis
siminertissummouis
senipriusinquamp.
sempronioperciuium
agmenquamiserhos
tiumfuiterumpendu
hosciuespatriamde
sidereteiquorumsi
celerisimilesfuissen

Neminem hodie exiis
qui ad cannas pugnaue
runt cui non haberent
ex militibus septem arma
torum sescenti exiisse
runt qui erumpere
auderent qui in patri
am libertatemq. arma
rediirent neque hiisses
centa milia hostes ob
sistere quam tutum iter
duarum propelegio
numagnis futurum
censetis fuisse habere
tis hodie xx. milia arma
torum cani sii fortis
fidei ipsi nunc autem
quemadmodum hibo
nis fidelis quenam for
tes ne ipsi quidem dixe
rint cui esse possun
nisi quis credere potest
fuisse ut erumpentibus
qui nec erumpere ob
sistere conati sunt aut
non inuidere eos cum
incolumnitatium
gloriae illorum per
uirtutem partae cum
sibi tum rei gnauiam
que seruitutem gnomi
nio secuisa messe sci
animaluerunt inten
toriis latentes simul
luce madq. hostem ex
pectare cum silentio
noctis erumpendi oc
casio esset ad erum
pendum e castris de
fuit animus ad tutan
dam fortiter castra
animum habuerunt
dies noctes que alii quod
obsessi bellum arma
se ipsi tuam uallos sui
tandem ultimum aus spa
si quee cum omnia sub
sidia uitae ab desint
adfecti sque fame uiri
bus arma iam sustinere neque irent ne
cessitatibus magis u

manisquamaximtsuic
tisunt horiosole
abhostibusaduallum
accessitantesecun
dahoranullamfortu
namceriaminisex
pertitradiderunt
armaacseipsoshaec
uobisipsorumperbi
duummihitaxfuitcum
acialestnrexefucna
redecuerittcumin
castraxrefugerunt
cumprouxillopugnā
dumeratcastratra
diderunt Nequeina
cienequeineastris
utilesquosredimat
cumerumperecastris
oportetcunctiximini
acmanetiscummā
nerecastratutaxie
armisnecessseest
etcastraetarmaet
uosipsostraditishos
tiecononmaqisistos

Redimendos·p·c·cen
seoquamillosdeden
doshannibaliquiper
mediioshostiisecastris
erumperuntacper
summamuirtutem
sepatriaeresttuerunt
postquammanilius
dixitquamquampatrū
quoqueperosq·cap
tiuicognationemat
tingebantpraeter
exemplumciuitatis
minimeineaptuos
iamindeantiquitus
indulgentiispecuni
aequoq'summaho
minesmouitquam
necaerariumexau
riremagnammamsum
merogatainseruios
admittiamemendos
armandosquaenec
hannibalemmaxime
huiuscereiutfama
eraregentemlocuple

tarquoleb anticumiris
ei responsumnonre
dimicaptiuosreddituꝝ
esseinouusq· superue
teremlucius lotiaciu
racuiumadiectuses
seicummagnisfleib·
quaestibusleg atos
adportampr osecuti
sunt unusexhis do
mumabiitquodfalla
ci redituincastraiure
iurandoseex uolu
isseiquodubiinno
tum relatumq·adse
natumestoinnescen
sueruntconprehen
dendumeicustodi
busp ublicedatisde
ducendumadhanni
balemessesetalia
decaptiuisfamadecẽ
primosuenissede
eiscumdubitatumin
senatuesseladmitte
rentur inurbemnec

Nec tamadmissosesse
nec tamen issenatus
darentur morantibus
deinde longius omni
umspe alios tris insu
per legatos uenisse
l. scribonium etc al
purnium et manili
um tum demum ab
cognatos scribonii
tr·pl· de redimendis
captiuis relatumes
se nec censuissere
dimendos natumei
nouos leg atos tris
adhannibalem reuer
tissedecemueteres
remansisse quod
percausam recognos
cendi nominacaptiuo
rumabhannibaleex
itinere regressire
tionesseexsoluis
sentdeisdedendis
magnacontentione
actuminsenatumes

seuisse quosque pacis esse
dentis quid deberet fieri
censuerint ceterum
proximum censoribus
ad eo omnibus notis
ignominiisque eum con
fectos esse utique quidam
eorum mortem sibi ip
si exemplo consciue
rint ceteri non foro
solum omni deinde
uita sed prope luce ac
publico caruerint
mirari magis ad eo
discrepare inter auc
tores quam quid uer
sim discernere eque
as quanto autem ma
iore exclades superio
ribus cladibus fue
rit uel deea resindi
diorum quae eadem
diem firmaste terrai
tum laborare coepit
Nullaque profecto alia
de re quam quod spe

rauerant de imperio
decedere autem ad hoc
nos hi populi atellani
calatini nihil hirpini pa
pulorum pars sam nites
praeterpentros brut
tios omnes lucanos prae
ter hos sulzentinos et cre
corum omnes ferme
oratarentini metapon
tini crotonenses locri
que exceptis salpinis om
nes galli nec tamen
ea clades defectio
nes q· sociorum mo
uerunt ut pacis usquam
mentio apud romanos
nos fieret neq· ante
consulis romam ad
uentum nec postquam
iis redditam renouauit
quemoriam acceptae
clades quo intem
pore ipso ad eo mag
no animo ciuitas fuit
ut consuli exstanti cla

DECIUS IPSE CAUSAM A
XIMA FUISSE TREDEUNTI
ET OBUIAM IUM FREQUE
TERA BOMNIBUS ORDI
NIBUS SIMUL QUE RATIONE AC
TA QUOD DE REP· NON
DESPERASSET QUI CARTHA
GINIENSIUM DUCTOR
FUISSET NIHIL RECUSAN
DUM SUPPLICEM FORET

LIBER· XXIII· EXPLIC

INCIPIT· LIB· XXIIII

HAEC HANNIBAL POSTQUAM
NEN SEM PUGNAM CAPTA
AC DIREPTA CONFESTIM
EX APULIA IN SAMNIUM
MOVERAT ACCITUS INHIR
INOS ASTATIO POLICEN
TES SE COMPSA MTRAC TU
RUM COMPSA NOSERAT
TREBIUS NOBILIS INTER
SUOS SET IRE TENTEM
MOPSIORUM PACTIOPA
MILIAE PEREGRATA MRO
MANO RUM POTENTIS
POSITA MIN CANNEN
SIS PUGNAE VOLENTEM
QUE TREBI SERMONIB·
ADVENTUM HANNIBA
LIS CUM COMPSAMUR
BEM EXTES SISSENSI
NE TERRAM NE TRADI
TAURI SPOENO PRAESI
DIUMQ· ACCEPTUM EST
TIBI PRAEDA OMNIAQ·
IMPEDIMENTIS RELIC
TIS EXERCITUS ARTIFO
MACONEM REGIONIS

EIVSVRBESAVIDEFICI
ENTISABROMANISACCI
PEREAVIDEIRACIANDIS
COCERENDEFECTIONE
IVBEBATSEPERACTVM
EXPANVMMAREINFERV
PELLOPPVGNATVRVS
NEXPOLIMVIVRBEM
MARITIMAMHABERET
VBIFINESNEXPOLITANO
RVMINTRAVITINVMIDAS
PARTIMININSIDISEPLE
RAEQ·EXVIESVNTVIXE
SINVSQ·OCCVLTIQVASDAM
QVEAPTEPOTERATDISPO
SVITADIOSPRAESENTIAM
PRAEDAMEXIGERISOSTE
TANTISOBEQVITATREPOR
TIISIVSSITINQVOSQVINNEC
MVLTIETINCOMPOSITI
VIDEBANTVMCVMIVR
NONEQVITVMFERIAPISSET
ABCEDENTIBVSCONSVL
TOTRACVMININSIDIASCI
CVNTVENTINESTNECEVX
SISSETQVISQVANIMIA

PERPROMINQVOMETHAL
PROCVLINORENAVESSIS
EXTORINEPLAEREQ·CON
SPECTAEPERVIDSNANTI
DEDISSENTEFFVGIVM
ALIQVODTAMENEOPPROE
LIONOBILESIVVENESAP
TIEXESIQ·INTERQVOSET
REGEXSYPHACETVSE
QVITVMINTEMPERANTI
VSCEDENTESSECVTVSCE
CIDITABVRBEOPPVGNAN
DAEPOENVMABSTERRVE
RECONSPECTAMOENIA
HAVITQVAQVAMPROMP
TAOPPVGNANDIINDEO
PVAMFLECTITERLVXURI
ANTEDVLCEDINEM
TEXTQVEINDVLGENTIA
FORTVNAE MAXIME
TAMENINTERCORRVPTA
OMNIALICENTIAPLEBIS
SINEMODOLIBERTATEM
ETSIBIETPLEBSOBNOXIV
PACVVIVSCAIVVIVSFECE

RAT NOBILIS IDEM ET POPULARIS HOMO CETERUM MALIS ARTIBUS NANCTUS OPUS ESSET CUM EO FORTEAN NOCTURNO MALEFICIO ATHRASUMENNUM ESSET IN SUMMO MAGISTRATU ESSET IAM DIU INFESTAM SENATUI PLEBEM RATUS PER OCCASIONEM NOUANDARUM RERUM MAGNUM AUSUM FACINUS UISUS IN EA LOCA HANNIBALE QUO UICTORE EXERCITU UENISSE NEC TIRUCIDA TO SENATUI RADERET CAPUAM POENIS IN PROBRIS HOMO SED NON ADEXTRE MUM PERDITUS CUM MAL LET IN COLUMEM QUAM ESSET REP· DOMINARI NULLA AUTEM IN COLUME MES SE ORBATAM PUBLICO CONSILIO CREDERET RATIONE INITA QUAE SENATUM SER UARET E LOB NOXIUM SIBI AC PLEBI FACERET

CONUOCATO SENATU CUM SIBI DEFECTIONIS AB ROMANIS CONSILIUM ET ACTUM RUM NULLO MODO NISI NECESSARIUM FUISSET PRAEFATUS ESSET QUIPPE QUI LIBEROS EXAPPLICARI FILIAM DIFFILIA HABERET FILIAM QUE ROMAE NUPTUM ILLO DEDISSET CETERUM MAIOREM MULTOREM MAIORE QUAESTIONEM INSTARE RE NONE NIMPER DEFECTIONEM ATTOLLENDUM EXCUSATUM ESSE NUMQUAM PLEBEM SPECTARE SED PERCUSSAM DE SENATU SUA CUM REM PUB· TRADERE HANNIBALI AC POENIS UELLE EOS PERICULO POSSESSI BERARE EOS SI PERMITTANTUR SIBI CERTAMINUM IN REP· OBLITI CREDANT CUM OMNES UICTIMAE SUPERMITTERENTUR DAMNATI IN CURIA

Uos etiam quam me ipsum
secogitatu facinoris par
ticeps ad probandoco
silia quibus nequicquā
aduersa reruam sa
lutis est rae inuenia
in hoc idem quam uol
tis ipsi accipite fidem ea
egressus claudi curi
am iubet praesidium
q. inuesti bulo reliquit
nequis adi recubiam
in iussu uo neue in
deo credi possi illum
uocato ad contio
nem populo quod se
pe in quido pias is eam
pan uis supplicii sumen
di uobis exim probo
ac de tes tabilis senatu
potestas esse te ann no
per um ullum ex fue
nantes do mos sincu
lorum quas praesidis
clientium seruorum
que uentu rum sum

Mouestro periculo
sed tuam habetis ac
beram clausos omnis
incuriam accipites olos
inermis nec quicquā
raptim aut forte teme
re egeritis desinculo
rum ex pite uobis ius
sentiae dicendae
facia mus quaquisque
temere in usestpoenas
pendat se ante omnia
uos si reindulgere
oportet ut potiorem
ir salutem atq. utilita
tem uestram habeatis
etenim hos uio pinor
odisti is senatores no
senatum omnino ha
berenon uolitis quippe
aut rex quod a bomi
nandum aut quod nu
lli berae ciuitatis consi
lium est senatus haben
dus est nisi que duxeres
simulac endae uobis

SUNTUTETUETEKAMSE
NATUMTOLLATISETNOUŌ
COOPTETUSCIARISINCU
LOSSENATORESTUUEBO
DEQUORUMCAPITEUOS
CONSULAMQUODDEQUO
QUECENSUERITISFIET
SEDPRIUSINEJUSLOCUM
UIRUMFORTEMACSTRE
NUMNOUŌMSENATO
REMCOOPTABITIQUAM
DENOXIOSUPPLICIUM
SUMATUR
NDECONSEDITETNOM
NIBUSINUĪNAMCON
LECTISCIARIQUODPRIMU
SORTIENOMENEXCIDI
TI§SUMQ·ECURIAPRO
DUCIUSSITUBIAUDITU
ESTNOMENMALUM
ETINPROBUMPROSEQUS
Q·CLAMAREETSUPPLICIO
DIGNUM TUMPACU
UIUSUIDEOQUEDEHOC
SENTENTIASITDATAEIQ
TUMPROMALOXIQUE

INPROBOBONUMSE
NATOREMETIUSTUMPA
MOSILENTIUMERATIN
OPTIMAPOTIORISSUBICIUN
DIDEINDECUMALIQUIS
OMISSAUEREVNDIA
QUEMPIAMNOMINAS
SETMULTOMAIOREXTEM
PLOCLAMOROPLEBATUR
CUMALIINECARENTNOS
SEALIINUNCPROBRA
NUNCHUMILITATEM
SORDIDAMQUEINOPI
AMETPUDENDAECARUS
AUTQUAESTUSCENUS
OBICERENTHUICMULTO
MAGISINSECUNDOAC
TERTIOCITATOSENATO
REESTFACTUMUTIPSIUS
PENITEREHOMINESAP
PARERETQUEMAUTEM
INEJUSSUBSTITUERENT
LOCUMDEESSEQUIANEC
EOSDEMNOMINARIAT
TINEBATNIHILAUDQUE
ADAUDIENDAMPROBRA

NOMINATO SE IMULTO
HUMILIORES OBSCURIO
RES Q. CETERI ERANT EIS
QUI PRIMI MEMORIAE
OCCURREBANT ITA DILABI
HOMINES NOTISSIMUM
QUOQ. MALUM MAXUME
TOLERABILE DICENTES ES
SE IUBENTES Q. SENATUM
EX CUSTODIA DIMITTI
HOC MODO PACIUIUS CU
OBNOXIUM UITAE BENE
FICIO SENATUM MULTO
SIBI MAGIS QUAM PLEBI
FECISSE ET SINE ARMIS IA
OMNIS CONCEDENTIB.
DONABATUR HINC SENA
TORES OMISSA DIGNITA
TIS LIBERTATIS QUE ME
MORIA PLEBEM AD GRA
TIAM REBENIGNE IN
UITAE APPARATIS AECI
PERE PULISE AS CAUSAS
SUSCIPERE ET SEMPER
PARTIAE SSE SECUNDU
EAM IN EM IUDICES DA

REQUAE MAGISTRATUS POPULA
RIS APTIORQUE IN UOLG-S
FAUORI CONCILIANDO
ESSET IAM UERO NIHIL
INSENATU AETATIS ERQUA
SI PLEBIS IBI ESSET CONCI
LIUM PRONA SEMPER EI
UITAS IN LUXURIAM NO
INGENIORUM MODO
UITIO SE IAFLUENTI COPIA
UOLUPTATIUM ET IN LE
CEBRIS OMNIS AMOENI
TATIS MARITIMAE TERRES
TRISQUE TUM UERO OPTA
OBSEQUIO PRINCIPUM
ET LICENTIA PLEBEIS LASC
UFRE UT NEC LIBIDINI NEC
SUMPTIBUS MODUS ES
SET AD CONTEMPTUM
LEGUM MAGISTRATUUM
SENATUS AECESSITTUM
POSTEA NE NS EMEL A
DEMUTE URIS ALIQUAUE
RECUNDIXERAT ROMA
NUMQUO QUE SPER NE
RENTUM PERJUMIDMO

doerat jn mora neex
templ oefficerent quod
concubium uelustum
multas familias claras
ac potentis romanis mis
cuerat et quod cum mi
litare ital iquod aput
romanos maximum uin
culum erant ccc equi
tes nobilissimus quis
que campanorum in
praesidia sicularam
urbium delecti abro
manis ac missi
horum parentes cogna
tiq; aegrae perugie
runt ut legati ad cos
romanum mitterent
jnondum canusium
profectum seduenu
sia ecum pauci sac se
mi erom ib consulem
jnuenerunt iquam
potenti maximem
serabilem bonis soci
is superbis atque in fi

del ibus ut eranti cam pa
nis pernendum et au
xil rerum suarum sui
q contemptum cos ni
mis de tegendo clade
nudando quenam
cum legatis aegrae fer
resenatum populum
que campanum adver
si si quicquam euenisse
romanis nuntiassen
polligerent ut que
omnia quae ad bellu
opus essent
Morem magis inuid
loquendi cum soci is
seruasti scampani
uentes quae opus es
sent ad bellum impe
rare quam conueni
enter ad praesentem
fortunae nostrae
statum locutes tis
qui denim nobis ade
annas relictum est
ut quia aliquit habea

musid quod est explerii
abs o cii sueti musped
es uobis imperemus
tam quam equites habe
am us pecuniam deesse
dicamus tam quam ex
tantum desit nihil ne
quod supplere mus q
dem nobis reliqui for
tuna legiones equitatus
arma signa equi uiri q
pecunia commeatus
autinaci exutuinis pos
te rodie missis castris
perierunt itaque
non uicetis nos in bel
lo portet campanis
et poenae bellum pro
nobis suscipiatis uen
ait in mentem uti rep
dos quos dam maiores
uestros in tra moenia
compulsos nec sam
nitem modo hostes
se tetiam si dicinui m
patientis receptos in
fidem s miraculade fen
derimus coeptumque
propter uos cum sam
nitibus bellum perce
tum prope ex nnos ua
riante fortuna uen
tum tulerimus adici
te ad haec quod foed s
equum dedistis quod
leges uestras quod
ad extremum id quod
ante cannensem
certe cladem maximu
funcium tatem nostra
magnae partiuos stru
dedimus communica
uimus que uobis cum
itaque communemuos
hanc cladem quae
accepimus credere
campanio portet co
munem patriam uen
dam arbitrarier se
non cum samnite
aut etrusco res est
utquod a nobis abla

IGNOSCI NEQUE ALIAM EBENUM
PERUM MANERE POENOS
HOSTIS NE AFRICAE QUI
DEMINDICE NAE ABUTI
MISTERRARUM ORIS FRE
TO OCEANI HERCULEIS Q
COLUMNIS EXPERTEM
OMNIS IURIS ET CONDI
CIONIS ET LINGUAE PRO
PE HUMANAE MITTEM
TRAHIT HUNC NATURA
EIUS MORIBUS INHUMANUM
FERUMQUE INSUPER
DUXIT SE EFFERUNT PON
TIBUS AC MONTIBUS EX
HUMANORUM CORPO
RUM STRUE FACIENDIS
ET QUOD PROLUVIEM
AMICE TUESCI CORPO
RIBUS HUMANIS DOCEN
DO HIS INFANDIS PASTOS
EPULIS QUOS CONTIN
GERE ETIAM NEFAS IT
UI DERE ALIQ HABERE
DOMINOS E LEXAFRI
EXETA CARTHAGINEIU

RE XPETERE ET ITALIAM
NUMIDARUM AC MAURO
RUM PATI PROUINCIAM
ESSE QUI NONGENTO
MODO IN ITALIAM DE
TESTABILE SEPULCHRUM
ERIT CAMPANIS PROLA
SUM CLADE ROMANUM
IMPERIUM NOSTRAQ
DEUESTRIS UIRIBUS RE
TENTUM AC RECENTE REX
TUM ESSE EXORTE DITUM
IIII EQUITUM ARBITROR
EX CAMPANIA SORTIS
SE IAM PECUNIAE ADPA
TIMES TRUMENTIQUI
SI PARE MFORTUNAE
UESTRAE FIDEM HABE
TIS NE CHANNIBALIS E
UIC ISSE SENTIET NE CRO
MANIUICTOS ESSE HAC
ORATIONE CCOSSUS MIS
SIS REDEUNTIBUSQ
DOMUM LEGATIS UNUS
EX HIS UBI SUI FRIUS
TEMPUS UENISSE AIT

quo cum primo nonas
crebro solum ad bellum
nisi quod dum per in
iuriam ademptum
recuperet bello sedem
perpetuam illi hic
poturi possint ioedus
enim cum hannibale
legibus quibus ille legi
bus facultatem neque
controllerum ius fo
ret quia tum ipse con
fecto bello annni
balem victorem ita
indecorum existimaret
quod deposcebat ille ut
ipse imperium eam
partis relinquantur
ac centum quidem
nos sensit omnes ita
renuntiant legati
one eum id etiam
omnibus uideretur
nomen romanum
exemplo pecuniae addi
ctionem mox

maior senatus spec
tare extra ciuium
uocio ritati bussent
ortus per paucos di
esse tres post remo
ueri sententia plu
rium uidem legati
qui ad consulem ro
manum erant ad han
nibalem mittierent
quo postquam retur
certumque defecto
nis consilium esset
romam legatos mis
sos ac cum pani sinqui
busdam annibali bus
inuenio postulantes
utalier cos campanus
fieret si rem romanam
adiuuari uellent in
dignationem ortus sum
mouerique iussos
esse missum que hic
torem qui ex urbe
educeret eos atque
eo die mixtae extra

finis romanos iuberet
quianimis comparla
linorum quondam
postulatio erat coelius
q. etaliis itauis neca usa
praetermiserant scrip
to responere procer
to sumueritus lecati
adhannibalem uene
runt pacem q. cum eo
condicionis fecerunt
neque is imperatorma
gistratusue poenorum
ui sullum in ciuem am
panum haberet neue
ciuis campanus inui
tus mihi ex re imunus
ue facere iuis suae leges
ui magistratus ea pux
esse in uitum ex roma
ni scaptiui scaptiuis
poenus dare ei campa
nis quos ipse elegisset
cum quib. equitum ea
panorum qui in consi
lia stipendia facerent

permutatio fiere ne
pacem illa insuper quam
quae pacta erant facere
racampani ediderunt
Nam praefectos socium
ciuisquer. alios parti
aliquo mihi ea mune
re occupatos partum
priuatis negotiis in pu
citos plebs repente com
ni sconprehensos uel
ut custodiae causa ab
ne is in ludi ti us si
ubi fer uo rea tu aes tu
animam interclusa fo
dum in hodiernum ex
rarent ea ne fierent
ne ulec atio mitteret
iura dpoenum summa
op edecius mae ius ur
cui ad summam auc
torita tem nihil prae
ter sanam ciuium men
tem defuit resti erat
uue o praesidium
mithabannibalem

Diuinis rebus superbam
dominationem miseram
bilemque tarentinorum
rum seruitutem ex eo
piare referens primo
nec recipere retur prae
sidium palam uoci fera
tus est deinde ut recep
tum uetere cetura ui
simum pacinus quod
uetustissimis soci's
consanguineisque
defecissent fortiac me
morabili facinore repe
ta uellent utinter
fecto punico prae
sidio restituerent
romanis se haec nec
enim occultaque ban
turcum relata hanni
bali essent primo misit
qui uocarent magum
ad se in castra dein
decumis ferociterne
casse eis turum nec
enim hannibal nisi esse

incidem cum spanchus
concitatus trapoenos
comprehendi homine
uinctum q. ad se adduxit
se eius sit inuentus
deinde neq; interim
tumultus atque ex conci
tatione animorum in
consulti certaminis
ore retur ipse praemis
sonuntio ad marium
blosium praetorem ca
panum postero die se
capuae futurum pro
ficiscitur ae castris cu
modico praesidio ma
rius conuionem aduo
catae dicitur frequen
tes cum coniugibus
ac liberis obuiam ren
hannibali abuniuersis
idnonobo edientes
modo sedenix de pauo
re et iam nudei eis lu
dioqui sendi tonam uic
toriis clarum imperi

uictusque patris preces
ciuibus lacrimisque suis
etiam ad exemplum eum
cum patre euocaritus
siue conuicio nemi
nem exanimauit. proge
ro quo hostium esui
bellum quem ita fac
insigne bello ciuili
adhibitum seruatis pa
bricae peperci. sed ite
et cum uidebitis ex
moerore planctuque
lymphis caput exti
et iam modo odium
nos omnibus uoluptas
lumine celebris insta
tumultus nec domi
nor luminationes
nec ipsius interdum
hannibalis calamus
filius perhoruinum
potuit ipse uultu
excusans patrem ni
mi quod eius haud

rabiem ne perturbatio
nem omnium ante solis
permeo cessum ferem
calauium ex sequuntio
ego russus secutus filius
ubi nuste reuocatos
tus erat postea cis ad
um patrib. peruenit
quem consilium in
quid ad haec patres quo
nouum uenisset unde ec
quod decretum ad
hannibalem in italiam
ab romanis et in
multo maiore dignitate
ita et rationis similis ca
pandi quam quum
pen mus
Cum abundus pa
ter quid nam esset
consili quaereret
loca recta abume
rolatus succinctum
gladio nudato iam ego
inquit sanguine hanni
balis sanciamro

manum foedus tetigi
priores sci revolvisi for
te adesse dum fracinus
patratur malles
quae cui libuit audiui dii
quae se ne xu elensum
xcendis inter q. audi e
ba inter esse tamen
meu pere cor si quid
fili quae cum quae iu
ba liberos iuncum pa
rentis bu tra orques
q ne xanteo culos patris
facet sed ratio omnia in
pandas uel is praecarbo
sunt enim quasi ut
rxantes per quid quid
deorum est de xtrae
de xtras iunc entes fi
demobstrinximus ui
sacratas fidem ansis
digressa conloquio
exte mplo ne gumara
rem usab hospitali men
salutq; ad quam ier
tius cum panorum

adhibitus es abhan
balque eam ipsam men
sam cruenta re shos
pitis sanguine mhan
nibalem pater filium meo
potui placere filium
hannibal non possu
sei sinihis sancuno
fides non religiono
pietas aude nnt uirin
fandas inon pernici
em nobis cum odsce le
referunt unus ad
gressus ut es thanni
balem qui dilaturba
tollib erorum seruo
rum q. quid in unum
intentionem ni mocu
liquitolde uratior
fescentin amentia
uoluntipsi us han
nibalis quem armati
exercitus sustinere n
quem horret ipse tu
sustinebis italis au
xilia desinimet ipsum

FERE CORPUS meum omnium
PONENTEM PRO CORPORE
HANNIBALIS SUSTINE
BISAQ· PERMEUNTEM PECTUS
PETENDUM ILLEM GILBAN
FICENDUSQ· ESISET HIC
TEDETERRERIS INEPTO
TIUSQUAM ILLIC UINCI
UALEANT PRECES APUD
TEMEXESICUT PROTECTO
DIEUXUERUNT LACRIMÆ
TEMIN DEFLUENTEM CER
NENS MEDIUMQUE CONSPEC
TUMQUE· OSCULO HUIC
RENS NON ANTE PRECES
BUS ABSTINUIT QUAM PER
UENTUS CLADIUM PONE
RET FIDEM QUÆ DABAT ET
NIHIL EXCIDIUM EXILE
UM IUUENIS SECUM
DEMINQUE QUAM PA
TRIÆ DEBEO PIETATEM
EXSOLUAM PATRIAM
DOLEO UICEM CUIUS
PRODITÆ PATRIÆ SUIS
UNENDUM ESSE CRIMEN

SEMEL CUM DEFECTIONE
INISSA A ROMANIS ITE
RUM CUM PACIS CUM HAN
NIBALE FUISTI AUCTOR IER
TO HODIE CUM RESTITU
ENDÆ ROMANIS CAPUD
NEMORA MIQ· IMPEDI
MENTUM ESTIMABIA
FERRUM QUOD ROBORA
MALUS HANNE ARCEMBOS
TRIUMPHI NE CESSIONIA IMPA
RENS EXTOR QUIETIS ECIS
NEC UNQUAM DIXISSE CICA
DIGNINTUR LUDUM TRAN
QUILLAM HOSTIA BIE
CHE QUOD MINUS RES
SUAS PECTÆ ESSE IS QUE IPSE
CONUIUIO REDONIH
POSTERO DIE SENATUS
FREQUENS DATUS HAN
NIBALI BIPRIDIE EIUS
ORATIO PERBLANDE
BENIGNA QUIQUAGRA
TIAS EGIT EAM PANIS QUOD
AMICITIAM SUAM PO
MANES SOCIETATI PRÆ

posuissent eti(am) in ecclesie
ra magnificas promissa
pollicitus breuiq(ue) aput
ita(m) eo(mn)ia expugnauit fo
re(m) urbesq(ue) in deditio(n)em
ceteris populis roma
numeti(am) imperiu(m)
gnum esse exortem
punicas amsi(n)xe fo(e)
deras q(ue) secum pacis
quem ne(c) esse ex(im)pa
nuam ne(c) quicquid habere
magnum deditumeum
postulare eum sibi dedi
tum rae se(n)atu(m) presente
deq(ue) referatur sena
tusq(ue) consultum
fin omnes in eam sen
tentiam ierunt quam
quidam magnae pa(r)tis ci
uium indignius exclamau
te et haut paruidi(n)
to(m) nu(n)cupandum
iustiberius egressus
curia in templo maxi
tratum consedit eon

prehendiq· decium
magium atq· ante pe
des destitutum exu
sam dicere iussit qui
cum mi(n)ime e(st) foro
cia(m) animi(n) ec(c)are
lec(t)o sedere sit coac(t)i
posse tuam nec tacta
ta(m) ne duci q(ue) ante ac
torem in custodiam
jussus quo ad exple
to esset iudicio
conuocatis ad
intercessionem reum
fusa mundi(n)q· mu(l)ti
tudine nemo ei ferens
habens tribunum
campanum appellas
tis foro medio lu(c)e
clarissidentibus uo
bis nullum pa(r)ens
rum secundus uinc
tus ad mortem rapi
or quid uolentibus
explacanda fiebet esse
obtum hannibali

Exornatur bem die
que adventu eius co
secrata et unctu
um bum de cuedes
trospecte tis
recuo cifer ante cum
mouerit uolu eius ue de
retur obuolutum
expulestoc ius quera
plextra portam iussus
in nem strapeduci
ur extemplo q· inpo
situs in naue me ex
thae ne missus ne
mo ualeat euo exire
exdic nitate reloqui
senatum quoq· paen
tere de dei principis
electionem issa ad
petendum eum
Nam uti nec andor
quam primum pete
re nos offendendis
bi noui soci auctoribu
en do habendus ca
pua esset seditionis

Actur bx rum ac uelox
Nauec yrenas deduc
Litempesta sq uae eum
Indicione re cumera
Tibi cum mac, ius ad
Statuam ptolomei re
Gio confucisse de por
Tatus custodibus ale
xandream ad ptolo
meum dum eum do
Cuisset contra ius foe
De ruincium sex b
Hannibx lee sse cum pi
Clis liberatur per annis
Sum quiuit redire seu
Roma ms seu capuam
Ma lle in ecmac ius ca
Pua ms ibi tulam dice
Re et roma meo lem
Pore quo inte roma
Nos campanosque
Bellum sit transfu
Ga emac is quam hos
Pitis fore dom ei lium
Nus quam ma lle qua
In rechno e ius uite re

quemquam indicem atque
auctorem habeat alii
beriatis
Dum haec geruntur
quintus fabius pictor
legatus adelphis ro
mam redit responsum
q. ex scripto recitavit
diuis quae ineo erant
quibusquoque mo
do supplicare turium
sint fanis romani
uestrae res melio
res facilioresq. erunt
matisq. ex sententia
resp. uestra uobis pro
cedet uictoriaque du
el praeripytio expoli
nis resp. uestra bene
gesta seruataque
crismeritis donum
mittito deq. praeda
antiquissimo
norem habito telas
cum ad uos pro
bito hae cubi

exegraeco exemine
interpraetaretecin
uitumdixitseoracu
loecressumexem
plo omnib. diuis re
diuinamur exquino
fecisseiussumque
abempianti sitesicut
coronatus laure
coronae et cornacu
tumadisseletrem
diuinam fecisseita
coronatum nauem
ascendere negante
deponere examque
romam perueniss
Sequae cum queimse
ratas sint cum sum
mareligionexedili
gentiae xsecutum
coronam romae
in aram apollinis
deposuisse senatus
decreuitut ea res di
uinae supplicationes
quoquoque

tempore cum eura[ti]
erent dum haec rom[a]e
atque alia gerunt[ur]
nuntius victoriae ad
cannas carthaginem
ueneratam asdrubalem
ris filius non ex ipsa
acie fratrem missus
sed retentus aliquod
dies in recipiendis ei
unxtis b. bruttiorum
quae q. deficiebant is
cum eis nactus datus
esset res gestas in ita
liam fratri exponit
cum sex imperatorib.
eum quorum quattuor
orcos duo dictatores
totidemque equit. fuerint
cum sex consularibus
exercitibus acie con
flixisse occidisse su
prae hostium supra
l. ceciderint ex iiii consu
libus duos occidis
se ex duobus alium
alterum alterum
totos omisso exercitu uix
cum quinquaginta tabo
minibus effugisse mag.
equitum quae consu
laris potestas ius fusu
fugatum dictatorem
quia se in aciem nun
quam commiserit unq
cum haberet imperato
rem bruttios apulos
quae para ims samnitium
lucanorum defecis
se ad poenos cl. fuam
quod caput non cam
pania modo sed posi
ad flictam rem roma
nam cannensi pugna
italiae sit hanni bali
tradidisse prohis tan
tis tot que victoris
arum esse graes deis
immortalibus agi
haberique ad fidem de
inde tam laetarum
rerum effundit nues

TIBULO CURIA CIUS STHANU
LOS REOS QUI ANTIUS
ACERUOS FUIT UT METH
METIENTIB· DIMIDIUM
SUPER PATRIS MODIOS
EXPLESSE SINT QUIDAM
AUCTORES FAMAE NUIT
QUAE PROPIORUERO
ESTHAUT PLUS FUISSE MO
DIO AD FECIT DEINDE UER
BIS QUO MAIORIS CLADI
IS INDICIUM ESSET NEMI
NEMINIS I EQUITUM AT
QUE EORUM IPSORUM
PRIMORES IDCERERE
INSIGNES UMMA FUIT
ORATIONIS QUO PROPI
US SPEM BELLI PERFICI
ENDI SITEO MAGIS OM
NIS OPE IUUANDUM HAN
NIBALEM ESSE PROCUL
ENIM ABDOMO MILITI
AMESSE IN MEDIA HOS
TIUM TERRA MMAGNA
UIM FRUMENTI PECUNI
AE ABSUMI ET TOTACTIS

UIRTUTIS TIMIDE EXERCITUS
DE LESSENAUI CTORIS
ET IAM COMPARTIENDI
QUAE MINUS SEMITTEN
DUM CIBUM SUPPLEMEN
TUM ESSE MITTENDUM
INSUPENDIUM PECUNI
AM FRUMENTUMQUE
TAM BENE MERITIS DE
NOMINE PUNICO MI
LITIBUS SECUNDUM
HAEC DICTA MAGONIS
LAETOS OMNIBUS HIMIL
COUIRACTIONIS BARD
CINAE LOCUM HAMAD
PUISI NCREPANDIES SE
RMUS QUI DESI
ANNO IN QUINTUM
NUNTIA ENIT BELLI
SUSCEPTA DUERSUS
ROMANOS IUBE DEDI
HANNIBALEM QUEIN
TAM PROSPERIS REBUS
GRATES DE IS IMMORTA
LIBUS AGIMUS
ROMANUM SENATO

Rem nunc ab his exigien
sium curiatium han
nos audisse me hodie co
scribi neque illum con
sulem omnium cau
dium dominus laetum
quod esset vobis lo
quere nunc inter
rogantis enatorip ac
nitea me adhuc eus
cepit aduersus roma
nos bellis si reticeam
aut superbus aut ob
noxius uidear quor
alieb umes thominis
alienae liberalius obli
ti alterum suae
Respondeat ingulfi
milconino nondesisse
paenitere me bellin
que desiderium ante
inuictum uestrum
imperatorem incu
sare quam finitum
aliquam tolerabili
conditione bellum

uiderone et mihi pacis
antiquae desiderium
ulla alia res quam pax
nouit finiet nunc quae modo omnia con
tauit himilconi cete
risque annibalis sat et
illi bus iam laetas un
mihi possunt laetae es
sequare bello benae
gestae si uolumus
fortuna ulli pacem no
bis aequiorem dabun
nam si praetermitti
mus hoc tempus quo
magis dum requiamur
citere possumus ui
deri pacem uereor
ne haec quoque laetitia
luxuriet nobis acui
naeuadat
Quae dum nunc quo
que quae uis est occidi
exercitus hostium
mille milites mihi qd
aliud rogares esses

Ubi ictus hostium cepi
binas castras fecedem
deliceti plenas commeatum frumentu
et pecuniam dalequid
aliud spoli aliusse exu
tus ex stris eius sete
res et ne omnia ipsum
rem mihi quoque eni
quoni am respondi
hil conii interrogare
ius fas que est uelim
seu him leo seo respo
dex tum ad internecio
onem romani imperii
pugnatum ad annas
sit consulque inde
fectionem iotam ita
lia messe primum uel
qui stati nominis
populus de fe ad nos
deinde ecquis homo
ex quinque et xx ri
bus ad hannibalem
transfugerit cum
utrum q. mago nec as

Set hostium quidem
erco inquit adhuc ni
mis mihi tum superest
sed multitudo exqui
animorum quo due
spei habe ext sci reuel
Cum id nesci red ac qui
ceret ni hil facilius sc
tum stinquit et quos
lecxtus ad hannibal
lem romani non serui
de pace et qua de re
mentionem nec is pro
nec pactam messe ex di
tum ad uos est cum
id quod nec asse bel
lum mercurinq; ut dum
inte grum habemus
quam habuimus quo
die hannibalis in ita
est transisc ressus
Quam uxri ducio rum
ore pugnico bello
ritle rique mer
ne rimus super
nuda quam

RIQ·MAGISTROSPERAE·
RESNOSTRAEVISAESUNT
QUAMANTECOS·
CLUTATIUMETAPOSTUMI
UMFUERUNTLUTATIO
ETPOSTUMIOCOS· DE
UICTIADAEQATISINSU
LASSUMUSQUODSIID
QUODDIOMENAUER
TANTNUNEQUOQUE
FORTUNAALIQUIDUARIA
UERITUMPACEMSPE
RATISCUMUINCEMUS
QUAMNUNCCUMUIN
CIMUSDATNEMOECO
SIQUISDEPACECONSUL
ETSEUDEFENDAHOSTIB·
SEUACCIPIENDAHABEO.
QUIDSENTENTIAEDICA
SIDEHISQUEMAGOPOS
TULATREFERISNECUIC
TORIBUSMITTIATTINE
REMITTOETFRUSTRANTI
BUSNOSFALSAATQ·INA
NIQUEMULTOMINUS
CENSEOMITTENDAES
SE HAUMULTOS
MULTOSMOUITHANNO
NISORATIONAMETSIMUL
TASCUMFAMILIABARCI
NALEUIOREMAUCTORE
FACIEBATETOCCUPATIANI
MIPRAESENTILAETITIA
NIHILQUODUANIUSFIE
RETCLAUDIUMSUUM
AURIBUSADMITTEBAN
DEBELLATUMQUEMOX
FORESIADNITIPAULUM
UOLUISSENTREBANTUR
ITAQ·INGENTICONSEN
SUFITSENATUSCONSUL
TUMUTHANNIBALIXXX
XXXNUMIDARUMIN
SUPPLEMENTUMMITT
TERENTIURETXXXXELE
PHANTIETARGENTITA
LENTADICTATORQUECU
MAGONEINHISPANIA
PRAEMISSUSESTADCON
DUCENDAXPEDITUM
IIIIEQUITUMQUIBUS
EXERCITUSQUINTALIA

quiq·in hispania erant
supplerentur ceteru
hæc uti in secundis
rebus segniter otio
seque gesta
romanos præterinsi
tam industria mani
mis fortuna etiam
cunctari prohibebat
nam nec consuli ulli
reliquæ pereunt agen
dæ esset deerat edic
tatorm· iunius per
rebus diuinis perfec
tis latoq· uti solet ad
populum ut equom
escendere liceret præ
terduas urbanas le
giones quæ principio
anni a consulibus
conscriptæ fuerant
et seruorum dilectu
cohortes q· ex agro
pecen o et gallico col
lectas ad ultimum
prope desperatæ
reip auxilium cum
honestamentis ce
duni descendit edi
xit quicquid capitalem
fraudem alius quiq·
pecuniam iudicatam in
cul isset si quid eo
rum apud se milites
fierent eos noxa pe
cuniaque eis ex sol
uisurum ex
milia hominum ça
licis spoliq· trium
phoc· flaminitra la
tæ arma uti ta
quæ cum xxv armo
torum ab urbe pro
fecisse
hannibal capuæ cepta
cum iterum ne apo
litanorum animos
partim spe partem
metu nec quicquam
tempt asset in agrum
notabilem exercitum
traduci tutinon

hostili re̅sistatim
quia non desperabat
uoluntariam dedi
tionem ita si mora
rentur spem nihil
eorum quae pati aut
timere posset nisi pra
termissurus sena
tus ea maxime primo
res eius in societate
romana cum fide
perstare plebs nouas
rumutsoleterum
atq. hannibalis to
tas esse in metu atque
agrorum populatio
nis et pati enda in uo
sidione multa grauia
indigna que pro po
ne animo neque
auctores defectio
nis deerant itaque
ubi sine ullo metus
cepit simul pro lata men
de re nihil resistimul
titudini consilium

non posse secunda
simulanda simulan
do dilationem mu
tuentur placere
enim sibi defectione
ad hannibalem simu
lantibus autem
conditionibus in
foedus amicitiam
que nouam transe
unt parum constat
re tam spatioso tempo
legatos properare ad
pr. romanum mar
cellum claudium
qui ea silli nici cum exer
citu erat mittunt do
centq. quanto in
discrimine sint nou
nae res agrum han
nibalis esse et poeno
rum urbem exter
plo futuram nisi sub
uenitur concedendo

plebeiſenatumubi
uelintdefecturos
senedeficerepræ
fectinarenteffectis
semarcellusconlau
datisnolaniseadem
simulationeextra
hiremjnsuumad
uentumjussitjnte
rimcelarıquæsecū
actaessentspemq·
omnemauxilioru
manıpseacasilino
calatiamfetiaique
jndevolturnoamnj
traiectoſerq·agrum
sauculanumrebia
numquesuperſuet
sulampermontisno
lamperuenit
ubaduentumpr-ro
manipoenusagro
nolanoexcessitei
admareproximene
apolimdescenditcu
ſidusmarjumjopti
dipotiundiquoeur
susnauibustutusexa
fricaessetceterum
postquamneapolim
aprefectoromano
tenerıacceptū-mjun
ussilantuseratabipsis
neapolitanisaccitus
neapolıquoq·sicut
nolanoomissapetit
nuceriameameum
aliquandiuciretum
sedissetsaepetitae
pesollicitandisnequic
quamnuneplaebe
nunceprincipibusfa
medemumindedit
onemaccepitpactus
utinermescumsjn
culisabirentuesti
mentis deinde
utquiaprincipiomi
tiso mnibusnalicis
praeterromanos
uideriuelletpræmia
atq·honoresquire

manseranı ac mihıa
resecum uoluissent
proposuit neeas pequ
quam tenuı dı lapsıō
nesquocumq· hospıtıa
aut fortuıtus animum
petus tulıt per campa
nıam urbes maxime
notam ne expauıam que
cum ferme xxxx senā
tores ac forte primus
quisque capua mpetus
sent exclusi indequod
portas hannibalı clau
sissent eum asse con
tulerunt nuceriam pre
dam ılıı dat aestur bs
dı repta atq· incensa
nolam marcellus nō
sum ac is fiduciam pre
si di quam uoluntate
principum habebat
plebs timebat uret
ante omnis· l· banti
us q· consensum em
tiem defectionis ac
meius a praetore ro
mano nunc ad prodi
tionem patriae nunc
si a die fortuna defuis
set ad transfugien
dum stimula bat erat
iuuenis ac rei socio
rum ea tempestate pro
be nobilissimus eques
semineceme um ad ea
nas in ace ruocaes oru
corporum inuentum
curatum q· benigne
etiam cum donis han
nibaldo mum remi
serato be ius gratia
meriti rem nolanam
in ius dicionem que
dare uoluerat poeno
anxium q· eum et sol
licitum e tranquan
di respector cerne
bat ceterum cum aut
poena cohibendus
esset aut beneficio
conciliandus sibi ad

Sumpsisse quam hos
tia demisse fortem
acsi rem summam ludi so
cium accitum q. ad se
benigne appellat amul
to seu minuidos inter
popularis habere in
de existimatu facile es
se quod nemo ciuis
nolanus sibi indica
uerit quam multae ius
ec, raecia facinora mi
litaria esse nisi qui
in romanis militaue
rat castris non posse
obscuram eius uirtu
tem esse multos sibi
qui cum eo stipendia fe
cerant referre quidui
resse illa equae q. et
quotiens periculas pro
salute ac dignitate pr.
adisse et utq. cannen
sis proelio non prius
pugna abstinere quae
prope exanguis rui

nasu perincidentiu
uiro rum equorum
armorum que stro
pressus ita quem
ac te uirtute esse in
quit a pu me etibi om
nis honos atque om
ne praemium meritet
quo frequentior
mecum fuerit senti
es eam rem tibi dign
tatis atq. emolumento
esse laetoq. iuuent
promissis sequom
eximium exdonodat
beatosq. quin gen
tos quae storem nu
merare iubet licto
ribus imperatui
eum se adire quoui
ensuet impatiantur
haec comminatem arcel
li ferocis iuuenis
animus ad eos timol
lit os ut nemo inde
sociorum remro

92

manam fortiusacti
de iusiuerit
Cum hannibal ad por
tas esset nolumen ti
rursus anuceriamo
uit castra plebesque
nolana de integro ad
defectionem specta
ret marcellus subad
uentum hostium in
tra muros se recepit
non castris metuens
sed ne prodendae ei
bi occasionem omnimis
multis in eam in mine
ilibus daret
nstrui de inde utriq.
acies romanorum
coeptae promoenib.
nolae poenorum
ante castra sua proe
liis haud ne paruis inter
urbem castraq. et ua
rio euentu fiebant
qui aduces nec pro
hiberepaucos teme

re prohibentis nec da
re signum uniuer
sae pugnae uoluit
banc in hac contentia
iam duorum exerci
tuum stationem prin
cipes nolanorum
nuntiant marcello
nocturna conlo
quia inter plebem ac
poenos fieri statu
que esse cum ro
manae acies egressa
portis ire impedimen
ta eorum ac sarcinas
diripere tum de
inde portas
muros que occupa
re tum potentes re
rum suarum atque
urbis poenum inde
pro roma nec accipe
rent
haec ubi nuntiata
marcello sunt con
laudatis senatorib.

NOLANIS PRIUS QUAM ALI
QUI MOTUS IN ILLIS TEMPORE
RETURFORTUNA PUIC
NAE EXPERIRI STATUIT
ATTRIS PORTAS IN HOSTES
UERSAS TRIPERTITO
EXERCITUM INSTRUXIT
IMPEDIMENTA SUBSE
QUI IUSSIT CALONES LI
XAS QUEET INUALIDOS
MILITES UALLUM FERRE
MEDIA PORTA ROBORA
LEGIONUM ETROMANOS
EQUITES DUAB USCIR
CA PORTIS NOUOS MILITES
LEUEM Q· ARMATURAM
AESUORUM EQUITES STA
UIT NOLANI MUROS
PORTAS Q· AD IRUESTI
TIS UBSIDIA QUE DESTI
NATA IMPEDIMENTIS
DATA NEO CCUPATIS PROE
LI OLEGIONIBUS NEA
IMPETUS FIERET ITA IN
STRUCTI INTRA PORTAS
STABANT HANNIBALI

SUBSIGNIS IDQUOD PER
ALIQUOD DIES FECERAT
AEMULTUM DIE INACIES
TANTI PRIMO MIRACU
LO ESSE QUOD NEC EXER
CITUS ROMANUS POR
TAE GRAE DERETURNEC
ARMATUS QUISQUAM
INMURIS ESSET RATUS
DEINDE PRODITA CON
LOQUIAE SSE METUQ·
RES IDE SFACTOS PARTE
MILITUM INCASTRARE
MITTITUSSOS PROPE
REXI PARATUM OMNE
OPPUGNANDAE URBIS
INPRIMA MACIEM AD
FERRE SATIS FIDENS SI
CUNCTANTIBUS INSTA
RET UMULTUM ALIQUE
INURBE PLEBEM MO
TURAM TUMINSUAQUIS
QUE MINISTERIA DIS
CURSU TREPIDATA DPRI
MA SIGNA SUCCEDIT
QUE AD MUROS ACIES

PATEFACTA REPENTE POR
TA REPENTE MARCELLUS
§ SIGNA CANERE CLAMO
REMQUE TOLLI ACPEDI
TES PRIMUM DEIN DE
EQUITES PRIMUM DEIN
DE EQUITES QUANTOMA
XIMO POSSENT IMPETU
IN HOSTEM ERUMPERE
IUBET SATIS TERRORIS TU
MULTUSQUE IN FACEM
MEDIAM INTULERAT
CUM DUABUS CIRCA POR
TIS P. VALERIUS FLACCUS
ETC. AURELIUS LEGATI IN
CORNUA HOSTIUM
ERUPERE ADDIDERE
CLAMOREM LIXAE EX
LONES QUE EXTALIATUR
BA CUSTODIAE IMPEDI
MENTORUM AD POSITA
UTRAQUE ALEM MAXI
MES TERRENTIBUS POE
NIS INGEN TIS REPER
TE EXERCITUS SPECIEM
FECERIT UIX EQUIDEM

AUSI MADFIRMARE QUOD
QUIDAM AUCTORES SUNT
II ET DCCC HOSTIUM EX
SOS NON PLUS ET ROMA
NORUM AMISISSE ISI
UETANTAS IUEMINOR
UICTORIA FUIT INGENS
EO DIE RES ACNESCIO
AN MAXIMA ILLA BELLO
CESTAS IT NON UINCI
ENIM AB HANNIBALE
UINCENTIBUS DIFFICI
LIUS FUIT QUAM POSTEA
UINCERE HANNIBAL
SPE POTIUNDAE NOLE
EADEM PTACUM ACER
RAS RECESSISSE MAR.
CELLUS EXTEMPLO CLAU
SIS PORTIS CUSTODIBUS
QUE DISPOSITIS NEQUIS
EGREDERETUR QUAES
TIONEM IN FORO DEHIS
QUIDAM IN CONLOQUIS
HOSTIUM FUERANT HA
BUIT SUPRA LOCDAMNA
TOS PRODITIONIS SEEU

PP

RIPERCUSSIT BONA Q·
EORUM IUSSIT PUBLICA
PR·ESSE ET SUMMA REPU
SENATUI TRADITA CUM
EXERCITU CUNNIPRO
FECTUS SUPRA SUESULA
CASTRIS POSITIS CONSE
DIT
POENUS ACERRAS PRIMU
AD VOLUNTARIAM DE
DITIONEM CONATUS PER
LICERE POSTQUAM OP
STINATOS INDEVIDET
OPSIDERE ATQ·OPPUG
NARE PARAT CELERUM
ACERRANIS PLUS ANIMI
QUAM UIRIUM ERAT ITA
QUE DESPERATAE TUTELAE
BIS UICTI RURSUM ULTRO
MOENIA UIDERUNT
PRIUSQUAM CONTINU
ARENTUR HOSTIUM
OPERA PER IMBRIS
SA MUNIMENTA NEC
LECTAS QUE CUSTODI
ASSILENTIO NOCTIS DI

LAPSI PERUIAS INUIAQUE
QUAQUE MQ·AD CONSILI
UM AUT ERROR TULIT IN
ORBES CAMPANIAE
QUAS ALIS CERTUM ERAT
NON MUTASSE FIDE
PERFUGERUNT
HANNIBAL ACERRIS DI
REPTIS ATQ·INCENSIS
CUM AD CASINO DIEC
TOREM ROMANUM
LEGIONES Q·NIMIS AC
CIPIUNT IAS SENTINE
QUI STAM PROPINQUIS
HOSTIUM CASTRIS OC
PUXE QUOQUE OPPIDE
CURRUNT EXERCITUM
AD CASILINUM EO TEMPORE
D'PRAENESTINI HABE
BANT CUM PAUCIS RO
MANIS LATINIQ·NOMI
NIS QUOS EODEM
AUDACIA NNENSIS
CLADES CONTULERAT
HINON CONFECTO PRE

NE SIEX ADDIENTI DILEC
TUI SERIUS PROFECTI
DOMO CUM CASILINU
AN TE FAMA MADUER
SAE PUGNAE UENISSEN
ET ALIIS AD CAE CANTIC
SESE ROMANIS SOCIIS
Q. PROFECTUS CASILINO
CUM SATIS MAGNO AC
MINE RENTI AUERENT
EOS RETRO CASILINU
NUNTIUS CAMENSIS
PUGNAE IBI CUM DIES
XI QUOD SUSCEPTICA
PANIS TIMENTIS QUE
CAUENDIS ACSTRUEN
DIS INUICEM INSIDIIS
TRADUXISSENT ITADE
CAPTUAE DEFECTIONE
AC IACCI QUE HAN
NIBALEM SATIS PRO
CERTATO AB ERE INTER
FECTUS NOCTE OPPIDA
NIS PARTEM URBISQUE
CUIUS TURNUM EST
EO ENIM DIUIDITUR

AM NI OCCUPAUERE
NTQ. PRAESIDI CASILINI
HABEBANT ROMANI
ADDUXERE TPERUSINA
COHORS HOMINUM
CCCCLXX EODEM NUN
TIO QUO PRAETESTINI
PAUCOS ANTE DIES CA
SILINUM COMPULSI
ET SATIS FERME ARMA
TORUM ATTAM EXIGU
AM OENI AET FLUMINE
ALTERA PARTE CINC
TATUENDAE RAT PENU
RIA FRUMENTI NIMI
CUM ETIAM UIDERE
TUR HOMINUM EFFI
CIEBAT
HANNIBAL CUM IAM
IN DE HAUT PROCUL
ESSE IAETULOS DUM
PRAEFECTO NOMI
NAEISIS ALEXE PREMIT
TIACPRIMOSTHATCO
LOQUI COPIAUERBIS
BENIGNIS AD PORTAS

ASPERIUNDAS PRAESIDI
UMQUAE CIPIENDU
PERICERE IUBEIS IN
PERTINACIA PERSTENT
UTREM CERE AC IEMP
TAE SI QUA PARTEIN
UADERE URBEM POSSIT
UBI AD MOENIA ADCESSE
REQUI SILENTIUM ERAT
SOLLICITUDO UISA MEIU
QUE CONCESSUM BAR
BARUS RATUS MOLIRI
PORIAS ET CLAUSTRA RE
FRINGERE PARAT
CUM PARTE FACTIS REPEN
TE PORTIS COHORTES
DUAE AD MI IDIPSUM
INSTRUCTI INTUS INCE
TI CUM TUMULTUM ERU
PUNT STRAGEM Q. HOS
TIUM FACIUNT ITA PRI
MIS REPUL SIS MAHAR
BAL CUM MAIORE RO
BORE UIRORUM MIS
SUS NEC IPSE RUPTIONE
COHORTIUM SUSTINU

IT POSTREMO HANNIBAL
CASTRIS ANTE IPSAM OE
NIA OPPOSITIS PARUM
URBEM PARUAM Q. PRE
SIDIUM SUMMA UI ATQUE
OMNIB. COPIS OPPUGNA
RE PARAT ACDUM INSUE
LACESSITQUE CORONA
UNDIQUE CIRCUMDA
TIS MOENIBUS ALIQUOD
MILITES ET PROMPTIS
SIMUM QUEMQUE EMU
ROTURRIBUS Q. ICTOS
AMISIT SEMEL ULTRO
ERUMPENTIS AC MINE
ELEPHANTORUM OPPO
SITO PROPE INTER CLUSIT
TREPIDOS Q. CONPULIT
IN URBEM SATIS MUL
TIS UTEX IANTA PAUCI
TATE INTERFECTIS PLU
RES CAECIDISSENTINT
MOX PROELIO INTER
UENISSET POSTERO DIE
OMNIUM ANIMIAD
OPPUGNANDUM AC

cendunturutique
postquamcorona
aureamuralispropo
sitasiuq·ipsedux eas
telliplanolocoposi
tisecnemoppugna
tionemsaçuntiex
pugnatoribusexpue
nationemsanguin
barbatcannarum
thrasymenitq·etire
bixesinoculosadmo
nensuniuersosque
indeuinequoque
coeptaexcitcunicul
q·necaduxriosconi
tushostiumautuisul
laaliarsdeerateo
ciromanorumpro
pugnaculaaduersus
uineassiatueretrans
uersiscuniculishos
tiumcuniculosexce
pereetpalamelclam
coeptisobuiamire
donecstudoretiam

hannibalemabincep
toauertitexstrisque
communitisaccrae
sidiomodicoinposi
tioneomissaresuide
returinhibernacx
puamconcessitibi
partemmaioremhie
misexercitumintec
tishabuitaduersus
omniahumanamma
laxaeperadditurariu
bonisinexpertumxi
q·insuetumitaque
quosnullamalituice
ratuisperdidereni
miabonaacuoluptates
inmodicaceteoinpe
siusquoauidiusexin
solentiainexsemer
seranisomnusenim
etuinumeterulaceei
scortabalineaque
etotiumconsuetu
dineindiesblandi
usitxeneruauefin

corporaanimosq; ui
magisdeindeferaeteri
taeuictoriaeeosquā
praesentiestimaretur
uiresmanusqueid
peccatumducisaput
peritosartiummili
tariumhaberetur
quamquodnonexcā
nensiacieprotinus
adurbemromanam
duxissetillaenim
cunctatiodistulisse
modouictoriamui
deripotuithicerror
uiresademisseaduin
cendum itaque
herculeueluisicum
alioexercituxcapuа
exiretnihilusquam
pristinaedisciplinae
tenuitnametredē
runtplerique cor
tisinplicitu etubi
primumsuppellibus
habericoeptisunt
uiaq; etaliusmilitaris
laborexceptitironū
modocorporibus
animisquedefice
bantetdeindeferom
nesestuorumem
pusmagnaparssine
commeatibusabsic
nisdilabebantur
nequealiaelaetabrae
quamcapuadeserto
ribuserant
Ceterumintescente
iamhiemeeductoex
hibernismilitesasi
linumreditubiquam
quamaboppugnati
onecessariumerat
obsidiotamenconi
tinuoppidanosprae
sidiumq; adultumū
inopiaeadduxerat
castrisromanisti
sempronius prae
eratdictatorzausti
ciorumrepetendo

RUM CAUSA PROFECTO
ROMAM MARCELLUM
ET IPSUM CUPIENTEM
FERRE AUXILIUM OPSES
SI SE TUO LUCRUM USAM
NISI INFLATUS AQUIS ET
PRAECES NOLA NORUM
QUE EXCERRANORUM
TENEBANT CAMPANOS
TIMENTIUM SI PRAESI
DIUM ROMANUM AB
SCESSISSET CRACCHUS
ADSIDENS TANTUM
CASILINO QUIA PRAEDIC
TUM ERAT DICTATORIS
NEQUID ABSENTE EO
REI CERET NIHIL MO
UEBAT QUAM QUAM
QUAE FACILE OMNEM
PATIENTIAM UINCERET
NUNTIABANTUR CA
SILINO AMETI PRAECI
PITASSE EQUOS DAM
NO NOLENTES FA
MEM CONSTABAT ET
SI AR EINERMES IN MU
RIS NUDA CORPORA AD
MISSILIUM TELORUM
ICTUS PRAEBENTES EX
AEGRE PATIENS CRAC
CHUS CUM NEQ. PUGNA
CONSERE RE DICTATO
RIS INIUSSU AUDERET
PUGNANDUM AUTEM
ESSE SI PALAM PRUME
TUM IN PORTAS RETUDE
BATUR NEQ. CLAM IN POR
TAM DISPESSET PAR
REE XAGRI SE IRE AUN
DIQUE CONUECTO CUM
CONFLURA DOLIA CON
PLESSE INUNTIUM AD
MAGISTRATUM CASILI
NUM MISSUM EXCIPE
RENT DOLIA QUAE AM
NIS DEFERRET
INSEQUENTI NOCTE IN
TENTIS OMNIBUS IN
FLUMEN AC SPEM AB
NUNTIO ROMANO FAC
TAM DOLIA MEDIO MIS
SA AMNI DEFLUXERUN

Xequaliterqueeinterō
nesfrumentumdiuisū
idpoteroquoq·diexc
terhoxcumesinoc
teeimittebanturet
peruenientebantēocus
todiashostiumfalle
bantimbribusdein
decontinuischatio
solitoxomnistranuer
souertitecedoliaimpu
litadripamquamhos
tesseruabantibihxe
rentiainterobnia
repissaliclaconspici
untununtiatum
quehannibaliestet
deindeinientiore
custodiacautumne
quitfalleretuoltur
noadurbemmissum
nucestimentusxe
abromanoscastris
cumomediaxomniad
casilinumdefluerent
cratibusexcipiebant

Tur
postremoadiuentū
inoriaeestunlorāde
tractas'quescutis
pellesubiferuidan
lissentaquamandi
reconarenturnec
muribusabiouean
mahabstinerentet
omnehERBARUMAD
citiumquegenusac
geribusinfimismu
rierueretetcum
hostesobarassent
quidquidherbiter
reniextramurum
eratraporumseme
iniecerunthan
nibaleoneusq·du
eanascuntur
Adcasilinumsessu
russumesitexclama
reetquinullamam
texpactionemauri
busadmiseratium
demumacisecum

ESTPASSUSDEREDEMP
TIONELIBERORUMCAPI
TUMSEPTUMCESAURI
INSINGULOSPRETIUM
CONUENITFIDEXCEPTA
TRADIDERUNTSESTDO
NECOMNEAURUMPER
SOLUTUMESTINUINCU
LISHABITUMREMIS
SICUMASCUMFIDEID
UERIUSESTQUAMABE
QUITENABEUNTISIN
MISSOINTERFECTUS
PRAENESTINIMAXI
MAPARSFUEREEXD
LXXQUIINPRAESIDIO
FUERUNTMINUSDI
MIDIUMFERRUMPA
MESQ·ABSUMSITCE
TERRINCOLUMESPRE
NESTECUMPRSUOMA
NICIOSCRIBASANTEA
FUERATREDIERUNT
STATUAEIUSINDICIO
FUITPRAENESTEINFO
ROSTATUAMLORICATA

AMICITIAOCCUPATO
CASTELLETTRIXSIGNACU
TITULOLAMINAEAENEI
AEINSCRIPTOMANICI
UMPROMILITIBUSQUI
CASILINIINPRAESIDIO
FUERINTUOTUMUOLU
ISSEDEMTITULUSTRI
BUSSIGNISINAEDEFOR
TUNAEPOSITUSFUITSUB
IECTUSCASILINUMOP
PIDUMREDDITUMEAM
PANISESTFIRMATUSEP
TINGENTORUMMILITU
DEEXERCITUHANNIBA
LISPRAESIDIONEUBIPOE
NUSINDEABSCISISSET
ROMANIOPPUGNARENT
PRAENESTINISMILITIBUS
SENATUSROMANUS
DUPLEXSTIPENDIUMEI
QUINQUENNIMILITIAE
UACATIONEMDECREUIT
CIUITATECUMDONAREN
TUROBUIRTUTEMNON
MUTAUERUNTPERUSI

NORUM CASUS OBSCU
RIOR FAMA EST QUI ANEC
IPSORUM MONUMEN
TO ULLO EST INLUSTRA
TUS NEC DECRETO RO
MANORUM
EODEM TEMPORE PETELI
NOS QUI UNI EX BRUI
TIS MANSERANTINA
MICITIA ROMANA NON
CARTHAGINIENSES MO
DO QUI REGIONEM OF
TINEBAT EX BRUTTIO QUO
Q·CETERI OB SEPARATA
AB SE CONSILIA OPPUG
NABANT QUIBUS CUM
OBSISTERE MALIS NE
QUI RENT PETELLINI LE
GATOS ROMAM AD PRE
SIDIUM PETENDUM MI
SERUNT QUORUM PRE
CES LACRIMAE Q·INQUE
TUS ENIM FLEBILES CU
SIBI MET IPSI CONSULE
RE IUSSI SUNT SE EIN
UESTIBULO CURIAE PRO
FUDERUNT INGENTEM
MISERICORDIAM PATRU
BUS AC POPULO MOUE
RUNT CONSULTIQUE
ITERUM M AEMILIO
PR PATRES CIRCUM
SPECTIS OMNIBUS IM
PERIUM RIBUS PATERI
COACTI NIHIL IAM LON
GINQUOS OCIIS INSE
PRAESIDIIS ESSE REDIRE
DOMUM FIDEQ·ADULTI
MUM EXPLETA CON
SULERE SIBI MET IPSOS
IN RELIQUOM PRAE
SENTI FORTUNA IUS
SERUNT HAEC POST
QUAM RENUNTIATA
LEGATIO PETELINIS
EST IAM TUS REPEN
TE MAEROR PAUORQUE
SENATUM EORUM
CEPIT UT PARS PROFU
GIENDI QUAQUISQ·
POSSET AC DESEREN
DAE URBI SAUCTORES

essent parq; quando
deserti ueteribus
sociis essent adiun
gendis ceteris bru
ttiis sacpe reos deden
di hannibali uicti
tamen ex parsquae
nihil raptum nec teme
re agendum consu
lendumq· deinte
r censuit relaxa
posteroq· die perm
nore mtrepidatio
nem retinuerunt
optimates ut conuec
ti omnibus exagris
urbem maenia murosq; ir
marent iperidem se
re emptus littorae
ex sicilia sardiniaq·
romam mallxtae pri
ores ex sicilia ad ōtāc
ti propr insenatu
recitatae sunt l· fu
rium· pr· cum clas
se ex africa ad ly bae

um uenisse ipsum
crautem saucium
indiscrimine ulti
mouitae esse mili
tia enim alibus socis
neq· stipendium me
que frumentum
addiem dari neque
unde deturesse
magno pere suade
retq; quam primum
ea mittantur sibi
quae sita uidentur
ex nouis pr· succes
sore mittant
Eademque ferme
de stipendio frume
to q· ab· cornelio
mammula propr·
ex sardinia scripta
responsum utriq·
non esse unde mit
teretur iussique
ipsi classibus atque
exercitibus suis con
sule et ōtāc ilius ad

UNICUMSUBSIDIUM
PR·HIERONEMLEGA
TOSCUMMISISSETIN
STIPENDIUMQUANTI
ARGENTIOPUSFUITET
SEXMENSUMFRUMĒ
TUMACCEPIT
CORNELIOINSARDINIA
CIUITATESSOCIAEBENIG
NECONTULERUNTET
ROMAEQUOQ·PROP
TERPENURIAMARGEN
TITRIUMUIRIMENSA
RIROGATIONEMMI
NUCITR·PL·FACTI·I·AE
MILIUSPAPUSQUICOS·
CENSORQ·FUERATET
MANLIUSREGULUS
QUIBISCOS·FUERAT
ETI·SCRIBONIUSLI
BONQUITUMTR·PL·ERAT
ETDUUMUIRICREA
TIM·ETĒ·AEDILIAEDĒ
CONCORDIAEQUAM
L·MANILIUSPR·UO
CAUERATDEDICAUE
RUNTETPONTIFICES
CREATIQUECAECILIUS
METELLUSETQUAMPA
BRUSMAXIMUSETQ·
FULUIUSFLACCUSINLO
CUMP·SCANTINIDE
MORTUUSETI·AEMILI
PAULICOS·ETQUAEDE
FAEMQUICAECIDERAT
PUGNACANNENSICUM
CETERAQUAECONTINU
ISCLADIBUSFORTUNA
MINUERATQUANTUM
CONSILIISHUMANIS
ADSEQUIPOTERANT
PATRESEXPLESSENT
TANDEMSEQUOQUE
ETSOLLICITUDINEMCU
RAEPAUENTIAEMQUE
CONUENIENTIUM
ADPUBLICUMCONSI
LIUMRESPEXERUNT
NEQ·ENIMPOST·I·AE
MILIUMETC·FLAMINI
UMCENSORESSENA
TUELECTUSFUERATCU

lantium senatorum
aduersae pugnae ad
hoc sui quemque ex
suspe quinquenni
um ap sum sissent ci
de exremae mi ius
prodictatore posteа
sili numam amissum pro
fecto iam ad exerci
tum exposcentibus
cunctis rettulisset
tum purius ea ruinus
cum longa oratio
ne non solum in op
am sed pauci tatem
etiam ciuium ex qui
bus imperatores legeren
tur conquestus ses
se explendi senatus
causa retinendi ar
bitrus latini nominis
cum promagno re ge
suadere dixit ut ex si
cui is populis latino
rum bini in senatorum
bus patres romani

censuisse ciuitas da
retur atq; inde mor
tuorum loco cuiusque in se
natum legerentur
ea mi sententia fuit
iussequioribus animis
quam ipsorum
quodam postulatum
latinorum patres qui
dem cunctatum
mittus indignantium
tota curia esse et pre
ci pue tamanuses
se etiam nunc eius
modi sententiae
et quia quondam in
capitolio consul mi
natus esset et quem la
tinum quem in curia
uidisset et cum sua ma
nu se interfecturum
q. fabius maximus
numquam rei ullius
alienior et tempore
mentionem factam
in senatu dicit quam

PP

INCERTAM SUSPENSOS
SOCIORUM ANIMOS IN
CERTAM SUSPENSOS SO
CIORUM ANIMOS INCER
TAMQ' FIDEM TEXTUM
QUOD INSUPER SOLICI
TAT EOS EAM UNIUS
HOMINIS TEMERARIA
UOCEM SILENTIO OM
NIUM EXTINGUENDA
ESSE ET SI QUID UNQUA
M CONIURATIONE SANCTIUS
LENDUM IN GERITUE
RET IDOMNIUM MAXI
MUM ET TEGENDUM OCCU
LENDUM OBLIUISCEN
DUM PRODICTO HABEN
DUM ESSE TACERE RET
OPPRESSAM ENTIO EST
DICTATOREM QUICEN
SORAM TE FUISSE TUE
TUSTISSIMUS Q· EX HIS
QUI UIUERENT CENSO
RIS ESSE TE REAM LA
CUIUSQUE SENATUM LE
GERE TACERE QUIETE

RENTIUM CONSULEM
AD DICTATOREM DICEN
DUM IUSSERUNT QUI
EXERCITUM RELICTO
IBI PRAESIDIO EUMU
MAGNIS IN RIBUS
ROMAM REDISSET
ET NOCTE PROXIMA
ULMO SERMONIBUS
BUS TEMPESTATEM EXSCI
NE MAGE QUIE DICTATO
REMIN SEX MENSES
DIXIT E RUBICUNDIUS
RABULIS IN ROSTRA
SCENDIT NE QUIE DUOS
DICTATORES TEMPORE
UNO QUOD NUMQUA
ANTE FACTUM ESSET
PROBARE SED IXIT NE
QUE DICTATOREM ESSE
SINE MAGE QUITEL
CENSORIAM MUNI
PERMISSAM ET IDEM
ITERUM NEC DICTATO
RE
RIS NISI RECENDA CEN
SACRE ATQ IN SEXMEN

sesdatumimperium
quaeinmoderatafors
tempusacnecessitas
fecerithissemodum
impositurumnam
neq·senatuquem
quammoturumex
quosc·flaminiuslae
miliuscensoresinse
natumlegissent
transcribitantum
rectarinq·eosiussu
rumnepenesunum
hominemiudiciumm
arbitriumquedefa
maioribussenа
toris fuerittetiam
demortuorumlocu
subiectorumutor
doordinemnonhomo
hominipraelatusu
deretur rectaloue
teresenatuindeppri
musindemortuo
rumlocumlegit
quipost·l·aemilium

C·flaminiumcenso
rescurulemmagis
tratumcepissentnec
duminsenatulectos
sentunquisqueeorū
senatusprimusrea
tuserattumlegitqui
edilestr·pl·quaesto
resuefuerantium
exhisquimagistratus
cepissentquispolia
exhostefixadomiha
berentaucioicam
romanamaccepissen
tiaelxxuiicumincen
tiadprobationehom
numinsenatulectis
extemplosemagis
tratumabdicauitpri
uatusquederostris
descendittectoribus
abireiussisturbae
quaesenatusconsulti
uatasacentiumres
tempushocsedulote
rensnededucendis

ut causa populum de fo
ro abducere neq. ta
men elanguit cura ho
minum amora ffre
quentes q. eum do
mum deduxerunt
consul noctem inse
quentia de exercitum
redi non facto cer
tiore senatu ne com
tiorum causa in ur
be retineretur pos
tero die consultus
am. pomponio pr. se
natus decreuit dicta
tori scribendum ut
si rei p. censeret esse
at consules subroga
do ueniret cum mag.
eq. et pr. m. marcello
ut ex his praesentib.
nosceret patres pos
sent quos statuere p.
esset consilii q. ex
reb. caperent qui
acciuerant omnes

uenerunt relictis
legatis qui legionib.
praeessent dictator de
se pauca ac modice
locutus in mag. equm
ti. sempronium grac
chum magna parte
gloriae uertit comitia
que edixit quib. l. pos
tumius tubertus maxse
quum gallia prouo
uincia obtinebat
ernus sempronius grac
chus quintum mag.
eq. habuerunt ad cur
iam consules rea
renturne de re
publica aliquid mutaret
nus per. p. claudi
us pulcher q. fului
flaccus q. municius
scaeuola dictator
creatris magistratib.
tea nuntius in hiberna
ad exercitum redit
relicto mag. eq. ro

maequicumpostpau
cos diesmagistratum
inituruseſſetdeexer
citibusscribendiscō
parandisq; inannum
patresconsuleret
Cūmexeresmaxime
agerenturnouacta
desnuntiataaliasu
peraliamcumulante
ineumannumfortu
namlucium postumi
um cos. designatum
incalliaipsumatq;
exercitumdeletos
siluaeratuastaliia
namgalliuocabatq;
exercitumiraduc
turuserateiussil
uaedextraaeuumq;
circaluiamgalliar
boresitaincideryn
uiinmotaestarent
momentoaeuiin
pulsaeocciderent
legionesduasroma
nashabebatpostum
ussocium q. absupero
maritanumconscrip
seratuixxu armatorū
inacroshostiumin
duxeritcalli oramex
tremaesiluaecumeir
cumsedissentubiin
trauitaqmensaltum
tumextremasarbo
rumsuccisarumin
pelluntquaealiain
aliaminstabilemper
seacmalehaerentem
incidentesaecipiti ruina
qearmatirosequos
obruerunt uiuiixde
cemhominesseffu
gerentnamcumexa
nimatiplerique es
sentarborumiryn
cisfragmentisque
ramorumceleram
multitudinemino
pinatomalotrepi
damixtamcallisaltum

omnem armatis̄ reū
sedente. interfecē
runt
ꝓcaucis etiam numero
captis quipontem
flumini petentes ob
sessos ante ab hostib⁹
ponte interclusis un
ibi postumius omni
ui nec aperiendi dim
cans occubuit spolia
corporis capitique
praecisum ducis bo
uiani tristem ꝓ quod
sanctissimum est
aput eos in uiolere pur
gatio inde capiteui
mos iisest caluam ui
ro excauare itque
sacrum uas is erum
quo solemnib⁹ lib⁹
rent poculum que
idem sacerdotib⁹ es
se actem plantis sum
praeda quo quehaut
minor gallis quam

victoria fuit in ad eis
mœnia parsanio ad in
stragesilua oppresse
rat tamen cetera
res quia nihil dissipatū
fuga est strata per
omnem macentis ag
minis ordinacinuen
tae sunt hae nuntia
tae clade cum per dies
multos in tanto pau
refuisset ciuitas ui
tabernis clausis uel
ui nocturna solita
dine per urbem ac
tam senatus aedi
b. negotium dare
ui urbem circum
rent aperiri q. taber
nas et macellum pu
blicae speciem urbe
dem iuberent tum
sem pronius senatum
habuit consolatusq.
patres est exhorta
tus ne quid ex ueteri

RUINAE NON SUCCUBU
ISSENT ADMINORES CA
LAMITATES ANIMOS SU
MITTERENT QUOD AD
CARTHAGINIENSES
hostes HANNIBALEM
QUE ALIUNDE PROSPE
RA MODO ESSENT SP
CULS FERARE FUTURA
GALLICUM BELLUM ET
OMITTITUTO ELICIFER
RI POSSE ULTIONEM Q
EAM FRAUDIS INDEO
RUM AC POPULI ROMA
NI POTESTATE FOREDE
HOSTE POENO EXERCI
TIBUS QUIE PER QUOS
IDBELLUM GERERETUR
CONSULTANDUM AT
Q. AGITANDUM IPSE RE
MUM QUID PRIUM
EQUITUM Q. QUIDE IUI
UMQUID SOCIORUM
IN EXERCITU ESSET DIC
TATORIS DIS FERUNTUR
MARCELLUS SUARUM

COPIARUM SUMMA
EXPOSUIT QUID IN APULIA
CUM CONTERENTIO COS
ESSET IMPERITUS QUAE
SITUM EST IN SECUNDO
CONSULARES EXERCI
TUS SUFFRAGANTUR
TUM BELLUM EFFICERE
TURINI BATRATIO
TAQUE GALLIAM QUAM
QUAM STIMULABAT IUS
TAM ROMILIO ANNO
PLACUIT EXERCITUS DIC
TATORIS CONSULI DECRE
TUS EST DE EXERCITUM
MARCELLI QUE EORUM
EFFUGA ANNES IES
SET INSICILIA EOSTRA
DUCTAQ. IBI MILITARE
DONEC ITALIA BELLUM
ESSET PLACUIT EODEM
EX INDICTATORIS LE
GIONIB. REIC IMILITEM
MINIMEQUE MAQ. RO
BORIS NULLO PRAESI
TUTO MILITIA ETEMPO

RENISI QUIS TIPENDI
ORUM LEGITIMORUS
ESSET DUAE LE
GIONES URBANAE ALTE
RI CONSULI GEMINAE LOCU
L. POSTUMIUS SUFFECTUS
ESSET DECRETAE SUNT
EUM QUE CUM PRIMUM
SALUIS AUSPICIIS Q. POSSE
CREARI PLACUIT LEGIO
NES PRAETEREA DUAS
PRIMO QUOQUE TEMPORE EX SICILIA ACCIRI
RIQ. INDE COS CUM LEGIO
NES URBANAE VENIS
SENT MILITUM SUME
RE QUANTUM OPUS ES
SET C. TERENTIO COS.
PROFECTARI IN AFRICUM
IMPERIUM NEQ. DEO
EXERCITUQUE MAD RE
SIDIUM APUD EAS HABE
RET QUIEQUAM INCU
DUM HAEC IN ITALIA GE
RUNTUR ——
APPARANTUR QUE NIHIL

OSE CNIUS IN HISPANIA
BELLUM ERAT SED AD EA
DIEM MAGIS PROSPERU
ROMANIS P. ET CN. SCI
PIONIBUS INTER SE PAR
TIUS COPIAS UTEBATUR EUS
TERRAS NAUIBUS REM
GERERET HAS DUBAL
POENORUM IMPERA
TORI NEUTRI PARTIUM
UM SATIS FIDENS PRO
CUL AB HOSTE INTERFIX
LO ACLOCI STUTUS TENE
BAT SEQUO DIMULTUM
AEDILIS OBTESTANTI. III
PEDITUM ET EQUITES
IN SUPPLEMENTUM MIT
MISSI EX AFRICA SUNT
TUM RESECTA TANDEM
SPE CASTRA PROPIUS HOS
TEM MOUIT CLASSEM
Q. ET IPSE INSTRUIT PAR
RIQ. IUBET AD INSULAS
MARITUMAM Q. ORAM
TUTANDAM INIMICORUM
PETUM OUENDARUM

DEINTEGRO RERUMPER
CULITEUMPRAEFECTO
RUMNAUIUMTRANSI
TIOQUIPOSTCLASSEMAD
HIBERUMPERPALUORE
DESERTAMCRAUITERIN
CREPTINUMQUAMDE
INDESATISFIDAUIDU
CIAUITCARTHAGINIENSI
UMREB·FUERANTFECE
RANTHITRANSFUGAE
MORUMINTARTESIORU
GENTEDESCIUERANTQ·
ISAUCTORIBUSURBES
ALIQUOTUNAETIAMAB
IPSISUICAPTAFUERAT
NEAMGENTEMUERSU
ABROMANISBELLUMEST
INFESTOSQ·EXERCITU
HASDRUBALINGRESSUS
XERUHOSTIUMPROCAP
TAEANTEDIESPALICOS
URBISMOENIB·CHALBU
NOBILEMTARTESIORU
DUCEMEUMUALIDO
EXERCITUCASTRISSETE

TENENTEMADGREDISTA
TUMPRAEMISSAICITUR
LEUIARMATURAQUAE
ELIGERETHOSTIISADCER
TAMENPEDITUMPARTE
AD DEPOPULANDUMPER
AGROSPASSIMDIMISIT
UTPALANTISEXCIPEREN
SIMULETADCASTRATU
MULTUSERATETPERA
GROSFUGAQUEEICAE
DEDEINDEUNDIQUE
ETCAEDESDEINDEUN
UNDI
DIQUAEDIUERSISTINE
RIBUSCUMINCASTRA
SERECESSISSENTETADEO
REPENTEDECESSITANI
MISPAUORUMNONAD
MUNIMENTAMODO
DEFENDENDASATISANI
MORUMESSETSETETI
AMADLACESSENDUM
PROELIOHOSTEMERUM
PUNTICEMURAGMINE
ECASTRISTRIPUDIANTES
MORESUOREPENTINX

quæ eorum audacia
terrorem hostium au
lo ante ulli rol xcesseri
incussitq· et ipse has
drubal in collem satis
arduum tutumq· flu
mini eetiam obiecto
tum copias subduci
et premissa impedimenta
armaturam equites
que palatos eodem
recepit nec ullo colli
ui fluminis satis fiden
castra ullo permu
nitis hoc alter nos
uos recentes in ea
quos is unit contracta
nec dum idahis pano
eques parfuit nec ia
culator malus use
tra tou eloci tate pari
robore animi uirium
que aliquantum prae
stant. postquam ne
q· eligere potenum
de certamen obuer

sa nec castris poterant
neq· castrorum op
pugnatio facilis erat
urbem asculum quo
finis hostium ingre
dienshas drubal fru
mentum commeatus
q· alios conuexerat
uicapiuntomniquo
circumacropolitur
nec iam aliunde, mi
nea uim in castris illo
imperio continere
quam ubi nec legen
tiam ex reuisit bene
gestaoriri sensera
has drubal cohorta
tus mihi nes ut palatos
sine signis hostes
adgredierentur de
cressus colle perci
ire acie instructa ad
castraque eius ad
set tumultuose nun
tiare fugientes ex
speculis stationib·

quæ tuli rex adx rapta
conclamatum est ui
quisq· arma ceperat
sine imperio sine sig
no in compositum nor
dinatum in proelium
ruunt iam primi con
seruere animus
cum alii exterrati im
currerent alii non
dum ecas irus exisset
iam primo ipsa uu
dacia terruere hostē
deinde rapinæ in confer
tos in lxti cum pauci
tas parum tuta esset
respicere ex tuto et
undique pulsi coire
in orbem et dum cor
poribus applicantur
maque arma sunt eum
in arctum compulsi
cum uix mouendis
armis satis spatii es
set corona hostium
cinctia dum multum

die ex edunt ur exigua
parte ruptione facta
siluas ac montis petit
pari q· terrore ecticas
trasunt deserta et
uniuersa gens posse
rodie dedition em
uenit nec diu in pace
tomansit nam subin
de ex Carthagine al
latum est ut hasdru
bal primo quoq· tem
pore in Italiam exer
citum duceret que
uolgare is per hispani
am omnium ferme
animos ad romanos
auerterit itaque hasdru
bal ex templo litteras
carthaginem mittit
indicans quanto fa
mæ profectionis su
æ damno fuisset uel
si uero in deterendo
prius quam hiberna
transire romano

Cuo hispaniam fore
nam praeterquam
quod nec praesidium
nec ducem haberet
quem relinqueret
prope eos imperato
res esse romanos qui
busui equisuiribus
resisti possit aque si
ulla hispaniae curas
set successorem sibi
cum ualido exercI
tum mittere ni cuiom
nia prospere euen
rent non tamen non
os iam prouinciam
fore exel[illegible]
quam quam primo
admodum moueri
senatum tamen quia
id ipse curae prior po
tior que erat nihil de
has rubale neq. de
consilius mutatum
est himilco cum exer
citus toe tauci
classe ad reli nendam
terram arique ac
endam hispaniam est
missus quin pedes
tris naualis q. copia
traiecit castris com
munitis nauibusq.
subducti set ualido
circumdatis cum
equitibus delecti
sequantum maxi
me celeritate pote
rat per dubios in fes
tos que populos iux
ta intentus ad has de
bat perueniret cum
decretas senatus ma
data que exposuis
set atq. edocuisset
se in uicem quae domo
dum tractandum
bellum in hispaniam
foret retro insu
per castra red[illegible] nulla
requa in celeritate
tutiora quo dundo

abierat antequam
consentirent
Hasdrubal prius quā
moueret castra pecu
nia simperat populis
omnibus suae dicti
onis satis cognitis
hannibalem transi
turos iam praeto
mere alium necnu
mi gallica alterius
conducta habuisse
inopem tantum inter
ingressum uix tene
raturum alpis
fuisse pecuniae sicut
rapum exactis adhi
berum descendit
decreta carthagi
ensium et hasdruba
his ter rubia roma
nos sunt per latio om
nibus omissis reb·
ambo duces iunctis
copiis in obuiam
coepta atq· obsiste
re parant intra san
nibal ui per se ipse
tolerando ita hos
ti hasdrubal dux atq·
his pyrenaeus exer
citus esset iunctus
illum finem romani
imperii fore hisan
cui sadhiberum co
trahunt copias et ire
si ioam ne cum duco
sultas sent uirum
castra castris con fer
rent an ut is haberent
socios carthaginien
sium oppugnandis
moraria bitinere
proposito hostem
urbem a propinquo
flumine hiberam ap
pellatam opulentissi
mam e tempestate
religionis eius oppug
nare parant
Quo dubio sen hasdru
bal pro ope ferenda

Socii sperq; ipsi ad
urbem deditam nuper
infidem romanorum
oppugnandam
Iam coepta obsidio
omissa a romanis
est et ne ipsum has dru
balem uersum bellu
quinque milium in
terualio castra dis
tantia habuere pau
cos dies nec sine eq;
bus prodeliis nec utin
acie exercitum
dem uino eodemq;
die uelut ex composi
to utrimque signum
pugnae propositum
est atq; omnib; comis
in ante mundes censu
est triplex series ro
mana acies fuit eam
pars interantes ic
na los locata pars post
signa accepta equites
cornua circa has

drubal media in acie
hispanis firmat alin cor
nibus dextro posc enos
loca tlxeuo afros mer
cenarios quique
auxilia equitum nu
midas poenorum impe
dit b. celeros afros
procorni bus oppo
nit nec omnes numi
dae in dextro loca
cornus sed quib. des
torum in modicum
bin os tra hentibus
equos inter acerri
mam saepe pugnam
in recente meq; in
fessos arma istran
ultra remosse portan
tae uelocitas ipsis tam
quae doceret equorum
genus est cum hoc
modo instructis ita
rent imperatorum
utrius q. pri ores hastis
fer medis pares sed

ERANT NAM NE MUL
TUM QUIDEM NAUIS NU
MERO AUCTE NE REMI
GIUM HIS AUXILII PRAE
STABANT MILITIBUS LŌ
GE DISPARANIMUS E
RAT ROMANI SENIM
QUAM QUAM PROCUL
A PATRIA PUGNARENT
FACILE PERSUASERANT
DUCES PROPALAM ATQ
URBEM ROMANAM EOS
PUGNARE IAM Q· UELUT
QUIBUS REDITUS IN P
TRIA MEDIO DISCRIMINE
PUGNA UERTERETUR
OBSTINATAE RANT ANI
MIS UINCERE NUMQUAM
RIMINUS PERTINACES
UIROS HABEBAT ALTERA
ACIES NAM MAXIMA
PARS HISPANI ERANT
QUIUINCTI IN HISPANIA
QUAM UICTORES INI
TIO ATRAHI MALEBANT
PRIMO IGITUR CON
CURSU CUM UIX PILA
CONIECTA ESSENT RET
TULIT PEDEM MEDIAM
ACIES INFERENTIBUS
Q· SEMPRONIUS IMPET
ROMANI SUERTITER
CANIBALI OSEQUIBUS
CORNIB· PROELIUM
FUIT HINC POENUS HINC
AFER UT QUE TEMERE UT
IN CIRCUMUENTOS
PROELIO ANCIPITI PUG
NANTI SED CUM MEDI
UM IAM COISSET
ROMANA ACIES SATIS
UIRIUM ADDI MOUEN
DA HOSTIUM CORNUA
HABUIT ITA DUO DIUER
SA PRAELIA ERANT UTRO
QUE ROMANI UTIQUI
PULSI STANT ANTE ME
DI SE TUMERE TRO
BOREUI RORUM PRAES
TARENT HAUD UBIQUE
SUPERANTI MAGNAUIS
HOMINUM IBI OCCISA

CINISI HISPANIIVIX DŪ
CONSERTO PROELIO
TAM EFFUSE FUGISSENT
PER PALUDEM ET OMNIA SUPER
FUISSENT ACIE EQUES
TRIS PUGNA NULLA AD
MODUM FUIT QUIA SI
MUL INCLINATA MME
DIAMACIA & MAURINU
MIDAE QUE UIDERĔNT
EXEMPLO FUGAE FFU
SA NUDA CORNUA ELE
PHANTIS QUOQUE PRAE
SE ACTIS DESERUERE ET
HASDRŪBALUS QUE AD
ULTIMUM EUENTUM
PUGNAE MORATUS EME
DIA CAEDE CUM PAUCIS
EFFUGIT CASTRA ROMA
NI CEPERE ATQ· DIRIPU
ERE E PURNAS IQUA DU
BIA HISPANIAE RANTRO
MANIS ADIUNXIT HAS
DRUBALIQUE NON MO
DO IN ITALIAM TRADU
CENDI EXERCITUS SED

NE MANENDI EXERCITUS
SED NE MANENDI QUI
DEM SATIS TUTO IN HISPA
NIA SPE RELINQUERAT
QUAE POST EA QUAM ILLE
RIS SCIPIONUM ROMAE
UOLGATA SUNT NON TAM
AUCTORITAE QUAM PRO
HIBITO HASDRUBALIS
IN ITALIAM TRANSITUS AE
TABANTUR
CUM HAEC IN HISPANIA
GERUNTUR PETELIA IN
BRUTUS ALIQUOD POST
MENSIBUS QUATUOR COEP
TA OPPUGNARI ERAT AB
HIMILCONE PRAEFECTO
HANNIBALIS EX PUGNA
TA EST MULTO SANGUI
NE EX CUOLNERIB· APOE
NI SUICTORIA STETIT
NEC ULLA MAGIS UISUS
SESSOS QUAM FAMES
EXPUGNAUIT ABSUM
TIS ENIM FRUGUM
ALIMENTIS CARNISQ·

omnis generis qua
drupedum sue tæq·
postremo coris her
bisque et radicibus
et corticibus tene ris
strictisque ro hisui
xere necanteq uam
uires adstando min
muris ferendaque
arma deerant expug
nati sunt
Recepta pelli a poenus
ad consentiam copi
as traduci quammi
nus per tinaciter de
fensam in tra paucos
dies in deditionem ac
cepimus dem fermedie
bus et bruttiorum
exercitus crotone
graecam urbem cir
cum sedit opulentu
quondam armisui
ris q· tum iam adeo
multis magnisq·
cladibus adflictam
ut omnis ætatis mi
nus ∞∞ ciuium super
essent illaque urbe
ad defensoribus uas
ta facile potiti hostes
sunt ara stantum re
tanta inquam inter
tumultum capt eur
bis e media ædeq ui
dam effugere ei lo
crenses desciuere
ad bruttios poenosq·
prodita multitudine
a principibus regini
tantum modo reci
nis ei us et infideer
gar omanos et potes
tatis suæ adultimum
manserunt in sicilia
quoq· eadem inclina
tio animorum per
uenit et ne domus
quidem hieronis to
ta ab defectione ab
stinuit nam q· celoma
ximus stirpis contemp

LXSIMULSENECTUTEPU
RISSIMULSENECTUTEPA
TRISSIMULPOSTCAPENĒ
SEMCLADEMROMANĀ
SOCIETATEMADPOENOS
DEFECITMOVITSEIQUE
INSICILIAXRESNISIMORS
.XDEOOPPORTUNAUI
PATREMQUOQ·SUSPICI
ONEXSPERGERETAR
MANTEMEUMMULTI
TUDINEMSOLLICITAN
TEMQUESOCIOSAPSUMP
SISSET HAECEOAN
NOINITALIAINAFRICA
INSICILIAINHISPANIA
UARIOEUENTUACTA
EXTUANNIQ·FABIUS
MAXIMUSASENATU
POSTULAUITUTAEDEM
UENERISERYCINEQUĪ
DICTATORUOBISSETDE
DICARELICERETSENA
TUSDECREUITUTII·SEM
PRONIUSCOS·DESIG
NATUSCUMIBONISSET

ADPOPULUMFERRETUI
QUAEFABIUMDUMMU
RUMESSEIUBERENT
AEDISDAEDICANDAE
CAUSAETMEMINISSE
PIDOQUIB·E·AUGURQ·
FUERATFILIITRES·I·M·Q·
LUDISSEFUNEBRESPE
TRIDUUMETEXDICTO
RUMPARIADUOETUI
CINTIPERTRIDUUMIN
FORODEDERUNTAE
DILESCURULESE·XEIO
RIUSETII·SEMPRONI
USGRACCHUSCONSU
LESDESIGNATIQUINT
AEDILITATEMAG·EQUI
TUMFUERATLUDOSRO
MANOSFECERANTQUI
PERTRIDUUMINSTAU
RATISUNTPLEBEILUDI
AEDILIUMM·AURELI
COTTAEETMCLAUDIMAR
CELLITERINSTAURATICIR
CUMACTOTERTIOANN
NOPUNICIBELLII·SEM

PRONIO COS. IDIBUS
MARTIIS MAGISTRATUM
INIIT PRAETORESQUE FUL
VIUS FLACCUS QUI ANTEA
CONSENSOR QUE FUE
RAT URBANARUM RERUM
LEGIUS LXXVIII NUS PERE
GRINAM SORTIEMUR
IURISDICTIONE HABU
IT APP. CLAUDIUS PULCHER
SICILIAM Q. METELLUS EX
VOLANTIS EXTRAORDINIARIIS
SORTITI SUNT TUM MAR
CELLO PROCONSULEM
PERIUM ESSE POPULUS
IUSSIT QUOD POSTEA
NENSEM ELADEM QUOS
ROMANORUM IMPE
RATORUM IN ITALIA PRO
SPERE REM CESSISSET
SENATUS QUO DIE PRIMU
ESTINCA PITOLIO CON
SULIBUS DECREVIT UT
QUOTANNIS DUPLEX
TRIBUNUM MILITUM
RETURSIMPLEX CON
FESTIM EXIGERETUR EX
QUOS TIPENDIUM PRAE
SENS OMNIBUS MILI
TIBUS DARETUR PRAETER
QUAM QUI MILITES AD CAN
NAS FUISSENT DEEXERCI
TIBUS ITA DECREVERUN
UT DUABUS LEGIONIBUS
URBANIS TI SEMPRONI
USCOS. BARIS CALES AD
CONUENIENDUM DIE
EDICERETUR DE EXE
CIONES INCASTRA CLAU
DIANAS SUPRA LESSULAM
DEDUCERENTUR QUAE
IBI LEGIONES ESSENT
ERANT AUTEM CANNEN
SIS MAXIME EXERCITUS
EA SAPPIUS CLAUDIUS
PULCHER PR. IN SICILIAM
TRANSIRET RELIQUAEQ. INSI
DIIS ESSENT ROMAM
DEPORTARETUR AD EXER
CITUM CUI AD CONUE
NIENDUM CALES EDIC
TA DIES ERAT CLAUDIUS

MARCELLUS MISSUS IS
QUE IUSSUS IN CASTRA CLAU
DIANA DEDUCERE URBA
NAS LEGIONES ADUE IE
REM EXERCITUM ACCI
PIENDUM DEDUCENDU
Q. INDE INSICILIAM TI. MX
CILIUS CROTOLEGATUS AB
APP. CL. EST MISSUS TACI
TI PRIMO EXPECTAUE
RANT HOMINES ULTRO COS
COMITIA COLLEGAE CRE
ANDO HABERET DEIN
DE UBIA BLEGATUM UEL
UTDE INDUSTRIA M MAR
CELLUM UIDERUNT
QUEM MAXIME COS. IN
EUM ANNUM OBEGRE
GIAE IN PRAETURA RES
GESTAS CREARI UOLE
BANT FREMITUS INCU
RIA ORTUS QUO DUBI
SENSIT EOS UTRUM Q.
IN IQUI DEREP. FUIT P.C.
ETIM. CLAUDIUM ADPER
MUTANDOS EXERCITUS
IN CAMPANIAM PROFI
CISCI ET COMITIA NON PRI
US EDICI QUAM SI IN DE
CONFECTO QUOD MAN
DATUM EST NEGOTIO
REUERTISSET UNUOS
COS. QUEM TEMPUS REIP.
POSTULARET QUAEM
MAXIME UOLUISSE HABE
RETIS
TRADE COMITIIS DONEC
REDIIT MARCELLUS SI
LENTIUM FUIT INTERea
DUUM UIRI CREATI SUNT
Q. FABIUS MAXIMUS
ET TI. PACILIUS CROSSUS
AEDIB. DEDICANDIS
MENTIOT. ACILIUS FA
BIUS BENERIA ERUCI
NAEUIAQUE IN CAM
TOLIO EST ANNALIUNO
DECRETA EET DECEM
EQUITIBUS CAMPANIS
QUI INSICILIA CUM FIDE
STIPENDIS EMERITIS
ROMAM UENERANT

lãtum ad populum ut
ciues re essent item
uti municipes cum a
nte essent prid equã
populus campanus
a fr defecisset ma
ximeque hoc ferret ur
mouerat quo dquo
rum hominum es
sent sciret se ipse ne
q abantue et e patria
relicta in eam quam
redierant nondum
adscitis postquam
marcellus ad exer
citum redit comitia cõ
sulum rogando in
locum l postumii edi
cuntur creaturque gen
tis consensu marcel
lus qui extemplo ma
gistratum deponeret
cui ne unti consula
tum cum tenuisset uo
cat augures uti lo cre
atum uiderunt pro

nuntiauerunt uol
co q patres ita fama fe
rebant quod ium pri
mum duo ple bei cos
facti essent id dei scor
di non esse in locum
marcelli ubi is sema
gistratu abdicauit
suffectus q fabius
maximus tertium
mare ars teo anno
ad senuessam basse
culegum per peritis q
nala nuuii adiuno
nis sospitecruorem
annauere lapidibus
quae circa id templum
pluuio b q uem imbre
nouendiale ad so
lis sacrum fuit cele
braque prodigia cum
cura exei piatacos
exercitus inter se ex
tussertunt paulo exer
citus tranicum im
nius dictator fracter

fuerat euenit semp ro
niorum olonesque
fierent et sociorum
xxv. mualeri offerre
giones quae ex sicilia
redissent decretae
m claudius procos.
ad eum exercitum
qui supra suessulam
nolae praesideret
missus praetores in
siciliam ac sardiniam
profecticos edixe
runt quotiens in se
natum quo cassent
ultisenatores quibus
que in senatu dicere
sententiam liceret
ad portam capenam
conuenirent pr quo
rum iuris dictio erat
tribunali ad piscl
nam publicam posu
erunt eo uadimonia
fieri iubere iusserunt
ibique eo anno ius

Dictum est
Interim carthagine
unde mago frater han
nibalis xiii peditum
et decem equites xx elephã
tos. m argenti talen
ta in italiam trans
missurus erat cum
praesidio. lx naui
longarum nuntius
adfertur in hispani
am remmale gestã
omnes que ferme
eius prouinciae po
pulos ad romanos
defecisse erant.
Quim agonem cum clas
se ea copias que omnis
saltaliain hispania
uertere ant cum sar
dinia recipiendae
repentinas pes ad ful
sit paruõm ibi exer
citum romanum
esse uetere mpr in
de xcornelium pro

Quinciae peritum de
cedere nouum ex
pectaria ad hoc fessos
ia animos ardo
rum esse diurnita
te imperii et proxi
mos annos acerbe
atq. auare imperatū
grauiter tributo eico
lationem iniqua fru
menti pressos nihil
deesse alium quam
auctorem ad quem
deficerent hanc clan
destinam legationem per
principes missam erat
maximeam rem
molientem: ami spi
co requitum auctо
ritate atq. opibus ſō
ceperimus erat
his nuntiis propere uno
tempore turbati e
recenti quem magonem
cum classe sua copi
isque in hispaniam
mittunt in sardini
has drubalem deli
gunt ducem et tantū
ferme copiarum quā
tum magoni decer
nunt et roma ec cons
transactis rebusque
in urbe agendae erant
mouebantiam se se
ad bellum ti. sempro
nius militibus sinu
essam addiem con
ueniendum edixit
et quem fabius consul
to prius senatu uti fru
mentum omnes exa
grisante fallunias
primas in urbes mu
nitas conuehérent
qui non in uexisset
eius sex grum popula
turum seruos sub has
tam uendi turum
uillas incensurum
ne praetoribus qui
dem qui ad ius dicen

DUM CREATI ERANT IUA
CATIO A BELLI ADMINIS
TRATIONE DATAE STUALE
RIUM PR. IN APULIAM IRE
PLACUIT AD EXERCITUM
ATERENTIO ACCIPIENDU
CUM EX SICILIA RELIGIO
NE SUENISSENT IIS PO
TISSIMUM UTI AD REGIO
NIS EIUS PRAESIDIUM
TERENTIUM NUMMIII
CUM ALIQUOT LEGATORU
ET XXU NAUES DATE QUI
TIBUS ORAM MARITIMA
INTER BRUNDISIUM AC
TARENTUM PUTEOLIS
SET PARNAUIU
NUMERUSQ. FULUIO PR
URB. DECRETUS AD SUB
URBANA LITORA TUTAN
DI. C TERENTIO PROCOS.
NEGOTIUM DATUM UI
IN PICENO AGRO CON
QUISITIONEM MILITUM
HABERE LOCISQUE
HIS PRAESIDIO ESSET

ET TI. POTACILIUS CRASSUS
POSTQUAM AEDEM MEN
TIS IN CAPITOLIO DEDI
CAUIT IN SICILIAM CUM
IMPERIO QUI CLASSI PRE
ESSET MISSUS
INHANC DIMICATIONEM
DUORUM OPULENTISSI
MORUM INTER RIS PO
PULORUM OMNES RE
GES GENTESQUE ANI
MOS INTENDERANT
INTER QUOS PHILIPPUS
MACEDONUM REX EO
MAGIS QUOD PROPIOR
ITALIAE AC MARITIMANTU
IONIO DISCRETUS ERAT
SUBITO PRIMUM FAMA
ACCEPIT HANNIBALEM
ALPIS TRANSGRESSUM
UT BELLO INTER ROMA
NUM POENUMQ. OR
TO AETATUS ERAT TAU
TRIUS POPULI MALLET
UICTORIAM ESSE INCER
TIS AD HUC UIRIBUS FUC

IUXTUS ANIMO FUERAT.
POSTQUAM TERTIA IAM
PUGNA TERRIA MUIC
TORIA CUM POENIS É
RAT AD FORTUNAM IN
CLINAUIT LEGATOSQUE
AD HANNIBALEM MI
SIT QUI UITANTES PORTUS
BRUNDISINUM TAREN
TINUM QUE QUIACUS
TODIS NAUIUM ROMA
NORUM TENEBANTUR
AD LACINAE IUNONIS
TEMPLUM IN TERRAM
EGRESSI SUNT INDE
PER APULIAM PETENTES
CAPUAM MEDIAM IN PRE
SIDIA ROMANA IN LATI
SUNT DEDUCTI Q. AD UA
LERIUM LACUINUM PR.
CIRCA NUMERIAM CAS
TRA HABENTEM IBI IN
TREPIDE XENOPANES
LEGATIONIS PRINCEPS
A PHILIPPO REGE SEMIS
SUM IT AD AMICITIAM

SOCIETATEM Q. IN CEN
DAM CUM PRIMA NDAM
HABERE AC EOS AC SENA
TUM P. QUER. INTER FEC
TIONES UETERUM SO
CIORUM NOUAS OCIETA
TE IAM CLARI REGIS AE GIS
AD MODUM HOSTE PRO
HOSPITIBUS COMITER
ACCEPIT DATQUI PROSE
QUANTURITI NERA CUM
CURA DEMONSTRENT
QUAE LOCA QUOSQUE
SALTUS AUT ROMANOS
AUT HOSTES TENEANT
XENOPHANES PER PRAE
SIDIA ROMANA IN CAM
PANIAM IN DE QUA PRO
XIMUM FUIT IN CASTRA
HANNIBALIS PERUENIT
FOEDUSQUE CUM EO ICIT
QUE AMICITIAM IUNCTI
LEGIBUS HIS UT PHILIP
PUS REX QUAM MAXI
MA CLASSE CC. AUTEM
NAUES UI DEBATUR EF

fecturus in Italiam trai-
cere letus ad Aretium ma-
timam amoram bellum
propalam esse ut terram
riique cognoscere retu bide
bellatum esse in Ita-
liam omnis cum ipsum
beroma Carthagini
ensium atq; hannibal
lis esset praeda q; om
nis hannibalis aede
ret per dominum Italiam
nauigarent ingratae
ciam bellum q; cum
quibus regibus place
rent quae ciuitates
continentis quae
q; insulae ad macedo
niam uergunt eae
philippi regni quae
eius essent
n has fere leges in
terpoenum ducem
legatos que macedo
numicus foedus
missique cum his ad

Regis ipsius firman
dam fidem legati
Cisco et Bostar et ma
go eodem ad Iunonis
Laciniae ubi nauis oc
culta in statione erat
perueniunt inde pro
fecti cum altum te
nerent conspecti
classe romana sunt
quae praesidio erat
calabriae et nori bus
ualerius q. flaccus
cercyros ad persé
quendam retrahen
dam q. nauem cum
misissent primo fu
gere rege in conu de
inde ubi celeritate
uincisenserunt ra
dunt se romanis et
ad praefectum clas
sis adducti
Cum quaereret qui
e lunde et quoten
derent cursum e

XOTHANES PRIMOS A
TIS IAM SEMEL FELIX EMĒ
DACIUM STRUERE EXPH
LIPPOS EX D ROMANOS
MISSUM AD M VALE
RIUM AD QUE MONIUM
IERTUTUM FUERIT PER
UENISSE CAM PANIAM
SUPERARE NEQUISSE
SXEPTAM HOSTIUM
PRAESIDIIS DEINDEUT
PUNICUS CULTUS HABI
TUS QUE SUSPECTOS
LEGATOS FECIT HANNI
BALIS INTERROGATOS
QUE SERMO PRODIDIT
TUM COMMITIBUS EORŪ
SEDUCTUS AEMELIUS
RITUS LITTERAE QUOQ·
ABHANNIBALE
ADPHILIPPUM INUEN
TAE ET EXCTAE EI EXĒTIS
INTERREGEM MACE
DONUM POENUM Q·
DUCEM QUIB· DATIS
COGNITIS OPTIMUM

UISUM EST CAPTIUOS
COMITES QUE EORUM
ROMAM AD SENATUM
AUT CONSULES UBI EUM
Q· ESSENT QUAM PRI-
MUM DEPORTARE AD IT
CELERRIMAE QUINQ·
NAUES DELECTAE AC·P·
UALERIUS ANTIAS QUI
PRAEESSE IMISSUS EI
QUE MANDATUM UT
IN OMNIS NAUIS LEGA
TOS PARTIM CUSTODI
ENDOS DIUIDERENT
DARET QUE OPERAM
NE QUOD IIS CONLOQUI
UM INTER SE NEUE
QUAE COMMUNICATIO
CONSILI ESSET
PARIDEM TEMPUS RO
MAE CUM MAGUS COR
NELIUS MAMMULA
EX SARDINIA PROUIN
CIA DECEDENS RETU
LISSET QUI STATUS RE
RUM IN SULAE SET BEI

lem xc defectionem
omnis specia reg[n]i
cium qui successisset
ubi grauitate exeli x
quarum quæ aduen
entem exceptum nō
tam impericulosum
quam longum mor
bum inplicitum diu
ad bellum unisus
tinendam nullem fo
re exercitumque e
ubi quis satis firmum pa
catæ prouinciæ pre
sidemesse tam parum
bello quod moturi
uideretur
Decreuerunt patres
uti quæ tubicinis flac
cus duo peditum cccc.
equites scriberet
eam que electionem
primo quoque tem
pore in sardiniam
traicienda m cura
re mitteret quem
imperio quem ipsum
de republica remige
re relictum ad mucius
consulisset ad eam
rem missus est. Ma
nilius tor quatus que
bis cos. et censor fu
erat sub rege atque
in consulatu sardos
subiecerat. Is
pusetacarthaginien
sis in sardiniam classis
missa duce hasdru
bale cui cognomen
mene rat fuerat. Ita
pestate que exacta ad ba
leares insulas dicitur
ibique ea de re nonnul
lamenta modo set
etiam malue in aliquem
qui essent tiberant
ducta en agues duo rit
fœcunditura liquian
tum temporis tribue
runt
nitalia cum post

NENSEMPUGNAMIRAE
TISPARTISALTERIUSUIRI
BUSALTERIUSMOLLIUS
ANIMISSEGNIUSBELLU
ESSETCAMPANIPERSE
ADORTISUNTREMCU
RANAMSUAEDICIO
NISFACERETRIMOSOL
LICITANTESULABRO
MANISDEFICERENT
UBIDPARCIUMPROCES
SITDOLUMADEXPIEN
DOSEOSCOMPARANT
CAMPANISOMNIBUS
STATUMSACRIFICIUM
ADHAMASEOSENATUM
CAMPANUMUENTU
RUMCERTIORESCUM
ANOSFECERUNTPETIE
RUNTQ·UTEISUMA
NUSEOSENATUSUENI
RETADCONSULTANDU
COMMUNITERUTEOS
DEMUTER.Q·POPULUS
SOCIOSHOSTESQUEHA
BERETPRAESIDIUMQ

BIARMATUMSEHABITU
ROSNEQUIDABROMA
NOUENOUEPERICUL
ESSET CEMANI
QUAMQUAMSUSPECTA
FRAUSERATNIHILABNU
ERENTAEGIFALLAXCON
SILIUMPOSSERATIINTE
RIMTI·SEMPRONIUS
COS·ROMANUSSINUES
SEQUOADCONUENIEN
DUMDIEMEDIXERAT
EXERCITULUSTRATO
TRANSGRESSUSUOL
TURNUMFLUMENCIR
CAITERNUMPOSUITEAS
TRAIBIQUIADTIOSASTA
TIUXERANTCREBRODE
CURREREMILITESCO
GEBATURONESEA
MAXIMAPARSUOLO
NUMERANTIADSUESCE
RENTSIGNASEQUIEI
INACIEAGNOSCEREOR
DINESSUOSINTERQUE
PRAESIDIAMERATCURA

Curaduchtaquete
catistribunisquepre
ceperatnequaexpro
batiocuiquamueie
risfortunaediscor
diaminterordines
sereretuetusmiles
tironiliberuolonise
seexaequaresineret
omnisatishonestis
generososqueduce
renquib armasua
signaq pr commi
sisseiquaefortuna
coegisseitaferiex
demcogeretueri
factumeoremaiore
curatraeceptaabdu
cibussuntquamili
tibusobseruatabre
uiq tantaconcor
diacoaluerantom
niumanimieiffro
feinobliuionemue
nireiquaexeondi
cionequisquaeesset
milesfactus
raecaeciliaracchо
legaticumanifnunti
arunitquaexcampa
nislegatiopaucos
antediesuenisset
etquidisipsirespon
dissentitriduum
postemdiemfestu
essenonsenatum
solumomnemibi
futurumsedcastra
etiamexercitum
campanumgracchs
iussiscumanisom
niaexacrisinurbe
conuehereetma
nereintramuros
ipsaepridiaequam
satumsacrificium
campanisessetcum
asmouetcastracum
aedemiipassuumm
suntiamcampani
eopfrequentiesex
compositoconue

iiii

NERANT NEC PROCUL
INDE INOCCULTO MA
RIUS ALPIUS EDIXIT UTI
CUI SUMMUS MAGIS
TRATUS ERAT CAMPA
NIS CUM XIIII MALORUM
HABEBAT CASTRA SACRI
FICIO AMPARANDO ET
INTERIM INSTRUEN
DAE FRAUDIS ALIQUAN
TO INTENTIOR QUAM
MUNIENDIS CASTRIS
AUT ULLA MILITARI OPE
RI DUM SACRIFICA
TUM ADHAMAS NOCTUR
NUM ERAT SACRUM
ITAUT TANTEM EDIAM
NOCTEM CONPLERE
TUR huic grac
chus insidiandum
TEMPORI RATUS CUIS
TODIBUS AD PORTAS PO
SITIS NEQUIS EX NUNTIA
RE POSSET COEPTAE I
AM DECUMA DIEI HO
RA ADCOACTIS OMNIBUS

CORPORA CURA RESO
NOQ: OPERANDA REUI
PRIMISTENEBRIS CON
UENIRE AD SIGNUM
POSSENT UIG ILIA FER
ME PRIMA TOLLI IUSSIT
SIGNA SILENTIQUE PRO
FECTUS AG MINE CUM
AD HAMAS MEDIA NOC
TE PERUENISSE CAS
TRA CAMPANA UTI INFER
UIG ILIONE ELECTAS I
MULOMNIBUS POR
TIS INUADIT ALIOS OM
NOS TRATOS ALIOS PER
PETRATOS AG ROINER
MIS REDEUNTIBUS OB
TRUNCATA HOMINU
EO TUMULTU NOCTUR
NO CAESAR PLUS DUO MI
CUM IPSO DUCEM A
RIOVISTO CAPTA ESSE SIG
NA MILITARIA IIIIE TRI
GINTA AEGRE CUS MI
NUS CENTUM MILITU
IACTURA UESTRIS HOS

ILLE POSITUS CUM MAS
SE PROPERE RECEPIT
ABHANNIBALE METUENS
QUI SUPERE CAPUAM AN
TE FATIS HABEBAT CASTRA
NEC EUM PROVIDA FU
TURI FEFELLIT OPINIO
NAM SIMUL EX PUGNA EA
CLADE SENSIT NUNTIATA
RATUS HANNIBALEM BRE
VE NECESSARIO SOLENTER
LAETUM EXERCITUM
TIRONUM MAGNAE EX
PARTE SERVORUM QUORUM
SPOLIANTE MUCIOS
PRAEDAS QUAE CAPIEN
AD HAMAS SE INVENIT
RUMENTUM AUMAQ;
MEN PRAETER CAPUAM
RAPTO BUBULOSQ; EXTU
LA CAMPANORUM DUO
PRAESIDIO CAPUAM DU
CIS AUCIOS VEHICULIS
PORTARI IUBET IPSE HA
MISUX CUM MAGNOSTI
BUS CASTRA NEC QUIC

QUAM PRAETERRECEN
TES UESTIGIA CAEDIS TRA
HAQ· PASSIM CORPORA
SOCIORUM INVENIT
AUCTORES ERANT QUI
DAM UT PROTINUS IN
DECUMAS DUCERETUR
BEMQUE OPPUGNARET
NEQUAM QUAM HAUTMO
DICE HANNIBAL CEPIT E
BATUI QUIA NE A POLIM
NON POTUERANT CUM
ASSALTEM MARITIMAM
URBEM HABERE TAMEN
QUIA PRAETER ARMATI
HIS SECUM MILES PARUM
ACTO AC MINE EXTULE
RAT RETRO IN CASTRA
SUPERI FATIS A SE RECEPIT
NDEFATIGATUS CAMPA
NORUM PRAECIBUSSE
QUENTI DIE CUM OMNI
NIA PARATUO PPUG
NANDAE URBIS CUMAS
REDIT PER POPULATO Q·
AGRO CUMANO MILLE

passus ab urbe castra
locat cum Gracchus
mag. sue recundia ini
tali necessitate de se
rendi socios in flora
tis fidem suam popul
que subsidium esse qua
satis fidens exercitui
nec alter cos fabius
qui ad explesca stra hx
be at uolturnum flu
men traducere exu de
bat exercitum occupa
tus primo auspicis re
petendis de in prodi
giis prælia super alia
nuntiabantur expia
ti que ex haud facile di
tari haruspices respō
debant ex eo causa ecq̃
fabium tenerent sem
pronius in obsidione
erat etiam operibus
oppugnabatur aduer
sus ligneam mœn
tem ad moltaurbi alia

turrem ex ipso muro
excitant eos romx
nus aliquanto alto
rem quia muros ab
tis per se altos subiec
tis ualidis suppletis
pro solo usus erat in
de primum saxis su
dibus que cæteris
missilibus propugna
tores mœnia atque
urbem tuebantur
post remo ubi promo
uendo admineam
muro uiderunt ur
rem fabius ardentib
plurimum molitione
coniecerunt quo in
cendio rem dixarma
torum multitudo
cum de turre esset
præcipitata re et cruento
ex oppidos imul duxb
portis sationes hos
tium fudit fugauitq;
in castra ut eodem ab

Sessoquamobsiden
tisimilioressetpoenus
xdoneccecarthaginis
eressumexesietúnde
exauiticapitquicirca
murosetinstationi
bussoluiaexeneçle
centeraçentescum
nihilminusquam
eruptionemtimuis
sentexinprouisoop
pressifuerantçrac
chusprimusquamse
hostesabrepentino
pauorecolligerent
receptuisignumde
ditacsuosintramu
rosrecepitpostero
diehannibalcetum
secundareçosius
topproeliorxiusceꝛ
tatumfaciemintra
castraatqueurbem
instraxitceterum
postquamnemineM
moueriabsolutaeus

todiaurbisuidit neccõ
mittiquicquammeme
rariaespeiadu-fatare
ditinfectare

Quibusdiebuscumae
liberatiaesuntobsidi
onesdemdiebusetin
lucanisacrumentum
tisempronius cuilon
gocognomenerat
cumhannoneapocno
prosperaepugnatsu
pradiuomiliahominũ
occidit etcc lxxx milia
tesamisignamilita
riaadxxxiceperitpul
susfinibuslucanishan
noretroinbrutios
seserecepitexhirti
nisoppidatriaqueapo
pulor-defeceranti
receptaperiuxeriu
pr-uiercellijuimuescel
lumsicilinumeraue
toresdefectionisse
curipercussisupra

uel captiuorum sub
hastam uenerunt prae
da uallum militi concessa
exercitus quae curia
reducius dum haec
in lucanis atq; in hir
pinis geruntur quin
quenaues quae macc
donum atq; poenorum
captos lecatos roma
portabant ab supero
mari ad inferum eir
cumuectae propeom
ne mare italiae oram circum
praeter cumas uelis
ferrentur neq; obs
um in socior um est
sent ab is sci retur
gracchus obuiam ex
classe sua naues om
nes cum per cunctan
do in uicem cognitum
esse cos cum esse
naues cum as adpulsa
captiui que ad cos de
ducti eis litteras ab

cos litteris philippi hos
que hannibalis per lec
tis consignatas omnia
ad senatum mittere
terrestribus missis in naues
de uel mille gallos iussit
cum eodem fere die
litteras lecati quae ro
mam uenissent et
per cunctationem ac
tas dicta cum scriptis
congruerent primo
graui scurpatres
incessi cernentes
quantas uix tolerant
bus punicum bellum
macedonicum bellum
les instare et iam
ad eas non sufficere
erant et ex plo
rata res quae esset ad
modum ultro infe
rendo bellum ad
terendas uires hos
tes exercitus in ea
ducendus esset com

quae eorum sub hasta
uendidisset ad naues xxu-
quib· p· ualerius flac
cus praefectus prae
erat xx· paratis aliasde
cernunt his compara
tis deductisq· et additis
quinquenauibus quae
aduexerant captiuos
legatos xxx naues ab
hostibus arentum pro
fecit et ussu q· f uale
rius militibus militi
bus arrianis quib·
l· apuulus legatus sta
rent praerat inna
ues in positis lunae
um classe non ueri
mo do italiae oram
se explorabe dema
cedonico bello sico
gruentia m litteris
legatorum q· indicis
philippi consilia es
sent um· ualerium
pr· litteris certiore

facere et sq· lapustiole
gato exercitui praepo
sito arentum ad clas
sem profectus primo
quoque tempore in
macedoniam trans
mitteret dare que
operam ut philippum
in regno contineret
pecunia ad classem mit
tenda m bellum que ma
cedonicum ex decre
to es quae ex f· claudio
in sicilia m missa erat
ut redderetur hiero
nireg ex peri antis
tum legatum arren
tumes deuecta simul
ab hieronemissa cc·
modium tritici et hor
dei c· dum haec roma
ni parantac unti q· ad
philippum captiuana
uisunae exchisquae ro
mae missae erant ex
cursores fugitiui de

Scitum legatos cum
litteris exp tos itaque
ignarus ex quae cum
hannibal eleg atis su
is conuenissent quae
que leg atis eius ad se
adlaturi fuissent le
gationem aliam cum
eisdem mandatis mit
tit leg atis ad hannibal
em mittit heraclius
cuius collino cos non
erat ei cretio boeus
omnes eos ut heus mag
nes hi prospere tule
runt ac retulerunt
mandata se iussse
aestas circumeg itqua
mouere ac moliri
quicquam rex posset
tantum naues una cap
tacum leg atis momen
ti fecit ad dilationem
imminentis romanis
belli et ei rex capuam
transgressus oliter

Num fac ilo post exp ata
tandem prodigia ambo
cos remigere bantico
bulteriam et regula
et austiculam urbes
que poenum defece
rant fabius uicepit
praesidiaq. in his han
nibalis campanique
permultae expletae
sicut prioreannose
natus romanorum
plebs hannibalis erat
consilia que occulta
decae de principum
et prodi tione urbis
inibantur quibus ne
incepta procederen
inter capuam castra
que hannibalisque
intu fatis erant traduc
tos exercitus fabius
super besum am in
castris claudianis
consedit indem mar
cellum propr. cum

hiscopiisquasˢhabebat
nolamin praesidium
misit
Et in Sardinia res pert·
malli um pr admi nis
trarico epta quae omis
sa erant postquam
q· mucius pr· c. crau
morbo est implicitus
manilius navibus lon
gis ad caralis subduc
tis navalibus q· soc̄is
armatis ut erraꝛem
cereret et ap pr· exer·
citu accepto duodecī
xx milia pedi tum cc
equites con fecit cum
his equitum pedi tum
q· copis profectus in
agrum hostium aut
procul ab hamicore
castris castra posuit
hamsi cortum forte
profectus erat in pe
litos sardos adiuuen
tute marmandam qua

Copias auge ret filius
nomine hostus casinas
praefecti adulescen
tem fero ex tem ere
proelio initio fusus
fugatus q· ad [illegible] sar
dorum eo proelio
exesa d ccc fer me ui
ui capti ali us exercitus
primo pera gros si luxs
que fuga pa latus ṣde
in quo duce m fugis
se fama erat adurbe
nomine cornum
capute ius regionis
confugi in de bellatum
que eo proelio in sar
dinia esset in classis
puniex cum duce has
drubal equae tempes
tate deiecta ab balia ris
erat in tempore ad
spem rebellandi adue
nisset manlius posi
fama ad pulsae pu
ne classis ex ratisse

Recepit exoccasionem
si cora edatur est poe
nos eiungendi
Hasdrubal copiis inter
ram expositis et classe
se remissa carthagi
nem ducem hamps
cora adsociorum
pr agrum populan
dum profectus ex
ra lis peruenturus
erat nimanticus ob
uio exercitu abeffu
sxeum populatione
continuisset pri
mo castra castris
modico interuallo
sunt obiecta dein
ceps procursationes
leui certamina qua
ridie ntiu initapos
trem o descensum
in aciem signis con
latis iusto proelio
per quattuor horas
pugnatum diu puc

nam anci primo poe
nis ardis facile uinci
adsuetis fecerunt
postremo ipsi cum
omnia circastrae
ac fugas ardorum
repletxessent ipsi
celerum ierogadan
tes circum duceto
cornu quo pepule
rat sardos inclusit
romanus exedes
in de maq; squam
pugna fuit xiii hosti
um cxes as xr. doru
simul poenorum
que fere mille et dcc
capti et signa mili
ria uiii et xx ante om
nia clara memora
bile pugnam fecit
hasdrubal imp cat
tus et hanno et ima
conobiles carthagi
nienses mat o ex.
gente barchina pro

finq̃ cognationis
hannibali iunctus hñ
noxios victores rebelli
onis sardis bellisque
eius haud dubie con
cio rnecs ardorum
duces minus nobilem
eam pugnam cladib⁹
suis fecerunt nam et
filius hamilcar hos
tis in acie cecidit et haps
drubal hostis in acie
cecidit et haps coram cũ
paucis equitib⁹ fugien
tis uti superad flictas res
nec em quicq̃ filia udi
cii nocie nec cuius in
terruentus coepiam
pediret mortem sibi
consciuit ceteris urbs
cornus eadem quae
ante fugae recepiacti
lum fuit quam mani
lius consul exerci
tum adcressus in ira
dies paucos recepit

deinde aliae quoq;
ciuitates quae ad eam
spem corum poenosque
defecerant ob sidi bus
datis dederunt se
sequibus stipendio
frumento que impe
rato procul usque
auxilio ribus auxil delic
to cara lis exercitum
reduxit ibi nauibus
longis deductis in
posito q· quem secum
adduxerat milite ro
mam nauigat sardi
niam q· perdomitam
nuntiat patribus et
stipendium quae sto
ribus frumentum
aedilibus captiuos
que sulpicio praedit
per idem tempus ti· ou
dius· praetor ex hispa
classis in africam
transiectus depopu
latus q· agrum carth

ciniensem cum sardi
niam inde petere reliquo
famae rathas druba
lem balearibus nu
per traiecisse classi
africam repetentibus
curritque uicerta
mine in alio commis
so septem inde nau
ues cum sociis naual
buscepit ceteras me
tus haut secus quam
tempestas passim dis
iecit per eos dem for
te dies et bomilcar
cum ilibus ad supply
mentum carthagi
nem missis elephantis
quae comeatu locras
accessit quem mutin
antium opprimeret
app. claudius per simu
lationem prouinci
ae circumeundae
messanam raptim
exercitu ducto ales

tum quae suo locros
traiecit fam in debo
milcar adhanno ne
in bruttios profectus
erat et locrenses for
tas romanis clause
runt ap. magno cona
tu nulla re gestame
sanam repetit eadem
aestate marcellus ab
nola quam praesidio
obtinebat crebras
excursiones in agru
hirpinum et samni
tes caudinos fecit eo
que omnia ferro at
que igni uastabitur an
tiquarum clauium
samnio memoriam
renouare tentaque exte
plo legatis adhannibа
le missis simul exutra
que gente tapoenu
ad locutus sunt
hostes pr. hannibale
fuimus primum per

NOS IPSI QUOD NOSTRA
ARMA NOSTRAE UIRES
NOS TUTARE POTERANT
POST QUAM HISPARUM
FIDEE AMUS PYRRHO
REGI NOS ADIUNXIMUS
AQUO RELICTI PACEM NE
CESSARIAM ACCEPIMUS
FUIMUS QUE I NE AFER
ANNOS PROPE QUINQUA
GINTA AD ID TEMPUS
QUOD UINITALIA MUE
NISTI UANOS NON MA
GISUIRTUS FORTUNA Q.
QUAM UNICA COMITAS
AC BENIGNITAS ERGA
CIUES NOSTROS QUOS
CAPTOS NOBIS REMISIS
TIMA CONCILIA UITTIBI
UTTES ALUO NIQ. INCO
LUMIA MICO NON MO
DO FR-SED NE DEOS QUI
DEM IRATOS SI FASES I
DICI TIMEREMUS ADHER
CULE NON SOLUM IN
COLUMEI UICTO RES ET
PRAESENTE TE CONSULO
RATUM PROPE CONIU
GUM AB LIBERORUM
NOSTRORUM EXAUDI
RE ET FRACTANTI AECTA
POSSES CONSPICERE
ITA SUMUS ALIQUOTI
ENS HAC AESTATE DEUS
TATIUS MARCELLUS
NON HANNIBALI CIES
SED ANNA SUSI DE
MURC LORIENTERQ.
ROMANI TE ADUNUM
MODO ET UM UIGEN
TEMUE LUTA CULE GEMIS
SOTORPERE PERANT
NOS CUM PR BELLUM
CESSIMUS NULLO EX
TERNO ADIUTI NEC NEC
DUCE NEC EXERCITU
NISI QUOD PER BIENNI
UM PYRRUS NOSTRO
MAGIS MILITES QUAM SUI
XIT UIRES QUAM SUIS
UIRIBUS NOS DEFEN
DIT NONEGOSECUNDIS

REBUSNOSTRISGLORI
ABORDUOSCOS·AEDU
OS CICONSULARESEXER
CITUSABNOBISSUB
IUGUMMISSOSETSI
QUAALIASAUTLAETASUT
GLORIOSANOBISEUE
NERUNTQUAEXSPE
RAADUERSAQUAETUNC
ACCIDERUNTIMINO
REINDIGNATIONERE
PERREPOSSUMUS
QUAMQUAEHODIEAE
UENIUNTMAGNIDIE
IMORISCUMMAG·Q·
BINOSCOS·CUMBINIS
CONSULARIBUSEXER
CITIBUSINCREDIEBAN
TURINISNOSTROS
ANTEEXPLORATIOET
SUBSIDIISPOSITIS ET
SUBSIGNISADPOPU
LANDUMDUCEBANT
NUNCPROPRIUNIAS
ETPARUAADUENDA
NONAMPRAESIDIPRAE

DASUMUSIAMNEMA
NIPULATIAMQUIDEM
SEDLATRONUMMODO
PERCURSANTIOTISPI
NIBUSNOSTRISNECLE
CENTIUSQUAMSIIN
ROMANOUAGARENTUR
AGRO
CAUSAAUTEMHAECEST
QUODNEQ·IUDEFEN
DISETNOSTRAIUUEN
TUSQUAESIDOMIES
SETIUXRETUROM
NISSUBSIGNISMILITAT
SUISNECTENECEXER
CITUMTUUMNORIM
SIAQUEOTAETESROMA
NASFUSASSTRATAQUE
ESSESUAMETFACILE
ESSEDICAMOPPRIME
REPOPULATORESNOS
TROSUAGOSSINESIC
NISPALATOSQUOQUE
QUETRAHIQUAMUIS
UANAPRAEDAESPES
REUMDARUMPALICO

RUM ILLI QUIDEM PRAE
DAE RUNT PRAESIDIUM
QUE MISUM NOBIS ET NO
LAE AD EMENDEMERIS SI
MODO QUOS UT SOCIOS
HABERES DIGNOS DUXIS
NEC UT INDIGNOS IUDICAS
QUOS IN FIDEM RECEPTOS
OSTIUE RIS
A DEA HANNIBAL RESPON
DIT OMNIA SIMUL FACE
RE HIRPINOS SAMNITES
QUE ET INDICARE CLADES
SUAS ET PETERE PRAESI
DIUM ET QUAERI INDE
FENSOS SE NE ELECTOS
QUE INDICANDUM ALIE
PRIMUM FUISSE DE INPE
TENDUM PRAESIDIUM
POST REMONII IN PETRA
RE IURTUM DENIQUE
QUAERENDUM FRUSTRA
OPE MINPLORATAM EXER
CITUM ESSE NON IN AGRU
HIRPINUM SAMNITEM
UENE ET IPSE ONERIES

SENTE TIN PROXIMO LO
CO SOCIORUM PR- ADDUC
TURUM IS POPULANDIS
ET MILITEM SUUM REPLE
TURUM SE ET METU PRO
CUL A BHISSUM MOTU
RUM HOSTIS QUOD AD
BELLUM ROMANUM
ATTINERET SITHRAEY
MENNI QUAM TRAEBI
AES I CANNARUM QUAM
THRASIMENI PUGNANO
BILIORES SED CANNARU
SEQUOQUE MEMORIA
OBSCURAM MAIORE
ET CLADIORE UICTORIA
FACTURUM
CUM HOC RESPONSO MU
NERIBUSQUE AMPLIS
LEGATOS DIMISIT IPSE
PRAESIDIO MODICORE
LICTO INTULATIS PROFEC
TUS CETERO EXERCITU
RENOIAM PERGIT EO
DEMANNO EX BRUTIS
CUM SUPPLIMENTO CAR

ihac ineaduectoad
queelephantiscenti
casiris aut proculpo
sitislongealiaom
nia inquirenticon
peria sunt quamque
alegatis sociorum
audierat
Nihil enim marcellus
hac, erat utaut for
tunae aut temere hos
ti commissum diei
posse et explorato cu
firmisque praesidi
is tuto receptum pre
datum erat omnia
que uel ultro aduersus
praesentem hanni
balem cauta proui
sa quefuerunt tum
ubi sensit hostem ad
uentare copias intra
moenia tenuit per
muros ambulare
senatores nolandos
iussit et omnia circa

explorare quae apud
hostes fierent ex his
anno cum admodum
successisset heren
nium bassum et heri
um petitum ad conlo
quium et uocatos per
missu quem marcelli
egressos per interpetre
adloquitur hannibal
is uir tum et fortu
namque extolli prob
te gentis senescentem
cum uiribus maiesta
temque quae si pariae essent
utquondam fuissent
tamen experti sua
que romanum imm
perium socios quanta
indulgentia hanni
balis etiam in exampos
omnis italici nomi
nis fuisset punicam
romanae societate
atq. amicitiam prae
optandam esse iam

hoc eos cum suis exercitibus ad Nolam esse nt
tamen non magis pares hannibali futuros
quam ad Cannas fuis sent nedum pr unus
cum pauci se in nouis militib. Nolam tuari
possit ipsorum quam hannibalis interesse
capta antea Nola
potere turpe fuisse sed
quin inter capuae acnu
ceriae fortunam inter
esse ipsos prope in
medios nos Nolanos
scire nominari que
capiae urbi cessura
forent et potius spon
dere simarcellum
praesidio Nolam
tradidissent nemi
nem alium quam ip
sos tegem quam ipsos
Nec eam legem quam
in societatem amici
am quae hannibali
ueniret dicturum
adeo herennius bas
sus respondit multos
annos iam inter ro
manum Nolanum q.
populum amicitiam
esse cuius neutros
adeam die mpaenite
ret si bis cum fortu
na mutanda fides
fuerat seroia messe
mutare eam de qua
ris se hannibali fuis
se accessendum ro
manorum praesidi
um cum is qui ad se se
tuendos uenisset
omnia si bi etesse con
sociae et adulti mum
fore hoc conloquium
abstulit spem hanni
bali per prodi tionem
recipiendae Nolae

itaque coronam oppi
dum circumdederunt
simul ab omni parte
moenia adcredere
turque multis succes
sissemuris murcel
lus uidit instructa
intra portam acie ecq̃
magnoto mulieru plu
ra aliquod primo impe
tu perculsi cae si quae
sunt de inconcursu
ad pugnantium factoe
quatisque uiribus
atroxes se coepit
pugna memorabilis
que inter paucas fu
isset ingentibus
procellis effusus im
berdi remisset pug
nantis eodie
Commisso modico
certamine atque in
ritatis animis inur
bem romani poeni
in castra receperunt

se etiam poenorum
primae ruptione per
culsi cecidere unde hau
plus quam xxx roma
ni liber continens
per noctem totam
usq. ad hos amentiã
die insequente ste
nuitaque quam
quam utraque pars
ad dicertamin serãt
eo die tenuerunt se
se etiam enimunimen
tis tertio die hanni
bal partem copiarum
praedatum in agrum
nolanum misit quod
ubi animaduertit mar
cellus ex templo in
aciem copias se duxit
neque annibal de
tractum mille fere
passuum inter urbẽ
erant castraque
eo spatio est sum om
nia campi circa nolã

CONCURRERUNT
CLAMOREXPARIETURA
QUESUBLATUSPROXI
MOSEXCOHORTIBUSIS
QUAEINAGROSPRAEDA
TUMEXIERANTADPRAE
LIUMIAMCOMMISSUM
REUOCAUITEINOLANI
ACIEMROMANAMMAU
XERUNTQUOSCONLAU
DATOSMARCELLUSIN
SUBSIDIISSTARETSU
OSEXACIEEFFERRE
IUSSITPUGNAABSTINE
RENTABSESIGNUMAC
CEPISSENT
PROELIUMERATANCEPS
SUMMAUIEIDUCESHOR
TABANTURETMILITES
PUGNABANTMARCELLUS
UICTIANTEDIEMTERTI
UMFUGATISANTEPAU
COSDIESACUMISPULSIS
PRIOREANNOABNOLA
ABEODEMSEDUCEMI
TIALIOINSTARETIUBET
NONOMNISESSEINACIE
PRAEDANTISUACARIIN
AGROSEDQUIPUGNET
MARCERECAMPANALU
XURIAUINOETSCORTIS
OMNIBUSQUELUSTRIS
PERTOTAMHIEMEMES
FECTOSABISSEILLAM
UIMUICOREMQ·DE
LAPSAESSEROBORACOR
PORUMANIMORUM
QUEQUIBUSPYRAENEI
ALPIUMQ·SUPERATA
SINTIUGAREIIQUIASIL
LORUMUIRORUMUIX
ARMAMEMBRAQUE
SUSTINENTISPUGNA
RECAPUAMHANNIBA
LICANNASFUISSEUBI
UIRTUTEMBELLICAM
IBIMITTAREMDISCI
PLINAMIBIPRAETERI
TTEMPORISFAMAM
IBISPEMFUTURIEXTINC
IAM CUMHAEC
EXPROBRANDA[illegible]HOS

II MARCELLUSSUORUM
MILITUMANIMOSERI
GERETANNIBALMUL
TOSGRAUIORIBUSPRO
BRISINCREPABATAR
MSIGNAQUEEADEM
SENOSCEREQUEADTRI
BIATRASYMENUMQ·
POSTREMOADEANNAS
UIDERITHABUERITQ·
MILITEMALIUMPRO
FECTOSEINHIBERNA
CAPUAMDUXISSEALI
UMINDEEDUXISSE
LECATUMNEROMA
NUMETLEGIONISUNI
USATQ·ALAEMAGNO
CERTAMINEUIXTOLE
RATISPUGNAMQUOS
BINAEACIESCONSU
LARESNUMQUAM
SUSTINUERUNTMAR
CELLUSTIRONEMILITE
ACNOLANISSUBSIDI
ISINULLUSNOSIAM
ITERUMLACESSITUBI

ILLEMILESMEUSEST
QUIEREPTOEXEQUO
C·FLAMINIOCOS·CAPUT
ABSTULITUBI·L·PAULUM
ADEANNAS OCCIDIT
IERUMNUNCHEBET
ANDEXTRAETORPENT
ANQUIDPRODIGIEST
ALIUDQUIPAUCIPLURES
UINCERESOLITESTIS
NUNCPAUCISPLURES
UIXRESTATISROMAM
UOSEXPUGNATUROS
SIQUISDUCERETFOR
TESINGUAMIACTABA
TISENIMINORRES
ESTHICPERIRIUIMUIR
TUTEMQUAEUOLOEX
PUGNANTENOLAM
CAPESIREMURBEM
NONFLUMINENON
MARISSAEPTAMHINC
UOXAESTAMOPULEN
TAURBEMPRAEDASPO
LISQUEONUSTOSUEL
DUCAMQUOUOLETIS

uel sequar

Nec bene nec male dic
ta profuerunt ad
confirmandos animos
mos cum omni parte
pellerentur roma
nisque cresceren
animi non ducesso
lum ad hortantes sed
non ausi sed tam per
clamorem fauorem
indicem accendentes
tib. ardor rem pugnæ
terga poeni dederunt
mq. in castra conpul
si sunt quæ oppugna
recipientis milites
r. d marcellus nolã
reduxit cum mag
no gaudio et gratu
latione melius ample
tis quæ ante in ciuita
tio rad poenos fue
rat hostium plus quel
cãm eo die cecidit exp
tis dcc et signa militaria

undexxetduoelefan
tiquattuor in aciem oc
cisi romanorum mi
nus minus mille in
terfecti posterum
diem in duas sextas
sepeliendo duo rim
que cæsos sine die
consumpserunt
spolia hostium max
cellus uulcano uo
tum cremauit ter
tio post die obiram
credo si quam mali
spem liberaliorisfortunæ
mittit ad cc lx mcq
tes mixti numidæ
ispaniam ad marcellum
transfugerunt
eorum fortis fidei
q. operam in bello
usi sunt sæpe roma
nis acer his panis in
hispaniæ et numidis
in africa post bellũ
uirtutis causa datus

est hannibal ab
nostris remissos in breui
tios annos xc in qui
bus uenerat copiis
ipse expulsae hiber
nae pene circa q. arpos
consedit q. fabius
ut profectus in asi
am hannibalem audi
ret rumentum ab
nostris expeditum
ex castris conuectato
quae super suessu
lam erant munimē
tis quae firmauerat
praesidia quod per
hiberna adpetes
dum locum satis
esse rei ipsi
capuam propinquo
uncas trabes grui
cam ferro
ferunque est depo
pulatus donec co
actis sunt campa
nis nihil admodum

uiribus suis fidens
les egredi portis et
castra ante urbem
in aperto commu
nire. Ut milites ar
matorum habe
rent
editem in bellem
equitatu plus pote
rant hique equites
tribus proeliis la
cessiebant hostem
interm ultos no
biles equites ca
nusceerrinus
ubellius erat eoc
nomine tauream
uisindidemerat
longe omnium
campanorum for
tissimus eques
adeo ut cum apud
romanos militaret
unus eum roma
nus claudius asel
lus gloriaeques
tria aequaret

HUNC IAURE X CUM DIU
PERLUSTRANS OCULIS
OBEQUITAS TAS ET HOS
TIUM TURMIS IAM DEM
SILENTIO FACTO UBI ES
SECT. AS ELLUS QUAES IUIT
ET QUONIAM UERBIS SE
CUNDA UIRTUTE AMBI
GERE SOLITUS ESSET ET
NON FERRO DECERNE
RET DARET QUE OPIMA
SPOLIA UIRUS ALITUR IC
TORE CAPERET
HAEC UBI AS ELLO SUNT
NUNTIATA CASTRA
IO MODO MORATUS
UTE DS PERCUNCTARE
TURBICE RET NE EXTRA
ORDINEM IN PROUO
CANTEM HOSTEM PUG
NARE PERMISSU EIUS
ARMA EXTEMPLO CEPIT
PROUECTIS QUE ANTE
STATIONES EQUO IAU
RE AMNOMINE COM
PELLAUIT CONGRED

QUE UBI UELLET IUSSIT
IN ROMANI AD SPECTA
CULUM PUGNAE EIUS
FREQUENTES EXIERANT
ET CAMPANI NON UALLU
MODO CASTRORUM
SED MOENIA ETIAM UR
BIS PROSPECTANTIS RE
PLEUERUNT EUM IAM
ANTE FEROCIBUS DICTIS
REM NOBILITASSET IN
FESTUS HASTIS CONCIA
RUNT EQUOS DEIN LIBE
ROS PARIS INTER SELU
DIFICANTES SINE DUL
NERE PUGNAM EXTRA
HERE BANT TUM CAM
PANUS ROMANO EQUO
RUM INQUD HOC NO
EQUITUM ERIT CERTA
MEN NISI ECCAM POIN
CAUAM HANC UIAM
DEMITTIMUS EQUOS
BI NULLO AD EUICAN
DUM SPATIO COMMI
NUS CONSERENTUR

manus dicto prōpeci
tius equom inuiam cl-
delegit Iaurexuer
bis ferociorquam re
minimes in quitta
therium in fossam
quae uoxin rusticum
indeprouer bium pro
dixi cl· cum exuxlō
cepere quinxs se equa
nullo obuio hoste in
campum rus· use uec
tus in ore pansie nau
am hostis cum magno
caudio et erxtuxlio
neuictorin castrare
dithuiepugnxecques
iriskem quam uetā
us communis certe
existimatio est mira
bilem certe dicunt
quidam annales cum
refugientem adur
bem Iaurexm cl· se
quere tur patenti hos
tium portae inuectū
peratherā stupendi
bus miraculo hosti
bus in actum meusis
sequetuxin desiatua
fuere exercet roetiam
cōs mouit castraui
sementem campani
facerent nec anteui
olauiae rum campa
num quam iam alixein
segetibus herbaepa
bulum praebere pote
rant inconuexitine lau
dianxcastra superues
sulam ubiq· hiberna
aedificauit m· clau
dio prōcos imperauit
ut retento nolxene
cessario adtuendam
urbem praesidioce
ros milites dimitte
re tromam neone
ris socijs et sumptui
reip· essent· grae
chus acum is lucerix
in apōlixlegiones cū

duxisset m̄ ualerium
inde per brundisium
cum eoque mlucerij
ae habuerat et exer
citum misisset per
oram agri sallentini
et prouidere quod
ad philippum bellum
que macedonicum mi
nere tuus nexius
aestatis eius qua
haec gesta perscrip
simus litterae ap et
cn scipionibus uene
runt quantas quan
que prosperas in his
pania res gessissent
sed pecuniam in his
tipendium uestimen
taque et frumentum
exercitui eius na
ualib: omnia deesse
quod ad stipendium
attineat aerarium
inopes se aliquam
rationem inituros quo
modo ab hispanis sum
matq; ceteraque
a broma mittendae
senecam terra texer
citum ma prouinciā
tenere posse litteris
recitatis nemo om
nium erat qui ne ue
rascribi et poslulari
aequa fieri ac cursed oc
currebat animis quā
tos exercitus terres
tris nauales que ne u
erentur quantaque
nouae classis mox pa
randae essent si bellum
macedonicum mo
ueretur sicilia ma
sardinia quae ean
te bellum uectigales
fuissent tot praes
des prouinciarum
exercitus alere tri
butosum fuisse sup
ditare eum impositri
butum conferenti

um numerum tantis
exercituum stragib
et xanthi rasi men num
lacum ad cannas in
minutum qui super
essent pauci simulti
plici cra uarent ut
stipendio alia peritu
ros pestem aque uis
fides tam retrem- opi
bus non staturam
prodeundem in con
tionem fuluio pr-es
se indiem dasposu
los publicos neces
sitates cohortando os
que quu redempturis
auxissent patrimo
nia ut rei p- ex quia
crexissent tempus
commodarent con
ducerent q- ex lege
praebenda quae ex d
exercitum hispani
ense mo pusessent
uicum pecunia in ae
rario esset nisi primis
solueretur
haec pr- in contione
edixit quo uestimen
tarium his
paniens exercitui
praebenda quae eque
alia opus essent nam
libus sociis esset lo
catus ubi eadies
uenit ad conducen
dum res societates
aderant hominum
unde xx quorum duo
postulata fuere unū
mihi ad ea parentium
ineo publico essent
alterum unquae in
na: ues in posuissen
ab hostium tempes
tatis que ui publico pe
riculo essent
utroque impetrabo
conduxerunt pri ua
taque pecunia resp-
administrata sthimo

RES EAQUE CARITAS PA
TRIAE PER OMNES ORDI
NES UELUTI TENOR EUNQ
PERTINEBAT
QUEMADMODUM CON
DUCTA OMNIA MAGNO
ANIMO SUNT SIC SUM
MA FIDE PRAEBITA NEC
QUICQUAM SIEX OPU
LENTO AERARIO UTIQUE
DAMALERENTI RUM
HIC OMMEXTUS UENE
RUNT ILLI TURCI OPPIDU
AB HASDRUBALE XCMA
GONE ET HANNIBALE
BOMILCARIS FILIO OB
DEFECTIONEM ADRO
MANOS OPPUGNABA
TUR INTERIECTAE
TRINA CASTRA HOSTIUM
SCIPIONIS CUM INUR
BEM SOCIORUM MAG
NO CERTAMINE EXSTRA
GE OBSISTENTIUM PER
UENISSENT IRUMEN
TUM CUIUS INOPIAE

RATA DUE XERUNT CO
HORTATIQUE OPPIDA
NOS TRO DEMANIMO
MOENIA TUTARENTUR
QUOS PROSEPUGNANTEM
ROMANUM EXERCI
TUM UIDISSENTIS
CASTRA MAXIMA
OPPUGNANDA QUIBUS
HASDRUBAL PRAEERAT
DUCUNT EODEM ET DUO
DUCES ET DUO EXERCI
TUS CARTHAGINIENSI
UM BIREMES UMMAM
AGI CERNENTES CON
UENERUNT ITAQUE
ERUPTIONE E CASTRIS
PUGNATUM EST IN
HOSTIUM MILITAE ODIE
IN PUGNA FUERUNT
SEDECIM CIRCARO
MANIS TAMEN A DEO
HAUD DUBIA UICTORIA
FUIT UT PLURES NUME
RO QUAM IPSI ERANT
ROMANI HOSTIUM

cidérint ceperini
amplíus triamillia ho
minum paulo minus
octo equorum unde
lxxmillia rias signauit
elephantis quinque
in proelio occisis
trinique eo die cas
tris potitis sunt
Iturcio obsidione libe
rato ab inimicis oppug
nandum punicie exer
citus traducti supple
tis copiis ex prouinci
a quae maxime eo om
nium belli auida mo
do praeda aut merces
esset ettum iuuenè
abundantè terrum
signis conlatis eadè
fortuna utrisque
parius pugnatum su
pr̃aq̃ hostium cae
sa supra xl̃ capta cum
signis duobus et xl̃
et uiii elephantis stu

uero omnes prope
hispaniae populi ad
romanos defecerunt
modo quem maiores
eorum aestate in hispania
quam in italia aresçes
cae
recognoscitur

Titi Liui

Aburbe condita

Lib. xxiii. explic

Incipit. Lib. xxiiii

Ue ex campania in bruttios redi tum est hannonis adiutoribus et duci bus bruttiis grae cas urbes tempta uit eo facilius in societate manentes romana quod bruttios quos et oderant et metuebant cartha ginienses imparis fac tos cernebant reci uim primum in empta tum est dies q. aliquot ibi neque quam ad sum tum interim locrenses frumentum lignaq. et cetera necessaria uis ib. ex agris in urbe rapere etiam nequit relictum praesidio bus esse et in dies maiorem omnibus por tis multitudo effun di postremo ob mo dorelicti in urbe e

ranique reficerent u ros portas et laque in propugnacula co gerere cogebantur in permixta omniu aetatium ordinum que multitudine et uagante in agris magna ex parte iner mem hamilcar poe nus equites emisit qui uiolari quemquam uetarent tantum et abi re eos exducerent fuga dissipatos turmas ob iecere duxi ipse loco superiore castris ea grosurbem pos sit conspicere brut iorum hortem adi remorosque eu care principes lo crensium ad con quam iussit et poss centes amicitiam hi nibalis adhortari

ADURBEMTRADENDAM
BRUTIISINCONLOQUIO
NULLIUSREIPRIMO
FIDESESTDEINDEUT
POENUSAPPARUITIN
COLLIB·ETREFUGIEN
TESPAUCIALIAMOM
NEMMULTITUDINEM
INPOTESTATEHOSTIUM
ESSEADFERENTIU
METUUICTICONSULTU
ROSSEPOPULUMRES
PONDERUNTADUOCA
TAQUEEXTEMPLOCON
TIONECUMETTEUISSI
MUSQUISQUENOUAS
RESNOUAMQ·SOCIE
TATEMMALLENTETQUO
RUMPROPINQUIEX
TRAURBEMINTERELU
SIABHOSTIBUSERANT
UELIIOBSIDIBUSTIS
PIGNERATOSHABEREN
ANIMOSPAUCIMAGIS
TACITIPROBARENT
CONSTANTEMFIDEM
QUAMPROTATAMTUERI
AUDERENTHAUDDUBIO
INSPECIEMCONSEN
SUSTIADPOENOSDEDI
TIOTATIUSPRAEFECTO
PRAESIDIQUEQUECUM
EOMILITESROMANI
ERANTETIAMINPORTU
DEDUCTISATQUEIMPO
SITISINNAUISUTREGI
UMDEUEHERENTUR
HAMILEXREMPOENOS
QUEEXCONDICIONE
UTFOEDUSEXEMPLO
AEQUISLEGIB·FIERET
INURBEMACCEPERUNT
CUIUSREIPROPENON
SERUATAFIDESDEDITIS
ESTCUMPOENUSDO
LODIMISSUMROMA
NUMINCUSARETLO
CRENSESPROFUGISSE
IPSUMCAUSARENTUR
INSECUTIETIAMEQUI
TESSUNTSIQUOCASU
INFRACTOAESTUSMO

RARITATEM DEFERRENT
UESINTERRAMPOSSET
ETEOSQUIDEMQUOSSIT
QUEBANTIGRANONSUNT
ADEPTAALIASAMMISSA
NATRAICIENTISFRETO
REGIUMNAUESCONSPE
XERUNTMILITESERANT
ROMANIACLAUDIOPRAE
TOREMISSIADOPTINET
DAMURBEMPRAESIDIO
ITAQUEREGIOEXTEM
PLOABSCESSUMESTLO
CRENSIBUSIUSSUHAN
NIBALISDATAPAXUTLIBE
RISSUISLEGIB·UTUERENT
TURSPATERETPOENIS
PORTUSINPOTESTATE
LOCRENSIUMESSET
SOCIETASEOIURESTA
RETUTPOENUSLOCRE
SEMLOCRENSESQUE
POENUMPACEACBEL
LOIUUARETSICAFRE
TOPOENIREDUCTI
FREMENTIB·BRUTII

ISQUODREGIUMAELO
CROSQUASURBESDIREP
TUROSSEDESUINAUE
RANTINTACTASSELIQUIS
SENTITAQUEPERSEIPSI
CONSCRIPTISARMATIS
QUAEFUERUNTSUA
EXUMILIBUSADCROTO
NEMOPPUGNANDUM
PERCUNTIREGREGE
ETIPSAMURBEMETIAM
RITIMAMPLURIMUMC
CESSURUMOPIBUSSI
NORAMARISURBEM
ACPORTUMMOENIB
UALIDAMFENUISSET
CREDENTESEACURAN
CEBATQUODNEQ·NON
ACCERSEREADAUXILI
UMPOENOSSATISAU
DEBANTNECQUIDNON
PROSOCIISEGISSENT
UIDERENTUREISPOE
NUSRURSUSMAGISSIR
BITERPACISQUAMAD
IUTORBELLIFUISSET

XX

Ne in libertatem ero-
tonissi cuiantelocro-
rum frustra pugnare-
turri ac. optimum ui-
sum est ad hannibalē
mittile gatos cauerī
quea beo uir receptus
crotoniatium
esset hannibal cum
praesentium eam
consolationem es-
se respondisse ad
hannonem eos ab
iecisse ab hannonē
nihil certi ablatum
nec eo diripi uoleban
nobilem atq. opulen
tam urbem et spera
bat cum bruttiis op
pugnare et poenos nec
probare nec iubare
eam oppugnationem
apparere et romanos
ut sa de defecturos
crotone nec consi
lium unum interpo

pulares nec uoluntas
erat ulli sue ut mor
bus inua serat omnes
ita hae ciuitates uiple
bes a bo num imperiis
dissentiren senatus
romanis fauere et et
plebs ad poenos retra
here tea m dissensi
onem in urbe perfu
gas nuntiat bruttis
aristomachum esse
principem plebis tra
dendae quae uictore
urbis et inuasta urbe
lata que omnib. dis iec
tis moenibus parasset
stationes custodias
que senatorum esse
quacumque custo
dian t plebis homines
ea spatere aditum
auctore ac duce per
fuga brutti corona
cinxerunt urbem
acceptique ab plebe

PRIMO IMPETU OMNES
PRAETER ARCEM CEPERE
ARCEM OPPIMA TESTENE
BANT PRAEPARATO IAM
ANTE XTI ALÉM CASUM
PERFUGIO EODEM MARIS
THOMACUS PERFUGIT
TAM QUAM POENIS NŌ
BRUTTIIS AUCTORIB
BISTRADENDE FUISSET
URBS CROTO MURUM
IN CIRCUITU PATENTEM
DUODECIM MILIA PAS
SUUM HABUIT ANTE PYR
RHĒNI ITALIAM ADUEN
TUM POSTUASTITALEM
EO BELLO FACTA MUIX
PARS DIMIDIA HABITA
BATUR FLUMEN QUOD
MEDIO OPPIDO FLUXE
RAT EXTRA FREQUEN
TIA TECTIS LOCA PRAE
TERFLUEBAT ET ROS
PROCULEIS QUAE HABI
TABANTUR SEX MILIA
PABERAT IN URBE NOBI
LE TEMPLUM IPSA URBE
ERAT NOBILIUS LACINIAE
IUNONIS SANCTUM OM
NIBUS CIRCA POPULIS
LUCUS IBI FREQUENTIS IL
UAE ET PROCERIS ABIETIS
ARBORIBUS SAEPTUS
LAETA IN MEDIO PASCUA
HABUIT UBI OMNIS GE
NERIS SACRUM DEAE
PECUS PASCEBATUR SI
NE ULLO PASTORE SEPA
RATUM QUE EGRES
SUI CUIUSQUE GENE
RIS NOCTE REMEABAT
AD STABULA NUMQUĀ
INSIDIIS FERARUM
NON FRAUDE UI OLUI
HOMINUM MAGNIFICI
TUR FRUCTUS EX EO PE
CORE CAPTI COLUMNA
QUE INDE AUREAE SOLI
DATA FACTAE IS SACRATA
EST INCLYTUM Q TEM
PLUM DIUTIIS ETIAM
NON TANTUM SANCTI

TATE FUIT ADMIRACULA
XLIQUA ADFICIUNTUR
PLERUMQUE TAMEN IN
SIGNIBUS LOCIS FAMA
STARAMESSE INUESTI
BULO TEMPLI CUIUSCI
NE REM NULLŌUM
QUAM MOUĒ UENTOS
ET XROSCROTONIS UNA
PARTE IMMINENS MA
RI XTER AUERGENTĒ
IN AGRUM SITUANDŪ
NATURALI QUONDAM
MUNITA POST EXEIMU
ROCINCTA QUE PER
AUERĒAS RUPES ABDI
ONTS IOSICILIXET TRĀ
NO PERDOLUM FUE
RAT ANTE COTUMAR
CES AT SUUIDEBATUR
TUI XCROTONI XTUM
OPUM AIESTENEBAN
SECRETUM SEDEM
TECUM BRUTTIIS EOS
ET AM PLEBES UA POS
TREMO BRUTTI CUM

SUIS UIRIBUS INEXPUG
NABILEM UIDERENT
ARCEM COACTI NECES
SITATE HANNONIS AU
XILIUM IMPLORANTIS
CONDICIONIBUS AD
DEDITIONEM COMPEL
LERE CROTONIENSES
CONATUS UI COLONIĀ
BRUTTIORUM EODE
DUCI ANTIQUAM QUE
FREQUENTIAM EORE
CIPERE UASTAM ACDE
SERTAM BELLI SURBĒ
PATERENTUR OMNI
UM NEMINEM PRAE
TER ARISTOMACUM
MOUIT MORITURUS
SEX DIRMABANICI
TIUS QUAM INIMICI
BRUTTIS IN ALIENOS
RITUS MORES LEGES
QUE EX EMOXLINGUA
ET IAM UERE GRENIS
ARISTOMACUS UNUS
QUANDO NEC SUNDEN

doa& &de&ditionem sa
tisuale bat nec sicut
bem prodiderat locu
prodendae arcis inue
nie bat transfugit ad
hannonem locr̄n
ses breui post lecati
cum permissu hon̄no
nis arcemin tras
sent persuadent ut
traducis eint locros
patierentur nec ulti
ma experiri uellent
iam hoc ut sibi licere t
impetrauerant eth̄a
nibalem iss sat pcu
legatis; tacroionem
excessum es t deduc
tique ae croniatae
ad mare naues con
scendunt locos om
nis multitudo abeu
nati uianehiemps qui
dem quietam terro
manos atque han
nibalem erat luceria

Sempronius cos. han
nibal aut procul arms
hibernabat intereos
leuia proelia ex occa
sione aut opportuni
tate huius aut illius
partis oriebantur me
lior q· eis romanus
et indies cautior uti
or que abinsidiis fie
bat in sicilia romanis
omnia mutaue rat mors
hieronis regnum q·
ad hieronem nepotem
elustrans lxiumpue
rum uix dum liberta
tem nedum dominа
tionem modice laxu
rumae et lasciuientem
umeditatores atq· ami
ci adpraecipitandum
in omnia uitia accepe
runtque ita futura
cernens hero ultima
senectam uoluisse dici
tur liberas syracusas

relinquerenesubdo
minatupueriliperlu
dibriumbonisarmis
partumfirmatumq·
interiretregnumhu
icconsiliodeiussum
maiopeobstiterefilie
nomenregiumpenes
pueriumfuturumrx
taeregimenrerum
omniumpenesseui
rosquesuosandra
norumprimirelinque
bantiurnonfacileerat
nonagensimumix
agentiannumcireum
sessodiesnoctesq·
mulierib·blandiriis
liberareanimumet
conuertereadpubli
camprivatamcuram
itaq·tutoresmodo
xii·pueri relinquit
quospraecatusesi
moriensutfidemer
capr·l·annosabse

cultaminuiolatam
seruarentiuuenē
q·suispotissimumues
tigiisinsistereuellen
disciplinaeinquae
doctusessethaecman
datacumexspiraret
tutoresiestamento
prolatopueroq·incon
tionepproductoerat
autemxii·tum ferme
annorumpaucisqui
perconiionemalex
citandosclamores
disposiierantadpro
bantibustestamen
tumceterisuetupa
treamissoinorbaci
uitateomnialudenti
busfunusfitregium
magisamoreciuium
etcaritatequamcura
suorumcelebreuide
indeceterostutores
summouetandrano
dorusiuuenemam

esse dicit tantas hieron̄i
mum acre gni potente
deponendo q· tutelam
ipse quae cum pluribus
communi serat inse
unum omnium uires
conuert itui x quidem
ulli bono moderate
q· regi facilis erat fauor
a pud syracusa nos suc
cedenti tanta excari
tate hieronis uerum
enim uero hieroni
mus uel uis uis uitis
desiderabilem effi
cere uellet alium pri
mo statim confectu̇
omnia quam dispari
esse ostendit nx̄
qui per totam annos xx̄n
nos hieronem filiu̇
que eius celonem
neque est is habitu nec
alio ullo insigni dif
ferentes ceteris ci
uibus ui dissentiet

cōspexere purpurā
agglomerasse telli
tos armato squadri
gis que et iam albori
equorum in terdum
ex regia procedente
more dionys tyran
ni hunc tam superbū
apparatum habitum
que conuenientis
sequebantur com
temptus omnium
hominum superbae
aures contumelio
sa dicta ri adhibus nō
alienis modo set iu
toribus etiam ubi di
nes nouae in huma
nae crudelitas itaque
tantus omnis terror
in uase ratu quidx̄
exlutoribus autmor
te uoluntaria aut
fuga praeuerteret
metum supplicioru̇
tres ex is quibus so

lis adhuc in domum
familiare ornata adra
nodorii set zoilus ce
neri hieronis et thra
so quidam de aliis qui
busrebus ad magno
pere audebant turben
dendo autem duo ad
carthaginienses thra
so ad societatem ro
manam certamine
ac studiis interdum
in seconuertebant
animum adulescen
tium coniuratio in
tyrannicaput facta
indicatur per calo
nem quendam aequa
lem hieronimi etia
inde a puero in omnia
familiaria iura ad sue
tum in dexunum ex
coniuratis theodo
tum a quo ipse appella
tus erat nominare
potuit qui conprens-

extemplo tradutus ad
andranodorum ac
quendus de se ipse haut
cunctanter fassus
conscios celabat pos
tremos cum omnibus
intolerandis pati en
tia humanae crucia
tibi lacera retur uic
tum malisse simulans
auerti ab consciis
in insontes indicium
thrasonem esse auc
torem consilium en
tus nec nisi tam po
tenti duce confisos
remanta mhausu
ros ablatere tyran
niquorum capitaui
lissima fingentium
ter dolores cemitus
que occurrere maxi
me animo tyranni
credibile indicium
thrasonominatus
fecit ac extemplo

TRADITURADSUPPLICIUM
ADLECTIQUEPOENAECE
TERIUXTAINSONTESCON
SCIORUMNEMOCUMDIU
SOCIUSCONSILIIQUE
RETURAUTAUTUMAUTFU
GITIANTUMILLISINUIR
TUTEACFIDEITHEODOTI
FIDUCIAEFUITTANTUM
QUEIPSITHEODOTOUIRI
UMADARCANAOCCULTA
DAITAQUODŎNUMUIN
CULUMCUMROMANIS
SOCIETATISERATTHRASO
NESUBLATOEMEDIOEX
TEMPLOHAUDDUBIAE
ADDEFECTIONEMRE
SPECTABATLEGATIQUE
ADHANNIBALEMISSI
ACREMISSIABEOCUM
HANNIBALENOBILEADU
LESCENTEHIPPOCRATES
ETEPICYDESNATIEAR
THAGINESEDORUNDI
ABSYRACUSISEXULE
AUOPOENITISIMXTER

NOCENERETERHOSTIC
TASOCIETASHANNIBALI
ACSYRACUSANOTYRAN
NONECINUMOHANNI
BALEXPUTTYRANNUM
MANSERUNTAPPIUSCL
PR-CUIUSSICILIAPROUIN
CIAERATUBIEXCEPIT
EXTEMPLOLEGATOSAD
HIERONIMUMMISIT
QUICUMSESADRENO
UANDAMSOCIETATEM
QUAECUMAUOFUISSET
UENISSEDICERENTPER
LUDIBRIUMAUDITIS
MISSIQUESUNTABQUE
RENTEPERIOCUMHI
ERONIMOQUAEFORTU
NAEISPUGNAEISAD
CANNASFUISSETUIXCRE
DIBILIAENIMLEGATOS
HANNIBALISNARRARE
UELLEQUIETISITSCI
REUTEXEOUTRAMSPE
SEQUATURCONSILIUM
CAPIATROMANICUM

SERIO LEGATIONES AUDI
RE COEPISSET REDITUROS
SE AD EUM DICENTES ESSE
MONITOMAGI SE OQUÃ
RO GATIONE FIDEM TEMẽ
RE MUTARE ET PROFICISCU
TUR HIERONYMUS LEGA
TOS CARTHAGINEM MI
SIT AD QUOS EX SOCIE
TATE CUM HANNIBALE M
FACIENDUM PACTA CON
VENTUS CUM RÔMANOS
SICILIA EXPULISSENT ID
AUTEM BREVI FORE SINA
VES ATQUE EXERCITUM
MISISSENT HIMERAM
NISI QUI FERME DIUIDIT
FINIS REGNI SYRACUSA
NI AEPUNICI IMPERII ES
SE TALIA MOX DEINDE IN
FLATUS ADSENTATIONI
BUS EORUM QUI EUM
NON HIERONI STANTUM
SED PYRRHI ETIAM RE
GIS MATERNI AUI IUBE
BANT MEMINISSE LE

GATIONEM MISISQUA
AE CUM CENSEBATS IC
LIAS IBI OMNIC EDITIA
LIAE IMPERIUM PROPRI
UMQUE RI CARTHAGI
NIENSI POPULO
HANC LEUITATEM ACIACTA
TIONEM ANIMI NEQUE
MIRABÛNTUR INIUUE
NE FURIOSO NEQUEAR
GUEBANT DUM DÕMO
AUERTERENT EUM A BRO
MANIS SE TOMNIA IN
EO PRAECIPITIA DEXIII
UM FUERUNT NAM CU
PRAEMISSI HIPPOCRA
TEA Q· EPICY DECUMBI
NIS MILITIBUS ARMATO
RUM ADIEMPTA NDAS
URBES QUAE PRAESIDI
ISTENEBANTUR ROMA
NIS ET IPSE IN LEONTI
NOS CUM CETERÕOM
NI EXERCITUERÃTAU
TEM AD XU MILIA PEDI
TUM EQUITUM Q· PRO

fectuserat liberasae
disconiuratiseiom
nesfortemilitabant
imminentesuiaeam
custaequaedescende
readforumrexsole
batsumserunt ibicū
structiarmatique
ceteritransitumex
pectantesstarent
uniexeisdnō ominī
fuitnomenquiacus
toscorporiserat
partesductaesunt
uicumadpropinqua
retiantiae rexper
causamaliquamin
augustissustinere
abtergoagmenita
uiconueneratfactū
estiamquamlaxa
retixumpedemab
strictonodomora
tusturbandinomē
estantuminterual
lifectuleumminpre
tereuntemsinexrma
tisregemimpetusfi
eretconfoderetur
aliquodpriusuulne
rib· quamsuccurri
possetelamoreeiu
multauidit oind
nominetamhaut
dubiobstantemtela
coeiunturinque
tamenduobusacce
tisuulneribuseua
sitfugasatellitum ut
iacentemuidererē
gemfactaestinter
fectoresparsinfo
ruminmultitudi
nemlaetamliber
tatisparssyracusas
percuntadpraeoc
cupandaandranado
riregiorumq· alio
rumconsiliainter
toreruminstatupr·
claudiusbellumori
ensexpropinquoci

cer-neret senatum
litteris certiorem fe
cit Siciliam Cartha
ginienses populo et
hannibali concilia
re ipse aduersus sy
racusanos consilia
prouinciam regni
que fines omnia con
uerti praesidia exi
stimans quae fa
cius ex auctoritate
senatus puteolos per
bellum coemptum
frequentare tempo
rum commoditate
praesidium quein
posuit inde romam
comitiorum causa
ueniens inde unque
primum diem comi
tialem habuit comi
tia dixitque edi
xit neque praeterir
e bemincam pumdes
cendi eo die cum sors

praerogatiuam esse
studiorum existeret
exquel-iactum m.
aemilium regillum
cos. dicere q. ieiu
q. fabius silentio fac
tum oratione est
usus sit an pacem ini
tam an ui bellum
cum quo hostem ha
beremus in quonec
legentia et ex ioris
cus esset equites sis
studiisque in eam
partem adhortandos
quibus uelimus hono
res ad ferus moram
ullum offerret is mi
hi cum omnibus
sed de re tur uel ibe
ratis sed cum in hoc
bello in hoc hoste
numquam abillo du
ces in cent inos
tractae errarum
sit eademuos cura

quia in acie armati
descendit ipsi in re
suffragium ad cre
andos cos demetet
sibi siquem que dice
re hannibal imperā
tori parem consule
nomino hoc anno
adcapua mui bellitu
re aec ampano sum
mo equiti prouocan
ti summus romanus
eques asellus claudi
us elaudius est oppi
situs aduersus callu
quondam prouocan
tem in pontiano ene
manilium fidentem
et animo et uiribus
miserem maiores nos
tri obeandem cau
sam ut multis annis
post fuisse non ne ga
uerim cum m. ualerio
non diffideretur
aduersus similiter

prouocantem armata
pientiga llum ad certa
men quem admodum
pedites equites q. opta
mus ut tua iudiores si
minus ut pares tehos
ti habeamus ita duci
hostium parem imperā
torem quera muscum
quiest summus in ciui
tate duxeum legerim
tamen repente lectus
in annum rex tus ad
uersus ueterem xerē
petuum imperatore
comparatur nullis
neque tempori sne
iu risinclusum xnçus
ti squominus in xom
nixcera ad ministret
que uel tempora postu
labunt bellum obis au
temin apparatu ipso
actantum in coha nti
bus res annus circū
agitur quoniam qua

LESUIROSCREARELIOS
CONSULESDECONSATIS
ESTDICTUMRESTATUIT
PAUCADEEISINQUOS
PRAERO CATIUAE FAUOR
INCLINAUIT DICAM AGMI
LIUSREGILLUSFLAMEN
ESTQUIRINALISQUEM
NEQ: MITTEREAESAERIS
NEQUERETINEREPOS
SUMUSUTNONDEUM
AUTBELLIDISERAMUS
SURAMOFACILIUSSORO_
RISMEAEFILIAMUXORE
ATQ: EXEALIBEROSHABET
CETERUMNONEALIES
TRAINMENAIORESQ:
MEOSMERITASUNTUT
NONPOTIOREMPRIUA
TIQUENECESSITUDINI
BUSREP: HABEAMQUI
LIBERNALIARUMUEC
TORUMQUETRANQUIL
LOMARIGUBERNARE
POTESTUBISAEUAORTA
TEMPESTASESTACTUR

BALOMARIRAPITURUEN
TONAUISTUMUIROETI
GUBERNACULOREOPUS
ESTNONTRANQUILLO
NAUIGAMUSSEDIAM
ALIQUODPROCELLISSUB
MERSIPOENAESUMUS
ITAQUEQUISADGUBER
NACULASEDEXTSUMMA
CURAPROUIDENDUM
ACPRAECAUENDUMUO
BISESTINMINORETU
EXPERTUS ET ACILIPEMU
SUSHAUTSANECURAD
MIORATIBIFIDAMUSQ O
CUMENTIQUICQUAM
DEDISTICLASSEMHOCAN
NOCUITUPRAEFUISTI
TRIUMRERUMCAUSA
PARAUIMUSUTAFRICA EX
ORAMPOPULUSREMITUR
UTTUTANOBISITALIXELI
TORAESSENTANTEUM
NIANESUPPLEMENTU
CUMSTIPENDIOCOM
MEATUQ: ABCARTHAGI

NE HANNIBAL TRANSPOR
TARETUR CREMERE COSIO
TACILIUM NON DICO SIOM
NIA HAEC SET SI ALIQUIT
EORUM REIP. PRAESTI
TITS INAUDIEM TE CLASSE
OPTINENTES ET IAM UEL
UT PLACATO MARI QUIB.
HANNIBALITUA ATQUE
INTEGRA ABDOMOUE
NERUNT SIORA ITALIAE
INFESTIOR HOC ANNO
QUAM AFRICA EFUIT QUID
DICERE POTES CURTEPO
TISSIMUM DUCEM HAN
NIBAL HOSTI OPPUGNA
BANT SI CONSULES SES
DICTATOREM DICENDU
EX EXEMPLO MAIORUM
NOSTRUM CENSERE
MUS NE CIUI DIN DIG
NUM RITOSSE SALIQUEM
INCLITATER. MELIORE
BELLO HABERI QUAM TE
MAGIS NULLIUS INTER
EST QUAM TUA. OIACIL

NON IN PONI CERUICIB.
TUIS ONUS SUB QUO CO
CIDAS EGO MAGNO PE
RE SUADEO QUE EO DE
ANIMO QUO SISTANTI
BUS UOBIS INACIEM AR
MATIS REPENTE DILIGEN
DI DUO IMPERATORES
ESSE NI QUORUM MOUE
TUA TQ. AUSPICIO DIMI
CARETIS HODIE QUOQ.
CONSULES CREETI SQUI
BUS SACRAMENTO LIBE
RI UESTRI DICANTAT QUO
RUM EDICTUM CONUE
NIANT SUB QUORUM
TUTELA ATQ. CURA MI
TENT LACUS THRASUME
NUS ET CANNAE TRISTIA
AD RECORDATIONEM
EXEMPLA ET AD PRAE
CAUENDA SIMILES UTI
LES DOCUMENTO SUN
PRAECONIENSE MU
NIORUM INSUFFRA
GIUM REUOCA CUM

OTACILIUS FEROCITER CŪ
CONTINUA RECONSU
LATUM UELLE UOCIFERA
RETURA Q· OPSTREPE
RET LICTORES AD EUM
ACCEDERE CONSULIUS
SITE QUIA IN URBE NON
INIERAT PROTINUS IN
CAMPUM EXITINERE
PROFECTUS AD MONU
MENTUM SECURIBUS SIBI
FASCES PRAEFERRI INTE
RIM PRAEROGATIUA
SUFFRAGIUM INITERE
ATQUE INEA COS QUE
FABIUS MAXIMUS QUAR
TUM M· MARCELLUS
TERTIUM EOSDEM CŌ
SULES CETERAE CENTU
RIAE SINE UARIATIONE
ULLA DIXERUNT EI PR
UNUS REFECTUS QUE FUL
UIUS FLACCUS NOUIAN
CREXIT· OTACILIUS ERAS
SUS TERUM Q· FABIUS
COS· FILIUS QUI TUM XE

DI ISCURULIS ERAT P· COR
NELIUS LENTULUS CO
MITIS PRAETORUM PER
FECTISSE· FACTUM UTQ·
FULUIO EXTRAORDINE
URBANA PROUINCIAES
SETISQUE POTISSIMUM
CONSULIBUS AD BELLŪ
PROFECTIS URBI PRAE
ESSET
ATQUE MAGNAE BISCOAN
NO FUERUNT LIBERIS
QUE AC ROSSINUM DE
UICUM MAGNAS TRA
GETECTORUM PECORŪ
QUE HOMINUM PERNI
CIE QUINCTO ANNO SE
CUNDI PUNICI BELLIQUE
FABIUS MAXIMUS QUAR
TUM M· CLAUDIUS MAR
CELLUS TERTIUM CON·
SUL TUM INCUNTES
PLUS SOLITO CONUERTE
RANT INSECUTATOS I
ANIMOS MULTI SEUM W
MILSTALE CONSULUM

SARNON FUERAT REFERE
BANT SENES SICMAXIMŪ
RULLUM CUM P. DECIO
AD BELLUM GALLICUM
SIC POSTEA PAPIRIUM CAR
UILIUM SIC POSTEA PAPI
RIUM CARUILIUMQUE
ADUERSUS SAMNITES
BRUTTIOSQUE ET LUCA
NUM CUM TARENTINO
POPULUM CONSULES DE
CLARATOS AB SENSU MAR
CELLUS COS. CREATUS CŪ
AD EXERCITUS MESSET
PRAESENTI FABIO ATQUE
IPSO COMITIA HABENTE
CŌSULATUS CONTINUA
TUS TEMPUS AC NECESSI
TAS BELLI AC DISCRIMEN
SUMMAE RERUM FACI
EBANT NEQUIS AUTUM
EXEMPLUM EXQUIRE
RET AUT SUSPECTUM CU
PIDITATIS IMPERIO CON
SULEM HABERET QUIN
LAUDABANT POTIUS MAG

NITUDINE ANIMI QUOD
CUM SUMMO IMPERIO
RE ESSE OPUS RET P. SCIRET
SEQ. TUM HAUD DUBIAE
ESSE MINORIS INUIDI
AM SUAM SI QUA EX RE
ORE TUR QUAM UTILI
TATEM REI P. FECISSET
QUOD IEMAGISTRATUM
IN E. UNTI COS. SENATUS
IN CAPITOLIO EST HABITUS
DECRETUM QUE OMNI
UM PRIMUM UTI COS. SOR
TIRENTUR COMPARA
RENTQUAE INTER SE UTER
CENSORIBUS CREANDIS
COMITIA HABERET PRIUS
QUAM AD EXERCITUM
PROFICISCERETUR PRO
ROGATUM DEINDE IMPE
RIUM OMNIB. QUI AD
EXERCITUS ERANT IUS
SIS QUE IN PROUINCIIS
MANERET. TI. GRACCHUS
LUCERIAE UBI CUM UO
LONUM EXERCITUERAT

CICERONIVSQVARROIN
ACROPICENOMPOM
PONIVSINCALLICOETPR
PRIORISANNIPROPR·Q·
MVCIVSOPTINERETSAR
DINIAMVALERIVS
ADBRVNDISIVSORAE
MARITIMAEINTENTVS
ADVERSVSOMNESMV
IVSPHILIPPIMACEDONV
REGISPRAEESSETC·COR
NELIOLENTVLOPRSICI
LIADECRETAPROVINCIA
T·POTACILIOCLASSISEA
DEMQVAMADVERSVS
CARTHAGINIENSESPRI
OREANNOHABVISSE
PRODIGIAEOANNOMVL
TANVNTIATASVNIQVE
QVOMAGISCREDEBAN
SIMPLICESHACRELIGI
OSIHOMINESEOPLV
RANVNTIABANTVRIA
NIINAEDEINTVSSOSPI
TELVNONISCORBOS
NIDVMFECISSEINAPV
LIXEPALMAMVIRIDEM
ARSISSEMANTVAESTAG
NVMETFVNESVMMOIN
CIOAMNICRVENTVM
VISVMETCALIB·CRETA
ETROMEINFORO BOARIO
SANGVINEPLVVISSET
ETINVICOINSTELOTON
TEMSVBTERRAMIAN
TAVIAQVAMFLVXISSE
VTSERIASDOLIAQ·QVAE
INEOLOCOERANTPRO
VOLVTAVELVTIMPETVS
TVRRENTISTVLERITAC
TADECAELOATRIVMPV
BLICVMINCAPITOLIO
EADEMINCAMPOVVL
CANTVOCEMINSABINIS
PVBLICAMQ·VIAMMV
RVMACPORTAMGALLI
ISIAMALIABVLGATAM
RACVLAERANTHASTAM
MARTISPRAENESTESVA
SPONTEPROMOTAMBO
VEMINSICILIAMLOCV
TVMINFANTEMVTERO

matris in marrucinis
otium phaecla masse
ex mulie ree expole au
ui rum pactum habe ri
ae ha ram in cae lo spe
cies q. hominum circū
eam cum candidatos
teuisas esse quin ro
mae quoq. in ipsa urbe
secundo mar tium ex
men in foro uisum
quod mirabile est quia
rarum affirmantes
quidam legiones se
arma tas simul ac nec lo
uidere conci tauerq;
ciuitatem ad arma
qui eum in ianiculo
essent nec arent
quem quam hi bi prae
terad suetos colli se
ius cultores ad paru
isse nt haec prodigia
hostis maiorib. pro
curata sunt exarus
picum responso et

supplicatio omnibus
deis quorum pului na
ri a rom ae ex sintin
uicta est per petratis
quae ad pacem deum
pertinebant de rep.
bello q. gerendo et
quantum copiarum
et ubique quae esse nt
consules ad senatum
retulerunt duode
xx legionibus bellū
geri placuit uinas
consules sibi sume
rebinis galliam sici
liam q. ac sardiniam
optinerj duas q. pa
tum praeuli ae duab.
bononiam ti. grac cū
circa luceriam prae
esse singulas cē te
rentio pro cons ad
picenum et m. uale
rio ad classem cir
ca brundisium re
linq endas urbis

Si diuum relinquid bas
urbi praesidio esse
hic uel numerum le
gionum explere ur
sex nouae legiones
erant scribendae
ea prima quoque
tempore cos scribe
re iussi et classem
parare manu cum eis
nauis· quae procul
a bris et litoribus in
stationes essent el·
longarum classis
nauium eo anno
explere tur dilectu
habito etc· nauis
nobis deductisque
fabius con stantem cen
soribus ere andis
habuit ere atum al
lius regulus et p· iu
rius philus cum in
crebresceret bel
mor bellum in si
li esset· post illius

eo cum classe pro fi
ci sci iussus est cum
de esse in nauta e cons·
ex sc· dixerunt ui
qui· aemi lio c· flam
ni· censoribus mil
libus aeris· l· ipse aut
pater eius census fu
isse tus q· ad centu
milia aut cui posteа
tanta esse facta
nautam unum cum
sex· menses um stipen
dio dare qui supra
centum milia me
us q· ad ce tris nau
tas cum stipendio
annuo qui supra ce
us q· ad de cies aeris
quinquenautas qui
supra decies sep ti
ens sen atores socio
nautas cum annuo
stipendio darent
exhi cedi et o dati
nautae armati in

INSTRUCTIQ·ABDOMI
NUSCUMXXXMILIADIE
RUMCOPTISCIUARIIS
NAUESCONSCENDE
RUNT TUMPRIMU
ESTFACTUMUTCLASSIS
ROMANASOCIISNAUA
LIBUSPRIUATAINPEN
SAPARATISCONPLERE
TURHIEMALORSOLIDO
ADPARATURPRAECIPU
AECONTERRUITEAMPA
NOSNEABOBSIDIONE
CAPUAEBELLUMETUS
ANNIROMANIINCIPE
RENTAQUELEGATOSAD
ANNIBALEMORTUM
MISERUNTUTCAPUAM
EXERCITUMADMOUE
READEAMOPPUGNAN
DAMNOUOSEXERCITUS
SCRIBIROMAENECULP
USURBIDEFECTIONIS
MAGISINTENSOSEORUM
ANIMOSESSEIQUIATA
TREPIDE NUNTIABAN

MATURANDUMANNI
BALRATIOSNEPREBENI
RENTROMANIPROFEC
TUSARPISANTFATAINUE
TERIB·CASTRISSUPERA
PUAMCONSEDITINDE
NUMIDISHISPANISQUE
ADPRAESIDIUMSIMUL
CASTRORUMSIMULA
PUAERELICTISCUMCETE
RO EXERCITUADLACUM
AUERNIPERSPECIEMSA
CRIFICANDIREIPSAUT
TEMPTARETPULCOLOS
QUODQ·IBIPRAESIDIU
ERATDESCENDITMAXI
MASPOSTQUAMHANNI
BALEMARPISPROFEC
TUMETREGREDIINCAM
PANIAMADLATUMEST
NECDIENECNOCTEIN
TERMISSOIIINEREAD
EXERCITUMREDITET
TI·GRACCHUMABLU
CERIABENEUENTUM
COPIASADMOUEREQ

FABIUM PR. ISFILIUS COS.
ERAT LUCERIAM GRACCHO
SUCCEDERE IUBET INSI
CILIA EODEM TEMPORE
DUO PR. PROFECTI PUBLI
CIUS CORNELIUS AD EXER
CITUM. OTACILIUS QUIMA
RITIMAE ORAE REI Q. NA
UALI PRAEESSET CETERI
IN SUAS QUISQUE PROUIN
CIAS PROFECTI QUIBUS
PROROGATUM IMPERI
UM ERAT EASDEM QUAS
PRIOR ANNO REGIONES
OPTINUERUNT ADHAN
NIBALEM CUM AD LACUM
AUERNI ESSET QUINQUE
NOBILES IUUENES ABTA
RENTO UENERUNT PAR
TIM AD THRASYMENUM CU
PARTIM AD CANNAS CAPTI
DIMISSIQUE DOMOS CUM
EADEM COMITATE QUA
USUS AD UERSUS OMNES
ROMANORUM SOCIOS POE
NUS FUERAT EI MEMORES
BENEFICIORUM EIUS PER
CULISSE MAGNAM PARTEM
SE IUUENTUTIS TARENTI
NAE REFERUNT UT HANNI
BALIS AMICITIAM AC SOCI
ETATEM QUAM PR. MALLET
LEGATOS Q. AB SUIS MIS
SOS ROGARE HANNIBA
LEM UT EXERCITUM PRO
PIUS TARENTUM AD MO
UEAT SI SIGNA EIUSSIS AS
TRA CONSPECTA TARENTO
SINT HAUD ULLAM INTERCES
SURAM MORAM QUIN
URBS IN POTESTATE IUNIO
RUM PLEBEM IN MANU
PLEBIS REMITTARENTINAM
ESSE HANNIBAL CONTEN
DATOS EOS ONERATOS Q.
INGENTIBUS PROMISSIS
DOMUM AB COEPTAM A
TURANDA REDIRE IUBET
SE IN TEMPORE AD FUTU
RUM ESSE HAEC CUM SPE
DIMISSI TARENTINI IPSI
INGENS CUPIDO INCES

ſeruarent ut potiundi
urbem esse uidebatur
opulentiam nobilem
que tum maritimam
et in Macedoniam op
portune uersam re
rem q· philippum hunc
portum si transiret
in Italiam Brundisium
Romani haberent pe
rinde rum sacro inde
perpetrato ad quod ue
neras et dum ibi mora
tur peruastato agro
cum ad nouus q· admise
rit promunturium
puteolos repente ac
mentem conuertit ad op
primendum praesidi
um romanum sexmi
lia hominum erant
et locus munimento
quoq· non natura
modo uiri strid uum
ibi moratus poenus
ab omni parte templa

to praesidio deinde ut
nihil procedebat ad op
pulandum magis rum
neapolitanum magis
ira quam potiundae
urbis spe processit ad
uentum eius in propin
cum magrum mo uno
lanae est plebs iam di
uersa a romanis
et infesta senatui suo
itaque legati ad arces
sendum hannibalem
cum haud dubio pro
missoti rendae eur
bis uenerunt praeue
nit inceptum eorum
marcellus cos· appi
moribus accitus die
uinos uessulam ad cah
buscum uulturnus
amnis ra cientem
moratus esset con
tenderat inde proxi
ma nocte sexmilia pe
dum equites praesi

diosenatuiessentino
lxmintromisitetubi
xconsuleomniainpi
crefaciasuntadprae
occupandamnolam
iihannibaltempus
terebatbisiamante
nequiquamtemptare
segnioradcredendū
nolanisfactusisdem
dieb·etquixetabiuscos·
xdeasilinumtemptā
dumquodpraesidio
punicotenebaturue
nitetxdbeneuentum
uelutexcomposito
partealterahanno
exbruttiscummag
nxpeditumequitum
quemanualteratiprae
chusabluceriaacces
siiquiprimooppidum
intrauitdeindeut
hannonemiriami
liafermexburbexd
caloremfluuiumcas

traposuissetetinde
agrumpopulariaudi
uitetipseegressusmoe
nib·millefermepxs
susabhostecastrato
catibi contionem
militumhabuitlecti
onesmagnaexparte
uolonumhabebat
quiiamalterumannū
liberixtemtachteme
reriquampostulare
palammeruerant
senseratiamenhiber
nisegredienssmurm
inagmineesseque
rentiumenumquā
liberimilitaturies
sentscribseratique
senatuinontiamquid
desiderarentiquam
quidmeruissentibo
nxfortiqueoperaeo
rumsexdexmdiem
usuinneq·adexplum
iustumilitisquiquam

EIS PRAETER LIBERTATEM
DE ESSE DE EO PERMISSV
IPSI ERAT FACERE QVOD DE
REP. DVCERE TE SSE TAC
PRIVSQVAM CVM HOS
TE MANVM CO NSE
RERE PRONVNTIARENT
PVSVENISSE EIS LIBERTA
TIS QVAM DIV SPERASSENT
POTVNDAE POSTERO DIE
SIGNIS CONLATIS DIMICA
TVRVM PVRO ACPATEN
TE CAMPO VBI SINE VLLO
INSIDIARVM METV VE
RAVIRTVTE CERI RESPOS
SET QVICA PVI HOSTIS RE
TVLISSET CVM SE EXEM
PLO LIBERVM IVSSVRVM
ESSE QVI LOCO CESSISSET
ET NE VM SERVILI SVPPLI
CIO ANIMADVERSVRVM
SVAM CVIQ. FORTVNAM
IN MANV ESSE LIBERTA
TI AVCTOREM EIS NON
SE FORE SOLVM SED CO
SVLEM M. MARCELLVM

SET VNIVERSOS PATRES
QVOS CONSVLTOS AB SE
DE LIBERTATE EORVM SI
BI PERMISISSET LITTERAS
IN DE COS. AC SE RECITA
VISSE ATQVE CLAMOREM
INGENTI AD SENSVS TSV
BLATVS PVGNAM POSCE
BANT SIGNVM QVEVT
DARET
EXTEMPLO FEROCITER IN
STABANT GRACCHVS PRAE
TOR IN POSTERVM DIEM
PRONVNTIATO CONTIO
NEM DIMISIT MILITES
LAETI PRAECIPVAE QVIB.
MERCES NAVTAE INVNV
DIEM OPERAE LIBERTAS
FVTVRAE RATA ARMIS
EXPEDIENDISQVE REBVS
CVM COMMVNI POSTE
RO DIE VBI SIGNA COE
PERVNT CANERE PRIMVM
OMNIVM PARATIS IN
STRVCTIQ. AD PRAETO
RIVM CONVENIVNT

Soleo rio gracchus
in xciem copiis insedu
cit nec hostes in morã
dimicandi fecerunt
decem septem milia pe
ditum erant maxima
ex parte bruttia et luca
nie qui tesdoce inter
quos pauci ad modum
italici ceteri numidæ
fere omnes maurique.
pugnatum est tertio
tere idibus iunii horis ne
uter o inclinata est pug
na nec alias magis ro
manum impedierat
res quam capta hosti
um per se tali beriam
facta nam utrique hos
tem inpigre occide
rat primum expleue
re inter turbam mu
tuum que abscidẽ
dolere baut tempus de
inde occupata dextra
tenendo caput fortis
simus quisque pugna
tores sedes erat seq;
nibus actum distrahi
ta pugnare atque ubi
tremit gracchonun
tiauerunt
Nemine mstantem iam
uulnerari hostem ca
pi ficari iacentes et
in dextris mi lium pro
cladis humana capita
esse sic numdari pro
pere iussit proicerent
capita nuxderent que.
hostecla ramsati set
insignem utri tem
esse nec dubiam liber
tatem futuram stre
nui sui stum redin
tegratapugnaestet
equese tiam in hoste
semissus quib cum
inpigre numidæ con
currissent neq;
sec nio regulum qui
peditum pugnaesset

rerum in dubium adduc
rare scum uirimque
duces romanus bru
tium lucanumque to
tiens amiorib⁹ suis uic
tos subactosque po e
nus manci pia romana
et exercas tulo milite
uerbis opte rere tpos
tremo pronuntiat
gracchus esse nihil
quod de libertate pe
rare nisi eo die fusi
fugatique hostes essen
eadem cum uoxitaxani
mos accendit ureno
uata clamore reuelutaui
repente facti anima
se in hostem inuolerun
ut sustineri ultra no
possent primo ante
signa ni poenorum
de insigna perturba
ta postremo tota a
inpulsa acies inde
haud dubie terga data

ruunt q· fugientes
in castra deo pauidi
trepidique· uineis por
tis quidem multa uallo
quisquam resti terit
ac prope continenti
ac, mine romanum in
secutum nouum de in
tecto proelium in
clusi hostium uallo
ediderunt ibi sicut
pugna in expeditior
in angustiis iacta
desaeuior fuit et
adiuuere capti quique
raptim interim ui
ferro congloba
et ab terco cecideru
poenos et fugam im
pedierunt itaque
minus diu omitta bo
minum me xi anto
exercitu et ea maior
parsequitum cum
so duce effugerunt
alii omnes ex ea uu

CAPTICAPTAEISIGNADUO
DEQUADRACINTAEX
UICTORIBUSDUOMILIA
FERMECAECIDERERPRE
DAOMNISPRAETERQUA
HOMINUMCAPTORU
MILITICONCESSAESTET
PECUSEXCEPTUMESI
QUODINTRADIESXXX
DOMINICOGNOUISSEN
CUMPRAEDAONUSTI
INEASTARREDISSENI
QUATTUORMILIAFER
MEUOLONUMMILITU
QUAEPUGNAUERANT
SEGNIUSNECINEXS
TRAINRUPERANTISI
MULMETUPOENAECOL
LEMHAUTPROCULCAS
TRISCEPERUNTPOSTE
RODIEPERTRIBUNOS
MILITUMINDEDEDUC
TICONTIONEMILITUM
ADUOCATAGRACCHO
SUPERUENIUNTUBICU
PROCOSUETERESMILI
TESPRIMUMUITPROCU
IUSQUEUIRTUSATQUE
OPERAINEXPUGNASUE
RATOMILITARIBUSDO
NISDONASSETIUNC
QUODADUOLONESAT
TINERETOMNESALIQUI
LETLAUDATOSASEDIGNOS
INDIGNOSQUEQUAMQUE
QUAMEODIEGATTICATU
ESSEQUODBONUMFAUS
TUMFELIXQ·REIP·IPSIS
QUEESSETOMNESEO
LIBEROSESSEIUUERE
ADQUAMUOCEMCUM
CLAMORINGENTIALA
CRITESUBLATUSESSET
ACNUNCCONPLEXIIN
TERSECRATULANTESQ·
NUNCMANUSADCAE
LUMTOLLENTESBONA
OMNIAPR·CRACCHOQ·
IPSIPRAECARENTIUKTU
CRACCHUSPRIUSQUA
OMNESIURELIBERTA
TISAEQUASSETINQUIT

NEMINEM NOTASTRE
NUI ALTIGNAUI MILITIS
NOTAS SEQUOLUI NUNC
EXSOLUTA IAM FIDE PUBLI
CA NE DISERIMEN OMNE
UIRTUTIS IGNAUIAEQ·
PERE A NOMINA EORUM
QUIDEM TRACTATAE PUG
NAE MEMORES SECESSI
ONE PAULO ANTE FECERUN
REFERRI AD ME IUBEBO
CITATOS QUES INGULOS
IU REIURANDO ADIGAM
NISI QUE MORBUS CAU
SAE RIT NONA LITER QUA
STANTES CIBUM POTIO
NEMQ· QUOAES UPER
DIA FACIENT CAPTUROS
ESSE HANC MULTAM
ITA AEQUO ANIMO FERE
TIS SI REPUTABILIS NUL
LA IGNAUIAE NOTA LEUIO
REUOS DESIGNARI POTU
ISSE SIGNUM DEINDE COL
LIGENDI QUAE DEDIMI
LITES Q· PRAEDAM POR
TANTES AGENTES QUE PER
LAS QUIA MACIO CUM IIA
LUDIBUNDI BENEUEN
TUM REDIERE INA BEPU
LIS CELEBREM FESTUM
QUE DIEM ACTIS NON
EXACIE REUERTI UIDE
RENTUR BENEUENTANI
OMNES TURBAE FFUSA
CUM OBUIAM AD POR
TAS EXISSENT COMPE
TI MILITES GRATULARI
UOCARE INHOSTIUM
ADPARATA CONUIUIA
OMNIBUS IN PROPATU
LO AEDIUM FUERANT
ADEA INUITABANT GRAC
CHUM Q· ORABANTUI
EPULARI PERMITTERET
MILITIBUS ET GRACCIS
ITA PERMISIT IN PUBLI
COEPULARENTUR OM
NES ANTE SUAS QUISQ·
FORES PROLATA OMNIA
PALLEATI AUT LATA ALBA
UELATI SE APUD SCAPTIB

uolo nesepulati sunt
xiiaccubantesalisiã
tesquisimulminist ra
bantuescebantur
quedignaresuisaut
simulacrumcelebra
tiejusdieigracchus
postquamromam
reditpingi iubere t
inaedelibertatisquã
patereius inauenti
noexmultaliciapecu
niafaciendamcura
uitdedicauitquecum
haecadbenecuentium
cerunturhannibal
depopulatusagrum
neapolitanumad
nolamcastramo
ueiquemubiad
uentareconsulsen
sitpomponiopropr
cumeoexercituqui
superstessulamin
castriseratacciroire
obuiamhostiparat
necmemorandimi
candifaceretc·claudiũ
neronemcumrobo
reequitumsilentio
nocti sperauersam
maximeabhostepor
tamemittitiercum
uectumqueocculte
subsequisensimac
memhostiumiubet
elcumcoortumproe
liumuidereiabter
coeobigereiderro
reuiarumanexicui
taletemporisnero
exsequinonpoiue
rituncertumesiab
sentecqcumproe
liumcommissumes
seisuperiorquidem
hauidubiaeromans
eratsedquiaequites
nonadfuereintem
porerationecompos
taereiturbataest
nonaususinsequi

cedentes Marcellus cum
centibus suis signum
recepit ut de integro instaret
II. milia hostium eo die
caesa traduntur Romanis
manipuli nouem cccc eo
lis fere occasu in castra
diem noctemq; nequi
quam fatigati sequis
hominibusque neuiso
quidem hoste redientes
adeo cruenta res ab
consule increpitus ut
pro eum stetisset edice
retur quominus ad
cepta die anna sacrificio
deretur hostium clades
Postero die Romanus
in aciem descendit poe
nus tacita etiam con
fectione uictus cas
tris se tenuit eo die,
die silentio noctis so
missas penes se pon
unde ad reinuinq;
prospere tempta

et arentium ad certio
rem spem proditio
nis profecisse tur
Nec minore animo
res Romana domi
qua militia geren
batur censores sua cui
que bo perum locando
rum cura propterin
opia mercariad mo
res hominum regen
dos animum aduer
terunt castigandi
que quicquid aqua cet ui
diutinis morbis sacra
corpora exsesa signi
ne annata bello erant
primum cos cauerunt
qui post annem sem
dicebantur princeps
eorum m. caecilius
metellus quaestorius
forte erat ius sodein
deos ceteris que cius
dem noxae reis exu
sam dicere cum pu

narine quisseni pro
nuntiarunt uerba
orationem que eos
aduersus rem p. habu
isse quo non iura tio
deserendae ita iacta cau
sa fieret secundum
eos cit a tin imis calli
die x solu endi iuris iu
randi interpretes
qui a p tiuorum exiti
nere regressi clam
in castra hannibalis
solutum quod iura
uerant per dnuros
rebantur hiemis uper
oribus q. illis equid
emptiqui publicum
equom habebant tri
buq. mo nerariom
nes facti neque sena
tum odore requisiri
ordine recendo cu
ra sse censorum ie
nuinominato omni
um ex iuniorum ta
bulis excepserunt
qui quadrienniono
minus assent quib. ne
que uxor iusta in
lata ne que morbus
causa fuisset te ex
supra duo milia no
minum in aerarios
relati tribuq. omnes
motti additumque e
i a merit censori de
notati sunt equi
omnes quos censo
res nota assent pedib.
merere nimittere
turque in sicilia m.
ad annense exer
citus reliquias cuim
litum genere non pri
usquam pulsus italia
hostis esset finitum
stipendiorum iem
pus erat cum censo
res obinopia mare
ri se iam locationi
bus absti nerent

DIUMSACERARUMTUEN
DARUMCURULIUMQUE
EQUORUMPRAEBENDO
RUMACSIMILIUMHISRE
RUMCONUENERE ADE
OSFREQUENTESQUIHAS
TAEHUIUSGENERISAD
SUEUERANTHORTARIQ·
CENSORESUTOMNIAPER
INDEAGERENTLOCAREN
TACSIPECUNIAINAERARIO
ESSETNEMINEMNISI
BELLOCONFECTOPECUNI
AMABAERARIOPETITU
RUMESSE·
CONUENEREDEINDEDO
MINICORUMQUOSTI
SEMPRONIUSADBENE
UENTUMMANUEMISE
RATARCESSITOSQ·SEAB
TRIUMUIRISMENSARIS
ESSEDIXERUNTUTPRAE
TIASERUORUMACCIPE
RENTCETERUMNONAN
TEQUAMBELLOCONFEC
TOACCEPTUROSESSECUM
HAECINCLINATIOANIMO
RUMPLEBISADSUSTINE
DAMINOPIAMAERARI
FIERETPECUNIAEQUOQ·
PUPILLARESPRIMODEIN
DEUIDUARUMCOEMAE
CONFERRINUSQUAM
EASTUTIUSSANCTIUSQ·
DEPONERECREDENTI
BUSQUIDEFERABANT
QUAMINPUBLICAFIDE
INDESIQUITEMPTUM
PARATUMQ·PUPILLIS
ACUIDUISFORETAQUAES
TORETERSCRIBEBANTUR
MANAUITEAPRIUATORU
BENIGNITASEXURBECIU
AMINCASTRA
UNONEQUESNONCEN
TURIOSTIPENDIUMAC
CIPERETMERCENNARI
UMQUEINCREPANTES
UOCARENTQUIACCEPIS
SENTQ·FABIUSCOSAD
CASTINUMCASTRAHA
BEBATQUODDUUMUI

lium campanorum
et dcc. milium han
nibal istenebat ur pre
sidio praerat
Statius melius missus
a ben. magio atella
no quieo anno mae
dixi ut ius erat seruil
ius. et plebem pro
miscue arma tuicas
tra romana inuade
re inimento consule
ad casilinum oppug
nandum nihil eo rum
fabium fefellit atq;
nola ad colleg am
mittit alteroexer
citu dum casilinum
oppugnatur opus es
se quic campanis oppo
natur uel ipse relicto
nolae praesidio mo
dico ueniret. uel si
cum nola teneret et
Necdum secure res
a bhannibale essent

et ic, raecham procos
a beneuento accitur
hoc nuntio marcellus
duobus milium mi
libus nolae in praesi
dio relicius cum ce te
ro exercitu casilinu
uenit aduentuque
eius campaniam mo
uentes sequere
runt ita abduobus
consulib. casilinum
oppugnari coepit ubi
cum multa succede
tes temere moenibus
romani mittes acci
perent uulnera neq;
satis incepti succede
ret fabius omittenda
rem paruam maciuia
magnis difficilem ab
scedendum q. inde
censebat cum res ma
iores instarent. mar
cellus multa magnis
ducib. sicut non adcre

diendam illa semel ad cres
sis non dimittendas es
sedicendo quia magna
fama emomentia in utrã
q· partem fierent tenu
ius in merito incepto
abi retur uine xeinde
omnia quea lia co perum
machinationumque
genera cum admoue
rentur campanique
fabium orarent ut abi
re captum tuto liceret
pauci segressi s marcel
lus portam quae ceredi
ebantur occupauit ex
des quefromis cuiae
omnia ci rexportam
primo deinde in rup
tione facta etiam in
urbe fieri coepta est
quinquaginta ferae
primo egressi campa
norum eum ad fabiũ
confugissent prae
sidio ejus captam per

uenerunt castra inum
interconloquia cunc
tationem q· pelentium
fidem per occansio
nem captum est
Cãpti ui que campanorũ
qui cum hannibale sum
numerant romam
missi atque ibi in car
cere inclusi sunt op
pidanorum turba
per finitimos populos
incustodiam diu ex
qui b· diebus a casili
nore be negestaré
recessum este is crac
chus in lucanis ali
quod cohortes in ea
regione conscribas
cum praefecto socor
um in agro hostium
praedatũm misit
eos ex fuse pabato shan
no ad ortus hau mul
tominore m quam
ab uen euentum acce

PERIT REDDIDIT HOSTI
CLADEM AIQ· INBRUTII
OS RAPTIM NEC HRAC
EHUS AIS EQUE RETUR
CONCESSIT CONSULES
MARCELLUS RETROUN
DEUENERAT NOLAM
REDIT FABIUS INSAMNI
IESAD POPULANDOS X
GROS RECIPIENDAS
QUAE ARMIS QUE DEFE
CERANT URBES PROCES
SIT CALIDI NUSSAMNIS
GRAUIUS DEUASTATUS
PERUSTILATAE EXCRIPRE
DE PECUDUM HOMINU
QUAE EXCTAE OPPIDAUI
CAPTA CONFULTERIAE
LESIT COMPSAIN DEFU
GI FULAE ET ORBITANI
UM EX LUCANIS BLAN
DAE APULORUM AECE
OPPUGNATAE MILIAHOS
TIUM IN HIS URBIB· XXU
CAPTA AUT OCCISAET
RECEPIT PERFUGAECCC

LXX QUOS CUM ROMA
MISISSET CONSULUIR
GI SIN COMITIO CAESI
OMNES AEDES AXO DE
IECTI HAEC AQ· FABIO
INTRA PAUCOS DIES CES
TAM MARCELLUM ABGE
RUNDIS REBUS UALEIU
DO ADUERSANO LAETE
NUNTIATA PR· Q· FABIO
CUIC IRCA LUCERIAM
PROUINCIA RATACUCA
OPPIDUM PER EOS DIES
UI CAPTUM ST ATHUAQ·
ADDARDANEAS COM
MUNITA DUM HAEC
MALIIS LOCIS AB ROMA
NIS GERUNTURIAM
TARENTUM PERUENE
RAM HANNIBAL CUM
MAXIMA OMNIUM
QUAE CUMQ· ERAT CLA
DE INTARENTINO DE
MUM AC ROPACTUM
INCENDERE IACMEN
COEPIT NIHIL IBIUIOLA

Tum neq; eus quem am
uim excessum est appa
rabatq· non id moles
tiam: ut tum aut duc is
us ad concilianda os
animos tarentino
rum fieri ceterum
cum prope modo quis
accessisset, nullo ad
conspectum primū
ag minisuitrebatur
motu facto castra
a burbe fermepass⁹
mille locatarenti
tri duo anteq̄uam
hanni baladmoenia
accederetam· uale
rio prop r· qui classi
ad brundisium præ
erat missus ibi sinpri
o reconscribiatu
uenitutedispositisq·
ad omnes portas cir
ca q· muros quares
postulabat stationes
die ac noctepugnain

tenius neq· hospitibus
neq; dubiis socii slo
ci quicquam præbuit
ad tentandum q· dies
aliquod frustra ibi
absumtis annibalcū
eorum nemoquiad
lacum auernacadis
sent aut ipsi uenirent
aut nuntium mitteret
uemitterent uana pro
missis et mere secutū
cernens castra inde
mouit unumquoque
intacto acrotaren
tino quam quam si
mulata lenitas nihil
dum profuerat ita
mens pelabefactam
de fide habita sisteret
sal apiam uiuentiffru
mentum exagris me
tapontinoxiq· here
clensi iam meniae stas
exactae rat et hiber
nis placebat locus

CONTORTALI RAEDARU
INDENUMIDAE NAU
RIQUE PERSALLENTINU
AGRUM PROXIMOSQ·
APULIAE SALTUS DIMIS
SIS UNDAE CELERAE PRE
DAE HAUT MULTUM
AEQUORUM CREGES
MAXIME ABACTIEQUI
BUS ALIQUANTUM MORA
DOMANDAE QUIBUS
DIUIS ROMANIS CUM
BELLUM NEQUIEQUA
CONTEMNENDUM
INSICILIAM ORERE
TURMORSQ· TYRAN
NI DUCES MAGISINSI
GROS DEDISSE TSYRA
CUSANOS QUAM CAU
SAM AUT ANIMOS MU
TASSE IM MARCELLO
ALTERI CONSULUM
EAM PROUINCIAM
DECERNUNT SECUN
DUM HIERONYMI
CAEDEM PRIMO TUMUL

TUR ATUM IN LEONTINIS
APUD MILITES FUERAT
QUOCIFERALIUMQ· FERO
CITER PARENTANDUM
REGIS ANCUS INEO NIU
RATORUM ESSE DEIN
DE LIBERTATIS RESTITU
TAE DULCEDUDINEM
NOMEN CREBRO USUR
PATUM SPES FACTAE X
PECUNIA REGIA LARGI
TIONIS MILITIA QUE FUN
GENDAE POTIORIBUS
DUCIBUS ET RELATA TY
RANNI FOEDA SCELERA
FOEDIORI SQ· LIBIDI
NES A DEO MUTAUERE
ANIMOS UT INSEPULTU
IACERET CORPUS A PAU
LO ANTE DESIDERATIS
CIS PATERENTUR EUM
CEPERIT EX CONIURA
TIS AD EXERCITUM OF
TINENDUM REMAN
SISSENT THEODOTUS
ET SOSIS REGIIS EQUIS

QUANNIO MAXIMO CUR
SU POTERANT TUNC NAROS
OMNIUM REGIOS OPPRI
MERENTIS SYRACUSAS CŌ
TENDUNT CETERUM PRE
UENERAT NON FAMA SO
LUM QUANTA TUNC IN ITALIB·
REB· ESSE CELERI USSET
NUNTIUS ET IAM EX RE
CISSE RUIS TRAQUEAN
DRADO RUS ET INSULAM
ET ARCEM ET ALIA QUE PO
TERAT QUE QUAE OPPOR
TUNA ERAT PRAESIDIS
FIRMARAT hexa
PYLO THEODO TUS AC SO
SIS POSITO SOLIS OCCASUM
IAM OBSCURA LUCE IN
UECTI CUM ERUENTIAM
REGIA MUESTEM MALIQ·
INSIGNE CAPITIS OSTEN
TARENTI TRAUECTI PER
TYRRHAMSIMUL ADLIBER
TATEM SIMUL ARMA
UOCANTES IN ACHRADI
NA CONUENIRE IUUEN

MOBILIQUE DO PARS PRO
CURRIT AD NUTUM SPARSIM
QUE SUBULISSET PARS
EXTECTIS FENESTRIS Q·
PROSPECTANTE QUI
REGIS ROTUNDO IN
NIA LUMINIBUS CON
LUCENS TRE PLUQ· UA
RIO CONPLENTUR ARMA
TI LOCIS PATENTIBUS CON
C REGANTUR INERMES
EX OLYMPIO UISTEMPLO
SPOLIA CALLORUM HILLY·
RIORUMQ· DONA DATA
HIERONIA PRE FIXAQ· ALBEO
DETRAHUNT PRAECANTE
SIOUE MUTUOLENS PRO
PITIUS PRAE BEAT SACRA
ARMA PROPATRIA PRO
DEUM DELUBRIS PROH
BERIATE SE ARMAN
TIB· haec quoq· mihi
TUDO STATIONIB· PERPRI
CIPES REGIONUM URBIS
DISPOSITUS ADIUNCTUR
IN INSULA

INTERCEDERE ANDRADO
RUS PRAESIDIS FIRMAT
HORREA PUBLICA LOCUS
SAXO QUADRATOS EXPLEUS
AIQ. AREIS IN MODUM
EMUNITUS CAPITOLIUM AB
IUUENTUTE QUAE PRAESI
DIO EIUS LOCI ADTRIBUTA
ERAT MITTUNTQUE NUN
TIOS IN ACHRADINAM HOR
TA FRUMENTUMQUE
INSENATUS POTESTATE
ESSE LUCE IPRIMA POPU
LUS OMNIS ARMATUS
INERMIS QUE INACHRA
DINAM AD CURIAM CO
UENIT HABITO CONCUR
SU ET RAQUE INEO
SITALOE PRINCIPIBUS
UNUS NOMINE POLYNE
US CONTIONEM ET LIBE
RAM ET MODERATAM
HABUIT SERUITUDINIS
INDIGNITATIS QUE HO
MINES EXPERTOS AD
UERSUS NOTUM MALU

INRITMOSES SEDISCOR
DIAE TUMULTUS QUE IN PUR
TE CHADES XUDISSE MX
QUI SX PATRIBUS SYRACU
SAM OS QUAM IPSOS UNDIS
SEXRMNQUOD IN METRE
CEPERINT LXUDAREMA
QUI SLAUDAMUR UMSINU
UTAN TURNIS IULLIMA
NECESSITATEM CONCTUN
PRAESENTIA LEGATOS
XDANDRADO PRAEMUNI
TIPLACERE QUI DENUN
TIENTUM IN POTESTATE
SENATUS AC POPULUS
PORTAS INSULAE PATE
REDDAT PRAESIDIUM
SITUTELAM ALIENAE RECT
NISUUM REGNUM
UELIT PLACERE EUNDEM
SECENSEREM ULTORE RI
USA BANDRODORO
QUAM A BHIERONIMO
REPETUM LIBERTATEM AB
AD CONTIONEM LEGATI
MISSI SUNT SENATUS

INDE HABERI COEPTUS EST
QUOD SI CUI REGNANTE
HIERONE MANSERAT PU
BLICUM CONSILIUM ITA
POST MORTEM EIUS ANTE
EAM DIEM NULLA DERE
NEQUE CONVOCATI NEQ
CONSULTI FUERANT UI
DENTUM AD ANDRADO
RUM ESSET IPSUM QUIDEM
MOVEBAT EIECTUM CO
SENSUS EIUS CUM ALIA COE
CUPTAE URBIS PARTEM TUM
PARS INSULAE VETUSTIS
SIMA PRODITA ATQ
ALIENATA SED EVOCATU
EUM ABLEGATIS DAMARI
TAE UXOR FILIA HIERONIS
INFLATA ADHUC REGIS
ANIMIS AC MULIEBRIS PU
RITAS ADMONEIS AEPE
USURPATAE DIONYSII TY
RANNI VOCIS QUAE PEDI
BUS TRACTUM NON IN
SIDENTEM EQUO RELIN
QUERET TYRANNIDEM

DIXERIT DEBERE FACILE
ESSE MOMENTO QUO
QUIS UELIT CEDERE POS
SESSIONEM AC NE FOR
TUNAE FACERE ET PARARE
EAM DIFFICILEMQUE
ARDUUM ESSE PALUM
SUMERE AD CONSULTAN
DUM AB LEGATIS EQUITE
RET URBAD ARCESSENDOS
SEX CENTENIS MILITES
QUIBUS SI PECUNIAM
REGIAM POLLICITUS ES
SET OMNIA IN POTESTA
TE EIUS FUTURA HAEC
MULIEBRIA CONSILIA
ANDRANODORUS NEQ
TOTUS PERNATUS EST
NEQUE EX TEMPLO AEREE
PITUITO REMADOPES
ADFECTANDAS RATUS ES
SE IAM SIN PRAESENTIA
TEMPORI CESSISSET TA
QUE LEGATOS RENUNTI
ARE IUSSIT FUTURUM
SE IN SENATUS AC POPU

lispotestatepostero die
luce prima patefactis
insulae portus in fo
rum achradine uenit
ibi; nam concordi
ae ex qua pridie pol tae
nus conti onatus erat
descendi lo rationem
q. eam orsus esset qua
primum cuncti onis
suae uenia impetrabilis e
nim clausas habuis
se portas non separa
tem suas res a publicis
seisiri cti; ssi mul cla
distimentem quifi
nis ex aedibus esse sesti fu
turus utrum
quod satis quod ossatis
libertatis fore con
tentum nec exty rannI
essentanqui cumq.
aut propinqui tatem aut
ad finitatem aut aliquis
ministeri; s regiam
conti; issentanqui

Cumq. aut propinqui
tatem aut finitatem aut
quis ministeri; s regi
am comti; issentali
en ex culpa re; truci
darentur postquam
animaduerti; eos qui
liberassent patri; am
seruare etiam mli bera
tam uellent quaeundi
que consuli animedi
is non dubitas sequin
et corpus suum ei ce
ra omnia quae suae
fidei tutelae quees
sent quoniam eum ty
quimandasset suus
furor absumpsisset
patriae resti; tueret
conuersus deinde
ad interfectores ty
rannidis nomine ap
pellans theodotum
ac; sos in facinus inqd
memorabile fecisti;
sed mihi credite inco

athauestra gloria non
dum perfecta est peri
culum q· ingens manet
nisi face i concordi
a e consulitis ne libe
re referatur respost
hanc oratione mela
ues portarum pecuni
aeq· regiae ante pedes
eorum posuit atq· illo
quidem die dimissi ex
contione laeti ci rca
fana omnia deum sup
plicauerunt cum con
iugib· ac liberis pos
te rodie comitia pre
torum creandis ha
bita creatus in primis
andranodorus cete
ri magna ex parte in
terfecto rege tyranni
duos etiam absentes
sopatrum medin omne
en fecerunt qui audi
iis quae syracusis ac
taeranti pecuniam re

qiamque in leontinis
eratsyracusis deuec
tam quaestoribus ad
ipsum creatis rad
derunt et eaq· insula
erat ac hradina mitra
dita est muri quae ex
pars quae abceteratur
beni mis firmo mu
nimento interscep
ebat insulam consen
suomnium deplecta
est secuta celeteres
res hanc in ex tio
nem animorum ad
libertatem quem
pocrates atque eppi
cides audita morte
tyranni quam hippo
crates etiam nuntio
interfecto celare uo
luerat desertiam ili
tibus quia iniustissi
mum ex presentib⁹
uidebatur syracusas
redierunt sine suspe

TIO BUERS REN LURTI
QUAM NOUANDI RES
AB QUAMOCCASIO
NEM QUAERENTES PRE
TORES PRIMUM DEIN
PER OSSE NATUM DE
UNI AB HANNIBA
LE SEMISSOS PRAEDICAN
AB HIERONYMUM
QUAM AM CUM AESO CI
UM PARUISSE IMPERIO
EIUS CUIUS IMPERATOR
SUUS UOLUERIT UELLE
AD HANNIBALEM RED
RE CETERUM EU
IERIUUM NON SIT
UACANTIBUS PASSIM
PER OTAM SICILIAM RO
MAM NISI PETEREUI
PRAESIDENTIA QUI
QUO LOCRO SIN ITALIAM
PERDUCANTUR CRATI
AM MAGNAM EOS PAR
UA OPERA APUD HANNI
BALEM INTUROS FACI
LE RES IMPETRATA AB

RECENTIA DUBIOS REOS
CUM PERICULO SUMMITTIS
TUM EC, ENTES EOS DEM
XIQUE EXTRACTES CULPIET
BANTIS ED QUOD UOLEBAN
NON QUANDO AUXILIO
OPUS ERAT NEQUE RES PE
DIE BANTUR TEMPUS UIDE
NES MILITARIS EXOSIA
ET MILITIBUS NUNC U
APUD EOS IPSOS NUNCIT
APULIAM TRANSFUGAS QUO
RUM MAXIMA PARS EX
NAUALIBUS SOCIIS ROMA
NORUM ERAT NUNC ETI
AMA PULLI NFIMAE PLEBIS
HOMINES CRIMINA SE
REBANTIUS SENATUM
OPTIMATES QUE UI MOLIRI
CLAM EOS ATQUE STRUERE
UTI SYRACUSAE PERSPECI
EM RECONCILIATAE SO
CIETATIS IN DICIONE RO
MANORUM SINT DEIN
FACTO AC PAUCIS AUCTO
RES POEDERIS PRENOUA

Ti dominentur missa cidi
entis credendis q. op
portunx multitudoma
rinde ssyracusas
comitia habentur
orsolum sempronium
dextrum rerum sciam
dranadoro etiam prae
bebaiquifessus landē
uxoris uocib. monen
tis numen illud esse tem
pus occupandi res dum
turbata omnia nova
atq. incondita liberia
tis essent dum recissu
pendis passus obuersa
retur miles dum ab
hannibale missi duces
adsuetum militib. iuua
re possent inceptacu
themisto cui gelonis
filia nupta erat rem co
sociatam paucos post
dies aristonicui dam
tragico actori cuiet
alia arcana comminis
tere ad quae rationcu
ta ea ferit huic ege
nus et fortuna ho
nestae rant nec ars
quia nibrita lex pulgre
cos pudor este de
formabat aquiefidē
potiorem q. ratus quā
patriae debebat in
dicium ad praetores
deferi qui ubi rem
haut uanam esse cer
tis indiciis conperer
consultis senioribus
et auctoritate eorum
praesidio ad fores po
sito ingressos curiā
themistum atq. andra
nadorum interfece
runt et cum tumul
tos abre inspeciem
ac rociorcausa malis
ignorantibus ortus
esset silentio tandē
facto in decem inci
riam introduxer

QUICUMORDINE
OMNIAEDOCUISSET
ETPRINCIPIUMCONIU
RATIONISFACTUMABHAR
MONIAEGELONISFILIAE
NUPTIISQUIBUSTHEMIS
TOIUNCTAESSETAFRORU
HISPANORUMQUEAUXI
LIARESINSTRUCTOSAD
CAEDEMPRAETORUM
PRINCIPUMQ·ALIORUM
BONAQUEEORUMPRAE
DAEFUTURAINTERFECTO
RIBUSPRONUNTIATUM
IAMMERCENNARIORU
MANUMADSUETAMIM
PERIISANDRANADORIPA
RATAMFUISSEADINSU
LAMRURSUSOCCUPAN
DAMSINGULADEINDE
QUAEPERQUOSQUEAD
GERENTURTOTAMQUE
UIRISARMISQ·INSTRUC
TAMCONIURATIONEM
ANTEOCULOSPOSUITET
SENATUIQUIDEMTAM
IURECAESIQUAMHYERO
NIMUSUIDEBANTURAN
TECURIAMUARIAEATQUE
INCERTAERERUMMUL
TITUDINISCLAMORERAT
QUAMFEROCITERMINI
TANTEMINUESTIBULO
CURIAECORPORACON
IURATORUMEOMETU
COMPRESSERUNTUISI
LENTIESINTEGRAMPLE
BEMINCONTIONESE
QUENTUR
SOPATROMANDATUM
ABSENATUETXCOLLE
GISUTUERBATECERITIS
TAMQUAMREOSAGE
BANTEACTAUMORSUS
QUAECUMQ·POSTHIE
RONISMORTEMSCELES
TAEQUEIMPIEFACTAES
SENTIANDRANODORU
ACTHEMISTUMARGU
ITFECISSETQUIDENIM
SUASPONTEFECISSEHI
ERONIMUMPUERUM

xcuix dum pubescen
tem facere potuisset
uitores ac magistratios
ejus subalienari nuidix
regnasse itaque annan
te hieronymum aut
certe cum hieronimo
ferire eos debuisset
aut illos debilitasiam
morti destinatos que
alia noua scelera post
mortem tyranni mo
litos palam primo cum
clausi sandranodorus
insulae portis heredi
tatem regni creuerit
et quae procuratorte
nuerat prodomino
possederit prodi tus
deinde abeis qui inin
sula erant circum
sessus abuniuersis
uitate quae exchrado
nam tenuerit nequi
quam palam atq; aper
te petit um regnum

clamei doloadf[illegible]es
tareconatussit[illegible]et
beneficio quidem at
que honore potuerit
uincicum in terlibe
ratores patriae insi
diatoripse libertatis
creatus esse tpraetor
sed animos eis regi
os regias conluces
fecisse alteri hiero
nis alteri geronis fili
as nuptas sub hanc uo
cem ex omnibus parti
bus con tionis clamor
oritur nullam ex eum
uiuere debere debe
re nec quemquam
superesse tyranno
rum stirpis a natura
multitudinis est aut
seruithumiliter aut
superbe dominatur
libertatem quae me
dia est nec sup eremo
dice nec habere scit

EINONFERMEDESUNT
IRARUMINDULGENTES
MINISTRIQUIXUIDOS
XTQ·INTEMPERANTES
PUBLICIORUMANIMOS
ADSANGUINEMETEXE
DESINSRITENISICUTU
EXTEMPLOPRAETORES
ROGATIONEMPRONU
CXPUNTXCEPTAQUE
PXENEPRIUSQUXM
PROMULEXIXESTUT
OMNESREGIXESTIRPIS
INTERFICERENTUR
MISSIQUEXPRXETORI
BUSDEMXRATHAMHIE
RONISETHARMONIXT
GELONISFILIXMCONIU
GESANDRANXDORIET
THEMISTIEUINTERFE
CERUNTHIERXCLIXERAT
FILIXHIERONISUXOR
ZOÏPSIQUILEGATUSAB
HIERONYMOXDREGĒ
PTOLOMEUMMISSUS
UOLUNTARIUMCOSEI

UERATEXILIUMEXAM
XISEQUOQUEUENIRE
PPXESCISSETINSACRX
RIUMADPENATESCON
FUGITEUMDUABUSFILI
XBUSUIRGINIBUSRESO
LUTISCRINIBUSMISERX
BIQUE XLIOHXBITU
ETADEXLDDIDITPRXE
CESNUNCPERMEMO
RIAMHIERONISPATRIS
GELONISQUEFRATRIS
NESEINNOXIAMINUI
DIAHIERONIMICONFLA
GRARESINERENTNihil
SEEXREGNOILLIUSPRXE
TEREXILIUMUIRIHABE
RENEQ·FORTUNAM
SUAMEXDEMUIUO
HIERONOMOFUISSE
QUAMSORORISNEQUE
INTERFECTOEOCAUSX
EXNDEMESSEQUIDQUOD
SIANDRANADOROCON
SILIXPROCESSISSETILLX
CUMUIROFUERITREG

NATURAS IBI CUM CETE
RIS SERUIENDUM SIQUIS
ZOSIPPO NUNTIET INTER
FERTUM HIERONUMU
AC LIBERA SYRACUSAS
QUI DUBIUM ESSE QUIN
EXEMPLO CONCESSU
RUSSIT NAUEM ATQ · IN
PATRIAM REDITURUS
QUANTUM SPES HOMI
NUM FALLIT INLIBERATA
PATRIA CONIUGE MEIUS
AC LIBEROS DEUITADI
MI EXREQUITO PSIANTES
LIBERTATI AUT LEGIBUS
QUOD AB SECUI QUAM
PERICULUM ASOLAAC
PROPE UIDUAE PUELLIS
IN ORBITATEM DECE
DENTIBUS ESSE ATENT
PERICULI QUIDEM NIHIL
ABSET IMERE INUISAM
TAMEN SI RE MREGIA
ESSE ABLEGARENTER
GO PROCUL ABSYRACU
SISSICILIAQ · ETLA

TARIA LEXANDRIAM U
BERENTADUIRUM UXO
REM AD PATREM FILIAS
AUERSIS AURIB · ANIMIS
QUE CASSAE NE TEMPUS
TERRERENTUR FERRUM
QUOS DAM EXPEDIEN
TES CERNEBAT UIM
OMISSIS PROSE PRE
PUELLIS TUIS ALTEM
PARCERENT ORAREIN
STITIA QUAE TATEET
AM HOSTES IRATOS ABSTI
NERE NEU TYRANNOS
ULCISCENDO QUAE ODIS
SENIS CELERA IPSIUM
TANTURIN TER HAEC
ABSTRACTA MAPENELA
TIBUS IUGULANTI NUIS
CINES DEINDE RESPER
SAS MATRIS CRUOREM
PETUM FACIUNIQUE
ALIENATA MENTE SIMUL
LUCTU METUQ · UELUT
CAPTAE FURORE OCCUP
SUS E EX SACRARIO PRO

RIPUERUNTUISIEFFUGI
UMPATUISSETINPUBLI
CUMIMPLETURAETUR
BENTUMULTUFUERIN
TUMQUOQ·HAUTMAG
NOAEDIUMSTIPATIO
INTERMEDIOSTOTAR
MATOSALIQUOTIENS
INIECTOCORPOREUA
SERUNTTENENTIBUS
QUECUMTOTACIAMUA
LIDAEELUCIANDAEMA
NUSSESENTISEEERIPU
ERUNTTANDEMUOLNE
RIBUSCONFECTAECU
OMNIAREPLESSENT
SANGUINEEXANIMES
CORRUERUNTCAEDE
QUIDESEMISERABILEM
MISERABILIOREMEXSU
FECTQUODPAULOPOST
NUNTIUSUENITTMUTA
TISREPENTEADMISERI
CORDIAMANIMISNEIN
TERFICERENTURIRADE
INDEEXMISERICORDIA
ORTAQUODADEOFESTINA
TUMADSUPPLICIUMNE
QUELOCUSPENTENDI
AUTREGRESSUSABIRARE
LICTUSESSETTTAQUETRE
MEREMULTITUDOET
INLOCUMANDRANADO
RIATHEMISTINAMAM
BOPRFUERANTCOMI
TIAPOSCEREQUENE
QUIAQUAMEXSENTEN
TIAPRAETORUMFUTU
RAESSENTSTATUSESSEN
STATUTUSESSENTCO
MITIISDIESQUONENEC
OPINANTIB·OMNIBUS
UNUSEXULTIMATUR
BAEPICYDENNOMINA
UITTUMINDEALIUSHIP
POCHRATEMCREBRIO
RESDEINDEHAECUOCES
ETCUMHAUTDUBIOAD
SENSUMULTITUDINIS
ESSEETERATCONFUSA
CONTIONONPOPULARI
MODOSEDMILITARIQUO

QUE IURBIS
MAGNA EXPARTE EIAM
PERFUGIS QUI OMNIA
NOUARE CUPIEBANT PER
MIXTUS PRAETORES DIS
SIMULARE PRIMO ET
TRAHENDA REE SSE POS
TREMO UICTI CONSEN
SUET SEDITIONE MME
TUENTES PRONUNTI
ANTE OS PRETORES NEC
ILLI PRIMO STATIM CRE
ATI NUDARE QUI DUEL
LENT QUAM QUAM AE
GRAE FEREBANT EI DE
INDUTIIS DIERUM DE
CEM LEGATOS ISSE AD SP
PIUM CLAUDIUM ET IN
PETRATI SENILIOS QUI DE
FOEDERE ANTIQUO RE
NOUANDO AGERENT
MISSOS AD MURGANTI
AM TUM CLASSEM NAUI
UM CENTUM ROMANIS
HABEBAT QUONIAM E
UADERENT MOTUS EX

CAEDIBUS TYRANNO
RUM ORTIS SYRACUSIS
QUO QUE EOS AGERE INO
UA ATQUE INSOLITA LI
BERTAS OPPERIENS
PEREOS DEM DIES CU
AD MARCELLUM UENI
ENTE MINSICILIA MLE
GATI SYRACUSANORUM
SI AB APPIO ESSENT AU
DITIS CONDICIONIBUS
PACIS MARCELLUS POS
SE REM CONUENIRE
RATUS ET IPSI LEGATOS
SYRACUSIS QUI CORA
CUM PRAETORIBUS
DE RENOUANDO FOE
DERE AGERENT MISIT
ET IAM BINE QUAE QUA
EADEM QUIE SACTRAN
QUILLITAS ERAT POST
QUAM PUNICAM CLAS
SEM ACCESSISSE PACH
NUM ALLATUM ESSE
DEMPTO TIMORE HIP
POCRATES ET EPICIDES

NUNCA PUI MERCENNA
RIOS MILITES NUNCA
PUI TRANSFUGAS PRO
DI ROMANOS SYRACUSAS
CRIMINABANTUR
ALIQUEROA PPIUS NAUES
AD OSTIUM PORTUS QUI D
ALIAE PARTIS HOMINIB.
ANIMUS ACCEDERE IN
STATIONE HABERE COE
PIUNCENSIS INSPECIEM
CRIMINIBUS UANI SAC
CESSERAT FIDES AC PRI
MIEI XIM TUMULTUOSE
DECURRERAI MULTITU
DO AD PROHIBENDOS SI
INTERRAM XE CREDE
RENTURIN HAC IURBA
TIONE RERUM INCON
TIONE UOCARI PLACUIT
UBI CUM ALIIS ALIO TENE
RE NI NEC PROCUL SEDI
TIONE RES ESSE TA POI
LONI DES PRINCIPUM
UNUS ORATIONEM SA
LUTI REMUTINATI ITEM

PORE HABUIT NEC SPEM
SALUTIS NEC PERNICIEM
PROPIOREM UMQUAM
CIUITATI ILLI FUISSE SIENI
UNO ANIMO OMNES
UEL AD ROMANI SUE LAD
CARTHAGINIENSES IN
CLINENTI NULLIUS CIUI
TATIS STATUM FORTUNA
TIOREM CREATIOREM
FORE SI ALIA ALIO TRAHANT
RES NON INTERPONENDOS
ROMANOS Q. BELLUM
ATROCIOS FORE QUAM
INTER IPSOS SYRACUSA
NOS CUM INTRA EOS DE
MUROS PARSUM AQUE
SUOS EXERCITUS SUAR
MAS UOS HABITURAS IT
DURE STIMQUE UTI DEM
OMNES SENTIANT SUM
MAUI AGENDUM ESSE
UTRA SOCIETAS SIT UTILIS
OREM LONGE MINO
REMACLE ORES MONE
TI CONSULTATIONEM ES

se sed tamen hieronispo
tius quam hierunt imi
auctoritatem sequen
dam in soc iis legendis
uel quinquagintaan
nis feliciter experiam
amicitiam nunc incoç
ni tae quondam infide
li praeferendam esse
etiam momenti aliqui
ad consilium quod
carthaginiensibus im
pax nec ari posset ui
nonutiq· in praesen
tia bellum cum eis gê
ratur cum romanis
ex emplo ui pacem
aut bellum habendu
quominus cupiditatis
ac studii sui sit ratio
habere eo plus auctio
ritatis habuit adiectu
est praetori b· ac delec
tis senatorum milia
re etiam consilium
iussi et duos ordinum
praefecti q· auxiliorũ
simul consulere cum
sae pe exactare sessei
mae nis certaminib·
post remo qui a belli
cum romani gerên
di ratio nulla appare
bat pacem fieri placuit
mitti quae cum eis leg
tos ad rem confirmã
dam dies haut ita multi
intercesserunt cum
ex leontinis legati s
praesidium finibus suis
orantes uenerunt
l· q· ãe legatio per op
portuna uis ad multi
tudinem in condita
actum multos amexo
nerandam ducesq·
eius ablegandos hip
pocrates praetor dicê
re eo transfugas ius
sus secuti multi ex mer
cennariis auxiliisqua
tuor milia armatorum

effecerunt et mittendi
bus et missis sex letaex
pedito fuit nam et illis
quod iam diu cupiebant
nouandi res occasio
data est et hisentinam
quandam urbis ratiex
haustam laetabantur
ceterum leuauerunt
modo in praesentia
uelut corpus aegru
quo mox in grauiore
morbum recce de
rei hippocrates
enim finitima pro
uincia romana
primo furtiuis excur
sionibus uastare coe
pit deinde cum atti
endos socio rum agros
missum ab appio pre
sidium omnes et om
nib copiis impetum
in oppositam statio
nem cum exedemul
torum fecit quae ecu

esset nuntiata marcel
lo legatos ex templo
syracusas misit qui
pacis fidem rumpentes
sedicerent nec belli de
futura mum quam de
causam nisi hippocra
tes atq epicydes non
ab syracusis modo
sed tota procul sicilia
ablegarentur epicy
des neautres crimi
nis absentis fratris
praesens esset aut de
esset pro parte sua co
citando bello profec
tus et ipse in leontinos
qui asat is eos aduers
pr conciatos cerne
bat uerlere et etiam ab
syracusas coepit nam
illaeos pacem pepigisse
cum romanis ut qui ecu
que populi sub regibus
fuissent et sua edicio
nis essent eneciam li

beratos contentos es-
se nisi etiam regnent
ac dominentur renun
tiandum iure esse
leontinos quoq; aequo
censerent liberos esse
uel quod insolo urbis
sua ty rannus cecide
rit uel quod ibi primu
conclamatum adh
bertatem relictisque
regiis ductu absyra
cusas concursum
itaque ad tempus
id de foedere esse aut
lege meam foederis
non accipiendam
facile multitudini per-
suasum legatisque
syracusanorum et de cle
de statione romana
quaerentibus et hip
pocratem atq; epicide
abire seu loco rosseu
quo alio mallent dum
modo sicilia cederet

luentibus ferociter
respondisset neq;
mandasse se esse syracu
sanis ut pacem prose
cum romanis facerent
neque teneri alienis
foederibus haec ad
romanos syracusa
ni detulerunt abnu
entis leontinos in
suam potestatem esse
que intecto secum
foedere bellum ro
manos cum iis ges
turos neque esse se
de futuro sei bello
itaut in potestatem
redactis suae rursus
dicionis esset is cui
pax conuenisset
marcellus cum om
ni exercitu profec
tus in leontinos ap
propioque accito
ut altera pars ad
gredere turantio

ARDOREMILITUMESTI
USUSABIRAINTERCŌDI
CIONESPACISINTERFEC
TAESTATIONISULTRIMO
IMPETUURBĒMEXPUG
NARENTHIPPOCRATES
ATQUEEFFICEIDESPOST
QUAMEXPLORATUROS
REFRINGIQUEPORTAS
UIDĒREINARCEMSE
SECUMPAUCISRECE
PERENDECLAMNOCTE
HERBESUMPERFUGI
UNISYRACUSANISOC
TŌMILIUMARMATŌ
RUMAGMINEPROFEC
TISDOMOADMYRIAN
FLUMĒNUNTIATUSOC
CURRITCAPTAMURBĒ
SESECETERAFALSAMIX
TAUERISFERĒNSEXE
DEMPROMISCUAM
MISSUMATQUEOPPI
DANORUMFACTAM
NECQUICQUAMPUBE
REMARBITRARISUPER

ESSEDTREPTAMURBE
BONALOCUPLETIUM
DONATAADNUNTIUM
TAMTROCEMCONSTI
TITAGMENCONCITA
TISQUEOMNIBUSDU
CESERANTAUDĒMSD
SISAEDINOMINIS
QUIDAGERENTCON
SULTABANT
ERRORISPECIEMHAUD
UANAMMENDACIO
PRAEBUERATVERBERA
TAESECURIPERCUSSI
TRANSFUGAEADDUO
MILIAHOMINUMCE
TERUMLEONTINORUM
MILITUMQUEXHORUM
NEMOPOSTEAPTAM
URBEMUOLATUSFUE
RATSUAEQUOMNIAEIS
NISIQUAEPRIMUSTU
MULTUSTEAPTAEURBIS
ADSUMSERATRESTITU
EBANTURNECUMLEON
TINOSIRENTPRODITOS

ad eaedam commilitio
nes querentes per pe
lli potuere neu ideo de
loco certiore mnlm
tium ex specia reni
cum ad defectionem
inclinatos animos
cernerent praetor
es set etiam motum haul
diuturnum fore si du
cesamentia esublati
essent exercitum di
cunt mecaram ipsi cui
paucis equitibus her
be sum profiscun
tur spe territuis omni
bus per prodition em
urbis potiundae quod
ibi frustra eis fuit in
ceptum uigendum
rati postero die mecā
ris castra mouentui
herbesum omnibus
copiis oppugnarent
hippocrates et epici
des nontam tutum pri

ma specie quam unum
spe undique abscisa
consilium esse rati ut
semilitibus permitte
rent et ad suetis mag
na ex parte sibi ipsi
tum fama caedis com
militonum accensis
obuia magnitudine
dunt prima fortes q
nadcretensium
erant qui apud hiero
nimum meruerant
sub eis et hannibalis
beneficium habebat
capta adthrasymen
num inter romano
rum auxilia dimissi
q. quos ubi ex signis
armatorum habitu
quae cognouere hip
pocrates atq. epicy
des ramos oleae ac
uelamenta alia supplici
um porrigentes
orare ut reciperen

seseuirecipere nisese
receptos iuxta rentur
neu prodere nis ira
cusanis aquibus ipso
mox trucidandi fr. de
derentu renimue
ro conclamantibo
numuianimum ha
berent omnem se
cum illis fortunam
subiturosinter hoc
conloquium signa
consistere unt tene
batur q. ac men nec
dum quae moraecau
sae fore ipe ruenerat
adduces post quam
hippocrates enixq. epiey'
de peruasit rumor re
mitus que toto ac mi
Nec erat haut dubiae
adprobantium adue
tumeorum ex tem
plo praetores ciuita
tis equis ad primas ic
na per rexerunt qui
mos illo sequxe ii cen
tiacretensium esset
rogitantes con loqua
serendo cum hoste
in iussuque praeto
rum miscendi eos ac
minis uo conprehen
dunt inicique extemplo
jusserunt hippocra
tis ad quamuocem an
tus ex tem plo primum
ac rentibus clamores
torius de inde excep
tus abalii sunt facile sid
tratendere nti appare
re tei stimendum es
se olli cium cer tiq.
rerum sua rumme
caramunde profec
tierat referri sig na
jubent nuntiosque
de statu praesentis
racusas mittunt frau
dem quoq. hippocrates
addit inclinatis ado
nem suspicionem an

MISET CRETENSIUM QUI
BUSDAM ADHINERAIN
SIDENDAM ISSIS
( )ELUTI INTERCEPTAS LITTE
RAS QUAS IPSE COMPO
SUERAT RECITAT PRAETO
RES SYRACUSANOS MAR
CELLO SECUNDUM SA
LUTEM UTI SOLEIS CRIP
TUM ERAT RECTE EUM
ATQUE ORDINE FECIS
SEQUOD INLEONTINOS
NULLI PEPERCISSET SED
OMNIUM MERCENNA
RIORUM MILITUM EAN
DEM ESSE CAUSAM NEC
UMQUAM SYRACUSIS
QUIETURAS DONEC
QUICQUAM EXTERAD
RAM AUXILIORUM
AUT IN URBE AUT IN EXER
CITU SUO ESSET NEQUIE
DARET OPERAM UT EOS
QUI CUM SUIS PRAETO
RIBUS CASTRA DOMI
NE HABERENT

IN SUAM POTESTATEM
REDIGERET ACSUPPLI
CIO EORUM LIBERARET
TANDEM SYRACUSAS
HAEC CUM RECITATUS
SENT CUM TANTO CLA
MORE ADARMADIS
CURSUM ESTUI PRAE
TORES INTER TUMULTU
PAUIDIA BEQUITAVE
RINI SYRACUSAS EINE
FUGA QUIDEM EQUORU
SEDITIO CONPRESSA
EST IN PELUSQUE INSY
RACUSANOS IMILITES
FLEBAT INTECABULLO
TEMPERATUM FORET
NI EPICYDES ATQUE
HIPPOCRATE IRAEMUL
TITUDINI SOBUIAMIS
SENT NON AMISERICOR
DIA AUT HUMANO CON
SILIO SED NESPEM RED
TUS PRAECIDERENT
SI BI ET CUM IPSOS SIMUL
NULLIS FIDOS HOSTES

Simul opsidesium
cognatos quoque
eorum atque amicos
tanto merito primu
deinpignoresibico
cilia rent exterruq·
quam una alun leuiau
ramobileuolgus es
sel mihi tem nanci
exeo numero qui
in leonti nis circum
sessierant subor
nant ui syracusas
ferferre nuntium
conuenientem eis
quae ad my las falso
nuntiatae rant auc
torem que see exhi
bendo acue lut uisa
quae dubiae rant
narrando acue lut
uisa quae dubiae rant
narrando concita
rent iras hominum
huic nona putuol
sum modo fides fu

lis et senatum quo
que incuriam ini ro
ductu simonui habu
uanti quidam hom
nes palam ferre per
bene de lecta mini le
onti nis esse uari
romanorum ean
dem sii intrassent
syracusas aut foedi
oraetiam quo ma
ius bi auari tiae pr
mium esset factu
ros fuisse ita quae clau
dendas conctipor
tas set custodiendas
urbem censere sed
nonabis demom
nis temere neceos
demodisse ad mi
liare senusomne
partem q· maenam
pleuisinu sumesse
nomen romanum
praetores optimati

umq· ꝑaucisquamquam
inflatiuanoruntio
eranimenadprosꝑus
ꝑraesentiusq· malum
cautioresessecetiam
adhesꝑaꝑtumeranꝫ
hippocratesatqueesꝑ
cidesserebantiurq·
conloquiaperꝑropin
quospopulariumqui
inexercituerantut
portasaperirentsine
renitquecommunem
patriamabdefendiab
impeturomanorum
iamunisꝑoribushe
xaꝑtiaperticoepit
eranirecipicumꝑrae
toresinterueneriꝫ
etꝑrimoimperiomi
nisquedeindeaucto
ritatedeterrendo
postremoutomnia
uanaerantoblitꝫma
iestatisꝑraecib· age
bantneprohibentpa

triamtyranniante
satellitibusetum cor
ruptoribusexercitus
sedsurdaeadhomni
umauresconcitatae
multitudinisera
necminoreinstatu
quamforisportaeꝑ
fringebantureffrac
tisq· omnibustumdex
hastatorumagmen recep
tumestꝑraetoresin
achradinamcumiu
ventutepopulariu
confugiuntmercen
nariumilitesperfugae
queetquitquitregio
rummilitumsyracu
sisetatagmenhostiu
augentitachradinae
quoqueprimoimpetu
capiturꝑraetorumq·
nisiquiintertumultu
effugerunttomnes
interficiunturnox
caedibusfinemfecit
postetodieseruitad

159

pilleum uocatiet car-
cere uinctiemissi cō-
fusaquehaec omnis
multitudo hippocra-
tenatq· epycidencre-
antipraetoressyra-
cusaeq· cum breuetē
pusliberias adfulsis
setinantiquam seruil
tutem recciderant
haec nuntiata cum
essent romanis ex
leontinis motasunt
extemplo castra ad
syracusas eta bappio
legati per portum mis
si forte inquinquere
mierat praemissaqua
dri remis cum intras
set faucesportusca
piur legatiaegreef
fugerunt etiamno-
modopacis sed nebel
lum quidem murare
licuerant cum roma
nus exercitus adoly

pium iouis templum
est mille et d· passus
aburbe castra posuit
indequoq· legatos
praemittit placuitquib·
ne intrarent urbē
extra portam hippo
cratesatq· epicydes
obuiam cum suis pro
cesserunt romanis
oratorno bellum
sesyracusanis sed
opem auxiliumq· ad
ferre alteutisquiex
media caede elapsi
perfugerint adsee
eis quimetu oppressi
foedioremnon exi
tiosolum seetiam
morteseruitutem
patiantur nec caedē
nefandasociorum
inultam romanos
passurositaq· si eis
quiadseperfugerunt
tutus in patriam pa

IAM REDITUS PATERET
CAEDIS AUCTORES DEDA
TURET LIBERTAS LEGES
Q. SYRACUSANIS RESTITU
ANT URNI HIL ARMIS
OPUS ESSE SI EX NONFI
ANTIQUI CUMQUE INNO
RASTI BELLO PERSECUTU
ROS ADEXERCIET
DES SIQUA ADSEMANDA
TA HABERENT RESPON
SUMEI SAPTI SED AUROS
FUISSE CUMINEORUM
ATQUOS UENERINIMA
NURES SYRACUSANA
ESSET TUM REUERTI
RENTUR SI BELLO LACES
SENTIPSA REINTELLEC
TUROS NEQUAM QUA
IDEMESSE SYRACUSAS
XLEONTINOS OPPUG
NARE ITALEG MISSRELIC
TIS PORTAS EIXUSTINDE
TERRAM ARIQUE SIMUL
COEPTAE OPPUGNARI SY
RACUSAE TERRAABHE

XAPYLO MARIAABACHRA
DINA CUIUS MURUS FLUC
TUADLUITURET QUIASI
CUM LEONTINOS TERRO
REACPRIMO IMPETU
CEPERANT NON DIFFIDE
BANT UASTANDIS ECIU
QUE SPATIO URBEM PAR
TEALIQUAS EI NUASUROS
OMNEM APPARATUM
OPPUGNANDARUM
URBIUM MURIS ADMO
UERUNT ET HABUISSET
TANTO IMPETU COEPTA
RES FORTUNAM NISI
UNUS HOMO SYRACU
SIS EXTEMPESTATEM
FUISSET ARCHIMEDE
SI SERAT UNICUS SPEC
TATOR CAELI SIDERUM
QUEM RARA BILI ORTAME
INUENTORAE MACHINA
TORBELLICORUM IOR
MENTORUM OPERUM
QUEQUIBUS HOSTES IN
GENTI MOLE AGERENT

160

ipse per leuem momento
ludificare turmus
per inæqualis ductus
colles per æquales æ
difficilia aditus sub
missa quæ dam eque
plani sua lib· adire
possent cuique exp̃m
usum est loco itaque
nere omnitorm en
torum instruxit ac
radinæ murum qu
uitante die tum est ma
ria lum q· rex quinq·
remibus marcellus
oppug nabat excele
ris nauibus sagitta
rij fundi tores q· eue
hi ese tiam quorum
telum ad remittendu
inhabile imperitis est
uix quemquam sine
uolnere consistere
in muro patiebant q̃
hi quia sta mis sili
bus opus est procul

muro tenebant naues
iunctæ aliæ binæ a
quinqueremes dem ſ
tis interioribus remis
ut latus later i ad plæ
retur cum exteriore
ordine remorum
uel una naues agerent
turtur res conth̃bu
læ machinamenta
quæ alia quatiendis mu
ris porta bant aduer
sus hunc naua lex ſ
paratum archimedes
uariæ magnitudinis
tormenta in muris
disposuit in eas quæ
procul erant naues
saxa ingenti pondere
re emittebat propri
ores leuioribus eo
que magis crebris ſpe
te bat elis post remo
ut suum uolnere in
tacti tela in hostem
ingererent murum

AB IMO AD SUMMUM
CREBRIS CUBITALIBUS FE
RE QUE IS APERUIT PER
QUAE CAVA PARS SAGITTIS
PARS SCORPIONIB· MODI
CIS EX OCCULTO PETEBAN
HOSTEM QUAE PROPIUS
QUAEDAM SUBIBAN INA
UES QUO INTERIORES IC
TIBUS TORMENTORUM
ESSENT INEA STOLEN NŌ
ESUPER MURUM EMI
NENTE FERREA MANUS
FIRMAE CATENAE IN DŌ
CATA CUMINIECTA PRO
RAE ESSET GRAUIQ· LIBRA
MENTO PLUMBI RECEL
LERE TAD SOLUM SUSPEN
SA PRORA NAUEM IN PUP
PIM SIT ATTOLLEBAT DEIN RE
MISSA SUBITO UELUTEX
MUROCAP DENDEMNA
UEM CUM INGENTI RE
PIDATIONE NAUTARUM
NAUN DEAD FLICEBANT
UTETIAM SI RECEPTA REC

CIDERANT ALIQUANTŪ
AQUAE ACCIPERET ITAM
RITIMA OPPUGNATIO EST
ET ELUSA OMNIS QUAE IN
SESE AD UERSA UTTO TIS
UIRIBUS TERRA ADGRE
DERENTUR SED EX QUO
QUE PARS EODEM OM
NE APPARATU TORMEN
TORUM INSTRUCTA
ERAT HIERONIS IMPEN
SIS CURAQUE PER MULTOS
ANNOS ARCHIMEDIS INI
CAARTE NATURAE ETIAM
ADIUUABAT LOCUPLETIQUE D
SAXUM CUI IMPOSITA MU
RI FUNDAMENTA SUN
MAGNA PARTE IAPRO
CLIUE ESTUI NONSO
LUM MISSA TORMEN
TŌ SED ETIAM QUAE PON
DERE SUO PROUOLUI
ESSENT GRAUITER IN
HOSTEM INCIDERENT
EADEM CAUSA AD SU
BEUNDUM ARDUUM

xditumin sta bilem
que ingressum pre
bebatha consilio ha
bilo quo omnis co
natus ludibrio es
set abs iste reo ppuc
nationext que obsi
dendo tantum ma ce
rete ramaliqueco
meatibus hostem pla
cuit in terim mare cel
lus cum terra fere
parte exercitus adre
cipiendas urbes pro
rectus que in motu
rerum ad carthag
nienses defecerant
helorum aique heer
besumatq dedenti
bus ipsis recipiumeca
rauicapta diruitac
diripuit ad reliquo
rum maxime est
raeusanorum ter
rorem
fere tempus et hilco

quiadpachynipro
montoriumelassem
diutenuerat adhera
clea mquamuocant
minoxanquinque et
xx milia peditum atrix
equitum xii elephan
tos exposuit nequam
quam cum quibus co
pisanteleuerat ad
pachynumelassem
et postquam a bhippo
crate occupatae stra
cusae erant profec
tus carthaginem ad
iunxisque ibi table
catishippocrati set
litteris hannibalis
quibus nisse tempus
adebatsicilhae persu
mum decus repetien
dae ipse hannibal
praesens monitor
facile perpulerat ut
quantam maxime pos
set peditum equitu

quecopiae in siciliam
traicerent iura adue
nientes heraclia mitra
icerentur inter pau
cos in dies ag rigen
tum recepti alia rum
que iuxta tum que xe
parthis carthaginien
sium erant deo ad
censae sunt spes ad
pellendos sicilia ro
manos sunt postremo
et parati qui obsidebant
turs syracusis animos
sustulerint et parte
copiarum satis defen
di urbem posse rati
ita inter se munera
belli parthi sunt tui
epicydes praeesset
custodiae urbis hip
pocrates himilco co
junctus bellum ad
uersus consulem
romanum gereret
cum x. mil. b. pedi tu
dequibus noctu eper
intermissa custo
dis locat profectus
extra circa collis
urbem ponebant
munientibus super
uenit marcellus ab
agrigento iam oc
cupato cum frustra
eo praeuenire hosti
festinans stenidis
set rediens nihilo
nus ratus quam illo
tempore ad locos syr
racusanum si biexer
citum obluum fores
et tamen meluhimil
conis poenorum
q. uiquib. nequaqua
eis copiis quas habe
bat pares set
quam poterat maxi
me intentus atque
agmine ad omnes
exsus composito
ibat forte excurs

ADVERSUS POENOS
PRAEPARATA DVERSUS
SICULOS USUI FUIT EAS
TRIS PONENDIS INCOM
POSITOS AC DISPERSOS
NANCTUS EOS ET PLEROS
QUE INERMES QUOD
PEDITUM FUIT CIRCUM
VENIT EQUES LEVICER
TAM IN EI NIL OCCUMBIT
POCRATE EXERCITU PERFU
GIT EXPLICITA DEFUGI
ENTES AB ROMANIS
CUM COHIBUISSET SUI
LOS MARCELLUS SYRA
CUSAS REDIRET POSTPAU
COS DIES HIMILCO AD
IUNCTO HIPPOCRATE
AD FLUMEN ANAPUM OC
TO FERME IN DEMITTIT
EXTRA POSUIT
SUBITUM TEMPUS
EIN VIES LONGE QUIN
TIET L EARTHACINIEN
SIUM CUM BONITARE
CLASSIS IN MAGNUM
PORTUM SYRACUSIS EXAL
TO DECURRERET ROMA
NAM IAM EM CLASSIS XXXU
REM ES LEGIONEM PRI
MAM PANHORMI EXPO
SUERE VERSUM AB
ITA LIA BELLUM A DEQUER
QUE POPULUS IN SICILIA
INTENTUS FUISSE VIDE
RI POTERAT
LEGIONEM ROMANAM
QUAE EXPOSITA PANOR
MI ERAT VENIENTES SY
RACUSAS PRAEDEHAUI
DUBIAE SIBI FUTURAM
HIMILCO RATUS VIDE
RI PIT UR MEDITERRA
NEO NAM Q POENUS
IIIIIE REDUXIT LEGIO
MARITIMIS LOCIS ELAS
SE PROSEQUENTEM TAP
PIUM CLAUDIUM PRA
CHYNUM CUM PARTE
COPIARUM OBUIAM
PROGRESSUS PERUE
NIIT NEC DUBITUS POENI

Vos Syracusis morati
sunt et bum ilcar
simul parum fidens
nauibus suis duplici
facit enumero classe
habenti bus roma
nis simulut illi nimo
racer nens nihil aliud
absuis quam inopia ad
c. rauia risociorum ue
lis in altum datus in afri
cam transmisit et hi
mil co secutus nequi
quam marcellam syr
racusas sequitur is
quum maioribus copis
iungere tur occasio
pugnandi esset post
quam ea nulla conti
gerat tutum quead
syracusas et munI
mento et turribus hos
tem cernebant fraus
traads idendo spec
tandoque eos ionem
sociorum temptaste
reret cas tra inde mo
uit utq; cumque uelit
cassetdefectionis ad
romanos spes admo
uere et exercitum ac
praesens suis resto
uentibus addere et
animos multanti
primum prodito ab
ipsis praesidio roma
no recipit ubi frumen
tum magnauis comme
tus atq; omnis gene
ris conuectierant
romanis abhanc
defensionem erecti
sunt et aliarum ciuita
tium animi praesidia
q. romana aut pelle
bantur arcibus aut
prodita per fraude
opprimebantur hen
na excelso loco ac
preruptoundique
situm locoinex
pugnabili seratum

praesidium inanare es-
ualidum praefectum
quae praesidi haut sa-
neopportunum insi-
dianti b. habebat. pi-
nari ers rideratui racere
quiplus in eone posset
decipi quam infidesi
culorum reponere
etium intenderant
eum adcauendiom
nix curam toi audi
taeproditionis defec
tiones queurbium
etclades praesidiorum
itaque nocte iuxta
parata instructaque
omnia custodiis ac
uigilis eranine ab
armis aut locosuo
miles abscedebat
quod ubi hennensi
um princi pes am ac
ti cum hi mil conede
prodi tione praesidii
animaduerterunt

nulli occasionis fraus
dis romanum patere
patier atiac endum
urbem arcem q. su-
aepotestatis aiunt
debere esse sibere
in societatem non
seruin custodiam
tradi tiessent roma
nisi itaque claues por-
tarum quereddisibi
aequo mcensentibo
nis so ciis fidem suam
maximum uinculum
esse et in asibi pro se
natum quegratias
habiturum si uolen
tes ac non coactiman
sissent in annicem ad
eam romanus se in pro-
sidio impositum esse
dicere ab imperato
re suo claues q. porta
rum et custodiam mar-
cis abeo acce pisseque
nec suo nec hennensiu

ARBITER HABERET SEI
EIUS QUI COMMISISSET
PRAESIDIO DECEDERE
AUT ROMANOS CAPITA
LES.

ET NEC LIBERORUM ELLA
SUORUM EAM PATEN
TES SANXISSET CONSU
LEM MARCELLUM HAUD
PROCUL ESSE ET AD EUM
MITTERENT LEGATOS
CUIUS TUTORIS ATQUE AR
BITRI ESSET SENATUS NE
CARETHIM SUROS
TESTARI QUESTUS VERBIS NI
HIL AGERENT OMNIA IC
TA MALIQUAM ALIBI AR
TA TISSUAE QUAESITUROS

TUM FINARIUS AD ILLIS AD
CONSULEM GRADUM
MURMURE RESIBI SAL
TEM DARENT PORRO
CONCILIUM USCHE
TORUM PAGORUM
EX DE NUNTIANTIBUS
VERSAECTUM ITA ESSET

CONSENSUM IN POSTE
RUM DIEM CONTIO POST
QUAM ABEO CONLOQUIO
IN ARCEM SE RECE
PIT CONVOCATIO QUIB
CREDO EOS QUOS AUDIS
SEMILITES INQUIT QUE
AD MODUM PRAESIDIA
ROMANA ABSCULISCIR
CUMUENTIA METO
PRESSAS INTER HOS
DIES EAMUOS FRAUDE
DEUM PRIMO BENIC
NITATE DEUESTRA IPSI
UIRTUTE DIES NOCTES Q
PERSTANDO AC PERU
GILANDO IN ARMIS UI
LASTI SUTINAM RELICU
TEMPUS NEC PATIENDO
INFANDA INFACIENDO
TRADUCI POTEST HAEC
OCCULTAM FRAUDEM U
TIOESTQUAM SI ADHUC
SUMUS CUIQUONIAM
PARUM SUCCEDIT AUT
TAE AC PROPALAM CLA

uespoꝛiarum repos
cunctquassimultra
diderimus carthā
ginienſium extem
plohennæ eritfoedi
usq; hic crudabimur
quamquegantiae
praesidium interfec
tum esinocte munā
ecraeadconsulian
dumsumptsiquannos
certioresfericulijn
stantisfacerémoꝛtā
luceconcionémhabi
turisuntaderimina
dummeconciliandū
queinuospopulum
itaq; erastinodiéaut
uestroauthennensi
umsanguinéennain
undabiturnecpraę
occupatispeculium
necoccupantesperi
culiquicquamhabe
bitisquiprioꝛstrin
xeritferrumeiusq;

uictoriaeritiuenti
ercoomnesarmati
quesignumexpecta
bitisergoinconcilio
neeroettempusquo
adomniainstructio
sintloquendoaltior
candoq; trahameū
tocasignumdedero
tummihiundique
clamoresublatotur
bamnuxditeacsier
niteomniaferroei
calcteequicquidsu
persitquisusaruuisa
utfraudemoneripos
sitiuosceresmatier
acferoserpinaprae
corceteriſuperiin
ferniquediquihanc
urbemhossacratos
lacusluciſquecolui
tistigianobisuolen
tesprophetibusadsitis
siuimandaxenonferen
daetraudibscausathoc

CONSILIO CAPIMUS PLURI
B. UOS MILITES HORTARER
SI CUM ARMATIS DIMICA
TIO FUTURA ESSET INERMES
INCAUTOS AC SATIETATEM
TRUCIDABITIS ET CONSU
LIS CONSTRAINT PROPINQUO
SUNT NEQUID AB HIMILCO
NE ET CARTHAGINIENSI
BUS TIMERI POSSIT AB HOC
ADHORTATIONE DIMISSI
CORPORA CURANTI POSTE
RO DIE ALIA ALIIS LOCIIS
AD OPSIDENDIS ITINERIBUS CLAU
DENDOS QUE OPPONITUS
EXITUS PARS MAXIMA
SUPER TERTIUM CIRCA
QUE AD SUETI ETANTES PEC
TACULUM CONTIONUM
CONSISTUNT PRODUC
TUS AD POPULUM AMA
GISTRATIBUS PRÆFECTUS
ROMANUS CUM CON
SULIS DEE AREQUSAD PO
TESTATEM ESSE NON
SUAE TPLE RAQ· EADEM
QUE PRIDIE DIXISSET
PRIMO SENSUM AEPLUS
REDDERE CIVILES DEIN
DE UNA UOCE OMNES
IUBERENT CUNCTANTI
Q· ET DIFFERENTI QUIDEM
DIFFERENTI FEROCITER
MINITARENTUR NE CUI
DERENTUR ULTRA UIM
ULTIMAM DILATURI TU-
PRAEFECTUS LOCASSE
NUMUT CONUENERAT
DEDI MILITES Q· INTEN
TI DUDUM AC PARATI ALII
SUPER NE ADUERSAN
CONTIONEM EXMORE
SUBLATO DECURRUNT
ALI ATE XITUS THEATRI
CONFERTI OBSISTUNT
CEDUNTUR ENNENSIS
CAUEA INCLUSI COACER
BATUR QUE NON CAE
DE SOLUM SET IAM FU
GACUM SUPER ALIORUM
CAPITA RUERENT INTE
GRI SAUCIUI

Mortuis incidentes
cumulabrentur inde
passim discurritur
et urbis captae mo
do fuga quee tectae des
omnia tenet nihilo
remissiore militum
ira quo diu reexaminer
mente rebantiqua
si periculum pareret
ardor certamini seos
in rutia retia henna
autma loxuti necessa
rio facinore retentia
marcellus nec factu
in probauit et praeda
hennensium militi
bus concessit ratus
timore deterritos
proditionibus prae
sidiorum sic ulos at
que exel a desutur
bis in media sic ilias
tae clarae que uelob
insignem munime
to natura locum uel

obsacra ta omnia ues
tis rapta equondam
proserpinae pro pelno
dio omnem sic ilia per
uasit et qui aedem in fan
dare bantur non uo
minum tantum sed
etiam deorum sedem
uiolata messet umue
roquietia manted u
bi fuerant defecere
ad poenos hippocrates
indemurgantia mhi
milco agrigentinum
se se recepit cum acci
tia proditoribus neqq
quam ad hennam
exercitum admonu
isset enim marcellus
retro in leontinos
redit frumentoque
et comeatibus alii sin
castra conuectis prae
sidio modico ibi relic
to ad syracusas ob
sidendas uenit inde

XPPIOCLAUDIOROMAM
XICONSULIXIUMPETEN
DUMMISSO·I·QUINCTI
UMCRISPINUMINEIUS
LOCUMCLASSICASTRISQ·
PRAEFICIIUETERIB·IPSE
HIBERNACULAQUINQUE
MILIXPASSUUMHEXAPY
LOLEONTIAUOCANTLOCŪ
COMMUNIIEDIFICAUIT
QUEHAECINSICILIAUSQ·
XDPRINCIPIUMHIEMIS
CESTAEADEMAESTATE
ETCUMPHILIPPOREGE
QUODIAMANTESUSCEP
TUMFUERATMOTUM
BELLUMESTIECATIABŌ
RIGOXIMUXERIUM
PR·UENERUNTPRAESI
DENTEMCLASSIBRUN
DISIOCALABRIAEQ·CIR
CXLITORIB·NUNTIAN
TESPHILIPPUMPRIMUM
APOLLONIXMTEMPIAS
SELEMBISBIREMIBUS
CIXXFLUMINEXDUCES

SOSUBUECTUMDEINDE
UIEXRESTARDIORESPE
FUERIIXDORICUMCLAM
NOCTEMEXERCITUM
ADMOUISSEEAMQUE
URBEMSITAMINPLANO
NECQ·MOENIISNEQUE
UIRISXIQ·ARMISUALI
DAMPRIMOIMPETU
OPPP-ESSAMESSEHAEC
NUNTIANTESORABAN
UTOPEMFERREIHOSTE
QUEHAUDDUBIUMRO
MANISMXEXETERRA
XETERRAEMARITIMIS
UIRIBARCERENIQUAE
OBNUIIAMALIAMCAU
SAMNISIQUODIMMI
NERENTITAIIACPETE
RENTURMM·UALERIUS
XXXPRAESIDIOQ·EIST·
UALERIOLEGATOCUM
CLASSEINSTRUCTAPA
RATAQ·ETQUODLONGE
NAUESMILITUMEASE
RENONPOTERANTIN

ONERARIAS IN POSITI
ISALTIERO DIE ORIENTEM
PERVENIT URBEM Q·
EXAMICI TENENTEM
PRAESIDIO QUOD RECE
DENTI UNDE RELIQUE
RAT HAUD MAGNO CER
TAMINE RECEPIT LEGA
TI CAABAPOLLONIATAE
NE RUNT NUNTIANTES
IN OBSIDIONE ESSE
QUOD DEFICERE AB RO
MANIS NOLLENTES SE
NEQUE SUSTINERE VI
TRUM IMMINENTEM
POSSE NISI PRAESIDIUM
MITTATUR ROMANUM
FACTORUM SEQUERE L
LENI POTIENTUS MO
DELECTORUM MILITUM
NAVIBUS LONGIS MIT
TIT AD OSTIUM FLUMI
NIS CUM PRAEFECTO
SOCIUM QUE NAVALIS
CRISTANUS NOMINE RO
ET PERTOMYLIANENSIS

EXPOSITIS INTERRAM
DAM UTRIBUS NAVIBUSQ·
ORI CUM REI ROUNDE
LIBERATUM DE TERRAM
DISSENTIRE MISSIS NUN
TIIS PROCUL EXTRUMINE
PERVULGATUM ANIMEAB
REGIS OBSESSAM DUXIT
ET NOCTE INVADENDO
HOSTIUS ENIM RETURBE
ESTINGRESSUS DIEM
INSEQUENTE QUI EUENE
DUM PRAEFECTUS IUBE
TUTEM APOLLONIATIUM
ARMA QUE E TURBIS UT
RES INSPICERE ET CIBIA
UISA INSPECTAQ· SATIS
ANIMORUM FECERE SI
MULQUE AB EXPLORATO
RIBUS CONPERTI QUAN
TAS OCEORDIAE NEC HE
CENTIAM APULIAE SAE
ESSE SILENTIO NOTIS
AB URBE SINE ULLA
MULTUE GRESSUS CAS
TRA HOSTIUM ADEONE

lectaxiq·aspera intra
uiuis atis constrarei
prius mille hominum
ualli intrasse quã
quisquam sentire ac
si exede abstinuissen
peruenire ad tabernã
cultum rectum posuis
se cedes proximorũ
portae excitauit hos
tes inde tantus error
pauor quae omnis
occupauit ut non mo
do alius quisquam
arma capere audeas
trispellere hostem
conaretur etiam
ipse rex sicut somno
excitus erat prope se
minudus fugiens mi
hi quoque nec dum
recti ui decoro habi
tua ad flumen nauisq·
perfugerit eodem
et alia turba effusa
est pauo minus tria
milia militum inermis
tris aut capta aut occi
sa plus tamen homini
aliquam to captum quã
caesum est castris
direpti sa pollonia
tae cata pultas ballis
tas tormenta quae
alia quae oppugnan
dae urbi compara
erant iactuendae moe
nia si quando simi lis
fortuna uenisset
apollonia deuexe
rece te ra omnis prae
da castrorum roma
nis concessae sunt haec
cum ori cum essent
nuntiatam·ualeri
us classem ex templo
ad ostium fluminis
duxit nenauib·capes
se refugam rex pos
sent aque philippus
neque terrestrine
que nauali certam

NISI ALIS FORE PAREMSE
FIDENS SUBDUCTIS NA
UIBUS AUT INCENSIS TERRA
MACEDONIA MPETIT
MAGNA EX PARTE INER
MI EXERCITUS POLIATO
QUE ROMANA CLASSIS
CUM M. UALERIO ORI
CI HIBERNAUIT EODEM
ANNO IN HISPANIA UA
RIAE RES GESTAE NAM
PRIUS QUAM ROMANI
AMNEM HIBERUM
TRANSIRENT INGEN
TES COPIAS HISPANORU
MAGO ET HASDRUBAL
FUDERUNT DEFECISSET
QUAE AB ROMANIS ULTRO
RIOR HISPANIAN P. COR
NELIUS RAPTIM TRADUC
TO EXERCITU HIBERUM
DUBIIS SOCIORUM ANI
MIS IN TEMPORE ADUE
NISSET PRIMO AD CAS
TRUM ALIUM LOCUS
ESTINSIGNIS EX EDEMAC

NI HAMILCARIS CASTRA
ROMANI HABUERE AR
CERAT MUNITAE TCON
UEXERANT ANTE FRUME
NTUM TAMEN QUI ROM
NI AC IRCA HOSTIUM
PLENA ERANT AGMEN
QUE ROMANUM IN PU
NE INUERSA TUM AB E
QUIBUS HOSTIUM FU
ERAT ELAD QUAUT
MORATORUM AUT PA
LANTIUM PER AGROS
INTERFACTA CESSERE
IN DE ROMANI PROPE
USPACATA LOCA ET AD
MONTEM UICTORIAE
CASTRA COMMUNITUE
RE EO EN SCIPIO CUM
OMNIBUS COPIIS ET
HASDRUBAL GISCONI
IS FILIUS TERTIUS CAR
THAGINIENSIUM DUX
CUM EXERCITU IUSTO
ADUENIT CONTRAQUE
CASTRA ROMANA

Transfluuium omnes
consederes scipio cum
expedi is elam profec
tus ad loca exercitus en
da hauit fefellit hostes
oppressis sentiqueem
inpatientib· campis nitu
mulum in propinquo
cepisset ibi quod circu
sessus aduentur fra
tris obsidione exim
tur castulourbs his
pania equalida xac nobilis
et ad eo coniuncta so
cietate poenis uxor
inde hannibal esset
ad romanos defecit
carthaginienses ibi
tyrum oppugnare
adorti quia praesidium
ibi romanum erat ui
debatur quae inopia
maxime eum lacum
expugnatur ien· sci
pio uisis ocis praesidio
que ferre to pem cum
legione expedita pro
fecit usin terbina castra
magna ac dehostium
urbem est ingressus
et postero die eruptio
ne facta felici pugna
uit supra xii· milia ho
minum caesa duob·
proeliis plus ooh omi
num capta cum sex
et xx militaribus sig
nis itaabilit tyrum ire
cessum est ibi gerra
in deurbs so ciè ctis
romanorum erant
x charticinensibus
oppugnari coepta est
ea mobsidionem sine
certamine aduenien
tem scipio soluit admin
dxi inde exinde castra pu
nica mox deinde romani
eo confesti secuti sunt
ibi signis conlatis pug
natum per quattuor
fere horas sec rec

ACQUE CCCC

minum caesae thaut
multo minus quam mil
le capta cum eis signa mili
taria. Ad hoc eodem signa et
spolia plurima gallica
fuere. Alii torquens
armilla q. magnus nu
merus duo et iam in
signes reguli gallorum
moenia coepta eius
mar nominaverant
eo praelio caesi dicuntur
octo elephanti capti
tres occisi.
Cum iam propere in his
paniae essent tuere cun
dia romano stande
cepit. Sacuntum oppi
dum quae causa belli
esse octavum iam
annum sub hostium
potestate esse itaq. id
oppidum ui pulso praesidio puni
runt. Cultoribusque
antiquis quos eius

Reliquerat belli reste
erunt. Et turdetanos
qui contraxerant eis
cum carthaginiensib.
bellum in potestate re
dactos sub corona
uendiderunt. Urbem
uiros deleverunt.
haec in hispania quae
Fabio m. Claudio cos.
Caesaro mxe cum pr.
pl. Nouis mag. in hisse
exemplo censoribus
p. Furio enim. xiiii. anne
tellotr. pl. dies dicta
ad populum est quae
torem eum proximo
anno ademptoequo
tribu mouerant ita q.
aerarium fecerant
propter coniuratio
nem deserendae cetus
italiae ex ea annas pic
tam. Set nouem tribu
norum auxilio ueh
ti causam in magistra

IUDICEM. EDEMISSIQUE
FUERANT NEQUE LUSTRU
PERFICERENT MORS PRO
HIBUIT FURIMATIJUS
MAGISTRATUS EABDICA
UITCORSILIA CONSULA
RIA HABITA ATQ. FABIO
MAXIMO COS CREATICOS
AMBO ABSENTES Q. FA
BIUS MAXIMUS COS II
LIUS ET T. SEMPRONIUS
CHRACCUS ITERUM PR.
FIUNT CITO QUIUM AE
DILES CURULES ERANT
P. SEMPRONIUS CUDI
TANUS ET C. FULUIUS
CENTUMALUS ET M AE
MILIUS LEPIDUS LUCOS
CENIBUS COS PER QUA
DRIDUUM EO ANNO PRI
MUM FACTOS A CURU
LES AEDILIBUS MEMO
RIAE PRODITUR AEDILIS
IUDITANUS HICERIT
QUI AD CANNAS PALORE
ALIS INTANTIA CLADE COR

PENTIBUS PER MEDIOS
HOSTES IES AUXILIIS CO
MITIIS PERFECTIS AUTERE
Q. FABIO COS DESIGNATI
COS ROMAM ACCERSITI
MAGISTRATUM INIERUN
SENATUQ. DE BELLO AC PRO
UINCIIS SUIS PRAETO
RUMQUE ET DE EXER
CITIBUS QUIBUS CUIQ.
PRAEESSENT CONSULUE
RUNT ITAQUE PROUIN
CIAS ATQUE EXERCITUS
DIUISI BELLUM CUM
ANNIBALE CONSULIB'
MANDATUM ET EXER
CITUM UNUSCUMQUE
IPSE SEMPRONIUS HA
BUERAT ALTER QUEM FA
BIUS COS EX EBINAE
ERANT LEGIONES IN
AEMILIUS PR. CUIUS PER
MACRINAS ORSERATIU
RIS DICTIONE MATTIO
COLLEGAE PR. URBANO
MANDATA LUCERIAM

prouinciam habere
et legiones q. duas
quibusque fabius qui
tum consulerat prae
tor praefuerat p. sem
pronio prouinciam a
rimenum fulvio
suessulam cum binis is
dem legionib. euene
runt fulvius urba
nas legiones duceret
ludi anus am. pompo
nio acciperet provin
cia imperia prouin
cia equum. claudio si
cilia fines. ei quibus
regnum hieronis
fuisset lentulo pro
pr. provincia uetus
to ea illo classis exer
citus nulli additino
uum. valerio graecia
macedonia quae cum
legione et classe qua
haberet m. mucio cu
uetere exercitu du

xerunt legiones
erant sardiniae. le
rentio legiones qui
iam praeerat picen
scribi praetor rex du
xerat urbanas legiones
iusseet xx milia soci
orum his ducib. his
copiis aduersus mul
tas simul ac motas
suspecta bella muni
uerunt romanum
imperium consules
duas. urbanis legio
nibus scriptis supple
mento quae in alias
lecto prius quam abur
bem moueret. ni prodi
gia procurarunt quae
nuntiata erant tum
rus ac portenta tacue
et ara cinxe et iam io
vis dies de exeloue
to fuerant et alia alu
dibria oculorum
aurium q. credita

PROVERIS NAVIUM
LONGARUM SPECIES
INFLUMEN ET ARRIGI
NXEQUE NULLA ERA IUI
SAECTINIO UISUICILINI
TEMPLO QUOD IN CONSP
IINO AGRO EST ARMA
CONCREPUISSE ET FLU
MEN AMIERNI CRUEN
TUM FLUXISSE HISPRO
CURATIS EX DECRETO
PONTIFICUM PROFEC
TI CONSULES SEMPRO
NIUS IN LUCANOS IN
XPULLIAM FABIUS PATER
FILIO LEGATIS AD SUES
SULAMIN EXSTRAUENIT
CUM OBUIAM FILIUS PRO
CREDERETUR LICTORES
QUE UERECUNDIAM
IESTATIS EIUS STRICTIAN
TERENTI PRAETERUN
DECIM FASCES EQUO
PRAECLUSSE NEX
UTEOSANIMADUER
TERE PROXIMUM LIC

TORE MUSSHETUIIS
DESCENDERE TEXEQUO
INCLAMAUITUM DE
MUM DESILIENS EXPE
RIRI NEQUITEM OLUIFIL
OSATIINSCIRES CONSU
LEM EESSE INEXCAS
TRADAS IXLTINIUS ARPI
ANAS CLAM NOCTE CUM
TRIBUS SERUIS UENIT
PROMITTENS SISIBI
PRAEMIO FORE SEAE
POS PRODITURUM ES
SE EAM REM AD CONSI
LIUM RETULISSE ET FABI
US ATIIS PRO TRANSFUGA
UERUERANDUS NE CAN
DUS QUE UID RIS ANCI
PIIS ANIMI COMMU
NIS HOSTIS QUI POSTEAN
NEN SEMEL ADEMTAM
QUAM CUM FORTUNA SI
DEM STARE OPORTERET
AD HANNIBALEM DISCES
SISSE TRAXISSE QUE AD DE
FECTIONEM ARPOSTUM

quam res Romanas con-
tra spem uota que eius
uel ultro resurgerent ui-
ribus uideatur nouam
referre proditionem
proditus pollius uira
iudicio est et semper
aliud de sentiat infidus
socius uana hostibus ad pa-
leriorum phyrri epro-
dito rem terrium tran-
fugis documentum
esse

Contra ea consuli spa-
tem fabius tempo rum
oblitos homines in
medio ardore belli
tam quam in pace li
brade quo q: arbitrer
et riage re iam lebat et cu
illud potius agendum
atq: eo sagitandum
si tsi quo modo fieri
possit ne qui soci popu
lo romano desciscant
cant et non uocitent

documentum autem
dicatur stat uio porte
resiquis resi pisca
et antiquam societa
tem respiciat quod si
abire a romanis li
cet redi re ad eos no
lit et quid dubium es
set qui breui deside
rata ab sociis roma
nas res federibus pu
nicis omnia in italia
iunctas uis uasisse
tamen no cen seum
esse quia tunio fide
ne quis quam cense
at habendum sed
media m consecutu
rum consilium
neq: eum pro hoste
neque pro socio in
praesentia habitum
liberacusto dia habet
procul a castris sta
cere nal iquan fidaci
uitate eum seruare

per bellum tempus per
petrato bello tum eo
sultandum utrum
prior defectio plus
meritasit poenean
hic rednus ueniae
fabio ad sensum est
catenis q· lecati stra
dnus et ipse et cam
tes et aurisatis mag
num pondus quod
secutum attulerat
hei seruari iussum
cal bus et uiminter
diu solutum custo
dess equebantur noc
te clausum ad serua
bant arpis do
mi primum desidera
ri quaeri quae est coep
tus de infama perto
tam urbem uolcata
tumultum ui princi
pe amisso fecit metu
q· rerum nouarum
ex templo nuntiatis

si quibus nequaquam
offensus poenus qui
ut ipsum utambi eu
xe fideiu rum suspec
tum iam pridem habe
bat et causam nacti us
erat tam dnis hominis
bona possidendi uen
dendi que et erum
uti rae magis quam
auaritiae datum cre
derent homines cru
delitatem quoq· gra
uitatem addidit con
iugem que eius acci
berosi nec astra acci
tos quaestionepri
us habitae primum
de fuga alii inde in qua
tum auri argenti q·
domi relictum esset
sat is cognitis omnib·
uiuos combussit fa
bius absuesset profec
tus ar pes primum in
stitit oppugnare ubi

CUM AD FERE PASSIBUS
QUINGENTOS CASTRA POSUISSET CON
TEMPLATUS EX PROPIN
QUO SITUM URBIS MOE
NIA QUAEQUE PARS TEN
TISSIMA MOENIBUS
ERAT QUIA MAXIME NEC
LECTAM CUSTODIA VI
DIT EXPEDITISSIMUM AD
GREDI STATUIT COMPA
RATIS OMNIBUS QUAE
AD URBES OPPUGNAN
DAS USUI SUNT CENTU
RIONUM RUBORA EX
TOTO EXERCITU DELECTI
TRIBUNOS Q. UIROS FOR
TES EIS PRAEFECIT ET MI
LITES SESCENTOS QUAN
TUM SATIS UISUM EST
ATTRIBUIT EOS Q. UBI
QUARTAE UIGILIAE SIG
NUM CECINISSET DARE
UM LOCUM SCALAS IIS
SITTER REPORTARI BIHU
MI IS ETANGUSTIORA
INFREQUENTIUA PER

DESERTAM PARTEM URBIS
EAM PORTAM SCALIS PRI
US TRANSGRESSOS AMU
RUM PERICLE REEXINTERI
ORE PARTE EXTINCTA STRA
RE FRINGERE IUBET ET
TENENTES PARTEM UR
BIS CORNUSIGNUM
DARE UIGERE RECOPI
RE ADMOUERENTUR
PARATA OMNIA ATQUE
INSTRUCTA ESSE HABI
TURUM EA IN PRAE
FACTA EQUO DIMPEDI
MENTUM AGENTIBUS
FORE UIDEBATUR IOMA
XIME AD FALLENDUM
ADIUUANTIMBER AB NOC
TE MEDIA COORTUS EIS
TO DE SUIGILES QUE DE
LAPSO ESTATIONIBUS
SUBFUGERE INTECTA
COEGIT SONITUQUE PRI
MO LARGIORIS PROCEL
LAE STREPITUM MO
LENTIUM PORTARUM

audirit prohibuit len
tiorde in de xequalior
qua excedens auri.
magnam partem ho
minum sopium post
quam portam tene
bant cornicines in
uia paribus intervd
lis dispositi cos exhe
rent iubenti consulem
excipere et ubi pac
tum exco mposito
est signa efferri cos
iubet ac paulo ante
lucem per effracta
portam urbem ingre
diturum demum
hostes exci tatos sun
iam et in bre conqui
escente et propin
qua luce praesidium
in urbe erat hanni
bal is quinque milia
fere armatorum
et ipsi arminitriam
ita hominum arma

bant eos tra mos poe
ni neque in aperto rau
di esse hosti oppo
suerunt ipue nxtum
primo inter bris
angusti sq. ubi est
cum roma ni nonui
asiani um se tecen
et iam proxima porta
occupassent ne pe
tis super nexuo ne
rabi possent coeni
tinter quidam arci
niqueet roma ni mq.
inde conloquia coer
ta ferri pere unse tan
tibus romanis quos
sibi uelent arpani
quam ob noxam ro
manorum quo dam
meritum poenam ui
proxi eni e nisse
barbari sinitici ad
uersus eos et eresso
cios romanos bellum
gerere et uectigale

ACSTIPENDIAMILITARI
AFRITALIAMAFRICAEFA
CERENTARPANISPUR
CANTIB·IGNAROSOMNI
UMSEUENUMAPRINCI
PIBUSDATOSPOENOCAP
TOSOPPRESSOSQ·APAU
CISESSEINITIOORTO
PLURESCUMPLURIBUS
CONLOQUIPOSTREMO
PR·ARPINUSABSUISAD
COS·DEDUCTUSFIDEQ·
DATAINTERSIGNACIES
QUEXPININIREPENTE
PROROMANISADUER
SUSCARTHAGINIENSĒ
ARMASEUERTERUNT
HISPANIQUOQ·PAULO
MINUSCCHOMINES
NIHILPRAETEREACUM
CONSULEPACTIQUAM
UTSINEFRAUDEFUNI
CUMEMITTERETURPRE
SIDIUMADCONSULEM
TRANSTULERUNTSIC
NACARTHAGINIENSIB·

PORTAEPATAEFACTAEEMIS
SIQUECUMFIDEINCOLU
MESADHANNIBALEM
SALAPIAMUENERUNT
ARMISINECLADEULLIUS
PRAETERQUAMUNIUS
UETERISPRODITORES
NOUIPERFUGACERESTI
TUTIABROMANOSHISPA
NISDUPLICIBARIADI
RIUSSAOPERAQUEEO
RUMFORTIAEFIDELI
PERSAEPERESPERSA
ESTCUMCONSULATHER
RINATULIAALTERIN
LUCANISESSETEQUITES
CXII·NOBILESCAMPANI
PERSPECIEMPRAEDAN
DIEXHOSTIUMAGRO
PERMISSUMAGISTRI
TUUMABCAPUAPRO
FECTIABCASTRAROMA
NAQ·SUPERSUESSULA
ERANTUENERUNTSU
TIONIMILITUMQUES
SENTDIXERUNTCON

loquisesecum prvel
lecn fulcinusexstris
praeeratcuiubinun
tiatumestxexeonu
meroiussisinerui
busdeducidsecubi
quaeposcularentiau
diuinihilautemali
udpetebaniquam
uicapuarecepiabo
nasibirestituerem
turinfidemomnes
accepietabalero
pr. semproniocu
ditanooppidumatri
numexpugnatum
amplius bxxxho
minumcapiaetae
risargentiq. signa
aliquantumro
maestoedumincen
diumperduosnoc
tesaediemunum
tenuisoloxequata
omniaintersalinas
acportamcarmen
talemcumequimelio
iugulariqueuico
intemplisfortunae
acmatrismatutaeei
extraportamlatae
uacantesicnissacra
profanaquemulta
absumsiteodemman
nop. etcn. cornelii
cuminhispaniares
prospereressent
multosquecetuere
resreferentisoci
oselnouosadicerem
inafricamquoque
spemostenderun
sypharairegnum
darumsubilocartha
giniensibushostis
factusadeumcenti
rionesiiilegatosmi
serunlquicumeo
amicitiamsocietа
temq. facerentei
pollicerentursiper
seuerareiurgiere

BELLO CARTHAGINIEN
SES GRATIAM EAM REM
FORE SENATUI POPULO
QUE R ET AD NI SUROS
UU IN TEMPORE ET BENE
CUMULATAM GRATIA
REFERANT GRATIAE A
LEGATIS BARBARO
FUIT CONLOCUTUS
QUE EUM LEGATIS DE
RATIONE BELLI GERUN
DI NUE TERUM MIHI
TUM UERBA AUDIUIT
QUAM MULTARUM
RERUM IPSE IGNARUS
ESSET EX COMPARATIO
NE TAM ORDINATAE
DISCIPLINAE ANIMUM
ADUERTIT UM PRIMU
UM PROBONIS ACFIDE
LIBUS SOCIIS FACERE
ORAUIT UT DUO LEGA
TIONEM REFERRENT
AD IMPERATOREM SU
OS UNUS APUD SESE
MAGISTER RE IUSSU

IARIS REI IERE RUDEM
AD PEDESTRIS BELLANU
MIDARUM GENTEM ES
SE EQUESTRIUM HABI
LEM MILITIAM IN DEA PRIN
CIPIIS CENTUS MAIORES
SUOS BELLAGES SISSE
ITA SE A PUERIS INSUETUS
SE THABERE HOSTES PE
DESTRI FIDENTEM MUR
TE CUIS EQUARI ROBORE
UIRTUM UELLET SIBI PE
DITES COMPARANDOS
ESSE ET AD ID MULTITU
DINEM HOMINUM REC
NUMABUNDARE SET
ARMANDI ORNANDIQ
ET INSTRUENDIS EOS AR
TE MINIME ARBOM
NIS UELUT FORTE CON
GREGANTUR BIS UNIS
CAUTE TEMERARIAE SSET
FACTUROS ET IN PRAESEN
TIA QUO UELLENT LEGA
TI RESPONDENTI FIDE
NON ACCEPTA UT REMITTERET

exemplo eum simpe
ratoris sui non com
probasse nifacium
questorio nomen fu
itque illi regem rema
sit cum duobus roma
nis relicta numidisle
gatos in hispaniam
misit ad accipiendam
fidem ab imperatori
bus romanis isdem
mandauitque protinus
numidas qui intra
praesidia carthagi
nienses cum auxiliaribus
ad transitionem per
liceret et statorius
ex multa iuuentute
recipe dites conscrib
sit ordinatos que pro
xime more romanu
instruendo et docuit
rendo signa sequi et
seruare ordines do
cuit et operi aliisque
iustis militaribus ita

ad sue fecit utilitatem
rex non est illi magis
fidere quam pedi
cone latis que epistolis
posit nisi iustos prope
modum carthaginienses
hostem ui superabit
romanis quoque in
hispania legatorum
regis aduentus nec
nocem olumento
fuit namq; ad famam
eorum transitiones
crebrae ab numidis
coepere fieri tacum
syphace romanis
coepta amicitia est
quo ubi carthagini
enses cepere inte
ploxdeclamin parte
altera numidi xeme
suli ex genis uocatur
regnante m legatos
mittunt filium dalx
sinissam habebat
septem decem annos

mercede quam pacta cu
carthaginiensibus erat
imperatores romani
ad sese perduxerunt et
nobilissimo hispanos
supra ceteros in italiam
ad sollicitandos popu
lares inter auxilia
hannibalis seruanti
seruandi modo eris
anni in hispania ad me
moriam insigne est
quod mercennarii
um militem in eis
iris nemine eman
te quam tum cel
tiberos romanis ha
buerunt

liber xxiii explicit

Quinto hoc anno in africa vel
que in hispania gerentur
hannibal magis odio ple
bis quam spe ullius rei
tinoxestatem consump
sit sed per proditionem
urbis tarenti nobili
portus unde ipsorum in
territis salentinorum
ignobile est urbes ad eu
defecerunt eodem
tempore in britiis ex
duodecim populis qui
annotrio exdpoenos
descripserant consen
tiniet tauriani iniidem
pr redierunt et plures
redissent nisi t pomponi
us veientanus praefec
tus socium prosperis
aliquot populationib
et in agro bruttio ius
ti ducis specimen actus
tumultuario exercitu
actu coacto cum hanno
ne confluxisset magis
nati bilis hominum

Sed in condita et urbe
ac restium seruorum
quae ex asta capta est
minimum iactura est
fuit quod praefectus
inter ceteros est ex
tus et tum temerariae
pugnae auctore etiam
te publicanus omni
bus malis artibus et
reip. et societatibus
infidus damnosusq.
sempronius consul
in lucanis multa proe
lia parua haut ullum
dignum memoratu fe
cit et ignobilia oppida
lucanorum aliquod
expugnauit quod diu
tiustra hebatur bellu
et uxoriabant secun
da aeque uersa aequae
res non fortunam
magis quam animos
hominum tanti ex re
ligione examina ex

parte externa ciuitate
ingessit ut autho mines
aut de repente aliunde
reniurfacti neciam
in secreto modo atque
intra parietes abute
tebantur romani ritus
sed in publico etiam
ac foro capitalioque
mulierum turba erat
nec sacrificantium
nec praecantium
deos patrio more
sacrificulia cuia
tes cepe rantho
minum mentes
quorum numeru
auxit rustica plebs cr
inculti s diu tino bello
infesti s que agris
egestas teetmetuin
urbem conpulsaet
quae sus ex alieno
errore facilis quem
uelut ex concessa er
ti s usus exercebant

primo secrete bonoru
indignationes exau
diebantur deinde ad
patres referebam ad publi
cam quaerimoniam
excessit e senatu
grauiter absentium
edilesque uiri quae
capitales quod non
prohiberent cum
emouere ex multi
tudine foro cedis
dicere exparatus sit
eorum conatus esset
aut proculcatum quin
uiolarentur rubi poten
tius iam esset id malum
apparuitque quam nihil
noris per magistra
tus sed extra ordinem ne
mini per urbem negoti
um absentium datum
est nisi ei sacrificio
bus publicum liberae
rei se in contione
senatus consultum

recitauit et edixit ut qui
cum q. libros uaticini
os precationes ue aut
artem sacrificandi
conscriptam haberet
eos libros omnis litte
ras que ad se antequam
apparites deferret neu
quis in publico sacro
uelo conuoluto exer
ceret neue sacrificaret
aliquot publicis sacer
dotibus mortuis eo an
no sunt l. cornelius
lentulus pontifex
maximus et c. papiri
us masso pontifex
et p. furius philus augur
et c. papirius masso
decemuir sacrorum
in lentuli locum m.
cornelius cethegus
in papirium seruilius
ex pontificum collu
fecit sunt qui curule
aedilis l. quinctius flami

NIUS DECEMVIR SACRO
RUM · L · CORNELIUS LEN
TULUS COMITIORUM CO
SULARIUM IAM ADPETEBAT
TEMPUS SED QUIA CON
SULES A BELLO INTENTOS
AUOCARE NON PLACEBAT
T · SEMPRONIUS CONSUL
COMITIORUM CAUSA DIC
TATOREM DIXIT · E · LAU
DIUM CENTHONEM A BEO
MAGISTER EQUITUM ·
EST DICTUS QUE FULVIUS
FLACCUS DICTATOR PRI
MO COMITIALI DIE CRE
AUIT CONSULEM Q · FUL
VIUM FLACCUM MAGIS
TRUM EQUITUM EX P ·
CLAUDIUM PULCHRUM
CUI SICILIA PROUINCIA
IN PRAETURA FUERAT
TUM PRAETORES CREA
TI EX FULVIUS FLACCUS
CLAUDIUS NERO M ·
NIUS SILANUS P · COR
NELIUS SULLA COMITI
IS PERFECTIS DICTATORIA
CIS TRIBUNATUS ABIIT AED · CUR ·
FUIT EO ANNO CUM M ·
CORNELIO CETHEGO P ·
CORNELIUS SCIPIO CUI
POSTA AFRICANO FUIT
COGNOMEN huic ep
TENTIA EDILITATEM
CUM OBSISTERENT TR ·
PL · NEGANTES RATIONE
EJUS HABENDAM ESSE
QUOD NONDUM ADRE
PETENDUM LEGITIMA
AETAS ESSET
SI MEIN QUIS OMNES
QUIRITES AEDILEM FA
CERE VOLUNTATIS SUIS
NORUM HABEO TANTO ·
INDE FAUOREAD SUFFRA
GIUM FERENDUM IN
TRIBUS DISCURSUM
EST TRIBUNI REPEN
TE INCEPTO DESISTERINT
AEDILICIA ARGENTO HAC
FUIT LUDI ROMANI PRO
TEMPORIS ILLIUS COM

ISMAGNIFICEFACTIET
DIEMUNUMINSTAU
RATIETCONGIOLEIIN
UICOSSINGULOSDATI
LUILLIUSL·APULLUSET
M·FUNDANIUSFUNDU
LUSAEDILESPLEBEIALI
QUODMATRONASAD
PUTPOPULUMPROBRI
AECUSARUNTQUASDAM
EXEISDAMNATASIN
EXILIUMEGERUNT
LUDIPLEBEIPERBIDUUM
INSTAURATIETIOUISE
PULUMFUITLUDORUM
CAUSAQ·FULUIUSFLAC
CUSTERTIUMAPPIUS
CLAUDIUSCONSULA
TUMINEUNTETPRAE
TORESPROUINCIAS
SORTITISUNTP·CORNE
LIUSSULLAMURBANAM
ETPEREGRINAMQUAE
DUORUMANTESORS
FUERATENFULUIUS
FLACCUSAPULIAMC·

CLAUDIUSNERODUESSUL
IAMM·IUNIUSSILANUS
CIEA
TUSCOS· CONSULIB·
BELLUMCUMHANNIBA
LEETBINAELEGIONES
DECRETAEALTERAQUE
FABIOSUPERIORISAN
NICONSULIEANTERAFUI
UIOCENTUMALTOACCI
PERETPRAETORUMFUI
UIFLACCIQUAELUCERI
AESUBAEMILIOPRAE
TORENERONISCLAUDI
QUAEINPICENOSUB·C·
TERENTIOFUISSENTLE
CIONESESSENTSUPPLE
MENTUMINEASIPSE
SCRIBERETSIBIM·IU
NIOINTUSCOSLEGIO
NESURBANAEPRIORIS
ANNIDATET·SEMPRO
NIOGRACCHOETP·SEM
PRONIOTUDITANOIM
PERIUMPROUINCIAE
QUAELUCANIETGALLIAE
CUMSUISEXERCITIBUS

PROROGATAE TEMP: LEN
TVLO QVAE VETVS PROVIN
CIAE INSCITIAE SSET M
MARCELLOS SYRACVSAE
ET QVA HIERONIS REGNU
FVISSET TOTAE HOC TAS
SIS GRAECIA M VALERIO
SARDINIA Q MVCIO EAE
VOLAE HISPANIAE PET EN
CORNELIIS AD VETERES
EXERCITVS DVAE VRBA
NAE LEGIONES AE ONSV
LIBVS SCRIBTAE SVMMA
QVE TRIVM ET VIGINTI
LEGIONVM EO ANNO EF
FECTAE EST
DILECTVM CONSVLVM
IMPOSITVM PYRGENSIS
CVM MAGNO PROPEMO
DVM RERVM FACTVM IM
PEDIT PVBLICANVS ERAT
POSTEA QVSQVE MVLTIS
ANNIS PARENS FRAVDE
QVAE RITA EQVAE NEMI
NEM INCIDIT AE HABVE
RAT PRAETERI POMPO
NIVS VELENTANVMQVE
POPVLANTEM TEMERE
AC ROSIN LVCANIS DVC
TVM HANNONIS PRIORE
ANNO CEPERANT CARTHA
GINIENSES HIQVAE PVBLI
CAM PERICVLVM ERAT
QVAE TEMPESTATIBVS
QVAE PORTARENTVR AT
EXERCITVS ELEMENTIV
ERANT FALSA NAVFRAGIA
ET IPSA QVAE VERA RE
NVNTIAVERANT FRAVDE
IPSORVM FACTAE RANT
NON CASV INVETERES
QVAS IN AQVENSES PAV
CIS ET PARVI PRAETI REB
IMPOSITIS SVMMERSIS
SENTES IN ALTO EXCEP
TIS IN PRAEPARATAS SCHA
PAS NAVIS MOLLIBVS
FVISSE MERCES EMEN
TIEBANTVR
EX FRVGIS INDICTAM AE
MILIO PRAETORI PRIORE
ANNO FVERAT CEPERE

NOSENATUMDEMANT
NECTAMENNULLOSENA
TUISCONSULTONOTATA
QUINTIUSRESORDINEM
PUBLICANORUMINIMITA
TEMPOREOFFENSUM
NOLEBANTPOPULUSSE
VERIORUMNOSTRORU
DISERAMEXCOMITIQUE
TANDEMNOVOTRIBPL SUA
PRIMUSORTUSCUMHIC
REMINTULISSATISINTIMI
QUIDCERNERENTQUICE
TUAMNULLUMAERISALIU
TAMNPOSTERIORIBUSDIXE
RUNTCUMCERTARE
DAECUMDIESADUENIS
SECUNDUMQUEAM
PRAETULERITPLEBISADES
SETUMNUBILUSDIEIUM
ADUESPERTINACIUSCAPE
TREPERTUMINCAUSA
UNUSPESTIMEBATUR
ESSEMUSERUILIUS
CASTRATAPLEBSUIPRO
PINQUUSCOGNATUSQ

POSTUMIOERATPRIMUS
QUIMADSUFFRAGIUM
TRIBUOCARENTURIN
TERCESSISSETDESUBUS
DAVISTRIBUNIPOPULUM
SUMSMOUERENTSIMILLIA
QUAEDAMNESTEISORTIREN
TURUBILANIMISUFFRAG
CIUMFERRENTIDAUT
INTERIMPUBLICANISAS
CAEINSTARETUICONCI
LIODIEMEXIMCRETIO
PULLUSRECIXMOREGIT
FORTEINCORNUPRIMUS
SEDENTESCASCUISIBAL
METUISPUDORQUEANI
MUMUBESABATEUM
INEOPARUMPROCESSIUM
ESSEIURBANDAEREI
CAUSAPUBLICANIPAR
UACCUMINSUMMO
TOLOCUNEOINRUPE
RUNTIURGARIESSIMUL
CUMPOPULOTRIBUNIS
QUENECPROCULDIANI
CATIONEREBERATEUM

pri

fulvius consul tribu
nis non intuideris in
quietos in ordinem
coactos esse et remad
sedi tionem spectare
ni properedimittis
plebis concilium plebe
dimissa senatus uoca
ture consules refe
runt de concilio plebis
turbato uia atq. audacia
publica norum. m. fu
rium eam illum cuius
exilium ruina urbis
secura fuerit damna
ris ex arbitratis ciuibus
passum esse decem
uiros ante eum quo ru
legibus x dem diem
uiuere nisi multos pos
tea principes ciuitatis
iudicium de se popu
li passos postu
lum pyrgensem suf
fragium populo ex
torsisse concilium

plebis sustulisse tri
bunos in ordinem co
egisse contra populu
m. aciem instruxisse lo
cum occupasse tutri
bunos a plebe interclu
dere tribus in suffra
gium uocari prohibe
re nisi id ei aliud ne de
re dimicationem con
tinuisse homines nisi
patientiam magistra
tuum quod cesserint
in praesentia furori
atq. audaciae paulo
rum uincique se ex
populum r. passi sint
et comitia quae ex usu
atq. armis prohibitu
ruse rat nec causa quae
rentib. dimicationem
daret ut uoluntate ip
sius sustulerint
haec cum ad omnium
quoq. proxi rogitate
re iacta essent ium

eam contrarem p· et
pernicioso exemplo
factam senatus decres
set confestim carui
litr· pl· omissa multa
certatione reicapiun··
lis diem posuimo di
xerunt agni uades da
re prendi a quilore
xi que in carcerem
ducti esserunt
postumius uadibus da
tis non ad fumit· pl·
locuerunt plebes
que ea sciuis tum pos
tumius antequam ma
las dictaturas deponeret
talisque eo die non
respondisset neque
excusatus esse uult
de re eum in exilio
esse bonaque eius
uenire et si quae etiã
non placere et interdi
cis singulos de inde
eorum quitur bae ac

tumultus concita
tores fuerant reica
pitalis diem dicere ac
uades poscere coepe
runt pr[i]mo nondum
tis deinde etiam eos
quidare possent in
carcerem coiciebant
cuius rei periculum
uitantes pleriquein
exilium abierunt
hunc fraus publica
norum deinde frau
dem audacia prote
gens exitum habuit
comitia in deponiu
fici maximo creand
dos unt habita eaco
mitia nouus pontifex
m· cornelius cethe
gus habuit res ingen
ti certamine petierut
que fuluius flaccus
consul quietiantebis
eam sui et censor fue
rat et t· manlius tor

peragros habuerun
eodem tempore ex
sicilia litteras marci
marcelli deposculatis
militum quicum p-len
tulo militabant inse
naui rectiatae sunt
cannensis reliqui
aeciadis hiceexerci
tus erat relectatus
in sicilia m sicut ante
dictum est neante
punici belli finem in
italiam reportaren
tur hi permissu len
tuli primo resequitu
centurionumque
et robore exlectio
nibus pedituml ecta
tos in hiberna adm-
marcellum miserun
equitibus unus po
test edicendi fac
ta consule m tem
marcelle in italiam
adisse mus cum pri

mum de nobis et sin
iniquum certe tristes e
factum est nisi hoc
sperasse mus in prouin
cia nos mortere
cum turba tam ad
graue bellum aduer
sus sicu los simul poe
nos que mittet san
guine nostro uulne
ribusque nostratu
satisfacturos esse
sicut patrum memo
riam qui capti pyr
rhoadheracleam
erant aduersus pyr
rhum ipsum pugnan
tes satisfecerunt
quamquam quodob
meritu nostrum
suscensuisti spe no
bis autsuscensetis
ambo mihi consu
les et uniuersum
senatum meritu
deorum item marcelle

INTUEORQUEMSIADE CANNASCONSULUM. HABUISSEMUSMELIOR ETRETP. ETNOSTRAFORTU NAESSEISINEQUAESO PRIUSQUAMDECONDI CIONENOSTRAQUEROR NOXAMCUIUSARCUI MURNOSFURCARESI NONDEUMIRANECFA TOCUIUSLEGEIMMO BILISRERUMHUMANA RUMORDOSERÉITUR SEDCULPAPERIMUSAD CANNASCUIUSTANDÉ EXCULPAFUITMILITUM ANIMPERATORUMEQU DEMMILESNIHILUM QUAMDICAMDEIMPE RATORÉMEOCULPRAE SERIIMGRATIASSCIAM ABSENATUACTASQUOD NONDESPERAVERITDE RÉP. QUIPOSITFUCAM ACTAMNISPEROMNES ANNOSPROROGATUM IMPERIUMCETEROSNÉ EXRELIQUIISCLADISEIUS QUOSTRIBUNOSMILITU HABUIMUSHONORES PETERETEICERERECTPO UINCIASOPTINERECT GERERECTPROUINCI ASOPTINEREAUDIUI MUSANTIOBISUESTRIS QUELIBERISIGNOSCITIS FACILEPE-INHAECUILIA CAPTASAEUIRET ETCON SULIPRIMORIBUSQUE ALIISCIUITATIISFUGERE CUMSPESALIANULLAES SETURPENONFUITMI LITESUNIQUEMORITU ROSINACIEMMISIS TISADALLIAMPROPE OMNEMISEXERCITUS FUGITADFURCULAS CAUDINOSQUEEXPER TUSQUIDEMCERTAMÉ ARMATRADIDITHOSTI UITALIASPUDENDASCLA DESEXERCITUUMTA

182.

CEAMIAMEN IANTUM
AFUITABEOUTILLAIGNO
MINIAISEXERCITIBUS
QUAERERETURUTEAT
URBSROMAPEREUM
EXERCITUMQUIABAL
LIAUEIOSTRANSFUGE
RATRECIPERARETUREI
CAUDINAELEGIONES
QUAESINTARMISREDI
ERANTROMAMARMA
TEREMISSEINSAMNIUM
EUNDEMILLUMHOSTE
SUBIUGUMMISERINT
QUIHAECSUAIGNOMI
NIALAETATUSFUERAT
CANNENSEMUEROQUIS
QUAMEXERCITUMFU
GAEAUTPAUORISINSI
MULAREPOTESTUBIPLUS
QUINQUAGINTAMILLIA
HOMINUMCECIDERUT
UNDECONSULCUM
EQUITIBUSEXFUGIT
UNDENEMOSUPERESI
NISIQUEMHOSTISEX
DENDOFESSUSRELIQUIT
CUMCAPTIUISREDEMPTI
ONEMCABALURNOSUULGO
HOMINESLAUDABANT
QUODREIP·NOSRESER
UASSEMUSQUODADCON
SULEMUENUSIAMRE
DISSEMUSETSPECIEM
IUSTIEXERCITUSFECISSE
MUSNUNEDETERIORE
CONDICIONESUMUS
QUAMAPUTPATRESNOS
TROSFUERANTCAPTIUI
QUIPPEILLISARMATAN
TUMATQUEORDOMILI
TANDILOCUSQUEINQUO
TENDERENTINCASTRIS
ESTIMUTATUSQUAETA
MENSEMELNATALARPO
PERAETUNOFELICIPROE
LIORECUPERARUNT
NEMODEORUMRELEGA
TUSINEXILIUMESINE
MINISPESEMERENDI
STIPENDIAADEMPTAHOS
TISDENIQ·ESTDATUS

CVMQVODIMICANTES
AVTVITAMSEMELAVTIC
NOMINIAMFINIRENT
NOSQVIBVSNISIQVOD
COMMISIMVSVLQVIS
QVAMEXCANNENSI
ACIEMILESROMANVS
SUPERESSETNIHILOBI
CIPOTESTNONSOLVM
APATRIAPROCVLITALIA
QVESEDABHOSTEETIA
RELEGATISVMVSVBISE
NESCAMVSINEXILIO
NEQVASPESNEQVAOC
CASIOABOLENDAEIC
NOMINIAENEQVAPLA
CANDAECIVILIVMIRAE
NEQVADENIQ·BENE
MORIENDISITNEQVE
IGNOMINIAEFINEM
NECVIRTVTISPRAEMI
VMPETIMVSMODO
EXPEDIRIANIMVM
ETVIRTVTEMEXERCE
RELICEXILABOREM
ETPERICVLVMPETIMVS

VTVIRORVMACMILITV
OFFICIOFVNDAMVRBEI
LVMINSICIVIAMALTE
RVMANNVMINGENTI
DIMICATIONEMGERI
TVRVRBESABIASPOE
NVSALIASROMANVS
EXPVGNATPEDITVM
EQVITVMACIESCON
CVRRVNTADSYRACV
SASTERRAMARIQ·CE
RITVRRESCLAMOREM
PVGNANTIVMCREPI
TVMQVEARMORVM
EXAVDIMVSRESIDES
IPSIACSEGNESTAMQVI
NEVMAGNVSNECAR
MAHABEAMVSSER
VORVMLEGIONIBVS
TI·SEMPRONIVSCOS
TOTIENSIAMCVMHOS
TESSIGNISCONLATIS
PVGNAVITOPERXEPRE
TIVMHABENTLIBERA
TEMCIVITATEMQVEPRO
SERVISSALTEMADHOC

NAVSSENTENTIAPLE
BIQUESCITUSUNTHABI
TAQUIB·CREATISUNT
QUINQUEVIRIMURIS
TURRIBUSREFICIEN
DISETTRIUMVIRIBINI
UNISACRIS CONQUIRĒ
DISDONISQ·PERSIGNĀ
DISALTERIREFICIENDIS
AEDIB·FORTUNAEETIM
IRISINTRAPORTAMEAR
MENTALEMSEDEISPEI
EXTRAPORTAMQUEPRI
ORENNONINCENDIO
CONSUMPTAEFUERAN
TEMPESTATESFOEDĒ
FUEREINALBANOMON
TEBIDUUMCONTINEN
TERLAPIDIBUSPLUUIT
TACTADECELOMULTA
DUXEINCAPITOLIOAE
DESUBLUMINEASTRIS
MULTISLOCISSUPRASO
ESSULAMETDUOVIGI
LESEXANIMATIMU
RUSTURRESQ·QUAE
DAMCUMISNONICTAE
MODOFULMINIBUSSED
ETIAMDECUSSAERESTE
SAXUMINCENSUISUM
VOLITAREVDIRUBERSO
LITOMAGISSANGUINEO
QUESIMILISHORUM
PRODIGIORUMCAUSA
DIEMUNUMSUPPLICIO
FUITETPERALIQUOTDI
ESCONSULESREB·DIUI
NISOPERAMDEDERUT
ETPEREOSDEMDIESSA
CRUMNOLIEMDIXIE
FUITS
CUMTARENTINORUM
DEFECTIONEMDIUEI
INSPEHANNIBALIET
INSUSPICIONEROMA
NISESSETOUISAFORTE
EXTRIMSECUSMALURAN
DAEEIUSINTERUENIT
PHILEXTARENTINUSDI
UIAMPERSTECTEMLE
GATIONISROMAECŪ
ESSETUIRINQUIETIAN

mi etminimeotium
quotumdiutinosse
nescireuidebatur
patentisadituminsibi
adobsidesthuriNOS
inuenitcustodiebā
turinatriolibertā
tisminorecuraquia
necipsisnecciuitati
eorumfallerero.ma
nosexpediebathos
crebrisconloquis
sollicitatoscorrup
tisaedituisduobus
quicumprimistene
triscustodiaeduxis
setipsecomesoccul
timinerisfactuspro
fugit luceprj
maiolgatiaperurbē
fugaestmissique
quisequerenturab
tarracinacompren
sosomnisretraxe
runtdeductiinco
mitiouirgisq.adpro

banteportulocalesp
desaxodeiciuntur
huiusatrocitasproe
neduarumnobilis
simarumimitatiagre
carumeiuitatem
animosinritumcum
publiceiumetiamx
singulosprouxtim
utquisquetamfoe
deinteremptosuit
propinquitateaut
amicitiaconnitebat
exhistredecimtereno
bilesiuuenestaren
tiniconiuraueruni
quorumprinceps
nicoetphilemenus
eranthippiusquam
aliquitmouerent
conloquendum
cumhannibaleratj
inoctetperspectem
uenandiurbeecres
siadeumproficisein
tureteumlaudpro

CVLEXSTRISABESSENT
CETERISITVAPROPEVIA
SESEOCCVLVERVNTINI
COETPHILOMENVS
PROGRESSIADSTATIO
NESCOMPRENHENSI
QVEVLTROIDPETENTES
ADHANNIBALEMDEDVC
TISVNTQVICVMMETEXA
SASCONSILIISVNETHYD
PARERENNEXPOSVISSET
CONLAVDATIONERATI
QVEPROMISSISLIBENTER
OVIFIDEMPOPVLARIBVS
FACERENTPRAEDANDI
CAVSASEVRBEEGRES
SOSPECORACARTHAGI
NIENSIVMQVAEPAS
TVMPROPVLSAESSENT
ADVRBEMMATERIOLV
TOXESINECERTAMINE
ISDFACTVROSPROMIS
CVMESTCONSPECTAEA
PRAEDAIVVENVMEST
MINVSQVAMTERVM
ACSAEPIVSIDEOSAVDI

REDIRESAECVLOFVIT
COMGRESSICVMHANNI
BALEREVRSVSFIDESAN
XERVNTLIBERASTARE
TINOSLEGESSVAQVE
OMNIAHABITVROSNE
QVEVILLIMVECTIGAL
POENOPENSUROSPRA
SIDIVMVEINVITOSRE
CEPTUROSPRODITAPRE
SIDIOCARTHAGINIEN
SIVMFORE
NAECVBICONVENERIT
TVNCVEROPHILEME
NVSCONSVETVDINE
NOCTEEGREDIENDI
REDEVNDIQINVRBE
FREQVENTIOREMFACE
RETERATVENANDI
STVDIOINSIGNISEA
NESQVAEETIVSAP
PARATVSSEQVEBATVR
CAPTVMQVEFERME
ALIQVITAVTABHOSTE
EXPRAEPARATOABLA
TVMREPORTANDOS

donabat aut praefec
toru custodibus
portarum
Noctem maximeq com
meare propter me
tum hostium rede
bantur hamaeoco
suetudinis adduc
tus res est ut quo cum
que noctis tempo
re sibi loco dedisset
signum porta se
returtempus
agendae rei han
nibal ui sumest
triduum habebat
ubiquominus mi
rum esset uno eo
demque loco stati
ua eum tam diuha
bere exercitum simu
labat romanis quo
que uim praesidio
tarentieranti sus
pectas esse iam sic.
nisi mora ius desi

erat ceterum posteaq̃
tarentinum reconsti
tuit decem milibus.
peditum atq equitum
quos in seditione ue
locitate corporum
celeritate armorum
aptissimos seratus
est electis quarta ui
gilia noctis signamo
ui praemissis quae
octogintaferenumi
di sequentibus prae
cipitut discurrent
circauias perlustra
rent queomnia occu
lis neq ius agresti ̃
procul spectatora
minis falleret prae
gressos retraheren
obuios occiderent
ut praedonumma
gis quam exercitus
accolis speciesset
pserat imagine
facto quindecim

Ic̃ eam illium spatio
castra abtarentio posu
ste ne ibi quidem nu
tio quo perg̃erent
tantum conuocatos
milites monuit uiros
nes irent nec deuer
ti quem quam aut ex
cedere ordine ac
minis paterent ure
in primis intenti ad
imperia accipienda es
sent neue quid nisi du
cum iussu facerent ise
in tempore edituru
que uelle tacie eadem
fer me horata renium
fama praeueneratnu
mida sequentes paucos
popularia gros terro
re mquelxtea gres
tis inf ecisse
Adquem nuntium ni
hil ultra motus prae
fectus romanus qua
ut partem equitum
posterodie luce pri
ma iuberet exi read
arcendum popula
onibus hostem ince
ter ea deo nihil obo
dienter curae stu
contra proarg̃umen
to fuerit illa procur
sationum idarum
hannibalem exerci
tumque eo castris non
mouisse
hannibal concubia
nocte mouit duxph
lemen usque aleum
solito ca plaeuenati
onis one re celeri pro
ditores eaquae com
posita erant exsec
tabani
Conuenerat autem
ut philemen mus por
tulaad sueta uenati
onem inferens ar
matos induceret
parte alia portanie

enitida adiret hanni-
bal e mediterranea
regio historien tem spec-
ta bestialiquan tum min-
ramo enia inclusa
Cum portae ad propin-
quare tedium ex com-
posito ignis ab hanni-
bale est refulsit que
idem reddi tum ab
nico nes ignum ex
uncta e dein de utrin-
que flammae sunt
hannibal silentio
ducebat ad portam
nico ex inprouiso
ad portas sopitos ui-
giles incubi libus su-
is obtruncat portam
que aperit hannibal
cum peditum ac mi-
nein gradi tur equi
tes subsistere iubet
ui quo res postulet
occurrere libero
cam po possent

Cthilemenus postulae
partae aliaque comme-
moreads uerata ad pro-
pinquabat notauox
eius et familiare iam
signum cum exclas-
set uigilem dicente
uixsus tinere gran-
dis bestiae onus pos-
tulaxperitur
Inferentes agrum du-
os iuuenes secutus
ipse cum expedi toue
natore uigilem incau-
tius miraculo mxc.
nitudinis in eos qui
ferebantuer sum
uenabuloi traicit
Ingressi deinde trigin-
ta fere armati celeros
uigiles obruncant
refringunt q. porta
proximam etac me-
subsignis confesti
inrupti inde cum si
lentio in forum duc

IIIBANNIBALISE SECON
IUNXERUNTTUMDUO
MILIAGALLORUMPOE
NUSINTRESDIUISASPAR
TISPERURBEMDIMITTIT
TARENTINOSETINFRA
QUAMMAXUMEFFRE
QUENTIAOCCUPAREIU
BETUMULTUORIORO
MANOSPASSIMCAEDI
OPPIDANISPARCISED
UTFIERIDPOSSETPRAE
CIPITIUUENIBTAREN
TINISUTUBIQUEMSU
ORUMPROCULUIDIS
SENIQUESCERECAESI
LERECIRCISSENTACBO
NOANIMOESSEIUBE
RENTINORUMULTUS
EPATCLAMORQUEEIUA
LISESSENTINCAPTAUR
BESSOLETSEDQUIDREI
ESSEINEMOSATISPRO
CERIOSCIRETTARENTI
NIROMANOSADDIRIPI
ENDAMURBEMCREDE

RECORDIOSROMANIS
SEDITIOALIQUACUM
FRAUDEUIDERIABOPPI
DANISMOTA
PRAEFECTUSPRIMOEXCI
TATUSTUMULTUINPOR
TUMEFFUGITINDEAC
CEPTUSSCAPHAINARCE
CIRCUMUEHITURERRO
RECEPTUBAUDITAEX
THEATROFACIEBATNAM
ETROMANAERATAPRO
PTORIBUSADHOCIPSU
PRAEPARATAEETINSCIEN
TERAEGRAECOINFLATA
QUISANQUIBUSSIGNU
DARETINCERTUMEFFI
CIEBAT
BITINIXITETROMANIS
PUNICAECETCALLICAARMA
COGNITATUMDUBITA
TIONEMEXEMERUNT
ETGRAECIROMANOS
PASSIMCAEDESSTRATOS
CERNENTESABHANNI
BALECAPTAMURBEM

SENSERUNT
POSTQUAM LUX CERTIOR
ERAT ET ROMANI QUI
CAEDIBUS SUPERFUE
RANT CONFU
GERANT CONTIGISSE
BALQUE PAULATIM
TUMULTUS TUMULT
NIBAL TARENTINOS
SINE ARMIS CONIU
CARE IUBET
CONUENERE OMNES
PRAETER QUAM QUI
CEDENTIS INARCEM
ROMANOS AD OMNE
AD EUNDAM SIMUL
FORTUNAM PERSECU
TI FUERANT
NIBAL BENIGNE AD
CUNCTAR ENTINOS
TESTATUS QUAE QUE
PRAESTITISSE CIUIBUS
EORUM QUOS AD
SUMEN NUMQUAM AD
CASINAS CEPISSE SI
MULIN DOMO MINA

TIONEM SUPERBAE RO
MANORUM INUECTUS
RECIPERE SE IN DOMOS
SUAS QUEMQUE IUSSIT
ET FORIBUS NOMEN
SUUM INSCRIBERE SE
DOMOS EX QUAE IN
SCRIBI AE NON ESSENT
SIGNO EXTEMPLO DA
TO DIRIPI IUSSURUM
SI QUIS IN HOSPITIO CI
UIS ROMANI UACUAS
AUTEM TENEBAT DO
MOS NOMEN INSCRIB
ISSET EUM SE PRO HOS
TE HABITURUM CON
TINO DIMISSA
CUM ILLIS NOTATE
FORIS DISCRIMEN PA
CATAE AB HOSTILIDO
MO FECISSENT SIC
NO DATO ADIBI
EN DAHOS PHARN
MANI PASSIM DISCE
SUM ESTESTE FUIT
PRAEDA EXIGUAM

POSTERO DIE AD OPPUG
NANDAM ARCEM DUCI
QUAM CUM EI MARI QUO
IN PAENE INSULAE MO
DUM PARS MAIOR CI
CUM LUITUR PRAE ALTIS
RUPIBUS ET AB IPS AUR
BE MURO ET FORS AIN
CENTIS AEPTA MUI DE
RE TEQUAE NEC UI NEC
OPERIBUS EXPUG NABI
LE MESSENE AUI SE IP
SUM CURA TUENDITA
RENTI NOS A MAIORIBVS
REBUS MORARETUR AUI
IN RELICTOS SINE UALIDO
PRAESIDIO TARENTINOS
IMPETUM EXARCE CUM
UELLENT ROMANI FACE
RENTUA LLO URBEM AB
ARCE INTER SAEPI RESTA
TUIT NON SINE ILLAE TI
AM SPE CUM PROHIBEN
TIBUS OPUS ROMANIS
MANUM POSSE CON
SERI ET SI FEROCIUS PRO

CUCURRISSENT MAGNA
CAEDE ITA ATTENUARI
PRAESIDIUM RESUI FACILE
PER SE IPSI TARENTURBE
AB HIS TUERI POSSENT
UBI COEPTUM OPUS ESSET
PATEFACIARE PENTE POR
TAIMPETUM IN MUNI
ENTIS FECERUNT ROMA
NI PELLIQUE SESTATIONIS
SAE SI QUAE PROPERE
ERATUI SUCCESSURES
CERE TAUDACIA PLURES
QUE ET LONGIUS PULSOS
PROSEQUERENTUR
TUM SIGNO DATO COORTI
UNDIQUE POENI SUNT
QUO SINISTRUCIOS AD
HOC HANNIBAL TENUE
RAT EOS USTINUERE
IMPETUM ROMANI SED
AB EFFUSA FUGA LOCIAN
CUSTIAE EOS IMPEDITA
QUE ALIA OPERE IAM COEP
TO ALIA APPARATUQUE
RIS MORABANTUR PLU

RIMINFOSSAMPRAECI
PI TAVEREOCCISISQUESUNT
PLURESINFUGAQUAM
INPUGNANDEETOPUS
NULLOPROHIBENTEFIERI
COEPTUMFOSSAINCENS
DUCTAETUALLUMINTRA
EXERCITUMODICUMQUE
POSTINTERUALLOMURU
ETIAMEADEMREGIONE
ADDERETPARATUELSI
NEPRAESIDIOTUERISE
ADUERSUSROMANOS
POSSENTRELIQUITAME
MODICUMPRAESIDIUM
SIMULINTERFICIENDO
MUROADIUUARETIPSE
PROFECTUSCUMCETE
RISCOPIISADCALAESU
FLUMENQUINQUEMI
LIAABURBEABESTPO
SUITEXSTRA
CAHISSITANUISREGRES
SUSADINSPICIENDUM
QUODOPUSALIQUAN
TUMOPINIONEELUSCE
LERIUSCREUERATSPEM
CEPITETIAMARCEMEXI
PUGNARIPOSSETETESTU
NONALTITUDINEUICE
TERATUTASEDLOCOPLA
NOPOSITAETABURBE
MUROTANTUMACTOS
SAGUISACUMFLAMMA
CINATIONUMOMNICE
NERETOPERIBUSOP
PUGNARETURMISSUM
AMETAPONTOPRAESIDI
UMROMANISFECHANI
MUMUINOCTEEXIN
PROUISOOPERAHOSTI
UMINUADERENTALIA
DISTECERUNTALIAIGNI
CORRUPERUNTISQUEFI
NISHANNIBALISUITEX
PARTEARCEMOPPUGNA
RERELIQUAERATINOB
SIDIONESPESNECEXSA
TISEFFICAXQUIARCETE
NENTESQUAEINPOENE
INSULAPOSITAIMMI
NETFAUCIBUSPORTUS

MARE LIBERUM HABEBANT
URBS CONTRA EXCLUSA
MARITUMIS COMMEATIB
BUS PROPIUSQUE INOPI
AMERANT OBSIDENTES
QUAM OBSESSI HANNI
BAL CONUOCATIS PRIN
CIPIBUS TARENTINI SO
NES PRAESENTIS DIFFICUL
TATES EXPOSUIT NEQUE
A REI STAM MUNITAE EX
PUGNANDE CERNERE
UIAM NEQUE INOPSIDI
ONE QUICQUAM HABERE
ST EI DONEC MARI HOS
TES POSSANTUR QUOD
SI NAUES SINT QUIBUS
COMMEATUS INUEHI
PROHIBE EXEMPLO
HAUD ARCESSUROS AUT
DEDITUROS SE HOSTIS
ADSENTIEBANTUR TARENTINI
TUNC ETERUM EIUSDEM
CONSILIUM ADFERRE
OPEM QUOQUE INEA
REM ADFERENDAM CE

SEBANT ESSE PUNICAS
ENIM NAUES EX SICILIA
ACCITAS ID POSSE FACERE
SUASQUE SINU EXCIPIENDO IN
TUS INCLUSAS ESSE NEC
CLAUSTRA PORTUS HOSTIS
HABERE TELA QUE AD NO
DUM IN DEINDE IN APERTUM
MARE EUASURAS
EUADENTINQUE HANNI
BAL MULTAQUE IN PEDITA
NATURA SUNT CONSILIO
EXPEDIUNTUR URBEM
IN EAM POSITAM HABE
TIS PLANA ET SATIS LATE
UIA EPATENTI NOMNIS
PARTIS SUIS AQUAE IN POR
TU PER MEDIAM URBEM
AD MARE TRANSMISSA
EST PLAUSTRIS TRANS
UEHAM NAUES HAUD
MAGNAM OLEET MARE
NOSTRUM ERIT QUO
NUNC HOSTES PATIUN
TUR ET ILLUNC MARE HINC
TERRA CIRCUMSEDERI

musarcemnimmobre
uiaeutrelictamabhosti
busauteumipsishosti
busexhiemus
haecorationonsitem
modoeffectussedin
gentemetiamducis
admirationemfecit
contractaexemplo
undiquepclustraiunc
tiq. interseetmachi
naeadsubducendas
quenaues admotae
munitumq. iterquo
facilioraplaustrami
norquemolesintran
situesset
umentamindeethomi
nescontractietopus
inpigraecoeptum
paucosq. postdiescas
sisinstructaeparata
circumuehiturarce
etanteosipsumportus
ancorasiacit.
unc statumrerum

hannibaliarentire
linquitregressusipse
inhibernaceterumde
fectioiarentinorum
utrumpriorеanno
anhoefactositinde
uersumauctorestra
huntplurespropiores
quaeaetatememoriae
rerumhocannofactu
traduni.
Romaconsulespraeto
resqueuisqueanteidie
u. kal. martias latinae le
nuerunteodieferiae
tratosacroinmonte
insuascuiusqueprouin
ciaspROficiscuntur
relictodeindenoua
obiectaestexarmini
busmarcianisuales
hiemarciusinlustris
fuerateteumconquisi
tioprioreannoexsc
taliumlibrorumfieret
inam aemiliae urbem

QUIEAMREMACEBATMA
NUSUENERANTISPROTI
NUSNOUOPRAETORISUI
LAETRADIDERATEXHUIUS
MARCHDUOBUSCARMI
NIBUSALTERIUSPOSTRA
MEXACTADEDITICUMRATO
AUCTORITASCLIENTIALTE
RIQUOQUECIUSNONDU
TEMPUSUENERATADFE
REBATFIDEMPRIORECAR
MINECANNENSISPRE
DICTACLADESINHAECFE
REUERBAERAT
AMNEMTROIUGENAMRO
MANAEFUGAECANDAM
NETEALIENIGENAECO
GANTINCAMPODIOME
DISCONSERAEREMANUS
SEDNEQUECREDESTUMI
HIDONECCONPLERISSAN
GUINECAMPUMMULTA
QUEMILLIAOCCISATUADE
FERETAMNISINPONTUM
MAGNUMEXTERAFRUGI
FERAPISCIBUSATQUEUI

BUSFERISQUAEQ;INCO
LUNTERRASISFUXTESCA
CAROTUANAMMIHITA
IUPPITERFATUSESTEIDIO
MEDISARQUICAMPOS
ETCANNAMFLUMINIQUI
MILITAUERANTINIISLO
CISIUXTAATQUEIPSAM
CLADEMACNOSCEBANT
TUMALTERUMCARMENRE
CITATUMNONEOTANTUM
OBSCURIUSQUIAINCER
TIORAFUTURAPRAETERI
TISSUNTSEDPERPLEXIUS
ETIAMSCRIBUNTAEGENE
RACHOSTISROMANISI
EXPELLEREUULTISUOMI
CAQUAEGENTIUMUENTI
LONGEAPOLLINIUOUEN
DOSCENSEOLUDOSQUI
QUODANNISCOMITER
APOLLINIFIANTCUMPOPU
LUSDEDERITEXPUBLICO
PARTEMPRIUATISUTICO
FERANTPROSEATQUESU
ISIISLUDISFACIENDIS

praeterit praetoris q̄q
ius populo plebeique
dabit summum decē
uiri graeco ritu hos
tis sacra faciant hoc si
recte faciet is q̄ audebit
iis semper fieque res
uestra melior nam is
dium extinguet per
duelli suos tros quiues
tros cam pos pascit pla
cide ad id ex mene x
plandum die munum
sumpserunt
Postero die sē facium
est ut decemuiri de lu
dis apollini requedi
na faciendas inspice
rent ex cumin stare
latique ad senatum
esset censuerunt
patres apollini ludos
uouendos faciendos
quiet quando ludi fac
ti essent duodecim
millia aeris praetori

ad remdiuinam et du
as hostias maiores dan
das alterum sē factum
est ut decemuiri sacrū
graeco ritu facerent
iisque hostis apollini
uouerent aurato et cyris
duabus albis auratis
laton e bouefemina
aurata ludos praetor
ingrediens maximo cum
fructu fruses set edixit
ut populus pereos lu
dos stipem apollini
quantam commodū
esset conferret
haec est origo ludorum
apollinarium uicis ri
xe nonualetudini ser
uientur
[illegible] totulus coron
[illegible] pectauit matrone
[illegible] uulgo
[illegible] ianuis in pro
[illegible] epulati sunt ce

LIBER QUIE DIES OMNIC E
RIMONIARUM GENERE
FUIT CUM HANNIBALE CIR
CA PARENTUM CONSULES
AMBO IN SAMNIO ES
SENT SED CIRCUMSESSU
RI CAPUAM VIDERENTUR
QUOD MAXIMUM IUTUR
NAE SIDONIS ESSE
SOLEBAM TAMEN EXAM
PANI SENTIEBANT QUIA
SATIENTEM FACERE PRO
HIBUERANT EOS ROMA
NI EXERCITUS
EXQUE LECTOS AD HANNI
BALEM MISERUNT OB
TERUIT PRIUS QUAM CON
SULES IN AGROS SUOS
EDUCERENT LECTIONES
UIAEQUE COMMUNIRENT HOSTI
UM PRAESIDIIS INSIDE
RENTUR FRUMENTUM
EXPROFINQUIS OMNE
UEHI IUBERET CAPUAM
HANNIBAL HANNONE
EXBRUTTIIS CUM EXER

CITUS IN CAMPANIAM
TRANSIBIT ET DARE OPERA
UT FRUMENTO OMNIE
RET CAMPANIS IUSSIS
HANNO EX BRUTTIIS PRO
FECTUS CUM EXERCITU
UITABUNDUS CASTRA
HOSTIUM CONSULES Q.
QUIN SAMNIO ERANT CU
BICULA INTRAUERE AD PRO
PINQUARET OPPIDA
SUA UT AB IPSA MURBE
ET OCCREDITO CASTRA PO
SUIT TUM INDE EX SOCI
IS ET REX POPULIS QUO
NAM ITA COMPORTATUM
ERAT DE UEHI FRUMEN
TUM IN CASTRA IUSSIT
PRAESIDIIS DATIS QUAE
COMMEATUS EOS PRO
SEQUERENTUR
CAPUAM IN DE NUNTIUM
MISIT QUAE IN CASTRIS
AD ACCIPIENDUM FRU
MENTUM PRAESTO ES
SENT OMNIBUSQUE

ɢenereuehiculorum
iumentorumq; ee exa
ɢris contracto id pro
celeras ocordia nec
lecentia que exempla
nis actum paulo plus
ccc. uehicula amisset
pauc appraeterexiumẽ
ta obsidentis sabbi
none quod nepames
quidem quemuis ac
cendere bestias cu
ras meorum stimula
re posset xliii rodieta
dies ad frumentum
maiore apparatu pe
tendum eo omnis
cunctaerant cum
enuntiata beneuen
tanis essent legatos
decem extemplo cir
ca consules houi
anum castra roma
norum erant mise
runt quicumau
ditis que ex de expuam

agerent uri inter seco
parassent uia lterin
campaniam exercitu
ducere et ulum uis cui ex
prouincia obuenerat
profectus noctem bene
uentum omoenio est
ingressus exproxin
quo cognouit han
nonem cum exerci
tus parte profectum
frumenti tum per
quisto reman
panis dxtum frumen
tum duo milia plau
stro rum in condita
inermemque ex iam
turbam aduenisse
per tumultum actre
pidationem omnia
ac castro rum que
formam et militarẽ
ordinem inam ixtis
agrestibus ii sexter
nis subiatum
hissatis compertis con

SVLMILITIBVSEDICENSIC
NAIANTIVMARMAQVAE
INPROXIMAMNOCTEM
EXPEDIRENTCASTRAPVL
NICAOPPVGNANDAES
SEQVARTAVIGILIAPRO
FECTISARCINISOMNI
BVSIMPEDIMENTISQ·
BENEVENTIRELICTIS
PAVLOANTELVCEMCVM
ADCASTRAPERVENISSENT
TANTVMPALORISINIE
CERVNTVI SIINPLA
NOCXSTRAPOSITAESSENT
HAVDDVBIAEPRIMO
IMPETVCAPIPOTVERINT
ALTITVDOLEGIETMVNI
MENTADEFENDERENT
QVAENVLLAEXPARTE
ADIRINISIARDVOACDIF
FICILIASCENSVPOTERANT
LVCEPRIMAPRAELVMIN
CENSACCENSVMESTI
NECIALIVMMODOVI
TANTVRPOENISEDVI
QVIBVSLOCVSAEQVO

RESSETDEVRBANIN
TENTISPERARDVAHOS
TESVINCITTAMENOM
NIAPERTINAXVIRTVSET
ALIQVODSIMVLPARTIB·
ADVALLVMACFOSSAS
PERVENTVMESTSEDEI
MVLTISVOINERIBVS
ACMILITVMPERNICIE
TAQVECONVOCATISTRI
BVNISQVEMILITVM
CONSVLABSISTENDV
TEMERARIOINCEPTO
ATTVTVSSIBIVIDEPI
REDVCEIEODIEEXERCI
TVMBENEVENTVM
DEINPOSTEROCASTRIS
HOSTIVMIVNCINE
EXTREINDECAMPANI
NEVEHANNOREGRE
DIPOSSETIQVODFA
CILIVSOPINEATVR
COLLEGAMQVOQ·ELEXER
CITVMEIVSSEACCITV
RVMTOTVMQVEEO
VERSVROSBELLVM

haec concilia ducis
cum iam recepti ex
nere clamor mili
tum asper nantium
tam sec ne imperium
disiecit proximet or
tae hostium era co
hors paelignacuius
praefectus ubius
ac causa rep tum ue
xillum transtulit
hostium traiecit exe
cratus in de sequé
et cohortem sei us
uexilli hostes potiti
essent princeps ipse
perfossa uallum q·
in castra inrupit
Iam q· intra uallum
paeligni pugnabant
cum altera pars eius
terio flacco tribu
no militum tertiae
legionis exprobran
te romani signa uiam
qui sociis captorum

concederent decus
Tedanius princeps pri
mus centurio cum
signifero signum
ademisset iam hoc sig
num et hic centurio
in quit in tra uallum
hostium eris sequan
turkica signum ab
hoste prohibituri
sunt manipulares
sui primum trans té
dentem fossam de
in legio tota secuta
est Iam et con
sul ad conspectum
transgredientium
uallum mutato con
silio reuocando
que adincitandos
hortandosque uer
sus milites
Ostendere in quanto
discrimine ac peric u
lo fortissima cohors
sociorum et ciuium

lectio esset itaq; pro-
sequisque omnes per-
quaxatque iniquas loca
cum undiq; telaxcon-
cerentur armaque
et corpora hostes ob-
cerent peruadunt in
rumpuntq; multitud
nera tela amquos ui
res sanguis desereret
ut intra uallum hosti
um exderent nitebã
tur ex tãta aque imo
mento temporis uel
ut in pl. nos ibã neeper
munitas tras exedes
inde non iam pugna
erat omnibus intra
uallum permixtis su
per xmilia hostium
occisa supra septem
milia captum cum
frumentatoribus
campanis omnique
plaustrorum et iu
mentorum apparatu

Captiua tyrannicons
praeda fuit quam han
nopoli abundus pas
sim cum esset exsor
dium populi praegris
tra exercitu in deie-
ctis hastium castris
beneficentiam redditu
praeda mq. ibi amb
consules nam et ap.
claudius eo post pau
cos dies uenientes
de limitibus serunt
q. et donati quorum
operae est rahosti
um captiuorum
tea hos accepisse
lignus pedantios
princeps terentie
gionis
annox be comino
ocrito quo nuntia
tae strorum cla
des est cum pauci
frumentatoribus
quos portes cum

BUERAT FUGAE MAGIS
QUAM ITINERIS MODO
INBRUTIOS REDIM
ET LEGATIS OMNIA LIBE
TA SUA PARITER SOCIORU
QUE CLADE LEGIONIS AD
HANNIBALE DIMISERUN
QUI MUNDIA RENI DUOS
CONSULES XDE BENE MERI
TUM ESSE DICERE ACX
PUNICUM IMPUNE AD POR
TAS ET MUROS BELLUM
ESSE NISI PROPERE SUB
UENIAT CELERIUS CAPU
AM QUAM MARPOS INPO
TESTATE KOSTIUM UEN
TURUM
NEI TARENTUM QUIDEM
NON MODO ARCENTA
TIBERE ESSE UTEXPU
AM QUAM OXRTHAGI
NIXEQUA RESITSOLITUS
DESERTAM INDEFEN
SAM QUEM POPULO R.
TRADAT HANNIBALOU
RAESIBI FORE REMOT

PANAM PUBLICIUS
PRAESENTI ADUOMU
LIXEQUIUM CUMTE
CATISMILITIQUE OPPRE
SIDIO AGROS POPULAT
ONIBUS POSSENT PRON
HIBERE ROMANIS
INTERIM SICUT ALIAS
RERUM ARCE STARENTI
NXE PRAESIDIQUE QUOD
IBI OBSIDERE TURCUBA
EST C. SERUILIUS LECTUS
EX AUCTORITATE PATRUM
AP. CORNELIO PRAETORE
RAM AD FRUMENTUM
COEMENDUM MISSUS
CUM ALIQUOD NAUIBUS
ONUSTIS IN PORTUM
TARENTINUM IN TERHOS
TIUM CUSTODIAS PERUE
NIT CUIUS ADUENTU
QUIANTE IN EXCUASPE
DOCUIS XE PEXDTRAN
NEM AB HOSTIBUS
IURE CONLOQUI ERANT
ULTRO XD TRANSEUNDU

hostis uocabant sol
licitabant quee erat
sati sua lid um praesi
dium traducti sadar
centarent tuendae
militibus Haquem
et apontii ex emplo
meti quo tenebantur
libertati adhannibalem
lem defecere hoc ide
ex dem mora maris
et thurini fecerunt
Mouit eos non tarenti
norum magis defectio
meta ponti norum q.
quibus indidem exa
chaia oriundi etiam
cognatione iunctae
ranti quam iram in ro
manos propter obsi
des superinterfectos
Eorum amici cognati
que litteras acnun
tios ad hannonem
magonem quequi
in proximo in brut
tii serant miserunt si
exercitum ad moenia
admouissent se in po
testatem eorum urbem
tradituros esse mag
nius thurios cum mod
copiae sidio praerat
quem facile elicia dcer
tamen temere in eun
dum rebantur posse
non multum quos per
paucos habebat fiducia
quam iuuentutis thu
rinae ex industria
centuriae uetera arma
uertaque ex dialisca
sus diuisis copiis inter
seduces poenicum
agrum thurinum in
gressi essent hanno
cum pedestum agmine
infestis signis read
urbem peruenit ma go
cum equitatu lecius
collibus aptegendas
insidias oppositus

§ Sic Titanius peditum
tantum magnine perex
plorator scomperios
in aciem copias educit
et fraudis insidiarum
et hostium insidiarum
ignarus pedites ire
proelium fuit persec
ne paucis in prima acie
pugnantibus roma
nis thurinis expectan
tibus magis quam ad
iuuantibus seuentium
Et carthaginiensium
acies deinde industria pe
dem referebat ad
terca collis a bequite
suo insessi hostem min
cautum perirahere t
quo ubi est uentium
coortum clamore
equites propere in
conditam thurino
rum urbam necsa
tis fido animo unde
pugnabat stantem ex
templo in fugam uerte
runt romaniqua
quam circumuentos
hinc pedes hinc eques ir
cebat tamen aliquam
diu pugnam traxere
postremo et ipsi terca
uerunt atque ad urbe
fugiunt ibi proditores
conglobati cum popula
rium magmen patenti b
portis accepissent ubi
romanos fusos ad ur
bem ferri uidere unt
conclamant instare
poenum permixtos
que et hostis urbis in
uasuros ni propere
portas claudant ne ex
clusos romanos prae
uehat hostia caede
m. atinius tamen cum
paucis receptus sedi
tio inde paulis peric
nuit cum inde alii cae
dendum fortuna

ET TRADENDAM URBEM
CIETORIBUS RECENSERET
Ceterum multplerumque
FORTUNAM ET CONSILIA
MALA VICERUNT ATINIO
CUM SUIS AD MARE ACTA
UES DEDUCTO MAGISQUE
IPSI OBIMPERIUM INSE
MITE ACTUSTUM CONSUL
TUMULEBANTQUAM
RES PECTU ROMANORU
CARTHAGINIENSES INUR
BE ACCIPIUNT CONSULES
A BENTUENTO IN CAMPA
NUM AGRUM LEGIONES
DUCUNT NON AD FRUMEN
TAM MODO QUAE IAM
IN HIBERNI SERANT
CORRUMPENDAS ED
AD CAPUAM OPPUGNAN
DAM NOBILEM SECON
SULATUM TAM OPULEN
TAE URBIS EXCIDIO RA
TI FACTUROS SIMULET
INGENS FLAGITIUM
IMPERIO DEMPTURUS

QUOD URBITAM PROPIN
QUE TERTIUM ANNUM
INPUNITA DEFECTIO ES
SET CETERUM NE
BENEUENTUM SINE
PRAESIDIO ESSE TEUIT
AD SUBITA UELSI HAN
NIBAL QUOD FACTURU
HAUD HAUD DUBITANT
AD OPEM FERENDAM
SOCIIS CAPUAM UENIS
SE TEQUITES UIMSUS
TINERE POSSENTTT.
G. GRACCHUM EXLUCA
NIS CUM EQUITATUAC
LEUI ARMATURA BENE
UENTUM UENIRE IU
BEN TLEGIONIBUS STA
TUI SQ. ADOPTINEN
DAS RES IN LUCANIS ALI
QUEM PRAEFICERET
G. GRACCHO PRIUS QUAM
EX LUCANIS MOUERET
SACRIFICANTI TRISTE
PRODIGIUM FACTUM
EST AD EXTA SACRIFICIO

per speculatores nuntiatum
duo ex occultis ad
ducti sunt ad
conspectumque eorum
ex occultis abierunt
idumque hoc ut specimen
monitus superficiem
instaurorum ut
intentius exercitus
scrutarentur
rursum actibus
tradunt hanc atque
loci nec remixtos
ad eos abisse
Cum ex speculatoribus ad im
peratorem missis
nec prodigium
praemonuissent
ex occultis exeun
dum hominibus
consulis nulla
tamen prouidentia
fatum imminens
mouerit potuit
Flauius lucanis fuit
ex parte eius hu

canorum cum mars
ad hannibalem de
fecisse quae cum
romanis stabat et
ad annonam magis
trauerat ab isdem
illis creatus praesum
ita repente uolun
tate locum crudo
quid poenum quae
rens neque transire
ipse neque trahere ad
defectionem lucas
nos satis hasdrubal
imperatores et
eiusdem hospitis
prodit ex quae sar
cuine foedus cum
hostibus sanxisset
adranconem quin
brutius praetor
examinato quem
ueni fide abeo
accepta romani
imperatorem
tradidisset libros

Cum suis legibus uen
turos in amicitiam lu
canos deduci poenum
in locum pauci ex grae
cum ad ducem rursum
am ac ob id pedites equi
tes que arma resecta
per eas late bracubi in
gentem numerum oc
culeret locos satis inspec
tos atque undique ex
plorato dies compos
tae gerendae res est
Lucanos ad Romanos in
per atorem uenit rem
se alii magnam in cohas
se ad quam perficien
dum ipsius cracchi
operae opus esse omni
um patrum et populi
tribus qui ad poenu
in illo communi tali
remoto desciscent
persuasisse ut redi reh
in amicitiam Romano
rum quando res quo
que Romana quiet ropae
exitium clade cannen
si uenisset indies me
ora atq. auctor fiere
hannibalis atq. auct
ori fiere hannibalis
uisse nescere tae pro
pe ad nihilum uenisse
ueteri delicto hau in
placabilis fore Roma
nos nullam umquam
gentem magis exora
bilem promptiorem
q. ueniae dandae fuis
se quotiens rebellio
nis aut maiorum
suorum ignotum
haec ab se indicta ce
terum ab ipso cracco
eadem haec audire
malle eos praesentis
quae continere dex
tram dignus fide
se cum ferre locum
se consilius dixisse
ad conspectum amorum

haud procul castris
romanis ibi paucis
uerbis transigi rem
posse uti omnem nomen
lucanum in fide excso
cietate romana sitque rac
chus fraudem et ser
monem reiabesse ra
tus ac similitudine
ueri captus cum licto
ribus acturum aequi
tum e castris profec
tus duce hospite insi
dias praecipitatus hos
tes subito exortem ne
dubia proditio esset
flauus iis se adiungit
telaque undique in gracchum
atque equites conicien
tur gracchus ex equo
deos uti dem ceteros
facere iubet horta
turque ut quod unum
reliquum fortuna
fecerit id eo hones
tentui rute relicui

autem qui desse tpau
cis a multitudine nu
lesi luxac montibus
saepta circumuentis
praetermortem ire
ferreutrum praesen
tes corpora pecorum
modo inultiruci den
turan to to ampatiendo
expectando que elien
tui nimpetum atq; ira
uersos aegentes aluden
tesque perfusi hosti
um cruore inter exsti
rantium inimicorum
cumulatis armaque
et corpora cadan tui
canum prodi torem
actrantfucam animes
peterent quem amic
timam praese adin
ferosmisisse teum
decus eximium mec re
gium solacium suae
mortis in euentu rum
nter haec dicta paluda

MENTO CIRCA LAEBUIT
BRACCHIUM IN HORTO
NAM NESCIO QUID DE
SECUM EXTULERANT
IN HOSTIS IMPETUM SE
CIT MAIOR QUAM PRO
NUMERO HOMINUM
EDITUR PUGNA IACULIS
MAXIME APERTA CAR
PORTA ROMANORUM
ET CUM UNDIQUE EXAL
TIORIBUS LOCIS INCA
UTE MUALLEM COIECUS
ESSET TRANSFIGUNTUR
QUE XECHUM IAM NUDA
TUM PRAESIDIO UIUUM
EXPERE POENITUIT
TUB CETERUM CONSPI
CATUS LUCANUM HOSPI
TEM INTER HOSTIS ADEO
MANIFESTUS CONFERTOS
INEXSTIMULPARCITES
NEMORUM IMPERNI
CIE NON POSSET EXA
NIMEM EUM MAGO
EXTEMPLO ADHANNI
BALEM IMMISIT PONIQUE
CUM CAPTUS SIMUL PAS
CIBUS ANTE TRIBUNAL
IMPERATORIS IUSSIT
HYAECQUE FERA PRAEMAGNA EST
EXTRAXECHUS IN LUCANIS
AD CAMPOS QUIUERTE
A SUO EXTURPERIIT
SUNT QUI NAC ROBE
NIUENTANO PROPE
CATOREM FLUUIUM
OSTENDANT
CASTRIS CUM LITORIB
CETRIBUS SERUIS LA
UANDI CAUSA PROCRES
SUM EUM FORTE INTER
SALICTA INNATA RIPIS LA
TERENT HOSTES NUDU
ATQ INERMEM SAUIS
QUE UOLUTANNIS
PROPUGNANTEM IN
TERFECTUM SUME
QUI HARUSPICUM MO
NITU QUINGENTOS
PASSUS A CASTRIS PRO
GRESSUM ULLO CO

puro exque ex ni edicta
prodigia sunt procu
rare in sidentib·
forte locum duabus
turmis numidarum
circumuentum serui
bant ad eo nec locus
nec ratio mortis in
uirotam elaroe in
signi consixit fune-
ris quoque quoq; raccha
uaria si fama alimenas
tris romanis sepultu
ra bus uisa alia ab hannibal
lee texuile ex ii ori fama
est ira dunt inuesti
bulo punicorum eas
trorum rocum ex
structum esse ex ima
tum exercitum de
cucurrisse cimbri
pudis hispanorum
mobilibus q· armo
rum et corporum
sua equique genti
adsuetis ipso hanni

balearum omni rerum uer
borum que honore
exequias celebrantes
hec tradunt quum in
lucanis regestixe
auctores sunt simillis
quia dealorem flagi
um interfectum me
morante rede reue
lis capitis inmutum erat
ch hostes potitis unico
delatoad hannibale
missus a deo confes
tim exarthalo quum in
extra romana ad
cn cornelium quaes
torem deferretis fu
nus imperatoris in
extris celebranti bus
cum exercitu bene ue
tanis spectu
Consules ex rumean
panum ingressi cum
passim populi rentur
eruptione ex ii
rumem aconiscu

equitatu terrui[t] et re
pidiadsic nam milites spa
latos passim reuoca
runt et ui[m] dum instruc
taac[ies] fusis super ami[l]le
et quingentos mi[l]ites
amiserunt inde ingens
ferocia superbaesuo[s]
tencenio gentis reum
multi[s]que proeli[i]s la
cessebant romanos
sed intenti[o]res ad ex
uendum consules
una pugna fecerat in
cautaeque inconsul
tae nitaresti[t]uita
men his animos et illis
minuit audaciam par
uaunaressed in bello
nihil tam leue est quod
non magnae interdu[m]
rei momentum faciat
quinetiocrispino badi
uscampanushospes
eratperfamiliarihos
pitiojunctusereuerat

Consuetudo quoda[m]
gerroma capti[u]eris[ti]
numbadiusante de
fectionem campana[m]
liberaliter comitem
campanam liberali
tercomitemq· curatus
fuerat
Stubadius progressus
antestationesq· pro
portas tabantuocabat
crispinum[que] iussit quod
ubi esterispino nuntia
tum ratus conloqui
um amicum ac fami
liare quaerimanen
te memoriae tam in
discidio publicorum
foederum priuatiu
ri spatium ac ceteris
processit posiquam
in conspectum uene
re prouocot einque
ad pugnam crispino
badiusconscendam[que]
equos summotisque

alii sub ter bello melior
sit decernamus ad ea
crispinus nec sibi nec
illi ait hostes deesse in
quibus uirtutem os
tendant sed iam si in
acie occurrit declina
turum ne hospitali ex
de extra muioleto co
uersus quae abibat eni
pro
uero ciustum eam pa
nus in crepare molli
amigna uia mque eise
digna probra in son
tem iacere hospitalem
hostem appellans simu
lantemque parce recui
sciat parem se non esse
si parum publicis foe
deribus ruptis dirempt
as simul et priuata iura
esse putet badium eam
panum l quinctio
crispino romano pa
lam duobus exercitu
bus audientibus re

nuntiare hostium
Nihil sibi cum eo conso
ciatum nihil foedera
tum hostius cum hos
te cum ius patriam ac
penates publicos pri
uatos que oppugna
tum uenisse si uibes
set congredetur
diu cunctantem eris
pinum pertulere ut
males ne in pugne insul
tare eam panum pate
retur iaque tantum
moratus dum imp
ratores consuleret
permitterent ne sibi
extraordinem in pro
uocantem hostem
pugnare permissu
eorum arma cepit
equumque conscen
dit et badium nomi
ne compellans sac pug
na me uocauit
Nra lam moraca campano

FACTA EST IN FESTIS EQUIS
CONCURRE RUNT ACRIS
PINUS SUPRA SCUTUM
SINISTRUM UMERUM
UADIO HASTA TRANSIT
XIT SUPER QUE DELAPSA
CUMULUM NEC EX EQUO
DESILUIT UT PEDESTRIBUS
TEM CONFICERET BRA
DIUS PRIUS QUAM OMNIS RU
METUR PARMA ATQ
EQUO RELICTO AD SUOS
AUFUGIT ERISPINUS EI
QUI MAR MAQUE CO
TAE TERRIENTAM CUS
PIDEM INSTANTIS SPO
LIIS OSTENTANS CUM
MAGNA LAUDE EIGRA
TULATIONEM SUI HUM
AD CONSULEM
EST DEDUCTUS LAUDA
TUSQUE IBI MAGNIFICE
ET DONIS DONATUS HAN
NIBAL EXACTO ANNO
UENIT AD CASTRA QUE
PUAM EUM MOUISSET

TERTIO POST DIE QUAM
UENIT COPIAS IN ACIEM
EDUXIT HANNIBAL QUAQUA
DUBIUS QUO DE CAMPA
NIS AP SENTES PALUDOS
ANTE DIES SECUNDA FU
ISSET PUGNA QUIN MUL
TO MINUS SESUUM.
TOTIENS UICTOREM
EXERCITUM SUSTINERE
ROMANI POSSENT CETE
RUM POSTQUAM PUG
NARI COEPTUM EST
EQUITUM MAXIME
INCURSU CUM IACULIS
OBRUEBATUR LABORA
BAT ROMANA ACIES DO
NEC SI NUMEQUITIS
DATUM ESTUT IN HOS
TEM ADMITTERENT
EQUOS IT AEQUESTRE
PROELIUM ERAT EUM
PROCULUI SUS SEMPRO
NIANUS EXERCITUS
CUI EN CONSILIUS QUES
TOR PRAEERAT UTRIQ

parati ad remmetium
praebuit hostes
nouos adueniarent
uel ut ex compositio
utrimque signum
recipiendae urbis re
duces ipsique in castra
pro exequo marte
discesserunt plures
tamen ex romanis
primo incursu equi
tum cecidere
Ad consules uix her
rentea pulsum hanni
balem nocte quae
secuta est diuersi ful
ulus in agrum cum a
nimo claudius in lu
canos abiit posteri o
die cum uxere in castra
romanorum esse
nuntiatum hannib
bal esse et duobus
agminibus diuer
sos abisse incertus
primo uter se que

Retulit ad flumen inde
in sequi illeci recum
ducto hoste quum
uoluit ex loco mouere
ad capuam redit
hannibal ita in his
locis benegerendae
rei fortuna oblata est
mercenarius fuit cog
nomine paenulus in
signis inter primi
pilos centurione et mag
nitudine corporis
et animo
sperfunctus militia
per cornelium sul
pic. praetorem in senatum
introductus petit a
patribus ut sibi qui
quemilia militum
darentur sperum
et hostis et regionu
breui oppressurum es se qui
uim facturum es qui
busarmis ad id lo
corum nostri et du

ceselexercitusca
forentiisaduersusin
uectoremusurum
dnonpromissummа
gistolidequamtolide
creumtamquamaea
edemmilitaresetim
peratoriaearteses
sentdatapropinque
octomilliamilitum
parsdimidiaeques
parssocietipsealiqui
tumuoluntariorū
tinereinagrisconsci
uitactoreduplicato
exercituinlucanos
peruenitubihannі
balnequiquamsecu
tusclaudiumsubsti
terathaudduburares
estquippeinterhan
nibalemducemetcen
turionemexercitus
quealterumuincen
douetera numante

Romanamalierumnodū
totummagnaexparte
etiamtumultuarium
acsemememinitcon
spectainterseagmina
suntetneutrapars
detrectatumpugnam
extemploinstructae
aciespugnatumiame
utinnullapariredu
asamplioushorascon
citataetdonecduxste
tisseetromanamaci
emposiquamisnon
prouelerefamasolū
sedetiammeliusutu
ridedecorissuale
meritaeconiractae
cladissuperessetob
iectanssehostiumte
liscecidit rusaexten
ploestromanaacies
sedadsenectaequi
demterpatuitomni
busuisabequitein
sessisuiexstantamu

TITUDINEUIX EUASE
RINTCETERIPASSIMALII
ALIAPESTEABSUMPTISIN
APUACONSULIBUSITE
RUMSUMMAUIOPSIDE
PTCOEPTAESTQUAEQUE
INEAMREMOPUSERANT
COMPORTABANTURPA
RABANTURQUECASILI
NUMFRUMENTUM
CONUECTUMADUOLTUR
NIOSTIUMUBINONCIPS
ESTCASTELLUMCOMMU
NITUMANTEFABIUSMA
XIMUSMUNIERATPRE
SIDIUMIMPOSITUMUI
MARE PROXIMUMET
FLUMENINPOTESTATE
INEADUOMARITIMA
CASTELLAFRUMENTUM
QUODEXSARDINIANU
PERMISSUMERATQUOT
QUEMULINIUSPR EX
ETRURIACOEMERAU
ABOSTIACONUECTUM
ESTUTEXERCITUIPER

HIEMEM COMPLEXESSET
CETERUMSUPEREAMEA
DEMQUEINLUCANIS
ACCEPTXERATUOLONUM
QUOQUEEXERCITUS
QUIUIUOCRAECOSUM
MAFIDESTIPENDIAFECE
RATUELUTEXAUCTORA
TUSMORTEDUCISABSIC
NISDISCESSIT
HANNIBALNONCAPUA
NECTAMNEQ·UTIAN
TODISCRIMINEDESERTOS
RUMUOLUXTSOCIOS
SEDPROSPEROEXTEME
RITATEUNIUSROMANI
DUCISSUCCESSUINALTE
RIUSDUCISEXERCITUS
QUEOPPRIMENDIOCCAN
SIONEMIMMINEBAT
CNFULUIUMPR·APULI
LEGATINUNTIABANTE
PRIMODUMURBES
QUASOLIM·APULORUM
QUEADHANNIBALEM
DESCIUISSENTOPPUGNA

RELINTENTIUS REMEGIS
SED POSTEA NIMIO SUC
CESSU ET IPSUM ETIAM ILL
TES PRAEDA IMPLETOS
INTANTAM LICENTIAM SO
CORDIAM Q: EFFUSOS UT
NULLA DISCIPLINAM I
MIXTE ESSET CUM SAEPE
ALIAS TUM PAUCIS DIE
BUS ANTE EXPERTUS QUA
LIS SUBINSCIUS ILLE
EXERCITUS ESSET INAPU
LIAM CASTRA MOVERET IR
CA HERDONEAM ROMA
NAS LEGIONES ET PRE
FULMUS ERAT
QUO UBI AUDITUM EST HOS
TIS ADVENTARE PROPE
WESTFACTUM UTI USSU
PRAETORIS SIGNIS CON
VULSIS INACIEM EXI
RENT NEC RES MAGIS
ULLA TENUIT QUAM SPES
HAU DUBIAS SUO IUDARBI
TRO UBI CELLENTIA CLU
ROS NOCTE INSE

QUENTI HANNIBALEM
TUMULTUATUM IN CAS
TRIS ET PLEROSQUE FERO
CITER SIGNIUM DARE IUN
STIS SEDUCI AD ARMA
VOCATUS SE IRE THAU TOU
BIUS PROSPERE PUGNAE
OCCASIONEM DARI TRIA
MILIA EXPEDITORUM
MILITUM IN UNUM LOCUM
CALEFACTA BUS QUE ET SIL
VIS DISPONIT QUI SIGNO
DATO SIMUL OMNES EU
TEBRI SEXISTERENT ET
MAGONEM DUO FERME
MILIA EQUITUM QUA
FUGAM INCLINATURA
CREDEBAT OMNIA TU
NERAMNIS IUBET
VIS NOCTE PRAEPARATIS
PRIMA LUCE INACIE CO
PIAS EDUCIT NEC FULL
USES TCUNCTATOS NO
TAMEN QUA TRIA SPE QUA
MILITUM IMPETUS FOR
TUITO TRACTUS

Itaque eadem temeritas
te quae processu minas
clementi instruunt
ipsas acies ad libidinem
militem fortem pro
currentium consis
tentium que equo lo
co ipsorum tulisset
animus deinde per
libidinem aut metu
deserendi locum
primae legioetsinis
traxlain primo in
structa cet in longi
tudinem porrecta
acies clamantibus
tribunis nihil in ror
sus robori sacuiri
ume sse et quae cum
que impetum fecis
set hastis per rupta
ros nihil quod salu
tare esset non mo
do animum sed
ne aures quidem
admittebat ethan

nibat haud quaqua
similis duae neq. simi
li exercitui neq. itain
structo ad eratergo
nec clamorem quidem
atq. impetum primum
eorum romanis us
tinuere dux stultitia
et temeritate cente
nio paranimo hau
quaquam compara
dus ubi remin clina
tam actrepidantis
suos uidet equo ar
repto cum ducentis
fer me equitibus ef
fugit ceteraa fron
te pulsa inter eo atq.
alii sic circumuenta
acies eo usq. est caesa
ut ex duodeuigin ti
millib. hominum
duo milliahaut am
pliuse uaserint ex
tris hostes potitisun
haec clades superata

ALIA ROMAM CUM MESSEN
NUNTIATAE INCENSQUI
DEMETI LUCIUS ET PAVOR
CIVITATEM CEPIT SEDIX
MENQUIA CONSULES UBI
SUMMA RERUM ESSET
AD IDLOCORUM PROSPE
REM GERERENT IMINUS
IIS CLADIBUS COMMOVE
BANTUR LEGATOS AD CON
SULES MITTUNT LAETO
RIUMM METIUM
QUI NUNTIARENT UI
RELIQUAS DUORUM
EXERCITUUM CUM CURA
COLLIGERENT DARENT
QUE MORAM NE PER
MECUM AD SPERATIO
NEM HOSTIS EDEDERET
ID QUOD POST CANNEN
SEM ACCIDISSET CLADE
ET UI DESERTORES DE
EXERCITU UOLONUM
CONQUIRERENT IDEM
NEGOTII P. CORNELIO DA
TUM CUI ELECTUS MA
DATUS ERATIS QUE PER
FORA CONCILIABULAQ.
EDIXIT UT CONQUISITIO
UOLONORUM FIERET
QUE AD SIGNA REDUCE
RENTUR HAEC OMNIA
INTENTISSIMA CURA
AGENTE P. CLAUDIUS CON
SUL. IUNIO ADOSTIUM
ULTURNI. MAURELIO
COTTA PUTEOLIS PRAETO
SITO QUI UTRAQUE NAVIS
UES ETRURIA AESAR
DINIA ACCESSISSENT
EXEMPLO INCASTRA MIT
TERENT FRUMENTUM
IPSE AD CAPUAM REGRES
SUS Q. FULUIUM COLLE
GAM INUENIT ALISINO
OMNIA IN DEPORTAN
TEM MOLIENTEM AD
OPPUGNANDAM CAPUAM
TUM AMBO CIRCUM
SEDERUNT URBEM ET
CLAUDIUM NERONEM
PR. ABSUES SULA EXCLU

DIANIS CASTRIS EXCIUE
RUNT ISQUOQUE MODI
COLBI PRAESIDIO ADIE
NENDUM LOCUM RE
LICIO CEIERIS OMNIBVS
CONSADCAPUAM DESCE
DIT ITALIAM PRAETORIA
CIRCA CAPUAM ERECTA
TRES ELEXERE ITUS DIUER
SIS PARTIBUS OPUS AD
GRESSI FOSSAS ALLOQUE
CIRCUMDARE URBEM
PARANTE ICASTELLA EXCI
TANI MODICIS INTERIM
IIS MULTIS QUESI MUL
LOCIS CUM PROHIBEN
TIBUS OPERAE CAMPANIS
EDEUENTI PUGNANTI
UI POSTREMO PORTIS
MUROQUE SE CONTINE
RENT CAMPANIS
PRIUSTAMEN QUAM HAEC
CONTINUARENTUR OPE
RA LEGATI AD HANNIBA
LEM MISSI QUIQUERE
RENTUR DE SERTAM

ABEO CAPUAM AC PROPE
REDDITAM ROMANIS
OPES IAM RENTUR QUE UI
TUNES ALIEMO PEM NO
CIRCUMSESSIS MODO
SED ETIAM CIRCUMUAL
LATIS FERRET
CONSULIBUS IIIERAE
AF·CORNELIO PR·MISSAE
UI PRIUS QUAM CLAUDE
RENT CAPUAM OPERIB·
POTESTATEM CAMPANIS
FACERENT UI QUE ORUM
UELLENT EXIRENT ACA
PUA SUAS QUE RES SECU
INFERRENT LIBEROS
FORES UXQUE OMNIA
HABITUROS QUIANTE
IDUS MARTIAS EXISSENT
POSTEA DIEM QUIQ·
EXISSENT QUI QUE IBI
MANSISSENT HOSTIUM
FUTUROS NUMERO EA
PRONUNTIATA CAMPA
NIS ATQUE ITA SPRETAM
UI TRO CONTUMELIAS

dicerentiminarenter
quehannibalabher
donentarentumdu
xeratlegionesspe
anuiauidoloarcis
tarentinaepotiundx
quodubiparumpro
cessitadbrundisium
flexititerprodidor
pidumratusibiquo
quecumfrustrate
reretentapuslegati
campaniadeumue
neruntquerentes
simulorantesque
quibushannibalmag
nificerespondiret
anteasesoluisseob
sidionemetnunc
aduentumsuumeo
sulesnonmuros
cumhacspedimissi
legatiuixrecredier
puamandupliciros
sahalloquecinctam
potuerunticumma
maxumaecapuaciuit
uallaretursyracu
sarumoppugnatio
adfinemuenitpra
terquxmuniuitur
ducisexercitusque
intestinaetiampro
ditionexdiutinam
quemarcellusinfio
uersinceriusutru
agrigentumadhi
milconemetipso
ertenuerietbel
lumannobsidionesy
racusasprxmeret
quamquamnecuic
piuidebatposseinor
pugnabilemterres
tremarithmositu
urbemcapiecpaucum
quxmproeubera
exrathartineedmar
atiusmerentiadpon
nequitiaexpetum
relinquerestpraens
fugasyracusanos

erant autem apud
Romanos aliqui no
bilissimi uiri inter
fectionem abroma
nis quia ab his ouis con
silium abhorrebant
pulsi consilio suae
partis tempta reho
minum animositas
sine fide dare situa
dicebat erentis tyran
xerxi beroseo sacer
dote electibus uicturos
esse [illegible] monerat
conloqui copia qui a
multorum animi
suspectio omnium
cura oculos que co
uerterant ne qui
fallere tyrannum
sum seruus sunus
exulum prostrans
fugaintra missus
in urbem conuen
tis pacem sinium
conloquendi deia

Ii refecti deinde isto
rix quidam naueret
nentibus operi cir
cumuesti que illa ad
castra romana con
locutique illa dos
tra romana con la
cui cum transfugi
set dans lepi seo
dem modo et alium
q. alii post remo
lxxx pacti et cum ii
composita omnia
adproditionem es
sent indicio legi
to ad eum per ten
talum quendam in
dicantem sibi rem
credita non esse
negotium nes cum
eruciati sunt
Alias subinde spes post
quam haec cuncta eua
serat excepit dum
ni pus quidam lace
demonius missus ab

Syracusis ad Philippū
regem exp̄tus a bro
manis nauibus erat
huius unique redimē
die et ipse curare erat
ingens nec abnuit
marcellus iam tum ae
tolorum cuius soci
lacedemonii erant
amicitiam ad fectan
tibus romanis ad con
loquium de redemp
tionem ei missis
medium maxime atque
utrisque opportunus
locus ad portum tro
gylorum propter tur
rim quam uocant ga
lea grames tuis us
quo cum sae pius co
meat retunus ex poma
nis ex propinquo mu
rum contemplans
numerandos lapides
aes summandoque
ipse secum qui infro
te pateret singula
tudinem murique an
tum proxime coniec
tura poterat per men
sus humiliorem que
aliquanto pristinae
opinione sua et cete
rorum omnium ra
tus esse et uel medio
cribus scalis superа
bile ad marcellum
remdefert
haud spernenda uisa
sed cum adiri locus
quia obiecto ipsum in
tentius custodiebā
turnon posse occa
sio quaereba tur
qua mobtulit rans
fuga nuntians diem
festum diane per
triduma gie quia
alia in obsidione
desinit uino largius
epulasce lebrari et
ab epicy de praebito

universae plebeiet
peditibus a principi
bus diuisos dubia ac
cepit marcellus cum
pauci tribunorum
militum conlocutus
electisque peditibus
ad remittandam ac
damandamque
idoneis centurioni
bus militibusque eis ca
lis in occultum compa
rat is ceteris signum
dari iubet ut maturr
corpora curarent
quieti quae darent in noc
te in expeditionem cum
dumesset
nde ubi id tempus ui
sum quod diei pulsus
tamultuosa tas princi
pium quae somni esset
signa iuniusmilites
ferre cali si iussit et
ad mille fere armati
tenui agmine persi

lentium eo deduci
ubi sine strepitu actu
multo primi euase
runt in murum secu
ti ordine alii cum prio
rum audacia dubi
i setiam animum face
ret iam mille armatorum
ceperant partem cu
ceteraeque motae plu
ribusque scalis in mu
rum euadebant
signo ab hexapylo da
to que pericentem
solitudine mera per
uentum quia magna
pars in turribus epu
lati aut somno uino e
rant aut semigraues
potabant pauco sta
menee orum in pres
sos in cubilibus inter
fecerunt propehexa
pylonesti portulam ac
nau refringi coe
taeque muro excom

POSTQUOTUBA DATUM SIC
NUMERATE IAM UNDI
QUE NON FURTIM SED
UT APERTE GEREBATUR
RES QUIPPE AD EPI POLAS
FREQUENTEM CUSTODI
ISSI LOCUM PERUENTUM
ERAT TERRENDI QUEM A
CIS HOSTES ERANT QUÆ
MAGIS HOSTES ERANT
QUAM FALLENDI SCITER
RITI SUNT
NAM SIMUL ACTUBARUM
ESTAUDITUS CANTUS CLA
MOR QUE ETENENTIUM
MUROS PARTEM QUE CUR
BIS OMNIA TENÉRICUS
TODESALI PERMURUM
FUGERE ALIIS ALI REDE
MURO PRAECIPITARI Q·
TURBA PAUENTIUM MAC
NAPARS TAMEN IGNA
RATA NI MALI ERAT ET
GRAUIUS OMNIBUS
UINO SOMNOS QUEET
INUASTE MAGNITUDI
NISI URBE PARTI LIMSEN
SUNONSATIS PERTINEN
TE INOMNIA SUB LUCE
HEXAPYLO EFFRACTO
MARCELLUS OMNIBUS
COPIIS URBEM INGRES
SUS EXCITA UIT CONUER
TITQUE OMNES AD ARMA
CAPIENDA OPEM QUE SI
QUAM POSSENT IAM CAP
TAE PROPE PROPE URBI
FERENDAM
ET ICY DE SABINS UBAQUÆ
IPSI NASSO NUOCANT
CITATO PROFECTUS AC
MINE HAUD DUBIUS QUIN
PATICOS PER NEGLEGEN
TIAM CUSTODUM TRANS
GRESSOS MURUM EX
PULSURUS FORE TOCCUR
RENTIBUS PALUDIS TU
MULTUM AUGERE EOS
DICTITANS ET MAIORA
ACTERRIBILIORA UERO
ADFERRE POSTQUAM
CONSPEXIT OMNIA CIR

exercitos armisco-
pletalacessitotantu-
hostepauci missi ub-
petroniagradinam
agmen conuertit
montamuia · multitu
dinemquehostium
metuens equitatu ne
quaintestina fraus
per occasionem more
retur clausasque
intertumultumachra
dinexiq · insulae in
ueni retaiq · insulae
inuenire atque insu
lae mirentur portas
marcellus ut moenia
ingressus exsuperi
oribus locis urbem
omnium fere illa
tempestate pulcherri
mam subiectam ocu
lis uidit nec lacrimas
sedicitur partim gau
dio tanta e perpetra
tae rei partim uetus

ta gloria urbis mo
ensium classis demer
sa et duo ingentes
exercitus cum duo
clarissimis duci
bus
delectio occurrebat
et totbellatum car
giniensib · tanto cum
discrimine cesta tot
tam opulenti tyran
reges que praeterea
teros hierocum rest
tissimemoriae rex
tum antea omnia quae
uirtus et fortuna que
sua dederat benefic
isin populum r · insic
nise excumuniuersa
occurrerent animos
ubi reliquae cogitatio
illa mox momento ho
rae absumpsit omnia
et ad cineres redi tu
rapinis quam si cha
achranidam adme
uere praemittit

RACUSANOSQUIINTRA
PRAESIDIAROMANAUI
ANTEDICTUMESTFUERAN
UTALLOQUIOLENTELLE
RENTHOSTISADDEDEN
DAMURBEMTENEBANT
XCHRADINEPORTASMU
ROSQUEMAXUMETRAN
FUGAEQUIBUSNULLA
ERATPERCONDICIONES
UENIAESPESEINECADI
REMUROSNECADLOQU
QUEMQUAMPASSITAQ
MARCELLUSPOSTQUAM
IDINCEPTUMINRISUM
FUITADEYRIALUMSIGNA
REFERRIIUSSIT
Tumulusestinextrema
PARTEURBISUERSUSA
MARIUIAQUEIMMINEN
FERENTIINAGROSMEDI
TERRANEXAQUEINSULX
PERCOMMODESTUSAD
CAMMEXTUSEXCIPIEN
DOSPRAERATHUICARCH
PHILODEMUSAREGIUS
XBEPYCIDEIMPOSITUS
ADQUEMMISSUSAMAR
CELLOSISUNUSEXINTER
FECTORIBUSTYRANNI
CUMLONGOSERMONE
HABITODILATUSPERFRUS
TRATIONEMESSETREI
TULITMARCELLOIEM
PUSEUMADDELIBERUM
DUMSUMPSISSE
Cumisdiemdedicdiffer
RETDUMHIPPOCRATES
ADQ·HIMILCOADMOUE
RENTCASTRALEGIONES
HAENTDUBIUSSIINARCE
XCEPISSETEOSDELERE
ROMANUMEXERCITU
INCLUSUMMURISPOS
SE MARCELLUS
UTEURYALUMNEQUE
TRADINEQUECAPIUDIT
POSSEINTERNEXPOLIM
ETTHYCAMNOMINE
APERTUMURBISETIN
STARURBIUMSUNTPO
SUITCASTRATIMENS

206

NESI FREQUENTIA INTRAS
SET LOCA CONTINERE AB
DISCURSUM LES AUIDUS
PRAEDAE NON POSSIT LE
GATI EO ABITU EXCINEA
POLICUM IN FUGA SETAE
LAMENDIS UENERUNT
PRAECANTES UT AEDI
BUS ET AB INCENDIS PAR
CERETUR DEQUORUM
PRAECIBUS QUAM POS
TULATIS MAGIS CONCI
LIO HABITO MARCELLUS
EX OMNIUM SENTEN
TIA EDIXIT MILITIBUS NE
QUIS LIBERUM CORPUS
UIOLARET CETERA PRAE
DE FUTURA CASTRAQUE
TECTIS PARIETUM PRO
MUROS AEPTA PORTIS
RELIGIONE PLATEARUM
PATENTIBUS STATIONES
PRAESIDIA QUE DISPO
SUIT NEQUIS INDISCUR
SUM ILIUM IMPETUS
IN CASTRA FIERI POSSET

IN DESIGNATO OMNI
LITES DISCURRERUNT RE
TRACTISQUE FORIBUS
CUM OMNI ATERRORE
AC TUMULTU STREPERENT
TAMEN AEDIBUS TAMENTEM
PORATUM EST RAPINIS
NULLUS ANTE MODUS
FUIT QUAM OMNI A DIU
TURNA FELICITATE CUMU
LATA BONA EGESSERUNT
INTER HAEC ET PHILODEMUS
CUM SPES AUXILII NULLA
ESSET FIDE ACCEPTA UTIN
UIOLATUS AD EPICYDEN
REDIRET DEDUCTO PRAE
SIDIO TRADIDIT TUMULU
ROMANIS AUERSIS
OMNIBUS AD TUMULUM
EX PARTE CAPTAE URBIS
BOMILCAR NOCTE MEA
NACTUS QUA PROPTERUI
TEMPESTATIS STARE
AD ANCORAM IN SALORO
MANA CLASSIS NON POSSET
CUM XXCU. NAUIBUS EX

portus syracusanorum
fectus liber mariue
la inaltum dedit quin
que et l. nauibus epicy
de et syracusanis re
licti sed doctis que car
thaginiensibus inqui
tores syracusana dis
crimine esse et cum
centum nauibus posti
paucos dies redit mul
tis ultra mare sidonis
ex hieronis cazalbe
picy de donatus
marcellus ey ryalore
cepto praesidio q. ad
ditis una cum aerario libe
ra neque ab tergo uis
hostium in arce m
accepta inclusos in
peditos que moenib
suos turbaret
ex hac ratione inde tri
nis castris peridone
ad iposito is locas pe
ad insidias omnium

re rum inclusos re
d dacti rum circum
sed cum per aliquot
dies que ex castationes
ultinque fuissent
repentina duentius
hippocrates et hymi
consul tu romani
que oppugnarent ex
romani fecit nam
et hippocrates cas
tris ad magnum por
tum communitus
signo quo his dictis
qui ad hannibalem
ne bant castra uer
ra romanorum ad
tus est qui bus cris
nus praeerat et em
de seruitione em
instationes mar
li fecit et classis pun
ex alto re quod in
be me et castra roma
na erat ad pulsa est
ne quid praesidio

PINOSUMMOTU[illegible]MAR
CELLOFOSSEU[illegible]
TUMULTUMTAMENI
MAIOREMHOSTESPRE
BUERUNTQUANDOCER
TAMENNAMELERIS
NEISHIPPOCRATENO
REPPULITTANTUMMO
NIMENTISSEDINSE
CUIUSETIAMESTRE
PIDEFUGIENTEMETER
CYDENDIXRCELLUS
INURBEMCOMPULIT
SATISQUEINMEDIAM
INPOSTERUMMENDEBA
TURPROUSUMNEN
QUITABREPENTINIS
EORUMEXCURSIONI
BUSPERICULIFOREI
ACCESSITDEUDPESTILEN
TIXCOMMUNEMMALUM
QUODFACILEUTRORUM
QUEANIMOSALIERIE
RETIABELLICONSIU
ISNAMTEMPAREAU
TUMNETLOCISNALU

RAGRAUIBUSMULTA
TAMENMAGISEXITA
URBEMQUAMINUR
BEMTOLERANDAUIIS
ESTUSPERUTRAQUEAS
TRAOMNIUMFERIAE
CORPORAINQUIETI
MOTEMPORISAELOCI
UITIOETIAMGRAUE
ETMORIEBANTURPOS
TEXCURATIOIPSAETCŌ
TACTUSAECRORUM
UOLCABMORBOSUI
AUTNECLECTDESERTI
QUEQUINCIDISSEMO
RELANTURAUTINSE
TISCURANTISQUEEADE
UISMORBIREPLETOS
SECUMTRAHERENT
COTIDIANAQUEFUNE
RAETMORSOBOCULOS
ESSET
ETUNDIQUEDIESNOCTES
QUEPLORATUSAUDIRE
TURPOSTREMOITAD
SUETUDINEMABIECTE

RAUERANTANIMOSIII
NONMODOLACRIMIS
IUSTOQUECONFERORA
TUPROSEQUERENTUR
MORTUOSSEDNECES
FERRENTQUIDEMALII
SEPELIRENTIACERENT
QUESTRATAEXANIMA
CORPORAINCONSPEC
TUSIMILEMMORTEM
EXPECTANTIUMMOR
TUIQ·AESCROSAEGRI
UALIDOSCUMMETU
TUNCTABEAEPESTIRE
ROODORECORPORUM
CONFICERENTEIUSFER
ROPOTIUSMORERENT
TURQUIDAMINUADE
BANTSOLIHOSTIUMSTA
TIONESMULTOTAMEN
UISMAIORPESTISPOE
NORUMCASTRAQUAM
ROMANADUCIRETUM
SEDENDOSYRACUSAS
EXEDOXQUISQUEADSU
ERANTMAGISETHOS

TIUMEXERCITUSICUIT
UITPRIMUMUIDERETEX
GRAUITATELOCUOLEX
RIMORBOSINSUAS
QUISQUEPROPINQUAS
URBESDILAPSISUNTET
CARTHAGINIENSESQ
BUSNUSQUAMRECEP
TUSERATCUMIPSISDUCI
BUSHIPPOCRATENQUE
HUMICONEADINTER
NECIONEMOMNESPE
RIERUNTMARCELLUS
UITANTQUISINGRUE
BATMALITRADUXERAT
INURBEMSUOSINFIR
MAQUECORPORATEC
TAETUMBRAERECREA
UERANTMULTITAMEN
EXROMANOEXERCI
TUEADEMPESTEABSUM
TISUNT DELETO
TERRESTRIPUNICOEXE
CITUSICULIQUIHIPPO
CRATESMILITESFUE
RANTHAUDMAGNA

oppidaceterumetsitu
etmunimentisiuta
triamiliaalterumab
syracusasalterum
quindecimabesteo
etcommeatuseciui
tatibussuiscompor
tabantetauxiliaac
cessebantinterea bo
milcaritemcum
classeprofectuscar
thaginemillaexpo
sitaforiunasocio
rumutspemfaceret
nonipsismodosalu
taremopemferri
possedromanos
quoq; incautaquo
dammodourbecx
piperpulituonera
riasnaliesquamplu
rumasomnicopia
rerumonustasse
cummitterentclas
semquesuamau
gerentemurcen

tum xxxnauibuslon
gis dcc· oneraris pro
fectisacarthaginesa
tis prosperosuentos
adtraiciendumins
eiliahabuitsedidem
uentisuperareum
pachynumprohibe
bant bomilcaris
aduentufamaprimo
deinpraeterspem
morameumcaudi
umetmetuminuice
romanissyracusas
nisquepraebuisset
epicydesmetuens ne
sipergerentidem
quntumtenebantabor
tusolisflareperdies
pluresuenticlassis
punicaafricamrepe
tereitraditaachra
dinamercennario
rummilitumducib·
adbomilcaremnaui
gatclassemin statio

NEUERSA INAFRICAMHA
BENTEMQUEMTIMEN
TEMNAUALEPROELIUM
NONTAMQUODIMPAR
UIRIBUSAUTNUMERO
NAUIUMESSETQUIPPE
ETIAMFURESHABEBAT
QUAMQUODUENTIAMTI
BRESROMANAEQUAM
SUAECLASSITIARENTPER
PULITTAMENUTFORTU
NAMNAUALISCERIAMU
NISEXPERTIBRUELLETET
MARCELLUSCUMUETUSCU
LUMEXERCITUMEXTO
TAINSULACONCIRCUI
DERETETCUMINCENTI
COMMEATUCLASSEM
PUNICAMADUENTARE
NESIMULTERRAMARI
QUEINCLUSUSURBEHOS
TIUMURGERETURQUE
QUAMIMPARNUMERO
NAUIUMERATPROHIBE
READITUSYRACUSANO
RUMBOMILEXREM

CONSTITUITDUAECLAS
SESINFESTAECURAPRO
MUNTURIUMPACHY
NUMSTABANTUBIPRI
MATRANQUILLITASMA
RISINALTUMEUEXISSET
CONCURSUEXEITAQUE
CADENTEIAMEUROQU
PERDIESXLIQUODSAEUI
ERATPRIORIBUSMILEXR
MOUITCUNUSPRIMAECLAS
SISPETERETITHYUSX
ESTQUOFACTUSSUPE
RARETPROMUNTURI
UM CETERUM
POSTQUAMTENDERET
ADSEROMANASNAUES
UNDIINCERTUMQUA
SUBTERRITUSREGO
MILEXRUEIXINALTUM
DEDITMISSISQ·NUNTI
ISHERAELEAMQUONE
PARIXSEITROINAFRI
EXMREPETERETIUBE
RENTIPSESICILIAM
PRAETERUECTUSTARE

Tum Pelitem Epicydes
adantix repente desi
Iulius pene obsidio
nem ex parte cap
tx urbis redire ta
gricentum navi ex
ercitum quam in
deque ad mo
rus quxque ubi ex
trasicuterum sunt
nuntiatx epicydem
si praetus sexcessis
sex carthaginiensi
bus reliquam in si
lam et propere tum
tradita romanis
legatos deconcici
onibus de vendxe
urbis explorandi
us per eos loquixeo
lunatos eos quique
obsidebant ad
marcellum mitten
Cum haud procul abis
grad pxreti quique

ubique recum missent
romanorum esset
siculis cete racum
bentem xclectibus
uisse ruxrentem reno
catis xdconloquium
isquibus xbepicyde
credit xreserann
missos se simul xd
marcellum simul
xdeox bexercitus cu
lorum xiunctum una
omnium qui obsidé
rentur quique ex
trxobsidionem fu
issent fortunx esset
neue xteris prohibe
sibi pacis cerentu
que quexmrecepti de
inde xbiis cin necessa
rios hospites quexad
loquerentur exer
tis quxepretiam cum
marcello habe rent
oblatas pro salutis per
fulere eos ut secum

PRAEFECTOS EPYCIDISPO
HYCHTUMEIPHILISTIO
NEMEIEPICYDENCUISI
DONCOGNOMENERAT
ADGREDERENTUR
INTERFECTISIISEMULTI
TUDINEADCONTIONEM
UOCATAINOPIXMQUE
QUAEIPSIINTERSEFRE
MEREOCCULTISOLITIE
RANTCONQUESTIQUA
QUAMTOTMALAURGE
RENTINECARENTIFOR
TUNAMACCUSANDAM
ESSEQUODINIPSORUM
ESSEPOTESTATEQUA
DIUEXPATIEBENIURE
ROMANISCAUSAMFOR
PUGNANDISYRACUSAS
FUISSECARTHAGINEMSY
RACUSANORUMNON
ODIUMNAMANTOCCU
PATASRESABSENTEHIU
BUSHANNIBALISDE
PRAEDEHIERONYMIMBIP
PACEMATQUECEPTAM

DEAUDIERINTIUM
BELLUMMOUISSEEI
OBSIDERETURBEMCOE
PISSEINTERUDELISEYRU
NOSERUSNONUTIPSA
URBEMEXPUGNARENT
HIPPOCRATEUEROINTE
REMPTOEPYCIDEIN
TERCLUSOABSYRACU
SISETPRAEFECTISEIUS
OCCISISCARTHAGINIEN
SIBUSOMNIPOSSES
SIONESICHAETERRA
MARIQUEPULSISQUA
SUPERESSECAUSAM
ROMANISCUMNONPER
INDEXCSIHIEROIPSEUI
UEBETUNICUSROMA
NAEAMICITIAECULPAR
INCOLUMISSYRACU
SASESSEUELINTIAU
NECUIBINECHOMI
NIBUSALIUDFERIEU
IUMQUAMABSEMET
IPSISESSESOCCASIO
NEMRECONCILIANDI

XX

SEROMANIS PRAETER
MISISSENTEAMAUTEM
QUALISILLOMOMENTO
HORAESITNULLAMDE
INDEFORESISIMULLIBE
RATASABIMPOTENTIBVS
TYRANNISAPPARUISSET
OMNIUMINGENTIAD
SENSUAUDITAEORATIO
ESTPRAETORESTAMEN
PRIUSCEREXRIQUAMLE
GATOSNOMINARIPLACU
ITEXIPSORUMDEINDE
PRAETORUMNUMERO
MISSTORATORESAD
MARCELLUMQUORUM
PRINCEPSNEQUEPRI
MOINQUITSYRACUSA
NIAUOBISDEFECIMUS
SEDHIERONYMUS
NEQUAQUAMTAMIN
UOSIMPIUSQUAMIN
NOSNECPOSTEAPACE
TYRANNICAEDECOM
POSITAMSYRACUSA
NUSQUISQUAMSED

SATELLITESREGISHIPPO
CRATESATQUEEPICYDES
OPPRESSISNOBISHINC
METUHINCEFRAUDE
TURBAUERUNTNEC
QUICQUAMDICEREPO
TESALIQUANDONOBIS
LIBERTATISTEMPUSFU
ISSEQUODPACISUOBIS
CUMNONFUERIT
NUNCCERTECAEDEEO
RUMQUIOPPRESSAS
TENEBANTSYRACUSAS
CUMPRIMUMNOSTRI
ARBITRIESSECOEPI
MUSEXTEMPLOUENI
MUSADTRADENDAAR
MADEDENDOSNOS
URBEMMOENIANUL
LAMRECUSANDAM
FORTUNAMQUAEIAM
POSITAAUOBISFUERIT
GLORIAMCAPTAENO
BILISSIMEPULCHERRI
MEQUEURBISGRAECA
RUMDEITIBIDEDERIT

MARCELLE
QUIDQUIDUMQUAMTER
RAMARIQUEMEMO
RANDUMCESSIMUS
IDTUITRIUMPHITTU
LOACCEDITFAMAENECRE
DIUELISQUANTAURBS
XTECAPTASTQUAMPOS
TERISQUOQUEEXAMSPEC
TACULOESSEQUOQUIS
QUISTERRAQUISQUE
MARUENERITNUNC
NOSTRAATHENIENSI
BUSCARTHAGINIENSI
BUSQUETROPAEANINC
TUADENOBISOSTEN
DATINCOLUMESQUE
SYRACUSASFAMILIAE
UESTRAESUBCLIENTE
LANOMINISMARCEL
LORUMTUTELAQUEHA
BENDASTRADAS
NEPLUSAPUDUOSHIERO
NYMIQUAMHIERONIS
MEMORIAMOMEN
TIFACIATDIUTIUSILLEMI
TOAMICUSFUITQUAM
HICHOSTISETILLIUSBE
NEFACTAETIAMRESEN
SISTISHUIUSAMENTIA
ADPERNICIEMTANTU
IPSIUSUALUITOMNIA
ETIMPETRABILIAETIU
TAERANTIAPUITROMA
NOSINTERIPSOSPLUS
BELLIACPERICULIERAT
NAMQ·TRANSFUGAE
TRADISEROMANISRA
TIMERCENNARIORUM
QUOQ·MILITUMAUXI
LIAINEUNDEMCOM
PULEREMELUMARQUE
TISQUEARREPTISQAR
MISPRAETORESPRIMU
OBIRUNEANTINDEAD
CAEDEMSYRACUSANO
RUMDISCURRUNT
QUOSQ·FORSOPPULIT
TRATIINTERFICEREAT
QUEOMNIAQUEINPROM
TUERANTDIRIPUERUNT
TUMNESINEDUCIBUS

CRETUM ABALIIS ADMAR
CELLUM DEDUCTUS CUM
FIDEM ACCEPISSET COM
POSUISSET QUAE AGEN
DAE ORDINEM REI ACHA
DINAM REDITUM MO
ERI CHUS UT AB SUSPIC
ONE PRODITIONIS AUER
TERE TOMNIUM ANI
MOS NEC IS IBI PLACE
RELEGATOS COMMIX
REULTRO CITROQUE
NEQUE RECIPIENDUM
QUEMQUAM NEQUE
MITTENDUM ELIQUO
INTENTUS CUSTODIE
SERUIENTUR OPPOR
TUNA DILIGENDA FRE
FECTI SESSE UISUE
QUISQUE PARTIS TUTAN
DAE REUSSIT
OMNES AD SENSUM
PARTIBUS DILIGENTIA
DISIPSI REGIONE
NITABANTUR THUS AFON
TEUS QUE ADOSTIUM

MAGNIS PORTUS IDEM
SCIRENT ROMANI FE
ITAQUE NAR
CELLUS NOTE TENAUEM
ONERARIAM CUM AR
MATIS REMULCO QUA
DRIREMIS TRAHIAD
ACHRADINAM IUSSIT
EXPONIQUE IN LITES
REGIONE PORTAE QUE
PROPE FONTEM ARETHU
SAM EST IN HOCED
QUARTA LUCE ILIA PAC
TUM ESSET EXPOSI
TOS QUE MILITES POR
TA UTE ONUS ERAT
RECEPISSET MOERI
CHUS LUCE PRIMA AR
CELLUS OMNIBUS COPI
SIMOENIACHRADI
NEA DE REDITURIA
UTNUM EOS SOLUM
QUI ACHRADINAM TE
NEBANT INSECON
UERTERET SED AB
MASSILIA ET A MAG

NA ARMATORUM CON
CURRERE NI RELICTIS
STATIONIBUS SUIS AD
MAGNUM PERICULUM RO
MANORUM ARCERET
QUAMVIS NOCTIS NUBILA
ACTUARIAE NAVES IN
STRUCTAE AMANTE
[illegible] QUIETAE
[illegible] NEGIR
CUM HAEC
AD NAVALIA ARMATOS
EXPONUNT QUI INTRO
VISO ADVERSI SEMIPLE
NAS SIGNA TENDERE AD
APERIENS FORES POR
TAE QUAE PAULO ANTE
EXCURRERANT ARMA
TI HAUD MAGNO CERTA
MINE NAVIUM CERE
RE DESERIT MITRE
DARE ONERE FUGACIS
TO DUM NEQUE ULLIS MI
NUS PRAESIDII ALIBER
[illegible] AD NOCTEM
DUM QUAN[illegible] INTRAN

FUGIS FUIT QUIA NESU
IS QUIDEM SATIS CREDEN
TES SE MEDIO CERTAMI
NE EFFUGERUNT MAR
CELLUS UT CAPTAM ES
SE NAVEM ET ACHRA
DINAE REGIONEM UNA
TENERI MOERICUM
QUE PRAESIDIO SUIS AD
IUNCTUM RECEPTUI
CAECINIT REGIA COPES
QUARUM FAMA MAIOR
QUAM RES ERAT DIRIME
RENTUR
SUPPRESSO IMPETUMI
NIUM UTIS QUI NACHRA
DINAE RATIS TRANSFUGIS
SPATIUM LOCUS QUE
FUGAE DATUS ESSET EIS VT
RACUSANIT ANDEN
LIBERTIMELLI PORTIS
ACHRADINAE APERIS
ORATORES AD MARCEL
LUM MITTUNT NIHIL
PETENTES ALIUD QUA
IN COLUMITATEM SIBI

LIBERISQUE SUIS MAR
CELLUS CONSILIO ADDUO
CATO ET ADHIBITI SETIA
SYRACUSANIS QUI PER
SEDITIONES PULSI AB DO
MO INTRA PRAESIDIA
ROMANA FUERANT
RESPONDIMUS
NON PLURA PER ANNOS
QUINQUAGINTA BENE
FACTA HIERONIS QUAM
PAUCOS HIS ANNIS MA
LIFICIA EORUM QUI SY
RACUSAS TENUERINT
ERGA PRAESSE SED
QUAE EORUM QUI
DEBUERINT RECIDIS
SE FOEDERUM RU
TORUM IPSOS AB SEC
UIORES MULIO QUAM
PRAEVOLUERIT POENAS
EXEGISSE
SEQUIDEM TERTIUM AN
NUM CIRCUM SEDEI
MUS SYRACUSAS NON
UI POPULUS RESCIVIT
TAM CIUITATEM HABE
RE SED NE TRANSFUGA
RUM QUE DUCES EXP
TAM ET OPPRESSAM
TENERENT ROMANI
QUID POTUERINT SYRA
CUSANI PRAETER EX
TEMPLO UEL EOS ESSE
SYRAC USANORUM
QUIN TRAPRAE
SI DIXI ROMA
NI AFUERINT NISI HIS
PAUCIS DUCENTIS O
ERI CUM QUI PRAESU
DIUM TRADIDERANT
IPSO CUM SYRACUSA
NORUM POSTREMO SE
RUM QUIDEM SED
FORTE CONSILIUM
SI BI OMNIUM LABO
RUM PERICULORUM
QUE CAPTARUM OPUM
SYRACUSANAE TERRAE
MARIQUE DIU
EXHAUSTORUM NE
QUAQ

fructum esse quod
caperes syracusas po
tuisse inde quaestor
cum praesidio ab
passum accimen
dam pecuniam reg
xx custodiendam
quem missus dirimen
damihi id maxime est ei
custodibus diuis
per domos eorum
quin in praesidi
romana fuerunt.
Cum multa praeterea l
alia artificia poeder
exemplaria deferuntur
archimedem me
mortuum et prodi tum
est in xx totum ul
tu quantum ex fide
urbis in discursu
dirimendum mihi
tum me reputaram
intentum formis
quas in pulueribus
crem seruabiendo

militi quisesse tint
perfecit in hac re
marcellum tulisse
sepulturae que curam
habitam et propinquis
et in inquisitis ho
nori praesidio que
nomen accepto
ius fuisse
hoc maxume modo
syracusas capta in
quibus praedetan
tum fuit quantum
in carthagi
me tum fuisset cum
quattuor bus aequis
certa bxtu plus
xx ante diebus quam
us syracusas capere
turri. o. tacilius cum
quinq. remibus lxx.
ulicam abhily baeo
transmisit et cum
xx ante lucem portum
in rasciones ar
xx frumento onus

TASCE̅PIT EG̅RESSUSQUE
INTERRAM DEPOPULATUS
ESTALIQUANTUMAGRI
CIRCAUTICAMPRAEDAM
QUEOMNIS GENERIS RE̅
TROADNAUIS EGITIILY
BEUMTERTIODIEQUAM
INDEPROFECTUSERAT
CUMCENTUMXXXONE̅
RARISNAUIBUSFRUME̅
TOPRAEDAQUEONUSTIS
REDITUDQ· FRUMENTUM
EXTEMPLOSYRACUSAS
MISITQUODNTAMINTE̅
PORESUBUENISSETUIC
TORIBUSUICTUSQUEPA
RITERPERNICIOSFAMES
INSTABATEADEMAESTA
TEINHISPANIACUMBIEN
NIOFERMENIHILADMO
DUMMEMORABILEFAC
TUMESSETCONSILIIS
QUEMAGISQUAMARI
MISBELLUMGERERE
TURROMANIIMPERA
TORESEGRESSIHIBER
NISCOPIASCONIUNXE
RUNTIBICONSILIUMAD
UOCATUMOMNIUMQ·
INUNUMCONGRUERUN
SENTENTIAETQUANDO
ADISIDLOCORUMIDMO
DOACTUMESSETUTHAS
DRUBALEMTENDENTE̅
INITALIAMREDINEREN
TEMPUSESSEIAM
ACIUTBELLUMINHISPA
NIAFINIRETURETSATIS
ADIDUIRIUMEREDE
BANTACCESSISSETUICIN
TIMBRACELTIBERORUM
EXHIEMEXARMAEX
CITATUMTRE̅SEXERCI
TUSERANTHASDRUBAL
CISCONISFILIUSELMA
GOCONIUNCTISCAS
TRISQUINQ· FERMEDI
ERUMITERABROMA
NISABERANTPROPIOR
ERATHAMILCARISFILIUS
HASDRUBALUENUS
INHISPANIAIMPERATOR

ADURBEM NOMINE AM
TORGIM EXERCITUM HA
BEBANT EUM VOLEBANT
PRIUS OPPRIMI DUCES
ROMANI ETS PES ERAT SA
TIS SUPER QUAE A DIDUI
RIUM ESSET ILLA RESTABAT
CURA NE FUSO EOPERA L
SI ALTER HASDRUBAL EIMA
GO INAUIOS SALTUS MON
TES QUE RECIPIENTES
SESE BELLUM EXTRAHE
RENT OPTIMUM UISUM EST
RATI DIUISIS BIFARIAM
COPIIS TOTIUS SIMULHIS
PANIAE AMPLECTI BELLU
ITA INTER SE DIUISERUNT
UTI. CORNELIUS DUAS
PARTES EXERCITUS RO
MANORUM SOCIORUM
QUE ADUERSUS MAGO
NEM DUCERET ATQUE
HASDRUBALEM CN COR
NELIUS CUM TERTIA PAR
TE UETERIS EXERCITUS
CELTIBERIS ADIUNCTUS

CUM HASDRUBALE BAR
CHINO BELLUM GERE
RET UNA PROFECTIAM
BO DUCES EXERCITUS
QUE CELTIBERIS PRAE
GRADIENTIBUS ADUR
BEMANTORGE MIN
CONSPECTUM HOSTIUM
DIRIMENTEAM NI PO
NUNT CASTRA IBI CNSCI
PIO CUM QUIBUSANTE
DICTUM ESSET COPIIS SUB
STITUERET P. SCIPIO PROFEC
TUS AD DESTINATAM BEL
LI PARTEM HASDRUBAL

HASDRUBAL POSTQUAM
ANIMADUERTIT EXIGU
UM ROMANUM EXER
CITUM IN CASTRIS ESSE PE
OMNEM INCELTIBERO
RUM AUXILIIS ESSE PERI
TUS OMNIS BATIBAP. EX
ET PRAECIPUA EOMNIUM
EARUM GENTIUM INQUI
BUS PERITI ANNOSUM

LITABATPERFIDIAEFACILI
LINQUAECUMUTRAQUE
CASTRAPLENAHISPANO
RUMESSENTFEROCCUL
TACONLOQUIMPEDISCITUR
MAGNAMERCEDECUM
CELTIBERORUMPRINCI
PIBUSUTCOPIAS INDEAB
DUCANT NECATROX
UISUMFACINUSNONENI
UTINROMANOSUERTE
RENTARMAXGEBATUR
ETMERCEDESQUANTAUEL
PROCELLOSATISESSETDA
BATURNEBELLUMGERE
RENTELCUMQUESPA
TUMREDITUSDOMUM
FRUCTUSQUECUIDENDI
SUOSSUAQUECPRAEDA
UULGOERANT
ITAQ·NONDUCIBUSFA
CILIUSQUAMMULTITU
DINISPERSUASUMEST
SIMUL NEMETUSQUE
DEMABROMANISERAN
QUIPPETAMFAUCISSIBI
RETINERENTIDQUIDEM
CAUENDUMSEMPERRO
MANISDUCIBUSERAT
DUCIBUSERATEXEMPLA
QUEHAECUERE PRODO
CUMENTISHABENDA
NECEXTERNISCREDAT
AUXILIISUTNONPLUS
SUMROBORISSUARUM
QUEPROPRIAEUIRTUM
INCASTRISHABEANT
SIGNISREPENTESUBLATIS
CELTIBERIABEUNTINI
HILALIUDQUERENTIBUS
CAUSAMOBTESTANTIB·
QUEUTMANERENTRO
MANISRESPONDENTES
QUAMDOMESTICOSEX
UOCARIBELLOSEIPSOSOST
QUAMSOCIINECPRAE
CIBUSNECUIRETINERI
POTERANTNECSEMI
PARENSINEILLISHOSTI
ESSEAUTFRATRIBUR
SUSCONIUNCIUDIT
POSSENECULLUMALIUD

NORUM ADUENTA REFA
MAE RAT POENIS CONIUN
XISSET DUX CAUTUS ET PRO
UIDENS SCIPIO UELUS NE
CESSITATIBUS TEMERARIU
CAPIT CONSILIUM UT NOC
TE IN DEBILIO BUIAM IRET
ET QUOCUMQUE OCCUR
RISSET LOCO PRAELIUM
CONSERERET RELICTO
IGITUR MODICO PRAESI
DIO IN CASTRIS PRAETO
RIO QUE TRIPONTE POLE
GATO MEDIANOCTE PRO
FECTUS CUM OBUIIS HOS
TIBUS MANUS CONSE
RUIT AGMINA MAGIS
QUAM ACIES PUGNABAN
SUPERIORIA MEN TIUM IN
TUMULTUARIA PUGNA
ROMANUS ERAT SUI
Ceterum et equites nu
mida repente equos
fefellisse et dux ratus
erat ablatis ibus cir
cumfusi magnum
TERROREM INTULERE
CONTRACTO ADUERSUS
NUMIDAS CERTAMINE
NOUO TERTIUS INSUPER
ADUENIT HOSTIS DUCES
POENI AD SECUTI ABTER
GO IAM PUGNANTIS AN
CEPS QUAE PRAELIUM
ROMANOS CIRCUM
STETERAT INCERTOS IN
QUEM POTISSIMUM
HOSTEM QUAM UELIN PAR
TEM CONFERRET RUPTO
NEM FACERENT PUGNAN
TI HORTANTIQUE IMPE
RATORI ET OFFERENTIS E
UBI PLURIMUM LABOR
ERAT LATUS DEXTRUM
LANCEA TRAICITUR CUNC
USQUE IS HOSTIUM QUI
IN CONFERTOS IRRUPU
CEMI IMPETUM FECERAT
UITE XANIMEM LABEN
TEM EX EQUO SUMMO
NEMUIDIA LACRES
GALIDO CUM EXEQUO

REMPERIOTAMACIEM
NUNTIANTESDISCURRU
IMPERATOREMROMA
NUMCECIDISSEXPERUA
CAEDEMPASSIMUOXUI
ETHOSTESHAUDDUBIE
PROUINCIORIBUSETRO
MANIFROUINCIISESSENT
FECITFUGACONFESTIM
EXAGIEDUCEAMISSO
FIERICOEPTAESI
CETERUMULTADERUM
PENDUMINTERNUM
DASLEUIUMQUEARMO
RUMALIAAUXILIAHAUD
DIFFICILISERATITAEF
FUGERETANTUMEQUI
TUMAEQUANIMUMX
EQUOSUELOCUITEPE
DIUMUIXPOTERANI
EXESIQUEPROPLURES
INFUGAQUAMINFUG
NXSUNTNECSUPERFU
ISSEQUISQUAMNE
PRAECIPITIAMADUES
PERUMDIENOXINTER

UENISSET HAUD
SEGNITERINDEDUCES
POENIFORTUNAUSICON
FESTIMEPRAEIOUIXNE
CESSARIAQUIETEDXTA
MILITIBUSADHASDRU
BALEMHAMILCARISCI
TALIMAGMENTAPUNT
NONDUBIASPECONIUN
XISSENTDEBELLARIPOS
SEQUODUBIESTUENIUM
INTEREXERCITUMDU
CESQUELICTORIAPRE
CENTILAETOSGRATULA
TIOINGENSTACTAIM
PERATOREIANTOCUM
OMNIEXERCITUDELETO
ETALTERAMPROHAUD
DUBIAPAREMUICTORI
AMEXPECTANTESATRO
MNOSNONDUMQUI
DEMFAMAIANTAECIA
DISPERUENERATSED
MAESTUMQUODDAM
SILENTIUMERATETTA
CITADIUINATIOQUALIS

IAM PRAESAGIENTIBUS
ANIMIS IMMINENTIS
MALI ESSE SOLET
IMPERATOR IPSE PRAETER
QUAM QUOD AB SOCIIS SE
DESERTUM HOSTIUM
TANTUM MULTAS COPIAS
SENTIEBAT CONIECTUR
AE ETIAM ET ORATIONE
AE SUSPICIONE EXCEP
TAE CLAM SQUAM ADUE
LAM BONAS PENITRO
NIORE RATIONE SUPERE
QUONIAM MODO ENIM
HASDRUBALEM ANNO
GONEMNIS DEFUNC
TOS SUO BELLO SINCER
TAM NE AD DUCERES
EXERCITUM POTUISSE
QUEMADMODUM TEMNO
TO SITUS SE ALIA BIER
GO SECUTUM FRATREM
UTSI PROHIBERE QUO
MINUS IN UNUM CO
IRENT ET DUCES ELEXER
ITUS HOSTIUM NON

POSSENT SECERNERUM
FRATRE CONIUNGERET
COPIAS MISSAS EXCUSCU
RUS IDMODO ESSET SALU
TIN REIN PRAESENS CRE
DE BAT CEDERE ET NODES
QUANTUM POSSET ET
INDE UNA NOCTE IGNA
RUS HOSTIB ET OBIDQUI
ET SALUTEM QUANTUM DE
SUS ESSET ET LUCE UNA
SERUM PROFECTOS
HOSTES ET PRAEMISSIS
QUAM IDEM QUAM PRIO
RE NIMIS EXCIMECTAMO
RE ET TIMORE SEQUI CEDE
RUDOMANTE NOCTEM
AD SECUTUM INTERMOVE
RI BIBRACTE RE CONTINE
INTERMINE VERSAN
TES CONSISTERE COGE
RE ET UNIVERSA CUM PRAE
MENTE QUANTUM POS
SENT TUM ET NTUITEUT
SIMUL PLICENTIRENTI
PRAEDENTIQUE SCITO

hortabatur priusquã
pedestris copia adsequerentur.
Ceterum nunc agendo nunc sustinendo ac, mecum aliquando diu haud multum proficere desiturei noxiam instaret, reuocat proficiscitur hostium ipsorum et consilio tumulum quendam non quidem satis tutum praesidio imagini perculso sed tamen quam ceteri circa erant subducit ibi primo impedimenti et equitatum in medium receptis circumdati pedites haud difficulter impetus incursantium numquam dorum armaturam cedant deinde postquã totos agmine tres imperatores cum tribus iustis exercitibus aderant, tam parum armis adiuuen dum locum sine mu nimento, quali tuto esse circumspectare atque agitare deuixe coepisset quomodo posset uallum circumicere sedere, ad eo nudus tumulus et asperis quibusque locis edendo nec ter rae spiti faciendo aut ducendo fossae aliue ullo opere aptain uenire posset nec futu rae quicquam satis ar dum aut abscisum erat quod hostium aditu ascensum ue difficilem praeberet omnia fastigio leni sub uexa uitamen aliqua imagine mali obiecerent, et elephantis in ligata oneribus uel instruentes aditum

DINEMSOLITAMCIR
CUMDABANTCUMU
LORARCHARUMMOM
NISGENERISOBIECTO
UBIADMOLIENDUM
CLIENTELAEDEFUERANT
PUNICIEXERCITUSPOST
QUAMADUENIREINIU
MULUMQUIDEMPER
FACILEAGMENEREXE
REMUNITIONISFACIES
NOUARIPRIMOEOSUEL
UTMIRACULOQUODAM
TENUITCUMDUCESUN
DIQUEUOCIFERENTUR
QUIDSTARENTETNON
LUDIBRIUMILLUDUIX
FEMINISPUERIUEMO
RANDISSATISUALIDUM
DISTRAHERENTDIRIPE
RENTQUECAPTUMHOS
TEMTENERILATENTEM
POSTSARCINASHAEC
CONTEMPTIMDUCES
INCREPABANTCELERU
NEQUETRANSILIRE
NECMOLIRINERAOB
IECTANECCAEDERESTI
PATASCITELLASIPSISQUE
OBRUITASSARCINISTA
CILEERATTRADITISDIBI
CUMAMOLITIOBIECTA
ONERAARMATIS DEDIS
SENTUIAMPLURIBUS
Q·IDEMPARTIBUSFIE
RETCAPTAIAMUNDIQ·
CASTRAEP·ANTPAUCI
AMULTISPERCUSISQUE
AUCTORIBUSPASSIM
CAEDEBANTURMAQ
NAPARSTAMENIMISTU
CUMINPROPINQUAS
REFUGISSETSILUXSIN
CASTRAP·SCIPIONIS
QUIBUSTI·FONTEIUS
LEGATUSPRAEERATPER
FUGERUNTENSCIPIO
NEMALIINTUMULO
PRIMOIMPETUHOSTI
UMCAESUMTRADUM
ALIICUMPAUCISINPRO
PINQUAMCASTRISTUR
RIMPERFUGISSEHANC
IGNICIRCUMDATAM

Atque ita exustis fori
bus quam nulla moli
ri potuerant tui capta
omnis que intus cum
ipso imperatore moc
cisos anno octauo
postquam in hispani
am uenerat scipio
unde tricensimo die
post fratris mortem
est interfectus
Luctus ex morte eorum
non maior quam q. per totam his
paniam fuit quin à pu
ciuis partem doloris
et exercitus amissi et
alienata prouincia et
publicatra hebat cla
des hispaniae ipsos lu
cebant desiderabant
que ducem cui aequum a
cis quod diutius prae
fuerat iis prior que eet
fauore mocciupaue
rat eis pectmentus ti

Tutiae temperantiae
que romanae primus
dederat
Cum delecti exercitus
amisse que hispani
aeui deperituri ruinas
respondisset ad exercitu l. mar
cius septimi f. e q. r.
imperi ne rinuenis ani
mi q. et ingeni aliquan
to quam pro fortuna
in quae erat natus ma
iores ad summam in
dolem accesserat cen
scipionis disciplina
sub qua per totam annos
omnis militiae artis
edoctus fuerat ex
fuga collectis mili
bus et quibusdam ae
praesidiis deductis
haud contemnen
dum exercitum fe
cerat iunxerat que
cum ti. fonteio pr. sci

pionis legato
Sed tantum praesidii
equest. auctoritate
interim militesque
honore castrisci
exhiberum commu
nitis cum duce exer
citus cohortibus mili
ribus creari placuis
set subeunti alium
is in custodiam vallis
tiones quedone
per omnis suffragi
um ire ad l. marcii
cunctissum amim
peri detulerunt om
ne in de tempus exi
gium id fuit muni
endis castris con
uehendisque comme
atibus consumpsit
et omnia imperia mi
lites cum in pigre ti
haut quaquam abiec
to animo exequeba
tur ceterum post
quam has drubalem
cisconi suenientem
ad reliquas belli de
lendas transisseh
berum et ad propin
qua rex datum est
signum quepugnae
propositum a nouo
duce milites uiderunt
Recordati quos paulo
ante imperatores
habuisset quibusq.
et duci bus et copiis
fretis prodire in poe
nam solitis sentire
re omnes repente
et offensa recapita
et alium manus ad ca
lumtendere deos
incusanti salustra
ti humi sumquisque
nominatim ducem
implorare neque
sedare lamentatio
poterat excitantib'
centurionibus mi

nipulare se ipso md
canté et increpan
te marcio quodin
muliebris et inutiles
se proiecisse nisi fle
tus potius quam ad
tutandos semetipsos
et remp· secum acci
erent animos et ne
inultos imperato
res suos iacere sine
rent cum subi
to clamor tubarum
que sonitus amentium
prope iam illum hostes
erant exauditurin
deuersure pente in
tra lucem discurrunt
ad arma ac uelut ac
censi rabie discur
runt ad portas et in
hostem nec lege ne
que ordine· incomposite
uenientem incur
runt extemplo in pro
uisa res pauor emin

cuntis poenis mirabun
di que unde totho
tes subito exortus pro
pe deleto exercitu
forent unde tanta
audacia tanta fiducia
sui uictis ac fugatis
qui simperator duo
busscipionibus cae
sis exstitisset qui s
castris praesset qui s
signum dedisset pug
nae adhaec
totiam necopinata
primo omnium in
certis stupentesque
referunt pedem de
inualida impressio
ne potuisse regi uerun
et tam fugientium cae
des fo eda fuisset tam
temerabilis periculo
sus q· sequentium
impetum nisi marcius
propere recepti de
disset signum obsis

TENSQUEADPRIMASIC
NAEIQUOSDAMIPSORE
TINENSCONCITAIARE
PRESSISSETACIEM
INDEMINCASTRAALIIDOS
ADHUCCAEDISQ·ETSAN
GUINISREDUXITEARTHA
GINIENSESTREPIDEPRI
MOABHOSTIUMUALLO
ACTIPOSTQUAMNEMI
NEMINSEQUIUIDERUN
METUSUBSTITISSERATI
CONTEMPTUMRUSUSET
SEDATOGRADUINCASTRA
ABEUNT PARNELE
GENTIAINCASIRISCUS
TODIENDISTUITNAM
ETSIPROPINQUUSHOS
TISERATTAMENRELI
QUIASEUMESSEDUO
RUMEXERCITUMAN
TEPAUCOSDIESDELETO
RUMSUCCURREBAT
OBHOCCUMOMNIANEG
LECTAAPUTHOSTISES
SENTEXPLORATISSIMAR
CIUSADCONSILIUMPRI
MASPECIETEMERARIUM
MAGISQUAMALIDAXANI
MUMADIECTUTUTIRO
CASTRAHOSTIUMOPPUG
NARETIACITIUSESSERA
TUSUNIUSHASDRUBALIS
EXPUGNARICASTRAQUA
SISERURSUSTRESEXER
CITUSACTRESDUCES
IUNXISSENTSUADESEN
DISIMULANTSUCCESSIS
SETCOEPTISERECEPTU
RUMSEADFICTASRES
AUTSIPULSUSESSETTA
MENUITROINFEREN
DOARMACONTEMP
TUMSITIDEMMURUM
NETAMENSUBTARESET
NOCTURNUSTERROREM
ETIAMNONSUAEFORTU
NAECONSILIUMPERUR
BARETADLOQUENDOS
ADHORTANDOSQUESI
BIMILITESRATUS

CONTIONE ADUOCATA
ITA DISSERIT UEL MEA
ERGA IMPERATORES
NOSTROS UIUOS MOR
TUOSQUE PIETAS UEL
PRAESENS OMNIUM
NOSTRUM MILITES FOR
TUNA FIDEM CUIUS FA
CERE POTEST NIHIL HOC
IMPERIUM UITAM PLU
IUDICIO UESTRO TARE
IPSA GRAUE ACSOLLICI
TUM ESSE
QUOENIM TEMPORE NI
SI METUS MAEROREM
OBSTUPEFACERE TUIX
ITA CUNCTOS MEI ESSEN
UT ALIQUAS OLACIA INUE
NIRE EGRO ANIMO
POSSEM COGUR UESTRA
OMNIUM UICEM QUOD
DIFFICILLIMUM IN LUC
TUES TUNUS CONSULE
RE ET NE TUM QUIDEM
UBI QUONAM MODO
HAS RELIQUIAS DU

RUM EXERCITUM PA
TRIAE CONSERUARE POS
SEM COGITANDUM EST
AUERTERE ANIMUM
A BASSIDUO MAERORE
LIBET PRAESTO EST
ENIM ACERBA MEMO
RIA ET SCIPIONES MEA
BODIES NOCTESQUE
CURIS INSOMNIS QUE
AGITANTE EXCITANT
SAEPE SOMNO NE UI SE
NE UINUICTOS PER DECO
ANNOS IN HIS TERRIS
MILITES SUOS COMMI
TONES UESTROS NEU
R. P. PATIAR INULTAM ET
SUAM DISCIPLINAM SUA
QUE INSTITUTA SEQUITU
BENE TULI MPERII SUI
UORUM NEMO OBOE
DIENTIOR MEO FUE
RIT ITA POST MORTEM
SUAM QUOD IN QUAQ·
IN RE FACTUROS ILLOS
FUISSE MAXIME CENSEA

ıdoptimumducere
uosquoq·uelimm
lites nonamenti sta
crimisquetamquam
extinctosprosequi
uiuuntuigentique
famarerumgestarū
sedquotienscumq·
occurretmemoria
illorumuelutsiad
hortantissignumq·
dantisuidextseos
nxproelianirenec
alixprofectospecies
hesternodieoblata
oculisanimisqueues
tris memorabilelliu
dedidiprroelium quo
documentumdedis
tishostibusnoneum
scipionibusextinc
tumessetnomentu
manumetcuiuspo
pulquisxtq·uirtusnō
obrutasitannibalis
cladeexomniprofec

tossecutiafortunae
emersuramesse
Nuncquiatantumaus
estisspontequestra
experiribelquam
tuumaudentisduce
uestroauctoreno
enimhesternodie
cumsignumrecepi
dedisequentibusef
fusecuobisturbatum
hostemfrangere
audaciamuestram
seddifferreinma
iorem gloriamatq·
opportunitatemuo
luiutpostmodopar
parxdimexutosxpu
matuinermesatque
etiamsopitospecor
cansionesadgredi
possetisnechuius
occasionistempo
militesfortissime
regedexpeditxco
tamhabeoxuio

bis quoque profecto
si quis quaerat quo
nam modo paucis ad
ti sui cti xui ctoribus
castra tutius sit ne
hi ali ud respondea
tis quam id ipsum ti
mentis suos omnia et
operibus firmata ha
buisse ipsos paratos
instructosque fuisse
et illa res habet
addquod netimen tur
fortuna facilimini
me utis unt homines
quia quod neglexe
ris in cultum atque
aperitum habeas ni
hil omni um nunc emi
nus metuunt hostes
quam ne opsessi mo
do sit si q· oppugna
ti castra sua ultro
oppugnemus audeam
us quod credino
potes ausuros nos

eo ipso quo difficil
limum uidetur facili
us erat
Tertia uigilia noctis
silentia mine du
cam uos exploratu
habeo nonui gilia ru
ordinem non stati
ones iustas esse cla
mor in portis audi
tus et primus impe
tus castra ceperit
Tum interior fossa
nos praeuentis quead
necopinatum tumul
tum et inermis ined
bibus sui sopressos
illic exedes et ultra
quas uos hesternod ie
reuocatos ac refe
rebatis : sed o laudix
uideri consilium sed
in rebus asperis et
tenuis per portissima
quaeque consilia ti
missima sunt qui ast

INOCCASIONISMOMEN
TOCUIUSPRAETERUOLAT
OPPORTUNITASCUNCTA
TUSPAULUMFUERISNE
QUICQUAMMOXOMISSA
QUAERAT CUNUSEXERCI
TUSINPROPINQUOEST
DUOHAUDPROCULAB
SUNTNUMADGREDIEN
TIBUSPERALIQUAESTEI
AMTEMPTATIS UESTRAS
ATQUEILLORUMUIRES
SIDIEMPROFERIMUSEI
HESTERNAEERUPTIO
NISFAMACONTEMNI
DESIERIMUSPERICU
LUMESINEOMNESDU
CESOMNISCOPIAECON
UENIANT
TRESDEINDEDUCESTRES
EXERCITUSSUSTINEBI
MUSHOSTIUMQUOS
CN·SCIPIOINCOLUMI
EXERCITUNONSUSTI
NUITUIUIDENDOCO
PIASPERIEREDUCES

NOSTRISITASEPARATIM
ACDIUISIOPPRIMIPOS
SUNTHOSTESALIABELLI
GERENDIUIANULLAEST
PROINDENIHILPRAETER
NOCTISPROXIMEOP
PORTUNITATEMEXPEC
TEMUSITEDEISBENEIU
UANTIBUSCORPORACU
RATEUITINERIUICENTES
QUEEODEMANIMOIN
CASTRAHOSTIUMINRUM
PATISQUOUESTRATU
TATIESTIS
AETEIAUDIREABNOUO
DUCENOUUMCONCILI
UMETQUOALIDACIUS
ERATMAGISPLACEBAT
RELIQUUMDIEIEXPEDI
ENDISARMISETCURA
TIONECORPORUMCON
SUMPTUMELMAIOR
PARSNOCTISQUIETIDA
TAESTQUARTAUIGILIA
MOUERE ERANTUI
TRAPROXUMACASTRA

Sex milliumin terual
lo distantes alixe co
lixe poenorum ualles
exuxin tererat con
densarboribusinhu
iussiluae medio fer
mestatio cohors ro
manaariete unicaab
diuretequites ita me
diointinere intercep
to ceteraecopiaes
lentiaç minaeadpro
ximos hostis ducere
Et cumstationulla pro
portis neque inuallo
custodiee ssentuel
uti nsuacastranullo
usquamopsistente
penetrauere inde
signa canuntetolli
Tur clamorpars se
misomnos hostis
exeuntpars signe
scasis stamentoarri
dotectisinicuntpars
portas occupantui

Fugam interclud
hostes simulig nis cla
mor exedesuetu tali
enatos sensibusnec
audire nec prouide
requicquam sinunt
incidunt inermes
interateruas arma
torumalii ruuntad
portas alii ops aeptis
itineribus superual
lum saliunt et utquis
queeuasera proti nus
adcastra altera fugi
untubiadeo hortae
et equitibus exoccul
to procurrenti bus
circumuenti caesi
queadunumomnes
suntquamquamelia
siquis exexcedeet
fugisset adeo rapti ua
captis promoribus
castris inaltera
transcursum cas
traabromani est

ut praeueniri renunti-
us cladis non posset
Biuero quo longius ab
hoste aberant et quia
sublucem pabulatum
lignatumque exeet prae-
datum quidam dilapsi
fuerant nec lecta ma-
gis omnia ac soluta in
ueniri armatorum
instationibus posita
milites inermes aut
humi sedentes ac cu-
rantes quae aut obam-
bulantes ante uallu
portas quae cum hosti
securi ssoluti sque
romani ualentis ad
hucab recenti pugna
feroces queuictoria
proeliumine untia
que nequaquam resis
ti in portis potuisti intra
portas concursu ex
totis castris ad primu
clamore metumultu

facto ex ro proelium
arturdiuquetenuis
se nini cruenta scuta
romanorum uis ain
dicium alter iusclados
poenis atque inde pa
uoremini ecissent
hicterror in fugam
auerti omni seffusi
quequa interes nisi
quos caedes oppres
sit exuuntur castris
ita nocte aedie bina
castra hostium oppug
nata ductu hannibalis
adtrigintase mimil
lia hostium caesa alic
to resti claudius qui
annales ac liani ex
graeco in latinum
sermonem uerti
captos ad dccxxx
praedam ingentem
paratam in exfu
isse clipeum marcen
te umpondo cxxxvii

Cum imaginebaxarchi
nihasdrubalisuxori
usxantiasuniexstra
imaginisexhextradi
diisseptemmilliaxae
sxhostiumaliquotproe
lioeruptionepurgat
tumcumhasdrubale
decemmilliaxeccisaquxi
tuoriam milliaccexxxp
captospisoquinque
millahominumcum
magonecedentisnos
trosefusxesequen
reliquxesaexinsi
disseipsis
apudomnismagnum
nomenmarcelluc
isesetueraeglori
xeeiusetiammirax
cuiusaddunitflammx
eiconiionantiusx
mecapitesinesuis
sensuscummaxgnis
paliorecircumstan
tium

nimentumquxeuic
torquxeeiusdepoenis
usquueadincensum
capitoliumfuissein
temploclipeummxr
ciummarcellumcum
imaginehasdrubx
lis quxeiedem
deliquandiinhispx
niaresuereuirusq
postiantasinuiceit
accepitsinexias que
eisdesciuncianti bus
periculumsummxe
hxecinimsparsitge
nitumaxcellus
capisseprxcusxeum
ceteratusicilixam
tapisquitintegrita
tecoxpossessis
gloriamsedetiam
maiestatempopulix
augereiotantamen
tasignaribistabulas

quequibusabunda
bantsyracusaeromã
deuexithostiumqui
demillaspoliaetpar
tabelliiureceterum
indeprimuminitium
mirandiçraecarum
artiumoperaliceni
aequehuicsacrapro
fanaquedomniauul
çospoliandifactum
estquaepostremo
inromanosdeosiem
plumidipsumprimũ
quodamarcelloexi
mieornatumesiuer
titusebanturenim
abexternisadporiã
capenamdediẽx
am·marcellotem
plapropterexcellen
tiaeiusceneris or
namentaquorum
perexiguapars com
pareilegationes
omniumfermeei

uitatiumsiciliaeade
umconueniebant
disparitecausaeearum
itacondicioeratqui
anteeapiassyracu
sasautnondesciue
rantautredierant
inamicitiamutuosci
fidelesaccepticulti
quequosmetuspost
capiassyracusasde
sideratuiuicitiauic
toreleçesacceperiñ
erantiamenhaud
paruaereliquiaebel
licircaaçrigenium
romanisepyçyrides
ethannoducesrei
quiprioris belliet
tertiusnouussad
hannibaleinlocum
hippocratismissus
libyphoenicumçe
neris hippacinatus
mutinenpopula
resuocabantur

INFICERET SUB HAN
NIBALE MAGISTRO OM
NIS BELLI ARTES DOC
TUS HUIC ABEST
CI DEE THANNONE NU
MIDAE DATI AUXILIA
RES CUM QUIBUS ITA
PERUAGATUS ESTHOS
TIUM AEGRO SITAS OCI
OS AD RETINENDOS
IN FIDE ANIMOS EORU
FERENDO QUE IN TEM
PORE CUIQUE AUXILIU
ADITUI BREUI TEMPO
RE TOTAM SICILIAM IM
PLERET NOMINIS SUI
NEC SPES ALIA MAIORA
PUT FAUENTIS REBUS
CARTHAGINIENSIUM
ESSET ITAQUE IN
CLUSI AD TEMPUS MOE
NIBUS AGRIGENTI DUX
POENUS SYRACUSA
NUS Q. NON CONSILIO
MUTINIS QUAM FIDU
CIA MAGIS AUSI EGRE
DIE XTRA MUROS AD
HIEMERAM AMNEM
POSUERUNT CASTRA
QUO UBI PERLATUM
AD MARCELLUM EST
EX TEMPLO COPIAS MO
UIT ET AB HOSTE QUAT
TUOR FERME MILLIUM
INTER UALLO CONSEDIT
QUID AGERENT PARAREN
UE EXPECTATURUS SED
NULLUM NEQUE LOCU
NEQUE TEMPUS CUNC
TATIONI CONSILIOUE
DEDIT MUTINES TRAN
GRESSUS AMNEM AC
STATIONIBUS HOSTIUM
CUM INGENTI TERRO
RE ACTUM ULTIMUE
TUS POSTERO DIE PRO
PE IUSTO PROELIO COM
PULIT HOSTIS INTRAMU
MENTA INDE RELOCA
TUS SEDITIONE NUMI
DARUM IN CASTRIS
FACTA CUM CCC FERME

eorum heracleam
minoam concessissen
admittendos reuo
candos queeos pro
fectus magnoopere
monuisse ducesdic
turne ex presente secum
hostem manus conse
rerent
damboxe graepassi
duces magis hanno
iantea nxiusclo
riae ius multi nemsi
bi modum facere de
generem arum im
perator carthagi ni
ensis missoabsentiu
populoq· isperpulit
cum ciantemepeyde
ultrangressis flumen
ina clemexi renina
si multi nemopperi
renti ureisecunda
pugnae fortunaeue
nisse thxuddubiemut
tinis gloriamfore

enim uero indignum
ratus marcellusse
quihannibalem sub
nixum uictoriacan
nensi ab nolare pru
lisse ti ster ramariq·
uictis ab sehostibus
cedere arma prope
recipere milites et
efferri signa iubet
instruente exerci
tu de cemeffusise
quis aduolant exhos
tium acie nuntiantes populo
res suos primum ea
seditione motos qui
cccc ex numero suo
concesserint thera
clea m de inquo prae
fectum suum ab os
trectantibus duci b·
gloriae eius subipsi
certaminis die mab
lecturum uidean t
quietu ros in pugna

censfallaxpromissi
fidempraestitittaque
etromanisreuitani
musnuntioceleri
perordinemmisso
destitutumabequi
tehostemessequem
maximetimuerant
etterritihostespre
terquamquodquia
maximapartemilitu
suarumnonuacua
turtimoreetiamin
cussoneabsuoetip
siequiteoppugnare
turritaq·haudmagni
certaminisfuitpri
miselamoraiq·impe
tusremdecreuitnu
midaecuminconcur
suquietistetissent
incornibusuterqa
bantissuosuidetun
fugaetantumparum
percomitesfactipost
quamomnesagri

centumtreptidoxq
minepetentesuidet
runtipsimetuopsidi
onispassimincuita
tespropxumadilapu
multamilliahomi
numcaesacapiaei
octoelephantihaec
ultimainsiciliamar
celipugnafuituictor
indesyracusasredi
iiamfermeinexitu
annuserattaque
senatusromaede
creuituip·cornelius
pr-litterascapuam
adconsulemmitte
reidumhannibal
proculabesseinec
ullamagnadiscrimi
nisresadcapuam
cerereturaliteo
rumsiitauideretur
admagistratussub
rogandosromam
ueniret litteris

ACCEPTIS INTERSECON
SULES COMPARARENT
UT CLAUDIUS COMITIA
PERFICERET FULVIUS AD
CAPUAM MANERET
CONSULES CLAUDIUS
CREAUIT EN FULVIUM
CENTIMALUM ET P. SUL
PICIUM SER. G. F. GALBAM
QUI NULLUM ANTEA
RULEM MAGISTRATUM
CESSISSET PRAETORES
DEINDE CREATI CORNE
LIUS CETHEGUS P. SULPI
CIUS PISO C. PISO IURIS
DICTI ORBA IAPUDIO
STELLA CETHEGO SARDI
LENTULO SARDINIAE
UENIT CONSULIBUS PRO
ROGATUM IN ANNUM
IMPERIUM EST

TITI LIUII

LIBER XXXV

ABURBE CONDITA

LIBER XXXV

EXPLICIT INCIPIT

LIBER XXXVI

FELICITER

Cn. fulvius centymalus
p. sulpicius galba con
sules cum idibus mar
tiis magistratum inis
sent senatu incapito
lium uocato de rep. de
administratione bel
li de prouinciis exer
citibus que patres con
sulere unt q. fulvio
ap. claudio priori s
anni consulibus pro
rogatum imperium
est atq. exercitus
quos habebant decre
tia dectum que ea
capuam quam obside
bant ap scederent pri
usquam oppugnas
sent ea tum curam
curam maxime inten
tos habebat romanos
non abirat antiqui
quae in nulla unquam
ciuitatem iustiorfu
it quam quod urbs
tam nobilis ac potens
sicut defectionem sua
traxerat ali quo pa
pulos sta recepta in cli
natura rursus ani
mos ui debatur adue
teris imperii respec
tu sim et praeto
ribus prioris anni
m. iunio in etruria p.
sempronio in gallia
cum binis legionibus
quas habuerant pro
rogatum est imperi
um pro rogatu
eius. marcello uti pro
consule in sicilia re
liqua belli perficeret
eo exercitu quem ha
beret si supplemento
opus esset et sup plere t
de legionibus quib.
p. cornelius pro. pr.
in sicilia praeesset
dum neque emilius
legeret ex eo num e

ROQUIBUS SENATUS MIS
SIONEM REDITUMQUE
IN PATRIAM NEQ ASSET
ANTE BELLI FINEM C PU
PLIO CUI SICILIAE LIBERE
RAT DUAE LEGIONES QUAS
P. CORNELIUS HABUIS
SET DECRETAE EI SUPPLE
MENTUM DE EXERCITU
CN FULVIO QUI PRIORE
ANNO IN APULIA PO EDE
CAESUS FUGATUSQUE
ERAT HUIC GENERIMI
LIUM SENATUS EUNDE
QUEM CANNENSIBUS
FINEM STATUERAT IMI
LITIAE ADDITUM ETIAM
UTRORUMQUE IGNO
MINIAE STINE IN OPPIDIS
HIBERNARENT NEVE
HIBERNA PROPIUS UL
LAM URBEM DECEM
MILIBUS PASSUUM AE
DIFICARENT. L. CORNE
LIO IN SARDINIA DUAE
LEGIONES DATAE QUIB.

Q. MUCIUS PRAETOR
RATI SUPPLEMENTUM
SI OPUS ESSET CONSU
LES SCRIBERE IUSSI
TOTAE LIO ETIM. VALERIO
SICILIAE GRAECIAEQUE
ORA CUM LEGIONIBUS
CLASSIBUSQUE QUIBUS
PRAERANT DECRETAE
QUINQUAGINTA GRAE
CIA CUM LEGIONE UNA
CENTUM SICULICUM
DUABUS LEGIONIBUS
HABEBANT NAUES TRI
BUS ET XX LEGIONIBUS
ROMANIS EO ANNO
BELLUM TERRA MARI
QUE EST GESTUM
PRINCIPIO EIUS ANNI CU
CUM DE LITTERIS. L. MAR
CII REFERRETUR RES
GESTAE MAGNIFICAE SE
NATUI SAETITULUS HO
NORIS QUO DIMPERIO
NON POPULI IUSSU NEC
EX AUCTORITATE PATRUM

DATO PRO PR SENATUI
SCRIPSERAT MAGNAM
PARTEM HOMINUM
OFFENDEBAT REMISSA
LIEXEMPLI ESSET IMPE
RATORES LEGIA BEXER
CITIBUS ET SOLEMNE AU
SPICIATORUM COMITI
ORUM INCASTRA ET PRO
UINCIAS PROCULABLEGI
BUS MAGISTRATIBUS
Q ADMILITARE MITTERE
RITA EMITRANSFERRI
ET CUM QUIDAM REFE
RENDUM AD SENATU
CENSERENT MELIUS
UISUM DIFFERRI EAM
CONSULTATIONEM DO
NEC PROFICISCERENTUR EQUITES QUI AB MAR
CIO LITTERAS ATTULE
RANT RESCRIBI DE
FRUMENTO ET UESTIME
NTIS EXERCITUS PLACUIT
EAM UTRAMQUE REM
CURAE FORE SENATUI

ADSCRIBI AUTEM PRO
PRAE MARCIONONITA
CUIUS NE IPSUM QUOD
CONSULTATIONI RELIN
QUERANTUR PROPRAETU
DI EXTOFERRET SUPTA
DIMISSI EQUITIBUS DE
NULLA REPRIUS CONSU
LES RETULERUNT OM
NIUMQUE IN UNUM
SENTENTIAE CONCU
EBANTAGENDUM ET
TRIBUNIS PLEBIS ESSE
PRIMO QUOQUE TEMPO
REDDI PLEBEM PERRE
QUEM CUM IMPARI NU
MITUDINE EREUNTIBUS
PANNONIS DEUMEXER
CITUM CUNCTA SENTU
IMPERATOR PRAECIPUUS
SE LEXRESCINDERE
NISI EXCITATUM MULTO
TAQUE EST MAGIS SEDATI
AD CERTAMEN OCCUPAT
PAUERAT ANIMOS ET
SED PRONIUS PLACUIT

DIEDICTAENFULVIUM
OBEXERCITUINAPULIA
AMISSUMINCONTIONI
BUSUEXABAIMULTIOJM
PERATORESTEMERITATE
ATQUEINSCITIAEXERCI
TUMINLOCUMPRAECI
PITEMPRAEDUXISSEDIC
TITANSNEMINEMPRAE
TERENFULVIUMANTE
CONRUPISSEOMNIBUS
UTTISLEGIONESSUAS
QUAMPRODERETTAQ·
UEREDICTOSSEPRIUS
EOSPERISSEQUAMUI
DERENTHOSTEMNEC
ABAMNIBALESEDAB
IMPERATORESUOUIC
TOSESSENEMINEM
CUMSUFFRAGIUMIN
EXTSATISCERNERECUI
IMPERIUMCUIEXERCI
TUMPERMITTIQUIDIN
TERFUISSEINTERTI·SEM
PRONIUMCUMEISER
UORUMEXERCITUS
DATUISSETBREUISSEFFE
CISSEDISCIPLINAATQUE
IMPERIOUTNEMOEO
RUMGENERISACSAN
GUINISSUISMEMORIN
ACIEESSETPRAESIDIO
SOCIISHOSTIBUSTERRO
RIESSENTCUMASBENE
UOLENTUMALIASQUE
URBESEOSUELUTEFAU
CIBUSHANNIBALISEREP
TASPOPULOR·RESTITUIS
SEEN·FULUIUMQUIRI
TIUMROMANORUM
EXERCITUMHONESTE
GENTIOSLIBERALITER
EDUCATOSSERUILIBUS
UTTISIMBUISSEERGO
EFFECISSEETFEROCES
ETINQUIETUINTERSOCI
OSIGNAUIETINBELLESIN
TERHOSTISESSENTNEC
IMPETUMMODOPOE
NORUMSEDNECLAMO
REMQUIDEMSUSTINE
REPOSSENTNECHERCU

lem rum essem milites
in Aetolia cum primus
omnium imperator
fugere ex Macis amnis
ris aliquos stantis
cecidisse et non om
nes comites Cn Fulvi
fuisse pavoris ac fugæ
C. Flaminium L. Paulo
L. Postumium Cn Ac
p. Scipiones cadere
in Aetolia male visse quæ
desererec circum
ventos exercitus
Cn Fulvium propere nu
nium deleti exer
citus Romam redis
set Acinus indignum
esse Cannensem
exercitum quod exa
clefugerit in Siciliam
deportatum ne pri
us in Italia dimittatur
quam hostis ex Italia
decesserit et hoc eide
in Cn Fulvi legionib.

Nuper decretum
Cn Fulvium fugam ex
proelio ipsius temeri
tate commissio impu
nitam esse et eum
in Gallia Illyrisque
ubi iuventam egerit
senectutem aciurū
milites qui nihil ali
ud peccaverint quā
quod imperatoris
similes fuerint fele
gatos propere in exilium
ignominiosam pati
mihi a me Deo imp
rem liberaliter mo
dicum aperi
honorato quem
honorato esse on
Regis absecul Iam in
milites transfere
Bateos ferociter puc
nam poscentis pro
ducios in Aegem non
eo quo voluerint
qui a serum die fue

quisisset terrio ca
ptiss eanquirere
dicere tribuni pl
appellati conlega
negarunis e inuio
rasse quod minus
quod de mortem alo
rum permissum es
set sculeg ibus eu
moribus malle an
quirere quo xduel
exitiis uel pecunias
iudex sset priuato
tum sem pronius
perduell ionis set
dex reen fuluio di
xit die mq comitis
abc calpurnio pr
urb petitum de alia
spes ab reo tempta
tas is ades sem tu
dicio quinteus fulus
frater posset flore
tum id etiam a rerum
gestarum et proin
quas pecuniae poti

undxei deum per ii
teras miserabiliter
profratris exitiescrib
tus pelisset fulvius
negass entiquas pa
tres eret esse absce
dex capua postquam
dies comitiorum
aderaten fulvius
exulatum iarquini
os ab illo de iustum
exilium esses quid
plebs interhaec uis
omnis bellicosa
in capuam erat ob
sidebatur amen
ter ius quam oppug
nabatur nec ulla
mem tolerare ser
uili ac plebs poterant
ni potera nt aut mit
te renuntio sad ban
nis ex lem percusto
dias tam arias inuen
tus est numidaqui
acceptis litteris cum

SURUM SE PROIECTUS
PRAESTARET PROMISSU
PERMIDIA ROMANAS
TRANOCTE EGRESSUS
SPEM ACCENDIT CAM
PANIS DUM ALIQUID DUI
RIUM SUPERESSET AB
OMNI PARTE RUPTO
NEM TEMPTANDI
CETERUM IN MULTIS
CERTAMINIBUS EQUES
TRIA PROELIA FERME
PROSPERA FACIEBANT
PEDITES SUPERABAN
TUR SED NEQUAQUAM
TAM LAETUM UINCE
REQUAM TRISTE UIN
CEULLA PARTE RATAB
OPSESSO ET PROPE
EXPUGNATO HOSTE
NITATANDEM RATIO
ESTUIQUO DUIRIBUS
DEERAT ARTE AEQUA
RETURE XOMNIBUS
LEGIONIBUS ELECTIS
IUUENES MAXIME

UTI GORE XCLEUITATE COR
PORUM UELOCES EIS
PARMAE BREUIORES
QUAM EQUESTRES ET
SEPTENA IACULA QUATER
NOS LONGA PEDES DA
TA PRAEFIXA FERRO QUA
LE HASTI SUET TARIBUS
INES TEOS SINGULOS
NEQUOS SUOS ACCI
ENTES EQUITES AD SUE
FECERUNT ET UEHI
POSSE ET DESILERE PER
NICTERUBI DMUM
SIGNUM ESSET POSI
QUAM AD SUETUDINE
COLLIDIANAS AUSI NTRE
PIDE FIERI USUM EST
INCAMPUM QUI MEDI
USINTER CASTRA MU
RUM QUE ERAT AUER
SUS INSTRUCTOS AM
PANORUM EQUITES
PROCESSERUNT ET UBI
AD CONIECTUM TELI UE
TUM EST SIGNO DATO

uelites desiliunt pedes
tris inde ac ses exequi
tatur referente in hos
tium equites incur
rit iaculaque cum im
petu alias super alias e
mittunt quibus plu
rimis ne quos uiros
que passim coniectis
permultos uolnera
uerunt
pauor tamen plus
ex re nouae atq· in no
pinata iniectum est
cum perculsum hos
tem equites inuecti
fugam in tragem que
eorum usque ad por
tas fecerunt inde equi
tatu quoq· superior
romana res fuit in
super ubi uelites
in legionibus esse
auctorem peditum
equiti inmiscendo
rum centuryonem

quin naui um feru
honori que id ei apud
imperatorem fuisse
cum in hoc statu ad
capuam res essent
hannibalem diuer
sum tarentinae ar
cis potiundae capuae
quere tinendae tra
hebant curae uicit
tamen respectus ca
puae inquam omni
um sociorum hosti
umq· conuersos ui
debat animos doce
mento futurae equa
lem cuiusq· euentum
defectio ab romanis
habuisset
Igitur magna partem
pedimentorum re
licta in bruttiis et om
ni sarauiore arma
tu cum delecti pedi
tum equitumque
quam poterat aptis

MUS AD MATURANDUM
ITERINCAMPANIAMEON
TENDIT SECUM TAMEN
TAM RAPTIM EUNTEM
TRES ET XX ELEPHANT
IN VALLE OCCULTAS POS
TIFX TAM ONIENTEM IMM
NENTEM CAPUAE CON
SEDIT ADVENIENS
CUM EA STELLUM GALA
TIAM PRAESIDIO QUI PUL
SO CEPISSET INCIRCUM
SEDENTIS CAPUAM SE
UERIT PRAEMISSIS NA
QUE NUNTIIS CAPUAM
QUO TEMPORE CASTRA
ROMANA ADGRESSU
ROS ESSE TUTE ODEMY
ET ILLIA DERUPTIONEM
PARATI PORTIS OMNIB
ESSE EFFUNDERENT
INGENTEM PRAEBUIT
TERRORE NAM ALIA
PARTE IPSE ADORTUS EST
ALIA CAMPANI OMNES
EQUITES PEDITESQUE
ET CUM IIS PUNICUM
PRAESIDIUM CUI BOST
RE THANNO PRAEERAT
ERUPIT ROMANUM IN
RE REPIDA NE AD UNA
CONCURRENDO PARTE
ALIQUI IN DEFENSI RE
LINQUERENT ITA INTER
SESE COPIAS PARTITUS
AP. CLAUDIUS CAMPA
NIS FULUIUS ANNIBAL
EST OPPOSITUS C. NERO
PRO. P. R. CUM EQUITIB.
SEX LEGIONUM UIA
QUAE SUES SULLAM
FERT. C. FULUIUS FLACCUS
LEGATUS CUM SOCIAL
EQUITATU CONSTITIT
ERECTO NE QUO TURBI
AMNIS PROELIU
NAM SOLUTO MODO
CLAMORE ACTUM ULU
EST COEPTUM SED AD AL
UMUI BARUM AEQUORI
ARMORUM QUE SONU
DISPOSITA IN EURISCUM

Imperatoris dicta ac
cepit secundi hasta
tis signum ad emittu
signifero in hostis
inferiacturum in
medios eos minitans
nisi properes equum
turmilites et parte
expessant pugnae
ingens corpus erat
et arma honestabat
et sublatum alte sic
num conuerterat
ad speculum eques
hostesque ceterum
post quam iam ad sic
nas peruenerat his
panorum tum undi
que in eum iacula
conjecta et prope
tot tanta uim acies
uerxe sed neque mul
ti ludo hastium ne
que telorum uis ter
cere impetum eius
uirtus potuerunt et

M. atilius legatus pri
mi principis ex de
legione signum in
ferens incohortem
hispanorum coegit
et qui castris prae
rant. l. porcius lici
nus et. l. postumius le
gati pro uallo acri
ter pro pugnante le
phantos quet rans
gredientes ipso
uallo confici unique
rum corporibus
cum oppleta fossae
set uelut iacere uit
ponte in negotiant
situm hostibus de
diti perstragem
iacentium elepha
torum atrox edita
caedes alteram in
parte castrorum
iam impulsi erant
campani punicum
que praesidium et

SUBIPSA PORTA CAPUA
QUAE ULTURNUM
FERPUGNABATURNE
QUE IAM ARMATIS RUM
PENTIBUS ROMANIS
RESISTABANT QUAM QUO
PORTA BALLISTIS SCORM
ONIBUSQUE INSTRUC
TAM ISSILIBUS PROCUL
HOSTIS ARCEBAT ET SUP
PRESSIT IMPETUM RO
MANORUM UULNUS
IMPERATORIS APPIUS CLAU
DIUS SUOS ANTE PRIMA
SIGNA ADHORTANTIS LB
LAE UOLUMEROSUM
MUM PECTUS CAESO IC
TUS TIMAGNA UI STAMEN
HOSTIUM ANTE PORTAM
ESSE CAESAS CETERITRE
PIDI IN URBEM CON
PULSI ET HANNIBAL POST
QUAM COHORTIS SPA
NORUM STRAGEM DI
DIT SUMMAQ UI CAS
TRA HOSTIUM DEFEN
DIMISSA OPPUGNATIONE
RECIPERE SIGNA ET CON
UERTERE EXEMPLUM PEDI
TUM OBIECTO UBI ERGO
EQUITATU NE HOSTIS IN
STANTE COEPTI LECTO
NUM ARDOR INGENS
AD POSTEMINSEQUEN
DUM FUIT FLACCUS RECEP
TUI CANTIUSSITSAUIS AD
UTRUMQ PROFECTUM
RATUS UT ET CAMPANI
QUAM HAUD MULTUM
IN HANNIBALE PRAESIDII
IS SE TETIPSE HANNIBAL
SENTIRET CAESE ODIE
QUI HUIUS PUGNAE UIC
TORES SUNT OCTOMIL
LIA HOMINUM DE HANN
NIBALIS EXERCITU TRIA
EX CAMPANIS TRADUC
SIGNAQUE CARI HACIN
ENSIBUS QUINDECIM
ADEMPTA DUO DE UIR IN
UICAMPANIS APUTEOLI
OS NEQUE QUAM TANTA

adeumpluerumnī
hilade amspemadd
noscentem dixisse
ferunino tuperdi
taskescampanorū
narrasubisummus
honosadfilumme
umperuentetexlu
dificatiouerietipsx
inuerumuertii
Namcumfameferro
queurgerentur
necspesullasuper
essetsistiinspem
honorumerantho
noresdetrectanti
bustoesiusquēren
dodesertamcepto
ditamxprimoribus
capuamsummum
magistratumultimus
omniumcampōrū
cepit ceteruſq;
hannibalutnechos
tiseliciamplius xdi
pugnamuidit neque

per castra eorum et
per ruinas ad capuam
posse nes tros queq;
commeatus interclu
dere nouiconsu
les abscendere in rē
to inceptoet mouere
ac pua sixiii castra
Multa secum quoti
inde reperciere tuol
uens sub ita animum
impetus capiti psum
bellī romā petendi
cuius rei semper cu
pitae praetermissā
occasionem posteā
nen sempugnam et
alium uel offremeban
et ipse non dissimula
bat nec opinato pau
re actum ullū non
esse desperandum
aliquam partem ur
bis occupari posse
et si ruinis in diserim
ne esset capiam ex

TEMPLO OMISSO PRAE
AUT AMBO IMPERATO
RES ROMANOS SALUA RE
RUM EXIISSE TS DIUIS IS
SENT COPIAS UTRUMQ·
INFIRMIORE M FACTUM
AUISI BI AUT CAMPANIS
BENE GERENDAE REI
FORTUNAM DARI UROS
ESSE UNAE ACU
RAANCEBAT NEUBI AB
SCESISSET EXTEMPLO
DEDERENTUR CAMPA
NI NUMIDAM PROMP
TUM AD OMNIA AUDEN
DAQUE DONIS PERLICI
UILITER I SACCEPTIS SPE
CIAE TRANSFUGAECAS
TRA ROMANA INGRES
SUS ALTERA PARTE CLAM
CAPUAM PERUADAT
LITTERAE AUTEM ERANT
AD HORTATIONE PLENE
PROFECTIONEM SUAM
QUAE SALUTARIS ILLIS
FORE IAM STRAETURA
AD DEFENDENDAM
ROMAM AB OPPUGNA
DACAPUAE DUCES AT
EXERCITUS ROMANOS
NE DESPONDERENT
ANIMOS TOLERANDO
PACEM DICTATORIAM SO
LUTUROS OBSIDIONEM
NDE NAUIS IN FLUMINE
UULTURNO CONTRE
HENSAS UBI CLADIO
QUOD IAM ANTE PRAE
SIDII CAUSA FECERAT
CASTELLUM IUSSIT QUA
RUM UBI TANTAM CO
PIAM ESSE UNA NOC
TEE TI RAICI POSSE EXER
CITUS ALIAS UMESTICI
BARIS DECEM DIERU
PRAEPARATIS DEDUC
TAS NOCTE AD FLUUIU
LEGIONES ANTELU
CEM TRAIECIT
DIRIUS QUAM FIERET
ITA FUTURUM CONFER
TUM EX TRANSFUGIS

fulvius flaccus sen
tui romam cum scrip
sisset uaria ea ni
hominum procu
lusque ingenio ad
fecisse uni in reta
trepida senatu exie
plouocato p. corne
lius cuias in aecog
nomen erat omnes
duces exercitusq.
exoti italia neque
capuae neque ullius
alterius rei memor
ad urbis praesidi
um reuocabat
fabius maximus ab
sed ea excutere
que et circum
ad nutus com
minationes quehan
nibalis flagitiosum
duceba quia ad can
nas uictor y reta
me ad urbem mau
suis non esse telum
ac capua repulsum spe
potiundae urbis ro
mae cepisse
Non ad romam obsidé
dam sed ad capuae
liber. anda mobsidi
onem i re romam
cum eo exercitu qui
ad urbem esset no
uem foederum rum
torum ab hanniba
le testem deosque
alios defensuroses
se has diuersas
sententias media sen
tentia p. ualerii flac
ciui cuiquam uiris
que rei memorim
peratoribus qui ad
capuam essent scri
bendum censuit
qui ad urbem prae
sidii esse quantas
autem hannibale co
pias ducere tanquan
to exercitu ad capua

OBSIDENDAM OPUS
ESSET IPSOS SEQUI RESISTI
AROMA MEDUCTIBUS
ALTERE TEXERCITUS PARS
NIHIL POSSE TUTA BRE
VIQUE DUCE ET EXER
CITU CAPUA RECTE OP
SIDERE TURI INTER SE
CAMPARA RENTE CLAU
DIUS FULVIUS QUE UTRI
OPSIDENDA EX PUA UTRI
AD PROHIBENDAM OB
SIDIONE PATRIAM RO
MAM VENIUNDUM
ESSE THOESE · CAPUAM
PER LATO QUINTUS FUL
VIUS PROCONS · EUI
COLLEGA EXUULNERE
AEGREDIUNDUM RO
MAM ERATE TRIBUS
EXERCITIBUS MILITE
ELECTO AD QUINDECI
MILIA PEDITUM MILLE
EQUITES UULTURNUM
TRADUCIT
INDE CUM HANNIBA

LEM LATINA QUIA TURU
SATIS COMPERISSET P
SE PER APPIXE MUNI
CIPIA QUAE Q · PROPTER
EA MULTA MUNITA ED
IAM CORAM LATINI
UM PRAEMISSI TUTEDM
MEATUS PARATOS ET
INURBIBUS HABERET
ET EXACRIS DE MISSIN
UIAM PROFERRENT
PRAESIDIA QUE INUR
BES CONTRAHERENT
UT SUAE CUIQUE RES P.
IN MANU ESSET HANI
NIBAL QUOD EUMTUR
NUM EST TRANARES
SUS HAUD PROCULA
FLUMINE CASTRA PO
SUIT POSTERO DIE PRA
TERE ALES INAGRUM
SIDICINUM PERUE
NIT BIDIE MUNUM
POPULANDO MORA
TUS PER SUESSULAM
LI PANUM Q · ET CASINA

Tem ac reimulia latina
ducit subeas si numbi
duos statiua habitaret
passim populationes
facit ac inde praeter
inte ram na magni
numque in frege lla
numa cum adli ram
fluuium uentum
ubi inter eis sumpon
tem a frege llanismo
randi iti neris causa
inuenit et fuluium
ultur nus tenuerat
amnis nauibus abhan
nibale incensis rates
adtraicien dum exer
citum in magna no
mamerix egregio
parantem traiectora
tibus exercitu reli
cuum fuluio expedi
tum iter non peruf
bes modos edicit rex
uiam expositis benic

ne commeatibus esa
acres que milites
alius aliam uix decet
gradum memor ad
defendendam ripa
tri xm hortabantur
romam frege llanus
nusti us diem noctem
que ti nere continu
xto ingentem attuli
terrorem tumultu
os ius quam allatum
erat cursu hominum
ad fingentium uana
audi tis tota m urbe
conclamatum plorans
mulierum non expri
uatis solum domibus
exaudiebatur sed in
diquematronacinpu
blicum effusae circa
deum delubra discur
runt crinibus pas
sis arasque ferentes ni
xae genibus supinas
manus ad coelum ac

DEOSTENDENTESORAN
TESQUEANTURBEMRO
MANAMEMANIBUS
HOSTIUMERIPERENT
MATRESQUEROMANAS
ETLIBEROSPARUOSIN
SUPOLLIOSSERUARENT
SENATUSMAGISTRATIB·
INFOROPRAESTOSTSI
QUITCONSULEUELINT
ALIIACCIPIUNTIMPE
RIADISCEDUNTQUEAD
SUASQUISQUEOFFICI
ORUMPARTESALIIOFFE
RUNTSESIQUOUSUS
OPERAESTPRAESIDIA
INARCEINCAPITOLIO
INMURISCIRCAURBE
INMONTEETIAMALBA
NOATQUEARCEAEFU
LANAPONUNTURIN
TERHUNCTUMULTUM
Q·FULUIUMPROCOS·
PROFECTUMCUMEXER
CITUCAPUADFERTUR
CUINEMINUERETUR
IMPERIUMSIINURBE
UENISSETDECERNIT
SENATUSUTQ·FULUIO
PARCUMCONSULIBUS
IMPERIUMESSETHAN
NIBALINFESTIUSPER
POPULATOAGROFRE
GELLANOPROPTERINTER
CISOSPONTISPERFRUSI
NATEMFERENTINATEM
QUEETAGNINUMAGRU
INLABICANUMUENIT
INDEALCIDOTUSCULUM
PETIITNECREDENTUS
MOENIBUSINFRATUS
CULUMDEXTRORSUS
CABIOSDESCENDITIN
DEINPUPINIAMEXER
CITUDEMISSOOCTO
MILIAPASSUUMABRO
MAPOSUITCASTRAQUO
PROPRIUSHOSTISACCE
DEBATEOMAIORAE
DESTIEBATFUGIENTI
UMPRAECEDENTIBUS
NUMIDISPLURESQUE

omnium generum
atque aetatium capi
ebantur
In hoc tumultu fului
us flaccus portaca
pena cum exercitu
romam ingressus
media urbe per carī
nas esquilias contē
dit inde egressus
inter esquilinam
collinamque por
tam posuit castra ex
dilesplebis comme
tum eo confor
runt consules sena
tus que in castra ue
nerunt ibi de eum
mare p. consultatum
placuit consules cir
ca portas collinam
esquilinamque po
nere in castra c. cal
purnium p. r. urba
num capitolio atq;
arcipraesse eets e

natum frequentem
in foro continerisi
quitinia subitis reb's
consulto opus esset
interhaec annibal ad
anienem fluuium
tria milliapassuum
a burbe castra admo
uit ibistatuis
positis ipse cum duo
busmillibus equitu
ac portam collinam
usque adherculis te
plum est progressus
atque unde proxume
poterat moenia si
tumque urbis obe
quitans contempla
batur ideum
tam licenter atque e
otiose face re flacco
indignum uisum
est itaque immisit
equites summoue
riqueat q: in castra
redigi hostium equi

tantum missit cum com
missum proelium mes
set consules trans
fugas numidarum
quitum in aventino
ad mille et cc. erant
media urbe transire
esquilias iusserunt
nullos aptiores in
ter conuallis tecta
que hortorum et se
pulchra et alias sun
di que uias ad fugam an
dum futuros rati
quos cum exarcecapi
tolio q. eliuo publico
in equis decurrentis
qui dam uidisse et exp
tum auentinum co
clamauerunt ex res
tantum tumultum
ac fugam praebuit
ut nisi castra pun
eam extra urbem
fuissent effusa se
omnis pauida multi
tudo fuerit tunc in
domos atq. in tecta
refugiebant uxo os
que in uias suos hos
tibus lapidibus telisq.
incessebant nec co
primitum ultus ape
riri que errorpote
rat referti sti neribus
agrestium turba pe
corum q. quae re
pentinus pauor in
urbe compulerat
equestre proelium
secundum fuit sum
motiq. hostes sunt
et quia multis locis
comprimendi tumul
tus erat quite mere
ortiebantur placuit
omnes qui dictato
res consules cen
re suefuissent cum
imperio esse donec
recessisset etiam
tis hostis

Et die eiquod reliquum
fuit et nocturnis sequen
ti multi tendere exer
citatum uellussent
compressique ot
postero die transgres
sus anienem hannibal
balinxe memoriis
cor ixseduxit nec flac
cus consules q. cer
tamen detrectauit
reinstructis ut run
que exercitibus in
eius pugnae casum
in qua urbis romanae
tot praemium esset
imberingens gran
dinem ixtus texuit ra
que ex eo mur busqu
uiuu exarmis reten
tis in nostras sedes re
ceperint illius rei
minor requiam hos
tium metu
Et postero die eodem
loco acies instruc

ta sed adem tempestas
dirimit ubi receptis
sent sein castra im
ira serenitas cum
tranquillitate orie
batur in religionem
meae sapuit poenos
uersae stadia quae
quoxhannibal is fer
tur potiundae sibi
urbis romae modo
menem nondari
mos fortunam
minuere et iampers
me use alia e parux
magna queres mag
na illa quod commis sc
admoenia urbis ro
mae armatus sede
re milites subuexit
is insupplementum
hispaniae profectos
audit paruaaliem
quod deos dies eum
forte agrum in quo
ipse castra haberet

uenissen ihilo id
demin g to p ræ tio
cognitum ex quo d̄
capi uo est
Jduero ad deos superbū
xi q ue indignum
ui sum el usso i quod
ipse bello cap tum pos
sideret habere que
inuentum romæ
emptorem ulexem
plouocato præcon
ne tabernas arg en
tarias quæ circa fo
rum romanum es
sent iussit deni
rehis motus adiut
amfultum castra
retulit sex millia
passuum a burbe
in dead lucum fero
nia e per cuius retem
plum ex tempestate
inclutum diuitiis
cap enates aliquæ
colæ e iuseran ipri

mitias frugum eo
donaque alia pro
copia portantes
multo auro argen
to que id exornatū
habebant ii somni
busdonis tum spo
liatum templum æ
risacerui cum rude
ramentes religione
inducti nacerent
post profectionem
hannibalis magni
inuentum
nullus popul at orem
pl ih au dubia inter
scribiores est coe
lius romam euntem
ac fretod euersisse
eo hannibalem ira
ditu erque ei usabre
uiecum his quee ex ab
amitern o oriundi
ex campania insam
nium in deinpaeli
nos peruenisse fe

terque oppidum sul
monemin marru
cinbstrans|sse in
dexbensiacroin
marsos hinc amier
nium forulosque
uicumuenisseneq·
ibierrorestquod
tantiqueexercitus
uestigiaintratam
brezuisaeuimemo
riampotuerintcon
fundisseenimea
constatantumid
interestuenerit
neeoiiinereadur
benanabarbeinea
paniamrediebitee
terumnonquantum
romanispertinaci
aeadpraemendam
obs dionecapu
am fuittantum
addefendendam
hannibalinamque
etlucanosinbrut

tiumagrumadfre
tumaregeisseocurru
contendituitrope
repentinoaduentu
incautosoppressert
capuaetsinihilosec
niusoppressapercos
difueratiamenad
uentumflaccisensit
etadmiratiortaest
nonsimulregressum
hannibalemindeper
conloquimintellexe
runtrelictossedet
seriosq·eispemca
puaereiiiendaede
ploratamaputpoenos
esseaccessiedictam
procos·exse·propo
situmuulgatumq·
xputhosusutquici
uiscampanusante
certamdiemtransis
setsinefraudeesset
neculiafactaestiran
simomelumagiseos

ITA/VIXCAPTAOPSIDEN
DAPORTUISSETANTO
CONSTANTIOREMINI
MICUMROMANUM
QUAMIAMICUMPOE
NUMESSESIREDEAT
CAPUAMBELLUMQ·
OMNECOQUEBATEL·
SEELCAMPANOSPARA
TOSERUPTIONIFORE
NONCUMREGNIS
NEQUETARENTINIS
BELLUMGESTUROS
TRANSISSEXALPISUBI
ROMANAELECTIONES
SINTIBIETCARTHAGI
NIENSIUMEXERCI
TUSDEBEREESSESIC
ADCANNASSICADIAR
SUMENNUMOREM
BENECESTAMCOEAN
DOCONFERENDOQ·
CUMHOSTECASTRA
FORTUNAMTEMPTA
DSINHANESENTEN
TIAMLITTERAECON

SCRIPTAENUMIDIS
PROPOSITAMEREEDE
IAMPROFESSOPERA
DANTURIISPECIETRANS
FUGARUMEUMADFLE
CUMINCASTRAVENIS
SENTUHINDETEMPO
RECAPTOABIRENTIA
MESQUAEQUETAM
DIUCAPUEERATNULLI
NONPROBABILEM
CAUSAMTRANSITIO
NISFACERETMULIER
REPENTECAMPANA
INCASTRAVENITSCOR
TUMTRANSFUGARUM
UNIUSINDICATQUEIM
PERATORIROMANO
NUMIDAFRAUDECOM
POSITATRANSISSELI
TERASQ·ADHANNIBA
LEMFERREIDUNUM
EXHISQUISIBIREM
APERUISSEARQUERESE
SEPARATAMESSEPRO
DUCTUSPRIMOSATIS

CONSTANTER IGNORA
RE SEMULIER EMISIMU
LABAT PAULATIM DEIN
CONUICTUS UERIS CUM
TORMENTA POSCIET
PARATUI DERET FASSUS
IDITA ESSE LITTERAE
QUAE PROLIXA CETADDI
TUM ETIAM INDICIO
QUOD CELABATURETAD
OSSPECIE TRANSFUGA
RUM NUMIDAS UAGA
RI INCASTRIS ROMANIS
II SUPRA SEPTUAGINTA
COMPRENSI ET CUM
TRANSFUGIS NOUIS MUL
TATI UI REGIS MANIBUS
QUAE PRAECISI SCAPH
AM REDIGUNTUR CON
SPECTUM TAMIRISTE
SUPPLICIUM FREGIT
ANIMOS CAMPANORU
CONCURSUS AD CURI
AM POPULI FACTUS CO
EGIT LOESIUM SENA
TUM UOCARE ET PRIMO

RIBUS QUIAM DIU PU
BLICIS CONSILIIS AB E
RANT PROPALAM MINA
BANTUR NISI UENIREN
IN SENATUM CREADO
MOS EORUM IUROS
SEE IN PUBLICUM OM
NIS UI EXTRACTUROS
ESSE
ISTI MORE FREQUENTEM
SENATUM MAGISTRA
TUI PRAEBUIT IBI CUM
CETERI DELEGATIS MII
TENDIS AD IMPERATO
RES ROMANOS EGE
RENT UNUS CUIUS
RIUS QUI DEFECTIONIS
AUCTOR AB ROMANIS
FUERAT INTERROGATUS
SENTENTIAM NEGAT
EOS QUI DELEGATI SET
DE PACE AC DEDITIONE
LOQUANTUR MEMI
NISSE NEQUID FACTU
RI FUERINT SI ROMA
NOS IN POTESTATE

BUISSENT NEC QUID IP
SIS PATIENDUM SIT
QUID UOS INQUIT AM
DEDITIONEM FORE CE
SET IS QUA QUONDAM
UTADUERSUS SAMNI TES
AUXILIUM IMPETRARE
MUS NOS NOSTRAQUE
OMNIA ROMANIS DE
DIMUS IAM EMEMORIA
EXCESSIT QUO TEMPO
RE TINQUA FORTUNA
AFR DEFECERIMUS IAM
QUEM AD MODUM IN
DEFECTIONE PRAESIDI
UMQUOD POTERAT EMIT
TI FERE CRUCIATUM ET
AD CONTUMELIAM NE
CARIMUS QUOTIENS
INOPSIDENTIS QUAM
INIMICE CERUPERIMUS
CASTRA OPPUGNARI
MUS HANNIBALEM I
UOCAUERIMUS AD OP
PRIMENDOS EOS HOC
QUOD RECENTISSIMU

ESTAD OPPUGNANDA
ROMAM HINC EUNTIM
SERIMUS AGE IUA
CONTRAQ ILLYINFES
TE INNOS FECERINTRE
PETITEUTEXEO QUIDSPE
RETIS HABEATIS CUM O
HOSTIS ALIENIGENA ITA
LIAE SSET ET HANNIBAL
HOSTIS ET CUNCTA BEL
LO ARDERENT OMISSIS
OMNIBUS OMISSO IP
SO HANNIBALE AMBO
CONSULES ET DUO CON
SULARES EXERCITUS
AD CAPUAM OPPUGNAN
DAM MISERUNT ALIERU
ANNUM CIRCUMUALLA
TOS INCLUSOS QUE NOS
FAME MACERANTE TIP
SI NOBIS CUM ULTIMA
PERICULA EGRAUISSI
MOS LABORES PERPES
SI CIRCAUALLUM AC FOS
SAS AC PETRUCIDATIAE
PROPE AD EXIREMUM

castris exuti sedomit
toh aecuetus atque
usi tadare est i noppug
nandahostiumur
bel aboresacpericu
la pati illudi rae atque
odii execrabilisque
indicium est
hannibal ingentibus
copiis peditum equi
tumque castra op
pugnantie ex parte
cepit tanto periculo
nihil motis unt ab ob
sidione profectus
transvulturnum
perussit alenum
agrum nihil tanta
sed eorum clade auo
cati sunt adipsam
urbem romanam infes
tas signa ferri iussit
eam quoq tempesta
tem imminentem
spreuerunt trans
gressus anienem

nonemtria millia pas
sum aburbe castra
posuit postremo
moniam saetadpor
tas accessit romam
sedempturum eis
nisi omitterent apu
amostendit non
omiserunt
feras bestias caeco
impetu rabie con
citatas sibi ad cubilia
et catulos earum
irreperg as adopem
suis ferendam auer
tas romanos ro
macircumsessa con
iuges liberi quoru
ploratus hinc pro
pe exaudiebantur
arae foci deum de
lubra sepulcra ma
iorum temerata ac
violata ac apua non
auerterunt tanta
auiditas supplicii

pretendit tantas sanguinis
nisi nostri haurient
dies sitis nec iniuria
forsitan nos quoque
idem fecisse essemus si
duxit fortuna esset et
itaque quotiens amali
ter dis inmortalibus
est ui sum cum mor
tem nec usare
quidem debeam cru
cixus cotumelias
que quas per hostis
dum liber dum mei
potens sum effuge
remorie praeterquam
honestae et iam leni
possum non uidebo
ap. claudium caec. fui
uium victoria in so
lentis ubi nixos ne
que uictus perturbe
romanam in regum
phi spectaculum mira
bar uti deinde in car
carem aut in alum de

ligatus lacerato uir
gister ego cerui cem
securi romanae su
biciam nec di ruin
cendique patriam ui
debo nec rapiad sto
prum matris campa
na uirgines q. et in
genuos pueros alba
unde ipsi oriundi e
rant a fundamentis
proruerunt nesti
mis ne memoriae ori
ginum suarum exta
reinde eum eos capu
ae parsuros credam
cum infestiores quam
ex hac ini sunt
itaque quibus uestru
ante fato cedere equa
haec tota mea cerbau
de animi animo est
iis aput me hodie cepu
lae instructae para
tae quae sunt satis
tis uino cibo q. pocu

lumidemquodmihi
datumfuerit circum
feretur exoptoocor
pusx cruciatuanı
mumaconiumellis
oculosaurisauidēn
disaudiendisq-om
nibusacerbisindic
nisquequxemanen
uictosuindicabitpara
tierunt quimagno
rocoinpropatuloxe
diumaccensocorpo
raexanimaminluciam
haecunauiaethonē
taetliberaadmortē
etipsiuirtutemmira
buntur hostesethan
nibalforussocios
scietabsedeserios
aeprooitosesse
hancorationemuiri
plureseumadsensu
audierunt quamfor
tunanimoidquodpro
babant exsequipo
tuerunt maiorparas
senatusmultissxe
pebellisexpertam
prclementiamhaud
diffidentessibiquo
quepiacabilemfore
legatosaddedendā
romanis capuam
decreuerunt uires
Miserunt queuulcum
uirrhumseptemel
xx. fermesenatores
domumsecutisunt
esulatquecumeo
etquamtumfacere
potuerantalienatis
memtibusuinoab
imminentissensum
alienenuomnes
sunt serunt unde
missoconuiuiodex
trisinterpedatisui
timoqueconplexu
conlacrimantesso
umpatriaequecx
sumaliuteaderro

xxxiiii

coercmarentur man
serunt alii domos
digressi sunt in plebe
cibus unoque uene
minus efficaces in
maturandam mortem
ui mu ueneficerint
itaque noctem mo lam
plerique eorum et
digni sequentis par
tem secum animam
ecisserunt omnes ta
menintrusi quam are
rentur hostibus
portae exclusorum
postero die portato
uique ad uersus
castra romana et
uisu locos ape
rtaes reatintermissa
legiones portae
ad eum ciuilio
legato
omnium primum
arma telaque eripi
captiuorum ad ferendas curasset
custodiisa dominos
portas dispositis ne
quis exire aut emit
ti posset praesidium
punicum comprae
hendit senatumca
panum in castra
ad imperatores ro
manos iussit quo
cum uenissent ex
templo omnibus
catenis iniectis eius
si quae quaestores
deferre quod auri
atq argenti haberent
auri pondo cxxx
fuit argenti infecti
mille pondo et cc
senatores quinque
et lx catenis inclusi
amduo de dignitate
nummis signorum
desentiam maxime
descitum ab romanis
constabat

De supplicio Campanise
natus hxud quaxquā
interfulujum elxu
dium que conueni
ebxt facilis impetran
dxe ueniaeclxudius
fului durior senten
tixerat itaque appius
romam ad senatum
arbitrium ejus rei
totum rejiebat per-
cunctandi et tam
aequum esse potes
tatem fieri patribus
num communicas
sent consilia cum
aliquis sociorum la
tini nominis mu.ni
cipiorum et num
opeeorum in bello
forent ad munici
piorum adiut
Duerominum me com
mittendum esse fu
urus diceretur ob
citarentur crimini
bus dubiis sociorū
fidei humanius mi
subiicerentur ferind
ebusquis neeq. quid
facerent aut quam
umquam tensi fuis
sent aquae ea mu
quae esset oppres
surum extinctu
rum quibus abhorser
monet cum de gres
sis sententiae pluscū
uis facto uel tolli
quenti em colligā
ndum dubitare ita q
merita literas super
tā nexae abroma
exspectatarum
fulurus die dipsum
impedimentum in
centoforeidimit
tens praetorium
tribuni mil. xepraue
fecti ssociumimpe
rauitque duobus
expeditum delectis de

NUNTIABENTICHADIER
TIAMBUCINAMPRAES
TOESSENT
Cumhoceq[uitai]u
NOCIETEANUMPRO
FECTUSPRIMALUCE
PORTAMINTRAUITAT
q·INFORAMPERREXIT
CONCURSUQUEXORTI
mumequitumingres
SUMFACTOMAGISTRA
TUMSIDEINUMCITA
RIUSSITIMPERAUITq·
UTPRODUCERETCAM
PANOSQUOSINCUSTO
DIAHABERETPRODUC
TIONESUIRGISQUE
CAESIACSECURIPERCUS
SIINDECITATOEQUO
CALESPERCURRITUBI
CUMINTERIBUNALICON
SEDISSETPRODUCTI
QUECAMPANIDELIGA
RENTURADPALUM
EQUESCITUSABROMA
UENITLITTERASQUEAC·

CAPTURNIORREFULGIO
ETSCITRADITMULTAMQ
ABTRIBUNALITOTAM
CONTIONEMPERNOCTA
SITDIFFERRIRETMIN
TEGRAMADPATRESDE
CAMPANISETFULGURIS
IDITAESSERATUSAC
CEPTASLITTERASNEQ·
RESOLUTASCUMIN
GREMIOREPOSUISSET
PRAECONEMPERAUIT
UTICTOREMLEGEAGE
RETUBERETINADEMS
QUOQUEQUICAPTIBUS
ERANTSUMPTUMSUP
PLICIUMPLUMBEIE
REGELEGATIAESENAT
TUSQUETSERUMAD
IMPEDIENDAMREDD
ACTAMQUAESUMMA
OPERADPROPERATAM
ERATNEIMPEDIRETPOS
SETCONSURGENTEM
IAMFULGURUMTAURE
UTBELLICOSCAMPANOS

ſermediam uadens tur
bam nomine nclama
uit ecqm̃ miram̃ und·s
quid nam se ecuellet
resedisset flaccus
Me quoq· inquit iubeoc
cidi ut gloriari possis
multo fortiorem qua
ipse esui rum ap ste oc
cisum esse cum flacc's
negare ipſe profecto sa
tis compotem mentis
esse modo prohiberi
etiam se ſe uelle et se·
dicere tum uibellius
quando quidem in
quid enim a patria proin
quis amicis queamis
si s cum ipse manum ea
coniuge liberosque
interfecerim nequid
indigni paterentur
mihi nemori sq uidē
copiae adem esi quae
his quibus mei s peta
iurauit ut einuisae

huius uitae uindicta
Atque itaq· ladioque em
ue ste texerat per ad
uersum pectus trans
fixus ante pedes impera
toris moribundus
procubuit quae quod
ad supplicium attinet
et examen pan grum et ple
raq· alia de placiun
ussenti ita acta eran
mortuum ap· claudi
um sub editionem
capuae quidam tradun
nunc quoque ipsum tau
ream neque suas ponte
uenisse cales neq· sua
manu interfectum
sed cum inter ceteros
ad palum deligatus qua
parum interstreptus
exaudiri possent quae
uoci ferat ur silentium
fieri flaccum iussisse
Tum tauream illaquean
temorata sunt di

xissent rumse fortis
simum ab neq ux quam
patria dui rit em occi
di sub haec dicta
iussu pro consulis pre
conem mittit pronunti
asse lici orum pro forti
a deum rea se tinetum
primum lege exce
lectum quoque se pri
usquam securi feri
reliquas amaliciores
sunt sed qui ad scri
tum in se fuerit si ei
uideretur integram
rem ad senatum refe
ret interpretatum es
se quid magis ser. du
cere tae stimationem
sibi permissam ex pos
cae libus redhibitum est
atellaque et calatinum
deditionem excepit
ibique neos qui
capitare rum erant
animaduersum ita

xd lxx primenti essena
tus inter fectis ceteris fer
mendibiles campani
in exercerem condi
alii persecutorum lati
ni nominis urbes in
custodias dati iuris
casibus interierunt
Multitudo alia cum ex
panorum uenum da
tae urbe exque
reliqua consultatio
fuit quibus dam delen
dam se scentibus urbe
praeualida mpropin
quam inimicum ceteris
rum praesens utilius
uicinam propter aegri
que monimentum
terrae sallis consabat
primo nimia esse
urbs seruitae situs
set aliquae ratorum
sedes urbi frequentian
dae multitudo incolae
rum liberti norum q.

habuerat sex milia pe-
ditum et ccc equites
quos ipse lectis sete so-
cium latini nominis
peditum numerum
parem et decem equites
decernunt eum exer-
citum peteolis in na-
ues inpositum ire
in hispaniam trans
portauit cum tarra-
conem nauibus ue-
nisset et expositis que
ibi copiis et nauibus
subducendis sociosque
que naualis multitu-
dinis augendae causa
armasset et profectus
adhiberum flumen
exercitum in ab ifon-
tem et mxr eid acce-
pit inde per ercta ad bos-
tis[illegible]
hasdrubalem mittunt
qui pyrenaeos saltus exsis-
habebat in ausetanis

is locus est inter oscam
et liturgim altrinsecus
saxum [illegible] huius saltus
fauces nero inrumpere
esset deiotaro tetrarchae
misit qui prohibere
si in demissus foret
eo omnem exercitum
ex hispania deportat
turum quam rem
cum laeto animo ro-
manus accepisset de
inposterum hasdru-
bal conloquio petiit
utro mam leges con-
scriberentur de ter-
mendis agreibus ut ro-
mani die qui esset in
decimum praesidia
deducerentur sua
que omnia sine frau
deportarent
quidum [illegible]
extemplo [illegible]
[illegible]
[illegible]

mum exercitus erat
hasdrubal quacum
quę posset eruadere sal
uus si data sedulo
operae est nemullę ea
nocte exilirent ipsa
paucitas cum ad hos
temere silentio fallen
dum a portu ad
eundem perarias
semitas ac difficilis
esset uentum
in sequentem diem ad con
loquium est sed loquę
di plura scribendo q·
dedita opera quae in
rem non essent die
consumpto in pos
terum dilatum est ad
diem insequens nox
spatium dedit etalios
emittendi nec poste
rodierest finem inue
nitur aliquo dies dis
cernendo calamde
legibus noctesque

emittendis clamecas
tris carthaginiensib·
assumptae et postquę
pars maiore missa exer
citus erat amnem sequi
dem quae ultro dicta
erant stabatur minus
quae a minus cum iuno
resi mulfide decres
cente conuenie bat
iam fere pedestres
omnes copiae eius se
rantes altucum pri
mal ucedens anebu
la salutą omnem cam
pos quae ei reg inlexit
quod ubi sensit hasdru
bal misit ad neronem
qui in posterum die
con loquium differ
ret illum diem reli
qui sumcarthagnien
sibus adagendum
quicquam reseriaes
senetum quidem sus
pecta fraus cum esset

DATA VENIA EIVS DIEI EX
TEMPLO QVE HAS DRV
BAT CVM EQVITATV DE
PHANTIS QVE CASTRIS
EGRESSVS SINE VLLO
TVMVLTV INTVLIT ME
VA SIT HORA FERME QVAR
TA DISPVLSA SOLE NE BV
LA PERVENTI DIEM VXOR
QVE HOSTIVM CASTRA
CONSPEXERVNT ROMA
NITVM DEMVM CLAV
DIVS PVNICVM FRAV
DEM AD NOSCENDVM
SEDOLO CAPTVM SEN
SIT PROFICISCENTEM
INSTITVIT EQVI PARATVS
CONFLIGERE AGIE
SED HOSTIS DE TRECTA
TAT QVE NAM LEVIATA
MENTE ROBVSTIOR
EXTREMVM DVBIVM PVNICI
AGMEN PRAECVRSO
RES QVAE ROMANO
RVM FLEBANT
INTER HAEC HISPANIAE

POPVLI NE CVI QVA POSTEA
DEMVM CEPTAM DEFECE
RANT REDIEBANT AD RO
MANOS NE CVLLI NOVI
DEFICIEBANT
ET ROMAE SENATVI POPV
LO QVE POST RECEPTAM
CAPVAM NON ITALIAE
IAM MAIOR QVAM HIS
PANIAE CVRA RATE EXER
CITVM AVGERI ET IMPE
RATOREM MITTI PLACE
BAT NEC TAMEN QVEM
MITTERENT SATIS CON
STABAT QVAM ILLE VBI
DVOS SVMMI IMPERATO
RES INTRA DIES XXXCE
DISSENT QVI IN LOCVM
DVORVM SVCCEDERET
EXTRAORDINARIA CV
RA DELIGENDVM ESSE
CVM ALIIA LIVM NOMI
NARENT POSTREMVM
EO DE CVRSVM EST VT
POPVLVS PROCOS CRE
ANDO IN HISPANIAM

comitia haberet di-
emque comitis con-
sules edixerunt pri-
mo exspectauerant
utquisetantoto impe-
rio dignos crederen-
nomina profiterен-
tur quae uidesti
tuta exspectatio est re
dintegratus luctus
acceptae cladis desi de-
rium que imperato-
rum amissorum
maestitiaque ciuium
tas propein ops con-
sului comitiorum die
tamen in campum
descendit atque in
magistratus uersi
circumspectanto
ex principum alio
rum alios intuenti
um fremunt que
adeo perditas res
desperatum que de

rep. esse ut nemo
audeat in hispaniam
imperium accipere
Cum subito p. corne-
lius quinhispaniis
cecidera tfilius quat
tuor et xx ferme an
nos natus professus
se peteren sum pe/ore
und e consulem posset
loco constitit
Inque em post quam om
nium ora conuersa
sunt clamore exci-
uo re omnia ex tem
plo sunt felix faus
tum que imperium
iussit deinde nipre
suffragium ad unc
dum pes nonce ntu
riae modo sedetia
homines p. scipio
imperium esse in
his manu ausseruit
Ceterum postea red
actam ut iam res ed

RAT IMPETUS
NIMORUM AD OS
QUE SI ENTIRUM SUBITO
ORIUM ET TAM ETIAM CÓGI
TATIO QUID NAM EGIS
SENI NOU FALSO RPLUS
UALUISSE QUAM RATIO
AETATIS MXXI ME PE NI
TEBAT QUIDAM FORTU
NAM ET IAM DOMUS
HORTEBANTUR NOMEN
QUE EX FUNESTIS DUA
BUS FAMILIIS NEAS PRO
UINCIAS UBI NIERSE
PULCHRI PATRIS PATRU
QUE REGE GERENDAE CES
SENI PROFICISCENTIS
QUAE UBI AB RETANTO IM
PETRAVERAM SOLICITU
DINEM CURAMQUE CHO
NIMIUM ANIMUM AD
UERTITA DUOCATA CON
TIONE TADE AETATE SUA
IMPERIO QUE MANDA
TO ET BELLO QUOD GERI
DUM ESSET MAGNO

ELATO QUE ANIMO DISSER
UITUTA RDU REMEUM
QUI RESEDERAT EXCITA
RET RURSUS NOUARET
QUE IMPLERET HOMI
NES CERTIORIS SPE QUA
QUANTAM FIDES PROMIS
SI HUMANI AUT RATIO
EXPEDIRE RERUM UBI
ECERE SOLET
FUIT ENIM SCIPIO NON
UERE STANTE MUIRU
TIBUS MIRABILIS SED AR
TE QUOQ· QUADAM AB
IUUENTA INOSTENTA
ONE MEARUM CON
POSITUS PLERAQUE POT
MAGNITUDINE MAU
PERNOCTURNA SUI SI
CIES AUT UIDIUN
TUS MENTEM MONITO
AGENS SITU ET IPSE COR
TIQUADAM SUPERSTITIO
NE ANIMI SIUE UITIO
PERIA CONSILIA QUE
UELUTSORTE OBLIGU

missa sit nec unci-
one esse querentur
Adhoc iam inde a bini-
tio praeparans animos
ex quo loca muri
lem sumpsit nullo
die prius ullam publi
cam priuatam quere
mi quam in capito
lium ire ingressus
que ex edem conside
ret et ple rumque so
lus in secretu bi lem
pus tereret
hie mos per omnem
uitam seruabat seu
consulto seu temere
uulgatae opinioni
fidem apud quosdam
fecit ut sirpis eum di
uinae uirum esse ret
tulit que famam in ale
xandro magno prius
uulgata metu an itate
et fabula parem ancy s
immanis concubitu

Conceptum et in cu
bi culo matris eius
uisa per se per prodi
gi eius speciem inter
uenta que hominum
et uoluntam repente
xiq· ex oculis elapsa
his miraculis num
quam ab ipso elusa fi
des est quin potius
aucta arte quadam
nec abnuendi tale
quicquam nec palam
adfirmandi
Multa alia eiusdem ge
neris alia uera alia
ad similitudinem ra
tionis humanae in
eo iuuene excesse
rant modum quib·
fr̄a nunc cuncta
aetati haud quaqua
matura et tantam
molem rerum tan
tumque imperium
permisit ad

Copias quas exuere
re exercitu hispania
habebat quae quia expute
olis cum c nerone
traiecta erant idcc
milia militum et
equites adduntur
etm iunius silanus
pro pr adiutor ad
res gerendas datus
est Itacum xxx
nauium class com
prehensa autem quinq;
remes eranto sitis
tiberinis profectus
praeter ostiam tusci
maris alpes ne que
gallicum sinum et de
inde per rhenei circu
uentus promunturi
rium emporiis urbe
q graeca oriundi elu
sia phocaea sunt eo
pias exposuit
Inde sequi nauibus
ius istar raconem pe
dibus profectus con
uentum omnium so
ciorum et enim legia
tiones ad eum ex
omnis et prouinciae
fuerant habuit ne
ues ibi subduci iussit
remissis quattuor
triremibus massili
ensium que officii
causa ab domo prose
cutae fuerant respo
sa inde legationibus
suspensis suae uetate
to casuum dabi coe
pit ac latio abinge
nuitum suarum
fiducia animo utnul
lum ferox uerbum
excideret ingen sq;
omnib; quae diceret
quae cum maiestas
inesset tum fides
profectus abiar roco
ne et ciuitates soci
rum et hibernae ser

CIIIusad[illegible]IIIconiau
dauitquemilitesqu[illegible]
duabustantis deIn
cepsciadbicipro
uinciamoptinuissen
necfructumsecun
darumrerumsenti
rehostispassionem
cishiberumagroeos
areissentsociosq
cumfidetutatessen
(M)areiumsecumha
bebatcumtantaho
noreuitacilexpare
reinsimiminusquam
uererinequisopsta
retgloriaestuestuc
cessitinoeneroni
silanusetinhiber
nàmilitesnouidedue
ti[illegible]scipioon
nibusquaedeunda
agendaqueerant
maturaeadiitsperac
usqueTarraconem
concessit[illegible]nihil

Dominorfamaaput
nostisscipionisera
quoxmaqueuderuiso
clospqueetdiuinatio
quaedamfuturiquo
minusrationemmorus
reddipoterat&por
tetemeremaiorem
inferensmetum
inhibernadiuersi
concesserant
hasdrubalcisconis
usqueadoceanum
etcaudismaconime
diterraneamaxime
supracastulonen.
semsaltumhasdru
balhamilcarisfi
liusproximushibe
rociregasaguntum
hibernauitaestatis
aeiqsexiremoquo
exitaestcapuaetsci
pioinhispaniasmue
nitpunicobassis
exsicilatarentum

accitaargendoscom
meatuspraesidiro
manquodinarce
tarentinaerarielau
seraquidemomnis
adarcemamixtadi-
tussedadsidendo
diutiusartiorem an
nonamsaeclisquam
hostisfaciebatnon
enimtantumsubue
hoppidanispercaca
mentorapertosque
portuspraesidionu
diumpunicarumpo
teratquamantiumfru
menticlassisinsatur
banauaiimpletaext
omnigenerehomi
numabsumebatut
arcispraesidiumet
amsineinuecto quia
paucierantexanim
praeparatosaustin
taripossetarenti
nisclassiquaeneum

uectumquidemsuf-
ficeretandemmaio
recratanquamuene
ratclassisdimissaest
annonahaudmultum
laxaueratquiaremo
tomueritimopraesi
diosubuehifrumen
tummonpoterat
Eusdemaetatisexitus
mmarcellusexcitia
prouinciaecumadur
bemuenissetaccepit
miopresenatuseiad
aedembellonaeda
tusestibicum
derebusabsecessis
desertusseiquaestus
enitermonstumma
cisquamamiliumu
cemquodprouincia
confectaexercitum
deportarenonlice
issetpostulantumre
umphantiurbem
inireiubereretidnon

impetrauit cum mul
tis uerbis actum es
set utrum nimis con
ueniret cuius nomi
ne absentis obres
prospere ductue ius
cęstas supplicatio de
creta fore leidisim
mortalibus habitus
honos ei praesenti
negaret triumphum
an quem iraderee xer
citum successoribus
sis sent quod nisi ma
nente in prouincia
bellum decerne
retur eum quasi de
bellatoriumphare
cum exercitus tes
tis meritis atq. imme
ritis triumphas es
set medicum ui
sum uoluans urbē
inire t. pl. exaud
toritate senatus ad
populum tulerunt

ultō marco marcel
lo quod ei urbem o
uans inire triumphū
esset pridie quam
urbem iniret in mon
te albano triumpha
uit inde ouans multa
praese praeda in
urbem intulit
Cum simul ex eo ca
tarum syracusarū
capta pulcherrimae ballis ae
que alia omnia in
strumenta belli fa
cetiae pacis diuitiae
pecuniae que opulentae
ornamenta urbis
aeris que fabre
facti signa tabu
pretiosaque uestis
et multa nobilia sic
ut aquibus inter
primas graeciae
urbes syracusae
ornatae fuerint
puniceo quoque uic

TORIAE SICANUM OCTO
DUCTI ELEPHANTIS INO
MINIMUM FUERE SPEC
TACULUM CUM CORO
NIS AUREIS PRAECEDEN
TES SOSISSYRACUSANUS
ET MOERICHUS HISPA
NUS QUORUM ALTERO
DUCE RENOCTURNOS SY
RACUSAS INTROITUM
ERAT ALTER NASSUM
QUOD QUEIBI PRAESIDI
ERAT PRODIDERAT
IISAMBOBUS CIUITAS
EXTRA EIS QUINGENA IUGE
RA AGRISOS IDUNAGRO
SYRACUSANO QUI AUT
REGIS AUT HOSTIUM
PERFUISSET AEDES
SYRACUSIS CUIUS UEL
LET EORUM INQUOS
UELLIURE ANIMADUER
SUM ESSET MOE
RICHO HISPANISQUE
QUICUM EO TRANSIE
RANT URBS AGERQUE

INSET AEXISQUI A PR
DEFECISSENTIUSSA DA
RIDM CORNELIOMA
DATUM UTUBRELUIDE
RET URBEM AGRUM
QUE EISADSIGNARET
EODEMAGRO SYRA
CUSANO QUI AUT REGIUS
AUT HOSTIUM PRIU
ISSET ET AEDES SYRACU
SIS CUIUS UELLET EORUM
INQUOS BELLIURE ANIM
ADUERSUM ESSET
NEODEMAGRO BELLIGE
NI PERQUEM IN LEGIUS
ADIRASITIONEM MOE
RICHUS ERAT CCCC IU
GERA AGRI DECRETA
POST PROFECTIONEM
EX SICILIA MARCELLI CU
NI CLASSIS OCTOMI
LIA MARCELLI CUM
CLASSIS OCTOMILIA E
DIUM TRIANUM IU
RUM EQUITUM EXPO
SUIT ADEOS MURGENIE

IERRASEQUILAE defen
SIONEMEARUMHYBLA
ETMARCELLASTIGNOBI
LIORAESQUAEDAMALI
CAEETNUMIDAEPRAE
FECTOMUTTINEUXCI
PERTOTAMSICILIAM
SOCIORUMPOPULI R
AGROSURGEBANTSU
PERHAECEXERCITUS
ROMANUSRATUSPAR
TIMQUODRUMIMPE
RATORENONDELECTUS
EXPROVINCIAESSETPAR
TIMQUODINOPPIDIS
HIBERNAREVETITERANT
SEGNIFUNGEBANTUR
MILITIAMAGISQUECEIS
LUCIORADSEDITIONEM
QUAMANIMUSDEERAT
INTERHASDIFFICULTATES
M. CORNELIUSPRETIMI
TIUMANIMOSNUNC
CONSULENDOONONERIS
TIGANDOSEDQUITETICI
USTATES OMNIS QUAE
DEFECERANTINDICIO
NEMREDEGITAQUE
EXINSMURGENTIAM
HISPANISQUIBUSURBS
AGERQUEDEBEBATUR
EXESE ATTRIBUIT
CONSULESCUMAMBO
APULIAMPROVINCIAM
HABERENTMINUSQUE
IAMTERROREAPOEIS
ETHANNIBALESSESORTI
RETUSSIAPULIAMMACE
DONIAMQUEPROCUR
CIANSULPICIOMACERIO
NIXEUENTIISQUELE
GIONESUCCESSITQUE
GIUSROMAMCOMITI
ORUMEXUSTARCES
SITUSCUMCOMITIA
CONSULIBUSROGAN
DISHABERETPRAE
CAPTIUAUETURIUM
ORUM·I· MANIUM
TORQUATUMETTOTA
CIUMQUIPRAESENS
ERATGRATULANDO

SATURBACO REGNEC
DUBIUS ESSET CONSE
SUS POPULI MAXIMA CUR
CUM FUSUS TURIS SAM
TRIBUNAL CONSULIS
UENIT PETIIT QUE UT PAU
CA SUA UERBA AUDIRET
CENTURIAM QUAE EQ·
TULISSET SUFFRAGIUM
REUOCARI IUBERET
RECTIS OMNIBUS EX
PECTATIONE QUID NAM
POSTULATURUS ESSET
OCULORUM UALETUDI
NEM EXCUSAUIT IMPU
DENTE ET GUBERNATO
REM ET IMPERATORE
ESSE QUIBUS MALIS
OCULIS EI OMNIA CAEN
DA SINT POSTULET SI IPSI POST
ALIUM EXPECTANDUM FORTU
NAS COMMUNI MORTALIUM
DESIDERIO RETINERE
DIRE NS SUFFRAGIUM
UETUSTIORIBUS IUNIORUM
IUBERET ET MENTIENS

SED IN CONSULIBUS
CRETENDIS BELLIQUOD
INITIUM SIT TEMPORUM
QUAE REI PUBLICAE DIXIT DU
PLEQUIES SECURITAS
TRANQUILLITAS NULLUS HOS
TILIS QUISQUAM SANCTE
MENSES SERENITAS
TEMPORUM ROMANA
POSTHAEC COMMENTU
RIA BREUIENS UICIS
SIM ESSET NIHIL SE MUTA
RE SENTIENTIA EOS OC
CUPATIONE QUIE CONSULES DIGNI
ROS ESSE
TUM TORQUATUS NEQUE
EQUESTRIS INQUIT
MORES CONSULI FERRE
POTERO NEQUE UOS IM
PERIUM MEUM REDIRE
INSUFFRACTUM EI CO
GITATE BELLUM PUNICUM
ITALIAE ET HOSTIUM DU
CEM HANNIBALEM ESSE
TUM CENTURIAE ET AUCTORI
TATEM OMNIUM SEQUI

RANTIUMCIRCAFREM
TUPETITACONSULEUT
UOTURIAMSENIORUM
CITARETUELLESESECUM
MAIORIBUSNATUCON
LOQUIETEXAUCTORITA
TEEORUMCONSULES
DICERECITATISUOTURIX
SENIORIBUSDATUMSE
CRETOINOUILIEUM
UISCONLOQUENDITEM
PUSSENIORESDETRIB·
CONSULENDUMDIXE
RUNTESSEDUOBUS
PLENISIAMHONORI
QUEFABIOETM·MAR
CELLOETSIUTIQUENO
UUMALIQUEMADUER
SUSPOENOSCONSULE
CREXRUELLETM·UALE
RIOLEUINOEGREGIE
ADUERSUSPHILIPPUM
REGEMTERRAMARIQ·
RECESSISSEITADETRI
BUSCONSULTATIONE
ROATASENIORIBUSDI

MUSSISIUNIORESSUI
FRAGIUMINEQUITUO
M·MARCELLUS CLAUDIU
FULGENTEMTUMSICILIA
DOMITAETO·UALERIU
UXPSENTIISCONSULESDI
XERUNTAUCTORITATE
PRXEROGATIUAEOMNES
CENTURIXECCITAESIT
ELUDANTNUNCANTIQUA
MIRANTISNONEQUIDE
SIQUASITSAPIENTIUM
CICITASQUAMDOCTI
FINGUNTMAGISQUA
NORUMTUIPRINCIPES
GRAUIORESTEMPERA
TIORESQUEACUPIDINE
IMPERITAUITMULTITU
DINEMPERIMELIUS
MORATAMCENSEANT
FIERIPOSSE
CENTURIAMUEROIU
NIORUMSENIORES
CONSULERE·UULUI
ISSEQUIBUSIMPERIU
SUFFRAGIOMANDARET

uixerunt uerisimile est
parentium quoque
hoc saeculo uilis fuis
quae apud liberos auc
toritas fecit
Praetoria in de comitia
habita p. manlium sua
lensem et l. manlium ac
dinus etc. praetorius
et l. cincius hal men
tus creati sunt
Forte ita incidit ut com
itis perfectis nuntia
retur totaciliumque
t. manlionis inter
pellatus ordo comiti
orum esset con lega
apsentem daturus
fuisse uidebatur po
pulus mortuum in
sicilia esse ludia
pollina reset priore
anno fuerant eteo
anno outtierent repe
tecal purnio pr. sena
tus decreuit ut inper
petuum mouerentur
Eodem anno prodigia
aliquot uis nuntiata
quae sunt in aede con
cordiae uictoriaque
in culmine erat fulmi
nei clipeus decussaque
a uictoria quae in an
te fixi erant hasta ne
que inde procidit et
angoniae et flagellis
nuntiatum est murum
portas que de caelo
tactas et in foro super
tanos sanguinis riuos
per diem totum flu
xisse et fretis lapidibus
pluuisse et rete temu
lam peperisse a prodi
gia hostis maioribus
sunt procurata et ob
secratio in unum di
em populo indicta et
nouem diales sacrum
sacerdotes publici ali
quod eo anno de mor

tui sunt nouique suf
fecti in locum m̄ axemi
lium numidxe decem ui
ri acrorum m̄ axemi
lius lxe pedus in loc cū
m̄. pomponi maxtho
nis pontificis c. huius
in locum s. p. carui
maximi augurisq; m̄
serui iustotxcii ius
crus sus ponitu fex
qui ex xcto anno
mortuus erat deo
nominatio in locū
ejus non est facta c
claudius flamendi
alis quod ex ta per pe
ram deferat flamo
nio abiit
Per idem tempus m̄ ua
leri us lxe unus tem
tatis prius per secre
tx con loquia princi
pum animis adindic
tum ante xdi ipsum
concilium xetoloru̇m
classe expedita uenit
ubi cum missi praetus xxx ca
pitum quae tam in
fidem in ita quae re
rum secundarum
ostentasset adiectis
sequeiamin de amba
toribus traditum
more romano nisco
lendi socios ex qui
alios in cui ixtem xi
quae ex quum secum
tus xxx emissent alios
ne ex fortuna haberent
uti socii esse quam ci
ues mallent ex cc los
eo in maiore futuros
honore quod gen
tium transmarinarum
rum in amicitiam
primi uenissent ibi
lippum macedonis et mache
donas gratias ex co
las esse quorum se
uim ac spiritus et iam
fregisse et eo redac

tum esse eum montis
modo orbibus quis
peruim ademisse
netolis excedantes
ipsam macedoniam
in pestam habeant
xx annis quidse
que perrexerit
corpore resti
tas restituerum sein
antiquam formula
iuris quae edictis
edictum de consensu
missa quidem romano
imperatores copias
quum in regentis
et terdorum chus
nunc esse toloram
ad pheram uenerunt ac
uerentes suam in ore
cum uenerecundiae
maiora cum fide
maiestatem que popu
li extollentes
xx metamenis pes
potiundae mouebit

xx ni ita igitur eum
scripta conditiones
quibus in amicitiam
societatem pruen
rentias datum quem
placerent uel leni
que eo de mitte exmi
citia celeritas demo
nique etiam lusetiae
ut esset certa lusei
dus essent xx extra
lusitra cum illyrio
rum reges Belli
nex tem loxetholi
cum philippo terra ge
rentibus ne
minus xxiiii quinque re
mibus adiuga retro
manus urbium cor
cyraetenus aetho
lixincipientes olum
tecta quae et muricum
agris aetolorum mala
omnis praedae res
sentarent quae ope
ram romani iulcar

NAM IAM AETHOLI HABE
RENT SI AETOLI PACEM CŪ
PHILIPPO FACERENT FOE
DERIA DESCRIBERENT
IAM RATAM EORUM PACE
SI PHILIPPUS ARMA TRO
MANIS SOCIISQUE QUI
QUE EORUM DICIONIS
ESSENT AP SI NIHIL ESSET
ITEM SI PP. FOEDERE
IUNGERETUR REGIUT
CAVERET NE IUS BELLI
INFERENDI AETHOLIS SO
CIISQUE EORUM ESSET
HAEC CONVENERUNT
CONSCRIPTAQUE BIEN
NI OPOSTOLYMPIACAB
AETOLIIS IN CAPITOLIO
AB ROMANIS UT TESTATA
SACRATIS MONUMEN
TIS ESSENT SUNT POSI
TA MORA CAUSA FUE
RAT RETENTI ROMAE
DIUTIUS LEGATI AETOLO
RUM NECTAMEN IM
PEDIMENTO IN REBUS

GERENDIS FUIT AETOLO
RUM EXEMPLO MOVERI
ADVERSUS PHILIPPUM
BELLUM ET LAEVINUS
ZACYNTHUM PARVAM IN
SULAE SITU OPPIDUM
AETHOLIAE URBEM UNA
EODEMQUE IPSA SITU
MINE HABEAT EAM PRAE
TER AREM VICEPIAE
OLONIA DAMNOSSUM
QUE AETOLIS ONERIBU
PHILIPPUM
QUOQ SATIS IMPLEA
TUM BELLO FINITUM OP
RATUS NE ITALIAM POS
NOS QUE EX PACTA CUM
HANNIBALE POSSET
RESTITUERE CORCYRAM
IPSE SE RECEPIT PHILIP
PUS AETOLORUM DE
FECTIONE PELLACHI BERN
NAM ITALIA NE STUAT
QUIA PRIMO VERE MO
TURUS EXERCITUM

INGRAECIAMERATILLY
RIOSFINITUMASQUE
EIUSURBESSALICRĒO
METUQUELASMACEDO
NIAHABERETEXPEDIT
ONEMSUBITAMINORI
CINORUMAITQUEAPOL
LONIATIUMFINESSE
EIEGRESSOSQUEAPOL
LONIATASCUMMAGNO
TERRORECPAUORE
COMPULITINTRAMU
ROSUXSTATISPROXI
MISILLYRICHINSELAGO
NIAMEXDEMCELERI
TEUERTILIERINDEAR
DANORUMURBEMSI
TAMINMACEDONIAM
TRANSITUMDARDA
NISFACTURAMCEPIT
HISRAPTIMACTISME
MORAETOLIEIIUNCTI
QUEDUMEOROMANI
BELLIPERLACONIAM
ETLYNCUMETBOTTI
AEAMINTHESSALIAM

DESCENDITIMEXADBEL
LUMSECUMADUERSUS
AETOLOSCAPESSENDUM
INCITARIPOSSEHOMI
NESCREDEBATREIPUBLIC
TOXDFAUCESTHESSALI
AEPERSEOCUMQUAT
TUORMILIBUSARMATO
RUMADARCENDOSADI
TUETHOLOSIPSEPRIUS
QUAMMAIORIBUSOC
CUPARETURREBUSINMA
CEDONIAMAIORINDEIN
THRACIAMEXERCITUM
ACUIREDOSDUXIT
INCURREREEAGENSINMA
CEDONIASOLITAERATUBI
REGEMOCCUPATUM
EXTERNOBELLOACSINE
PRAESIDIOESSEREGNŪ
SENSISSETADFRANGEN
DASIGITURUASTAREAGROS
ETURBEMIAMPHORYN
NAMCAPUTARTEMQ·
MEDICAEPPUGNACORIS
UBIPROFECTUMINTHRA

idquod in manibus
erat coegerunt bel
lum amphoryna
peditionem recep
tae prosperoa thosuc
cessu rerum aetho
lorum impetum tar
dauerat primo con
iurationis fama ac ar
mis oppedendi mu
ltus philippus aduen
tus rege redintegrato
in tumultus coegit finis
Nec philippus quam
quam nec opprimere
tubarro rumenes ui
neribus magnis le
ratu tradium est
progressus in deci
audisset redditum ae
tolorum exercitu
ni aetli sepeliam redi
it laeuinus ue
ris principio aegoreg
rapprofectus nauib.
superato leucata

promunturio cum
uenisset nau pactu
ante cyram in desse
rtum edixit ut pres
tuibis copias aetoliq.
essent si ita anti cyra
est in loci de laeua
parte sinum coryn
thiacum intrantib
reuerterrater eo
breuis nauigatio ab
nau pacto est tertio
fere post die uitri
que oppugnari coep
tae est grauiora ma
re oppugnatio erat
qui xet tormenta ma
chinaeque omnis
generis in nauibus
erant et romanin
de oppugnabant ita
que intra paucos di
es recepta urbs per
ditionem aetolis
traditur praeda ex
pacto romani cessit

LITTERAE LAEVINO REDDI
TAE CONSULEM EUM
AB SENTEM DECLARAT
ET SUCCESSOREM VENI
REP. SUSPICIUM CETERU
DIUTURNO IBI MORBO
IMPLICITUS SERIUS SPE
OMNIUM ROMAM VE
NIT M. MARCELLUS
CUM IDIBUS MARTIIS
CONSULATUM INISSET
SENATUM EO DIE MO
RIS MODO CAUSA HABU
IT PROFESSUS NIHIL EAE
SE NEC CONLEGAE NEQUE
DE REP. NEQUE DE PRO
VINCIIS ACTURUM SCI
RES EFFREQUENTISSI
CULOS PRO PE URBEM
IN ULLIS OPTRECTATO
RUM SUORUM ESSE
QUIBUS TANTUM ABES
SE UT PER SE NON LICE
AT PALAM ROMAE CRI
MINAE DITA FICTA AB I
MICIS UUL CAREUI NI
SIMULARE NI ALIQUEM
SIBI TIMORE M ABSEN
TE CONLEGA DICENDI
DE CONSULE ESSE IPSE
EI SEXTEM PLO DATURUS
SENATUM FUERIT UBI
QUIDEM CONLEGAUE
NISSET NON PASSURUM
QUICQUAM PRIUS AG I
QUAM UTSI CUI IN SENA
TUM INTRODUCANTUR
DILECTUM PROPE AM
CORNELIU PERIOTAM
SICILIAM HABITUMUT
QUAM PLURUMIQUES
TUM DESERO MAMUE
NIRENT EUNDEM LI
TERIS FALSIS URBEM
IMPLESSE BELLUM IN
SICILIA ESSE UTSUAM
LAUDEM MINUAT
MODERATIANIMI GLO
RIAM EO DIE ADEPTUS
CONSUL SENATUM DI
MISIT AC PRO PE IUSTITIU

Omnium rerum fuit
turum quid deberetur deo
nec alter consulendus
bellum gessit
Quum uno die et exig
ui plerumque homines
bella domi ferunt nitatq
et tuas in deos sacros scir
caus bene quum ne esto
ac mine esset damni
bal ex his tam diris
ibus sit tua me pro
re quo damnis cae
sus exercitus que re
manet uter consules
belli cos osa mbo
uiros acres que ne
mi se ferocis crea
tos quibus in pace tran
quilla bellum exci
tare fossent ne dum
in bellatores ferabat
cum tempestates
sub interruptis nos
se mundus noctes
que per die quinqua

atrus fuit plu ribus is
multo cis circa fori
incendium mortuum
eo die tempestate
terra bernard lua
post eo quinque et
gentibus quae nunc
no uae appellantur
ex se re con tra chen
sa post ea primum ac
difficia neque enim
tum basilicae erant
contra chensae lau
tum in foro quem
piscatorium et atrium
regium supra dictas
tatium defensae sit
tredecim maxime
seruorum operaqui
bus redemp
tae nouicorum sit
nocte decem nu
bes unceum obscurum fuit
neque ullo dubium erat
humana ad res ad
pauetum esse quod plu

si quam misericordia
tandem flecti possent
nec exultum uno per
dium frenio omen
quæ campanorum
que fiacco de eris si
nebent flaccus sim
priuatam simultatem
cum omnibus nec quæ
reuulsa esse et ultra
inimicas hostibus
et esse et futura quo
adeo amum posse er
ga prosequi neminem
enim in terris gen
tem esse nullam in
festiorem populum
nominibus deos sen
clusos tenere eos
quin si quem asscn
aliqua uelut fera
bestia perrupos
uagari et lamare
et turbidum quod
cumque obuium

de iure alios adhanni
balem transfugisse
alios a romam in
cendendam profec
tos inuentu romin
sem ustoforo con
sulem uestigia scele
ris campanorum
uesimæ edem pelli
et æternos sine sel
condium in petra
bili fatale pignus im
perii romani semini
mecense reuulsum
esse campanis portes
tatem intrandi ro
manum oenia fieri
leuinus campanos
iure iurando oblac
cordaeus quinto
die quam ab senatu
responsum accepis
sent quam redditu
rossequi se romam
iussit haec ferum
fusus multitudine

gionibus praetes-
set quem consulem
iussit ad provinciam
esse et praecedere
ne iuriam de galliis
nihil post praetura-
rogatio in annum
imperium missus est
quae illi ex lege
una cum decreta be-
rogatum quae in an-
num imperium exer-
cius civium socio-
rum quem in his
sus ut ex duabus le-
gionib. una legio
quinque milia ped
tum et ecc equites
esse ni dimissis qui
plurima stipendia
haberent et socio
rum septem milia pe
dum et ecc equites
reliquerentur re-
dderationes stipe
diorum habita ne

terribus militibus
dimittendis cum
uid consul super ea
re sanxisset de re
uniuersa ad exercitum
de exercitu haberet.
habuerat quae qua
multa tum ante
in annum prorogata
tum imperium
p. sulpicius consule
iussu nemo exercitu
praeter sociorum nom
lis quis sub dimittere
est tempus exsi cui ex
cius cum a. cornel
ius praesset ubi con
sul in provinciam
uenisset dimittit
sus. l. quinctios
praedonem
sicilia me xanthenses
milites dat duarum
insix legionum
totidem legiones
in sardiniam m. manli

RATIONEIUS LAUDEMPOS-
TREMUS ROMANORUM
IMPERATORUM PROSPERUS
TUM MAXIME BELLICIS RE
BUS OMDERET.
PERMUTATIS PROUINCIIS
SICULI INSENATUM INTRO
DUCTI MULTA DE HIERO
NIS REGIS FIDE PERPETUA
ERGA POPULUM VERBA FECE
RUNT INGRATIAM PUBLI
CAM ALIENANTES HIERO
NYMUM HAC POSTEA
HIPPOCRATEM ATQUE EPY
CYDEM TYRANNOS CUM
OBALIARUM PROPTER
DEFECTIONEM AB ROMA
NIS AD HANNIBALEM IN.
UISUS FUISSE SI BIOBEAM
CAUSAM ET HIERONY MU
TATIONIS IUUENTU
TIS PRO PUBLICO CONSILIO
INTERFECTUM ET NEPO
TES DIS HIPPOCRATIS QUAE
CAEDEM LXX NOBILISSI
MORUM IUUENUM CON
IURATIONEM IACTAM
QUOS MARCELLUS ORAD
SITUOS QUIA AD PRAE
DICTUM TEMPUS EXER
CITUM AD SYRACUSAS
NON ADMOUISSET INDI
CIO FACTO OMNIS ABTY
RANNIS INTERFECTOS EA
QUOQUE HIPPOCRATES
ET EPICYDIS TYRANNIDE
MARCELLUM EXCITASSE
LEONTINIS CRUDELITER
DIREPTIS NUMQUAM
DEINDE PRINCIPES SYRA
CUSANORUM DEDISSE
AD MARCELLUM TRANSI
REPOLITICE QUE SEUR
BEM CUM UELLET ETRA
DITUROS SEDEUM PRI
MOUIS PERE MALUISSE
DEINCUM IDNEQUETER
RANEQ· MARI OMNIA
EXPERTUS POTUISSET
AUCTORES TRADITARUM
SYRACUSARUM FABRUM
AERARIUM SOSIMELV

RICUM HISPANUMQUE
PRINCIPEM SYRACUSANO
RUM HABERE TOTIENS
IDNEQUIQUAM ULTRO
OFFERENTIS PRAEOPTAS
SEQUOS CIL ICET IUSTIO
RE DECAUSAM VETUSTISSI
MOS SOCIOS PRO TRUCIDA
RE TACDIRI PERE IS INON
HIERONYMUS ADHANNI
BALEM DEFECISSET SED
POPULUS SYRACUSANUS
ET SENATUS SI PORIAS MAR
CELLOS SYRACUSANI PUBLI
CE INON OPPRESSISSY
RACUSANIS TYRANNI EO
RUM HIPPOCRATES ET
EPICYDES CLAUSISSENT
SI CARTHAGINIENSIUM
ANIMIS BELLUM CUM PRO
CESSISSE NI QUID ULTRA
QUAM QUOD FECERIT NISI
UT DELERET SYRACUSAS
FACERE HOSTILITER MAR
CELLUM POTUISSE CER
TE PRAETER MONIA ETTEC

TA EXHAUSTA URBIS ACRE
FRACTA AC SPOLIATA DEUM
DELUBRA DISIPSIS ORNA
MENTIS QUE EORUM ABLA
TIS NIHIL RELICTUM SIT
RACUSIS ESSE
BONA QUOQUE MULTIS
ADEMPTA IN AUINENU
DO QUIDEM SOLO RELIQUIS
DIREPTAE FORTUNAE VINE
NUDO QUIDEM SOLO RE
LIQUIS DIREPTAE FORTU
NAE ALERE SE SEAC SUOS
POSSENT ORARE SE PATRES
CONSCRIPTOS UIS INEQ·
ANT OMNIA SALTEM QUAE
COMPARENT COGNOS
CIQUE POSSINTRESTITUI
DOMINIS IUBEANT ALIA
CONQUESTOS CUM EXCE
DERE EXEMPLO UNDE POS
TULATIS EORUM PATRES
CONSULI POSSENT DEUI
NUS IUSSISSET
MANEANT INQUIT MAR
CELLUS UI CORPAMIS

RESPONDE, IAM QUANDO
EA CONDICIONE PROVO
BIS[S]. C. BELLA GERIMUS
UTI VICTOS ARMIS ACCI
PIAMUS HOSTES HABEAMUS DU
AE CAPTAE HOC ANNO
URBES CAPUA FULVIUM
REUM MARCELLUM MS[S].
RACUSAE HABEANT EDUC
TIS IN CURIAM LEGATIS
TUM CONSULI NON ADEO
MAIESTATIS IN QUIN
QUIT PR. IMPERII QUE HU
IUS OBLITUS SUM FE UT
SI DE ME CRIMINUM
DICERETUR CONSUL DE
DICTURUS CAUSSAM AE
CUSANTIBUS GRAECIS
FUERIMUS SED NON QUID
ECCO FECERIMUS QUI
SITIONEM CIENTIAE
QUID QUI DISPUTATIONE
BUERUNT QUIS IN OMNIBU
ERUNT HOSTES NIHIL
TE RESTITUNA QUOD
RIOSUS RACUSAS UDO

LAUERUM SINXUIT
DISCIUERUNT PORTAS
LEGATOS NOSTROS FER
RO ATQUE IGNI PETI
ERUNT URBEM ACIMUS
NIXE DARE STERUNT EXER
CITUQUE CARTHAGINI
ENSIUM ADUERSUS
NOSTUDIUM SUMQUE
PASSOS ESSE HOSTIUM
CUM FECERINT IMPOIN
DIGNATURI TANTE
URBEM PRINCIPES SP
RACUSANORUM AUER
SATISSIMUS OSIMEMOR
RICHUM HISPANUM
QUIBUS TANTA IMPERE
DERE IMPOTORES HO
BUI NON ESSE EXIRE
MISYRACUSANORUM
QUIP REQUIRIS HUM
LITATEM OBICIATIS QUI
ESTUESTRUM QUISEM
HI PORTAS APERTURUM
QUI ARMATOS MILITES
MEOS IN URBEM ACCE

TUR CUM PROMISERIT
OBSIDIS ET EXSECRAMI
NI EOS QUI FECERUNT
ET NE HIS QUIDEM EUN
TEMELIS INEOS DICEN
DIS PARCUM STANTIUS
AB ESTU PETITS INTE
QUI QUAM PLACUERIT U
ECTUS PONTIUS TIM
EO QUIA PE QUAM VI
OBICIUNT MAXIMAM ER
CUM RUTO ESTHERE IM
MEMQUI NAUFRAGO
OPERAM RUP NOSTRE
UELITER AGERE QUAM
ESSE ET ANTE QUAM OB
SIDERENT SYRACOSAS
NUNCIE CAUSAM TIMEN
DIS NUNTIA DE CONLOQUI
UIM EUNDO TEMPTAUI
PACEM ET POST EXQUAM
QUE EO SUIOLEN
DIUERE CUNDI ERAT
NEC MIHI MECONCRES
SONO PORTAS CUM SYRIN
CIPIBUS RESPONSUM

DABANTUR MULTIS TER
RAMQUE EXHAUSTIS
LABORIBUS TANDEM
ATQUE ARMIS SYRACUSAS
CEPIQUE CAPTIS ACCIDE
RINT APUD HANNIBALEM
ET CARTHAGINIENSIS UIC
TOS ILLUSTRIUS QUAM APUD
UICTORIS POPULI SEND
TUM QUERENTUR
CET. DE SYRACUSANIS PO
TATIS SINE CAUSA USES
SENT NUMQUAM SPOLI
ISET AUT URBEM RO
MAM EXORTEM QUAS
AUTEM SINGULIS UICTOR
AUT ADEMIT AUT DEDIT
BELLI UICTUM EXCU
SATIUS QUE MERITOS ALIIS
SE CIUIS FECISSE CA
UOS RUM HABEATIS PO
NE MAGIS REIP INTER
EST QUAM ME EXQUI
PEMEDIDES EXSOLU
TAE SIXO REMISPE
TINE INEXORABILEM

Scindendo alios inpos
terum seniores du
ces facturis et quo
niam coram meis culo
rum et meis uerbis ui
dissis· p· c· simultem
plo excedemus ut me
a senie liberius con
sulis senatus possit
ita dimissis sic ut et ipse
in exitio humaddilec
tum discessit consul
alter de postulatis si
culorum ad patres
retulit ubi cum diu
desentientis certa
tum esset et magnx
pars senatus principi
pe eius sententiae et
manlio torquato
cum tyrannis bellu
gerendum fuisse ce
serent hostibus et
syracusanorum
et populi r· et urbem
recipi non ex pietre

certamine legibus anti
quis et libertatis ti
bi renon fessam
miseranda seruitute
bello ad fugi inter
tyrannorum et du
cis romani certamina
praemium uictoris
in medio posita mur
bem pulcherrimam
nobilissimam de
lissehorreum mq·
aerarium quondam
p· reuius munificen
tia macedonis multis tem
pestatibus hoc de nig
ipso punico bello ad
iuta ornata que est
esset siab infe
lis exista rex hiero
fidissimus imperio
romani cultor quo
ore a uis syracusas
aut roma melos ten
di possecum ubi se
mi ruta macspoliat

PATRIAM RESPEXERIT
INCREDIENS ROMAM
INUESTIBULO URBIS
PROPE IN PORTAS POLIA
PATRIAE SUAE UISURUS
SIT HAEC ALIAQUAE CŪ
AD INUIDIAM CONSULIS
MISERATIONEM QUE
SICULORUM DICERĒN
TUR MITIUS TAMEN DE
CREUERUNT PATRES
ETIAM MARCELLI QUAE IS
GERENS BELLUM UIC
TORQUEE GISSET RATA
HABENDAE TSE IN RE
LICIUM CURIAE SENATUI
FERE REM SYRACUSA
NAM MANDATU ROS Q·
CONSULLAE UI NOŪ
QUOD SINE IACTURA REI P·
FIERI POSSET FORTUNIS
EIUS CIUITATIS CONSU
LERĒT MISSIS DUO
BUS SENATORIBUS
IN CAPITOLIUM AD CON
SULEM UTI REDIRET IN
CURIAM ET INTRODUC
TIS SICULIS S·C· RECITATŪ
EST LEGATIQUE
BENIGNE APPELLATI AC
DIMISSI AD GENTIAS E
MARCELLI CONSULIS
PROIECERUNT SE TO PSE
GRATIES UIQUAE DE
PLORANDAE CLEUAN
DAE CALAMITATIS QUI
SA DIXISSENT UENIAM
EIS DARET ET IN FIDEM
ET CHENTELAM QUE SE
URBEM QUE SYRACU
SAS ACCIPERET POTENS
QUE CONSUL CLEMENTER
APPELLATOS EOS DIMI
SIT CAMPANIS DE
INDE SENATUS DATUS
EST QUORUM ORATIO
MISERABILIOR CAUSA
DURIOR ERAT NEQUE
ENIM MERITAS POE
NAS NEGARE POTERANT
NEC TYRANNI ERANT
IN QUOS CULPAM CON

FERRENI SED SATIS PENSUM
INNOCENORUM TOLLI VENENO
AT SUMMUS TOTO SECURI
PERCUSSIS SENATORIBUS
CREDEBANT PAUCOS
NOBILIUM SUPERIOR
ESSE EQUOS NECESSARIO
SENTIAM QUICQUAM
DE SECURUS CONSULE
RENTIUM FULERIT NEQUIC
TORUM IRA CAPITIS DAM
NAVERIT EOS LIBERTA
TEM SIBI SUMSQUE ET BO
NORUM ALIQUAM PAR
TEM ORARE QUESTO
RIANOS AD FINITIMOS
PLEROSQUE ET PROMIN
QUIS IN IANAM COGNATI
ONIBUS EXCONSULATO
VETUSTO IUNCTOS
SUMMOTIS DENIQUE CETERIS
PROPALAM SPERABAT
TUM ANNI PROCESSU DUBIA
EXEMPLI QUE FUTURUS ESSET
MORTUUS ENIM POST
EXPIAM DIU DIUSQUE

SULERET CORAM IAM
TRATO REQUIRES CESSIS
SETSI CUNTI NTER MARCEL
LUM SI CULOSQUE DISCEP
TATUM FUERAT OSCEPTA
RETUR DE NECEM
MATRIUM E FULURIAM
FRATRES FUCCI LEGATOS
EIUSEM MINUE IUM
ERI VETURIUM PHILO
NEMITEM ELUDI LE
GATOS QUIOMNIBUS
GERENDIS REBUS AN
ERANT INSENETUUIDE
RENTNEC FUTOLUM
XUDEX RIAE XPUX NEC
DIFFERRI CAMPANOS
UELETI NTERROGATUS
SENTENTIAM MATRI
USRECUSUSCUIUSEX
ISQUIDE CAPUX MFUE
RANTMAXIMAUCTO
RITASERAT
INCONSULTO INQUIDAR
BITROR MEFUISSECON
SULIBUS CAPUX CAPTI

Cumque rete tu requi
campanorum bene
meritus de re p. nos
trae esset duas nubi
resconderium est ues
tiamoppia mateli xx
capuae habitantem et
faucula melodiam qua
quodam quaestum
corpore fecisse illam
cotidie sacrificasse pro
salute eius hoc pro hia p.
hanc cap tiuis cen tib
alimenta clam suppedi
tasse ceterorum
omnium campanorum
eundem ergo nos ani
mum quem ex hac in
ensium fuisse secur
que percussos q. iubeo
esse mecis quorum
dignitas inter uos
quam quorum ceu pae
mine bat per senatum
ac i de campanis qui ci
ues romani sunt nisi us

super populi non ordeo
posset de quae ta apud
maiores nostros in
extrinsecus pactum es
secum defecisse nisi
ultim. antist ustr. pl.
prius rogationem
ferret sciret que ples
uti sen atui de ea re
nisse sententiae dice
ae ius esset ita que
censeo cum p. r. pl. x
cendum esse uti eo rem
unus plures ue rogati
onem ferant ad plebe
qui nobis sit iuendi
de campanis ius fiat
l. atilius tr. pl. ex auctó
ritate senatus plebem
in haec uerba rogauit
uti omnes campani
ateilani calatini sabi
tini qui sedi de runt
in ager bitrium dicione
que p. rutilio procos.
quos q. un ex secum de

runtitaut nedioeo
rumcuisrauihatti
ninominisesseine
uequiseorumsiu
exuiaefuissedum
portaecluisiessent
inurbeagrouccam
panointracebiam
diemmanereti
locusubihabitarent
transtiberimquino
continerettiberi
daretubiquinecem
ieneecinurbeeam
panaquaeapopulob
defecissetperbellum
fuissenteoscisuri
mammenromano
uersusaliadroma
nostransissentpri
usquamcapuamhan
nibaluenireicisiqui
turnumemouen
adoscensuerunine
quiseorumpropri
usmarequindegiam

mubibusparsiuum
agrumedicinam
uehabereiquieori
transtiberimemo
tiessentneipsipo
riuseorumusiu
parareniharbeni
uenisinuenienti
agrossutrinonepe
sinouexgrodum
neuimoriquamquin
quagintaiugerum
agrimodusesseise
natorumomnium
quinpmagistratuis
capuaextelixegnene
cessissentbonaque
nirem exputaetusse
rumbiaegnacorpora
quaeuenundaridia
uenerintromamimiti
agrodquaetuenirepsic
inastatuasaeneas
quiacapuaeschistib
dicerentmrquiasso
rumsacrarasprohana

feramus nullo ante
s. c. facto uiuo lunia
rixa con latio et certa
mena diuuandae rei p.
exceptae aemulandi
dum animos primum
equestris ord. dinis
dein reliquae plebis
hanc unam uiam mul
tain ternos con locu
ti consules inuieni
mus in gredi mini dis
bene iuuantibus resp.
incolumis et priuatas
res facies salua spraes
tat publicae prodendo
tua nequiquam ser
uesinhaec tantoan
mo consensuestui
gratiae ultro con
sulibus agerentur
Senatu indemisso c
proseq; aurum
argentum et aes in
publicum conferun
tanto certamine in

lecto ut primum ciuitin ter
primos nominas sua
uellent in publicis ta
bulis tabulis esse cui
nec tribuum uiri accipi
undo nec scribae re
ferundo sufficerent
hunc consensum sena
tus equestris ordo est
secutus equestris or
dinis plebs ita sine edic
to sine coercitatione
magistratus nec remi
ges in supplementum
nec stipendio resp. equ
it paratus q. omnibus
ad bellum consules
in prouincias profec
ti sunt neque aliud
magis tempus belli fu
it quo carthaginien
ses romanique pares
terra riis casibus im
mixtis magis in anci
pitis pe acmen fuerint
Nam romani sed in ma ro

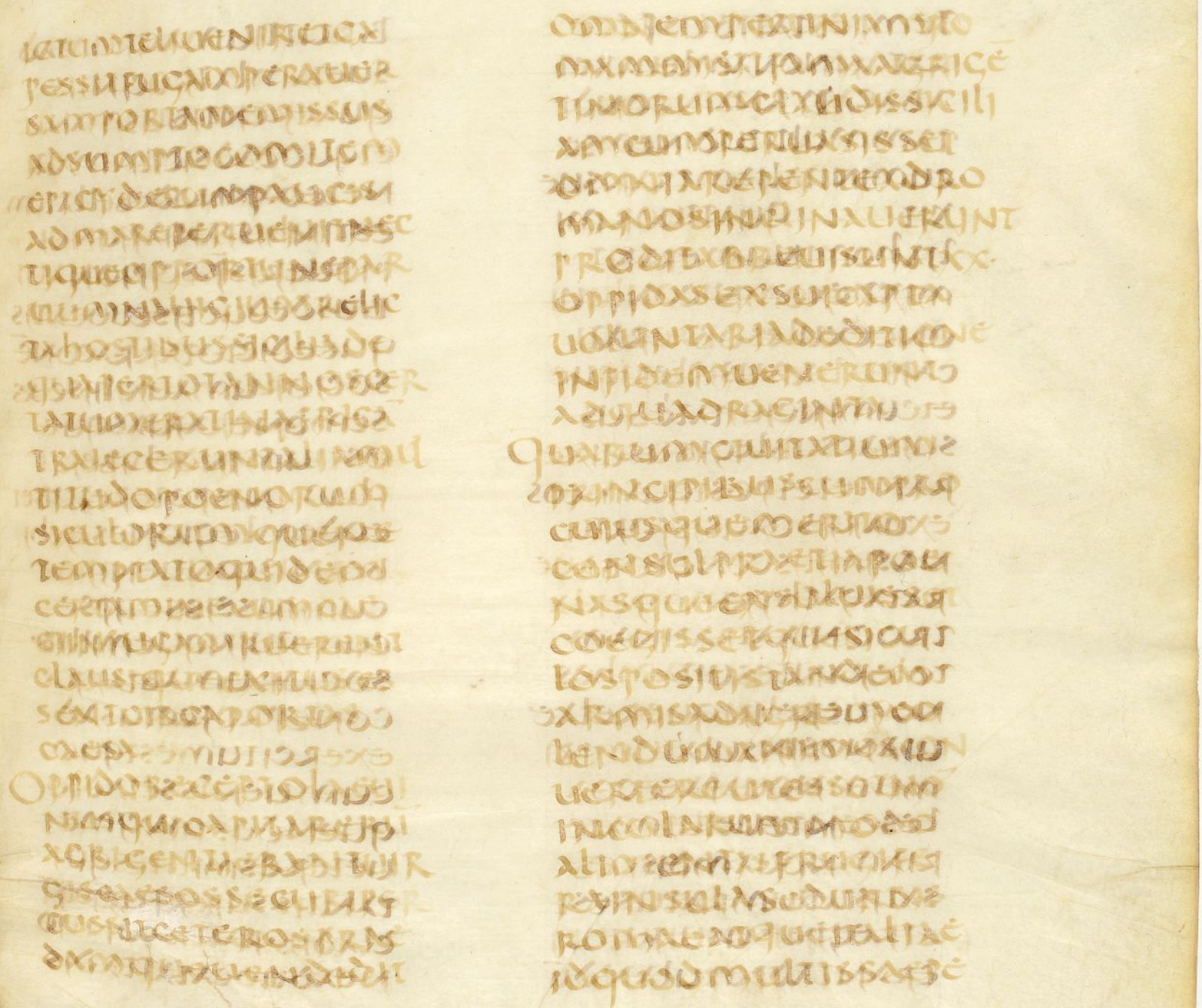
CIVSFACTIONISERATQVE
TARENTVMHANNIBAL
PRODIDERAT HINC
QVINTIVMSIMVLPVG
NANTEMHORTANTEM
QVESVOSINCAVTVM
HASTATRANSFIGITILLE
ATQVEPRAECEPSCVM
ARMISPROCIDENTE
PRORAMVICTORIAREN
TINVSINTVRBATAM
DVCEMAMISSONAVEM
INPICEETRASGRESSVS
CVMSVMMOVISSET
HOSTISETPRORAIAMTA
RENTINORVMESSET
PVPPIMALECOGLOBA
TIVERENTVRROMA
NIREPENTEEVALIAPP
PETIREMISHOSTIVM
APPARVITITAINMEDIO
CIRCVMVENTAROMA
NAVNAVISCAPITVR
VINCEVERISTERRORIN
IECTISVTINPRAETORI
AMNAVEMCAPTAM
VIDERETVGIENTESQ
PASSIMALIAEINALIO
VERSAEALIAEINTERRA
REMISABREPTAEMOX
PRAEDEFVERETHVRI
NISMETAPONTINISQ
EXONERARIISQVECVM
MEATVSEQVABANTVR
PERPAVCAEINPOTESTA
TEMHOSTIVMVENERE
ALIAEADINCERTOSVEN
TOSHINCATQILLINC
OBLIQVATRANSFEREN
TESVELAINALTVMEVEC
TAESVNT NEQVA
QVAMPARIFORTVNA
PEREOSDIESTARENTI
RESGESTANAMQVAD
TVORIMILLIAHOMINVM
FRVMENTAQVEGRES
SACVMINACRISPAS
SIMVLVAGARENTVR
IVLIVSAHARCIPRAESI
DIOQVEROMANOPRE
ERATINTENTVSINOM
NISOCCASIONESCE

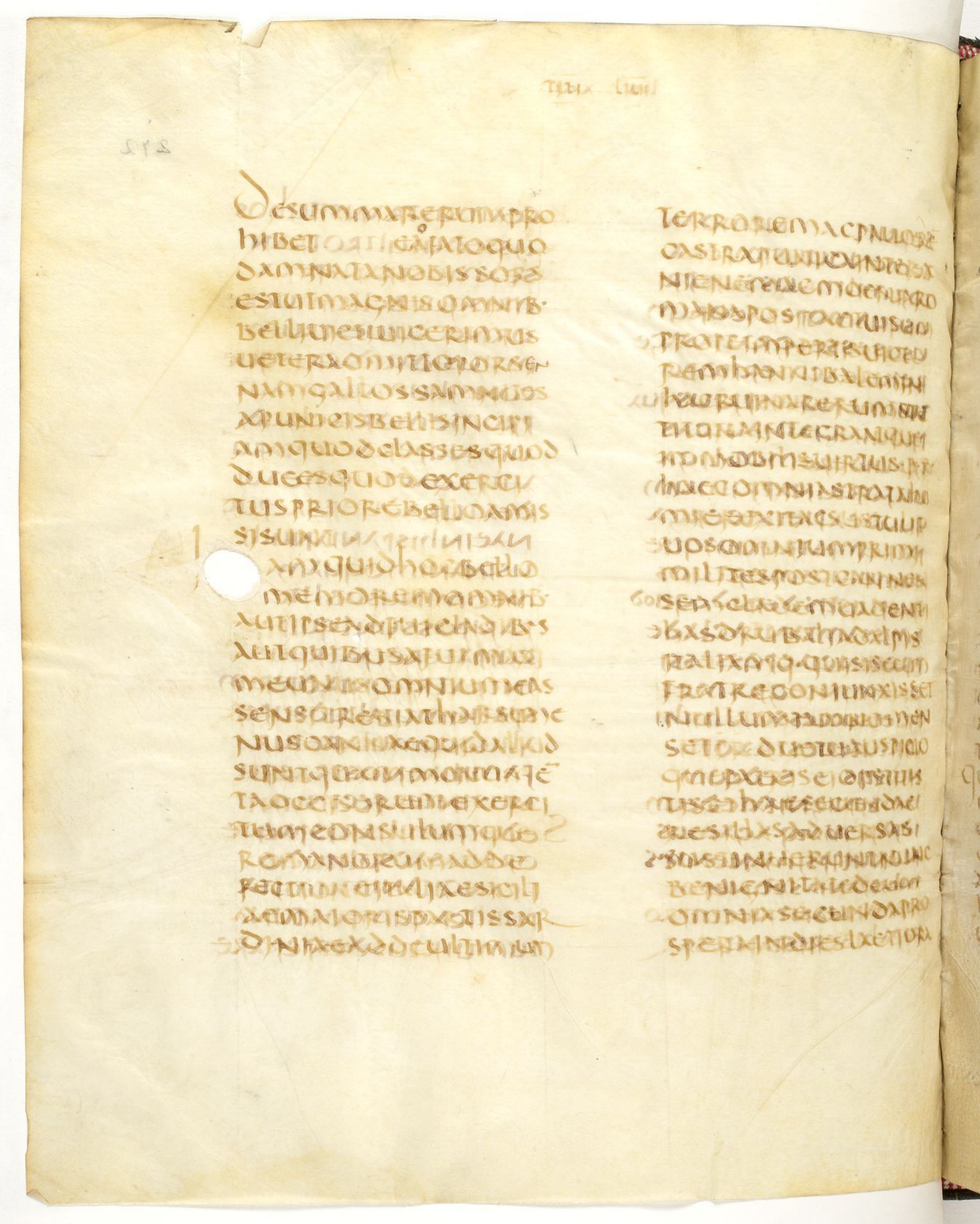
rendere regi Persium
inpigrum uirum cu
du- busmilibus et
armatorum exarce
emisit qui eas ceteri
sospera prosperos
q. ad ortus cum di
passim cecidisse pau
cos ex multis repe
das iuga incidentis
semiaperti sportas
foribus in urbem cō
pulit neuri seodem
impetu expere iur
iacuatae resadaren
tum romanis uictori
bus mari frumentis
stes que in oculis
fuerat uulnos que ferus
trata pariter
peridem tempus leui
nus consuli ammae
na parte anni circum
acta insperiam uelit
ribus nouis que so
cius expecta use im

uenisset primum ac
potissimum omnium
ratus syracusas nos
uas pecce inconditas
cum ponere res sacri
genium in equos
bellum reliquum erat
tenebatur que eas
thaginiensium uall
do praesidio duxit
legiones et adfuit for
tuna incepto hanno
erat imperator eas
thaginiensium sed
omne minum ultimi
numidisque et mau
reposita habebant
periotam siciliam
uagis praedas age
bat ex socius adroma
norum neque inter
cludia bacrigento
uia uti arie ulla nec
qui nere mpere ubi
uelleit. ohiberipo
terat haec eius gloria

quia iam imperatoris
quoque fama eo[rum] offici
ebat[ur] postremo in in
uidiam uertitur nebe
nec est ea quidem res
iam hannoni propter
auctorem satis inuise
ess[e] ni[hi]l propter posse re
mo praefecturam e
ius filio sue deditra
tus cum imperio auc
torit[at]em quoque
et in terrarum diuisere[n]t
terrum quos longe
alter uenimus
Nam uetere[m] exuore
re[m] sua in super
ipsa uix tuque
illeno[bi]s nitiem
in terra et gentes
festus quexdixeu
num te exulos non
tios amb[it]ione
do exegregentoper
quas uestes fine fides
compositusque re

gerendae modus por
iam dm mar[ti] benig
num dixeo
eu pax sentpalsisim
decreto dibus auctor
sys romandos xdipsem
nos sos in urbem
deperunt
et cum ac mine iamin
medis urbis aforum
magnotumulture
turra tus hannonali
ud quam tumultum
xcessionem id
quod exte exeide
rat num dixum esse
ns conperiamen
sed mom[en]to proces
sit
cum e[st] multudoi
quem quam
dixerunt
hxuorquexquam
solum dixisa
disse prius quod

RESINTENTAMADOM
NIAOCCURREREIUBET
PALEFACTADEINDEPOR
TAEOSQUOSINUIXTE
RENTEADCASTRAHOS
TIUMINSTRUXERAT
MITUI ROMANI
DUCEIPSOPRAECIPIEN
TEPARUMPERCESSERE
UTPROPIORESSUBSI
DIISINCERTAMINEIPSO
SUMMITTENDISESSET
ETPRIMOHAUDIMPARESTE
TERETIESSUBSIDIA
DEINDEIDENTIDEM
SUMMISSAECASI FIS
NONMUERTERUNTSO
LUMINFUGAMHOSTIS
SEDADEOEFFUSISIN
SISTERUNTUTNISIRE
CEPTUECECIDISSETPER
MIXTIFUGIENTIBUS
INRUPTURIFUISSEINUR
BEMUIDERENTUR
TREPIDATIQUERONON
INPROELIAMAIOR
QUAMTOTAURBEFUIT
MULTAESTATIONESPA
UOREATQUEOCADESER
TAESUNTREICIQUEM
UIRICUMQUACUIQUE
ERATPROXIMUMDE
SILUISSENT QUOD
OBUEREESSUSCIMO
INTUMULUMQUEM
MERCURIUMEANTAN
TIADUERTITMULTISPAR
TIBUSNUDATADEFEN
SORIBUSMOENIAES
SEOMNISECASTRIS
EXCITOSIREADOPPUG
NANDAMDAMURBEM
ETFERRESCALASIUBET
IPSEETRIUMPRAESEIU
UENUMUXIDORUM
SCUTISOPPOSITISIN
GENSENIMIAMUIS
OMNISGENERISTELO
RUMEMURISUOLA
BATADURBEMSUCCE
DITHORTATURIMPE
RATQUAEINREMSUI

quodplurimumad
accendendosmilitum
animosintererantes
Iisspectatorqueuir
tutisatqueignauiae
cuiusqueadesi
Itaqueinuulneratiae
telarucinineqeillos
murineqiesuper
stantesarmatiaecce
reqeuinicquincerta
timascendunteiab
nauibuseodemitem
poreexquaemaxriad
luiturparsurbisop
pugnaricoeptastee
terumtumultusin
demaiorquamuis
hiberipoterataum
adflictanidumpartim
exponuntscalasmi
litesquedumquacui
queproximumesi
interramequadere
properantipsafesti
nationeetcertami

nexliaaliosinpedim
Interhaecreptelierai
iampoenusarmatis
murosetoismagna
etingentiiconiacon
gestateloruimsuppe
dabaisednecq-uirinec
teliinecquicquam
aliudaequaequam
moeniaipsasesede
fendebani
Raraeenimscalaexal
titudiniaequaripo
terantelquoquaeq-
altioreseoinfirmi
oreseruntnaque
cumsummusquisq-
euaderenonposset
subirentamenalie
onereipsofrange
bantirquidamstan
tibusscaliscumalii
tudocaliginemocu
lisoffudissetad-ter
ramdelatisunteicu
passimhominesscalae

sillionromanismx
reuertebentiensiac
nauiferrentinas
quexantenumquam
inlasshumanoues
tigioxferirentnep
tunumiubebaidu
cemittinerisequiac
medjostexcnoeua
derexdmdenixab
terminensixbor
succedentibuserat
neexhiiudinetan
tummoenium
pedrexantursed
quodeuntisadang
pitsutrimqueictus
ferusubjectoshabe
bantromanosulla
terrainfestiorasube
untibusquamaduer
sxcorporessent
xiparteinalinquin
gentisetperstacnu
facilistransitusset
inmurumascensus

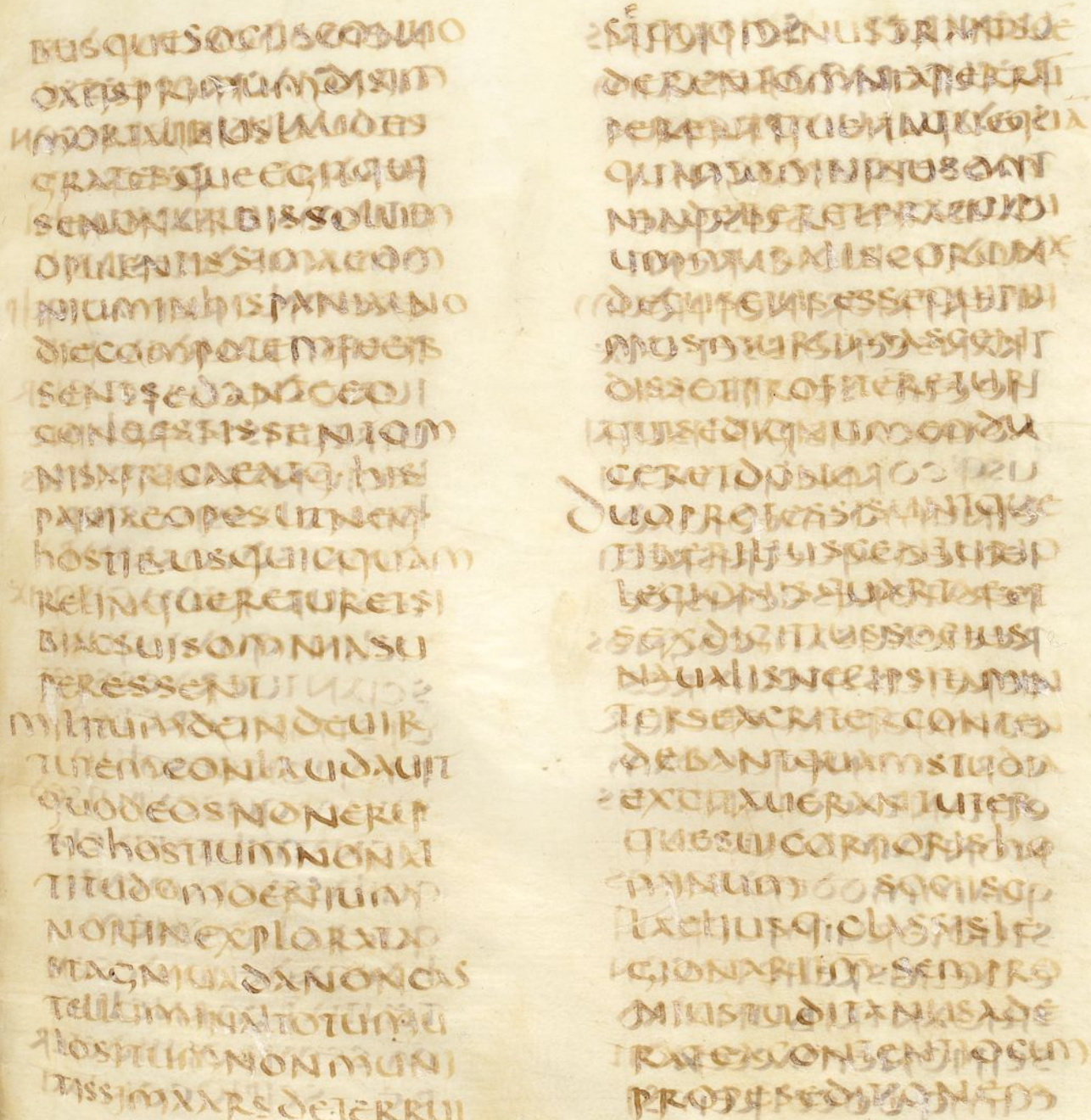
indefuitnaoneque
operecemunituserat
uiubiipsiusloctyestac
nitraesidiosaiisere
ditumforeinreculta
xrmatorumsiatio
xiiceustodixoppos
taintentisomnibus
xdopemofferendx
undepericulumos
tendebaturubiur
benisinecertam
neinitaueresper
gunthndequxnto
mxximocursupo
terrantxdeamporta
etrexquamomne
contractumcerta
menerathquod
xdeointentiomni
unnonanimsolum
fuieresedetiamodu
iiaueresquepugnan
thumspectantium
quexadhortantium
pugnantisuinemo

ABIERCOANTE SENTIRET
CAPHAMURBEMQUAM
TELAINADVERSOSINCI
DERUNTUTRUMQUE
ANCIPITEMHOSTEMHA
BEBANTTUNCVERBATIS
DEFENSORIBUSMETU
ETMOENIACAPIAETFOR
TUNTUSFORISQUEPARI
TERRETRINCICOEPIA
ETMOXCEDENDOCON
FECTISACDISTRACTIS
NETERINPEDIRETFOR
TIBUSARMATUMPETU
FECERUNTMAGNAMI
TIMIDOETMUROSTRA
SCENDEBATSEDIPAS
SIMADAEDEMOPPI
DANORUMVERSILLA
QUIPORTAMINGRES
SAEPATULISTAXIESCU
DUCIBUSCUMORDI
NIBUSMEDIAURBE
INFORUMPROCESSIT
INDECUMSUOBUSTU
NERIBUSFUGIENTIS

VIDERETHOSTISALIOS
ADTUMULUMINORI
ENTEMVERSUMQUI
TENEBATURQUINGEN
TORUMMILIUMPRAE
SIDIOALIOSINQUAM
ETIPSEMACOCUMOM
NIBUSFERARMATIS
QUIMODOPULSISFUG
RANTREFUGERATPAR
TIMCOPIARUMADTU
MULTUMEXPUGNAN
DUMMINUITPARTIMP
SEADARCEMDUCTEI
TUMULUSPRIMOIOM
PELLESTEXPULSELIM
QOARCEMCONATUS
DEFENDERECUMOM
NIAHOSTIUMPLERA
VIDERETNEQUESE
MULTAMESSESEXR
CEMQUEETPRAESID
UMDEDIDITQUOAD
DEDITARCESICEDES
TOTAURBEPASSIM
FACTAENECULTIPUBE

rum quo Brutus fu
ii px ceba tur tum
signo dato aedibus
finis facius ad pra
dx muictores uebs
quae inge es omnis
generis fuit ubero
rum capitum mui
les secus ad decem
milia capta
Inde qui ques nouae
Carthaginis eran
dimissi urbemque
et sua omnia quae
reliquae is bellum
fecerat restitui
officia ad duo mil
lia homi num eran
eos publicos fore
praedixit cum sperro
propinqua liberta
tis siad ministeria
bellica nixae operae
naussent
Ce terum multitu
dine mincolarum

iuuenum nae cum ra
rum seruorum in
classem ad supplemen
tum regi mu et mde
dit et tuo xeraginta hb
octo capitis classe
extrahanc omul titu
dinem hispanio rum
obsides eranti quo
rum per indeacsu
sociorum liberes
sen cura habita
Captus et appa ratus
ingens bellica pul
tae maximae formae
centum uiginti im
mores ccl xxx bxl
listae maiores xxiii
minores quinqua
ginta duae scorpio
num minorum q
et armorum melo
rum q ingens nu
mer us signa milita
ria lxxiiii et aurias b
centi relata ad im

uenirel. Scipio tris
recusperatores cum
sedatum uidit pronum
tiasse qui cognita
causa testibus que
audits studiarent
uter prior in os pidum
transcendisset. Cla
lioetim sempronio
advocatis partis utri
usq; cornelium cau
sinum de medio ad
lectos que tris recu
peratores conside
rent causam cognos
cere iussit cum res
eo maiore exigeretur
certamine quo dam
o tanta edignitatis
non tam advocati
quam moderatores
studiorum fuerant
e. Laelius relicto con
silio ad tribunal ad
scipionem accendit
eumq. docet remissi

ne nos doceamus deos
tunc magistratus esse
uti ne annus inter sacra
ferendi ceterum
eum nisi uis sapsillum
omnibus detestabi
exemplo remagis qui
peubitrandi acper
iurio declus petatur
ut remissa re hinc
lectionarios milites
hinc classicos per
omnis deos appara
tos iuraremagis quic
uel in quam quae
scian uer esset
o pstringere periu
rio non sesolum
suum quemque pulsed
signa militaria ne la
qui las sacramenti
quere ligionem
haec ad eum desen
tentia cornelii et
m. sempronii defen
re scipio con lau

dsiolxcioxdconti;o[illegible]
nedoadquosauitpro
nuntiamqueesenis
comitebiumhabere
quetiberiiiumetsex
dicitiumpatrieriniu
rumescendisesq·
eosuirtutibcausa
coronismeritalibus
donabe[illegible]tumire
liquospromeicuiqne
meritumuirtusque
eraidonauitanie
omnis·ē·laelium
praefectumclassis
etomnigenerelau
dissibimetipsqae
quauitetcoronaau
rexaexxxbubusdo
nauil[illegible]tumopsi
desciuitaliumhispa
niaevocariiussit
quorumquantus
numerusfuerit
getscribereequitte
ubialibrecc[illegible]

uxaliiixxmdcccxxiu·
fuisseinuictamanxeq·
etexuainterhuerides
discrepantpraesidi
undhiunicumaliusde
cematiussemetemati
ushaudplusquam
duummilitumfuis
sescribitcapuaalibi
supraquinqueetui
ginti[illegible]nuenias
scormionesmaiores
minoresq·adlxcam
tosscripserimsiauc
toremgraecumse
quarsilenumsiuale
riumantiatemma
iorumantiatemina
scorpionumsexmil
liaminorumdeccm
triamilliaxxdeonui
lusmentiendimo
dusestinededucibus
quidemconuenit
plerique laelium
praefuisseclassium

ROMANAESSENEC
ULLUMINTERRIS HO
DIEPOPULUMDICITPOS
SEQUEMINUSTIBI
HOSTEMTUISQUEESSE
UELISAUTAMICUMMA
LISADULESCENSSIMUL
PUDOREELCAUDIOPER
SUSUSDEXTRAMSCI
PIONISTENENSDEOS
OMNISINUOCAREI
ADGRATIAMILLIPRO
SEREFERENDAMQUA
IAMSIBINEQUAQUA
SATISFACULTATISPRO
SUOANIMOMIQ·ILLIUS
ERGASEESSEIPAREN
TESINDECOGNATIQ·
UIRGINISAPPELLATI
QUIQUONIAMGRATIS
SIBIREDDERETURUIR
GOADQUAMREDIME
DAMSATISMAGNUM
ATTULISSENTAURIPON
DUSORARESCIPIONE
UIDABSEDONUM

ACCIPERETCOEPERUNT
HAUDMINOREMEIUS
RETAPUDSEGRATIAM
FUTURAMESSEADFIR
MANTESQUAMREDDI
TAEINUIOLATAEFORET
UIRGINIS SCIPIO
QUANDOTANTOOPERE
PETERENTIACCEPTURU
SEPOLLICITUSPONIAN
TEPEDESIUSSITUOCATO
QUEADSEALUCCEIOSU
PERDOTEMINQUITQUA
ACCEPTURUSASOCERO
ESHAECTIBIAMEDOTA
LIADONIACCEDENT
AURUMQUETOLLERE
ACSIBIHABERETIUSSIT
HISLAETUSDONISHONO
RIBUSDIMISSUSDO
NUMIMPETUITPOPU
LARISLAUDIBUSME
RITISSCIPIONISUENIS
SEDISSIMILLIMUMIU
UENEMUINGENTEM
OMNIACUMAROMISTU

BENIGNITATEMQUEBENEFI
CIISITAQUEDILECTUCI
ENTIUMHABITOCUMDI
LECTISMILLEETCCCCEQU
TIBUSINTRAPAUCOSDI
ESADSCIPIONEMREFER
TIT SCIPIORETEN
TUMSECUMLAELIUM
DUMEXTRUOSOPSIDES
Q·ETPRAEDAMEXCON
SILIOEIUSDISPONERET
SATISOMNIBUSCOMPO
SITISDIEMQUINQUE
MENSEXTRUISQUEMAGNO
NEETQUINDECIMFERE
SENATORIBUSQUISIMUL
CUMEOCONSTITERANTIN
NAUEUMINPOSITUSNUN
TIUMUICTORIAEROMA
AMITTITIPSEPAUCOS
DIESQUIBUSMORARI
CARTHAGINESTATUERAT
EXERCENDISNAUALIB·
PEDESTRIBUSQUECOPI
ISABSUMPSIT
PRIMODIELECTIONESIN
ARMISQUATTUORMIL
LIUMSPATIODECURRE
RUNTSECUNDODIEAR
MACURAREETTERGE
REANTEMENTORIAIUS
SITTERTIODIERUDIBUS
INTERSEPNIMODUM
IUSTAEPUGNAECON
CURRERUNTPRAEPI
LATISQUEMISSILIBUS
IACULATISUNTQUARTO
DIEQUIESDATAQUINTO
TERTIUMNAVIBUSDE
CURSUMESTHUNCO
DINEMLABORISQUE
TISQUEQUODCARTHA
GINEMORATISUNTSE
UARUNT
REMIGIUMECLASSICQ·
MILITESTRANQUILLO
INALTUMEUECTAQU
TATEMNAUIUMSIMU
LACRISNAUALISPUCN
EXTERIEBANTUR
HAECEXTRAURBEM
TERRAMARIQUECOR

PORAS IMMOLANTIBVS
QVI EX BELLO MACVIE
BANTVR P. SPS EXSTRE
BAT APPIVS PRAETOR BELLI FA
BRI SOMNIVM CERE
RVM IN PVBLICO EXOFFICI
NA INCLVSIS DATA CVNC
TA PARIETI PVBLICO BAT
NVNC OPERIBVS ASPI
CIENDI STEMPVS DABAT
QVE QVAE IN OFFICINIS
QVAE Q. IN ARMAMEN
TARIO QVAE EX CNVALIB.
FABRORVM MVLTITVDI
DO PLVRVM MAIN SINGV
LA DIES CERTAMINE IN
GENTI FACIEBAT
VISTA IN COHATIS RE
FECTIS QVE QVAE QVAS
SAVERANT MVRIS DIS
POSITIS QVAE PRAESIDI
IS ACCVSATO IAM VRBIS
TARRACONEM ESSE PRO
FECTVS AMVLTIS LE
GATIONIBVS PROTI
NVS INVIA ADITVS QVAS

PARTIM DAMORE SPONSO
EXITIO REDIMISSE PAR
TIM DISTVLISSE TARRACO
NEMQVE OMNIBVS
INSVISVETERIBVS QVE
SOCIIS EDIXERAT CON
VENTVM EI CVNCTIS ESSE
REQVISITVM HIBERNVM
INCOLVNT POPVLI MVL
TIETIAM VLTERIORIS PRO
VINCIAE CONVENE
RVNT CARTHAGI
NIENSIVM DVCES PRI
MO EXINDVSTRIA FA
MAM CAPTAE CARTHA
GINIS CONTRAHERE
DEINDE VICTORIS RES
ERAT QVAM VLTRO CIAC
DISSIMVLARI POSSENT
ELEVABANTVR BIS.
NEC OPINATO ADVENTV
AC PROPE TVRTOVNVS
DIE VRBEM VNAM
HISPANIAE INTERCEP
TAM CVIVS RETIAM PAR
VAE TRAXERAT ELATAM

INSOLENTEM IUUENEM
IN MODICO GAUDIO SPE
CIEM MAGNAE UICTORI
AE IMPOSUISSE ALIUBI
AD PROPINQUA RETRES
DUCES TRIUICTORES
HOSTIUM EXERCITUS
AUDISSE OCCURSURA
E EXEMPLO DOMESTI
CORUM FUNERUM ME
MORIAM HAEC INTUI
GUS IACEBANT HAUD
QUAQUAM IPSI IGNARI
QUANTUM SIBI AD OPU
NI AUIRIUM CARTHAGI
NEAMISSA DECESSIS
SET v nigrobi

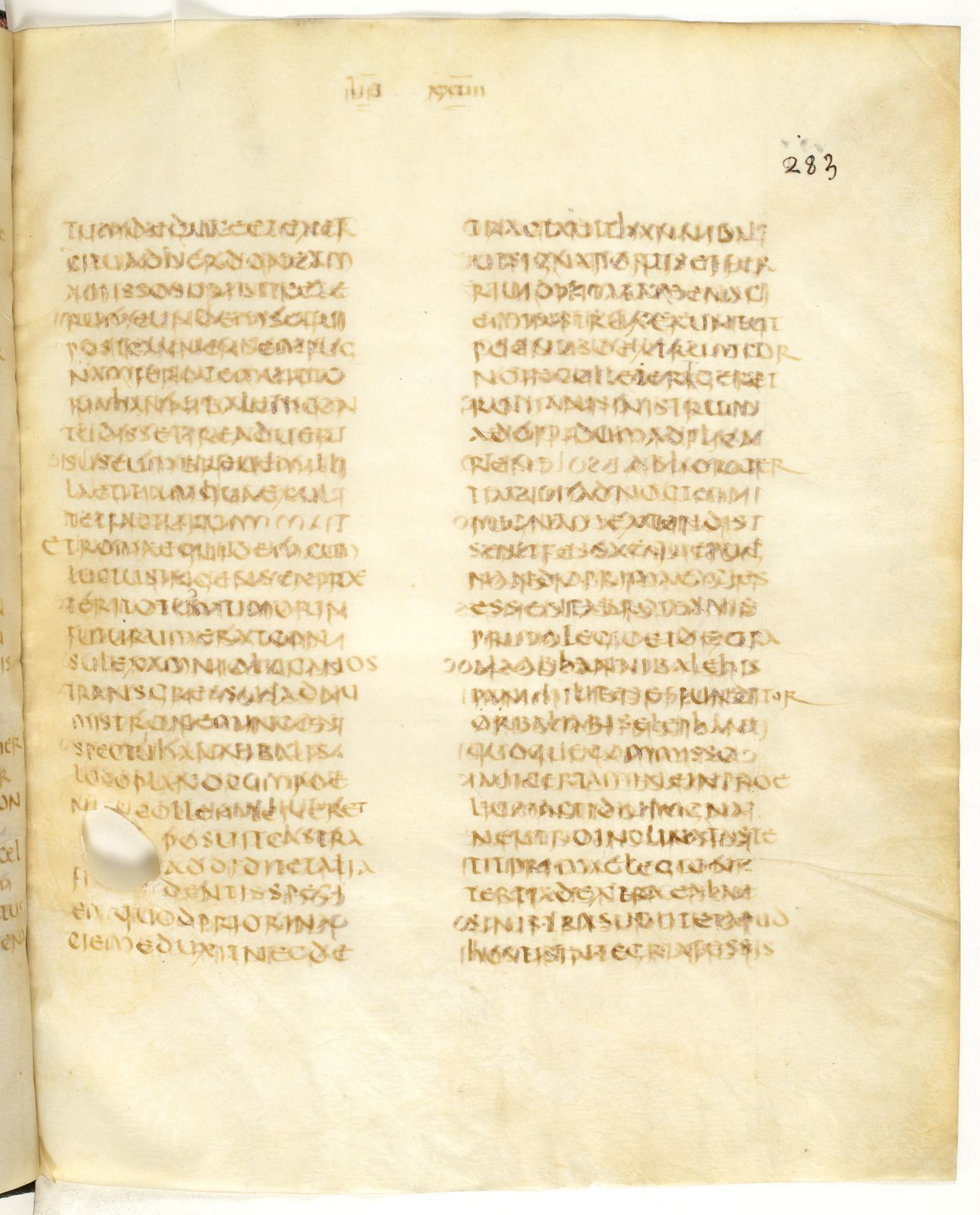
LIBII · ABURBE
CONDITA LIB · XXUI

EXPLIC · INC LIB XXUIII

HIESTATUS RERUM IN
HISPANIA ERAT IN ITALIA
CONSUL MARCELLUS A
LAMA PER PRODITIONE
RECEPTA MARMOREA
SEIN ELES DES AMNITI
BUS UICE PRAD RIAM
LIA MILITUM IBI HANN
BALIS QUAE PRAESIDI
CAUSA RELICTAE RANI
OPPRESSA PRAEDAE
ALIQUANTUM EIUS PU
MILITI CONCESSA RI
TEI QUOQUE DUCENTA
QUADRAGINTA MILIA
MODIUM ET CENTUM
DECEM MILIA HORDEI
INUENTA CETERUM NE
QUAQUAM INDETAN
TUM GAUDIUM FUIT
QUANTA CLADES INTRA
PAUCOS DIES EXCEPTA
EST HAUD PROCUL HER
DONEA URBE
CASTRA IBI CEN FULUIUS
PROCOS HABEBAT SPE

recipiendae hereditatis
ne quae postea nunc
semel ademptae Romae
nisi defecerant nec lo
co suis suo postea
nec praesidiis firma
tane legentium in
sitam ingenio ducis
augebat spes eaque od
labare eis aduersus
poenum fidem sense
rant postquam saltu
piam amissa excessisse
iis locis in bruttios
hannibalem audiu
este omnia ab her
done aperoccultos
nuntios delata han
nibali simul curam
sociae reipublicae ne
bis eis pem fecerein
eam hostem adgre
diendi exercitui expe
ditionem aut famam pro
pe praesentis periculi
nisi tiberius sempronius

donec in contionem
eiusdem tribunus
hostibus edicere iussit
instructa acies sit pa
ratique omnes ad
consilium eius rei
imparem compositae me
dullis confixit quin
talis dei sinistram
alacriter tum nam
iniecerunt ceteri
hannibalis signo equi
tibus dato ut eum pe
dester eius occupas
sent praesentiae ma
ne oculos animus
quae circumiecti pars
castra hostium pars
ergo oppidani ut
inuaderent ipsein
fulgentissimi indu
nominis quia consul
unum praetorem
biennio ante inis de
duce et loci sine re
panes similem euen

milem militesdeexer
citumurbanŏ ſxrnumẽ
rusromanorumẽ
eodemin rxesidiũ
cumfrumentoomis
515 ſi annxestasinexercitu
eprocorinthoramq̃ue
consularium ſp
batiemissedlitte
rxemarcellinecan
tiserẽ assequesti
cumabsedaban
nibalecuicedenti
certamenqueabe
untcarnuisipsein
stxreicuramininecc
rantinexuncos· m
tummaximeresa
centemabelloauo
carentiaquinannum
cos·deessentoppti
mumuisumesiquã
quamexitaliam
esseluxleriumpoti
uisconsulemexsici
liareuocarixdeum

limorxeuisisemxtus
abumaximoprurbisa
missaxtecumlitterisx
consulisnt·marcelli
inexitisnoiscerẽtio
quxecausapnoẽibus
eumpotiusquamcol
lectamreuocandiex
prouinciaxesseneop
retemporeegatainbi
regesyphacemromã
uenerunteqxeq;pro
spexaproelixexcu
exrithagidensigni
fecissetmemoratis
tesregemnecinbu
ejoremultipopulor
quamcarthaginiens
sinecamicitiamq;
romamnoesse
firmabantlor·16
misisseeumanibe
catoshispaniamxd
cn·etp·cornebalbas
imperatoresrom
nosnuncabiscuel

OMNES INURBES INAGROS
VOS REDUCTOS A RARE
DESERTAM RECOLLIGER
RAMANDEM FRUGE FE
RAM IPSIS CULTORIBUS
POPULO QUE R. PACEAC
BELLO FIDISSIMAMAN
NONAE SUBSIDIUM EX
IMMUTINGENTIS QUO
RUM AUXILIORUM MERI
TA ERGA PRAESENTIAE SE
NATUM INTRODUCTIS
HONORE BONIS OMNIBUS
AD EXSOLUENDAM FI
DEM EX CONSULE HABI
TI MUTUI NES ETIAM CI
VIS R. PACTUS ROGATIO
NE EX BITRPL EX AUCTO
RITATE PATRUM AD PLE
BEM LATA DUM
HAEC ROMAE GERUNTUR
MYTILENIS QUINQUA
GINTA NAVIB. CUM EX
TELUCE MADAFRICAM
ACCESSISSET INPROXI

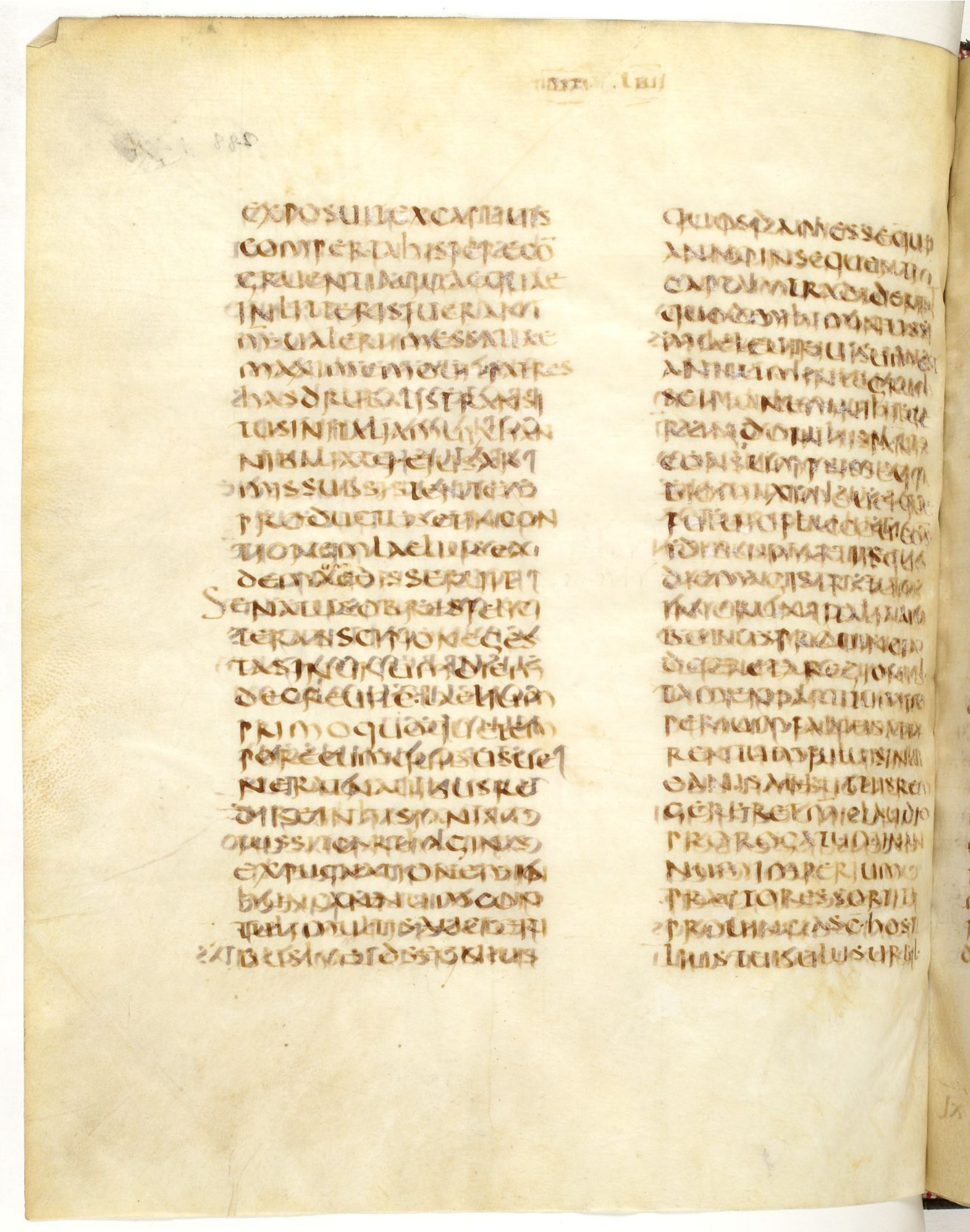
SO INAGRUM UTICEN
SEMESCENSIONE EM
FECIT CUM QUE AETATE DE
POPULATIUM ULTISMOR
TALIBUS CUM ALIA OM
NIS TENERIS PRAEDA
CAPTIS AD NAVES REDIT
ET AD SECTIAM PRAEMI
SIT ERTIO DECUMO DIE
QUAM PROFECTUS IN
DELYBAEUM REVEC
TUS EX CAPTIVIS QUAES
TIONE HABITA HAEC
COMPERTA CONSULIB.
LAELIO OMNIA ORDI
NE PERSCRIPTA UT SE
RETQUO INSTANTE FRE
QUENTIA SESSE QUINQUE
MILIA NUMIDARUM
CUM MASSINISSAGA
LAE FILIO ACERRIMO
HOSTE NEC SYRTHAGINE
ESSE ET ALIOS PERITA
AFRICAM MILITES MER
CEDE DEDUCI QUI NIHI
PANIAM AD HAS DRUB

LEMTRAICERENTURIAT
ISQUAMMAXIMOEXER
CITUPRIMOQUOQUE
TEMPOREINITIAMIAM
TRANSCRESSUSIUNGE
RELSEHANNIBALHINEO
POSITAMVICTORIAM
CREDERECARTHAGINI
ENSESCLASSEMPRAE
TEREXINGENTEMAPPA
RARIADSICILIAMREFE
TENDAMEAMQUESE
CREDEREBREVITRAIEC
TURAM HAECRECITA
TAACONSULEMXMOLIE
RESENTIUMUTINON
EXPECTANDACOMITIA
CONSULISCENSERENT
SEDDICTATOREMCOMI
TIORUMHABENDORU
CAUSADICIEXEMPLO
INPROVINCIAMREDE
UNDUM ILLADIS
CEPTATIONEBACQUO
CONSULIINSIDIXSEM.

VALERIAMESSELXXX
QUINTUMELASSIPRAE
ESSETDICTATOREMDIC
TURUMESSEAIEBAT
PATRESEXTRAROMA
NUMAGERETUMQUAU
TEMINITIAINTERMIS
RINEGABANTDICTATO
REMDICIPOSSE
M·LUCRETIUSTRPLAUM
DECEARECONSULERET
ITADEEREMISSENATUS
UICOS·PRIUSQUAMAB
URBEDISCEDERETPOM
PILIUMROGARETQUEM
DICTATOREMDICIPLACE
RETEUMQUEQUENAM
POPULUSIUSSISSETDI
CERETDICTATOREMSI
COS·NOLUISSETPRIO
PILIUMROGARETSINO
IISQUIDEMUELLETTUM
TRIBUNIADPLEBEMFE
RENTCUMCOS·SEPA
PILIUMROGATURUM

eli[us] xed[ilis] hi[us] p[ro]p[ter]
maximas curiones
quem ne[que] rum locum
sacerdotes eo tempore
sufficere ceperunt
hic annus habuit
ueteres plurimum
eli[us] hic ludos magnos
maximos fecit
crassus hic ludos
consulibus q[ui] fuerat
ante fuerat quam cen
sor esset ludos
diuina lex quo ad
censuram fecisset
hic censor nec que
senatum legerit
neque equo quem
habuerit
mos erat dictatorem
quibus in de ei[us] ei
us censura ex bo
cum aedilis cu
rulis esset ludos et p.
hic nos uarios ludos
primus dedit

instituerunt aedi
les plebei q. catius et
l. porcius licinus ex
multa ei data arcen
sicas xeneas dicete
fuisse aedes ludos
proxumo huius
copiam magnificam
parauisse
ex hoc anno huius die
quarto et tricensi
mo quam maxime
profectis erat pro
maximis quae cum
adgnine captiuo
sus urbem magnum
concursum hom
num fecit
postero die in sena
tum introductus
captam carthaginem
caput hispaniae uno
die receptas quem
quod urbes quae de
fecissent in dux q.
in societatem ad scitas

uetur Iussphilosperet
Nam cum Gallia modo
Quintus Crispinus
expulsa Gaurunci
legiss Romania exer
citos prouincias
diuisi fuluio duxele
giones quas insicilia
ualerius xcum rus ha
bere iq· fabio quibus
in etruria exp pur
nius exercitus ut in
etruriam succede
rete expurnius ibi
praeesset prouinci
ae exercitumque
Quintus fuluius habu
isset quintus ob ti
nere hostilius ab
exactorio propre pro
uinciam exercitum
que quem tum amarim
ni eratacepere tum
maxre cello quibus eos
rem gesserx legiones
decretae mu xlerio

Cum Licinio is quos
que erant pro rogati
in sicilia inter
tum omnes isexer
citus dxtus cum eis
supplere ex militib·
qui ex legionibus sen
tulus superessent
Iussi consulesinsicilia
miserint additaque
ea subsidia annedi
sesmilia banique
exactoris sen fului
exercitu obsimilis
iram fugae missi eo
absentium erant iq·
Aurunculeio exdo
inis ardinia legiones
quibus is· manlius
uolsoeam prouinc
ampotiti nuerat is et
tacet sulpicius eadem
legione eadem q·
classem ex acedonum
optinere iussus pro

IX

ROCATUM IN ANNUM
IMPERIUM XXX QUIN
QUEREMES EX SICILIA
TARENTUM AD Q. FABIUM
COS. MITTITUS SAECELE
RA CLASSE PRAEDATUM
IN AFRICAM ALITIPSUM
MULIERUM MESSALA
MISERE SEU L. CINCIUM
SEU M. VALERIUM MESS
SALAM NEC DE HISPANIA
QUICQUAM MUTATUM
NISI QUOD NONINAN
NUIS SEPTIONIS ILLANO
QUE SED DONEC REGIO
CAE ABSENTIA FORENT
PRO CATUM IMPERI
UM OBTINERE PROVINCIAS
QUE EXERCITUM QUE
IN EUM LOCUM PARTI
TA IMPERIA INTERMIS
SORUM RERUM CURAS
CUM CONSULIBUS MAXI
MI CURIONIS CUM IN
LOCUM M. XEMILIUS
CERDO SUFFECTUS

VELUT EXCITA VERUNT
CERTAMEN PATRICIIS
NEGANTIBUS CVM MAG
LIS ATTILIUS QUINTUS EX
PLEBE PETEBAT HABEN
DAM RATIONEM ESSE
QUIA NEMO ANTE EUM
NISI EX PATRIBUS IDSI
CERDONIUM HABUIS
SET TRIBUNIS
PELLATIS AD SENATUM
RELECERUNT SENATUS
POPULI POTESTATEM
FECIT IAPRIMUS EX
PLEBE CREATUS MAX
MUS CURIO C. MAMI
LIUS ATELLUS ET FLAVI
DIALEM INUTUM AUCU
RAR COEGIT P. LICINIUS
PONTIF EX MAXIMUS
C. VALERIUM FLACCUM
DECEMVIRUM SACRIS
FACIUNDIS CREATUS
IN LOCUM Q. MUCII SCE
VOLAE DEMORTUI C.
LAETORIUS CAUSAM

INAUGURA RECOXERI
FLAMINIS LIBENS FUE
RI CUIS SEMINEX NOVA
LAMAN BONA MUER
USSE TO BADULESCEN
TIAM NEC LEGENTEM
LUXURIOSAMQUE E-
FLACCUS FLAMEN CAP
PIUS AP· CLAUDIO PON
TIFICEMAXIMO ERAT·
FLACCO FLAMINICA MA
NO COGNATIS QUE ALIIS
OBEADEM CULPAM NE
SUS IS UTANIMUM
EJUS CURAS ACRORUM
ET CAERIMONIARUM
CEPIT TAREPENTE EX
UI ANTIQUAS MORES
UINE MO TOI MULIEN
TUI EH ABERE TURPI
ORNEC PROBATUR
PRIMORIBUS PATRUM
SUIS PARTER ALIENIS
QUE ESSE HUIUS FA
MAE CONSENSUELA
TUS AD IUSTAM FIDUCI

AM SUI SED NOVITEK HIS
SAM PER NOUE REGIS NUMI
NIS OBIND IGNIUM
FLAMINUM PRIORUM
REPENTINUM SENEX
TUMULTUM PORRECTUM
GRESSUM EUM CURU
AM CUM· L· LICINIUS
PRAETOR IN DE EDUNE
SET TER PL· APPELLAUIT
FLAMEN UETUSTUM
IUS SACERDOTII REPE
TEBAT DIUDICATUM IDCU
TOG PRAETEXTAE ISET
LACURULIET FLAMINIO
ESSE PRAETOR NON EXO
LETI SUETUS IAM EAN
NALIUM EXEMPLIS SIA
RETUSSE DECENTIS·
SIMECUIUSQ· CONSU
ETUDINIS USUSUAL E
BAT NEC PATRUM NEC
AUORUM MEMORIA
DIALEM QUEMQUAM·
IDIUS UIUR PASSETURI
BUNI REMINERTIS

decimum annum di
lectibus stipendis ex
hausto esse quo an
nis fere cladem ac
nam quæ regalios in
acie cecidi alios mor
bo absumi magis pe
ri resi bicuiem qui ab
romano miles lec
tus si quam qui ab
ipso capitis qui p
ea bhostegratis re
mitti in patriam ab
ram ex is ex ipsa
iam in exilium ue
rius quam in militi
am abiegari
Octauum iam ibian
nium senescere
cannensem militi
tem mortiferum
ante quam italiam os
tis excederi qui pri
nunctum maxime
florensuiribus
excedat si uelueres

militesnon recenti
in patriam nouo legan
tur bretinem in em
superfuturum tan
quod propediem res
ipsa necatura si pri
usquam adeum mu
solitudinem atq; ces
tatem perueniant
negandum presse
si consentientis in
hoc socios uideant
romani profecti de
pace cum carthagi
niensibus iungen
dacogitaturos ali
ternum quam uno
hannibale sine bel
lo italiam fore hac
audain concilijs
xxxium colonia
rum erant exiis duo
decim cum omnium
legationes roma
essent negauerun
cos esse unde mil

les pecuniam q. da
rent exequerentur
ne per tesuirum ab
bacarsecolicos ues
sacere iseiacentes
nam nisi interamna
nouare consules
ictum absterre
re eos aiam de tes
bili consilio uellent
castigando inue
pando quer plus qua
lenitate agendo pro
fectu ros ratileos
ausos esse consu
libus dicere eraeban
quod consules in
senatu pronun
are
mum
inducere non pos
sent non enim de
trectatione meam
numerum militu
ae sedaperiam de
fectionem affe es

se redire nimiq
protere non licuis
et iam quaxim ter
ram locuum mag is
quam alis tandu
ne per scum sui com
sulere nadmone
ren. non cam nos
nequiquarent inos
esse eos sed rom
nos in deo bundos
in de colonias aigi
in aerum bellocab
iurbis ducendo
causam is os queri
beri parentibus
beren leallos rom
nis debere sullam
et assiaegio baban
uerua patribaes et
consulerentur
dominec ronam
quidem quastem
reagi sentes
prodendi imperio
manu radendi han

AEDIS FORTIS FORTUNAE
DECAPITE SIC NUMQUOD
IN CORONA ERAT IN MA
NUM SPONTE SUA PRO
LAPSUM EI PRI VERNIS A
TIS CONSTABAT BONUM
LOCUTUM VOLTURIUM
QUE FREQUENTI FORO
IN IA BERNA MDCIO
LASSE EIS IN UESSAENA
TUM AMBIGUO INTER
MARE MAC FEMINAM
SEXUIN FANTEM QUOS
ANDROGYNOS UOLU
CUS UTPLERAQUE FACI
LIORE ADDUPLICANDA
UERBA GRAECO SER
MONE APPELLATE LAC
TE PLUUISSE ET CUM ELE
PHANTI CAPITE PUERU
NATUM EX PRODIGIA
HOSTIIS MAIORIBUS
PROPURATAE ET SUPPLI
CATIO CREATO OMNIA
PULUINARIA OBSECR
TIO IN UNUM DIEM

INDICTAE IDECRETUM
UTE HOSTILIUS PRAE
TOR LUDOS APOLLINIS I
CUIUS ANNI SUO FACTI
QUE ERANT UOUERE ET
FACERE ET QUE PER EOS
DIES ET CENSORIBUS
CREANDIS QUE FUERUNT
US COS COMITIA HABU
IT CREATI CENSORES
AMBO QUI NONDUM
COS FUERANT IM COR
NELIUS CETHEGUS P
SEMPRONIUS TUDITA
NUS IN CENSORES SUE
AGRUM CAMPANUM
FLUENDUM LOCARENT
EX AUCTORITATE PATRU
LATUM IN PLEBEM EST
PLEBES QUE SCIUIT
SENATUS LECTIONEM CO
TENTIO INTERCESSO
RES DE PRINCIPE LEGEN
DO TENUIT SEMPRONI
LECTIO ERAT CETERUM
CORNELIUM OREM

traditum patribus esse
quendum ac debatur
primus censor exiis
qui uiuerent fuisset
eum principem legere
rentem manlius
torquatus erat sem
pronius cui de sorte
legendi dedissent
et rursus liberum eos
de eo dedisse fateri
ius liberum eos de
dedisse fateri ius libe
rum eos dem de dis
sedeo sed suom tribu
uectiurum factum
que quae fabii omnia
mmq quem tum prin
cipem romana ciui
tas esse uel hannibal
le iudicem uisus es
set cum diceret
tatum uerbis esset
concedentis consule
ctus ac sem pro
nio princeps in sena

tuq fabius maximus
cos inde alius lectus
senatus octo prae
ritis inter quos
caecilius metellus
erat infamis auctor
deserendae italiae
posicannensem
Nequestribusquoq
notis eadem seruata
causas sederant per
pauci quos ex infamia
attingere tristis om
nibus eadem uitia erant
adempti equi quorum
nensium legionum
equites in sicilia erant
addiderunt ac ceteri
tamen tam tempus ne
praeteritas stipendia
praecederent his quae
equo publico emeru
erant sed de nascen
di ac equis priuatis fa
cerent magnum
praeterea numerum

eorum conquisitae
runt quae quidmere
rides fuerant quae exitis
quit rinensis oeuus bel
li septem decim an
nos natu fuerant tunc
quae militari erant
omnis aeraria os fece
runt locauerunt tun
de reficiendas quae ecli
calorum incendio
consumptae erant se
tem tabernas macel
lum aureum regiam
Transactis omnibus
quae Romae agenda
erant consules ad
bellum profecturi
orationibus praetorius
sus capuam posi pau
cos dies consecutus
fabius quae conlega
coram monestatus
et per litteras maxime cel
lum ut quae macerri
mo bello detinere

hannibalem bum
ipse tarentum os fus
narete ac uirbe eadem
ta hostili mundique
pulso neuiri consis
tere nec quid fidem
respicere habenti
ne remorandique
de causa minus ha
fore regium eam
nuntium mittit ad
praefectum praesi
dii quod ad blaesum
cos aduersus brut
tios bi locorum erat
octo milia hominum
pars maxima bace
thy ranas secuta
dictum est exsci
traductas ad mou
rehominum ad se
torum addit
erant bruttiorum
indi demper fugae
et audaciae et ali
dio omnia necessaria

cellus castra inde pro
tenie pugnando
undique munito
res operibus præ
bella signa conseri
ta pugnatumque
tolis copiis et cum
quæ pro castris copias cum
iam noxi instare
mariæ quo disces
sum est castra ex
quod distantia spatio
raptim manentem noctem
permunitæ
postero die luce pri
ma marcellus in
ciem copias duxit
nec hannibal detrac
tauit certamen nul
lis verbis adhorta
tus militem ut me
rest[illegible] in ean
narum quæ conten
derent ferociam
hostis surgere exique
insta[illegible] eum non

castra ponere pro
respirare quicquam
spicere cotidie simul
orientem solem et
romanam acie
campis uidendam
esse sub oculis
hauit ingruentis
bello quietis den
de tranquillis qui
eum bellaturum
his in ritu ad portam
onibus simulque
tedio feroniæ hos
tium cotidie instan
tium lacessientium
quæ acriter pro uallum
in eum pugnatum
amplius duabus ho
ris est cedere inde
ab romanis dextra
alæ extraordina
ri coepere quo dubi
marcellus uidit duo
decimam legio
nem in primam aciem

NEC ITER FACERE NEC CAS
TRA PONERE PASSUS ESSUS
OMNIA QUIBUS QUO
RUM POTEST CUIUSET
IPSIUS PUDERE ACPAENI
TEREUDOS OPORTUIT REFE
RAM NEMPE EXERCITUS DIX
NI BUS HESTERNO DIE
DI REMISISTIS PUGNAM
QUID HAEC NOX QUID
HI DIES ANTULISTIS
ISCOPIAE INMINUTAE
SUNT AN ILLO BUM MALE
TAE NONE QUIDEM MY
HI EUM EXER CITUM DO
QUI QUID EO RUM QUOD
ROMANIS MILITIBUS,
CORPORA IAM UMXIQ·
ARMA SUI EADEM MA
NUS EOS DUM ANNOS
HABUISSE ITIS TERGA VES
TRA UNDISSE HOSTIS SIC
NA LICUIT MIXTI PULO
AUT COHORTIBUS TUIS
SET ADHUC CAESIS LE
GIONIBUS ROMANIS

GLORIABITUR
CIOSILLI HODIE NODIE
PRIMUM FUGA HIENO
CIUS DEDISTIS DECUS
CLAMOR IN DEORUS
UTI VENIAM EIUS DIEI
DARE UBI UELLET DE
INDE EXTERRITUR
MILITUM SUORUM
ANIMOS EQUOREX
PERIARIN QUIT MILITES
CIUIOS ERAS TI NODIE
IN AGIE MEDICAMUI
UICTORES POTIUS QUAM
UICTI VENIAM MORTE
TRE IIS QUAM PE IIUS
COHORTIBUS QUESIS
NAM ISERUNT HOS
DEUM DARIUS SICCEN
TURIONES Q· MANI
PULORUM QUORUM
SIGNA AMISSA FUERAN
DESTRICTIS GLADIIS DIS
CINCTOS DESILIUIUS
SINUS ET UESTE
RODI OMNES EQUITES

pedites sarmatiades
sentedixitiiiacontio
dimissafaciendum
iureacmeritosese
increpitosnequesillo
dieuirumquemque
inacieromanxfuisse
praeterunumducē
cuiautemortesatis
faciendumauitxē
q̄recialuictoriaxesset
Postero die ornatixp
matiquexdictum
xderantimperato
resconlaudatpro
nuntiatq̄·aquibus
ortixpridiefugaesset
cohortesquaeq̄·sic
naamissisentsein
primaacieminduc
turumedicereiam
sesedomnibusfuc
nandumacuincen
dumesseetwonten
dumsinguliisuni
uersisquenespres

hesternaefugaeq̄ī
hodiernaeuictoria
famaromanaperue
niat indecibo
corporafirmarefus
siquilongiorpugna
essetuiribussuffi
cerentubiomnia
dictaquaesuntquib
exultarenturanimi
militumminacieprro
cedumtquoddubiohan
nibalinuntiatum
estcumeonimirum
inquithosteresset
quinecbonamnec
malamferreporta
nampossitsecurior
ferocinerinstato
tūsestinsecurar
cumuictoribuscer
tamen
Signaindecanere
iussitcopiaseduct
pugnatumutrim
quealiquantoqu

xli

PRIDIE ACRIUS EST POE
NIS AD OPTINENDUM
HESTERNUM DECUS AD
NITENTIBUS ROMANIS
ADDEMENDAM IGNO
MINIAM SINISTRA ALA
AB ROMANIS ET COHOR
TES QUAE AMISERANT
SIGNA IN PRIMA ACIE
PUGNABANT ET LEGIO
UICENSIMA AB DEX
TRO CORNU INSTRUC
TA. L. CORNELIUS LEN
TULUS ET C. CLAUDIUS
NERO LEGATI CORNIB.
PRAEERANT IMARCEL
LUS MEDIAM ACIEM
HORTATO RESTI SQUE
PRAESENS FIRMABAT
AB HANNIBALE HISPANI
PRIMA MOPTINEBANT
FRONTEM ET DROBO
RIS INOMNI EXERCI
TU ERAT CUM ANCEPS
DIU PUGNA ESSET HAN
NIBAL ELEPHANTOS IN

PRIMA MACIEM INDU
CI IUSSIT SIQUE MINICE
REE ARES TUMULUM
AC PAUOREM POSSET
ET PRIMO TURBARUNT
SIGNA ORDINES QUE ET
PARTIM OCCULCATI SET
PARTIM DISPUTATI SER
RO REQUI CIRCAERANT
NUDA UERANT UNA PAR
TE ACIEM LATIUS QUE
FUGA MANASSET PNIC
DECIMIUS FLAUUS TR.
MIL. SIGNO ARREPTO
PRIMI HASTATUM ANI
PULUM EIUS SIGNI SE
QUI SE IUSSISSET DUXIT
UBI MAXIME TUMUL
TUM CONCLOBATA EBE
LUAE FACIEBANT PILA
QUE IN EAS CONICIEBANTUR
SIT HAESERE OMNIA TE
LA HAUD DIFFICILE EX
PROPINQUO INTANTA
CORPORA CUI ET TUM
CONFERTA TURBA SED

uinonomnesuulnẽ
ratisunitaqueo
rumtergisinfixaste
terepitautestçenus
anceps infugamuer
steiamintegros
xuertereturnamnõ
unusmanipulussed
prosequisquemiles
quimodoxdsequiac
mẽfugientiumele
phantorumpoterat
pitaconiceereeoma
cisruereinsuosbe
luxeruntoquema
iorem strageme de
requiẽinterhos
tisedi derantquanto
acrius pauorconsier
matamagistquamin
sidentissimagistrum
periorecitarinter
turbatamtranseur
subeiurumacrem
signainferuntro
manipediteselaud

maxnocertamine
dissupatasibipedan
tisqueuertuntium
infugientesequita
tumimmittitmareci
lusnecantefinispa
rsequendiestfactus
quaminoxstrapauẽ
tesconpulsisuntna
superaliaquexeter
roremtremoritio
nemquofacerent
elephantiquedior
inipsaportacorrue
ratcoactiqueerant
militesperfossam
uallumqueruere
incastrabimaxima
hostiumexedesfac
tacaesaadoctomil
lixhominumquinq.
elephantinecroma
nisincruentauicto
riafuitmilleferme
etseptingentisdeo
abuslegionibuset

300/37

CIORUMSUPRADCCC·
OCCISIUGULNERATIPER
MULTICENTUMSOCIO
RUMQUE
HANNIBALNOCTEPRO
XIMACASTRAMOVIT
CUPIENTEMINSEQUI
MARCELLUMPROHI
BUITMULTITUDOSUA
CIORUMSPECULATORES
QUIPROSEQUERENTUR
XCMENTISSIPOSTE
RIODIEREDIERUNT
BRUTTIOSHANNIBA
LEMPETEBRENSDEMI
SERMEDIEBUISETAD
QUEFUITCUMMCOSUR
PINETUCANIETUOL
CENTISTRADITUSPRAE
SIDIISHANNIBALISQ·
INURBIBUSHABEI
BANTDEDIDERUNTSE
SECLEMENTERQUEA
CONSULECUMVERBO
RUMTANTUMCASTIP
GATIONEOBERRORE

PRAETERITUDPRAECEP
TISETBRUTTISSIMUS
RESUENIAETACTAEST
CUMABHISUFUNDSED
PACTUSFRATREMLOD
GENUBILISSIMIGENE
TISEIUSEANDEMQUAE
DATALUCANISERACAN
DICIONEMDEDITUU
NISPETENTESUENIS
SENTQUEFABIUSCOS·
OPPIDUMSALLENTINIS
MANDURIAMUICEPU
IBIADOLESCOHOMINE
CNTIAECETERAEPRAE
DAEALIQUANTUMIN
DETABENTUMPROTEC
TUSINIPSISFAUCIBUS
PORTUSPOSUITOASTRA
MAXIMISQUASSUIUUS
TUTANDISCOMMEATIB·
HABUERATPARTEMDIA
CHINATIONIBUSONU
RATAEPARATUQUOQUE
MOENIUMOPPUGNAN
DORUMPRAEMIATOR

mentis et saxis omni
quem missilium telo
rum genere insti
onerarias solumque
rem ipsas gerentu
alii machinas scalasq;
ad muros ferrent
alii procul ex nauib.
uulnerarent omni
um propugnatores
has naues abactas
mari urbem adgre
derentur instruc
tae paratae que sint
et eorum liberum ma
res ciuis se unum ex eum
philippus oppugna
re ueto los parare
cor curam iram ma
sx inbrutiis in
terimeationes op
pugnatores subad
uentu hannibalis
neopprimerentur
intumultum ma pxe
sentium pellatur
cepere
sere fabium tarent
tum obsidentem le
uedietq; andrem ingen
tempo tunda mad
luuitp praesidium bru
norum dxtum ab
hannibale tarentin
habebant eius prae
sidii praefectus de
perierat amorem
lierculi et cuius fra
terin exercitu fabii
cos erat is certior
litteris sororis fac
tus de noua consti
etudine xduexit elo
cupletis ad que in
terpopularis tum ho
norati spem nactus
persorore nequo
libet impellia man
tem posse quid sper
re ita de consule de
tulit
quae cum haud uana
cogitationis esse

PROTERFUGA IUSSUS TA
RENTUM TRANSIRE AC
PERSORORE M BRACTEC
TO CONCILIATUS PRIMO
OCCULTAE TEMPTANDO
ANIMUM DEINSIDIIS
EXPLORATA FIDELITATE
BLANDITIIS MULIEBRI
BUS PERPULIT EUM AD
PRODITIONEM DOMINI TO
DIE LOCO CUI PRAEPO
SITUS ERAT
UBI ERATIO AGENDAE
REI ET TEMPUS CONVE
NIT MILES NOCTE PERIN
EIUS ALLATIONUM
CLAM EX URBE EMISSUS
EA QUAE ACTAE RANT
QUAE QUE UTILIA EREN
TUR CONVENERAT AD
CONSULERE FERI FABI
USUI GILIA PRIMA DATO
SIGNO IIS QUI IN ARCE
ERANT QUIQUE CUSTO
DIA PORTUS HABEBAN
IPSE CIRCUMITO PORTU

ABRE CIONE URBIS IN
ORIENTE MUERS NOC
CULTUS CONSEDIT
CANERE INDE TUBAE SI
MULABE ARCES IMULA
BORTUE TABNAUIBUS
QUAE ABAPERTO MARE
ADPULSAE RANTE LX
MORE UNDIQUE CUM
INCENTIUM ULTUUN
DE MINIMUM PERICULI
ERAT DE INDUSTRIA OR
TUS CONSULI INTERIM
SILENTIO CONTINEBAT
SUOS IGIUR DEMOCRA
TES QUI PRAEFECTUS CLAS
SIS FUERAT FORTE ILLO LO
CO PRAEPOSITUS POST
QUAM QUIETA OMNIA
CIRCA SEUIDI ALIAS
PARTIS EO TUMULTU PER
SONARE UTI CAPTAE URI
BIS INTERDUM EXCITA
RE TURRIM ORUERI
TUS NE INTERCLUSA
TIONEM SUAM CONSUL

aliquam qui impaceret
ac signa inferret ac
sidium ad arcem mun
de maxime terribilis
accedebat sonus tra
ductilabilis cum vet
extemporis spatio et
ex silentio ipso quod
ubi pauloante strepe
bant exercitantes sud
antes que ex armis
in dem illa acce debat
vox deducta sursum
dissensis set ferus ca
las ad exmparte mmu
ri qua bruttiorum
cohortem praesidiem
agitare proditionis
conclamatornunti
ue rat ubei
exercitum exp tus est
muris adiuuantib
recipientibus que
bruttii set transcen
sum in urbe est inde
expugnatum ac refrac

taporti multi requen
tia ne signa in
ferrentur tum ebr
more subacta sub dr
tum fer me lucis nul
lo obuio armato ir
forum pervenerunt
omnis que in diue
quinda rem porum
que pueri ab antiis
conuerterunt pro
luminaudi tori
maiore impetu qua
perseuerantia com
missum est non ni
mo non armis non
arte belli non uico
rexercitibus corpo
ris parium animo
rentinus eratio ir
pilis tantum conic
tis prius pene quam
conserere ntur
ter cadederunt di
lapsique per noctu
bi sine ira insua

INTERROGATISSCRIBAE
QUID FIERI SIGNI SUCL
LETI INGENTIS MAGNI
TUDINIS DISCUNIS UO
QUISQ HABITUM INDO
MUM FUGNANTIBUS
FORMAM DEOS RATOS
TARENTINIS RELINQUI
TUSSIT MURUS QUI INDE
URBEM ARCEDIRI
NEBATO RUTUS ESTAC
DISJECTUS DUM HAEC
AGUNTUR HANNIBALIS
QUI CAULONIAM OBSI
DEBANTI INSEDITIONE
ACCEPTIS AUDITA OPPUG
NATIONE TARENTI DI
ES NOCTES QUE CURSI
AGMINE FACIO CUM
FESTINANS ADOPTEM
FERENDAM CAPTAM
URBEM AUDISSET ET
ROMANI SUUM HANNI
BALEM INQUIT HABENT
EADEM QUONDAM ERA
MUS ARTE TARENTUM

ADMISIMUS NE TAMEN
FUGIENTIS MODO CON
TERRITUS CAC MENUIDE
TURQUIDE CONSTITUE
RAT LOCO QUINQUE MIL
LIA FERE A BURBENTO
SUM CASTRA IBI FALSOS
MORATUS DIES MEN
TONTUM ESSET RECE
PIT UNDE DUO TRIVEN
TONTINOS CUM LITE
RIS PRINCIPUM EIUS
CIVITATIS AD FABIUM
TARENTUM MMMMMDCCCLII
DE MAB EOS ACCEPTA
ROS INTUMIDUS PRI
ORA FORES IAM ET PO
TUM IIS CUM PRAESI
DIO PUNICO PRODIDIS
SENTI FABIUS UERAC
AD TERRENTES SERA
TUS DIEM QUA CCES
SURUS ESSET MEL PO
TUM CONSTITUIT LITE
RAS QUE AD PRINCIPES
DEDIT QUAE AD HANN

ualem de ea re esuit
ne nimue rolae uis suc
cessu fraudis sine fa
bius quidem dolo in
uictus fuisset haud
procul ueta ponto in
sidias ponit fabio ali
mentis rius quam
egrede retur abia
re nio alie ssem el
quet erum non ad
diserint hostis quo
quae cae sx consulen
ideos arus ex cauе
dum fraude hostili
et abinsidiis prxedi
xit metaponti ni post
quam ad consilium tu
non uenerit diem
remissui cunctan
tem hortxrentur
acrepente con prae
hensi me lugra uio
ris quaestionis de
tegunt insidias
aestatis eius principio

qua haec agebantur
p. scipio in hispania
quum hiemem in tota mu
reconciliandis bar
rorum animis partim
donis partis remissio
ne obsidum captiuo
rum quae absumsis
edesco adeum clarus
inter duces hispanos
ueniterant coniun
liberia ejus dnidro
manos sed praeterea
causam etiam uelut
fortuita inclinatio
animorum quae his
paniam omnem uer
terxia adromanum im
nic imperio
traxit eum ex dei cali
sa indibili in mandonio
que fuit haud dubias
omnis hispaniae prin
cipibus cum omni po
pulari um manu relic
to has drubale sece

304 161

populi finis transiu
ret prosequentibus
excipientibusque
socii sine debilis pro
uti roque loquentes
haud quaquam bar
baris stolidei noxii
teue sed potius cum
uere cundiae crau
tate proprioque et
exclusa transitio
nem utilitatis
quam gloriantes ex
uelut primo occa
sione emptam sci
ree nimis et transfu
ga enomen execra
bile ueteribus so
cii nouis suspectu
esse neque eum si
reprehendere no
men hominum si
tam anceps odium
causa non nomen
faciat meritaque inde
suia inducesarthe

ginienses sed ipsum at
mora uia ex rotundo
contra eorum super
bia quae et domini
generis sine ulla bi stat
que populari sidaque
corpus duntaxat
uma adi tempus sed
eos fuisse animum
iam fridem bi esse
ubi usacta sacrede
rent coli adeos quo
que conficere is
plices quine queant
homi num uim ixq·
iniuria spatis eidsci
pione mora reuitra
sitios i bi nec fraudi
apud eum nec hono
ri si qualis ex hac die
experiundo co gno
ri perinde operae
eorum praetium
facere et ita prosus
respondet facturum
romanus nec pro

transfugis habituru
qui non duxerint
hoc fere tempe tam
ubi nec diu niquic
quam nec humani
sanctum esset pro
deuota deinde incon
spectum iscongues
liberique ea cru
entibus gaudio
reddunturaq; eo
die in hospitium ab
duci posterodie
foedere accepta fides
dimissique ad copias
adducendas is dem
deinde castris tene
bant donec ducibus
is ad hostem perue
tum est proximus
carthaginiensium
exercitus has dru
bal is prope urbem
baesulam erat pro
castris equitum sta
tiones habebant ex

uel tes antes ic nan
q· elqui primia cmin
erant aduenientis
extinere prius qu
castris locum acce
re nta deo contem
timpetum fece
runtut facile app
rare qui dutriqu
parti animorum es
set incastra
trepida fuga consul
si equites sunt sic
naque romana por
tis propeipsis in lata
atque illo quidem
die in ritatis tanti
ad certamen
animis castra roma
ni posuerunt noc
te has drubalinu
mulum copias rec
pit in plano campoin
summo patenti
fluuius abiercoan
tec reaqueeluti

PATRECEPSORAMEIUS
OMNEMCINGEBAT
SUBERATELTERAIN
TERIORSUMMISSAFAS
TIGIOPLANITIESEAM
QUOQUEALTERAM
CREDOHAUDFACILI
ORINASCENSUMAM
BIBALINHUNCINFE
RIOREMCAMPUM
POSTERODIEHASDRU
BALPOSIQUAMSIAN
TEMPROCASTRISHOS
TIUMACIEMUIDIE
QUITESNUMIDASLE
UIUMQUEARMORUM
BALIARISETAFROSDI
MISI SCIPIO
CIRCUMUECTUSOR
DINESSIGNAQUEOS
TENDEBATHOSTEM
PRAEDAMNATASPE
DIMICANDIAEQUO
CAMPOCAPTANTEM
TUMULOSLOCIFIDU
CIANONUIRTUTISAR
MORUMQUESTAREIN
CONSPECTUSEDATIE
RIORAMONIAHABUIS
SECARTHAGINEMQUE
TRANSCENDISSEIMI
TESROMANUSINECTU
MULOSNECARCEM
NEMARequidemAR
MISOSTITISSEADSU
ISADIFOREALTITUDI
NESQUASCEPISSENT
HOSTESUTPERPRECIPI
TEIPRAERUPTASALIEN
TESFUGERENTEAM
QUOQUESEILLISFUGAM
CLAUSURUMCOHOR
TESQUEDUASALTERAM
TENEREFAUCESUMIS
PERQUAMDEFERRETUR
NISIUBITEALTERAM
UIAMINSIDEREQUAE
ABURBEPERTUMULT
OBLIQUAINAGROSFER
REI IPSEEXPEDI
TOSQUIPRAETESTANS
NESHOSTIUMPERTULE

LAEVA CIRCUMTIBAUL
MAGNO INTRANSUER
SOS HOSTIS INCURRIT
INDE PRIMO TURBATA
ACIES ET DUM ADGIR
CUM SONANT TUBAE MUN
DIQUE CLAMOREM FLEC
TERE CORNICINES OBUER
TERE ORDINES SOLENT
NOCTURNUM ULTUE LAETU
USSUBISSET DUM PEDE
REFERUNT INCERTIER
QUOUIS NE RARENTUR
LATA PRIMA ACIES LO
CUSQUE EXDEUXDEN
DUM ET MEDIIS DOCTUS
ESTQUI PERTAM INIQUO
LOCUM STANTIBUS IN
TENEBRIS ORDINIBUS ELE
PHANTISQ·ANTESIGNA
LOCATIS NUMQUAM
EUASISSENT QUIMABO
NI PARTE EXEDESSIE
RETSCIPIO QUI LAEUO
CORRUIT INDEXTRUM
INCURRERAT MAXI

MEIN STRUDA LATE RAPIOS
TIUM FUGIENTIBUS IECIT AM
NEC FUGA EQUIDEM SPARTE
BATIO DUCES STATIONES
ULTRIMAQUE PRODIANAE
DEXTRA LAEUMQUE IN
SEDE PANTHUS ET POR
TAE OSTIA PRAEUNDEUS
PRINCIPUMQ· FUGACEM
SAERAI ADDITA TRAPHOR
TIONE ELEPHANTHO
RUMQUOS TERRITUS
AEQUE HOSTIS TIMEBAT
CAESA IGITUR ADOCTO
MILIA HOMINUM HAS
DRUBALIS AMANTE QUA
DIMICARE PECUNIA
RAPTAE LEPHANTISQUE
PRAEMISSIS QUAMPLU
RUMOS POTERAT DOCI
FUGA EXCIPIENS PRAE
TERITAQUE FLAMMEN
ADFERENS EUMTEN
DIT SCIPIO CASTRIS HOS
TIUM POTITUS EUM
PRAETER LIBERACAPTA

omnem praedam mi
litibus concessisse
in recensendis capti
uis decem milia pedi
tum duo milia equi
tum inuenit ex hispa
nos sibi ne praeiudicium
nes dominum dimisit
afros uendere reques
to remisit
Circumfusa inde mul
titudo hispanorum
et ante editorum
et pridie captorum
regem eum incenti
consensu appellauit
Tum scipio silentio per
praeconem facto si
bi maximum nomen
imperatoris esse di
xit quo semel ipse sui
appellasset regium
nomen ali bi magnum
romae intolerabile
esse regem animu
in esse sibi inhumi

nis ingenio amplis
mum ducerent tra
ctu studio rentuoc
usurpationem apst
nerent
Censere etiam barba
ri magnitudinem
animi cuius mira cu
lo nominis admir
tales stupe rent de
tam magnifica spe
aspernantis do nam
de regulis principi
busque hispanorum
diuisae ex magnifico
piae captorum quo
rum ccc quos uel
le elegere indi di
lem iussit cum afros
uendere iussuim
peratoris quaesto
puerum adulteum
intereos formain
signi cum audisset
regii generis esse
adscipionem misi

quem cum percuncta
retur scipio quis ei
cuias ei curi dae tatis
in castris fuisset nu
midam esse ait massi
uim popula res uoca
re orbum a patre re
lictum a puto mater
numa uum que lam re
gem numidarum edic
tum cum ad uncu lo
masinissa qui nuper
cum equita tu subsi
dio carthaginiensi
bus uenisset in hispa
nia migrare cessisse pro
hibitum propter aeta
tem a masinissa nu
quam antea proelium
inisse eo die quo puc
natum cum romanis.
esse tin scipio aluin
culo clamarmis equo
q. sumpto in aciem
exisse ibi prolapso
equo effusum in fre

ce pit cap tum a broma
ni sesse scipio cum ad
seruari numidam mus
sisset quae pro tribu
na lia gen da erant
per agit in de cum se
in praetorium rece
pisset uocatum eum
inter roc tu uellead
masinissam reuerti
cum effusis gaudio
lacrimis cupere uero
dicere tum puero
anulum aureum tu
nicamque lato clauo cum
hispanos agulo et alu
reo fibulae que aurum q.
ornatum donatius
sis que prosequi quo
ac uelle te quitibus di
misit debello
inde consilium ha
bitum et alucioribus
quibus dam ut confes
tim hasdrubalem con
sequeretur anceps

ID RATUS NEMAGO VIC
HASDRUBALEM EO IN
GERENTEM OPIAS PRAESI
DIO TANTUM ABDIDISSE
DENDUM PYRENAEO
MISSO IPSO RELICUUM
AESTATIS RECIPIENDIS
IN FIDEM HISPANIAE PO
PULIS APSUMPSIT PAUCIS
POST PROELIUM FACTUM
AD BAECULAM DIEBUS
CUM SCIPIO REDIENS IX
TERRACONEM SALTU
CASTULONENSI EXCES
SISSET HASDRUBALIS
CONSILIUM AGO IM
PERATORIS EXULTERIO
RE HISPANIA AD HASDRU
BALEM UENERE SERUM
POST MAGES IAM REM
AUXILIUM CONSILIO
INCELERA EXEQUENDA
UEL TRANSACTO PARUM OP
PORTUNUM BI CONFEREN
TIBUS QUID INCUSQ.
PROUINCIAE REGIONE

ANIMORUM HISPANIS
ESSE IUNUS HASDRU
CISCONI SULTIMAM
HISPANIAE OPUM QUAE
ADOCEANUM ET CADIS
UERGITANORUM AD
HUC ROMANORUM
ESSE EOQUE CARTHAG
NIENSIBUS SATIS FIDE
CENSEBAT
NTER HASDRUBALEM
ALTERUM ET MAGONE
CONSTABAT BENEFICI
ISSCIPIONIS OCCUPATOS
OMNIUM ANIMOS PU
BLICE PRIUATIMQUE
ESSE NEC TRANSITIONE
BUS FINEM ANTE FORE
QUAM OMNES HISPANI
MILITES AUT INULTUM
HISPANIAE AMOUERET
TRADUCTUM IN GALLIAM
FORENT NEQUEEN
AMSI SENATUS CARTHA
GINIENSIUM NONCEN
SUISSE TEUNDUM TA

menhasdrubatfuis
seinitaliamubibelli
exputrerumsummaa
essetsiuuletthispanos
omnisprocularebno
minescipionisexhis
paniaabducereteser
citumeiusexercitum
sitionibusitumadver
soproeliointerminu
iumhispanisreperi
militibusetmacone
hasdrubalicisconis
fil. traditoexercitu
ipsumcumgrandi
pecuniaadconducen
damereedexuxilia
inbaliarisparcere
hasdrubalemeius
consecutumexercitu
penitusinfusita
numalienecum
romanusconsere
remasinissaexo
nicquintiquodro
borisesseadriam

liaequintumexperi
eumqueoccupum
peretterrorembhispa
niamsocusoperfer
rehostiumoppida
atquenetropolipota
rihisdecretisadq;
seruiendumquiesto
tuerantdiesbessi
haecdoannoinhos
paniaacceptaromae
famascipionisindi
escrescerefabio
tarentinumcum
acsequanimitune
gloriaeiamenesse
fuluiseneacere
maximarcellusetu
admaduersorum
orgessesuperbiam
quodprimamdie
pugnaegalemqui
exercitumhannibalemmedi
aestatemuenusiam
interfamilitesabdu

xisset inimicus erat
etc. Publicius bibu
lus tr. pl. is a Marci
mo Fulvio quae aduer
sa fuerat ad sidus co
tionibus infamem
inuisumque plebei
Claudium fecerat
etiam de imperio ob
rogando eius age bat
cum tamen necessarii
Claudio plurimum
relicto Venusiae le
gato Marcello ro
mam redire ad pur
gandae quae inimi
ci decernerent nec
de imperio eius abro
gando absentio ipso
agere iurfortelubi
demlem fuset mar
cellus addepraecan
damic nominiam
etq. fulvii cos. comi
tiorum causa ro
mam uenit actum de

imperio marcelli in
circo flaminio est
ingenti concursu
plebis quee tomni
ui ordinum accusa
uit quet. pl. non mar
cellum modo sedom
nem nobilitatem fra
deorum et cuncta
tione feriu thanni
bal decimum iam an
num italiam prouin
ciam habet ad iuuus
ibi quam carthagine
uixerit habere fruc
tum imperi pro ro
gat marcello popu
lum romanum bis
caesum exercitum
eius aestiua gen sia
subtectus agere
hanc tribuniciam
nem ixo rum mar
cellus comi memo
rationem rerum su
rum ut non fo ga

TIO SOLUM DE IMPERIO
EIUS ABROGANDO AN
TEQUAM ERETUR SED
POSTERO DIE CONSU
LEM EUM INGENTI CON
SENSU CENTURIAE OM
NES CREARENT ADDIT
CONLEGAM QUINTI
US CRISPINUS QUI TU
PRAETOR ERAT
POSTERO DIE PRAETO
RES CREATUS P. LICINIUS
ARASSUS CRASSUS DI
UERSO PONTIFEX MAXI
MUS P. LICINIUS VARUS
SEXTUS IULIUS CAESAR
QUE CLAUDIUS COMITI
ORUM IPSORUM DIEB.
SOLLICITA CIUITAS DEE
RUPTAE DEFECTIONE
FUIT PRINCIPIUM EIUS
REI ABARRETI NISI FIERI
C. CALPURNIUS SCRIP
SERAT QUIA EAM PROUIN
CIAM PRO. PR. OPTINE
BAT ITAQUE CONFESTI
M EO MISSUS MARCELLUS
COS. DESIGNATUS QUI
RE MINUS PRICE RET AEDI
DIGNAM DE RETURE XER
CITUM ACCITO BELLUM
EX APULIA NE RURIAM
TRANSFERRET EO ME
TU CONPRESSI ETRUS
CI QUI ELIERUNT TAREN
TINORUM LEGATIS PA
CEM PETENTIBUS CUM
LIBERI TEM A CLEG IB.
SUIS RESPONSUM AB
SENATU ESSE IUI REDIRENT
CUM FABIUS COS RO.
MANUENISSENT LUDI
ET ROMANI ET PLEBEI EO
ANNO SINGULOS
DIES INEST AUCTI AEDIL.
CURULES FUERE CORNE
LIUS CLAUDINUS ET SER.
SULPICIUS GALBA PLEBEI
C. SERUILIO SERUILIUM
NEGABANT IURE AUT
TR. PL. FUISSE AUT AEDILE
ESSE QUOD PATREM

eiusquemurium ambu
xerxiam occisum
xbolisci remuttinx
esse opinio per nexem
annos fuerxi uiuere
xiq. in hostium potes
tate esse. xiis consu
bal undecimo
anno punici belli con
sulatum inierunt m.
marcellus quintum
uinum ueretur con
sulatus quem uiue
creatus non cessit
et quinctius crispinus
urris q. consulibus
lxix decreta prouin
cia est duo cos. pri
oris anni exercitus
tertius uenus ixetum
erat cui marcellus prx
fuerat iussu ex tribus
elicerent duo quos
uellent tertius esset rx
de reiurei ui xrentum
et sxllentini prouin
cia uenisset ceteraq
prouincia euenisset
praetoribus. p. licini
xssi pontif. maxc. pe
rrectri nxe quo sena
tus censuisset sexti
lius exes aris icilixq.
claudio flaminixren
tum prorogatum im
perium annum est
que fulvio flaccoui
prouinciam expuxm
quxet. quinti pr. fuerat
cum una lectione opti
neret prorogatum
etc. hostilio tubulo
est prorogatum ne uri
am addux lectione
sc. cedere etc. calpur
nio prxrogatum et
l. uetturio philoni est
uti pro. pr. calliamban
dem prouinciam eum
dem duxbus lecti
onibus optineret
quibus praetor opti

NUISSETQUODINTERIE
TURIOIDENMINEXARUM
CULELODECRETUMXB
SENATUILATUMQUEDE
PROROGANDOIMPERIO
ADPOPULUMESTQUIPR
SARDINIAMPROVINCI
AMCUMDUABUSLEGI
ONIBUSOBTINUERAT
ADDITUMETADPRAESI
DIUMPROVINCIAE
QUINQUAGINTAENAVES
QUASP·SCIPIOEXHIS
PANIAMISSETETP·SCI
PIONIET·M·SILANOSU
AEHISPANIAESUMQUE
EXERCITUSINANNUM
DECRETUSSCIPIOEXOC
TOGINTANAEBUS
QUASAUTSECUMEXI
TALIAADDUCTASAUT
CAPTASCARTHAGINE
HABEBATQUINQUAGIN
TAINSARDINIAMTRANS
MITTEREIUSSUSQUIA
FAMAERATMAGNUM

NAUEMPARATUM
COANNOCARTHAGINE
ESSECŌ·NUMBUSOM
NEMORAMITALIAESI
CILIAESARDINIAEQ·IN
PLETUROSETINSICILIA
ITADIUTSAEPESET
SEXTOCAESARIEXERCI
TUSCANNENSISDATUS
ESTMUNTERIUSLAEUI
NUSEQUOQUEENIM
PROROGATUMIMPE
RIUMSTCLASSEMQUE
ADSICILIAMERATNAUI
UMLXX·OBTINERET
ADDERETEOXXXNA
UESQUAEXDIARENTUM
PRIOREANNOFUERAN
CUMEXCENTUMNAUI
UMCLASSESIUIDERETUR
EIPRAEDIUMINAFRI
CAMTRAICERETETP·SUL
PICIOUTEADEMCLASSE
MACEDONIAMREGI
AMQUEPROVINCIAM
HABERETPRAEROGATU

IN ANNUM IMPERIUM
EST DE DUABUS QUAE
AD URBEM ROMAM FU
ERANT LECTIONIBUS NI
HIL MUTATUM SUPPLE
MENTUM QUO OPUS ES
SE NISCRIBERENT CON
SULES PERMISUM UNA
ET UICINTI LECTIONIBUS
EO ANNO DEFENSUM
IMPERIUM ROMANU
EST EIS. LICINIO UARO
S. R. URBEM NEGOTIU
DATUM UINAUIS LON
GAS XXX UETERES RE
FICERET QUAE OSTIAE RAN
ET XX NOUAS NAUIS SO
CIIS NAUALIBUS IN PLE
RETUR QUINQUAGINTA
NAUIUM CLASSEORAM
MAG ISUICINA MURBI
ROMANAE TUERI POS
SET C. CALPURNIUS UE
TITUS ABARRETIO MO
UERE EXERCITUM NI
SI CUM SUCCESSORUE

NISSE TIDEM ETTUBULO
IMPERATUM UTINDE
PRAECIPUAE CAPERET
NEQUA NOUA CONSILIA
CAPERENTUR PRAETO
RES IN PROUINCIAS PRO
FECTI CONSULES RELI
GIOSENE BXI QUOD
PRODIGIIS ALIQUOD NUN
TIATIS NON FACILE ITA
BANT EX CAMPANIA
NUNTIAE RANT CAPUAE
DUAS AEDIS FORTUNAE
ET MARTIS ESEPULCHRA
ALIQUOD DE CAELO TAC
TACUM IIS A DEO MINA
MISE TIAM REBUS PAR
UA RELIGIO INSERIT DE
OS MURES IN AEDEO
UISAURUM ROSISSE
CASINI EXAMEN APIUM
INCENSIN IORO CON
SEDISSE EOS TUS MURU
PORTAM Q. DE CAELO
TACTAM CAERETUUTU
RIUM UOLASSE IN AE

de Iouis uulsinis san
cuine lxc immanes
se horum pro
digiorum causa di
emunum supplica
tio fuit per dies aliquot
hostia emniores si
ne ulla ommone cae sa
diuque non impe
trata pax deum inca
pta consulum rep.
incolumi exitia bilis
prodigiorum meuen
tus uertit ludi apol
linares q. fuluio ap.
cornelio sulla pr.
urb. primum facti
erant inde omnes
deinceps praetores
urbani fecere ani sed
in unum annum uo
uebant dieque in cer
to faciebant
Eo anno pestilentia
grauis incidit inur
bem agros q. quae ea
men magis in mor bos
tonc. os quam in per
niciabilis eius status
pestilentia exercusa
et supplicatum per co
ptatorem urbe est eh.
licinius uarus pr.
urb. lectum ferre ad
populum iussus ludi
ludos in perpetuum
instauram die uouit
rentibus ipse primus
uouit fecitq. ani
te diem tertium non
nas quintiles is dies
deinde sollemnis
seruatus de arbi
tini sententia
grauiore cura res
cere patribus tradi
c. hostilio scripsit
est ne differre eo ipsi
de sabarretini sage
pere et cui tradere et
romam deducendos
c. terentius urro

Cum imperio missus
cum quinquaginta ex
templo hostili iuste
et longe a Roma
ante urbem castra
habebat sic nam nuf
bem ferre iussit prae
sidia quae locis idone
is disposuit tum in fo
rocinatissenatori
bus obsides imperA
uit cum senA
tus bidui mora deco
sideranda mente
pus peteret an ipsos
ex templo dare ut
se postero die senA
torum omnis libe
ros sumptum cum di
xisset de portas eius
todi reiss et ribA
ni mille praefecit qui
socium metu tuta
tes neque is noc
turbe exire iussus
nisi nec lecentibus
que facta sepien
principes senatus
prius quam custo
dia in portis loca
fuerant in senatu
tem cum liberis eius
serunt postero die
luce primae cum se
natus in forum
tari coepisset esse
desiderati diuaq.
eorum inierunt
ceteris senatoribus
exx obsides liberis
ipsorum acceptis
traditisq. c. teren
tio romam deduce
dis omnia sus pec
tio quamante
fuerant in senatu
fectaq. tamquam
imminente eius
coturnicis lectio
nem ulla mala re
exurbanis arrepti
um deducere iussus

ipse C. terentius eam
quae habere in praesi
dio urbis
C. hostilium cum cete
ro exercitu placetio
iam provinciam per
agraret et cavere ne
qua occasio novare
cupientibus res daret
iure C. terentius uti ar
bitrum cum legione
venit clam portarū
cum magistratus po
posci ssent negan ti
bus iis eo mparare ea
fraude amotas magis
tratus quam neglec
tam intercedisse ipse
alias clavis omnibus
portis imposuit cavit
que cum civitatem
nihil in potestate sua
esse nisi hostilium in
tentus monuit ut
in eos pem non mo
turos quae quam et

rus cos ponere et sine
quid moveri posset
cavisset
C. terentinis in dem ag
na contentione in
senatu ne cum coram
fabio defendente ip
so quos ceperat armis
aliis infensis et pleris
que aequantibus eos
campanorum mos ae
poenae q. sc. in sentien
tiam m. acilii facium
esse ut oppidum prae
sidio custodiretur
tarentini queom
nes in tabam oeniacō
tinerentur resinte
gra posse referre
turcum tranquilli
or status tali acte
set et dem. livio
praefecto arcis taren
tinae haud minore
certamine actum
est a liis sc. n. iantib

PRAEFECTUM QUOD
EIUS SOCORDIA TAREN
TUM PRODITUM HOSTI
ESSET ALIIS PRAEMIA DE
CERNENTIBUS QUO PER
QUINQUENNIUM MARCE
TUI TATUS ESSET MAXIME
QUE UNIUS EIUS OPERA
RECEPTUM TARENTUM
FORET MEDIS AD SENSO
RES NON AD SENATUM
NOTIONEM DE EO PER
TINERE DICENTIBUS CU
IUS SENTENTIAE ET FABI
US FUIT AD IECIT TAME
FATERI SE OPERA LIUIA
RENTUM RECEPTUM QUOD
AMICI EIUS UULGO IN
SENATU IACTASSE NIN
QUE ENIM RECIPIUN
DUM FUISSE NISI AMIS
SUM FORET
CONSULUM ALTER IQUIN
TIUS CRISPINUS AD EXER
CITUM QUEMQ· FULUI
US FRACCUS HABUERAT

CUM SUPPLEMENTO
IN LUCANOS EST PROFE
CTUS MARCELLUM ALIAE
QUE ALIAE OBIECTAE AN
MO RELIGIONE TENE
BANT IN QUIBUS QUOD
CUM BELLO GALLICO AD
CASTI DIUM AEDEM
HONORI EIUS RITU EO
SET
BIS DE DICATIONE EIUS APO
TIFICIBUS IMPEDIEBA
TUR QUOD NEGABANT
UNAM CELLAM DUOBUS
RECTE DEDICARI QUIA
SI DECAE LOTACIAUI
PRODIGII ALIQUID IN EA
FACTUM ESSET DIFFICI
LIS PROCURATIO FORET
QUOD UTRI DEO RESPI
UINA FLERET SCIRENT
POSSET NEQ· ENIM DU
OBUS NISI CERTIS DEIS
RITE UNA HOSTIA FIERI
ITA ADDITA UIRTUTIS AE
DES AD PROFERENDOS
RENEQ· TAMEN A IPSO

AEDESEAEDEDICATAE
SUNTILLUMDEMUMAD
EXERCITUMQUEMPRI
ORENNIENOUENUSI
AERELIQUERATCUM
SUPPLEMENTOPROFI
CISCITURLOCROSIN
BRUTTIISCRISPINUSOP
PUGNARECONATUSQUIA
MAGNAMFAMAMAT
TULISSETABIOTARENTU
REBATUROMNEGENUS
TORMENTORUMMACHI
NARUMQUEEXSICILIA
ARCESSIERATEINALIES
INDIDEMACCITAEERAN
QUAEUERECENTEMAD
MAREPARIEMURBIS
OPPUGNARENT
EXOMISSAOPPUGNATIO
ESTQUIATACINTUMHAN
NIBALADMOUERTICO
PIASECONLEGAMEDU
XISSETAMADUENUSIA
EXERCITUMFAMAERAT
CUICONIUGIUOLEBAT

ITAQUEINAPULIAMEX
BRUTTIISREDITUMETIN
TERUENUSIAMBANTIAM
QUEMUNUSTRIUMMIL
LIUMPASSUUMINTER
UALLOCONSULESBINIS
CASTRISCONSEDERANT
INEADEMREGIONEET
HANNIBALREDITTADUER
SOABLOCRISBELLOIBI
COS·AMBOINGENIO
FEROCESPROPECOTIDIE
INACIEHEXREHAUDOU
BIASPESIDUOBUSEXER
CITIBUSCONSULARIBUS
IUNCTISCOMMISISSET
SESEHOSTISDEBELLARI
POSSEHANNIBALQUIA
CUMMARCELLOBISPRI
OREANNOCONGRESSUS
UICERATUICTUSQUE
ERATUICUMEODEM
SIDIMICANDUMTOREI
NECSPEMNECMETUM
EXUANOHABERETITA
DUOBUSCONSULIBUS

haud quaquam is esse
rem futurum crede
bat. Itaque totus
in suas artis uersus
insidiis locum quae
rebat leuissimam per
tinam inter binas castra
uario euentu fiebant
quibus cum extraheret
aestatem posse consu
lesque rediere nihil
omnino oppugnarit lo
cros posserat. l. cin
cium ex silicis locres
cum classe traicere
scribunt et ut abter
raque oppugna
ri moenia possent ita
rentorum partem exerci
tus quae in praesidio
erat duci eo iusserun.
ex ea futura per quod a
thurinos conferta
hannibal cum esset
mittit ad insidendam
abarentoui am ibi sub

tumulo stellae
equum duo editum
in occulto locat ain
quae in explorato
eunte romanicum
incidisse ad eo
armatorum exes
eo et ob fer meui ho
ti ali dissupati fugae
per agros salius que
tarentum redierc
tumulus erat. illues
tris inter punica et
romana castra ab
neutris primo occu
patus quia romani
qualis pars esset quae
uergeret ad nostrum
castra esse et nora
bant hanni balinsi
dii squa me castris ap
tio remeum me edi
derat. Ita que noctc
ad dimissa aliquod
numidarum turmis
medio insalluco

dide. Aliquorum in
terdiu nemo obstiti
one mouebatur ne
qui arma adhuc ipsi pro
cul hostis cerneret
fremebant uulgo in
exsilio Romani. Hoc
cupiendum erat tum
dum esset exsilio
firmandum nisi hoc
cupias Hannibal
le forte uelut incer
tis rebus haberent
hostem mouit exper
Marcellum et con
lecta equitum in
qui ipsi cum equi
bus pauci explora
tum subiecta reso
cui nostris certi
us dabit consilium
Consentientibus ipsi
Nocumequibus
cexx exquibusque
draginta reges
Nicetem Etruscae

rant profecti secun
tur. Secutum Marcel
lum Tiberim cos. fili
us eius. Manlius sim
eid uo praefectis oc
um. Arrenius etiam
ullius impolasse
eo die quidam prodi
de rem memoriae cos.
Marcellum et primo
hostis exesa occursi
nec ante inuentum
insentum insecun
da omnia contra
isse quae ad solent
uictum etiam uisum
in capite nec id sane
haruspici plane cuius
sequod secundum
trunca etur prae
animis uicta spa
ruissent
Ceterum cos. Marcel
lum tantae cupidinis
tenebat dimicandi
cum Hannibale ut

NUMQUAM SATIS CASTRA
CASTRIS CONIATA CREDE
RETUM QUOQUE VALLO
EGREDIENS SIGNUM DE
DIT VIX DUM LOCUM MILES ES
SET PARATUS UTI SI COLLIS
IN QUEM SPECULATUM
IRENT PLACUISSET VISA
COLLIGERENT ET SEQUERE
TUR EXIGUUM CAPIANT
ET CASTRA ERAT IN DEIN
COLLIS ASPERIS UNDIQUE
ET CONSPECTA FERE BATUM
NUM DISSPECULATIOR
NEQUAQUAM INSPEM
TANTA ERET POSITUS SED
SIQUOS VAGOS FABULI
AUTHIGENARUM CAUSA
LONGIUS A CASTRIS PRO
GRESSUS POSSET EXCI
PERE SIGNUM DATUM
PARITER ABUTRISQUE
LATERIBUS EXORERENT
TURNON ANTEA PARU
ERE QUIBUS OBUIIS AB
JUGO IPSO CONSURGEN

DUMERA QUAM ET RECU
IREQUI ABTERGO INCLU
DERENTUI AM TUM UNDI
QUE OMNES EX ORTI ET
CLAMORE SUBLATO IMPE
TUM FECERE CUM INEX
UALL CONSULES ESSENT
UTNEQUE EUI DE REPOS
SENTI NIUCUM OCCUPA
TUM AB HOSTE NEC RECEP
TUM AB TERGO IRCUM
UENTI HABERENT EXTRA
HITA MEN DIUTIUS CER
TAMEN POSSUISSET NI
COEPTA A BETRUSCIS FU
GA PALUOREM CELERIS IN
IECISSET NON TAMEN OMI
SERE FUGNAM DESERTI
HABET RURCIS FRACTA
NI DONEC INTEG RÖS
CONSULES HORTANDO
IPSIQ. EX PARTE PUGNAN
DO REM SUSTINEBANT
SED POSTQUAM VULNE
RATOS AMBO CONSU
LES MARCELLUM ET

transfixum lancea
prolabentem exequo
moribundum uide
retumetipsi perpau
cixutem superaret
cum crispino consu
le duobus iaculis ic
toet marcellox du
lescentes aucioet ip
soeffugerunt
interfecti xulus man
lius tribunus mil. et
exduobus praefectis
sociumm anius auxi
liusoccisus arreni
us captus et lictores
consulum quinque
uiuin hostium potes
tatem uenerunt ce
terauti interfecti aut
cum consule effuge
runt equitum tres
et quadraginta aut
in proelio aut in fuga
ceciderunt duode
uiginti uiui capti

Tumultuatum inc[ons]
tristfuerat ui consu
bus[i]rent subsidio
cum consule metipsi
um alterius consulis
saucios exiguusque
infelicis expeditionis
reliquias adcastra
uenientes cernunt
mors marcellicum
alioquim serabilis
fuit tunc quod nec pro
aetatem aiorem amen
sexagintaannis erat
neque proueteris pru
dentiae ducis tamin
prouidese conlegam
que et propetoiam
rem. in praeceps de
derat multos circa
unam rem. ambitus
fecerim si quae demar
celli mortem uarian
auctores omnia exe
qui uel imuomitum
alios cloelius tri plice

CESTAE REI ORDINEM
EDITIONAM TRADITAM
FAMA ALTERAM SCRIBIT
LAUDATIONE FILIQUI REI
CESTAE INTERFUERUNT
TERTIAM QUAM IPSI PRO
INQUISITAE SIBI CONPER
TAE DEFERT CETERUM ITA
FAMA QUAE RIATUTTA MEN
PLERIQUE LOCIS PECULIAN
DI CAUSA CAESARIS EC RES
SUM OMNES INSIDIIS
ET CIRCUMVENTUM ITRA
DUNI HANNIBAL
MAGNUM TERROREM
HOSTIBUS MORTE CON
SULI SUNI USU VULNERE
ALTERIUS INFECTUM ES
SERATUS NEC UIDE ESSET
OCCASIONI CASTRA INTU
MULUM IN QUO PUGNA
TUM ERAT EXEMPLO
TRANSFERTUR BI NUNTIATU
ENTUM MARCELLI COR
PUS SEPELIT
CRISPINUS ET MORTE CO

LEGEET SUAE VULNERE
TERRITUS SILENTIO INSE
QUENTIS NOCTIS PROFEC
TUS QUOSQUOS PROXU
MOS NANCTUS EST IMON
TIS IN IIS LOCO ALIO ETTU
TO UNDIQUE CASTRA PO
SUIT IBI DUO DUCES SAGA
CITER MONTI SUNT ALTER
AD INFERENDAM FRAU
DEM ANULIS MAR
CELLI SIMUL CUM CORPO
RE HANNIBAL POTITUS
ERAT EIUS SIGNI ERRO
RE NEC UI DOLUS NECTE
RET URA POENO METU
ENSERIS PINUS EI RCA
CIUITATES PROXIMAS
MISERAT NUNTIOS OCC
SUM CONLEGAM ESSE
ANULIS QUEE IUS HOSTE
POTIUM NEQUI BUS LIT
TERIS CREDERE NINO
MINEM MARCELLI COM
POSITIS PAUCO ANTE HIC
NUNTIUS CONSULIS SA

LAPIAM VENERAT CUM
LITTERE AB HANNIBALE
ALLATE SUNT MARCELLI
NOMINE ET COMPOSITE
SENECTE QUAE DIEM
LUM SECUTURE ESSET
SALAPIAM VENTURUM
MILITES ESSENT QUIBUS
PRAESIDIO ERANT SI
QUO OPERE EORUM
OPUS ESSET SENSERE
SALAPITANI FRAUDEM
ET AB IRA DEFECTIONIS
MODO SED ETIAM EQUI
TUM INTERFECTORUM
RATIO OCCASIONEM SUP
PLICII PETI REMISSORE
TRONUNTIO PERFUGA
AUTEM ROMANUS SI
NE ARBITRIO MILITES
QUAE VELLENT AGERENT
OPPIDANOS PER MUROS
URBISQUE OPPORTUNA
LOCA INSTATIONIBUS
DISPONUNT CUSTODI
AS VICIBUSQUE INEUNT

NOCTEM INTEGRAM PRIUS
INSTRUUNT CIRCA PORTAM
QUAE VENTURUM IN DIEM
QUAERE BANTUR QUOD
ROBORIS IN PRAESIDIO
ERAT OPPONUNT hanc
NI BAL QUARTA VIGILIA
FERME EX URBE MAG
CESSIT PRIMA OMNIS
ERANT PERFUGAE ROMA
NORUM ET ARMA RO
MANA HABEBANT UBI
AD PORTAM ESTUENTIU
LATINE OMNES LOQUEN
TES EXCITANT VIGILES
APERIQUE PORTAM IU
BENT CONSULEM AD
ESSE VIGILES VEL
UT AD VOCEM EORUM
EXCITATUM ILLUM IUVARI
TREPIDE REMOLIRI POR
TAM CATARACTAM DEIEC
TA CLAUSA ERAT EXA
PARTEM VECTIBUS LE
VANT PARTIM FUNIBUS
SUBDUCUNT INTONU

altitudinis ut subire
recte posset uix du
xatis pedibus tercum
perfugae certatim
ruunt per portam
et cum dimicrmein
trassent remisso
fune quo suspensa
erat cataracta mac
nos onitu cecidit
Salapitani alii perfugas
neglegenter exitine
resuspensa umeris
ut interpacatos cere
tis arma inuadunt
alii et turri eius por
tae muris que saxis
sudibus pilisque ster
rent hostem
Tum demum hannibal sua
et ipse fraude captus
abire profectus que
ad locorum solue
dam obsidionem
quam cinus summa
ui oppidi bus tormen
torum que omni ge
nere exsiciia adue
hi oppugnasset et
maxoniam haud fer
me fidenti retentu
rum defensurum
que seu rbem prima
spes mortenuntiata
marcelli adfulsisse
cuius indenuntius
hannibalem numi
darum equitatu prae
missum ipsum quan
tum ad celeritatem repos
set cum pedituma
minesequi
Itaque ubi primum
numidas sedition
culissignoadueni
resensit et ipse pale
facta repente por
ta feroxin hostes erum
pit et primo magis
quia in prouiso offe
cerat quam quod pa
uoribus esset ance

certamen erat dein
deinsuperuenerenu
ntisdixerantuispatior
romanisestinjectus
utpassimadmarexc
ipauesfugerentre
uetisoperibusmachi
nisquequibusmuros
quatiebantitaduen
tumhannibalissolu
talocrorumopsidio
est crispinus
postquamin bruttii
os profectumhanni
balemsensitexerci
tumcuiequiconlega
praefuerat m. marc
cellumtr. mil. uenu
siamabducerelussit
ipsecumlegionibus
suisexpuamprofec
tusuixlectiexacti
tionempraegrauita
teuulnerumpatiens
romamlitteras de
morteconlegaescrip
sitquantoqueipsein
discrimineesset
Secomitiorumexusa
nonposseromamue
nirequianecuixela
borempassurosuide
reuiretdetarento
sollicitusesseinee
bruttiishannibaleoco
uertereanimumle
catusopusesseadse
mittituros
prudentiscumquibus
quaeuelleiderem lo
quereturhaecitterae
rechtaremagnum
eiuciumoportealie
riusconsuliseime
tumdealteroferetur
itaqueetquefabium
filiumadexercitum
uenusiammiserunt
eiadcos. tres legio
missiexiuiusexe
sar. licinius spolio
leiniushalimetus

Cum paucis diebus
ex Sicilia redisset
nuntia reconsuli
jussit esse quis ad com
meantem Romanorum
posset dicto audientem
ac Romana nodice
re commeatorum cau
sa siccon sultare nitum
profectus esse que
Claudium pr. placere
in eam regionem in
de abducere legiones
in qua plurimas soci
rum urbes sueri pos
se et eadem ex ita tem
Valerius cum classem
centum navium ex si
cilia in Africam tra
sisset et ad clupeam urbem
escensione facta agru
la ex nullo fere mo ob
uio armato vastavit
inde ad naves raptim
praedatores recepti
quia repentina clam

Cidne classem punica
adventare lxxx eram
et tres naves cum his
haud procul eli pea pro
spere fugientes romanas
nusx et viii · navibus
captis fugatis aliis cum
magna terrestri manu
lique praeda alii Bel
redintegrandae spe
et Philippus implorans
tibus ac hae salutis
tulit quos elmachin
idasty rannus ex ac
daemoniorum fini
timo bello urebat
et ex eo in navibus per
freti quod navi
pactum et patras in
terfluit ionio in co
lae uocan ites exerci
tui traiecto de popula
tierantia alimquo
que rece mas ac equi
ae tolis summum ce
tissuem ac strati

ad eum proximo an
no comitio detulerit
famxerat in eu ropam
tractatum
Obhaec philippo ingre
ciam descendenti ad
labiam maiam urbem aet
tolia duce per rhion qui
praetor in eum anno
cum absente extra lo
cretensis erat occurre
runt habebant et alia
to auxilia secum et ac
fere ex romana classe
sea. sulpicio missos
aduersus hunc duce
atq. has copias philippus
bis prospero euentu
pugnauit cxx modo
dum hostium non tra.
pugna occidit unde
cum aetolis mox bellum com
pulsi iam in eu bis
nibus tenerent se se
philippus aphaera
exercitum duxit in
mythiacos inuisos locus
est quondam amy regue
ter habitatus propter
egregium portum
tutasque circa stationes
ne se etolia opportu
nitate emporii maritimam
terrestremque ecole
cata ab rege aeq. tur
tolomei rhodiisque et
athenienses bus
que et ante men
sibus et chii sue neri
addirimendum inter
philippum atque etolos
bellum adhibitus
abaetholis et exfini
timis pacificatoram
nander rex athama
num omnium autem
non tanta proetolo
lis cura erat ferocio
ris quam proincen
is graecorum gen
tis quam ne philippus
regnum quee ius reb.

GRAECIAECRAUILIBER
TATISFUTURUMINIMMIS
CERETUR DEPACE
DILATACONSULTATIO EST
INCONCILIAMACHERUM
CONCILIO ETEXCUSET
DIESCEPTAINDICTAIN
TERIMXXXDIERUMIN
DUTIAEIMPETRATAE
PROFECTUSINDEPEX
PERTHESSALIAMBOETI
AMQUECALCHIDENSEU
BOEAEUENITUTATTALUM
QUEMCLASSEEUBOEAM
PETITURUMAUDIERAT
PORTIBUSEIUSDEMO
RUMADPULSUMARCERET
INDE INDEPRX
SIDIORELICTOADUER
SUSATTALUMSIFORTE
INTERIMTRAIECISSET
PROFECTUSIPSECUM
PAUCISEQUITUMLEUIS
QUEARMATURAEAR
COSUENTI
BICURATIONEHEPEO

RUMNEMORUMQUE
SUFFRAGIISPOPULIADE
UMDELATAQUIASEMA
CEDONUMREGESEXER
CIUITATEORIUNDUSRE
FERUNTHAEREISCOA
TISABIISOLUDICROEX
TEMPLOREGIUMPRO
FECTUSESTADINDICTUM
MULTOANTESOCIORUM
CONCILIUMIBIDEXETO
LICOFINIENDOBELLO
ACTUMNECAUSAUTT
ROMANISAUTTALO
INTRANDICRAECIAM
ESSETSEDEADOMNIA
UIXDUMINDUTUSTAT
ATUNTEMPORECIR
CUMACETOAETOLIUR
BAUEREPOSTQUAM
ETATTALUMEGINAM
UENISSETROMANA
CLASSEMSTAREADNA
PACTUMNUDIUSREIO
CATIENIMUOEXTENI
INCONCILIUMACHAE

320

RUM INQUO ET EXELEGA
TIONES ERANT QUAE AD
PHALARAECE RANI DEPA
CE TRIUM QUAE STI SUNT
QUAE DAM PARUA CON
TRA FIDEM CONUENTI
ONIS IEMPORE INDUTI
ARUM FACTA POST REMO
NEC ARUNT DIRIMI BEL
LUM POSSENISI MESSE
NIS ACHAEI PY LUM RED
DERENT ROMANIS RES
TITUERE IURATI NTAN
TASCERDILAEDOET PLE
URATO ARRHIDAEI ENI
UERO IN DIE NUMRA
TUS PHILIPPUS UICTOS
UICTORIS IBI ULTRO CON
DICIONIS TEMPORE NEAN
TEA QUIDEM SE AUT DE
PACE AUDISSE AUTUMNU
TIAS PERHIBISSE DIXIT SPE
ULLAM HABENTEM QUI
ET URO SAETO LOS SEDUT
OMNIS SOCIOS TESTIS HA
BERET QUIETUROS

SE PACIS ILLOS BELLICU
SAM QUAE SISSE ITAINTEC
TA PACE CONCILIUM DIM
SIT QUATTUOR MILIBUS
ARMATORUM RELICTIS
AD PRAESIDIUM ACHAEO
RUM ET QUINQUE LONGIS
NAUIBUS ACCEPTIS QUAS
SI ACCEPISSET MISE NUM
PERADS ECLASSI CARTHA
GINIENSIUM ET EXIBI
TYNIA AB REGE PRUSIA
UENIENTIBUS NAUIBUS
SATUERAT NAUIS LI PROE
LIO LACESSERE ROMANO
SI AMDIU IN REGIONE
EXPOLIENTIS MARIS
PSEUDO CONCILIO ARCOS
REGRESSUS IAM ENIM
EORUM AD PELEBATTE
PUS QUAE CELEBRARE
UOLEBAT PRAESENTIA
SUA OCCUPATO
REGE APPARATU LUDO
RUM ET PER DIES FESTOS
LICENTIUS QUAM INTER

Cum alijs suam animos
tendisset tota mente
suam licentiam uer-
terat. Neque enim mo-
nixe mebat alte bran-
die batur se duim fa-
gitijs adhibebat per-
culosum que etiam
et parentibus erat
mora in contumo
dis se ueritate hi bidi
ni rege ixe fecisse eum
et iam principia che-
orum meritoa demp-
tau xiorno mine po-
lytchnatia xaes pere
gia rum nuptiarum
in xaedonia mxs
portatx fuerat per
hxec flagitia sollē
ni nixe me orum per
xeto ille isque xo
dius die bus dy mas
est profecatus ad pre
sidium xeto lorum
quod xbele xa de tum
xcceptumque eius
bemerate cle cendum
Cyclexdaspe ne seum
summa imperiebat
xche isque xddymas
regio ccubere ete di
orum accensio dio
quod xceteris xche
is dissenti rentem in
fensia etolis quos ro
manum quoque xd
uersus se mouisse
bellum credebani
profecti ardymisco
iuncto exercitu tran
seunt lari sumam ne
quie leium agrum mor
mxe odi rimit
Primum diem quof
ni shostium ingres
sis sunt populando xb
sumpserunt poste
rodie xcle instructa
xdurbem accesserun
premissis equitibus
quibequitando prom

TUM AD EXCURSIONES
GENUS LACESSERENT
AETOLORUM IGNORA
BANT SULPICIUM CUM
QUINDECIM NAUIBUS
AB NAUPACTO CYLLENE
TRAIECISSE ET EXPOSITIS
INTERRAM QUATTUOR
MILIBUS ARMATORUM
SILENTIO NOCTIS NECO
SPECIAE MEN POSSET
INTRASSE LIMEN QUE
IN PROUISA RESIN GEN
TEM IN IECIT ERRORE
POST QUAM INTERAE
TOLOSAEOS QUA ROMA
NA SIGNA AD Q. ARMA
COGNOUERE ET PRIMO
RECIPERE SUOS SUOLUE
RAT REX DEINDE CON
TRACTO IAM INTERAE
TOLOSE TRALIS ILLYRI
ORUM IDEST GENUS CER
TAMINE CUM URBE GE
RI UIDERET SUOS ET IPSE
REX CUM EQUITATU IN

COHORTEM ROMANAM
INCURRIT EQUUS
PILO TRAIECTUS CUM
LAPSUM PER CAPUT RE
GEMEFFUDISSET ROY
PUGNA UTRIMQUE AC
CENSA EST ET AB ROMA
NIS IMPETU IN REGEM
FACTO ET PROTEGENTI
BUS REGIIS
INSIGNIS ET IPSIUS PUG
NA FUIT CUM SEDES IN
TER EQUITES COACTUS
ESSET PROELIUM IN RE
DEIN CUM IAM IMPAR
CERTAMEN ESSET CAE
RENIQUE CIRCEUM
MULTIS ET GRAUI NERA TUR
TURRAMUS A BSUIS AT
QUE ALTERI EQUO IN EC
TUS FUGIT EO DE CASTRA
QUINQUE MILIA PASSU
UM A BURBE ELIORUM
POSUIT POSTERO DIE CAS
TELLUM PHYRCUM IO
CANTO MAS OMNIS

XLIII

eduxit quo agresti
um multitudi nem
cum pecoribus meis u
populationum com
pulsam audierat ex
in conditam in ferr
me quemultitudi
nem primo statim
terrore aduenientis
cepit compensauerat
que exprae da quod
ignominiae delim
mac cepium fuerat
diuidenti praedam
captiuos que fuera
autem ∞∞∞∞ho
minum pecoris om
nis generis admilia
xx. nuntius ex mace
doniae uenientium
quendam corrupto
arcis praesidii quippe
fecit oluchnidum ce
pisse tenere et dare se
tiorum quosdam
uicos et dardanos

etiam concireomis
sos igitur acoicobei
lo relictis tamen∞∞
et quingentis omnis
conseris armorum
cum meni ipoetpo
lyphaniaducibus
ad praesidium socio
rum profectus abdi
mis perachaiam boe
otiamque eteuboe
am decumis astris
demetriademinthes
saliam peruenit ubi
alium morem adfere
testumulium nun
tio occurrunt dar
danos in macedoniā
effusos oresti idem
iam tenere excdesce
disse in argestaeum
campum famamque
inter barbaros ce
lebre messephilip
pum occisum expe
ditione eaquae popu

latoribus sacrjadsj
cyonem puc naum
in arborem inlatus
imj etiq̃ quidem
nentem ramum cor
nu altera umq̃ lexe
praeflegiidinuen
tum a baetologuo
dam perlatum que
in aetoliam adscer
dile um cui notum
erat insignaeq̃ lexe
ea manu interfectum
cjs uulq̃ aum
post profectionem ex
achaia regjs sulpjcj
us aeq̃ in ame lasse pro
fectus cum attalose
se conjunxit achaei
cum aetolis aeleis
que achaud procul me
senes ros feram puc
nam fecerunt ita
lus rex et p. sulpicius
aeq̃ in aehiber narun
ex tu huius anni l. q̃n

tuscos dictatore
comitiorum ludo
rum q. faciendorũ
causa dicto l. manlio
torquato exuo ne
remoliturali inci
piamortuum ra
dunt id quod nullo
ante bello acci de
rat duo consules ss
nememorando
proelio interfecti
uel uti orbam rem p.
relinquerant
dictator manlius ma
gistrum eq. c. ser
uilium tum sed cur
erat dixit senatus
quo die primum est
habitus ludos mag
nos facere dictato
remissi quos m.
aemilius praetor c
flaminio cn serui lio
cos. fecerat et in q
quennium uouer

tum dictatorem fecit
ludos et in insequens
lustrum mouit
Ceterum cum duo
consulare exercitum
iustam profectionem
tem sine ducibus es
sent omnibus aliis
omissis una praeci
pua cura patres po
pulumque incessit
consules primo quo
que tempore creandi
uiros potissimum quorū
uirtus satis tuta a fraudi
de punicae esset ciuī
toto eo bello damno
sa parte prospere ac fer
uida ingenia imperato
rum fuissent tum
eo ipso consules ni
si acciditae consi
derent cum hostem a
num in copiana
tam fraudem lapsos
esse ceterum
deos immortales ni
si eos nomini ro
manae perisse anno
xiii exercitibus e
meritam consulū
eorum capitibus dam
nasse cum circum
spicerent patres quos
nam consules face
rent longe ante alii
os emine bat clau
dius nero et con le
gaque rebatur et
uirum quidem eum
egregie educebant
sed promptiorem
acriorumque quam
tempora belli postu
larent hostis an
ni bal temperandum
acri ingenium eius
moderatoe et pruden
tiui roadiuncto col
lega censebant m.
huius erat multis an

NISANIEEXCONSULA
TUSPOPULIIUDICIODAM
NATUSQUAMIGNOMI
NIAMADEOAECREIU
LERATUITRUSMIGRARET
ETPERMULTOSANNOS
ETURBEETOMNICOETU
CARERETHOMINUM
OCTAUOTERMEPOSTI
DAMNATIONEMAN
IIOM·CLAUDIUSMAR
CELLUSETM·UALERIUS
LAEUINUSCOS·REDDU
XERANTEUMINURBE
SEDERATUESTEOPSO
LETA·CAPILLOQUEETBAN
BATROMISSAPRAESE
REFERENSINUULTUHA
BITUQUEINSIGNEM
MEMORIAMIGNOMI
NIAEACCEPTAE·L·UE
TURIUSET·P·LICINIUS
CENSORESEUMTON
DERIETSQUALOREM
DEPONERETINSENA
TUMUENIREFUNGI
QUEALIISPUBLICISMU
NERIBUSCOEGERUNT
SEDIUMQUOQUEAUT
UERBOADSENTIEBAN
TURAUTPEDIBUSINSEN
TENTIAMIBANTDONEC
COGNATIHOMINISEUM
CAUSAMREIALIUSMA
CATICUMFAMAEIUSAGE
RETURSTANTEMCOGIT
INSENATUSSENTENTIA
DICERE
TUNCEXTANTOINTERUAL
LOAUDITUSCONUERIT
ORAHOMINUMINSE
CAUSAMQUESERMONI
BUSINDIGNOINIURIA
APOPULOFACTAMMAG
NOQUEIDDAMNOSU
ISSEQUODIAMCAUI
BELLOFACIAMNECOPE
RANECCONSULTORIS
UIRIUSARESP·ESSETC
NERONINEQUEQ·FABI
UMNEQUEM·UALERI
UMLAEUINUMDAN

Conlegas posse qui
a duos patricios creare
ri non licere etiam
de causa mi nt. man
lio esse praeterqua
quod recusasset dein
tum consulatum re
curaturus quee esset
egregium parconsu
lum fore si m. liuium
cum claudio conle
gam adiunxissent
Nec populus mentio
nem eius reiectam
a patribus est asperna
tus unus eam
rem inciuilem eis cui
deferebatur honos
abnuebat leuitatem
ciuitatis accusans sor
didati rei non miseri
tos candidam togam
in nullo offerre eo de
honores poenas q.
congeris si bonum
ducerent quidita
pronox cum compe
risset quid ita male
credit o pri ore con
sulatu alterum cre
derent
Hecalia que arguen
te metque erentem
castigabant patres
etm furium nemo
rantes reuocatum
de exilio patriam pul
sam sedes suas es. ti
tuisse ut parentium
saeuitiam sic patriae
patiendo aferendo
leniendam esse. Ad
si omnes cum claudio
m. liuium cos fece
runt post diem tertii
um eius diei praeto
rum comitia habita
praetores creati l. por
cius licinius manilius
t. et a hostiliis cationes
ci mittiis perfectis ludis
quefactis dictatorei

nnq· equitum maxis
Trahi abierunt· Terren
Tius Varro in Etruri
am pro· pl· missus ut
ex Apr ouincia hos
Tilium tarentum ade
um exercitum irei
quem t· manlius trans
mare lecxius reiui
se requequaesi bige
rentur simul quod
o lympiae ludicru
exstate futurum
erat quod maximo
coetu celebraretur
uisi tuto per hostem
posset adiri et id consi
lium unquisi cui bello
ibi profugi uti aren
tinet ques lecxi ab
hanni bale essent do
mos redirent si ren
quesuadonis his quae
ante bellum habuissent
redderet· p· r· quiaperi
culosissimus annus

INMENE REUIDEBATUR
NEQUE CONSULES IN REI
ERANT IN CONSULES DE
SIGNATOS OMNES UER
SI QUAM PRIMUM EOS
SORTIRI PROUINCIAS
ET PRAESCISCERE QUAM
QUISEORUM PROUIN
CIAM QUEM HOSTEM
HABERE TUOLEBANT
DE RECONCILIATIONE CI
AM GRATIAE EORUM
INSENATU ACTUM EST
PRINCIPIO FACTO AQ·
FABIO MAXIMO INI
MICITIAE ALIENO NO
BILES INTER EOS ERANT
ET ACERBIORES EX SIN
DICIORES QUE IUDICIOS
UACALAMITAS FECERAT
QUOD S PRAETUM SE IN
EX FORTUNA CREDEBAT
TAQUE IS MAGIS INPLA
CABILIS ERAT EI NIHIL
OPUS ESSE RECONCILI
ATIONE AEBATIUS

etiniciuiusomnia
cesturostimentis
necrescendiexse
inimiconlecxepo
testasfieret
uicillamenauctoritas
senatusuisposiissi
multatibuscommu
nimoconsilioque
administrarentref
prouincixeiisnon
permixtxeregioni
bussicutsuperiori
busannissedduer
saeextremisitali
xefinibusalteriad
uersushannibalé
bruttiluceanialte
rigalliaxaduersus
hasdrubalemqué
iamalpibusadpro
pinquxefamxerxi
decreta
exercitumeduobus
quinegalliaquique
ineturiaessetad
dnourbxioeligeret
quemmxlleiquicai
liamessetsortitus
cuibrutiiprouincix
uenisseinouisleglo
nibusurbanisscrip
tisutriusmalleicon
sulumpriorisanni
exercitumsumeret
relictumxcos·exer
citumsumeretrelic
tumquefulluispro
cos·xcessereteique
inannumimperium
essetetchostilio
cuiproeturiatare
tummutuxeranni
prouinciamproix
rentocapuxmmu
tauerunteglounx
datxestcuifulluius
proximoannoprae
fuerxtdehasdruba
lisxaduentuitaliam
curaindiescresce
bxmassiliensium

PRIMUM LEGATI NUNTIA
VERUNT EUM IN CALLI
AM TRANSGRESSUM
ERECTOSQUE ADUEN
TUEJUS QUIA MAGNUM
PONDUS AURI ATTULIS
SED ICERE TURAD MER
CEDEAUXILIA CONDU
CENDA GALLORUM ANI
MOS MISSI DE
INDE CUM IIS LEGATIS AB
ROMA SEX ANTISTIUS ET
M. RAECIUS AD REMIN
SPICIENDAM RETTULE
RANT OMISSE SECUM
MASSILIENSIBUS DU
CIBUS QUI PER HOSPITES
EORUM PRINCIPES GAL
LORUM OMNIA EXPLO
RATA REFERRENT PRO
COMPERTO HABERE
HAS DRU BALEM IN GEN
TIAM COACTO EXERCI
TU PROXIMO VERE AL
PIS TRAIECTURUM NEC
TUM ERUM QUICQUAM

ALIUD MORARI NISI QUO
CLAUSA HIEME ALPES
ESSENT IN LOCUM
M. MARCELLI L. AQUILIUS
PAETUS AUGUR CREATUS
INAUGURATUS QUE ET
CN. CORNELIUS DOLABE
LA REX SACRORUM IN
AUGURATUS EST IN LO
CUM M. MARCELLI QUI BI
ENNIO ANTE MORTUS
ERAT HOC EODEM
ANNO ET LUSTRUM
CONDITUM EST A CENSO
RIBUS P. SEMPRONIO
TUDITANO ET M. COR
NELIO CETHEGO CENSA
CIUIUM CAPITA CXXXVIII
MILIA CENTUM OCTO
MINORA LIQUANTO NU
MERUS QUAM QUIN
TO BELLUM FUERAT EO
ANNO PRIMUM EX QUO
HANNIBAL IN ITALIAM
UENISSET COMITIUM
TECTUM ESSE MEM

RIAE PRODITUM ESSET
LUDOS ROMANOS ESSE
MEL INSTAURATOS AB
AEDILIBUS CURULIBUS
QUE MEL ELLO ETC · SER
ULIO ET PLEBEIS LUDIS
BIDUUM INSTAURATUM
AC MANILIO ET M' ACCI
LIO METELLO AED · PL · ET
TRIA SIC NIHIL DE AERE RIS
FIDEM DEDERUNT ET
IOVIS EPULUM FUIT LU
DORUM CAUSA
CONSULATUM INDE IN
EUNTE · CLAUDIUS NE
RO ET M · LIVIUS ITERUM
QUI QUIA DESIGNATI PRO
VINCIAS SORTITI ERANT
PRAETORES SORTITIUS
SERUNT C · HOSTILIUS OUR
BANAE VENIT ADDITA ET
PEREGRINA UT RES IN PRO
VINCIAS EXIRE POSSENT
A · HOSTILIO SARDINIA
C MANILIO SICILIA · L · POR
CIO GALLIA EVENIT SUM
MA LEGIONUM TRIUM
ET XX ITA PER PROVINCI
AS DIMISSA UTI UNAE CON
SULUM ESSENT QUATTUOR
HISPANIA HABERET BINAS
TRES PRAETORES INSICILIA
IN SARDINIA ET GALLIA DU
AS C · TERENTIUS INETRU
RIA DUAS QUINTUS FUL
VIUS CIRCA TARENTUM
ET SALIENTINOS UNAM
C HOSTILIUS TUBULUS
EXPULSE DUAE URBANAE
UI SCRIBERENTUR PRI
MIS QUATTUOR LEGIONI
BUS POPULUS TRIBUNOS
CREAVIT UTI NCETERAS
CONSULES MISERUNT
PRIUSQUAM CONSULES
PROFICISCERENTUR
NOVENDIALES SACRUM
FUIT QUIA VEIIS DECAE
LO LAPIDAVERAT SUBUI
US PRODIGIUM FUIT IMMEN
TIONEM ALIN QUOQUE
NUNTIATUM EST TURNI

SAEDEM IOVIS ET LUCŌ
MARICAE ITEM MELIAE
MURUM ET PORTAM
DECAELO TACTAMENTA
NENSES TERRIBILIUS
QUOD ESSET ADICIEBAN
SANGUINIS RIVUM IN
PORTA FLUXISSE ET CAPU
AE LUPUS NOCTE PORTĀ
INGRESSUS UIGILEM
LANIAUERAT HAEC
PROCURATA HOSTIĪS MA
IORIBUS PRODIGIA ET
SUPPLICATIO DIEM UNŪ
FUTUTE EX DECRETO PON
TIFICUM IN DEINCEPS
NOUENDIALE INSTAU
RATUM QUOD IN ARMI
LUSTRO LAPIDIBUS UI
SUM PLUERE LIBERTAS
RELIGIONE MENTES
TURBAUIT RURSUS NIH
TIATUM IN FANTEMES
SEQUADRI MO PARENT
NEC MAGNITUDINE
TAM MIRANDUM QUĀ

QUOD ISQUOQUE UISI
NUESSE BIENNIO AN
TE INCERTUS MASAN
FEMINAE SSET NATUS
ERAT IDUERO H
RUSPICES EX ETRURI
AD CIUI FOEDUM ACIUR
PE PRODICIUM DICERE
EXTORREA CRO ROMA
NO PROCUL TERRAE CŌ
TACTUA TH OMERGEN
DUMUIUUM INARE
CONDIDERE PROUEC
TUMQUE IN MARE PRO
IECERUNT
DECREUERE IN TEMPON
TIFICES UTUIRGINES
TERNOUENAE PERUR
BEMEUNTES CARNE
CANERENTI DCUM IN
IOUISTATORIS AEDEDIS
CEDERENT CONDITUM
ABLIUIO POETA CARMEN
TACTA DE CAELO AEDIS
INAUENTINO IUNONIS
REGINAE PRODIGIUM

queidmatronasper
tinereharuspices
cumrespondisset
donoquediuam
plxeandamessexe
diiumeuredicto
inexpiatumcon
uocatxequibusin
urberomanaintra
quedecimumlapi
demaburbedomi
cilixessentipsein
tersxequinqueet
xx· deleguntad
quasexdomibussti
pemconferrentin
dedonumpeluisau
rexpactxlatiaquein
auentinumpure
castequexmatro
nissacrificatumcō
festumadditudsacri
ficiumeidemdiuxe
xbdecemuiri sedie
tadies cuius ordo
talis fuit xbxede
xpollinisbouesfemi
nxexibxeduxeporta
carmentalemurbem
ductxeposteasduo
signacupressxeadu
nonisreginxeporta
bantiumseptem
etxxuirgineslon
gaminduteuestem
carmeninumonem
reginamcanentes
ibantillxtempestx
teforsitanlaudabi
lerudibusingeniis
nuncabhorrens
etincondiumsire
feraturuirginum
ordinumsequebam
turxuiricorona
tilaureapraetexta
tiqueaportaiugario
uicoinforumuene
reinforopompacō
stiletpermanusres
tedatauirginesso
numuocisfulsuse

Dum modulantes in
tercesserunt inde ui
colus coueta broque
per boarium forum
in circum publicium
atq. aedem Ionis re
gina per rectum ibi
duxe hostiae a bxui
simmolatae eis imula
crac[illegible]resse ad aedē
in ara deis ritepla
catis dilectum consu
les habebant sacrius in
tentusque quam prio
ribus annoquisquam
meminerat habitum
nam et bellit error du
plex tus nouis hostis
in Italiam aduenit uel
minus iuuentutis erat
unde scriberent mili
tes itaque colonos et
ammarit mos quisa
crosanctam uacatio
nem dicebant ut rhabe
re da remilites coge

bant quibus recusanti
bus edixere in diem ce
tam unusquisque ius
uacationem haberet
ad senatum deferret
ea die ad senatum mit
populi uenerunt nos ti
ensis alsiensis sant as
anxurmas mentur nen
sis alsiensis sinuessa
nus et absuperomari
senensis cum ea
cationes suas quisque
populus recitaret nul
lius cum in Italia hos
tis esset praeterantia
temos tiense mque
uacatio observata est
et earum coloniarum
iunior es iure iuran
do adacti supra die
xxx non pernocta
turos se extra moe
nia coloniae suae do
nec hostis in Italia
set cum omnes cens

RENTI PRIMO QUOQUE
TEMPORE CONSULIBUS
EUNDUM AD BELLUM
NAMETHAS DRUBALI
OCCURRENDUM ESSE
DESCENDENTI AB ALPIB·
NEC GALLOS CISSALPINOS
NEC ETRURIAM REC
TAM INSTEM RERUM
NOVARUM SOLLICI TA
RET ET HANNIBALEM
SUO PROPRIO OCCUPAN
DUM BELLO NE EMER
GERE EX BRUTTIIS ATQ·
OBVIAM IRE FRATRI POS
SET HUIUS CUNC
TABATUR PARUM FIDENS
SUARUM PROVINCIA
RUM EXERCITIBUS CŌ
LEGAM EX DUOBUS CŌ
SULARIBUS EGRECIIS
EXERCITIBUS ET TERTIO
CUIQUE CLAUDIUS TA
RENTI TRAE ESSE ET ELEC
TIONEM HABERE IN
TULERAQUE MENTIO

NEM DE VOLONIBUS
REVOCANDIS AD SIGNA
SET US LIBERAM POTES
TATEM CONSULIBUS
FECIT ET SUPPLENDI UN
DE VELLENTE ELIGEN
DI DE OMNIBUS EXER
CITIBUS QUOS VELLENT
PERMUTANDI QUE EX
PROVINCIIS QUOS ERE·
CENSERENT ESSE TRA
DUCENDI OMNIA CUM
SUMMA SUMMA CONCOR
DIA CONSULUM ACTA VO
LESINUNDE VICENSI
MA MET XX LEGIONES
SCRIPTI MAGNI
FORIS AUXILIA EX HIS
PANIA QUOQUE EX·SCI
PIONEM HUIO MISSA
QUIDAM AD BELLUM
AUCTORES SUNT OCTO
MILLIA HISPANORUM
GALLORUM QUE ET DUO
MILLIA DELECTORUM
VIRUM EQUITUM

MIXTOSNUMIDASHIS
FANOSQUEMLUCRETI
UMHASCOPIASNAUIB
ADDUXISSEETSACRIA
RIORUMFUNDITORUM
QUEADOOOOEXSI
CILICIAEMAMILIUMMI
SISSEAUXERUNTRO
MAETUMULTUMLITTE
RAEEXGALLIAALLATAE
AB·L·POPULO·PR·HASDRU
BALEMMOUISSEEXHI
BERNISETIAMALPES
TRANSIRECTOMILIA
LIGURUMCONSCRIBTA
ARMATAQ·CONIUNC
TURASETRANSGRES
SOINITALIAMESSENISI
MITTERETURINLUCE
RESQUEOSBELLOOC
CUPARETSECUMINUA
LIDOEXERCITUQUOAD
TUTUMPUTARETPRO
GRESSURUM
HAELITTERAECONSULES
RAPTUMCONFECTODI

LECTUMATURIUSQUI
CONSTITUERANTEXI
RETPROUINCIASCOE
GERUNTEXMENTEUTR
QUEHOSTEMINSUAPRO
UINCIACONTINERET
NEQUECONIUNGIALII
CONFERREINUNUM
UIRESPATERETURPU
RIMUMINEXAMREM
ADIUUITOPINIOHANNI
BALISQUODEISIEXAES
TAETRANSITURUM
INITALIAMFRATREM
CREDIDERATRECORDI
DOQUEIPSEINTRANSI
TUNUNCRHODANINUNC
ALPIUMCUMHOMI
NIBUSLOCISQUEPUC
NANDOPERQUINQUE
MENSESEXHAUSIS
SETHAUQUAQUAMTA
FACILEMATURUMQ·
TRANSITUMEXPECTA
BATEXTARDIUSMOUEN
DIEXHIBERNISCAUSA

fuit ceterum has
orubalis et suae alio
rum spe omnia cele
rior atq· expeditio
ra fuere non enim
recepere unimodo
aruernieum dein
ceps quae alia e gallice
atque alpina gen
tes sedet iam secu
tae sunt ad bellum
eius cum per munita
pleraque transitu
fratris quae ante ex
inuia fuerant duce
bant tum etiam duo
decim annorum ad
suetudine per uiis fac
tis interim
ciora iam transibant
hominum ingenia
inuisitatiora que
ante exalienigenis
nec uidere ipsi a due
nam in sua terra
adsueto omni gene

ri humano insocia
leserant et primo
ignari quo poenus
pergeret suas rupes
suasque castellae et
pecorum hominum
quae praedam petiere
diderant fama dein
de puniei belliquo
duodecimum annum
ure batur sati sedo
cuerat uia mantum
alpis esse duas prae
ualidas urbes mag
no inter se mari ster
rarum quae spatio
discretas de imperio
et opibus certa rehae
causa exper uerant
alpis has d. rubalice
terum quod celebi
tae in neris profec
tum erat id mora ad
placentiam dum fra
trop si de imagi sque
oppugnat confu pi

CREDIDERAT CAMPES
TRIS OPPIDI FACILEM EX
PUGNATIONEM ESSE ET
NOBILITAS COLONIAE
INDUXERAT EUM MAG
NUM SEE EXCIDIO EJUS
URBIS TERROREM CETE
RIS RATUM INJECTURU
NON IPSE SOLUM EX OPPUG
NATIONE INPEDITSE DHAN
NIBALEM POST FAMAM
TRANSITUS EJUS TANTO
SPE SUA CELERIORUM
IAM MOVENTEM EXHI
BERE NISCONTINUERAT
QUIPPE REPUTANTEM
NON SOLUM QUAM
LENTA URBIUM OPPUG
NATIO ESSET SED ETIAM
QUAM IPSE FRUSTRATA
DEMILLAM COLONIAM
AB TREBIA VICTOR REGRES
SUS TEMPTASSET
CONSULES DIVERSI SITI
NERIBUS PROFECTI AB
URBE VELUTI IN DUO SA

RITER BELLA DISTENDE
RANT CURAS HOMINUM
SIMUL RECORDANTIUM
QUAS PRIMUS ADUEN
TUS HANNIBALIS INTU
LISSET ITALIAE CLADIS
MULCUM ILLA ANGERE
CURA QUOS TAM PROPI
TIOS URBIS ATQUE IMPE
RIO FORE DEOS UREBAT
EODEM TEMPORE UTRU
BIQUE RESP. PROSPE
RE GERE RETUR
ADHUC ADVERSA SECUN
DIS PENSANDORUM
ADIDTEMPUS EXTRAC
TAM ESSE CUM INITIA
ADIXERUMEN NUM
ET CANNAS PRAECIPITAS
SE TROMANA RES PRO
SPERA BELLA IN HISPA
NIA PROLAPSAE AME
REXISSE POST CUM IN
HISPANIA PROLAPSAE
E REXISSE POST EA CUM
IN HISPANIA ALIAS SUPER

aliam cladẽ duobus
egregiis ducibus amis
sis duobus exercitus
ex parte delesse tm d
ta secunda in italia si
cilia que ẽ sta quas
sxta rem ſ. excepisse
et ipsum interuallum
loci quod in ultimis
terra rumoris alte
rum bellum gerere
tur spatium dedisse
adrespirandum nunc
duo bella in italiam
accepta duo celeber
rimi nominis duces
circumstare urbem
romanam et unum
in locum tot am pe
riculi molem omne
onus incubuisse qui
eorum prior ruicisset
intra cum altero
iunctu rum terre
batet proximus an
nus lugubris duo
rum consulum fune
ribus his an xiii curis
hominesdig redien
tis in prouinciam con
sules prosecutis sunt
memoriae prodtum
est plenum adhuc irae
in ciuis m. liuium ad
bellum profiscen
tem monentique fa
bio ne prius quam ge
nus hostium cognos
sere et temere manu co
sereret respondis
se ubi primum hosti
um agmen conspe
xisset pugnaturum
cum quaereretur
quae causa festinandi
esse laut ex hoste gre
ciam gloriam inquit
aut ex ciuibus uictis
gaudium merit um
certe et si non hon
restum ea tam
prius quam claudius

CONSULIN PROUINCIA
UENIRET PER EXTREMU
FINEM AGRI LARI TANIS
DUCENTEM INSALLENTI
NOS EXERCITUM HAN
NIBALEM EXPEDITIS CO
HORTIBUS ADORTUS C
HOSTILIUS TUBULUS IN
POSITO AGMINE TERRI
BILEM TU MULTUM IN
TULIT AD ho
MINUM OCCIDIT NOUE
SIGNA MILITARIA CEPIT
MOUERAT EX HIBERNIS
AD FAMAM HOSTIS QUE
CLAUDIUS QUI PER URBES
AGRIS ALLENTINI CAS
TRA DISPOSITA HABEBAT
NAQUE NEC UM DUOB
EXERCITIBUS SIMUL CO
FUGERET HANNIBAL NOC
TE CASTRA EX AGRO TA
RENTINO MOUIT ATQ
IN BRUTTIOS CONCES
SIT CLAUDIUS IN SALLE
TINOS AGMEN CONUER

TIT HOSTILIUS CAPUAM
PETENS OBUIUS AD UE
NUS IAM FUIT COS CLA
DIO IBI EXUTROQUE
EXERCITU ELECTU PE
TUM QUADRAGINTA
MILIA ET EQUITES QUIB
COS ADUERSUS HANNI
BALEM GERERET REI
QUAS COPIAS HOSTILIUS
CAPUAM DUCERET IS
SUSUNQUE FULUIO PRO
COS TRADERET
HANNIBAL UNDIQUE CO
TRACTO EXERCITUQUE
IN HIBERNIS AUT IN
PRAESIDIIS AGRI BRUT
TI HABUERAT IN LUCA
NOS AD GRUMENTUM
UENIT SPERE CIPIENDI
OPPIDA QUAE PERME
TUM AD ROMANOS
DEFECISSENT EODEM
AUENUSIA COS ROM
NUS EXPLORATIS ITI
NERIBUS CONTEND

et o fere et quingen
tos passus castra lo
cat ab hoste
Crumenti modo enibus
prope iniunctum mu
de batur poenorum
ualli quingentis pas
sus intererant castra
punica ac romana
interiacebat campus
colles imminebat
nudis inistro latere
carthaginiensium
dextro romanoru
neutri suspecti quod
nihil siluae neque
ad insidias latebra
rum habebant in me
dio campo ab stante
bus procursantes
certamina haud sa
tis digna dictu sere
bant id modo roma
num quaerere exp
parebat nec abire hos
tem pateretur hanni
bal. Indecuriens sto
tis suis ibus in aciem
descendebat tum
cos. ingenio hostis
usus quominus in
tam apertis collibus
tiberinsidiae pote
rant quinque cohor
tibus additis quinq;
manipulis noctelu
cum superare et na
ues is collibus cons
de re iubet tempus
exurgendi ex insidi
is et ad gredi hostem
ti. claudium asellum
tr. mil. et pf. claudium
praef. socium edocet
quos cum iis mittebat
ipse is luce prima com
as omnis pedi tum
equitum que in aciem
eduxit paulo post et
ab hannibale signum
pugnae propositum
est clamor que ineas

TRIS ADARMA DISCUR
RENTIUM ESTSUBLATS
INDE EQUES PEDESQUE
CERTATIM PORTIS UERE
AEPALATI PER CAMPUM
PROPERARE AB HOSTIS
QUOS UBI EFFUSOS EOS·
UIDET RMIL TERTIAE
LEGIONIS C·ARUNCU
LEI OINPERA UTEQUITES
LEGIONIS QUANTO
MAXIMO IMPETU POS
SIT IN HOSTEM EMITTI
ITA PECORUM MODO
IN COMPOSITOS TOTO
PASSIM SE CAMPO FU
DISSEUIS TERNIO PTE
RIQUE PRIUS QUAM IN
STRUANTUR POSSINT
NONDUM HANNIBALE
CASTRIS EXIERAT CUM
PUGNANTIUM CLAMO
REN AUDIUIT QUE
EXCITUS TUMULTUR RAT
TIM AD HOSTEM CON
TAS AGIT PRIMOS
OCCUPAUERAT EQUES
TER ROR PEDITUMET
AM PRIMA LEGIO ET DE
EXTRA ALA PROCLIUM
INIBAT IN COMPOSITI
HOSTES UTQUEMQUE
AUT PEDITI AUT EQUITI
CASUS OPTULIT TRACON
SERUNT MANUS
CRESCIT PUGNA SUBSIDI
IS ET PROCURRENTIUM
AD CERTAMEN NUME
ROALICETUR PUGNAN
TIS QUE QUOD NISI IN
UETERE EXERCITUET
DUCI UETERI HAU FACI
LES TI NTER TUMULTU
AETERROREM INSTRU
XISSET HANNIBAL NI
COHORTIUM AC MANI
PULORUM DECURSU
PER COLLIS CLAMOR
AB TERCO AUDITUS ME
TUM NE INTERCLUDE
RENTUR CASTRIS IN
TECISSET UNDE PAUO

INCUSSUSETFUGAPAS
SIMFIERICOEPISSES
MINORQUECXEDES
FUITQUIAPROPINQUI
TASCASTRORUMBRE
UIOREMFUGAMPER
CULSISFECITEQUITES
ENIMTERCOINHERE
BANTINTRANSUERSA
LXTERAINUXSERANT
COHORTESSECUNDIS
COLLIBUSUIAMUDAXC
FACILIDECURRENTES
IAMENSUPRAOCTOMI
LIAHOMINUMSCCISA
SUPRASEPTINCENTICAP
TISIGNAMILITARIXUIIII·
ADEMPTAELEPHANTI
ETIAMQUORUMINUL
LOSUSUSUSINREPEN
TINAACTUMULTUARIA
PUGNAFUERATQUATTU
OROCCISIDUOCAPTICIR
CADROMANORUM
SOCIORUMQUECIECIO
RESCECIDERUNT

POSTERODIEPOENUS
QUIEUITROMANUSIN
ACIEMCOPIISDUCTIS
POSTQUAMNEMINEM
SIGNACONTRAEFFER
REUIDITSPOLIALEGIEX
SORUMHOSTIUMET
SUORUMCORPORACO
LXIXINUNUMSEPELI
RUSSITINDEINSE
QUENTIBUSCONTINU
ISDIEBUSALIQUOTTA
INSTITITPORTISUITPRO
PEINFERRESIGNAUIDE
RETURDONECHANNI
BALTERIAUIGILIACERE
BRISIGNIBUSTABER
NACELLISQ·QUAEPARS
ASTRORUMADHOSTIS
UERGEBATEINUMI
DISPALICISQUIINUAL
LOPORTISQUESEOS
TENDERUNTRELICTIS
PROFECTUSNAULIAM
PETEREINTENDITUBI
INLUXITSUCCESSITUAL

lo romanoꝝ acies et nu
midæ ex composito
paulisper in portis se
dulo quæ ostentatæ
refrustratique eam
quam diu hostis cita
tis equis ac mensuo
rum ad sequuntur
consulubi silentium
in castris et ne pau
cos quidem qui pri
mam lucem obambulare
rant parte illa cerne
bant duobus equitib⁹
speculatum in castra
præmissis postquã
satis tuta omnia esse
exploratum est in
ferri signa iussit an
tumque ibi mora
tus dum milites ad
præda dispersi red
ceptui dein dece
rnit. nuhq· ante
noctem copias red
duxit. postero

die prima luce pro
fectus magnis itine
ribus famam elu
dit. ac minis equi
haud procul uenus
am hostem ad sequ
turi bi quoque iam
uaria pugna fuit su
pra ꝯ poenorum
cæsa inde nocturnis
montanis quietine
ribus poenus nelo
cum pugnandi da ret
metapontum petiit
annoin deisenim prx
sidio ejus loci præ
fuerat in bruttios
cum paucis adexer
citum nouum com
parandum missus
hannibal copias ejus
ad suas addit. sueni
am retroquibus
uenerat. tineribus
repetitaque inde
canusium proced

NUMQUAM NEROUES
TIGIIS HOSTIIS ABSTITE
RATE QUE FULUIUM
CUM METAPONTUM
IPSE PROFICISCERETUR
INLUCANOS NEREGIO
EXSINE PRAESIDIO ES
SET ARCESSIE BAT
INTER HAEC AB HASDRU
BALE POSTQUAM APLA
CENTI AEOPSIDIONE AB
SCESSIT QUATTUOR CAL
IIEQUITES DUO NUMI
DAE CUM LITTERIS MIS
SI AD HANNIBALEM CU
PER MEDIOS TEN MIO
TAM FER MELONGIIU
DINE MITALIAE EMEN
SI ESSENT DUM META
PONTUM CEDENTEM
HANNIBALEM SEQUON
TUR INCERTI SITINERI
BUS TARENTUM DELATI
AUAGIS PERAGROS PU
BULATORIBUS ROMA
NIS AD QUINTUM CLAU

DIUM PROPE DEDUCIN
TUR EUM PRIMO INCER
TI SIMPLICANTER RESPON
SI SUTMELIUS TORMEN
TORUM AD MOTUS FA
TER IUERAT CONCOEGIT EDO
CUERUNT LITTERAS SE
AB HASDRUBALE ADAN
NIBALEM FERRE CUM
IIS LITTERIS SIGUTERAN
SIGNATIS · L · UERGINIO
TR · MIL · DUCENDI AD
CLAUDIUM COS · TRA
DUNTUR DUAE SIMUL
TURMAE SAMNITIUM
PRAESIDII CAUSA EMIS
SAE QUIUBI AD COS · PER
UENERUNT LITTERAE
QUAE LECTAE PERINTER
· PRETEM SUNT ET EXCAI
TIUIS PERCUNCTATIO
FACTA TUM CLAUDIUS
NON IDTEMPUS ESSE
REIP · RATUS QUO CON
SILIIS ORDINARIIS PRO
UINCIAE SUAE QUISQ ·

finibe[us] exercitus
uos cum hoste desti
natoabsentiumbel
lum gereret
audendum aliquid in
prouisum inopinatu
quod coeptum non
minore mapuncties
quam hostis terrore
facere perpetratum
in magnam laetitiam
ex magno meluer
tere litteris
has drubalis romam
ad senatum missis
mule ipse patres con
scribios quid parare
te doceret ut cum inum
bria se occursurum
has drubal fratris cri
ba legione macapua
romam accessanti di
lectum romae habe
ant exercitum ur
banum ad nar[ra]m
hosti opponant

haec senatus cripta
praemissi tempe
agrum lari natem
marrucinum fren
tanum praetumi
num qui ee exerci
ducturus erationem
nes exagris urbis
que commentus pa
ratos militi ad
cendum in uiam de
ferrent equos iu
menta quae alia pro
ducere tut uehicu
lorum fessis copia
esset ipse deco
to exercitu cium
sociorum que quod
roboris erat dele
ctis ex milia pedi
tum ∞ equites pro
nuntiato occupare
se in lucanis proxi
mam urbem pun
eam que ineas pae
si dium uellent ad

ITER PARATI OMNES
ESSENT PROFECTUS
NOCTE FLEXIT IN PICE
NUM ET EOS QUIDEM
QUANTIS MAXIMIS ITI
NERIBUS POTERAT AD
CONLEGAM DUCEBAT
RELICTO QUE CASTRIS PRE
ESSET ROMAE HAUD
MINUS TERRORIS AC
TUMULTUS ERAT QUAE
FUERAT BIENNIO ANTE
CUM CASTRA PUNICA
OBJECTA ROMANIS
MOENIBUS PORTIS Q·
FUERANT NEQ· SATIS
CONSTABAT ANIMIS
TAM AUT LAUDAXTER
CONSULIS LAUDARENT
UTI UT PERARENT IN EXP
PARE BAT QUO NIHIL NI
QUI USES T EXCUEN
TUM FAMAM HABITU
RUM CASTRA PROPE
HANNIBALEM HOSTE

RELICTAS INDUCERET
EXERCITUQUE IDEIRAC
TUM FORET OMNE QUOD
ROBORIS QUOD FLORIS
FUERIT ET CONSULEM
IN LUCE NOSCI ENDIS
SET TER CUM PICENUM
ET GALLIAM PETERET
EXTRA RELINQUENTEM
NULLA ALIA RE IUTIORA
QUAM ERRORE HOSTIS
QUI DUCEM INDE ATQ·
EXERCITUS PARTEM
ABESSE IGNORARET
QUID FUTURUM SIT
PALAM FIXIT ET LUTINSE
QUI NERONEM CUM
SEX MILLIBUS ARMA
TORUM PROFECTUM
HANNIBAL TOTO EXER
CITU VELUT AD CASTRA
INVADERE PRAEDAE
RELICTAS IN EIUIRIBUS
SINE IMPERIO SINE IM
PERIO SINE AUSPICIO
VETERES EIUS BELLI

cladesq; locos· proxi
mo annoq; mox inter
fecit terrebante ea
omnia accidisse cum
unus imperator unus
exercitus hostium
in italia esset nunc
duo bella punica fac
ta duos in gentis exer
citus duos prope han
nibales in italia esse
quippe eadem hamilca
tis progenitum aequein
gigrum duce per
totu in hispania roma
no exercitu tumbel
lo geminauictoria
insignem duobus
exercitibus cum cla
rissimis ducibus de
letis nam ita neris
quidem celeritate
ex hispania et conci
tatis ad arma gallicis
gentibus multo ma
gis quam hannibalē
ipsum gloriari posse
quippe in his locis hu
coegisse exercitum
quibus ille maiorem
partem mi litum pa
ac frigore quae misera
rima mortis genera
amisisset
adiciebante ea mpe
ti rerum hispaniae
haud cum ignoto cum
duce c· neronecon
gressurum sed quē
in alium pedite de
prensus fortehaud
secus quam puerum
conscribendis fal
sacibus condicioni
bus pacis frustratus
elusisse omnia ma
gora etiam uero prae
sidia hostium hino
rasua metu inter pre
te sēperinde ter
ora inclinato duce

BANTINERO POSTQUAM
TANTUM INTERUALLI
AB HOSTE FECERAT UIDET
EGI CONSILIUM SATIS
TUTUM ESSET PAUCIS
MILITES ALLOQUITUR
NEQUE ULLIUS CONSI
LIUM IMPERATORIS
INSPECIEM AUDACIBUS
REIPSA TOTIUS FUISSE
QUAM SUUM AD CERTAM
EOS UICTORIAM DU
CERE QUIPPE AD QUOD
BELLUM COLLEGAS NON
ANTE QUAM AD SATIETA
TEMPUS IUSSERIT AUSUROS
QUEE QUIDEM AUDACIAE
ABSENTIBUS COMITES SUIS
SENTIMUS ORES INSTRUC
TIORES QUE QUAM SI
ADUERSUS IPSUM HAN
NIBALEM IRET PROFEC
TUS SIT EOS IPSOS QUAN
TUMEUM QUE UIRIUM
MOMENTUM ADDIDE
RINT REMOMNEMIN

CINATUROS
AUDITUM MODO INACIE
NAM NE ANTE AUDIRETUR
DATURUM OPERAM ALIE
RUM COS ET ALTERUM
EXERCITUM ADUENIS
SE HAUD DUBIAM UICTO
RIAM FACTURUM FAMA
BELLUM CONFICERE ET
PARUA MOMENTA INSPE
METUM Q IMPELLERE
ANIMOS GLORIAE QUI
DEMEX REBENE GES
TAE PARTES FRUCTUM
PROPE OMNEM IPSOS
LATUROS SEMPER QUOD
POSTREMUM AD IECTU
SITI DREM TOTAM UIDE
RI TRAXISSE CERNERE
IPSOS QUO CONCURSU
QUAE ADMIRATIONE QUE
FAUORE HOMINUM I
TERSUUM CELERETUR
ET HERCULE PERINSTRUC
TA OMNIA ORDINIBUS
UIRORUM MULIERUM

QUEUNDIQ· EXAGRISET
FUSORUMINTERUOTA
ETPRAECESETLAUDES
IBANTILLOSPRAESIDIARESP
UINDICESURBISROMA
NAEIMPERIIQUEAPPEL
LABANTINILLORUMAR
MISDEXTRISQUESUAM
LIBERORUMSUORUM
SALUTEMACLIBERTATE
REPOSITAMESSE
DEOSOMNISDEASQUE
PRAECABANTURUTILLIS
FAUSTUMITERQUEFE
LIXPUGNAMATURAE
EXHOSTIBUSUICTORIA
ESSETDAMNARENTUR
QUEIPSIUOTORUMQUE
PROMISSUSCEPISSENT
UTQUEMADMODUM
NUNCSOLLICITPROSE
QUERENTUREOSITA
PAUCOSPOSTDIESIAC
TIOUANTIBUSUICTO
RIAMOBUIAMIRENT
INUITAREINDEPROSE

QUISQUEETOFFERRE
ETFATISCARETPRAECIBUS
UTQUAEIPSISSUMEN
TISQUEUSUIESSENT
ABSEPOTISSIMUMSU
MERENTBENIGNEOM
NIACUMULATADARE
MODESTIACERTARE
MILITESNEQUIUTRA
USUMNECESSARIUM
SUMERETNIHILMO
RARINECABSIGNISNEC
SUBSISTERECIBUM
CAPIENTESDIEMACNOC
TEMREUIXQUODSATIS
ADNATURALEDESIDER
IUMCORPORUMESSET
QUIETIDARET
TADCOLLEGAMPRAE
MISSIERANTQUINUN
TIARENTADUENTUM
RECUNCTARENTUR
QUECLAMANTALAM
INTERDIUANNOCTU
UENIREESSEUELLETIS
DEMANIBUSCONSIDE

RE CASTRIS NOCTE CLA
MINA REDIMELIUS UI
SUM ESTTESSERA PER
CASTRA ABLIUIO COS·
DATA ERAT TRIBUNUS
TRIBUNUM CENTURIO
CENTURIONEM EQUES
EQUITEM PEDES PEDI
TEM ACCIPERET NEQUE
ENIM DILATARI CASTRA
OPUS ESSE NEHOSTIS
ADUENTUM ALTERIUS
CONSULISSENT RETET
CONIATIO PLURIUM
IN ANGUSTO TENDEN
TIUM FACILIOR FUTURE
RAT QUOD ET LAUDIANUS
EXERCITUS NIHIL SE
PER TAETERAT ARMA SE
CUM EXPEDITIONEM
TULERAT CETERUM IN
IPSO TINERE AUTEM
UOLUNTARIIS AGMEN
ERAT OFFERENTIBUS
ULTRO SESE EXUETERI
BUS MILITIBUS PER
FUNCTIS IAM MILITIA
ET IUUENIBUS QUOS CER
TUM NOMEN DANTIS
SI QUORUM CORPORIS
SPECIES ROBORQUE UI
RIUM APTUM MILITI
AEUI DEBATUR CON
SCRIPSERAT
AD SENAM CASTRA ALTERI
US CONSULI SERANT ET
QUINGENTOS FERME
IN DEPASSUS HASTRU
BALATERATIS QUE CUM
IAM AD PROPINQUA
RET ECTUS MONTIBUS
SUBSTITIT NERONEAN
TE NOCTEM CASTRA IN
CREDERETUR
SILENTIO INGRESSI AB
SUIS QUISQUE ORDINIS
HOMINIBUS INTEN
TORIA ABDUCTI CUM
SUMMA OMNIUM LAE
TITIA HOSPITALITER EX
CIPIUNTUR POSTERO
DIE CONSILIUM HABI

TUM CUI ET L PORCIUS
LICINIUS PR AD FUIT
CASTRA IUNCTA CONSU
LUM CASTRIS HABEBAT
ET ANTE ADUENTUM
EORUM PER LOCA ALTA
DUCENDO EXERCITUM
MODO INSIDERE IAN
CUSTOS SALTUS ULTRA
SITUM CLAUDERET MO
DO AB LATERE AUTEM
TERGO CARPERE ET AC
MEN LUDIFICATUS OS
TEMOMNIBUS ARTI
BUS BELLI FUERATIS
TUM IN CONSILIO AD
ERAT MULTORUM EO
INCLINANTI SENTENTI
AEUI DUM FESSUM
UIAE CUI CILIIS REFICE
RET MILITEM NEROSI
MULET AD NOSCENDU
HOSTEM PARUOS SIBI
SUMERET DIES TEM
PUS PUGNAE DIFFER
RETUR NERONŌ
SUA DERE MODO SED
SUMMA OPERA REIN
STITIT NE CONSILIUM
SUUM QUO DUTUM
CELERITAS FECISSE TE
MERARIUM MORAN
DO FACERENT ERRO
REQUI NON DIUTURNUS
FUTURUS ESSE UELUT
TORPENTEM HANNIBA
LEM NEC CASTRA SUA
SINE DUCE RELICTA AD
CREDINE CAD SEQUEN
DUM SE TERRI NTEN
DISSE ANTE QUAM SE
MOUERET DE RIQUE
IN APULIAM QUI PRO
LATANDOS PATIUM HOS
TI DE EUM ET ILLAS
TRAP RODERE HANNI
BALIETA PERIRE INCAL
LIAM ITERUM PEROTI
UM UBI UELITHAS DRU
BALI CONIUNCTUR
EXTEMPLO SIGNUM
DANDUM ET EUNDU

INACIEM ABUTENDŪ
QUE ERRORE HOSTIŪ
AP SENTIUM QUE DŪ
NEQUE ILLIS CIANTEŪ
PAUCIORIBUS NE CHI
CUMPLURIBUS ETUA
LIDIORIBUS REMESSE
CONSILIO DIMISSO SIC
NUM PUGNAE PROPO
NITUR CONFESTIM
QUE INACIEM PROCE
DUNT IAM HOSTES AN
TE CASTRA INSTRUCTI STA
BANT MORA MPUGNE
NTIULIT QUOD MAS DRU
BAL PROVECTUS ANTE
SIGNA CUM PAUCIS
EQUITIBUS SCUTATUE
TE RA HOSTIUM NOTA
UITQUE ANTE NONUI
DE BATE ISTRIGOSIO
RE SEQUOS IMULTITU
DO QUOQUE MAIO R
SOLITA UISA EST
SUSPITATUS ENIMID
QUOD ERAT RECEPTUI

PROFERECECINITAC
MISTA AD FLUMEN CN
DE AQUIS BANTUR UBI
ETEXCI PIALIQUI POS
SENTE ET NOTARIO EU
LOSSI QUIT FORTE AD
USTIORIS COLORIS UT
EXRECENTIUI ESSEN
SIMULE IREUM UEHI
PROCUL EX STRA TUBET
SPECULARI QUE NUM
AUCTUM ALIQUA PAR
TE SITUI LUMETUTI
TENDANTI SEMEL BIS
NE SIGNUM CANATIN
CASTRIS EACUM ORDI
NE OMNIS ESSENT
CASU RANI HIL AUCTA
ERRORE MFACIEBAT
BINAE RANTI SICUTAN
TE ADUENTUM CONS.
ALTERIUS FUERANT
UNAM IUI ALTERA L
PORCINAE UTRIQUE
QUAM QUOLATI USTEN
DERETURA DMUNI

mentaadiectum demiamfortunainj
illudueteremducem talisquaeinhispanij
adsuetumqueroma essei interdum
nohostimouitquod litterassuasadeum
semelinpraetoriscas nonperuenissecre
trissignumbisincon dereintercepissq.
sularibusreferebant isconsulemadsese
cecinissecetquonam opprimendumad
modoalterabhannj celerasse hispanj
baleapscessissetcu uscurisextinctis
raangebatminime ignibusuigilumpri
idquoderatsuspica madatosignoumaci
ripoteratantaerei tiuasacolligerent
frustrationehan signaferrijussitin
nibalemelusumui trepidationeeinoc
ubiduxubiexercitus turnoturmultudi
essetcumquocastra cesparumintecadser
conlatahabueritic uxalterindestina
norasetprofectio tiamanteanimola
haudmediocriclade tebrissubseditaliter
absterritumimse paruadanotamaiau
quinonausummag rumflumentrana
nooperuerenine u iiiiadesertum
perditisrebusseruu abducibusagmen
ipseauxiliumuenis primoperagrospa
setromanisqueea latuefessiquea

quodsomnoacuigi
listernunt corpo
rapassimatqueinfre
quentiarelinquit
signa hasdru
badumluxiamos
tendentissignaferr
relubetetperiortu
osiamnissinusfle
xusquecumerrore
uoluens haudmul
tumprocessisset
ubiprimaluxtran
situmopportunu
ostendissettran
siturus sed
cumquantummx
reabscedebatan
toaltioribuscoer
centibusamnem
ripisnoninueniret
uixadiemferendospa
tiumdeditadinse
quendumsesehos
ti Neroprimu
cumomniequita
tuaduenitporcius
deindeadsecutus
cumleuiarmatura
quicumfessumac
mencarperentab
omniparteinursa
rentqueetiamomis
somnerequodfu
casimileeratcastra
metaripoenusintu
mulosuperfluuia
nisripamuellead
uenitiuiusfedium
omnibuscopiisnon
muneris modosedad
conserendumex
temploprocliumin
structisarmatisq.
sedubiomnescopi
asconiunxeruntde
rectaqueacies est
claudiusdextroin
cornuiuiusabsinis
tropugnaminstruit
mediaaciesprae to
rituendadata

HASDRUBALOMISSA
MUNITIONE CASTRORŪ
POSTQUAM PUGNANDŪ
UIDIT IN PRIMA ACIE AN
TESIGNA ELEPHANTOS
CONLOCATE IRE AEOS
LAEUO IN CORNU ADUER
SUS CLAUDIUM GALLOS
OPPONI THAUDIANTIUM
IIS FIDENE QUANTUM
AB HOSTE TIMERI EOS
CREDEBATUR SED EX TRŪ
CORNU ADUERSUS M
LIUIUM SIBI AD QUEMIS
PANI SETI BI MAXIMEIN
UETERE MILITEM SPEM
HABEBAT SUMPSIT
FIGURE SIN MEDIO POSI
ELEPHANTOS POSITIS ED
LONGIOR QUAM LATIO
RA ACIES ERAT GALLOS
PROMINUENS COLLIS
TEGEBAT EA FRONS QUA
HISPANI TENEBANT CŪ
SINISTRO ROMANORŪ
CORNU CONCURRIT DEX

TRA OMNIS ACIES EX
TRA PRO ELIUM EMINE
CESSABAT COLLIS OPPO
SITUS ARCE BAT NE AUT
FRONTE AUT A BLATERE
AD GREDERENTUR IN
TERIUUM HASDRU
BALEM QUE INGENS
CONTRACTUM CERTA
MEN ERAT ATRO X QUE
CEDES UIRI MQUE EDE
BATURI BI DUCES AM
BOI BI PARS MAIOR PE
DITUM EQUITUM QUE
ROMANORUM IBI HIS
PANI UETUS MILES PE
RITUS QUE ROMANAE
PUGNAE ET LIGURES DU
RUM IN ARMIS GENUS
EODEM UERSI ELEPHĀ
TI QUI PRIMO IMPETU
TURBAUERANT ANTE
SIGNA NOSET IAM SIG
NA MOUERANT LOCO
DEIN DECRESCENTE
CERTAMINE ET CLAM

REINPOTENTIUSIAM
REGIETINTERDUXSAC
ÉSUERSARIUELUTIN
CERTIQUORUMESSEN
HAUDDISSIMILITERNA
UIBUSSINECUBERNA
CULOUXCIS
CLAUDIUSQUIDERGO
PRÆCIPITICURSUTAM
LOCUMITEREMEN
ISISUMUSCLAMITANS
MILITIBUSCOMMINUS
UERSUMCOLLEMFRUS
TRASIGNAERICERECO
NATUSESSETPOSTQUA
EXREGIONEPENETRA
RIADHOSTEMNONUI
DEBATPOSSECOHORTIS
ALIQUOSSUBDUCTASE
DEXTROCORNUUBI
STATIONEMMAGISSEC
NEMQUAMPUGNAM
FUTURAMCÉRNEBAT
POSTAEIEMEIRECUM
DUCITETNONHOSTI
BUSMODOSEDETIAM

SUISINOPINANTIBUS
INSISTRUMHOSTIUM
LATUSINCURRITANTA
QUECELERITASFUITUT
CUMHOSTENDISSENT
SEABLATEREMOXINTER
GAIAMPUGNARENT
NAEXOMNIBUSPAR
TIBUSABFRONTEABLA
TERETABTERGOTRUCI
DANTURHISPANILIGU
RESQUECTADGALLOS
IAMEXEDESPERUENE
RAT IBIMINIMU
CERTAMINISFUITNAM
ETPARSMAGNAABSIC
NISABERANTNOCTE
DILAPSISTRATIQUESO
NOPASSIMPERACROS
ETQUIADERANTIITINE
REXCUIGILIISFESSIIN
TOLERANTISSIMALABO
RIS CORPORAUIXARMA
UMERISGESTABANT
ETIAMSDIEIMEDIUM
ERATSITISQUEETCALOR

hi anis caedendos nantis hortando op
capiendos q· ad fatum riter que obeundo
praebebat periculas ustinuit
Elephanti plures ab ip lefessos abnuentis
sis rectoribus quam que tedio et labore
ab hoste interfecti fa nunc praecando
brilescal prum cum nunc castigando
malleo habebant id accendit ille fugien
ubi saeui rebelluxe tis reuocauit omis
ac ruere in suos coe sam que pugnam ad
per animaci ter in quod locis resistent
terra ui resposi tum ip postremo cum haud
so in articulo quo in dubie fortuna hosti
cuius caput ice ruix um esset ne super
quanto maximo po stes tanto exercitu
tera tici ua dicebat suum nomen secuto
ea celeri mauia mmor esset concitato equo
tis in tanta emolis se in cohortem ro
bellua in uectae rat manam in misit ubi
ubi regen di sperui ut patre hamilcare
cissent primus que et hanni bale fratre
idhas drubal in su dignum erat pug
tuerat duacum sae nans cecidit num
pe alias memorabi qua meo bello um
ipsum illa precipux acie tantum hos
pugna ille pug tium in terfectum

estreddita quę ae
qua cannensi clade
uel duci suę exerci
tus interfuuideba
turq; in sua cinta sex
milia hostium occisa
capta quinquę milia
et quadringenta mą
na praeda alia cum
omnis generis tum
auri etiam argenti
quęcunq; eorum etiam
romanorum qui
capta apud hostes era[nt]
supra [illegible] capti
recepta ad solacium fuit
promissis deorum proe
lio militibus nam
haud quaq; quam in
cruenta victoria
fuit octo fere milia
romanorum soci
orumque occisa deo
que etiam uictores
sanguinis exedisq;
ceperat satietas sui

postero die cum es
set nuntium luci huio
cos. gallos et alpinos
ligures quoq; qui aut proe
lio non adfuissent
aut inter caedem
effugissent unoq;
mine abiresse ne cer
to duces insignis
sine ordine ullo aut
imperio posse siuna
equitum alamina
turomnes deleri
quę superstitali
qui nuntiet hosti
um cladis et nostrae
uirtutis ne fortunae quę
te quae secuta est
pugna multo ante
quam in deuenerat
agmine die sexto ad
statiuas suas mq. hos
tem peruenit ne
ejus frequentia mi
nor equi ani mo fuit
cessera nuntius

Laetitiaue rotantia
uixit compotes me
tium praecaudio
esse nicelebratum
est namro
mae neuteranimi
habitus satis dicie
narrarique potest
nec quo incertae ex
pectatione euentus
ciuitas fuerat nec
quo victoriae fama
accepit
Num quam perom
nis dies exquo clau
dium consulem
profectum fama
attulit ab ortosole
ad occidentem aut
senator quisquam
acuriaatq; ab magis
tratibus abscessit
aut populus foro
matronae quiant
hilinipsis opiserat
inter praeces obtes
tationes queuere
sae pe romniade
bra uae aes upplice
uotisque fatigare
deos tam solliciti
ae suspensae ciui
tis fama incerta pri
mo accidit duos nar
nien ses equites in
castra quae in fau
cibus umbriae op
positae rantuen is
se ex proelio nun
tiantes exesos hos
tis et primo magis
auribus quam ani
mis diacceptum
erat ut matus uel
usque quaequam quod
mente excpere aut
satis credere pos
sent ipsa celeri
tas demimpedie
bat quod biduo an
te pugnatum dice
batur litter

deinde ab l. man
lioacidino missae
ex castris adferun
tur denarnien
sium equitum ad
uentu has litteras
per forum aditibu
nal perlatae esse
natum curia exci
uerunt tantoque
certamine exciu
multu populi ad
fores curiae con
cussum est uti adi
renuntius non
posset intra heretur
a percunctantib.
uociferantibusq.
uim nostris prius
quam insenatum
terae recitaren
tur tandem
summoti et coer
citi a magistra
tibus dispensari
que lae tinia inter

ponentis eius ani
mos potuit inse
natum primum
deinde in contio
ne litterae recita
tae sunt et procu
ius que ingenio
alius iam certum
gaudium aliis nul
la ante futura fides
erat quam leg a
tos consulum ue
litteras audissen
ipsos deinde ad pro
pinquare legatos
allatum est tunc
enim uero omnis
aetas curre re ob
uiam primus quisq.
oculis auribusq.
haurire tantum
gaudium cupien
tes ad muluium
usque pontem con
tinens agmen ter
uenit legatique

L·VETURIUS PHILUS P·LI
CINIUS UARUM Q·ME
TELLUS CIRCUMFUSIO
NIS GENERIS HOMI
NUM FREQUENTIA IN
FORUM PERUENERUNT
CUM ALII IPSOS ALII CO
MITES EORUM Q·ACTA
ESSENT PERCUNCTARE
TUR ET UTQUISQUE AUDI
E RATE EXERCITUM
HOSTIUM IMPERATO
REM Q·OCCISUM LEGI
ONES ROMANAS INCO
LUMES SALUOS CON
SULES ESSE EX TEMPLO
ALIIS PORRO IMPERTI
ERANT GAUDIUM SU
UM CUM AEGRE INI
RIAM PERUENTUM
ESSET MULTO AEGRIUS
SUM MOTA TURBANE
PATRIBUS MISCERETUR
LITTERAE IN SENATU
RECITATAE SUNT INDE
TRADUCTI IN CONTIO

NEM LEGATI·L·VETURI
US LITTERIS RECITATIS
IPSE PLANIUS OMNIA
QUAE ACTA ERANT EX
POSUIT CUM INGENTI
ADSENSU POSTREMO
ETIAM CLAMORE UNI
UERSAE CONTIONIS
CUM UIX GAUDIUM
ANIMIS CAPERENT
DISCURSUM INDE AB
LIIS CIRCA TEMPLA DE
UMULTE XTES AGERENT
AB ALIIS DOMOS UTCO
IUGIBUS LIBERISQUE
TAM LETUM NUNTIUM
IMPERTIRENT
SENATUS QUOD M·LIU
US ET C·CLAUDIUS COS·
IN COLUMI EXERCITU
DUCEM HOSTIUM LE
GIONESQUE OCCIDIS
SENI SUPPLICATIONE
IN TRIDUUM DECRE
UIT EX SUPPLICATIO
NE MIN TRIDUUM

DECREUITEXMISSUP
CATIONEMXHOSTIB
USPR·EDIXITCELEBRX
TAMIRISFEMININISQ·
ESTOMNIAXEMPLX
PERTOTUMTRIDUUM
XEQUXLEMTURBAM
HABUERECUMMXTRO
NXEXMPLISSIMXUES
TECUMLIBERISPERIN
DEXCSIDEBELLXTUM
FORETOMNISOLUTXE
METUDELISSIMMOR
TALIBUSEGRATESAGE
RENT STATUM
QUOQUECIUITATISEX
UICTORIAMINDEHAU
SECUSQUXMINPXCE
RESINTERSECONTRX
HEREUENDENDOAR
GENTUMCREDITUM
SOLUENDOAUDEREN
C·CLAUDIUSCOS·CUM
INCASTRAREDISSET
CAPUTHASDRUBALIS
QUODSERUATUMCU
CURXXTTULERATPRO
CIANTEHOSTIUMSTAT
ONESCAPTIUOSQUEX
FROSUINX CIOSUERAN
OSTENDIDUOSETIAM
EXHISSOLUTOSREAD
HANNIBALEMETEXPRO
MEREQUXEXCTXESSEN
IUSSIT
HANNIBALIANIOSIMUL
PUBLICOFAMILIARIQUE
ICTUSLUCTUAGNOSCE
RESEFORTUNAMCAR
THAGINISFERTURDIXIS
SECASTRISQUEINDE
MOTSUTOMNIXAU
XILIAQUXEDIFFUSALA
TIUSTUERINONPOTE
RATINEXTREMUM
ITALIXEXGULUMBRUT
TIOSCONTRAHERET
ETMETXPONTINOSCI
UITATEMUNIUERSAM
EXCTOSSEDITIONIB·
SUISETLUCANORUM
QUISUXEDICIONISERAN

INBRUTHAM AGRUM
TRADUXIT

VIII LIBRI

AB URBE CONDITA

LIBER XXXIIII

EXPLICIT INCIPIT

LIBER XXXIIII

FELICITER

Cum transitu has
drubalis quantum
in Italia declinaue
rat bellum tantum le
uia ex his spaniae ui
derentur renatum
ubi subito ar prio
rebellum est hispa
nia extempestate
signa habebant ro
manique has
drubalis cis onis fi
lius ad oceanum pe
nitus gadisque con
cessere
Nostri maris oram
nisque fer me hispa
nia qua orientem
uergit scipionis ac
romanae dicionis
erat nouus imperа
tor hanno in locum
barchini has drubа
lis nouo cum exer
citu ex africa trans
gressus magonis

IUNCTUS CUM INCOL
LIBERIA QUAE MEDIA
INTER DUO MARIA EST
BREVI MAGNUM IN NU
MERUM ARMASSET
SCIPIO ADUERSUS EUM
M SILANUS CUM DE
CEM MILIA QUO PLUS M
BUS MILITUM EQUITUM
BUS QUINGENTIS M
LITUM EQUITIBUS
QUINGENTIS MISIT
SILANUS QUANTIS MA
XIMIS POTUIT INERTIB
INPEDIEBANT AUTEM
ET ASPERITATES UIARU
ET ANGUSTIAS ALTIBUS
CREBRIS UTPLERAQUE
HISPANIAE SUNT INCLU
SAE TAMEN NON SOLU
NUNTIOS SED ETIAM
FAMAM ADUENTUS SUI
PRAEGRESSUS DUCIB
INDE MEXCELLI LIBE
RIA TRANSFUGIA AD HOS
TEM PERUENIT

EIS DEM AUCTORIBUS
CONFERTUM EST EUM
DECEM CIRCITER MILLIA
AB HOSTE ABESSENTIBU
NA CASTRA CIRCAUIAM
QUAERENTES SEL XEUD
CELTIBEROS NOUUM
EXERCITUM SUPRANO
UEM MILIA HOMINU
DEXTRA SUNIE TENE
RE CASTRA
CASTATIONIBUS UIGILIIS
OMNI IUSTA MILITARI
CUSTODIA LUTAE FIRMA
ESSE ILLA ALTERA SOLU
TA NEC LECTA QUE UBAR
BARORUM ET ITERONU
ET MINUSTIMENTIUM
QUO DINSULA TERRAES
SENTE XPRIUS AD GRE
DIENDA RATUS SILANUS
SIGNA QUAM MAXIME
ALLEUAMI IUBEBAT FER
RI NEC UNDE ABSTATIO
NIBUS PUNICIS CONSPI
CERETUR IPSE PRAEMIS

sis speculatoribus
nuntiatum est ad
hostem peruenisse iam
ferme haberet cū
haud dum quisquam
hostium senserat cō
fragosa loca ipse
iuxta cultus tenebat
colles sibi iunctos iuxta
ad quos subito occul
tā considerā militem
et cibum capere iu
bet speculatores trans
fugarum dicta ad fir
mantes uenerunt
tum sarcinis in medi
um coniectis arma
romana capiunt acie
que iustā in pugnam
uadunt milleas
sum aberant eum
ab hoste conspecti sunt
trepidari que repen
te coeptum et magō
ex castris citato equo
ad primum clamo
rem commentum ultum
ad uehiturē rantin
celti beroe exercitu
scutatae et
ducentinti equitē hanc
iustam legionem
eius fere roboris
erat in prima acie lo
cat ceteros leuem
armaturam insidis
posuit cumita
instructos educere
te castris uix dum
in egressus uallo
eos romani pilacon
fecerunt subsidunt
hispani aduersus
emissa tela ab hoste
in deadmittendā
si consurgunt
quae cum romani
conferti uisolent
dens xis excepissent
scutis tum pes cumpe
dem conlatus est cla
dis geri rescoepta

ESTCETERUMASPERITAS
LOCORUMASPERITAS
LACORCELTIBERISQUI
BUSINPROELIOCONCR
SAREMOSESTUELOCITA
TEMINUTILEMFACIE
BATETHAUDINIQUAE
ADEMERATROMANISTA
BILIPUGNAEADSUETIS
NISIQUODANGUSTIAE
ETINTERNAEQUIREGU
LATAORDINESDIRIME
BANTETSINGULI BI
NIQUEUELUTCUMPA
RIBUSCONSERERE
PUGNAMCOGEBAN
TURQUODADFUGAM
IMPEDIMENTOHOS
TIBUSERATIDADEAE
DEMEOSUELUTUINC
TOSPRAEBEBATETIAM
FERMEOMNIBUSSCU
TATISCELTIBERORUM
INTERFECTISLEUISARMA
TURAETCARTHAGINI
ENSESQUIEXALTERIS
CASTRISSUBSIDIO
UENERANTPERCULSI
CAEDEBANTUR
Duohaudampliusilli
APEDITUMETEQUITATUS
OMNISUIXINITIOPROE
LIOCUMMAGONEEFFU
GERUNTHANNOALTER
IMPERATORCUMEIS
QUIPOSTREMIAMPRO
FLIGATOPROELIOADUE
NERATUIUUSEXPITUR
MAGONEMFUGIENTES
EQUITATUSFERMEOM
NISETQUODUETERUM
PEDITUMERATSECUNDE
CIMODIEINGADITANA
PROUINCIAMADHAS
DRUBALEMPERUENE
RUNTCELTIBERINOUUS
MILESINPROXIMAS
DILAPSISILLUASINDEDO
MOSDIFFUGERUNT
PEROPPORTUNAUIC
TORIANEQUAQUAM
TANTUMIAMCONFLATU

BELLVM QVANTVMFV
TVRI MEMORIA BELLAS
LICVISSET SCELTIBERO
RVM CENTE EXCITA ET
ALIAS ADARMAS OLLICITA
REPOPVLOS OPPRESSA
ERAT ITAQVE CONLAVDA
TO BENIGNE SILANO SCI
PIO SEMDE BELLANDI
SI NIHIL EAM IPSE CVNC
TANDO MORATVS ES
SET NACTVS AD ID QVOD
RELICVVM BELLI ERAT
IN VLTIMAM HISPANIAM
ADVERSVS HASDRVBA
LEM PERGIT POENVS
CVM CASTRATVM FORE
AD SOCIORVM ANIMOS
IN BOETIE XCONTINEN
DOS IN FIDE HABERET
SIGNI REPENTE SVBLATIS
FVGAE QVAM MAGIS ITI
NERIS MODO PENITVS
ADOCEANVM EIGADIS
DVCIT CETERVM QVO
AD CONTINVISSE TEXER

CITVM PROPOSITVM
LOSE FORE RATVS ANTE
QVAM FRETO CAI STRA
ICERE EXERCITVM
OMNEM PASSIM INQ
VITATES DIVISITVET
MVRIS SE IPSE ET ARMIS
MVROS TVTA RENTVR
SCIPIO OBIANIMADVERTIT
DISSIPATVM PASSIM
BELLVM ETCIRCVMSE
RE AD SINGVLAS VRBES
ARMA DILVTINIMAGIS
QVAM MAGNI ESSE OPE
RIS RETROVERTITVR
NE HOSTIBVS TAMEN
EAM RELINQVERE RE
LIGIONEM L SCIPIONE
FRATREM CVM DECEM
MILLIBVS PEDITVM
EQVITVM AD OPPVGNA
DAMOPVLENTISSIMA
IN IS LOCIS VRBEM O
RONGIN BARBARIAM
PELLABANT MITTIT
SITAIN MAE SESSVM

nibus est hispanae
genti sacer frugi
fer argentum etiam
incolae fodiunt et arx
fuerat has drubali
ad excursiones cir
ca mediterraneos
populos faciendas
scipio castris prope
urbem positis prius
quam circumvalla
ret urbem mittit ad
portas qui exprom
quo alloquio oani
mos tempta rentis ua
de rentique ut amici
tam prona quam ui
experirentur ro
manos ubi nihil
pacati respondeba
tur fossa duplici que
uallo circumdata
urbem intra portis
exercitum diuidit
ut una semper pars
quietis interim du
abus simul parti
bus oppugnaret pri
ma pars cum ad orta
oppugnare est at rox
sane et ante ceps proe
lium fuit non subire
non scalas ferre ad
muros praeincidentibus
telis facile erat
etiam quiescentes
admurum scalas
alii furci sad ipsum
facti sdetrudebant
turinalios lupissu
per ne fe rre tinie
tiutin periculoes
sent nes uspensiin
murum extrahe
rentur
quo dubia animaduer
tit scipioni miparti
ciuium suorum exe
quatum certamen
esse etiam eos ut e
rare hostem quod
ex muro pugnaret
duabus simul parti

BUS PRIMA RECEPTAUR
BE MESTA DGRESSUS
QUAE RESTANTUM PAUO
RIS INIECIT FESSIS IAM
CUM PRIMIS PUGNAN
DO UULE TO PPI DA DANI
MONIA REPENTINA FU
GA DESERERENTE TPU
NICUM PRAESIDIUM
MEI UNE PRODITA URBS
ESSE TRELICTIS STATIO
NIBUS IN UNUM SECOL
LIGERET TIMOR
INDE OPPI DANOS IN
CESSIT NISI HOSTIS UR
BE MINTRASSE SIN E
DI POENUS AN HISPA
NUS ESSET OBUIAS
SIM CEDERENTUR AD
QUE PATEFACTA REPEN
TE PORTAS REQUENTES
EX OPPI DO SE EIECE
RUNT SCUTA PRAESETE
NENTES NE TELA PRO
CUL CO ICERENTUR
DEXTRAS NUDAS OS
TENTANTES UELADIOS
ABIECISSE APPARERET
IDUM RUM PARUM
EX INTERUALLO SITCON
SPECTUM AN DOLUS
ALIQUIS SUSPECTUS FU
ERIT IN COMPERTUM
EST IMPETUS HOSTILIS
INTRANS FUGAS FACTUS
NEC SECUS QUAM AD
UERSA ACIES CAESA
EXAMEN QUE POR
TA SIGNA INFESTAUR
BE INIXTA ET ALIIS PAR
TIBUS SECURIBUS
DOLABRIS QUAE CEDE
BANTUR PORTAE ET
UTI QUISQ· INTRODE
RAT EQUES AD FORUM
OCCUPANDUM TA
ENIM PRAECEPTUM
ERAT CITATO EQUO
PERGEBAT AD DNUM
ERAT ET IUXTA FORUM
EQUITI PRAESIDIUM
LEGIONARII CETERI

PARTIS PERUADUNT
DIRECTIONE ETCAE
DE OBUIORUM NISI
QUI ARMIS SE TUER
RANTURA PSTINUERUN
CARTHAGINIENSES
OMNES IN CUSTODI
AMDATI SUNT OPPI
DANORUM CONFER
ME QUI CLAUSERAN
PORTAS CETERIS TRA
DITUM OPPIDUM SU
AERE DITAERES
CECIDERE IN URBIS
EIUS OPPUGNATIO
NE HOSTIUM DUO
MILLIA FERME RO
MANORUM HAUD
AMPLIUS LXXXX IAE
TAE IPSIS QUI REM
GESSERE URBIS EIUS
EXPUGNATIO FUIT
ET IMPERATORICE
TERO QUE EXERCI
TUI ET SPECIOSUM
ADUENTUM SUUM

INGENTEM TURBAM
CAPTIUORUM PRAE
SE AGENTES FECERUN
SCIPIO CONLAUDATA FRA
TRE CUM QUANTO PO
TER TUERBORUM
HONORE CARTHAGI
NI ABSAECAPTAECA
PTAMABEO ORONCI
NIAEQUASSE QUIA
ETHIEMPS INSTABAT
UT NECTEMPTA REGA
DIS NEC DISIECTUM
PASSIM PER PROUIN
CIAM EXERCITUM
HASDRUBALIS CON
SECTARI POSSET INCI
TERIOREM HISPANIA
OMNIS SUAS COPIAS
REDUXIT DIMISSIS
QUE IN HIBERNALE
CIONIBUS · L · SCIPIO
NE FRATRE ROMAM
MISSO ETHANNONE
HOSTIUM IMPERATO
REM CETERIS QUE NO

bilibus captiuis ipse
tarraconem conces
sit eodem anno
classis roma nacum
m. ualerio laeuino
procos. ex sicilia ina
fricam transmissa
inutilcensi carthagi
niensique agrolate
populationes fecit ex
tremis finibus cartha
giniensium circa ip
sam oeniadicae prae
dae actae sunt
Repetentibus siciliam
classis punica lxxx erant
longae naues occur
rit decem et septem
naues ex iis captae sunt
quattuor in athomer
sae ceterae fusae ac fu
gatae classis terra ma
rique victor roma
nus cum magna om
nis generis praeda li
byaeum repetit tu
tolnde mari pulsis hos
tium nauibus magni
ficus extus frumen
ti romam subuecti
principio aestatis eius
quae hae sunt gesta
p. sulpicius procos.
et attalus rex cum
regina e sicilia ante
dictum est hiberna
sentlem numinde
classe iuncta roma
nae quinque et uiginti
quinqueremes re
giae quinque et xxx
transmiserunt et
philippus se in terris
eum ariobuiamein
dum hostis foret para
tus ad omnis consilius
esset ipse demetria
de mad mare descen
dit ariis amdiem ad
conuenien dum exer
citum edixit undique
ab sociis legationes

demetriadem adfamā
regis conuenerunt
sustulerāt enim
animos aetolicum
ab romana societate
tum posita alia adue-
tum finitimos q· de
populabantur nec ar-
nanes solum boeo
tique et qui euboeam
incolunt in magno
metu erant sed achei
quoque quos super
aetolicum bellum
machanidas etiam
lacedaemonius tyrā
nus haud procul ar
ceat ab eorum fine pos-
sis tristi erebat
animo nes sui s· quisq·
urbibus quae peri-
cula terra mari que
portenderentur
memorantes auxi-
lia rege morabant
nec ex regno quidē

ipsi tranquillae
nuntiabantur res
et sic deum laedum ple-
ra tum quemotos
esse et tha ra cumma
xime medossi quo
longinquum bellū
regum occupasset
proxima macedo
nia et incursuros boe-
otti quidem et inter-
pores graeciae popu
li thermopylarum
saltus ubi angustiae
fauces coartantur ter
fossa ualloque inter-
cludi aetolis nun-
tiabant ne transitu
ad socios urbes
tuendas philippo da-
rent uel segnē
ducem moto excitare
tumultus circumfu
si poterant legiones
dimittit pollicitus pro
ut tempus ac res id e

RETOMNIBUSLATURŪ
SEAUXILIUMINPRAE
SENTIAQUAEMAXIME
URGEBATRESPERARET
LIUMPRAESIDIUMUR
BIMITTUNDEALLATŪ
ERATATTALUMABLEM
NOCLASSETRANSMIS
SAOMNEMCIRCUM
URBEMAGRUMDEPO
PULATUM POLYPAN
THAMCUMMODICAMA
NUINBOEOTIAMME
NIPPUMITEMQUENDĀ
EXREGISDUCIBUSCUM
MILLEPELTATISPELTACAE
TRAEHAUDDISSIMISEST
CALCHIDAMMITTITAD
DITIDXENIANUMUTOM
NESINSULAEPARTISTU
ERIPOSSETIPSESCOPYS
SAMESTPROFECTUSEO
DEMQUEABLARISAMA
CEDONUMCOPIATRA
DUCIJUSSITEONUNTI
ATUMESTCONCILIUM
AETOLISHERACLEAMIN
DICTUMREGEMQUEAT
TALUMADCONSULTAN
DUMDESUMMAMBELLI
UENTURUMMAGNISTI
NERIBUSHERACLEAN
DUXITETCONSILIOQUI
DEMDIMISSOIAMUE
NITSEGETIBUSTAMEN
QUAEPROPEMATURI
TATEMERANTMAXI
MAEINSINUAENIANU
EUASTATISSCOTYSSAM
COPIASREDUCITIBI
EXERCITUOMNIRE
LICTOCUMCOHORTE
REGIADEMEDRIADEM
SESERECEPITINDEUT
ADOMNISHOSTIUM
MOTUSPOSSETOCCUR
RERETNPHOCIDENT
QUEEUBOEAMETPE
PHARETUMMITTI
QUILOCAALTAELICE
RENTUNDEEDITIS
NESAPPARERENT

Ipse in tis aeo mon sest
in altitudine mingen
te mexcumini seditis pe
culamposuitutic nib'
procul sublimissic nū
ubi quid molirentur
hostes momento rē
porisacciperetroma
nus imperator etai
talus rex apeparrhe
tonicae amtraiecē
runt in declassem
in eubo eam adurbē
oreumtramittunt
quae abdemetriaco
sinu chalcidemeteu
ripum petentiadlae
uam primaurbium
eubo eae posita est
ita interattalumae
sulpicium conuenit
utromania mariure
gnaterra oppugna
rent quadriduopost
quamadpulsaclas
sis estur bem adgres
sis sunt idtempus oc
cultiscum platore
quia philippo praepo
situs urbierat con
loquiis apsumptum
est duasarces
urbs habet unam im
minentem marialte
ra urbis media est
cuniculo inde ad ad
mare ducit quam ama
re turrisquinque
tabulatorum ecregi
um propugnaculum
claudebat ibi primo
atrocissimum con
tra eum est cetera
men et turre instruc
ta omnigenere telo
rum et tormentis
machinisque ex do ppug
nandam ex nau
bus exposi tis cum o
nium animos ocu
los que id certamen
auertisset portama

RITUM AEARCIS PLATOR
ROMANOS ACCEPTIMO
MENTO QUE ARX OCCU
PATA ESTO PIDANI PULSI
IN DE IN MEDIA MURE
ADALTERAM TENDERE AR
CEMET IBI POSITI ERANT
QUI FORES PORTAS OBI
CERENTI IIAE XCLUSI IN
MEDIO CAEDUNTUR CA
PIUNTUR QUE MACEDO
NUM PRAESIDIUM CON
GLOBATUM SUBARCIS
MUROS TETI TNEC FU
GAE FFUSAE PETITANEC
PERUNXCHERPROELI
UMINIT UM EOS PLA
TORUENIA BSULPICIO
IMPETRATA INNAUES
IMPOSITOS ADDEMETRIA
CUM PHILOTIDIS EXPO
SUITIPSE XTATIALIUM
SERECEPIT SULPICIUS
TAM FACILI ADORA
EUM SUCCESSU ELATUS
CALCHIDEM IN DEPRO

TINUS UICTI CLASSE PE
TITUBI HAUD QUAQUA
ADS FEMELIENTIUS RES
PONDIT EXPATIENTIUTRI
QUE COLETUMINAN
GUSTIAS MARE SPECIE
INTUENTI PRIMO GE
MINI PORTUS INORA
DUO UERSI PRAEBUE
RESED HAUD FACILE
ALIA IN FESTIOR CLASSIS
TIO EST NAMELIENTI
A BUTRIUS QUE TERRAE
PRAEALTIS MONTIBUS
SUBITI AE PROCELLO
SIDEICIUNT ET FRETUM
IPSUMELIRI PINON SEP
TIENS DIES CUI FAMA
FERTEMPORI BUS STA
TIS RECI PROCAT SED
TEMERE IN MODUM
UENTI NUNCH OGNINC
ILLUCUERSO MARIUEL
UTMONTI PRAECIPITI
DEUOLUTUS TORRENS
RAPITURI TANEC NOC

TENECDIEQUIESNAUI
BUSDATURCUMCLASSE
IAMINFESTASTATIOAC
CEPITTUMETOPPIDUM
ALIASPARTECLAUSUM
MARIALIASABTERRAE
GREGIEMUNITUM
PRAESIDIOQUEUALIDO
FIRMATUMETPRAECI
PUEFIDEPRAEFECTORU
PRINCIPUMQUEQUAE
FLUXAETUANAAPUD
ORAEUMFUERANTSTA
BILEXIQUEINEXPUG
NABILEFUIT
DPRUDENTERUTINTE
MERESUSPECTARERO
MANUSFECITQUOCIR
CUMSPECTISDIFFICUL
TATIBUSNEFRUSTRA
TEMPUSTERERETCELE
RITERAPSTITITINCEPTO
CLASSEMQUEINDEAD
CYNUMLOCRIDISEM
PORIUMIDESTORBIS
ETPONTIORUMMILLE
PASSUUMAMARISITE
TRAIECITPHILIPPUMET
IGNOSABORAEODEM
MINUERANTSEDSERI
USPLATORISFRAUDAE
EXSPECULAEXTIETIN
PARTUMUISUIRIBUS
HAUDFACILISERATIN
INSULAMCLASSIACCES
SUSITAPERCUNCTATIO
NEOMNISSAADCHAL
CIDISAUXILIUMUBISIC
NUMACCEPITIMPIGRE
ESTMOTUSNAMET
IPSACHALCISQUAM
QUAMEIUSDEMINSU
LAEURBSESTTAMEN
ADEOARTOINTERSCIN
DITURFRETOUTPON
TOCONTINENTIIUN
CAIURTERRAQUEADI
TUMFACILIOREMQUA
MARIHABEAT
CITURPHILIPPUSDIEC
TOPRAESIDIOFUSIS
QUAEAETOLIISQUISAL

tum thermopylarum
insidebant cuma de
metriadescotusam
inde deterritaui cilia
profectus trepidos
hostis heraclea com
pulisset ipse uno die
phocidis elet iam mi lia
amplius lx. conlegit
eodem fermedie bat
talo rege opuntiorū
urbs capta diripieba
tur concesserat eam
regi praeda mulpici
usquiaoraeum pau
co ante dies ab roma
nomilite expertibus
regiis di reptum fu
erat cum romana
classis eo secepisset
attalus ignarus ad
uentus philippi pecu
niis a principibus exi
gendi stere battem
pus ad deo que in pro
uisa res fuit ut nisi cre
tensium quidam for
te pabulatum a burg
longius progressi a
men hostium procu
conspexissent opp
mi potuerit attalus h
ermis atque in compo
situs cursu efusum s
rex naues petit eimo
lientibus a terra
uis philippus super
nitum multumque ei
am ex terra nauticis
praebuit in deponē
re in deos homines
que accusans quod
tantae rei fortunam
ex oculis propere rapta
amisisset opuntii
quoque ab eo demira
increpiti quod cum
traherē obsidionem
in aduentum suum
posuissent ut iso sta
tim hostem propinquo
luntariam deditio

nem concessissent
Compositis circa Opo
tem rebus Oronen
est profectus et ita
lus primo oratum
est profectus Inde cu
fama acciisset prysi
an bithyniae regem
infinis regnis ultran
gressum omnissis
rebus atque aetolico
bello in asiam trae
cti et sul picius aeci
nam classem rece
pit unde initio ueris
profectus erat haud
maiore certamine
quam opontem atta
lus decertat philippus
oronen et pitthincole
bantur bemea impro
fugiabthebis pthio
tic is urbes suae capta
a philippo cum infide
aetolorum perfu
gissent sede meximis

aetolie amdederant
urbis uastata ac deser
tae prioree ius dem
philippi bello ium ab
turones cui antedic
tum est recepta pro
fectus ut hͦ ronone et
drumias dori parua
atque ignobilia oppi
da cepit inde elatiam
iussis ibi se opperire
ptolomaei fratris edio
rum q· legati sueniit
Ubi cum definiendo
aetholico bello ace
ret ad fuerant eni
legati nuper heracle
ae concilio romano
rum aetolorumque
nuntius adferturma
chanida molympio
rum sollemne ludi
crumparanti seleos
ad credisti mussepra
uertendum idratus
legatis cum benigno

RESPONSO DIMISSO SENE
QUE CAUSA MELIUS BELLI
FUISSE NEC MORAM SI
MODO XEQUAE THONES
TA CONDICIONE LICERET
PACEM FACTURUM CUM
EXPEDITO AGMINE PRO
FECTUS PER BOEOTIAM
MEGARAM QUE INDE
CHORINTHUM DESCEN
DIT UNDE COMMEATIB⁹
SUMPTIS PHLEUNTA
PHENEUM QUE PETIIT EI
AM CUM HERCEUM UE
NISSE TAUDIT MACHA
NI DAMFAMAM ADUEN
TUS SUIT ERRITUM RE
FUGISSE LXCEDEMO
NEM REGIUM QUE SE
AD CONCILIO RUM AE
TOLORUM RECEPTUM
MULCTASSE IMPUNITA⁹
UIMARI QUOQ· ALIQUIT
POSSIT ACCITA MIBI RA
TUS SE INUENTURUM
PAUCIS ANTE DIE BUSIN
DE UIA STRAIECERANT
POENI IN DE PORTUS AC
ARNANUM PETIERANT
CUM AB ORE OPPROPEC
TUM ATTALUM ROMA
NOS QUE AUDISSENT
UERTUNE AD SE RETUR
INTRA RHIUM FAUCES
EXESUNT CORINTHUS
NUS OPPRIMERENTUR
PHILIPPUS MERE BATQ.
DEMETANGE BATUR
CUM ADOMNIA IPSE
RAPTIM ISSET NULLITA
MENSE REI IN TEMPO
RE OCCURRISSE ETRA
PIENTE OMNIA EXO
CULIS ELUSISSE CELERI
TATEM SUAM FORTU
NAM IN CONCILIO XU
TEM DISSIMULANS AE
QUITUDINE MELATO
ANIMO DISSERUITES
TATUS DEOS HOMINES
QUE SE NULLO LOCO NEC
TEMPORI DEFUISSE QUIN

UBI hostium arma
concrepuissent eo
quantam maximam posse
celeritate tenderet
sed uix iam posse cre
dere tenderet
sed uix ratione mini
ri posse utrum ma se
audacius an fuga ci
us ab hostibus cera
turbellum sic abo fo
tentatum sic sulpici
um ab chalchide sic
eisdem diebus macha
nidam emanibus su
is elapsum
Sed non semper felice
esse fuga nec prodif
fic uid bellum habe
dum inquo simo con
gressus cum hostib⁹
sis uiceris quod pri
mum esset confessio
nem se hostium ha
bere neq; quam quam
pares esse bi bre ui tutc
toriam haud dubiā
habiturum nec mi
o reuentu eos secum
quam ope fugnaturos
Laeti regem socii audie
runt reddidit inde
achaeis hereum et
triphyllam aliphera
autem megalopoli
tis quod suorum uis
set finium satis proba
bant restituit
Inde nauibus acceptis
ab achaeis seruant au
tem tres quadriremes
et bi remes totidem
antecy'ram traiecit
inde quinqueremi
bus sem pte metlem
bis xx. amplius quos
ut adiungerent car
thaginiensium elas
si miserat in corin
thium sinum profec
tus ad erythras aeto
lorum quae prope

euphaliumsuntescẽ
sionemfecithaudfe
fellitatholosnamho
minumquodautin
agriautinpropinqus
castellispotidanias
atqueapolloniaefuit
insiluasmontesque
refugitpaecoraque
interfestinationem
abiginequieransut
direptaetinanescon
pulsacumiisceterа
quepraedanticiapre
toreachaeorumae
giummissocumco
rynthumpetissei
pedestrisindecopias
perboeliamterra
ducitiussitipseaboe
notrispraeterier
ramatticamsuper
syniumnauigans
intermediaspropе
hostiumclassescal
chidemperueniitin

deconlaudatafide
acuirtutequodnẽ
quetimornecspes
flexisseteorumani
mos hortatusque
oppugnationum for
tunammallentabcal
cideoraeumnaui
gaiprincipiumque
iisquifugerecapta
urbequamseroma
nistraderemalue
rantsummarerum
etcustodiaurbisper
missaipsademetri
ademabeliboexin
deprimumadopem
ferendamcopiispro
fectuseratraiecit
Cassandreexedeinde
centumnauiumlon
garumcarinispos
tiscontractaquead
effectumelusope
rismultitudinefa
brorumnauaiium

XIIII

QUIA RES IN GRAECIA
TRANQUILLAS ET PRO
FECTO ITALIA FECERAT
ET IN IEMPORE LABO
RANTIBUS SOCIIS LATU
AB SE AUXILIUM RETRO
IN REGNUM CONCESSIT
AUDACIONIS BELLUM
FERRET
EXTREMO AETATIS EIUS
QUAE IN GRAECIA
GESTAS UNICUIQUE
FABIUM AXIMI P. LEGA
TUS AB M. LIUIO COS.
ROMAM AD SENATUM
NUNTIASSET CONSU
LEM SATIS PRAESIDII
GALLIAE PROUINCIAE
CREDERE L. PORCIUM
CUM SUIS LEGIONIB.
ESSE DECEDERE SE IN
DE AC DEDUCI EXERCI
TUM CONSULAREM
POSSE PATRES NON M.
LIUIUM TANTUM RE
DIRE AD URBEM SED
CONLEGAM QUOQUE
EIUS CLAUDIUM IUS
SERUNT ID MODO IN
DECRETO INTERFUIT
QUOD M. LIUIUS EXER
CITUM REDUCI NERO
NIS LEGIONES HANNI
BAL OPPOSITAS MANE
RE IN PROUINCIAS IUS
SERUNT
INTER COS. IT A PER LITE
RAS CONUENIUNTQUE
AD MODUM UNO ANI
MO REM P. GESSISSE
NTAQUAM QUAM EX DI
UERSIS REGIONIBUS
CONUENIRENT UNO
TEMPORE AD URBEM
ACCEDERENT PRAE
NESTE QUI PRIORUE
NISSET COLLEGAM
IBI OPPERIRI IUSSUS
FORTE IN EUENIT UTEO
DEM DIE AMBO PRE
NESTE UENIRENT IN
DE PRAEMISSO EDICTO

utri duo posit frequ es
senatus ad aedem bel
lonae ad esse tomni
multitudini obuiam
effusa ad urbem acces
sere non salua
bant modo uniuer
si circumfusi sed pro
quisque uictrices dex
tras consulum cupi
entes alii gratulaban
tur alii gratias ageban
quod deorum opera
incolumis resp. esset
in senatu sum more
omnium imperatorū
expositis rebus ab se
gestis postulassent
ut pro rep. fortiter fe
liciterque administ
rata et de is immorta
libus haberetur ho
nos et ipsis triumphan
tibus urbem ingredi
ceret Seuero
ea quae postularent
decernere patres me
rito deorum primum
deinde secundum de
os consulum respon
derunt et supplicatio
nem amborum no
mine et triumpho
utri que decreto in
teripsos necum bel
lum communiant
nec essi essent trium
phum separarent ita
conuenit utique non
et in prouinciam ui
res gestas esset eo
die quo pugnatum
foret eius fortu
spicium fuisset et exer
citus iulianus deduc
tus romam uenisset
neronis deuicti de
prouincia non potu
isset utrum. huius
quadrigis urbem
ingentem milites
sequerentur elau

diuse quos in e militib·
inuehere tur
ii a consocii ustrium
p hos cum utrique
tum a gis et quique
tum mer to nte ibat
tantum honore co
lege esse rat glori
am auxilium equite
alebantis ex oerum
spatio transcurrus
se longitudinem
italiae et eo die cum
has drubale in ea lia
signis conantis pue
nas se quod eum ex s
transuersus esein
apuliapositam habere
hannibale redidis
set tamen eredidis
set tamen consu
lem prouinciae par
tem italiae aduersus
duos duce su
osim pera tor
reshin reconsili

um suum hinc cor
pus opposuisse nome
neronis satis fuisse
ad continendos cas
tris hannibalem has
drubalem uero qua
alia requam aduen
tu eius obrutum at
que extinctum esse
que ei reliquo consul
sub hostis cum mul
tis si uelle equis
undequoperu rem
uerum triumphum
uehi ronem que etia
si pedes incedat uel par
tem exbellouel spre
to triumphi gloria
memorabilem pore
bis ermones spectan
tium neronem us
que in capitolium
prosequi sunt e
cum auenam rium
tulerunt ses terti
um mi ciens octo

CINTAMILIAAERISMI
LITIBUSM. IVLIUSQUIN
QUAGENOSSENOSASSES
DIUISITTANTUMDEM
C. CLAUDIUSAPSENTIB.
MILITIBUSSUISESTPOL
LICITUSCUMADEXER
CITUMREDISSET
NOTATUMEODIEPLURA
CARMINAMILITARIBUS
LOCISINC. CLAUDIUM
QUAMCONSULEMSU
UMIACTATAEQUITESL.
UETURIUMETQ. CAE
CILIUMLEGATOSMAG
NISTULISSELAUDIBUS
HORTATOSQUEESSE
PLEBEMUTEOSCOS.
INPROXIMUMANNUM
CREARENTADIECISSE
EQUITUMPRAEROGA
TIUAEAUCTORITATEM
CONSULESPOSTERODIE
INCONTIONEQUAM
FORTISSDEIQ. DUO
RUMPRAEPUAE
LEGATORUMOPERAUSI
ESSENTCOMMEMO
RANTESCUMCOMITI
ORUMTEMPUSADPE
TERETETPERDICTATO
REMCOMITIAHABE
RIPLACUISSETC. CLAU
DIUSCOS. M. IVLIUM
CONLEGAMDICTATO
REMDIXITIVLIUSQ.
CAECILIUMMAG. EQ.
AM. IVLIODICTATORE
CREATICOS. LUCURIUS
QUECECILIUSIPSE
QUINUMERATMAG.
EQUITUM
INDEPRAETORUMCO
MITIAHABITACREATI
C. SERUILIUSM. CAECILI
USMETELLUST. CLAU
DIUSASELLUSQ. MANI
LIUSTURRINUSQUI
TUMAED. PL. ERATCO
MITIISPE RFEC
TUSDICTA TOR
MAGISTRA TUXII

CXIODIMISSOQUE
EXERCITUINETTURIA
PROUINCIAMEXSE
ESTPROFECTUSADQUES
TIONESHABENDASQUI
ETIISCORUMUMBRO
RUMUEPOPULIDEFEC
TIONISABROMANIS
ADHASDRUBALEMSUB
ADUENTUMEIUSCON
SILIAAGITASSENTIQUI
QUEEUMAUXILIIS
AUTCOMMEATUAUT
OPEALIQUAIUUISSENT
HAECEOANNOMIDO
MIMILITIAEQUEGES
TAELUDIROMANIER
TOTIINSTAURATIAEBE
DILIBUSCURUL·CN·
SERUILIOCAEPIONE
SER·CORNELIOLENTU
LOTTEMLUDIPLEBEI
SEMELTOTIINSTAURA
TIABAEDILEPLEB·M·
POMPONIOMATHONE
ETQ·MAMILIOTURRINO

TERTIODECIMOANNO
PUNICIBELLI·I·UETURIO
PHILONEETQ·CAECILIO
METELLOCOSBRUT
TIIAMBOPUSILICEM
HANNIBALEBELLUM
GERERENTIPROUIN
CIADECRETA
PRAETORESEXINDESOR
TITISUNTIMCAECILIUS
METELLUSURB·Q·M·
AEMILIUSPEREG·ESER
ULIUSSICILIAM·T·CLAU
DIUSSARDINIAMEXER
CITUSITADUISICONSU
LUMALTERIQUEMC·
CLAUDIUSPRIORISAN
NICOS·ALTERIQUEM
Q·CLAUDIUSPROPR
EXEBINXELEGIONES
ERANTIIXBUISSENT
EXERCITUMINETRU
RIADUASUOLONUM
LEGIONESACCEPERENTIO
PRO·PR·MILIUSPRO
COS·CUIPROROGATUM

IN ANNUM IMPERIUM
ERAT ACCISSERE TEIQ·
MAMILLIO UT COLLEGÆ
IURISDICTIONE TRA
DITA GALLIA CUM EXER
CITU CUIT· PORCIUS PRO
PR· PRÆFUERAT IMPE
NERET DECRETUM
EST IUSSUSQUE POPU
LARI AC ROS GALLORŪ
QUAD PŒNOS SUB
ADUENTUM HASDRU
BALIS DEFECISSE NIC·
SERULIO CUM CAN
NENSIBUS DUABUS
LEGIONIBUS SICUT
P· MAMILIUS TENUE
RAT SICILIAM UENDA
DATA EX SARDINIA QUE
TUS EXERCITUS CUIA
HOSTILIUS PRÆFUE
RAT DE POMPEIS NO
UAM LEGIONEM
QUAM T· CLAUDIUS
TRAICERET SECUM
CONSULES CONSERI

SERUNT EQ· CLAUDIO
UTI ARENTUM C· HOS
TILIO TUBULO UTER
QUE PRO UINCIAM
HABERET PRE ROGA
TUM IN ANNUM IM
PERIUM ESTŌ· UALE
RIUS PROCOS· QUI
TUENDÆ CIRCA SEI
NIAM MARITUMÆ
ORÆ PRÆFUERAT
XXX NAUIBUS Ō· SER
UILIO PRÆDITUS CUM
CÆTERO OMNIC IAS
SE REDIRE AD URBĒ
IUSSUS INTUM
TATE TANTO DISCRI
MINE BELLI SOLITE
IN CUM OMNIUM
SECUNDORUM AD
UERSORUM QUE CU
SAS IN DEOS UERTE
RENT MULTA PRODI
GIA NUNTIABANTUR
IAM REX MACEDONIÆ
DEMSATRIEI MATRIS

CANOS HAVD MINVS
TERREBANT INAEDE
IOVIS FORIBVS IPSIS
DVO PER LAPSI ANGVES
A BANTIO NVNTIATVM
EST CRVENTAS SPICAS
METENTIBVS VISAS ES
SE CAERE PO REVS BI
CESSE TAGNVS MASI
DEM QVE FEMINAM A
NATVS ERAT ET ALBAE
DVO SOLES VISOS FERE
BANT ET NOCTE FREGEL
LIS LVCEM OPORTAT
ET BOS IN AGRO ROMA
NO LOCVTVS ET ARA
NEPTVNI MVLTO MA
NASSE SVDORE INCI R
COFLAMINIO DICEBA
TVR ET AEDE CERERIS A
LATIS QVIRINI DECAE
LO TACTAE PRODICTA
CONSVLES HOSTIS MA
IORIBVS PROCVRARE
IVSSI ET SVPPLICATIO
NEM VNVM DIEM HA

BERE EX SC FACTA
PLVS OMNIBVS AVT
NVNTIATIS PEREGRE
AVTVISI SDOMI PRODI
GIISTERRVIT ANIMOS
HOMINVM
IGNIS IN AEDE VESTAE
EXTINCTVS CAESAQ·
FRAGROES TVESTALIS
VIIS CVSTODIAE IVS
NOCTIS FVERAT IVSSV
P·LICINI PONTIFICIS
IDQVAM QVAM NIHIL
PORTENDENTIB·DEIS
CETERVM NEGLEGEN
TIA HVMANA ACCIDE
RAT TAMEN ET HOSTIS
MAIORIBVS PROCVRA
RI ET SVPPLICATIONE
ADVESTAE HABERI PLA
CVIT PRIVSQVA
PROFICISCERENTVR
CONSVLES AD BELLVM
MONITI A SENATV SVN
TINAGROS REDDI
CENDAE PLEBI SCVRA

habere nidaumbe
nicnisialesummoiū
bellumadurberoma
naeliaiioesseposse
sineconuenirefesicili
aequammitaliaecolen
daemaiciremcuram
essesedreshaudqua
quameratpopulopaci
lisliberiscultoribus
bellоabsumpturiseiin
opiaserumiorumet
pecoredirepouillis
quedirutisautincen
sismagnatamenpars
auctoritateconsulū
compulsxinagrore
micrauit
Mouerantautemhu
iuscereimentionē
placentinorumēt
cremonensiumle
gatiquerentesacru
umsuumxinaecolis
gallisincursariac
uastariimagnamq·
parlemcolonorum
suorumdilapsamēs
seetiamminfrequen
tisseurbesacrum
uastumacdesertum
haberemanliopra
torimandatumuico
loniasabhostetuere
turconsulesexscdi
rexeruntquicliues
cremonensesatque
placentiniessentan
tecertamdiemincō
loniasreuertieren
turprincipiodeindē
ueriseiipsiadbellum
profectisuntq·exerci
liuscōsexercitum
abc·neronel·uete
rilusaq·claudiopro
pr·accepitnouisque
militibusquosipseco
scripseratsuppleuit
inconsentinumā
crumconsulesexer
citumduxerunt

passim q. depopulati cū
agimeniam grauem prę
dae esse in salutiancus
to abruptis iugulato
ribusque numidis
turbati sunt itaut nō
praedas et arma liquo
que in periculo fue
rint maiorta
mentu multus quę
pugna fuit et praemis
sa praeda incolumes
et legiones in loca cul
tae uas ep. in lucanos
profecti eas ne cer
tamine totae gens in
dicionem pr. redit
Cum hannibale nihil
eo anno rei gestum
est nam neque ipse
se opulit in tam rece
tu uoluntate rę publi
co prius aut q. neque
lacessiere unquam qui
etum romanitantu
in esse uim eis iom

nia alia circa eum ru
erent in unoillo duce
cę nsebant nescio
an mirabilior aduer
sis quam secundis re
bus tulerit quippe et
in hostium terra per
annō v xiii. tam procul
ab domo uaria fortu
na bellum gerere et
exercitu non suoci
uile sed mixto ex co
luuione omnium ge
tium qui bus non lex
non mos non lingua
communis alius ha
bitus alia uestis alia
arma alii ritus alia
sacra alii prope dei
esse nihil aquodam
uno uim e inculoco
pulauerit eos ut nul
la ne cin teripsos
nec aduersus duce
sedition extiterit cum
et pecunias epei nsti

PENDIUM ET COMMEA
TUS IN HOSTIUM AGRO
DEESSET QUORUM IN
OPIA PRIO REPUNICO
BELLO MULTA IN FANDA
INTER DUCES MILITES
QUE COMMISSA FUERAN
POSTHAS DRUBALIS UE
RO EXERCITUM DUCE
INQUIBUS SPES OMNIS
REPOSITA VICTORIAE
FUERAT DELETUM CEDE
DO QUE IN ANGULUM
BRUTTIUM CETERA
ITALIA CONCESSUM
CUI NON UIDEATUR MI
RABILE NULLUM MO
TUMINE ASTRIS FACTUM
NAM AD CETERA ID QUO
QUE ACCESSERAT RUINE
NDI QUIDEM EXER
CITUS NISI EX BRUTTIO
AGROS PES ESSET QUI
UT OMNIS COLERETUR
EXIGUS TAMENTANTO
NDO EXERCITUI ERAT

TUM MAGNAM PARTEM
IUUENTUTIS ABSTRA
TAM A CULTU AGRORUM
BELLUM OCCUPAUERAT
ET MOS UTTIO ELIAM IN
SITUS GENTI
PARLATRO CINIA MILITIAM
EXERCENDI NEC ABDO
MO QUICQUAM MITTE
BATUR DE HISPANIA RES
QUADAM EX PARTE EAN
DEM FORTUNAM QUAE DI
LONGE DISPAREM HA
BEBANT EANDEM QUOD
PROELIO UICTICARTHA
GINIENSES DUCE AMIS
SO INULTIMAM HISPA
NIAE ORAMUS QUE AD O
CEANUM COMPULSI
ERANT DISPAREM AU
TEM QUOD HISPANIA
NON QUAM ITALIA MO
DO SED QUAM ULTRA MA
TERRARUM BELLO REPA
RANDO APTIOR ERAT
LOCORUM HOMINU

QUE INCENIIS ITAQUE
ERGO PRIMA ROMANIS
INITIA PROVINCIARUM
QUAE QUIDEM CONTI
NENTISSIMI POSTREMA
OMNIUM NOSTRA DE
MUM AETATE DUCTU
AUSPICIO QUE AUGUSTI
CAESARIS PERDOMITA
EST IBITUM HAS
DRUBALGISCONIS MA
XIMUS QUE EO BELLO
SECUNDUM BARCHI
NOS DUCEM REGRESSUS
AB GADIBUS REBELLAN
DIS PER ADIUVANTEM
AGONEM HAMILCARIS
FIL DILECTIBUS PERUL
TERIOREM HISPANIA
HABITIS AD QUINQUAGI
TA MILLIA PEDITUM OC
TO OCTO ET QUINGENTOS
EQUITES ARMATUM
QUE QUESTRIBUS COPI
IS FERME INTER AUC
TORES CONVENIT PEDI

TUM SEPTUAGINTA MIL
LIA QUIDAM ADDUCTA
AD SILPIAM URBEM SCRI
BUNT IBI SUPER CAM
POS PATENTIS DUO DU
CES POENI EXIMIE NTE
NE DEI RECTA RENTI CER
TAMEN CONSIDERUNT
SCIPIO CUM ADEUNTA
MANTI COMPARATI
EXERCITUS PERLATAE S
SET NEQUE ROMANI DE
GIONIBUS TANTAE SE
POSSE PARE MMULTITU
DINI RATUS UT NON IN
SPECIEM SALTEM OPPO
NE RE NTUR BARBARORU
AUXILIA NEQ INITIA
MENTANTAM UIRIUM
PONENDUM UTMULTA
DO FIDEM QUAE CLAM
DISCAUSA FUISSE IPA
TRIPATRUO QUE MAG
NUM MOMENTUM
FACERENT PRAEMIS
SOSTILANO ADCULEN

duo deiricinta oppi
disregnantemur
equites pedites que
adeo quos e perhie
mem conscripturu
pollicitus erat acci
pere ipse abiarracho
ne profectus pro
nus absocijs qui accol
lunt uia mmedica
contrahendo auxi
lia castulonem per
uenit. eo adduc
taxabsilamo auxilia
triamillia pedtum
et equites inde ad bxe
culam urbem pro
gressus omni exerci
tu ciuium socio rum
equitumque quinq.
et quadraginta mili
bus castra ponentis
eos magno elmasi
nissa cum omni equi
tatu adgressi sunt
turbas sent quemini

entis ni abditi posti
mulum opportunae
adi postum abscip
one equites in prou
soi ne effusos incur
rissent ei prompti
simum quemque et
proximeuxllum ai
que ini sos munito
res primum inuec
tum uix dum proelio
inito fuderunt cum
ceteris qui subsignis
atque ordine agmi
nis incesserant lon
gio rei diu ambigua
pugna fuit
sed cum a bstationib'
primum expeditae
cohortes deinde exo
pere deductimilites
atque arma capere
iussi pluresetinteg
fessis magnumque
ia magmenarmato
rum castris inpro

ijumrueretterga
hauddubieuertunt
poeninumidaeque
etprimoturmatim
abibantnihilpraeter
pauoremfestinatio
nemueconfusisor-
dinibusdeinpostqua
acriusultimisinci
debantromanus
nequesustinerijm
petuspoterantnihil
iamordinummemo
respassimquacum
queproximumfu
ijtinfugameffun
duntur
etquamquameoprae
hoxaliquantumro
manisauctieidemi
nutihostibusanimi
erantiamenaliquo
tiensequentisdies
abexcursionibus
equitumleuisquear
maturaecessatum

estubisatisiempta
taeperhaecleuiacer
tamnauiressunt
priorhasdrubalin
aciemcopiaseduxit
deindeetromani
processereseduira
queaciesprouallo
steiitinstructaei
cumabneutrispug
nacoeptaessetiam
dieadoccasuminch
nantiaspoenoprius
deindeabromano
incastracopiaere
ductae
hocidemperdiesali
quodfactumprior
semperpoenusco
piascastriseduce
batpriorfessisstan
dosignumreceptui
dabatabneutrapar
terprocursumtelum
uemissumautuox
ultroriamediamacie

hinc romani illinc car
thaginienses mixti
afris cornua socii te
nebant erant autem
utrisque hispani pro
cornibus ante punicā
aciem elephanti casti
lorum praeculs speciem
ui praebebant hoc
inuitrique castris ser
monis fuit erat ut instruc
tis steti ssent pugnatu
ros medias acies roma
num poeneum queequos
interiam exis esset
par roboreanimorū
arborum que concur
suros scipio ubi
haec obstinatae credi
tanimo aduertit
omnia deinde ut in
eum diem quo prima
turus erat ut quit
tesseram uesperi fer
castra deducit ante
lucem utrisque que

curati transiessent
armatus equites re
natos instatos que
nere equos uix dum
satis certa lucee equita
tum omnem cum le
ui armatura in statio
nes punicas immisit
indeconfesti ipse
cum grauiore mine
legionum procedit
praeter opinionem de
stinatam suorum
hostiumque roma
no milite cornibus
firmatis sociis nume
diamacie macceptis
hasdrubal clamore
equitum excitatus
ut ex tabernaculo
prosiluit tumultum
que anteux lumet
trepidationem sub
rumet procul signa
legionum fulgentia
plenos que hostium

CAMPOSUIDITEQUITA
TUMOMNEMEXTEM
PLOINEMQUIESSEMIT
TILIPSECUMPEDITUM
AGMINECASTRISEGRE
DITURNECEXORDINE
SOLITOQUICQUAMACIE
INSTRUENDAMUTAT
EQUITUMIAMDIGAN
CEPSPUGNAERATNEC
IPSASPERSEDECERNISO
TERATQUIAPULSISQUOD
PROPEINUICEMFIEBAT
INACIEMPEDITUMIU
TUSRECEPTUSERAT
SEDUBIIAMHAUDPLUS
QUINGENTOSPASSUS
ACIESINTERSEESSE
RANTSIGNORECEPTUI
DATOSCIPIOPATEFAC
TISQUEORDINIBUSE
QUITATUMOMNEMLE
UEMQUEARMATURAM
INMEDIUMACCEPTAM
DIUISAMQUEINPARTES
DUASINSUBSIDIISPOST
CORNUACLOANINDE
UBIINCIPIENDIAEIAM
PUGNAETEMPUSERAT
SPANOSEXMEDIAACIES
FUITPRAESSOGRADU
INCEDEREIUBET
IPSEEDEXTROCORNUBI
NAMQUEPRAEERAT
NUNTIUMADSILANUM
ETMARCIUMMITTIT
UTCORNUEXTENDE
RENTINSINISTRAM
PARTEMQUEMXDMO
DUMSETENDENTEM
ADDEXTRAMUIDISSET
ETCUMEXPEDITISPEDI
TUMEQUITUMQUEPRI
USPUGNAMCONSERE
RENTCUMHOSTEQUA
COIREINTERSEMEDI
AEACIESPOSSENT
TADIDUCTISCORNIBUS
CUMTERNISPEDITUM
COHORTIBUSTERNIS
QUEEQUITUMTURMIS
ADHOCUEHTIBUSCITATO

CRADUINHOSTEMDU
CEBANTSEQUENTIBUS
INOBLIQUUMALIISSI
NUSINMEDIOERATQUA
SEGNIUSHISPANORUM
SIGNAINCIDEBANI
ETIAMCONFLEXERANT
CORNUACUMQUODRO
BORISINACIEHOSTIUM
ERATPOENIUETERANIA
FRIQUENONDUMADIE
LICONIECTUMUENIS
SENINEQUEINCORNU
AUTADIUUARENTPUG
NANTESDISCERNERE
AUDERENTMEDIAM
ACIEMUENIENTIEXAD
UERSOHOSTICORNUA
ANCIPITIPROELIOURGE
BANTUREQUESLEUIS
QUEARMATURAUELI
TESCIRCUMDUCTISALI
ISINLATERAINCURRE
BANTCOHORTESAFRO
TEURGEBANTULAB
RUMPERENTCORNUA

ACEIERAACIE
ETCUMABOMNIPARTE
QUAQUAMPARPURE
RATIUMQUODPUGNA
BALIARIUMTIRONUM
QUEHISPANORUMRO
MANOQUEMILITIOBIEC
TAERATETPROCEDENTE
IAMDEFICEREHASDRU
BALISEXERCITUMCDE
PERANTOPPRESSOSMA
TUTINOTUMULTUCOAC
TOSQUEPRIUSQUAMCI
BOCORPORAFIRMARENT
RANTIMINACIEMEXTRE
ADIDSEDULODIEMEX
TRAXERATSCIPIOUTSE
RAPUGNAESSETNAM
ABSEPTIMADEMUM
HORAPEDITUMSIGNA
CORNIBUSINCUCURRE
RUNTADMEDIASACIES
ALIQUANTOSERIUSPER
UENITPUGNAUTPRIUS
AESTUSAMERIDIANO
SOLETLABORQSTANDI

XLVIIII

Subarmisetsimul
fames sitisque cor
poraadficerentqua
manuscumhostecō
sererent
Itasteterunt sicutsin
nixinamsupercelē
raelephantietiam
tumultuosogenere
pugnaseequitumue
litumqueetleuisar
maturaeconsternā
tiecornibusinmedi
amaciemesseinitu
lerantfessi igiturcor
poribusanimisque
retulerepedemor
dinestamenseruan
teshaudsecusquam
simperioducis cede
rentintegraacies
Sedeumeoipsoacri
usubiinclinatam
sensereuictores
secundiqueinuehe
rentnecfragilem
petussustinerepos
seiquamquamreti
nebatobsistebatque
cedentibushasdru
balabiergoessecol
listumquerecep
tumsimodicesereti
rentclamitansta
menuincentemetu
uerecundiamcum
proximusquisque
hostemcederetter
gaextemplodatat
queinfugamseseom
neseffu derunt
acprimoconsistere
siunainradicibus
colliumacreuocare
inordinesmilitem
coeperantcunctan
tibusinaduersum
collemerigereaci
emromanisdeum
indeinferriinpigre
signauiderunt in
tegrafugaincastra

PAVIDI COMPELLUNTUR
NEC PROCUL ALLO ROMA
NUS ABERAT CEPISSENT
QUE TANTO IMPETU CAS
TRA ISSE EXUEHEMEN
TI SOLE QUALIS INTERCRA
UIS IMBRES NUBES EFFUL
GETI ANTE AUIS AQUAE DE
IECISSE TUTUIX IN CASTRA
SUA RECEPERINT SEUIC
TORES QUE SDAMETIAM
RELIGIO CEPERIT ULTERI
US QUICQUAM EO DIE CO
NANDI
CARTHAGINIENSES QUAM
QUAM FESSOS LABORE
ACUULNERIBUS NOXIM
BER QUE AD NECESSARI
AM QUIETEM UOCABAT
TAMEN QUIA METUS ET
PERICULUM CESSANDI
NON DABAT TEMPUS PRI
MA LUCE OPPUGNATU
RI HOSTIBUS CASTRA
SAXIS UNDIQ· CIRCAEX
PROPINQUI SUALLIBUS

CONGESTIS ALIGENTIUM
LUM MUNIMENTO SE
SEQUANDO IN ARMIS PA
RUM PRAESIDI FORET
DEFENSURI
SED TRANSITUS OSOCIORUM
FUGA UT TUTIOR MORA
UIDERETUR FECIT PRIN
CIPIUM DEFECTIONIS
ABATTENE REGULO TUR
METANORUM FACTUS
EST ISCUM MAGNAPO
PULARIUM MANU TRAN
FUGIT IN DE DUO MUNI
TA OPPIDA CUM PRAE
SIDIIS TRADITA PRAE
FECTIS ROMANO ET NE
LATIUS INCLINATUS SE
MET AD DEFECTIONEM
ANIMIS SERPERET RES
SILENTIO PROXIMAE
NOCTIS HAS DRUBAL
CASTRA MOUET SCIPIO
UT PRIMA LUCE QUIIN
STATIONIBUS ERANT
RETULERUNT PROFE

tos hostis praemisso
equitatus signa ferri
iubet ad eo quae citato
agmine ducti sunt
uis uia recta uestigia
sequentes hissent
haud dubi ex aduersi
turi fuerint ducibus
esse credi tum breui
usu id esse iter ad
axe tim fluuium ui
transeuntis ad gre
derentur
has drubal claus oran
situ fluminis adocea
num plectitet iam
in defugientium mo
do effusi abi banitta
que ab legionibus ro
manis aliquantum
interualli fecitteques
leuisque armatura
nunc ab tergo nunc
ab latteribus occurt
rendo fatigabat mo
rabatur quesed cum
ad crebro tui multus
signa consisteren
et nunc equestria
nunc cum uel tibus
auxiliisque expeditum
proelia conserent
rent superueneri
runt legiones.
Inde non iam pugna
sed trucidatio uel
ut pecorum fieri do
nec ipse dux fugae
auctor in proximos
collis cum sex milli
bus fermes emer
mium euasit ceteri
caede capti quae cas
tra tumultuaria ra
tim post in tumulo
editissimo commu
niuerunt atque ein
de cum hostis ne
quiquam subi rein
quo ascensu cona
tus esset haud dif
ficulter se tutati

SUNT SED OBSIDIO IN
LOCO NUDO ATQUE IN
OPIUIX IN PAUCOS DIES
TOLERABILI SERA
ITAQUE TRANSITIONES AD
HOSTEM FIEBANT POSTRE
MO DUXIT IPSE NAUIBUS
ACCITIS NEC PROCUL
INDE ABERAT MARE NOC
TE RELICTO EXERCITU
GADIS PERFUGIT
SCIPIO FUGA DUCIS HOS
TIUM INDUTA DECEM
MILLIA PEDITUM MILLE
EQUITES RELINQUITUR
LANO AD CASTRORUM
OBSIDIONEM IPSE CUM
CETERIS COMMISSE TUA
GENS IMIS CASTRIS PRO
TINUS CAUSIS REGULO
RUM CIUITATIUM Q·
COGNOSCENDI SUT
PRAEMIA ADUERAM
MERITO RUM AESTI
MATIONE IN TRIBU
POSSENTIA RRACO

NEM REDIIT POST PRO
FACTIONEM EIUS MAS
NISSA CUM SILANO CLAM
CONGRESSUS UT AD NO
UA CONSILIA GENTEM
QUOQ· SUA MOBOED
ENTEM HABERET CUM
PAUCIS POPULARIBUS
IN AFRICAM TRAIECIT
NON TAM EUIDENTIE
PORE SUBITAE MUTAT
ONIS CAUSA QUAM DO
CUMENTO POSTIDTEM
PUS CONSTANTISSIME
ADULTIMAM SENECTA
FIDEI NE TUM QUIDEM
EUM SINE PROBABILI
CAUSA FECISSE
MAGO IN DEREMISSIS
AB HASDRUBALE NEUI
BUS GADIS PETIT CELE
RI DESERTI ABDUCIB
PARS TRANSITIONE
FUGA DISSUPATI PER
PROXIMAS CIUITATES
SUNT NULLA NUMERO

AUTUIRIBUSMANUS
INSIGNIS haecma
XIMEMODODUCTUAT
QUEAUSPICIOR. SCIPIO
NISPULSI HISPANIAEAR
THAGINIENSESSUNT
QUARTODECIMOANNO
POSTBELLUMINITUM
QUINTOQUAMRECIPIO
PROUINCIAMEXER
CITUMACCEPITHUUD
MULTOPOSTSILANUSDE
BELLATUMREFERENS
TARRACONEMADSCIPI
ONEMREDIITL. SCIPIO
CUMMULTISNOBILIB.
CAPTIUISNUNTIUSRE
CEPTAEHISPANI
AE ROMAMESTMIS
SUSETCUMCETERIAE
TIIAGLORIAQUEINGEN
TIEAMREMUULGOFER
RENTUNUSQUIGES
SERATINEXPLEBILIS
UIRTUTISUERAEQUE
LAUDISPARUUMIN

STAREORUMQUAESPE
AGMAGNITUDINEANI
MICONCEPISSETRE
CEPTASHISPANIASDU
CEBATIAMAFRICAM
MAGNAMQUECARTHA
GINEMETINSUUMDE
CUSNOMENQUEUEL
UTCONSUMMATAM
EIUSBELLIGLORIAM
SPECTABATHAQUEPRAE
MOLIENDASIBIRATUS
IAMRECONCILIANDOS
QUEREGUMGENTIUM
QUEANIMOSSYPHACE
PRIMUMREGEMSTA
TUITTEMPTAREMASAE
SYLIORUMISREXERAT
MASAESULIGENSAD
FINISMAURISINREGI
ONEMHISPANIAEMA
XIMAEQUASITANOUA
CARTHAGOESTSPECTAN
FOEDUSEXTEMPESTA
TEREGICUMCARTHA
GINIENSIBUSERATQUOD

haud grauius eis sanc
tius quequam uulgo
barbaris quibus
ex fortuna pendet
fides ratus foreo
rationem adeum c.
lxe[u]m cum donis
mittit quibus barba
rus tae tus et quia
restitum prosperae
ubique romanis
poenis autem inita
lix aduersae in his
pania nullae ia me
rantam ciuitatis se
romanorum acci
pere annuit firman
dae sed ius fidem nec
dare nec accipere
nisi cum ipso coram.
duce romano italiae
lius in id modo fide
ab rege acceptatu
tum aduentum fo
reados cipionem re
dit magnum in

omnia momentum
syphax adfectanti
reseruata fricae con
lentissimus et ius ter
rae bello iam exper
tus ipsos carthagini
enses finibus et iam
regni apte ad hispani
am quod freto ex
quod diri mun tur pos
tis dignam itaque
rem scipio ratus
quae quoniam non
aliter posse magno
periculo petere tur
l. marcio tarraco
nem [illegible] ex itinere
cinesilano oca
thagine noua
quo pedibus ab tha
rachonem itineribus
magnis erat ad prae
sidium hispaniae re
lictis ipse cum c. lxe
lio duabus quinque
remibus ab carthag

NE PROFECTUS TRANQUIL
LO MARI PLURUMUM
REMIS INTERDUM ETLE
NI AD IUVANTE VENTO
IN AFRICAM TRAIECIT
FORTE ITA INCIDIT UT EO
IPSO TEMPORE HAS DRU
BAL PULSUS HISPANIA
SEPTEM TRIREMIBUS
PORTUM INVECTUS AN
CORIS POSUIT TERRAE
APPLICARE NAVES CU
CONSECTAE DUO QUIN
QUEREMES HUNC VI
QUAM DUBIO QUIN HOS
TIUM ESSENT OPPRIMI
QUE APLURIBUS PRIUS
QUAM PORTUM INTRA
RENT POSSENT NIHIL
ALIUD QUAM TUMULTU
ARI REPENTINUM
SIMUL MILITUM VOCI NAU
TARUM NEQUI QUAM
ARMA QUEE NAVES
EXPEDIENTIUM FECE
RUNT PERCUSSAE NIM

EXALTO VE PAULO ACRI
ORIENTO PRIUS INTOR
TUM INTULERUNT QUIN
QUEREMES QUAM POE
NIAM CORAS MOLIRÉN
TUR NEULTRA TUMULTU
CLERE QUIS QUAM INRE
GIO PORTU AUDEBANT
INTERRAM PRIOR HAS
DRU BAL MOX EXCEPIO
ET AELIUS EGRESSUS AD
REGEM PERGUNT MAG
NIFICUM QUE IDSYPHA
CINE CERTA LITERUIS U
DUORUM OPULENTISSI
MORUM EXEMPLES
TAE DUCES POPULORU
UNO DIE SUAM PACEM
AMICITIAM QUE PETEN
TES VENISSE
UTRUM QUE INHOSTIUM
INVITA TEQUONIAM
FORTE OS UBI NOTEC
TO ESSENT QUE EOS
DEM PENATES UOLUIS
SET CONTRA HERE AD

CONLOQUIUM DIRIMẽ
DŌRUM SIMULATIUM
CAUSA EST CONATUS
SCIPIONE ABNUENTE HAUD
PRIUATIM SIBI ULLUM
CUM POENO ODIUM ES
SE QUOD CONLOQUEN
DO FINI RETAUTDEREP.
QUICQUAM SECUM HOS
TE AGERE INIUSSUS E
NATUS POSSE ILLUD MAG
NO OPERE TENDENTẽ
RE GENEALTER HOSPITŪ
EXCLUSUS MENS AUI
DE UIRUM ANIMUM
INDUCERE TAD AEDEM
UENI REPULAS
HAUD ABNUIT CENATUM
QUE SIMULA PUD REGẽ
ESTE TEO DEMETIAM
LECTOS CIPIO ATQUE HAS
DRUBAL QUIA ITA COR
DIERAT REGI ACCUBUE
RUNT TANTA AUTEM
IN ERAT COMITAS SCI
PIONI AD Q· AD OMNIA
NATURALIS INGENIO
EXTERITAS UT NON SY
PHACEM MODO BARBA
RUM INSUETUM QUE
MORIBUS ROMANIS
SED HOSTEM ETIAM
INFESTISSIMUM FA
CUNDE AD LOQUENDO
SIBI CONCILIARET IM
RABILIOREM QUE SIBI
EUMUI RUM CONGRES
SO CORAMUI SUMPRE
SE FERE BAT QUAM BEL
LO REBUS GESTIS NEC
DUBITARE QUIN SYPHAC
REGNUM Q· EIUS IAM
IN ROMANORUM ES
SENTI POTESTATE AMAR
TEMILLIUI RIAD CONCI
LIANDOS ANIMOS ES
SE ITAQUE NON
QUOMODO HISPANI
AE AMISSAE SINT QUE
RENDUM MAGIS CAR
THAGINIENSIBUS ES
SE QUAM QUOMODO

Africam retinerent
cogitandum non fe
regrinabundum
neque circa moenas
oras uxoriem tam
tum ducem romanu
relicta prouinciano
uae dicionis relictis
exercitibus duabus
in africam traiecis
se se in hostilem
terram regiam infi
dem inexpertam sed
potiundae africae
spem adfectantem
hoc cum iam pridē
uoluta rei animo
hoc palam fremere
quod non quemad
modum hannibal
in italiam sic scipio in
africa bellum gere
re et scipio foede
relicto cum syphace
profectus ex africa
dubiis quee et plerum
que ex euis in alio iac
tatus uentis die quar
to non ubi carthaginis
portum tenuit hispani
aes icutu ta bello puni
co quietae erant ita quas
dam ciuitates propter
conscientiam culpae
metum magis quam fi
dequietas esse appare
bat quarum maxume
insignes et magnitudi
ne et in oxilio turgiet
castulo erant castulo
cum prosperis rebus
socii fuissent postae
sos cum exercitibus
scipiones defecerant
ad poenos ilitur citra
nis prodendis quiexil
io celadeadeos perfuge
rant interficiendis
quos celus etiam defec
tioni addiderant
in eos populos primo
aduentu cum dubiae

hispaniae essent me
ritomagis quam utili
tersaeuitum foret
tunc iam tranquillis
rebus quia tempus
expetendae poenae
uidebatur uenisse ac
citum ab tarracone
l. marcium cum ter
tia parte copiarum
ad castulonem oppug
nandum mittit ipse
cum cetero exerci
tu quintis ferē ead
liturgine castris per
uenit clausae
erant portae omnia
que instructa ipsa
rata ad oppugnatio
nem arcenda ad eo
conscientia quid se
meritos scirent pro
indicto eis bello fu
erat. hinc et hor
tari milites scipio or
sus est ipsos claudē

dos portas indicas
se hispanos qui dut
timerent meritis es
sent inquemultō
infestioribus ani
mis cum eis quam cū
carthaginiensibus
bellum gerendum
esse quippe cum illis
profesine ira deum
per deique gloriae certā
ri ab his per fidiae et
crudelitatis scelе
ris poenas expeten
das euenisse tem
pus quo etnefandā
commilitonum ne
cem etinsem etiam ip
sos sic ceo dem fugā
delatti forent instruc
tam trad emulciscē
rentur etinomne
tempus gravi docu
mento sanciren
ne quis unquam ro
manum quem

litemuelinullafortunaopportunum
iniuriaeducereti
abhanchortationeducisincitatiscalas
electispermanipulos
uirisdiuidunitpartim
toexercituitautpar
maltertiaethusprae
essetlegatusduob·
simullocisanctiuiti
terroreurbemadgrediuntur non
duxunusautplures
principesoppidanos
sedsuosipsorumcō
scientiaculpaemetus
addefendendamin
pigreurbemhortatur etmeminerant
etadmonebantali
ossupplicumexse
nonuictoriampeti
ubiquidquemortē
oppetereiddeferre
utruminpugnaret

inacietubimarscom
munisetuictumsae
peerigeretetadfli
gereteuictoremman
postmodocrēbra
etdiruitaurbeexnte
oracaptarumconiu
gumliberorumq·
interberberaequin
culaomniafoedant
queindignapassiex
spirarent
Cnturnonmilitaris
modoaetasaltuiri
tantumsedfeminae
pueriquesuperani
micorporisqueui
resadsuntpugnan
tibustelaministrāt
saxainmurosmu
nientibusgerunt
nonuberiassolum
agebaturqualeuiro
rumfortiumtan
tumpectorēacuit
sedultimaomnium

Supplicia et foeda mors
ob oculos erat accen
debantur animi et cer
tamine laboris acce
riculi atque ipso inter
secon secutus atque
tanto ardore certa
mentum est uti do
mitor ille totius his
pani exercitus abu
nius oppidi iuuenu
tes ac pepulsus a mu
ris haud satis deco
ro proelio trepidaret
idubium discipueri
tus neuanis conatib.
suorum methostibus
crescere animus
et segnior miles fie
ret sibimet conandum
ad partem periculica
pessendam esse ra-
tus increpitat ignaui
militum ferri scalas
iubet eis ipsum sice
ret circuncientures

censurum minatur
iam subiecta haud me
diocri periculo mo
ni cum clamorum
dique absolicitus ui
cem imperatoris mi
nibus sublatus sca
lae quem ultissimul
partibus erigi coepta
et ex altera parte lae
lius instatum uicta
oppidanorum uis do
iectis que propugna
toribus occupantur
muri arx etiam abea
parte qua nexpug
nabilis uidebatur
interfugientium ea
est transfuga exfri
quitum interim auxilia
romana erant et op
pidani sine ex ali uen
dae periculum
uidebatur uersis
et romanis subeun
tibus. s. c. ir. quam

ADIRE POTERANT ICON
SPEXERUNT EDITISSI
MA MURBIS PARTIS
QUAE RUPE PRAEALTA
TEGEBATUR NEQUE
OPE REULLO MUNITA
ET AB DEFENSORIBUS
UACUAM LEUIUM COR
PORUM HOMINES ET
MULTAE EXERCITATIO
NE PERNICIUM CLAUOS
SECUM FERREOS POR
TANTIS QUAE RINAE
QUALITER EMINENTIA
RUPIS POTERANIS CAN
DUNTIS CUBENIMIS
ARDUUM ET LEUES A
XUM OCCURREBAT CLA
UOS PERMODICA IN
TERUALLA FIGENTES CU
UELUT GRADUS FECIS
SENT PRIMI SEQUENTIS
EXTRAHENTIS MANU
POSTREMI SUBLEUAN
TIS EOS QUI PRAEIRENT
IN SUMMUM EUADE

IN DE DECURRUNT CUM
CLAMORE IN URBEM
IAM CAPTAM ROMA
NI STUMUERO APPARUIT
ABIRAE TA BODIE URBE
OPPUGNARI NEMO ESSE NEMO
CAPIENDI UIUOS NEMO
PATENTIBUS ADDIRET
TIONE MOMNIBUS
PRAEDE MEMOREST
TRUCIDANTI INERMIS
IUXTA ATQ· ARMATOS FE
MINAS PARITER AUI
ROSUS QUE ADINFANTI
UM EXEDEMI RACRU
DELIS PERUENIT IGNEM
DEIN DE TECTIS INICIEN
TES DIRUUNT QUAE IN
CENDIO ABSUMINEQ·
UNTA DEQUE STIGIA QUO
QUE URBIS EXTINGUE
RE CEDELEREMEMO
RIAM HOSTIUM SEDIS
CORDIEST
CASTULONE MINDESCI
PIO EXERCITUM DUCIT

quam urbem non his
panimodo conuenit
sed puniciem iam exer
citus exdissipata pas
sim fugare reliquiae tu
tabantur sed aduen
tus scipionis praeue
nerat fama classi litur
citanorum terror
que deinde excedes pe
rati ciuua serate in
diuersis causis exulib⁹
cum sibi quisque eo
sultum si nexitiosi
ne alterius respectu
uellet primo tacita
suspicio deinde aper
ta discordia secessi
onem inter carthā
ginienses atque his
panos fecit
hisce rdubelus pro
palam dedi tionis
auctor himilco pu
nicis auxiliaribus
praeerat quos urbe

que clam fide excep
tacer dubelus roma
nos prodit
mitiore uictoria fu
it nec tantundem
noxae admissum
erat etali quantum
ira et lenierat uolun
taria deditio marci
us in deinbarbaros
si qui nondum per
domitierant subiu
dicio nem quere di
gendos missus sci
pio carthaginem ad
uotas soluendas deis
munus quec gladiato
rium quod mortis
causa patris patrui
que parauerat eden
dum redit
gladiatorum spec ta
culum fuit non exeo
genere hominum
ex quola nistis com
parare mos est seru

rumquiuenalem
sanguinem habeni
uoluntaria omnis
et gratuita operа
pugnantium fuit
Nam alii missi abre
culissuntad specie
insita ecentiuirtu
tis ostendendum
alii ipsi professi se
pugnaturos ingra
tiam ducis alios ac
mulatioetcertamē
ultro uocarent pro
uocatiue haudab
nuerentiraxii
quidam quas discep
tando controuer
sias finire neque
rant exuinolue
rant pactointersē
uiuicto remresse
quereturferrodē
crederunt neque
obscuri generis ho
mines sed claris in

lustresque corbis
et orsuxpatrueles
fratres deprincipa
tu ciuitatisquam
idem uocabant abi
gentes feroscepe
tauros professisun
corbis maiorerat
aetate orsuxepater
princeps proximē
fuerat afratremx
ore post mortem
ejus principatuac
certo cum uerbis
disceptare scipio
uellet acsedare iras
negatum idambo
dicere cognatisco
munibus nec alium
deorum hominum
uequam mortem
se iudicem habitu
ros esse robore
maiorminori fore
aetatis feroxmor
te in certamine

quamutaltera lteri
usimperiosubigere
turpraeoptantesceu
dirimiabtantaprabis
nequirentinsignes
pectaculumexereI
tumprebueredo
cumentumquequa
tumcupiditasimpe
rii maluminiermor
talesesset
maiorusqarmorum
etastupachestolidas
uiresminorissupe
rauitheucgladiato
rumspectaculoIu
difunebresaddiu
procopiaetprouin
ciaIietastrensiar
paratu
resinterimnihilomi
nusabiegatisgere
bantur marcIussu
peratobaeteamni
quemincoIaecerti
appellantduasepu
lentiaseiuntatessine
certamineindediti
onexceptastapa
urpscarthaginien
siumsemperparus
nequeidtamdignum
praeratquamquod
extranecessitates
bellipraecipuumin
romanoscerebant
odiumnecurbem
autsiquautmunime
totutamhabebant
quaeferociores is
animosfaceretsed
ingeniaincoIarum
latrociniaIaetaut
excursionesinfini
timumagrumsoli
orumpr-facerent
impuleranteluagos
militesromanos
lixasquecetmero
tores excipierent
magnumetiamco
mitatumquinpaucis

1

parum tutum fuerat
transgredientem fi
ne possitis insidiis
circumuentum imi
quo loco interfece
runt
ad hanc urbem oppug
nandam cum admo
tus exercitus esset
oppidani conscientia
scelerum qui nec
dedi nec tuta ad tamin
festos uidebantur ne
quespes moenibus
aut armis tuendae sa
luti erat pacinus in se
ac suos foedum ac fe
rum conscis cunt
locum in foro destinant
quo praetiosissimae re
rum suarum conge
rent supereum cu
mulum coniuges ac
liberos considere cu
iussissent lignacir
ca extrui fasces que
uirgultorum conici
unt quinquaginta de
inde armatis iuuenib⁹
praecipiunt ut donec
incertus euentus pug
nae esset praesidium
eo loco fortunarum
suarum corporum
que quae carior a for
tunis esset seruitu
rentis si remincl inata
uiderent atque ineo
iam esse ut urbs capi
retur scirent omnis
quos euntis in proeli
um cernerent mor
te mi ipsa pugnae obi
turos illos se per deos
superos inferosque
orareut memores
libertatis quae illo
die aut mortes honestas
aut uitae seruitutis
nesciae uitae
infinien dae essent ni
hil relinquerent ui

quodsxeuirei|ratus
hostisposseteferrum
ignemqueinmanibus
esseamicxeacfideles
potiusexquxeperitu
raessentabsumereh
manusquaminsultx
rentsuperboludibrio
hostis
visadorationibusexer
citatiodiraadiectasi
quemxpropositohospes
mollitiaueanimifle
xissetindeconcita
toxgminepxtentib
portisingentitumul
tuerumpunineque
eratullasaltisfirmx
statiooppositaquia
nihilminusquiamul
ectredipossetmoe
nibusaudirentrime
riporerantiperpau
caedequntumturmx
leuisquearmaturx
reiectaecastrisad

idipsumemissxocciu
ritacriorimpetuxt
queanimisquxmq
positiorulloordine
pugnafuit
taquepulsushequès
quiprimussehostu
optuleratterrorem
intulitleuixrmatu
rxepugnatumque
subitsoualloforei
niroburlegionum
perexiguoadinstru
endumdatotempo
rexciemderexisset
ibiquoquetrepidx
tumparumpercirex
signaestcumexcu
furoreinuulnera
xcferrumuxecor
diaudaciaruerent
deinuectismilesxd
uersustemerarios
impetusperti nax
caedeconscribtis
missisquecarthag

Nem adhibernxn
dum naues subdu
xerunt postmx
gonisa boce anior x
discessum g, aditanni
romanis dedunt ur
yxee in hispania p. sci
pionis duce tus picio
quec est ipse l. lentu
lo et l. mani lio xeidi
no; pprouincix
tradit x decem nx
uibus rom xm redii
et senatu exi rxurbe
dato in xedc bel boe
nxequas res in his
pania gessa sset dis
serui quo tiens sic,
nis con iatis dimicas
set quod oppida ex
hostibus uicepisset
quas gentes indic
onem popul r. rede
cisset aduersus qui
tuor seimperatores
quattuor uictorias

exercitus in hispania
missone minē cartha
ginien semini ster
ris reliquisse
Ob has res gestas ma
gistem plia es tirium
phis pes quam petita
pertinxet erquiane
minem adeam diem
triumphasse quisine
magistratures gessis
set constabxi
Senatum issourbem
estingressus xrgen
tiquxpraxe in xera
rium tulin decem
quattuor milia tre
centum quadringe
ta duo et sic, natix r
gentium agnominu
merum
Comma in decreau
dis consulibus ha
bui l. ueturius phi
locentu rixeque
omnes in gentib

uoret̄ scipionem ḉos
dixerunt colleg̃a ꝑ
dnt̄ ret̄ p. licinius cras
sus pontif. maximus
ceterum comitia ma
ior equa nulla per id
bellum celebrata fre
quentia prodit̄ um
memoriae est conue
nerant undique non
suffragandi modo
sed etiam spectandi eau
sa. ꝑ scipionis concur
rebant. itaque domu
frequentes rediit capi
tolium adimmolan
tem cum centu
bubos uictis in hispa
nis alicui sacrificare
spondebant. quia
misi cito. luna iussu
perius bellum puni
cum finisset ita de quod
instaret p. cornelli
um finitur. uma q.
ui hispania omni

poenos expulisset
si ita alia pulsurum
esse africam quae
perinde ac de bell̃o
in italia foret prouin
cia iam destinabant
praetoria inde comi
tia habita renuntiato
quitum sed. pl. eran̄
sp. lucretius cn. ser
uilius ex pio et l. ae
milius p. f. quarto
decimo anno puni
ci belli p. cornelius
scipio et l. licinius
crassus uti consula
tum inierunt. no
minatae consulib.
prouinciae sunt
scilia scipioni extra
sortem concedeba
te collega quia sa
crorum cura pon
tif. maximum mini
me abhorrebat
Brutti crasso tum pre

toriae prouinciae
in sortem coniec
tae urbanae cn ser
uilio optigit arimi
numitae galliam mar
cellabant · sp · lucre
tio siciliae · l · aemilio
cn octauio sardiniae
senatus in capitolio
habitus ibi referen
tes · scipionesque fac
tum est ut quos lu
dos in terse dixisset
nem militare in
hispaniam uouisset
ex ea pecunia quam
ipse in xerarium
detulisset faceret
tum sagunti norum
legatos in senatum
introduxit ex eis
maximus natu etsi
nihil ultra malorum
est quam quod pas
si sumus ut adulti
mum fidem uobis
praestaremus tam
ex uestra meritorum
que ues
trorum erga nos
fuerunt nos quia
um nostrorum
non paeniteat
Bellum propter nos
suscepistis suscep
tum quarum de
cimum annum ta
perina cinerge ritis
uis aetate adultimum
discrimen et ipsi uene
ritis et populum car
thaginiensem addu
xeritis cum in italia
tam atrox bellum et
hannibalem hostem
haberetis consulem
cum exercitu in hispa
niam uelut colligen
das reliquias naufra
gii nostri misistis p.
et cn cornelium exquo
in prouinciam uene

runt nullo tempore de
stituerunt quæ nobis
secunda quæq; aduer
sa hostibus nostris es
sent facere
Amomnium primum
oppidum nobis resti
tuerunt peromnem
hispaniam ciuis nos
tros uenundatos di
missis qui conquire
rent ex seruitute in li
beratem restituerunt
cum iam proiecisset
uoluptabilem ex miser
rimam fortunam habe
remus sp. et encorne
li imperatores uestri
luctuosius nobis quo
quam uobis periclitati
erunt tumuero
ad hoc retracti ex dis
tantibus locis in se
de antiquam uide
batur ruinam perri
remus et alterum

exicium patriæ ui
deremus nec ad per
niciem nostram car
thaginiensium quic
quid ducem aut exercitu
opus esse abiuro
tus nos uetere rimis
hostibus quibus ori
quoq; excidii causa
nobis fuerunt ex
tinguit possecum ex
spe ratio repentem is
tis nobis hunc p. sci
pionem quem fortu
natissimum omnium
saguntinorum mu
de murquia consu
lem declaratum mu
demus accidisse nos
ciuibus nostris re
nuntiaturi sumus
spem omnem salutis
quæ nostram quicum
plurimas hostium
uestrorum ciuitates
set in hispaniæ urbes

ubique excaptorum
numero excretos
saguntinos in patri
am remisit postre
mo urbe tania
adeo infesta mnob
is sub illa gente inco
lumis tares saguntū
non posset ita bello
adflixit tu in nomo
do nobis abs tuerbo
inuidia ne posteris
qui dem timendanos
tris esset
Delectam urbem cerni
museorum ingrati
am saguntum dele
uerat hannibal uice
nigri exagro eorum
cam pis quod nobis
non tam fructui u
cundi us est quam ut
tione ob haec
quibus immo rane cc
spe rare ne copiare
ab dis immortalibus

potera mus gratias
actum nos decem le
gatos sa guntinos
senatus populosque
duos misisti simulgra
tulatum quod tales
hos annos in hispa
nia atque ita liae sis
tis ut in hispaniam
non hiberoamnete
nus sed quaterraru
ultimas finit oceanus
domita mari nia mis
habeatis ita liae nisi
quatenus ualli um cas
trorum cingi nihi
reliquerit is poeno
louioptimo maximo
praesidi capitolinae
arcis non gratesta
tum ob haec agere
iussi sum us sed do
num hoc etiam suos
permittere tis coro
nam aureamin capi
tolium uictoriae cer

coferreidutipermit
taisquaesumusum
quesiuobisitauidere
turquaeuobisimpe
ratoresuostricom
modatribuerunteа
ratamquepetua
auctoritatevestra
faciatis
Senatuslegatissagun
tinisresponditeidiru
tumetrestitutum
saguntumfideisocia
lisutrimqueseruatae
documentumomni
busgentibusforesu
osimperatoresrec
teetordineetexuo
luntatesenatusfe
cissequodsaguntum
restituerinitiues
quesaguntinosseru
tioexemerintquae
quaealiaeisbenigne
feceruntеasenatu
tiaudiuissefierido

numpermittereut
incapitoliopone
locusindelatumaque
legatispraeberiius
saetimuneris dari
neminusdenamilia
aeris legationes de
indeceteraeaudita
queetpetentibus si
guntinisutquaeris
tutopossentitaliam
spectatumirentdu
cesdatiliteraequae
peroppidamissae
ut hispanoscumiter
accuperentumde
ferdeexercitibus
scribendisdepro
uinciisrelatumcum
africampronxumpro
uinciamexcitasor
temp. scipionidesi
narihominesfama
ferrentetipsenul
tamiammodicaglo
riacontentusno

adgerendum modo
bellum sed adfinien
dum diceret secos·
declaratum esse ne
que aliter id fieri pos
se quam si ipse in afri
cam exercitum trans
portaret actarum;
sed per populum
aperte ferre is sena
tus aduersaretur
[d]consilium haud qua
quam primoribus
patrum cum placе
ret ceteri permeti
am ambitionem
mussare nisi q· fabius
maximus rogatus
sententiam sic orsus
est uestrum uidere
quo rem actam hodi
erno die agi et frus
tra habiturum ora
tionem qui tam quae
de integra de afri
ca prouincia sente

tiam dixerit ego ali
tem primum illud ic
noro quem admo
dum certatim pro
uincias africa con
sulis sui ri fortis ac
strenuis in quam nec
senatus censuit in
hunc annum prouin
cia mesene nec popu
lus iussit deinde si
est consulem pecca
re arbitror quide
re transactas imu
lando referre se
natum ludibrio ha
bet non senatorem
modo quide quo co
sultus suo loco di
cit sententiam
atque ego certum ha
beo dissentienti mi
hi abista festinatio
ne in africam traici
endi duarum rerum
subeunda mo pinio

NEMESSEUNIUSINST
TAEINGENIOMEOCUNC
TATIONISQUAMME
TUMPIGRITIAMQUE
HOMINESADULESCEN
TESSANEXPELLANT
DUMMEPENITEATAD
HUCALIORUMSPECIO
SIORAPRIMOASPECTU
CONSILIASEMPERUI
SAMEAUSUMELIORA
ALTERIUSOBIRECTAT
ONISATQUEINUIDIAE
ADUERSUSCRESCEN
TEMINDIESGLORIAM
FORTISSIMEOSAQUA
SUSPICIONESIMENE
QUEUITAETACTIMO
RESMEINEQUEDICTA
TURACUMQUINQUE
CONSULABUSTAN
TUMQUEGLORIAEBEL
LIDOMIQUEPARTAE
UINDICATUTPROPIUS
FASTIDIUSEIUSSIM
QUAMDESIDERIUM
AETASSALTEMLIBERET
QUEMENIMMIHIDET
METATHOCUMEOESSE
POTESIQUINEFILIO
QUIDEMMEOAEQUA
LISSIMEDICTATORE
CUMUICEREMADHUC
UIRIBUSEUINCURSU
MAXIMARUMRERUM
ESSERECUSANTEM
NEMOAUTINSENATU
AUTAPUTPOPULUMAU
DIUITQUOMINUSIN
SPECTANTEMEMAGIS
TROEQUITUMQUO
FANDONUMQUAM
ANTEAUDITUMERAT
IMPERIUMMECUM
AEQUARETUR
REBUSQUAMUERBIS
ADSEQUIMALUITUTQUE
ALIORUMIUDICIOMI
HICOMPARATUSERAT
SUAMXX CONFESSIO
NEMESIBIPRAEFER
RETINEDUMEGOFER

functus honoribꝫ
certamina mihi ita
que exemulatione
cum adulescente
florentissimo pro
pono mui delicetur
mihi iam muiuendo nō
solum rebus cerem
disfessos si huic negō
tia fuerit africa pro
uincia decernatur
Cum ex gloria que
pari est uigendum
adque modiendum
est uincere ego pro
hibui anniba lemur
ab obis quorum ui
gent nunc uires et
am uinci posset
Illudiem hic ignosce
rē. cornelia equū
eritsi cum in me ipso
num quam pluris
famam hominum
quam rem̄. fecerim
neam quidem glo
riam quamquā
si aut bellum nullum
in italia aut is hostis
esset ex quo uictioni
hil gloriae quaerere
turquite in italia rei
nere tetsi id bono
publico feceressimul
cum bello materiam
gloriae tuae esse
ereptum uideri pos
set cum uero hanni
bal hostis in colum
exercitum quartum
decimum annum
italiam obsideat
nite bitter. cornel
gloriae tuae si hoste
eum quitot funes
tum totiens ad iumnobis
causa fuit tuos. ita
uae exfuleris et sicut
penes c. luitium
prioris punici fere
tratibelli titulus
fuit ita penes te huius

fuerit nisi aut
hamilcar hannibali
dux est praeferundus
aut illud bellum huic
aut victoria illa maior
clarior quequam haec
modo contingatur
tecos uincamus fu
turas tadrepanis aut
eryce detraxisse ha
milcarem quam mit
tit expulisse poenos
atque hannibalem
malis nelliquidem
etiam magis paratam quae
speratam gloriam
amplecteris hispania
potius quam italia bel
lo liberata gloriatus
fueris nondum
is est hannibal quem
non magistimuisse
uideatur quam con
tempsisse quis aliud
bellum maluerit
quin igitur ad hoc ac
cingeris nec peristos
circumitus utcum
in africam traiecerit
secuturum te illoc
hannibalem speres
potius quam recio
hinc tu ne reubi han
nibalesteo bellum
intendis
egregiam istam palm
belli punici parat pe
tis hoc et natura pri
us est tua cum de fen
deris alienam reoppug
natum paxante initi
um bellum in africa
sit et nobis prius de
cedat timor quam
ultro aliis inferatur
Sutrumque tuo duc
tu auspicio queat fieri
potest hannibale
hic uicto illic cartha
ginem expugnasi
altera autem uictoria
nobis consuli rein

quendiesteriorcū
maiorclariorquetū
causaetiaminsequē
tisfuerintnamnum
quidempraeterquā
quodetinitaliaetin
africaduosdiuersus
exercitusalteraeera
riumnonpotestprae
terquamquodunde
classestueamurun
decommeatibussuf
ficiamuspraebendis
nihilreliquiestquid
periculitandemquā
tumadexturquem
fallitp. liciniusinita
liap. scipiobellumin
africaexcereturquidsi
quodomnesdeiome
nauertanteteicerē
etiamreformidat
animussedquaexc
ciderunitaccidere
possunteiuieiorhā
nibalirexurbem
pergetiumdemum
teconsulemexafri
casicutquefuluium
acapuamrcessemus
quidquodinafrica
quoquemarscommu
nisbelleritdomus
tibiuiaterpatruus
queintraxxxdiescū
exercitibuscaesido
cumentosintubiper
quodaliquodannos
maximisrebusler
ramariquegeren
disamplissimumno
menapudexteras
gentespopuliruestre
quefamiliaefecerint
diesmedeficiatsireges
imperatoresquete
mereinhostiummer
ramtransgressos
cummaximiseladib
suisexercituumq
suorumenumera
reuelim athēni

ENSES PRUDENTISSIMA
CIUITAS BELLO DOMIRE
LICIO LUCIO REXEQUE
INPIGRO AC NOBILITU
UENEM MAGNA CLASSE
INSICILIAM TRAMISSA
UNA PUGNA NAUALI FLO
RENTEM REMP. SUAM
INPERPETUUM ADFLIXE
RUNT EXTERNA ETNI
MIS ANTIQUA REPERTO
AFRICE EXEDEMISTAET
M. ATILIUS INSIGNEM
UTRIUSQUE FORTUNE
EXEMPLUM NOBIS DO
CUMENTO SINT NE TIBI
P. CORNELI CUM EXACTO
AFRICAM CONSPEXERIS
LUDUS ET LOCUS FUISSE
HISPANIAE LUXE UIDEBUN
TUR QUIDENIM SIMILE
PACTO MARI PERORA
TA LIAE CALLIAE QUE UEC
TUS EMPORIS IN URBE
SOCIORUM CLASSEM
AD APPULISTI EXPOSITOS
MILITES PERTULISSIMA
AD SOCIOS ET AMICOS
PR TARRACONEM DU
XISTI AB TERRACONE
DEINDE TER PER PRAE
SIDIA ROMANA CIRCA
HIBERUM EXERCITUS
PATRIS PATRUUSQUE UI
POSTA MISSOS IMPERA
TORES FEROCIORES ET
CALAMITATE IPSA DET
DUXTUM UBI UARIUS
QUIDEMILLE L. MARCI
USE TMILITARI SUFFRA
GIO AD TEMPUS LECTUS
CETERUM SINOBILITAS
AC IUSTI HONORES AD
ORNARENT CLARISIM
PERATORIBUSQUE
BELLI PARS
OPPUGNATA PERSUM
MUMORUM CARTHA
GONIUM TRIUMPU
NICORUM EXERCITU
UM SOCIOS DEFENDE
TE CETERANEQ. AEI

leuo nullo tamen mo
do africo bello com
parandaubi non por
tus ullus classi nostrę
expertus illius ę ixsi
nostrę expertus non
ager pacatus non ci
uitas socia non rex
amicus non proce
dendi quę cumque
circumspexeris hos
tilia omnia atque in
festa ansypha
cinum id sque cre
dissatis sit semel cre
ditum non semper
temeritas est felix
et fraus fide min par
uis sibi praestruit ut
cum operę praeti
um sit cum merce
de magna falli
Non hostis patrem
patruum quę uetum
armis prius quam
cel liberis ocii frau

de circumuenerint
nec tibi ipsi amagone
et hasdrubale hosti
um duci bus quanti
ab indibile et mando
nio in fide acceptis
periculi fuit
Numidis tu credere
potes defectionem
militum tuorum
expertus et syphax
et masinissa sequam
carthaginiensis ma
lunt potentis in na
ciuitatem carthagi ni
ensis quam quem
quam alium nuncii
lo semulati o inter
se et omnes causę
certamin um acuun
qui a procul exter
nus metus est oste
de romana arma
et exercitum alieni
gena mue lut ad com
mune stinguendu

INCENDIUM CONCUR
RENT ALTERE IDE
ILLI CARTHAGINIENSES
HISPANIAM DEFENDE
RUNT ALTER MOENIA
PATRIAE TEMPLA DEUM
ARAS ET FOCOS DEFEN
DENT CUM EUNTIS IN
PROELIUM PALLIDA PRO
SEQUITUR CONIUNX
ET PARVI LIBERI OCCUR
SABUNT QUID POR
ROS IS ATTIS CONFIXIE AR
THAGINIENSES CONSE
SU AFRICAE FIDES SOCIO
RUM REGUM MOENI
BUS SUIS CUM TUO
EXERCITUS QUE TUI PRE
SIDIO NUDATA MITTI
AMUSERINT ULTRO
IPSI NOVUM EXERCI
TUM IN ITALIAM AUT
EX AFRICA MISERINT
AUT MAGONEM QUEM
AB ALIARIBUS CRASSE
TRANSMISSA IAM PRAE

TERORAM LIGURUM VI
TINORUM UECTARIGUM
STA HANNIBALIS CON
IUNGERE IUSSERINT
NEMPE INEO DEMER
RORE ERIMUS IN QUO
NUPER FUMUS CUM
HASDRUBALIN ITALIAM
TRANSCENDIT NON
SOLUM CARTHAGINEM
SED OMNEM AFRICAM
EXERCITU TUO EXCLU
SURUS EMANIBUS TU
IS IN ITALIAM EMISIT
UICTUM A TEDICES
QUIDEM MINUS BELLE
ELIDIUA NON PRAE
LUMEXUS ALTER DATUM
UICTO IN ITALIA ESSE
PATER NOS
QUAE PROSPERE TIBI
AEPRE IMPERATORE GENE
RE TUO CONSILIO AD
SIGNA EXDUERSA
SIBUS INCERTIS BELLI
ET FORTUNE CARE

L

quo melior fortior
que eo magistatē
præsidem sibi præ
ferrad q· uniuersa
Italia retinet
Non potes ne ipse qui
dem dissimulare
ubi Hannibal sit tibi
aput ad quem arcem
huius belli esse quip
pe quine præ te ferās
exm ibi causa mes
seu Hannibalem
contra has siue
igitur siue illic cum
Hannibale est tibi iu
ra resumuntan
de mergo firmior
eris in Africa solus
an his quo conlega
que tui exercitu cō
iunctō neclaudius
quidem eius cos·
tam recenti exemplo
quantum dinterfit
documento sunt

Quid Hannibalem utrū
tandem extremus
angulus agri bruttii
frustra iam diu pos
centem abdomoau
xilia an propinquare
tha, oetotas ociapo
tentiorem armisui
risque faciet quod
istud consilium est
ibi malle decernere
ubi tu ex dimidiom
nino res copiae sin
hostium multoma
iores quam ubi duo
bus exercitibus ad
uersus unum tot
proeliis et iam diutur
na et grauimilitia fes
sum pugnandum
sit quam comparcon
silium tum parentis
uti consilio sit repu
ta ille consul profec
tus in hispaniam ut
hannibali ab alpibus

descendentiocecur
rebatinitaliamexpro
uincianredittucum
hannibalinitaliaut
relinquereinitaliam
paras nonquiareip·
idutilesedquiatibiam
plumetgloriosumt
censessesicutcumpro
uinciametexercitus re
lictosinelegesinesc·
duabusnauibus prim
peratorfortunampu
blicamet maiestatem
imperiquaetumintuo
capitepericlitabantur
commissisti
Ego p·cornelium reip·
nobisquenonsibiip
sipriuatimcrextum
consulemexistimo
exercitusq·adcustio
diam nobisatqueinita
liaescriptosessenon
quosregiomoreper
superbiamconsules

quoterrarumuelint
traiciant cumori
tionead tempuspara
tafabiustumaucto
ritateetinuetera tae
prudentiaefamamaq
namparitemsenatus
etseniores maxime
mouisseetpluresque
consilium senisqui
animumadulescen
tiaeferocem laudа
rentscipionalocu
tusfertureetipseq·
fabiusprincipioora
tionis patres conscrip
tiicommemorauit
insententiasuaspos
seobtrectationem
suspectaessecuius
egoreinonamipse
austantiumuirum
insimulxrequatinea
suspicioquitiooratio
nisanreihaudsane
purgatiaest

Si enim honores si
ose fama rerum
cestarum exitus tuer
bis ad extinguendum
inuidiæ crimen tam
tam quam mihi habin fi
mo quoque periculū
si in me cum æmule
tur ei non ab eo qui
quia super ceteros
excellat quoque ni
hi non dissimulo me
si bi æquari nolit sic
senem se perfunctum
que el in me in fra ætā
tem filii etiam sui po
suit tam quam non
longius quam quan
tum uitæ humanæ
spatium est cupiditas
gloriæ extendatur
maxima que parsei us
in memoriam ac pos
teritatem promine
at maximo cuique e
i dacci dere animo

certum hab eo certū
uti se non cum præsē
tibus modo sed cum
omnis æui claris ui
ris comparēt
equidem haud dissimu
lo me iis quintæ
fabi laudes non ad se
quisolum uelle sed
bonas tuas dixerim si
possim etiam excu se
rare illud nec tibi in
me ne cum ibi in mino
ribus natu animis sit
ui nolimus quemqua
nostri similem meum de
recti uem i de nim no
eorum modo qui b⁹
inuiderimus sed rei p⁹
et si æneo omnis ge ris
humani detrimen
tum si commemora
uit quantum essem
periculi adhuc ossi
in africam traicere
uim eam quoque no

Solum reip. et exer
citus uicem uidere
tur sollicitus unde
hæc repentе cura de
me exorta cum pater
patruus que meus in
terfecti cum duo exer
citus eorum prope
occidione occisi es
sent cum amissa his
pania cum quattuor
exercitus poenorum
quattuor que duces
omnia me tua armis
quæ tenerent cum
quæstus ad id bellum
imperator nemo se
ostenderet praeter
me nemo profiteri
ausus esset cum mi
hi quattuor et xx an
nos natо de tulisset et
imperium pr. quid
itaque nemo aeta
tem meam huius
tium difficultatem
belli patris patruique
recentem cladem
commemorabat
Utrum maiora liqua
nunc in africa cala
mitas accepta est qua
tunc in hispania erat
animo res nunc
sunt exercitus in a
frica et duces plures
meliores quae equi
tunc in hispania fue
runt anae tas mea
tunc maturior bel
lo gerendo fuit
quam nunc est in
cum carthaginiense
hostem in hispania qui
in africa bellum ge
reret susceptus est
facilest fusos fugatos
que quattuor exer
citus punicos post
et urbes uictas ad
metus subactas in
dicionem posse per

dominatorum omnium
que adoce annum tot
regulos tot ex eius
gentis post receptā
totam hispaniam
ita quiescit cum bel
lum nullum reliquum
sit nisi ex reme ex res
gestas tam hercule
quam si victor ex
africa redierim me ex
ipsa ea quae quae
nunc retinendi mei
causa utiliter ribilia
exdemundeantur
uerbis extollunt
Negatum esse
in africam negotiul
los patere portus
m. xiii. annum exactum
in africa commemo
ratam quam m. xii
hus primo accessu
ad africam offende
rit neque recorda
tur illi ipsi tam infe
licis imperatoris fatu
isse tamen portus
africae et resegre
gi. xv. primo annoques
sisse et quantum ad
carthaginienses du
ces adtinet nuiciun
adultimum permanx
sisse nihil ici turme
istoti exemplo ter
ruerissi hoc bello
non prioresinuper
et non prioresinu
per et non annis an
te xxxx. istac clades
accepta fore quieco
minus in africam re
gulo capto quam su
pionibus occisis in
hispaniam trans ierra
icerem nec felicius
xantippum lacede
monium carthagi
niquam me patriae
me sine remittu
essecrescere que

mihi ex eo ipsa fiducia
quod possit in homi
nis unius uirtute ita
tum momentum esse
Ita etiam athenienses
audiendi sunt neme
rein sicilia amomis
sodomi bello trans
gressi curer
go quoniam grae
cas fabulas enarra
re uix est non age
hoc lem potius syra
cusanum regem cui
dius sicilia punico bel
lo ure reiurans gres
sum in hanc eandem
africam auertisse eo
bellum unde uenerat
refers sed quid
ultro me cum in fer
re hostile ab sereno
to periculo alium in
discrimen adducere
requales situ et erib.
externis quae exem
plis admonere opus
est multum interest
alienos popularetur
nisi antiquos uri ex cin
dia deas plus animi
est inferenti pericu
lum quam propulsa
ndi adhuc maior re
rum nota rum rerum
est terror bona ma
la que hostium ex
propinquo exagges
sus finis aspicias
non speraverit han
nibal foreuntolini
tia dedecerunt
post annensem cla
dem quanto minus
quicquam in africa
carthaginiensibus
firmum aut stabile
sit in fidis sociis gra
uibus ac superbis
dominis
adhoc nos etiam de
sertis ab sociis uir

NOSTRISMILITEROMA
NOSTELIMUSCARTHA
GINIENSINIHILCIUI
IISROBORISESTIMER
CEDEPARATOSMILITES
HABENTAFROSNUMI
DASQUELEUISSIMA
FIDEIMUTANTAEINGE
NIA hicmodo
NIHILMORAESTIUNA
ETTRAIECISSEMEAU
DIETISETARDEREBEL
LOAFRICAMETMOLI
ENTEMHINCHANNI
BALEMETOBSIDERI
CARTHAGINEMLAE
TIORESETFREQUEN
TIORESEXAFRICAEX
PECTATENUNTIOS
QUAMEXHISPANIA
ACCIPIEBATIS
HASMIHISPESUBICIT
FORTUNAPRODIFOE
DERISABHOSTEUIO
LATITESTESSYPHACEI
MASINISSAREGESQUO

RUMEGOFIDEITAPER
FIDIXITAINNITARUBE
NETULLUSAPERFIDIAS
INMULTAQUAENUNC
EXINTERUALLONON
APPARENTBELLUM
APERIETIDESTUIRET
DUCISNONDEESSE
FORTUNAEPRAEBEN
TISEETABLATACASU
PLECTEREADCONSILI
UMHABEBOQ·FABI
PAREMQUEMDASHA
NIBALEMSEDILLUM
EGOPOTIUSTRAHAM
QUAMILLEMEREUNE
ATINSUATERRACOGA
PUGNAREEUMETCAR
TAGOPRAEMIUMUIC
TORIAERITQUAMSE
MIRUTABRUTTIORUM
CASTELLANEQUIDIN
TERIMDUCTRAICIO
DUMEXPONOEXER
CITUMINAFRICADUM
CASTRAADCARTHAGINE

PROMOVERE SP. HIC DE
TRIMENTI CAPIAT QUOD
TUQ. FABI CUM VICTOR
TOTA VOLITARET ITALIA HA
NIBAL POTUISTI PRAESTA
RE HOC UIDE NE CONTI
MELIOS UM SIT CONCUS
SO IAM ET PAGINE FRAC
TO HANNI BALE NEGARE
POSSE P. LICINIUM CON
SULEM UIRUM FORTISSI
MUM PRAESTARE QUIN
EAS ACRIS ABSIT PONTI FEX
MAXIMUS IDEO INSOR
TEM TAM LONGINQUE
PROUINCIAE NON UENIT
SI HERCULE NIHIL OMA
TURIUS HOC QUOD EGO CEN
SEO MODO PERFICERE
TUR BELLUM TAM END
DIGNITATEM POPULI R.
FAMAMQUE APUD REGES
GENTES Q. EXTERNIS
PERTINEBAT NON ADDE
FENDENDUM MODO
ITALIAM SED A DIN FERE

DRET IAM AFRICAE AR
MAUIDERI NOBIS AN
MUM ESSE NEC HOC CRE
DIUULGARI QUE QUOD
HANNIBAL AUSUS SIT
NEMINEM DUCEM
ROMANORUM AUDE
RE ET PRIORE PUNICO
BELLO TUM CUM DESI
CILIA CERTARETUR IOU
ENS AFRICA AB NOS
TRIS EXERCITIBUS QUE
ET CLASSIBUS OPPUG
NATAM NUNC DEFA
LIACERTETUR AFRICA
PARATA MESSE REQUI
ESCAT ALIQUAN
DO UEXATA TAM DIU
TALIA URATUREUASTE
TURQUE INUICEM AFRI
CA CASTRA ROMANI
POTIUS QUAM CARTHA
GINIS PORTIS IMMINE
NE ANTIQUAM NOSTE
RUM UALLUM HOSTI
UM EX MOENIBUS AUS

380

TRISUIDEAMUSAFRICA
SITRELI·IUIBELLISEDES
ILLUCTERRORFUGAQUE
POPULATIOAGRORUM
DEFECTIOSOCIORUM
CETERAEBELLICLADES
QUEINNOSPERQUAT
TUORDECIMANNOS
INGRUERUNTUERSA
TURQUAEADREMP·PER
UNETELBELLUMQUOD
INSTATETPROUINCIAS
DEQUIBUSAGITURDI
XISSESATISESTILLALON
GAORATIONECADUOS
PERUNENSSITSIQUEM
ADMODUMQ·FABIUS
MEASRESGESTASIN
HISPANIAELEUAUITSIC
EGOCONTRAGLORIAM
EIUSELUDEREETMEA
UERBISEXTOLLEREUE
LIM NEUTRUM
FACIAMPC·ETSULLA
ALIAREMODESTIACER
TEETTEMPERANDO

LINGUAEADULESCENS
SENEMULIEROMAET
UIXIETCESSITRESUTTA
CIIUSEAOPINIONEQUA
UESTRASPONTECONCEP
TAMANIMISHABERE
TISFACILECONTENTIUS
ESSEMMINUSAEQUIS
ANIMISAUDITUSEST
SCIPIOQUIAUULGATUM
ERATSIAPUDSENATUM
NONOMINUISSETUT
PROUINCIAAFRICASI
BIDECERNERETURAD
POPULUMEXTEMPLO
LATURUM
TAQUEFULUIUSQUICON
SULQUATERFUERATPOS
TULAUTACONSULEUT
PALAMINSENATUM
DICERETPERMITTERET
NEPATRIBUSUIDEPRO
UINCIISDECERNERET
STATUSQUEEOESSET
QUODCENSUISSENT
ANADPOPULUMRATIOS

Cum scipio respon
disset se quod ere p̄
esset facturum
Tum tullius no nego
ignarus quid respō
surus facturus ue
ss es ques ui qui pe
cum p̄ re te fer as tem p̄
ta re te ma gis quam
consulere senatum
et ni p̄ rouinciam ti
bi qua mu oluer is
exemplo decerna
mus paratam roga
tionem habeas
Itaque uobis tr. pl. pos
tulo inquit ut sentē
tiam mihi dee o non
dicendo quod de ea in
mea m sententiam
discedatur non sit
ratum habiturus
cos. auxilio sitis in
de altercatio orta
cum cos. negaret
aequum esse tri bu
nos intercedere quo
minus suo quisque
loco rogatus senten
tiam diceret
Tribuni ita decreue
runt si consulatu
ui de prouinciis per
mitti starieo quod
senatus censuerit
ferri placeat ne de
ea re ferri ad popu
lum patiemur sinō
permittunt quidem
de ea re sententiam re
cusant dicere auxi
lio erimus consul
di em ad conloquen
dum cum conlega
Postero die per
missum senatui est
prouincias ita ut
dii alteri consu
li sicilia et xxx ros
tratae naues quas
c. seruilius superi
or eanno habuisset

permissumque eum in
Africam sidere[t].
esse censeretur a
ceret. Alteri[i].
Brutiis et bellum cu
hannibale cum eo
exercitu quem. l. Ue
turius et q. exercitus
sortirentur inter
se compararent ut
uter in Brutiis duc
bus legionibus quas
cos. reliquisset re
gere imperium
que in annum pro
rogare ut circum ex
provincia ueniss
set et ceteris prae
ter consules prae
tores que qui exer
citibus provinciis
que praefuturi e
rant prorogarentur
peraque cilios or
ti neue nisi cum cos.
in Brutiis adue[rs]

hannibalem bellu
gereret. ludide
in descipionis mag
nas frequentia et ipsa
uoces pectantium
celebrati legati del
phos ad donum ex
praeda hasdrubae
lis portandum mis
sis mpomponius
matho atque catius
tulerunt coronam
auream cc. pondo
et is mulcera spolia
rum et c pondo ar
genti facti scipioni
ut dilectum haberet
neque impetrasset
neque magnopere
tetendisset tutio
luntarios ducere
sibi milites licere
tenuit et quia in pen
sa rem negauerat reip.
futuram classem
ui quae ab socii sda

RENTURADNOUASFABRI
CANDASNAUESACCIPE
RET ETRURIAEPRI
MUMPOPULIPROSUIS
QUISQUEFACULTATIBVS
CONSULEMADITUROS
POLLICITECAERITESTRU
MENTUMSOCIISNOUA
LIBUSCOMMEXTUMQ·
OMNISGENERISPOPU
LONENSESTERRUM
TARQUINIENSESLINTEA
INUELAUOLTERRANI
INTERAMENTANAUIUM
ETTRUMENTUMARRE
TINI∞∞∞SCUTORU
GALEASTOTIDEMPILA
GAESAHASTASLONGAS
MILLIUMQUINQUAGIN
TASUMMAMPARICU
IUSQUEGENERISNU
MEROEXPLETUROSSE
CURISRUBRAFALCES
ALUEOLOSMOLASQUA
TUMINXL·LONGAS
NAUESOPUSESSETTRI
TICICENTUMETUICIN
TIMILLIAMODIUMET
INUITICUMDECUR
ONIBUSREMIGIBUS
QUECONTATUROSPE
RUSINCLUSINRUS
TANIABIETESINFABR
CANDASNAUESETTRU
MENTIMAGNUMMU
MERUM
ABIETEEXPUBLICISSU
UISESTUSUSUMBRI
AEPOPULQETTRAETER
HOSNURSINIETREI
TINIETAMTERTINIS
ABINUSQUEOMNIS
AGERMILITESPOLLICI
TIMARSIPELIGNIMAR
RUCINIQUEMULTUO
LXNTARINOMINAN
CLASSEMDEDERUNT
CAMERIESCUMAE
QUOFOEDERECUM
ROMANIISESSENT
COHORTEMARMATU
SESCENTORUMHOM

NUM MISERUNT XXX
NAUIUM CARINAE
UIGINTI QUINQUERE
MES DECEM QUADRI
REMES CUM ESSENT
POSITA EI PSEUDONIMI
TIO PERIUDIE QUA
DRAGESIMO QUINTO
CUM EXSILIUS DETRAC
TAM TERRAE RATIONA
UES INSTRUCTAE AR
MATAE QUE IN AQUAM
DEDUCTAE XXXVIII
QUAE IN AQUAM DEDUC
TAE STATIM PROFECTUS
INSICILIAM EST XXX
NAUIBUS LONGIS UO
LUMPIA PIORUM SEP
TEM FERME MILLIBUS
IN NAUES IMPOSITIS
ET P. LICINIUS IN BRUT
TIOS ADDUOS EXERCI
TUS CONSULARES UE
NIT EXIIS EUM SIBI
SUMPSIT QUEM L. UE
TURIUS COS. HABUE

RAT METELLO UIQUIBUS
PRAEFUISSE FACILIUS CU
ADSUETUS IMPERIO REM
GESTURUM RATUS PER
MISIT ET PRAETORES
DIUERSI IN PROUINCI
AS PROFECTUS QUIA PE
CUNIA AD BELLUM
DEERAT AGRI CAMPA
NI REGIONEM FOSSA
GRECA AD MARE UERSA
UENDERE QUAESTORES
IUSSIT IUDICIO QUOQUE
PERMISSO QUIA GERI
UIS CAMPANI FUISSET
UTI IS PUBLICUS PR ESSET
IN DICI PRAEMIUM CON
STITUTUM QUANTAE PE
CUNIAE AGERI NDICATUS
ESSET PARS DECUMAE
CN SERUILIO PR URB
NEGOTIUM DATUM UT
CAMPANICI UE SUBICUI
QUE EX SE LICERET HA
BITARE IBI HABITARENT
ANIMADUERTERET CI

INEOSQUIALIBETHABI
TARENI EADEMAXES
TATEMAGOHAMILCA
RIS FILIUS EX MINORE
BALIARUM INSULA UBI
HIBERNARATIUUENTU
TELECTA INCLASSEM
IMPOSITA INITALIAM
XXX FERME ROSTRATIS
NAUIBUS ET MULTIS
ONERARIS DUODECIM
MILIA PEDITUM DUO
FERME EQUITUM TRA
IECIT CENUA NQUENU
LIS PRAESIDIIS MARITU
AMORA MUTANTIBUS
REPENTINO ADUENTU
CEPIT INDE ADO
RAMICURUM ALPINO
RUM SIQUOS IBI MOTUS
FACERE POSSET CLASSE
APPULIT IN GALLIS LIQU
RUM EAGENSES IBER
LUM EXTEMPESTATE
GEREBANT CUM EPAN
TERIS MONTANIS IGI
TURPE NUS AUO NEOP
PIDO ALPINO PRAEDA DE
POSITA ET X LONGIS NA
UIBUS INSTITIONEAD
PRAESIDIUM RELICTIS
CETERIS CARTHAGINE
MISSIS ADUENDAM
MARITUMA MORAM
QUIA FAMA ERAT SCIPIO
NEM TRAIECTURUM
IPSE SOCIETATE CUM IN
GALLIS QUORUM GRA
TIA MAXIME BAT COMPO
SITA MONTANO INSI
TUM OPPUGNARE CERES
CEBAT EXERCITUS INDI
ES AD FAMAM NOMINIS
EIUS GALLIS UNDIQUE
CONFLUENTIBUS EAUT
TERIS COGNITA SPE UICTE
TI NE FRUSTRA HAS DRU
BALI CUM EXERCITU DE
LETO BIENNIO ANTE PO
RENTI AETATIS PARATUM
IN DE BELLUM DUCETA
TUM MUTATO ORE PRE

AURCURAMINCENTO
XCCENDITPARIBUSITA
QUEEIMONTANORUM
EXETRURIAVOLONUM
EXERCITUMADMOVE
REXRUMINUMIUSSE
RUNTETENSERUILIO
PRNEGOTIUMDATUM
UTSIERET CENSERET
ESSEURBANASLEGIO
NESCUIMPERIOUIDE
RETURDATO EXURBE
DUCIIUBERETMUALE
RIUSLAEUINUSARRE
TIUMEXLEGIONES
DUXITEISDEMDIEBUS
NAUESONERARIAEPOE
NORUMADOCIOGINTA
CIRCASARDINIAMAB
E OCTAUIOQUIPROUIN
CIAEPRAEERATCAPTAS
EASCOELIUSTRUMENTO
MISSOADHANNIBALE
COMMEATUQUEONUS
TASUALERIUSPRAEDAM
ETRUSCAMLIGURUM

QUEETMONTANORUM
CAPTIUOSCARTHAGINE
PORPORTANTISTRADIT
INBRUTTIISNIHILFERME
ANNOEOMEMORABI
LEGESTUMPESTILEN
TIAINCESSERATPARI
CLADEINROMANOS
POENOSQUENISIQUO
PUNICUMEXERCITU
SUPERMORBUMETI
AMFAMESADFECIT
PROIUNONISLACINIA
TEMPLUMAESPECHAN
NIBALEGITIBIQUEARA
CONDIDITDEDICAUIT
QUECUMINCENTIRE
RUMGESTARUMTITU
LOPUNICISGRAECIS
QUETITERISINCULT
TO

TIT LIVI

TIT LIVI

AB URBE CONDITA

LIBER XXVIIII

EXPLICIT INCIPIT

LIBER XXVIIII

FELICITER

Scipio postquam in si
cilia uenit uoluntá
rios mille ex ordini
un centuria unque
ex iis ccc iuuenes flo
rentis ætatis et ui
um robore inermis
circa se habebat ig
norantis quem ad
usum neq; centuria
ti ne quem armati ser
uarent tum ex iu
ssu cilicis e iunioru
m numero principes
generee et fortuna
trecentos equites
qui secum in africa
trajcerent legit die
que eis quæ equis ar
mis que instructi
que ornati adessent
edixit grauiser
mi mix procul domo
terra marique emul
tos labores magna
pericula uoluturaui

debatur neque ipsos
modo sed parentis coq
natos que eorum ex.
cur ad ebatu bi dies
qua edicta erat adue
nit arma eque quos que
ostenderunt
Tum scipio renuntia
ri sibi dixit quosdam
equites siculorum
tam quam graue m
ei duram horrere
eam militiam si quis
animi essent mal
le cos sibi am tum fate
ri quam post modo
querentis segnes
nec inutiles milites
rei esse ex prome
rent quid sentiren
cum bona venia se
auditurum
Ubi exit sunus ausus
est dicere se prosus
si sibi utrum uelit
liberum esse nol
le militare tum sci
pio quoniam amici
adulescens quid se
ipse non ossi mu
lasti ubi primum tibi
expedi iam cuiuar
mae quum que ece
ter a instrumenta
militaet radasse
cum hinc exemplo
domum duas exer
cet as docendum cu
re sequo armisque
laeto condicione
accipient unum ex
trecentis quos iner
mes habebat radit
ubi hoc modo exauc
toratum equitem
cum gratia imperat
oris ceteri fuerunt
se quisque excusare
et uicarium accipe
re nec ecce sicu
li romani equites sub
stituti sine publica

INPENSA DOCENDO
RUM CURAM SICULIS HA
BUERUNT QUI AEDIC
TUM IMPERATORIS E
RAT IPSUM MILITARU
RUM QUIETA NON FE
CISSET
GRAECIAM HANC ALA
EQUITUM EUASISSE
FERUNT A DIUUISSE LE
GIONES INDE CUM IN
SPICERET PLURIMO RU
STIPENDIORUM EX IIS
MILITES DELEGIT IMA
XIME QUI SUB DUCE
MARCELLO MILITAUE
RANT QUOD CUM OPTI
MA DISCIPLINA INSTITU
TO SERE DEBAT ITUEI
IAM A BLONGA SYRACU
SARUM OPSIDIONE
PERITISSIMOS ESSE UR
BIUM OPPUGNANDA
RUM NIHIL ENI
MARUM SED CARTHA
GINIS IAM EXCIDIA AGI
TABAT ANIMO INDE EXER
CITUM PERO PPIDA DIS
PERTIT FRUMENTUM
SICULORUM CIUITA
BUS IMPERAT EXITA
TIA ADUECTO PARCIUS
TERES NAUES REFICI
ET CUM ISE LIUM
IN AFRICAM PRAEDATU
MITTIT NOUAS PANHOR
MIS UB DUCIT QUIAEX
UIRIDI MATERIA RAP
TIM FACTAE ERANT UT
IN SICCO HIBERNAREN
PRAEPARATIS OMNIB
AD BELLUM SYRACU
SAS NONDUM EX MAG
NIS BELLI MOTIBUS SA
TIS TRANQUILLA SUENIT
GRAECI RES AQUIBUS
DAM ITALICI GENERIS
EADEM UI QUA PERBEL
LUM CEPERANT RETI
NENTIBUS CONCESSIS
SIBI A BSENATU REPE
TEBANT OMNIU

primum ratus siue
ri publicam fidem
partim eo dicto par
tim iudiciis etiam
in perti nacessa dor
tinenda iniuria
redditis suas ressy
racusanis restitu
it nonipsis tã
tum ea ressedom
ni bus sicilie popu
lis grata fuit eoque
enixius ad bellum
adiuuarunt eade
ætate in hispania
coortum ingens
bellum concientẽ
in dibi linulla alia
de causa quam per
admirationem sci
pionis contemptu
imperatorum alio
rum orto eum su
per esse unum du
cem romanis cete
ris a bhannibale in
terfectis rebantur
eo nec in hispania
cæsis scipionibus
alium quem mittẽ
rent habuisse et post
quam in italia grau
us bellum urgueret
aduersus hannibalẽ
eum arcessitum præ
ter quam quod no
minatan tum ducũ
in hispania roman
romã habebant
exercitum quoque
in deuetere m deduc
tum trãspadano mnia
uti incondita mur
bam iro num esse
num quam talem
occansionem libe
randæ hispaniæ
foreseruitum ad
eadiem mauortha
ginien sibus auiro
manis nec inuicem
hasdrubal nec inuicem

386

augustinxeingentibu
manifaperee exigni
uellent correptiali
flammasunitalitam
busiiadflauiaporis
cumreceptusfrimis
urgentelurbanon
essetinastiasinefix
dasmilitumferreis
niqueassumptaest
marciusceleriseius
regionismetuinde
dmionemacceptisuic
torem exercitum
carthaginemdscpi
onem reduxit
pere ipsosdiesperiu
qaeacadibusuene
runtpollicentesur
bempunicumquae
praesidiumquodin
eaurbeesseteimpe
ratorempraesidii
cumclassepprodito
sosessemagoibi
exfugasubstiterat

naubusquenoce
amocollectisaliqui
tumauxiliorumet
transfretumexafri
eboraelextroximis
hispaniaelocisper
hannonemprafec
tumcoegeratfideac
cepta dataqueperiu
gis eimarcius
eocumseptemirire
mibusquinqueremi
unaestmissusutter
ramariquecommu
niconsilioremge
rerentscipioipse
grauimorboimpli
citusgrauioreda
mentamacumadid
quisquequodaud
ierat insitahomini
libidinealendidein
dustriarumores
adicerealiquidpro
uinciamomnem
acmaximelongeqa

eius urbaui apparui
nique quantam ex
citura molem ue
rat fuisset clades cum
uanus rumor tantas
procellas excitasset
Non socii infide non
exercitus in officio
mansit mandonius
et indibilis quibus
quia regnum sibi his
pania repulsis inde ar
thaginiensibus desti
narant animis nihil
prospecto nitebatur
concitatis populari
bus lacetaniam autem
erant et iuuentute
celtiberorum exsci
taq rum suestanu
sed et annum queso
ciorum · pr hostiliter
depopulati sunt
Ciuilis alius furor in
castris ad sucronē
mortuso cio ibi mil

liamilitum erant
praesidium gen
quae ecishi berumin
colunt inpositum
mole eorum aute
mentes sunt inonti
primum cum deuita
imperatoribus dubitat
tatis sunt sed ita man
telicentia ex diuti
nouitio to conlec
tae non nihil quod
in hosti col axius ra
tos uetus suue rarii
ores in pace reseran
ac primo nestantiu
occultius erebantur
si bellum in prouin
cia esset quid sese
inter pacatos facere
si debellatum iam
et confecta prouin
cia esset curinitati
am non reuehisla
tum quoque esti
pendium procacius

quum ex more eet
modestia militari
erga eos custodib·
probra in circum
euntis ut ciuis tribu
nos iacere noctu
quidam praedatum
in agrum ceperat ca
tumerant postremo
inter diuas propalã
sine commeatu abs ig
nis abibant omnia
libidine ac licentia mi
litum nihil in situ
to aut discrimina
militia aut imperio
eorum qui praerant
cerebatur forma
tamen romanorum
castrorum consta
bat unde aspequod
tribunos ex conta
gione furoris haud
experti seditionis
defectionisque era
tu foret iura reddere

in principiis sine ban
et signum a bello pete
bant et in stationem
ac uigilias sine ordine
ibant et tum in feriab
stulerant ita speciem
dicto parentium mul
tos simul imperantes
seruabant
erupit deinde seditio
postquam reprehen
dere atque in proba
re tribunos eaque ex
fierent et contra ob
uiam ire et propalam
abnuere furoris eo
rum se futuros soci
os senserunt fuga
tis itaque principiis
ac postpaulo ecastris
tribunis ad principi
is seditionis grecari
os milites et albium
calenum et c. atrium
brum delatum om
nium consensu impe

RIUM EST QUI NEQUAQUAM
TRIBUNICIS CONTENTI
ORNAMENTIS INSIGNIA
ETIAM SUMMI IN ERI S
SECURES QUE ADIRET
TARE AUS INEQUE UE
NITI IN MENTEM SUIS
TERGI SSUIS QUE CERUI
CIBUS UI REAS ILLAS SECURES QUE
IMMINERE QUAS AD ME
TUM ALIORUM PRAEFER
RENT MORS SCIPIONIS
FALSO CREDITA OB EAE
CABAT ANIMOS SUB CUI
IUSUU LCATAM MOX PA
MAM NON DUBITABANT
TOTAM HISPANIAM AR
SURAM BELLO IN EO TU
MULTUET SOCIIS PECU
NIAS IMPERARI ET DIRI
PROPINQUAS URBES POS
SE ET TURBATIS REBUS
CUM OMNIA OMNES
AUDERENT MINUS IN
SIGNIA FORTE QUAE IPSI
FECISSENT

CUM AUDIOS SUBINDE
RECENTIS NUNTIOS
MORTIS MODO SEDE
AM FUNERIS EXPECTA
RENT NEQUE SUPERUE
NIRE QUISQUAM EUM
NESCIRET QUE TERME
RE ORTUS RUMORE
PRIMI AUCTORES RE
QUIRI COEPERE SUB
TRAHENTES EQUOQUE
UT CREDIDISSE POTIUS
TEMERE QUAM FINXISSE
SERE MALE MUNIRI
POSSE IDEST NUMQUAM
IAM SUA IPSI INSIGNIA
ET PROUINCIAM IMAGINE
IMPERI QUOD GERERENT
UERA MUSTAMQUE
MOX INSEUERUM
POTESTATEM HORRE
SUSPENTE ITA SEDITIO
NE CUM MULIERE
MOX ET IAM MULIEBRES
PLORE M CERTAMQUE
RES AD FERRENDA TRIBU

animi litum septem qui
abis scipione sunt
adquorum primum
aduentum exaspera
ti animi noxi ipsis pla
cidoser mone permul
centibus notos cum
quibus congressi
erant lenitisunt
Circumeunti seumitē
toria primo deinde
in principiis praeto
ri ubi sermones
inter serentium
circulos uidissent
adloquebantur per
cunctas magis quae
causa reconsteR
nationis que subi
tae foret quam fac
tum accusantes
ultro suspendi iumnō
gratum adui emixta
bat reip eodem
tempore quos celus
iliturgitanorum

exstitisset postdu
orum imperatorum
duorum que exerci
tum strage subiR
tum de fensum no
men romanum acre
tenta prouincias
set iliturgitanos poe
nam noxae meritā
haberesuis recte fac
tis gratiaqui ex sol
uat non esse
Talia quaerentis ae
qua ora resequee a
relaturos adimpe
ratorem respon de
bant laetari quod
nihil tristius nec in
sana bilius esset et
p. scipionem reum
benigni teet reip. es
se gratiae referen
dae scipionem
belli sadsuetum ad
seditionem procel
las rudem sollicitum

habebat res neaut
exercitus peccando
aut ipse puniendo
modum excederet
In praesentia aut coe
pisset leniter agi pla
cuit et missis et reas tu
pendia ria scuitates
exactoribus stipen
dispem propinqua
fecere edictum sub
in depositum uti ad
stipendium pete
dum conuenirent
carthaginem seu
carpi um parietes seni
uer mallent iran
quillam seditionem
per se langue scente
repentina quies re
bellantium hispano
rum fecit redierant
enim in finis omisso
incepto mando n
iuset indibilis post
quam uiue resci pio
Nemo alium est ira
ciam erat auici uis
aut externus cum
quo furore em suum
consociaren iom
nia circumspectan
tes consilia nihil re
liqui habebant prae
terno nuntios mum
amali s consiliis re
ceptum ut imperia
toris ue iustae irae
uel non desperan
dae clementiae esse
committerent et
am hostibus eum
ignouisse cum qui
bus ferro dimicas
set suam sedi
tionem sine uulnere
sine sanguine fuisse
nec ipsa matrocem nec
atroci poenam digna
ut ingenia humana
sunt ad suam cuique
leuandam culpam

Nimio plus iacunda
illa dubitatio erat sin
gulis nec cohortes an
universis adsistendi
um petendum irent
inclinavit sententia
quod iustius cense
bant universos ire
per eos dem dies qui b
haec illi consultaban
consilium de is cartha
ginis erat certabatur
quae sententiis utru
in victores tantum
seditionis eranta tan
tem in numero haud
plus quam quinque
et triginta animad
verteretur an plu ri
um supplicio quindi
candam foedi exe
pli defectio magis qua
seditio esse iudicii sen
tentia lenior uiun
de decuimo rias esset
ibi poena consisteret
ad multitudinem eas
tigationem satis esse
consilio dimissoui
id actum uideretur
expeditio aduersus
mandonium in dibi
lem que edicitur exer
citui qui carthagine
erat eici baria eorum
aliquot parere iuben
tur tribunis sep
tem quietantes ex sucro
nem adleniendam
seditionem meranto b
uiam exercitui missis
qui in a nomi na prin ci
pis seditionis essent
ut eos peridoneos ho
mines benignouultu
ac sermone in hospi
tium inuitatos queui
nouincirent
haud procul iam car
thagine aberant ieu
ex o bulis auditum
postero die omnem

EXERCITUM CUMM SI
LANO IN LACEDANOS PRO
FICISCI NON MINUOM
QUI ACTUS IN SIDERA
ANIMIS LIBERALITEOS
SED LAETITIA MINGEN
TEM FECIT QUOD MAGIS
HABITURI SOLUM IMPE
RATOREM QUAM IPSI FUTU
RI IN POTESTATE EJUS ES
SENT SUBOCCA
SUM SOLI SURBEM INGRES
SI SUNT EXERCITUM QUE
ALTERUM PARANTEM
OMNIA ADMIRUIDERUNT
EXCEPTIS SERMONIBUS
DEIN DUSTRIA COMPOSI
TIS LAETUM OPPORTUNUM
QUE ADUENTUM EORUM
IMPERATORI ESSE QUOD
SUBIPSAM PROFECTIONE
ALTERIUS EXERCITUS
EUENISSENT CORPORA
CURANTIA TRIBUNIS SI
NEULLO TUMULTUAUC
TORES SEDITIONIS PER

IDONEOS HOMINES PER
DUCTUM HOSPITIA COM
PARENSIA QUI CTIS UNITIS
QUIA QUARTA IMPEDIMEN
TA EXERCITUS CUJUSS
MULABATUR INTER PROFI
CISCI COEPERE SUB LU
CEM SIGNA MOTAE AD
PORTAM RETENTUM AC
PAEM CUSTODES QUE CIR
CA OMNIS PORTAS MIS
SI NE QUIS URBE EGREDE
RETUR UOCATI
DEINDE AD CONTIONE
QUI PRIDIE UENERANT
FEROCIUS IN FORUM
AD TRIBUNAL IMPERATO
RIS ULTRO FERRITURI
SUCCLAMATIONIBUS CO
CURRUNT SIMULETUM
PERATOR INTRIBUNALES
CENDI ET REDUCTIAR
MATIA PORTAS INERMI
CONTIONIS EA TERGO
CIRCUMFUDERUNT ILLUM
OMNIS FEROCIA CONCI

DITEIUTPOSTEXPLEBAN
TURNIHILAEQUEEOSTER
RUTIQUAMPRAETERSPĒ
ROBURECOLOSIMPERA
TORISQUEMADFECIUM
UISUROSCREDIDERANT
UULTUSQUEQUALEM
NEINACIEQUIDEMAIE
BANTMEMINISSĒ
SEDITTACITUSPAULISPER
DONECNUNTIATUM
ESTDEDUCTOSINFORŪ
AUCTORESSEDITIONIS
ETPARATAOMNIAESSET
TUMSILENTIOPERPRAE
CONEMFACTOTTACOE
PIT NUMQUĀ
MIHIDEFUTURAMORA
TIONEMQUAEXERCI
TUMMEUMADIDQUE
RERETŪRDEDINONQUO
UERBAUMQUAMPOTI
USQUAMRESEXERCUE
RIMSEDQUIAPROPĒ
APERTAINCASTRISHA
BITUSADSUERAMMI

LITORIBUSINGENTISAD
UOSQUEMADMODŪ
LOQUARNECCONSILIUM
NECORATIOSUPPEDITAT
QUOSNEQUENOMINE
QUIDEMAPPELLAREDEBE
AMSCIOCIUESQUIAPA
TRIAUESTRADESCISTIS
ANMILITESQUIIMPERI
UMAUSPICIUMQUEAB
NUISTISSACRAMENTIRĒ
LICIONEMRUPISTISHOS
TISCORPORAORAUESTI
TUMHABITUMCIUIUM
AGNOSCOFACTADICTA
CONSILIAANIMOSHOS
TIUMUIDEOQUIDENIM
UOSNISIQUODILERCE
TESALUTIACETANIAUTOR
TASTISALIUDAUTSPERAS
TISETILLITAMENMAN
DONIUMAIQ·INDEBI
LEMRECIAENOBILITA
TISUIROSDUCESFŌRO
RISSECUTISUNTUOS
AUSPICIUMETIMPERIŪ

ADUMBRIUM ETIAM TE
BRIUM XDIAM BRIUM
TRIUM ET CALENUM
ALBIUM DETULISTIS
NEC TE VOS IDOMNIS
FECISSE AUT FACTUM UO
LUISSE MILITES PAUCO
RUM EUM FUROREM
ATQUE AMENTIAM ESSE
LIBENTER CREDAM NE
CANTIBUS NEC ENIM
EA SUNT COMMISSA
QUAE VULGATA IN OM
NEM EXERCITUM SI
NE PILA CULIS INGENTI
BUS EXPIARI POSSINT
NUTUS ETIAM QUAM UUL
NERA TETIGO SED NISI
TACTA TRACTATAQUE SA
NARI NON POSSUNT
EQUIDEM PULSIS HISPA
NIA CARTHAGINIENSI
BUS NULLOS HOMINES
CREDEBAM ESSE UBI
UITAE SEDES IC MEA SIC
ME NON SOLUM ADUER

SUS SOCIOS GESSERAM
SEDETIAM ADUERSUS
HOSTIS IN CASTRIS EN
MEIS QUANTUM OM
NIO FEFELLIT FAMAM
ORTIS MEA ENON ACCEP
TA SOLUM SEDETIAM
EXPECTATA ES TUERO
QUOD EGO UULGARIS
CINUS PER OMNIS UE
LIM EQUIDEM SI TOTUM
EXERCITUM MORTEM
MIHI OPTASSE CREDE
REM HIC STATIO ANTE
OCULOS UESTROS MO
RERER NEC MULTA IU
UARETINUIS ACIUIBUS
ET MILITIBUS MEIS
SED MULTITUDO OMNIS
SICUI NATURA MARIS
PER SE IN MOBILIS EST
ET UENTIET AURAE CIEN
TI TUTTRANQUILLUM
AUT PROCELLAE NUO
BIS SUNIET CAUSAE
QUE ORIGO OMNIS FU

RORIS PENES AUCTORES
ESTIS OSCONTAGIONE
INSANISTIS
QUI MIHI NE HODIE QUI
DEM SCIRE UIDEMINI
QUO MENTIXE PRO
GRESSI SITIS QUID FACI
NORIS IN ME QUID IN
PATRIAM PARENTIS Q·
AC LIBEROS UESTROS
QUID IN DEOS SACRA
MENTI TESTES QUID
ADUERSUS AUSPICIA
SUB QUIBUS MILITATIS
QUID ADUERSUS MO
RĒ MILITIXE DISCIPLI
NAM QUAE MAIORUM
QUID ADUERSUS SUM
MI MPERI MAJESTA
TEM AUSI SITIS DE ME
IPSO TACEO TEMERE
POTIUS QUAM AUIDE
CREDIDERITIS DE NIQ·
EGO SIM CUIUS IMPE
RITI XE DERE EXERCI
TUM MINIME MIRAN

DUM SIT PATRIA QUID
DE UOBIS MERUERAT
QUAM CUM MANDO
NIO ET IN DEBILI CON
SOCIANDO CONSILIA
PRODEBATIS QUID P· R·
CUM IMPERIUM ABLA
TUM AB TRIBUNIS SUFFRA
GIO POPULI ERATIS AD
HOMINES PRIUATOS
DETULISTIS CUM EO IP
SO NON CONTENTI SI
PRO TRIBUNIS ILLOS HA
BERETIS FASCES IMPE
RATORIS UESTRI AD EOS
QUIBUS SERUUS CUIUM
PERAREN I NUM QUAM
FUERAT ROMANOS EXER
CITUS DETULISTIS
IN PRAETORIO TETENDE
RUNT ALBIUS ET ATRIUS
CLASSICUM APUD EOS
CAECINIT SIGNUM ABI
ISPETITUM EST SED E
RUNT IN TRIBUNALI P·
SCIPIONIS LICTOR ASSA

RVITSVMMOTOINCES
SERVNTFASCESCVMSE
CVRIBVSPRAELATISVNT
LAPIDESPLVERECTFVLMI
NAIACIDECAELOETINSV
ETVSFETVSANIMALIS
EDERELIOSPORTENTA
ESSEPVTATISHOCESTPOR
TENTVMQVODNVLLIS
HOSTIISNVLLISSVPPLICA
TIONIBVSSINESANGVI
NEEORVMQVANTVMQVE
AVSIFACINVSSINTEXPI
ARIPOSSITATQVEEGO
QVAMQVAMNVLLVM
SCELVSRATIONEMHA
BEITAMENVTINRENE
FARIAQVAEMENSQVOD
CONSILIVMVESTRVM
FVERITSCIREVELIM
REGIVMQVONDAMINPRAE
SIDIVMMISSALEGIOIN
TERFECTISPERSCELVS
PRINCIPIBVSCIVITATIS
VRBEMOPVLENTIAM
PERDECEMANNOSIE
NVITPROPTERQVOD
FACINVSTOTALEGIONVM
LIA HOMINVMQVATTV
ORINFORAEROMAE
SECVRIPERCVSSISVNT
SEDILLIPRIMVMNON
ATRIVMVMBRVMSE
SEMILIXAMNOMINIS
ETIAMABOMINANDI
VICEMSEDVIBELLVM
TR. MIL. SECVTISVNT
NECCVMPYRRHONEC
CVMSAMNITIBVSAVT
LVCANISHOSTIBVSPR.
SECONIVNXERVNT
VOSCVMMANDONIO
EVNDIBILICONSILIA
COMMVNICASTISETAR
MACONSOCIATVRFV
ISTIS ILLISCVLTOM
PANICAPVAMTVSCIS
VETERIBVSCVLTORIB
ADEMPTAMMAMER
TINIINSICILIAMESSE
NAMSICREGVMHA
BITVRIPERPETVAM

Sedemerant necpo
pulumnecsocios fr
ultrolacessituribel
lo sucronem
neuosdomiciliumha
bituri eratisubisiuos
decedens confecta
prouinciaimperator
relinquerem deum
hominemque fidem
implorare debebatis
quodnon redieritis
adconiuges liberos
queuestros sedho
rum quoque memo
riam sicut patriae mei
queelecerit isexani
misuestri suam con
silis celeratis sednon
adultimum demen
tis exsequi uolo me
neuuo ceteroin
columi exercitu cum
quo ego die uno car
thaginem caepi cam
quoquattuor exer

citus carthaginien
sium fusis fugauiex
pulsos ectomiliaho
minum minoris cer
te omnes praeter qua
albius et umbrius syl
quibus uos subiecis
tis hispaniam pro
uinciam fr erepti
eratis amoliore
tamoueo nomen me
um nihil ultra facile
credi tam mortem
me am uobis uiolatus
sim quidsiego
morer mecum
expiratura am r p
mecum casurum
imperium fr erat
nei stuc iuppiter op
timus maximus si
n urbem auspica
to die ductoribus
in aeternum con
ditam huic fragili
et mortali corpori

aequalem esse potestatem
mihi Albinom̄ mar
cello p. quintio cris
pino cn. fulvio scipi
onis meis totam pre
claris imperatoribꝫ
uno bello absumptis
superstes est. prerit
q. mille aliis nunc fer
ro morientibus meo
unius funere elatare s
p. esset uos ipsi
hic in his spania patre
et patruo meo duob.
imperatoribus inter
fectis septimum mar
cum duce me uobis
aduersus exultantis
recenti victoria poe
nos delecistis et sic
loquor tam quam si
ne duce hispaniae
futurae fuerint m.
si lanus eodem iure
eodem imperio me
cum in prouinciam is

Sus. l. scipio frater
meus et c. laelius lega
ti iuindices maiesta
tis imperi deesse nt
utrum exercitus an̄
duces duci busandis
nitas an causa com
parari potuerat quibus
si omnibus superiores
esse tis arma con pin
xit patriam contra
ciues estros ferre tis
africam italiae cartha
ginem urbi sroma
nae imperare uelle
tis quam obnoxiam
patriae
Coriolanum quond̄
damnatio iniustam
serum et indignum
exilium utique trador
pugnandam patriae
impulit reuocauit
tamen a publico par
ricidio proiuxta pie
tas quid dolere uide

IRAINCITAUITSTIPENDI
UMNEDIEBUSPALICIS
IMPERATOREECROSE
RIUSNUMERATUMSA
TISDIGNACAUSAFUIT
CURPATRIAEINCIDERE
TISBELLUMCURADILER
CETESDESCISCERETIS
AER CURNIHILDIUINA
RUMHUMANARUM
UERERUMINUIOLATU
UOBISESSET
NSANISTISPROFECTO
MILITESNECMAIORIN
CORPUSMEUMUIS
MORBIQUAMINUES
TRASMENTESINUASIT
HORRETANIMUSRE
FERREQUIDCREDIDE
RINTHOMINESQUID
SPERAUERINTQUIDOS
TALIERINTINUFERAT
OMNIAINRITAOBLIUIO
ESTPOTESTSINONUTEU
QUESILENTIUMTECAT
NONNECAUERIMTRIS
TEMATROCEMQUAEUO
BISUISAMORATIONE
MEAMQUANTACREDI
TISFACTAUESTRATROCI
ORAESSEQUAMDICTA
MEAEIMEEXQUEFECIS
TISUOSNEDICIQUIDEM
OMNIAAEQUOANIMO
FERTISSEDNEEXQUI
DEMIPSAULTRAEXPRO
BRABUNTURUTINAM
TAMFACILEUOSOBLIUIS
CAMINEORUMQUAM
EGOOBLIUISCAR
TAQUEQUODADUNIUER
SOSUOSATTINETSIERRO
RISPAENITETSATISSU
PERQUEPOENARUM
HABEOALBIUSCALENUS
EXATRIUSUMBERET
CETERINEFARIAESEDI
TIONISAUCTORESSAN
GUINELUENTQUOD
ADMISERUNTUOBIS
SUPPLICIEORUMSPEC
TACULUMNONMODO

NON ACERBUM SED LAE
TUM ETIAM SI SANA MEN
TE REDIIT DEBETES
SE DE NULLIS ENIM QUAM
DE VOBIS INFESTIORIBUS AUT
INICIUS CONSULUERUNT
VIX FINEM DICENDI FE
CERAT CUM EXTRAEPTA
RATO SIMUL OMNIUM
RERUM TERRORE OCULIS
AURIBUSQUE EST OFFU
SUS EXERCITUS QUI CO
RONAM CONTIONEM CIR
CUMDEDERAT CLADIIS
ABSCITA CONCREPUIT
PRAECONIS AUDITA VOX
CITANTIS NOMINA DAM
NATORUM IN CONSILIO
NUDI IN MEDIUM PRO
TRAHEBANTUR ET SIMUL
OMNIS APPARATUS SUP
PLICI EXPROMEBATUR
DELICATI AD PALUMUIR
GIS QUE CAESI ET SECU
RI PERCUSSI A DEO TOR
PENTIBUS METU QUI

ADERANT UI NON MO
DO FEROCIORI OX AD
VERSUS ATROCITATEM
POENAE SED NEGEMITUS
QUIDEM EX AUDIRETUR
TRACTI IN DE MEDIO
OMNES PURGATOQUE
LOCO CITATI MILITES NO
MINATIM A PUTRIBUNOS
MILITUM IN VERBA
SCIPIONIS IURARUNT
STIPENDIUM Q· AD NO
MEN SINGULIS PER SO
LUTUM EST HUNC FINEM
EXITUM QUE SEDITIO
MILITUM COEPTA APUD
SUCRONEM HABUIT PER
IDEM TEMPUS AD BAET
IM FLUUIUM ANNO
PRAEFECTUS MAGONIS
MISSUS A CADIBUS CUM
PARUA MANU AFRORUM
MERCEDE HISPANOS SOL
LICITANDOS AD XXXX
IUUENUM ARMA UTICAS
TRIS DEIN DE EXUTUS

ab l. marcio maxima
partem litum interiu
multum captorum
castrorum quibus
dametiam in fugam
amissis palatos per
sequentes sequite
cum pauci ipse effu
git dum haec
ad baetim fluuium
gerunt ur lae ius
interim freto ino
ceanum eiectus ad
carteiam classe ac
cessit ur ipse exinora
oceanis ita est ubi
primum e fauci bus
angustis pandit ur
mare qadissinecer
tamine per deditio
nem recipiendiul
troquieam rem pol
liceren tur in castra
romana uenienti
bus spes icuiante
dictum est fuerat

patefacta in matura
proditio est conpren
sos q. omnis magō
ad herbalem praetori
carthagine m deue
hendos tradit ader
bal coniuratis in quin
queremem in positis
praemissa quee ea
qui tardior quam tri
remis erat ipse cum
octo triremibus
modico interuallo
sequitur
iam fretum intrabat
quinqueremis cum
lelius et ipse in quin
queremi portucar
pe ex sequentibus
septem triremibus
eiectus in aderbalē
inuehitur quinque
remes satis credens
deprensam rapido
in freto in aduersū
aestum reciprocari

NONPOSSEPOENUS
INRESUBITAPARUM
PERINCERTUSTREPIDA
UITUTRUMQUINQUE
REMEMSEQUERETUR
ANHOSTISROSTRACON
UERTERETIPSACUNC
TATIOFACULTATEMDE
TRECTANDAEPUGNAE
ADIECITIAMENIMSUB
ICTUTEHERANTEIUNDI
QUEINSTABANTHOSTES
AESTUMQUOQ·ARBITRI
UMMODERANDINAUES
ADEMERATNEQUEERAT
NAUALIPUGNACISIMI
LISQUIPEUBINIHILUO
LUNTARIUMNIHILAR
TISAUTCONSILIIESSE
TUNATURAFRETIXAES
TUSQUETOTIUSCER
TAMINISPONTENSSU
ISALIENISNAUIBUSNE
QUIQUAMREMIGIO
INCONTRARIUMTEN
DENTISINUEHEBATET
FUGIENTEMNAUEM
UIDERESUERTICERETRO
INPORTAMUICTORIBUS
INIATAMEISEQUENTE
SIINCONTRARIUM
TRACTUMINCIDISSET
MARISFUGIENTISMO
DOSESEXDUERIENTE
IAMINIPSAPUGNAHAEC
CUMINFESTAROSTRO
PETERETHOSTILEMNA
UEMOBIQUAMIPSA
ICTUMALTERIUSROSTRI
ACCIPIEBATILLACUM
TRANSUERSAOBICERE
TURHOSTIREPETENTI
INTORTAINPRORAM
CIRCUMINTERIRIRE
MESFORTUNAREGEN
TEANCEPSPROELIUM
MISCERETURQUINQUE
REMISROMANASEU
PONDERETENACIOR
SEUPLURIBUSREMO
RUMORDINIBUSSCIN
DENTIBUSUERTICES

cum facilius regere
turduas triremes
suppressit unius pre
lata impetu lateris
alterius remos de
tersit ceteras que
quas inde pertaesset
mulcasset nicum
reliquis quinque
nauibus ad erbal
ueniss in africam
transmisisset
Actius uictor arte
iam reuectus audi
tis quae acta ad ib-
erant patefactam
proditionem con
iuratos que emissos
carthaginem spem
ad inritum redactā
qua ueniss ent nun
tis ad l. marcium
missis nisi sister re
fr ustra tempus
sedendo ad eadis
uellent redeundū
ad imperatorem es
se adsentientem ar
cio palcos post dies
ambo carthaginem
redie re ad quorum
discessum non resti
tuit modo omagonū
terra marique anci
piti metu urgeretur
sed etiam audita re
bellione ilergetum
spem recuperan
dae hispaniae nanc
tus nuntios cartha
ginem ad senatum
mittit qui simulse
ditionem ciuilem
in castris romanis
simul defectionem
sociorum in maius
uerbis extollentes
hortentur ut auxi
lia mittere nequi
bus traditum a pa
tribus imperium
hispaniae repeti pos

Set mandoni
use lindibilis infinis
regressi paulisper
dum quid nam de se
di honestatuere ur
scirent suspensi qui
eue runt si ciuium
errori ignoscere ur
ne diffidentes sibi
quod ignosci posse
postquam uulgata
est atrocitas supplicii
cuius quoque eno
xam parricidii poenas es
timata ram ratio uoca
tis rursus ad arma
popularibus con
tractisq. quae ante
habuerant auxilii
is in setanum agru
ubi principio defec
tionis statiua ha
buerant cum uicin
timilibus equitu
et quingentis tran
sierunt

Scipio cum fidei sol
uendi parte rom
nibus noxiis in no
xis quee st pendi ra
um uultu a cser mo
ne nomnis placato
facile reconciliatis
militum animis pr
usquam castra a b
carthagine moue
ret contione adhuc
cata multis uerbis
in perfidiam rebel
lantium regulorū
inuectus nequam
eodem animo se ire
professus est ad
uindicandum disce
sus quo ciuile mer
orem nuper sana
uerit tum se
hau dsecus quam
uiscera secantem
suacum gemituet
lacrimis strigina
hominum capitis

expiasse octo milliu̅
seu imprudentiam
seu noxam nunciae
quoe erecto animo
adeo ędem ilergetum
ire non enim eos ne
quenatos in eadem
terra nec ulla secum
societate iunctos es
se eam quae sola fue
rit fidei atque amici
tiae ipsos pers celus
rupisse inexer
citus suos sep raeter
quam quod omnis
ciues aut socios lati
nique nominis ui
dex etiam eo moue
ri quod ne mo fere
similes qui non ex
italia aut patruo suo
cn scipione equi pri
mus romani nomi
nis in ea prouinci
am uenerit aut apa
tre consule aut a se
nex ita lia adiectus
scipionum nomini
auspiciis omnis ad
suetos quos secum
in patriam admeri
tum triumphum di
duce reuelli quos
consulatum petenti
uelut is omnium com
munis ac tur honos
ad futuros speret
quod ad expeditionem
attinet atque in stu̅m
memore messere
rum suarum gesta
rum quid bellum
ducatu magonis her
culesi biqui extra or
bem terrarum in cir
cumfluam oceano
insulam cum paucis
perfuerit nauibus
maiorem curam
esse quam ilergitum
qui pellicem ducem
carthaginiensem

et quantum cumque
punicum praesidium
esse hic latrones la
tronum que duces
esse quibus ad popu
landos finitimo ru
agros tectaque uren
da et rapienda pecora
aliqua uis sit ita nacie
ac signis conlatis nul
la messe magis uelo
citius ad fugam qua
armis fretos pugna
turos esse
itaque non quodullum
in periculum aut
semen maioris bel
li uideat ideo sep rius
quam prouincia de
cedat oppri mendo
silercetes duxisse
sed primum ne impu
nita tam scelerata
defectio esset dein
de ne quis in prouin
cia simul uirtute

tanta et felicitate per
domita relictus hos
tis dici posset pro in
de deis bene iuuan
tibus sequerentur
non iam ad bellum
gerendum neque
enim cum parihos
te certamen esse
quam ad expeten
das ab hominibus
scelestis poenas ab
hac oratione dimis
sos adit erse compa
rare in diem poste
rum iubet profec
tus que de cumis cas
tris peruenit ad hi
berum flumen
inde superato am
nidie quarto in con
spectu hostium po
suit castra
Campus ante mon
tibus circa saeptus
erat in eam uallem

SCIPIOCUMPECORA
RAPTAPLERAQUEEX
HOSTIUMAGRISPRO
PELLIADINRITANDAM
FERITATEMBARBARO
RUMIUSSISSETUELITES
SUBSIDIOMISITAQUI
BUSUBIPERPROCUR
SATIONEMCOMMIS
SAPUGNAESSETLAE
LIUMCUMAEQUITATU
IMPETUMEXOCCUL
TOFACERELUBET
MONSOPPORTUNAE
PROMINENSEQUITU
INSIDIASNEXITNEC
ULLAMORAPUGNAE
FACTAESTHISPANIIN
CONSPECTAESTHIS
PANIPROCULPECO
RAUELITESINHISPA
NOSPRAEDAOCCUPA
TOSINCURREREPRI
MOMISSILIBUSTER
RITAUEREDEINDE
EMISSISLEGIBUSUE

LIS QUAEINRITAREMA
GISQUAMDECERNERE
PUGNAMPOTERANT
GLADIOSNUDANTET
CONLATOPEDESTRE
CERTAMENERATNISI
EQUITESSUPERUENIS
SENTNEQUEEXADUER
SOTANTUMINLATIOB
UIOSOBTRIUERESED
CIRCUMUECTIETIAM
QUIDAMPERINFIMAE
LEUIABTERGOSEUIPLE
ROSQUEINTERCLUDE
RENTOBIECERUNT
MAIORQUECAEDES
FUITQUAMQUANTA
MEDERELEUIAPER
EXCURSIONESPROE
LIASOLENTIRAMA
GISACCENSADUER
SOPROELIOBARBA
RISESIQUAMIMIM
MINUTIANIMITAQ·
NEPULSIUIDERENTR
PRIMALUCEPOSTEROS

lerodie inaciem pro
cesserenoncapiebat
omnis copias angus
tas icutantedictum
est uallesduaefer
mepeditumpartes
omnisequitatusin
aciemdescendit quod
relicumpeditumerat
obliquoconstitue
runtcollesscipio
proseeselociangus
tias ratuseiquod
inarto pugnaro
manuaptiorquam
hispano militi fuit
rauidebaturei quod
ineumlocumdetrec
tatahostiumacies
esseiquinonom
nem multitudine
eorumcapereino
uoetiamconsilio
adiectaanimumme
quidem essepotesse
circumdarecorni

BUSINIAMANCUSTOS
tioethostiquem
cumpeditededuxi
setinutilemfore
itaqueimperatae
liouiipercollisqui
occultissimoitine
recircumducate
quitessecregeiq.
quantumposset
equestremape
destri pugnamip
seomniasignape
dtiuminhostisuer
titquattuorcohor
tisinfrontestatuit
quialatiuspandere
aciemnonpoterat
moram pugnandi
nullamfecitutipso
certamineuerte
reiadconspectu
transeuntiumper
collesequitumne
queantecircum
ductoscenserequi

tumultumequestris
pugnaexbiergoac
ceperetduoproe
liaerantduaepenitu
acies duo equitatus
perlongitudinem
campi quia miscerj
exgenereutroq·
proelium angusti
aenonpatiebantur
pugnabant
hispanorum cum neq·
ped· es equiti neque
spedita auxilios es
set pedes fiduciae
quitisiemerecom
missus campo caede
reiurequescircum
uentus nec praedi
tema fronte jam
enim sratae pedes
tris conitee rant
necabiergo equite
sustinere et ipsi
cumdiu norbem
sesestantibus equis
defendissent adunu
omnes caesi sunt nec
quisquam peditum
equitum uesuperfu
it quiinuallepugna
uerunt
tertia pars quae incol
le adspectaculumma
gistratum quamad
partem pugnaecta
pessenda este terat
et locumettempus
adfugiendum habu
it intereos et recul
ipsi fugerunt prius
quamiotacircum
ueniretur acies in
tertumultum elap
si castra eodemdie
hispanorum prae
peliqua
teram praedam cum
tribus fermemilli
bus hominum capi
untur romani so
cii quead milledu
centi eo proelio

ccc]derunt uulnera
ta amplius ∞∞∞ho
minum minos cru
entata victoria fuisset
si patentiore campo
et ad fugam cap essen
dam facile foret fur
gatum indibilis
abiectis belli consilii
is abiectis belli cons
his nihil tutius ad fic
tis rebus experta fide
et clementia scipio
nis ratus mandoniu
fratrem ad eum mit
tit qui ad uoluntumçe
nibus fatalem rabi
em tempori se et usac
cusat cum uelut con
tagione quadam pes
tifera non ilergetes
modo et lacetani sed
castra quoq· roma
na insanierint suam
quidem et fratris set re
liquorum popularium

eam conditionem
esse uti uis ita ui de
atur reddantis pri
tum p· scipionis abeo
dem illo acceptum
auti seruati ex sun de
bita munera proeo
in perpetuum deuo
ue antea in causa
sua fiduciam si bi fu
isse nondum exper
ta clementiae ius
nunc contra nullam
in causa omnem in
misericordia uicio
ris spem positam
habere
Mosuetus iuserat
romanis quum quo
nec to edere nec le
quis legibus iunge
re tur amicitia non
prius imperio in eum
tam quam placatum
uti quam omni adiu
na humana q· dedis

SET OPSIDES ACCEPTI
ARMA ADEMPTA PRAE
SIDIA URBIBUS IMPO
SITA PRAESIDIA URBIB·
IMPOSITA FORENI
SCIPIO MULTIS INUEC
TUS IN PRAESENTEM
MANDONIUM APSEN
TEMQUE INDIBILEUER
BIS ILLOS QUIDEM ME
RITO PERISSE IPSORUM
MALEFICIO AIT ULCI
SCISSUMQUE PRO BE
NEFICIO CETERUM
QUIPPE EA PIGNERA
MENTIUM REBELLIO
NEMESSE LIBERUM
ARMA RELINQUERE
SOLUTUS ENIM OS NE
QUE SE NOPSIDES IN
NOXIOS SED IN IPSOS
SI DEFECERINT SAEU
TURUM NEC INERMIS
SED ARMATO HOSTE
POENAS EXPERTIS
PERMITTERE SESE LI

TRUM PROFITEOR ANIRA
TOS HABERE ROMANOS
MALLENTITA DIMISSUS
MANDONIUS PECUNIA
TANTUM MODO IMPE
RATA EX QUA PRAESIDIU
MILITI PRAESTARI POS
SET IPSE MARCIO
IN ULTERIOREM HISPANI
AM PRAEMISSO PAUCOS
MORATUS DIES DUM IM
PERATAM PECUNIAM I
ERGE TES PERNUME
RARENT CUM EXPEDITIS
MARCIUM IAM AD PRO
PINQUANTE MOCEA
NOS SEQUITUR
INCOHATA RES IAM ANTE
DEMISSA LIS AT
QUE ALIIS DE CAUSIS DI
LATA ERAT QUO DUM
DA CUM IPSO UTIQUE
CONGREDIS CIPIONE
VOLEBAT ATQUE EIUS
DEXTRA FIDEM SANCI
RE EXTUM IUNGERIS

iam longe actanium
deui causa scipioni
fuit masinissa cum
candidibus esse iceb
tio ra duentia reeum
a marcio pactus eau
sando corrumpi
equos inclusos inin
sula penuriamque
omnium rerum et
facere eteris ipsos
sentire ad hoc equi
tem marcesse re
desidia per pulitui
se tra icere in conti
nentem addepopu
landos proximos
hispaniae agros pa
tere tur
Transgressus tris
principes numidia
rum praemittit ad
tempus locumque
conloquio statuen
dum duos proopsi
dibus reti neri ad sci
pionem iubet remis
so tertio qui eum
iussuerat adducere
masinissam cum pau
cis in conloquium
uenerunt ceperat
iam tenuem famam
ex famare rumores
tarum admiratio
uiri subsitiuerat q.
animos pectem quo
que corporis am
pla macmagnificā
ceterum maior pre
sentis ueneratio
cepit et praeterquā
quod sua plena natura
multa maiestas in
erat adornabat pro
missae caesariesha
bitusque corporis
non cultus mundi
tiis sed uiri lis uere
ac militaris et aetas
in medio uirium
robore quod pleni

usnihildiusqueexmor
bouelutrenouatus
flosiñuentaefacie
bat propationi
tusipsoq̃nc,ressu
numidaeꝫgratias
detratrisfiliioremis
soagilexcotempo
rexofirmaleamse
aquesisseoccasionẽ
quamtandemobla
tamdeumimmor
tabumbeneficionõ
ãiserituspereseil
upopulog·r·operam
nauarenauinemo
unusexternusma
gisũnixeadiuuerit
rempdimanamidse
etiamsiamfridem
uelletminusprae
tareinhispaniaalie
naatquei·gnotater
raposuisseinqua
autemgeneriseedu
catusqueinspempa

ternirecgniessetfa
c̃elepraesaturum
siquidemeundem
scipionemducem
inafricamromani
mittanisatisspera
reperbreuissaeui
carthaginemesse
laetuseumscipioui
dinaudiuitquecum
caputrerumnom
nihostiumequita
tu masinissamfu
issesciretetipseiuue
nisspecimenanimi
praeseferretfide
datacceptaquepro
fectusretrotarra
conemestmasinis
saepermissuramà
norumnesinecau
saiaecisseincon
tionemtemuiuide
turpopulatusproxi
mosagrosgadiisre
diit magonide

Speratis in hispaniare
businquarum spm
seditio primum mi
litaris deinde defec
tio indidibilis animos
ejus sustulerant ipa
rantiraicere in afri
cam nuntiatum ab
carthagine est iure
senatum ut classem
quam gadibus habe
ret in italiam traice
ret conducta ibi gal
lorum ac ligurum
quantam maximas pos
set iuuentute conin
gere hannibalineo
senescere bellum
maximo impetum a
iore fortuna coep
tum sine ret ad eam
rem e carthagine
pecuniam ac gō adduc
tae stellipsequanta
potuit ac ditanis
exigit non aerario
modo eorum seqet
amem pliss polliatis
et priuatim omnib
coactis aurum arcen
tumque in publicum
conferre
Cum praeterueheret
tur hispaniae horā
haud procul carthā
gine noua exposi
ta in terram militibus
proximus de populā
tur agros inde adur
bem classem adpu
lit ibi cum in diu
milites in nauibus
tenuisset nocte in
tus exposito ad par
tem amnis quae ex
ta carthagoo broma
nis fuerat ducit nec
nec praesidio satis su
do urbem tenere ra
tus et aliquos oppi
norum ad spem no
uandi res aliquid

turos ceterum nun
tiex agris trepidis
multo pulvis tionem
agrestium que fuga
et hostium adven
tum adtulerant et
uisa interdiu classis
erat nec sine causa
electa manente urbe
stationem apparebat
Itaque instructis arma
tique intra portam
ad stagnum a mare
uersam continebant
Turubi effusi hostes
mixta interminis tes
naualis turba ad mu
ros tumultuma io
requa muis subierunt
Patefacta repente por
ta romani cum clamo
re erumpunt turba
tos que hostis et ad
primum incursum
coniectum que te
lorum aduersos sus

que adhuc cum mul
tacque de persequen
tur nec nisi naues
litora adpulsae trepi
dos accepissent super
fuisset fuga ex utro que
nae quisquam in ipsis
quod trepidatum
nauibus est dum ne
hostes cum suis simul
inrumperent tra
hunt scalas orasque
et ancoras de inimo
liendo moraesset
praecidunt multique
adnantes nauibus
incerto praetenebris
quid auferent antin
uitarent foede inte
rierunt postero die
cum classis inde re
troad occanum un
de uenerat fugisset
ad actingenti homi
nes caesi inter mu
rum hostis que et ad

DUO MILLIA ARMATO
RUM INVENTA
MAGO CUM CAESPE
PEIS ELECLUSUS IN
DE CLASSE DECIMBIOS
HAUD PROCUL AGADI
BUS IS LOCUS ABESTICLAS
SE ADPULSA MITTENDIS
LEGATIS QUAERENDO
QUAE QUOD PORTAE SIBI
SOCIO RIQ· AMICO CLAU
SAE FORET PURGANTIBUS
IIS MULTI LUDIBRIS CON
CURSU FACTUM INFESTAE
OBDIRET AQUAEDAM
ABSCONDENTIBUS NA
UES MILITIBUS AD CONLO
QUIUM SUPERSTES EORU
QUI SUMMUS POENIS
ESI MAGISTRATUS CUM
QUAESTORE ELICUIT LA
CERATOS QUE VERBERI
BUS CRUCI ADFIGITUS
SITU NDE NAUIBUS AD
PITYSAM INSULAM CEN
TUM MILIA FERME CON
TENTI POENITUM EAM
INCOLEBANT PRECIBUS
QUAE CLASSIS BONA CUM
PACE ACCEPTAE SINE
COMMEATUS MODO BE
NIGNE PRAEBITI SEDIN
SUPPLEMENTUM CLASSI
IUVENTUS ARMA QUEDA
TAQUORUM FIDUCIA POE
NUS IN BALIARIS INSULAS
QUINQUAGINTA INDE
MILIA ABSUNT TRAMI
SIT . DUAE SUNT IBA
LIARES INSULAE MAIOR
ALTERA ATQUE OPULENTI
ORA RMISUI RISQUE ET
PORTUM HABET UBI COM
MODE HIBERNACULUM
SEE TIAM EXTREMUM
AUTUMNI ERAT CREDE
BATE LERUM HUIUSCE
CUSQUAM SI ROMANI
EAM INSULAM INCO
LENTHOSTILI ERE CLASSI
OCCURSUM ESI FUNDI
UI NUNC PLURIMUM

ITALIAM SOLO COTELO
VLEBANTVR NEC QVIC
QVAM ALTER IVSCENTIS
VNVS TANTVM E ARTE
QVANTVM IN TERALIOS
OMNES BALIERES EX
CELLVNT ITAQVE IN IA
VIS LAPIDVM CREBERRI
MAE GRANDINIS MODO
IN PROPINQVANTIEM
IAM TERRAE CLASSEM
EFFVSAE STVRNI RXRE
PORTVM IN MOENIXVS IEST
VT INTRA REPORTVM
NON AVSI AVERTEREN
IN ALTVM NAVES INIMI
NOREM INDE BALIARI
VM INSVLAM IRAIECE
RVNT FERTILEM AGRO
VIRIS ARMIS HAVDXE
QVE VALIDAM ITAQVE
EGRESSI NAVIBVS SV
PER PORTVM LOCOM
NITO CASTRA CAESINE
CERTAMINE VRBE AGRO
QVE POTITI DVO BVS MI

LIBVS AVXILIARIVM
IN DE EXTERNO SOLVTA
IN PERPETVVM HISPA
NIAM IN PATRIOS REDIRE
MORES RITVSQVE
HAEC ALIAQVE DICENDO
NON POPVLARIS MODO
SED AVSERNOSQVO
QVE VICINAM GENTEM
CONCITAT ET ALIOS FINI
TIMOSSIBI ATQVE ILLIS
POPVLOS ITAQVE INTRA
PAVCOS DIES XXX MILIA
PEDITVM QVATTVOR FER
ME QVINVM IN SEDE
TANVM AGRVM QVO
EDICTVM ERAT CONVE
NERVNT
ROMANI QVOQVE IMPE
RATORES L LENTVLVS
ET L MANLIVS ACIDINVS
NEC LISCERET PRIMO
NEC LEGENDO BELLVM
IVNCTIS IPSI EXERCITVS
PERAGRVM AVSETANV
HOSTI COTAM QVAMPA

CAIOCLEMENTERDUCTIS
MILITIBUSADSEDEMHOS
TIUMPERUENERETTRI
UMMILLIUMSPATIO
PROCULACASTRISEORU
POSUERUNTCASTRA
PRIMOSERIATOSNEQ4
QUAMTEMPTATUMUT
DISCEDERETURABAR
MISDEINCUMINPABU
LATORESROMANOSIM
PETUSREPENTEABEQUI
TIBUSHISPANISFACTUS
ESSETSUMMISSOAB
STATIONEROMANAEQ4
TATUEQUESTREPROE
LIUMFUITHAUTSANE
MEMORANDOINPAR
TEMULLAMELIENTUSO
LEORIENTEPOSTERO
DIEARMATIINSTRUCTI
QUEOMNEMILLEFER
MEPASSUSPROSUA
CASTRISROMANISACI
EMOSTENDEREMEDII
AUSESTANIERANTCOR

NUADESTRUMILERCE
TESIACUUMIGNOBILI
TENEBANTHISPANIPO
PULIINTERCORNUACI
MEDIAMACIEMINTER
UALLAPATENTIASATIS
LATEFECERUNTQUAE
QUITATUMUBIUBITEM
PUSESSETEMITTEREN
ETROMANIMORESUO
EXERCITUMCUMSTRU
XISSENTIDMODOHOS
TIUMIMITATIUNTUI
INTERLEGIONESEIP
SIPATENTISEQUITIRE
LINQUERENTUIASCE
TERUMLENTULUSCI
PARTIUSUMEQUITIS
FORERATUSQUAEPRI
ORINDEHISCENTEM
INTERUALLIHOSTIUM
ACIEMEQUITESEMISIS
SETSER·CORNELIOTR·
MIL·IMPERATEQUITES
PERPATENTISINHOS
TIUMACIESUIPERMI

TERE EQUOS IUBENT
SECO EPTA PARUM PRO
SPERE PEDESTRI PUGNA
TANTUM MORTIS DŪ
CEDENTI DUODECIMÆ
LEGIONI QUÆ IN LEVO
CORNU ADVERSUS LER
CETES ROGAERAT TER
TIUM DECUMAM LEGI
ONEM EX SUBSIDIIS IN
PRIMAM ACIEM FIRMA
MENTUM DUCIT
POSTQUAM ÆQUATA UBI
PUGNA EST AD MAN
LIUM INTER PRIMA
SIGNA HORTANTEM
AC SUBSIDIA QUIBUS
RESPOSTULABAT LOCUS
INDUCENTEM VENIT
INDICTUTA A BLÆVO
CORNU ESSE IAM MIS
SUM ESSE AB SECORNE
LIUM SERTIUM PRO
CELLÆ EQUESTRI HOSTIS
CIRCUMFUSURUM
UIX HÆC DICTA DEDERAT
CUM ROMANI EQUITES
IN MEDIOS INVECTI HOS
TES SIMUL PEDESTRIS
ACIES TURBAVIT SIMUL
EQUITIBUS HISPANO
RUM VIAM IMMITTEN
DIE QUOS CLAUSERUN
TIAQUE OMISSA PUGNA
EQUESTRIA AD PEDES
TREM HISPANI DESCEN
DERUNT ROMA
NI IMPERATORE SUTTUR
BATOS HOSTIUM ORDI
NES ET TREPIDATIONEM
PAVOREM QUE ET FRUC
TUANTI TALI DERUNT
SIGNA HORTANTUR O
RANTI MILITES SUPER
CULSOS NEQUE RESTITUI
ACIEM PATIANTUR
NON SUSTINUISSENT
TAMEN INFESTUM IM
PETUM BARBARI NIRE
CULUS IPSE INDEBILIS
CUM EQUITIBUS AD SE
DESDEGRESSI SANTE

primasignapedtum
seobiecissei
Bialiquamdiuatrox
pugnastetitandem
posquamiliquicirca
regemseminecem
pestantendeindepi
lete;raeadfixum
pugnabantoeruisse
hisoccubuerunttum
fugapassimcoepta
plurescaeiquiequos
conscendendojequi
tibusspatiumnonfu
eptereiquiaperculsis
acriterinstiterunt
romaninecantexp
scessumesiquamcas
tris quoque exue
runthostem dece
triamiliahispano
rumcaesxeodiei
dccc-fermecapti ro
manorumsociorum
pauloamplius cc-ma
ximeinlaeuocornu

caeciderunt pulsi
castris hispani alii qui
exproelio effugerant
sparsi primo per agros
deinde in suas quisq.
ciuitates redierunt
tum a mandonio eius
catii inconsilium con
questi quei biclades
suas increpitis auctio
ribus belli legatos
mittendos ad arma
tradenda ded itionē
quefaciendam cen
suere
quibus cui pamin huc
torem belli indibilē
ceteros que princi
pes quo rumplerique
in acie caecidissent
conferentibus tra
dentibus que arma
et dedentibus esse
responsum est
Indeditionem illac
ciri eossimandoniū

ceteros quebellico
cito resistadissent
uiuos sinullus exerci
tum sit nagrumiler
ceium auseia norum
que eide incepsalio
rum populorum duc
tiros haec dicta
lecatis renuntiata
que in concilium ibi
mandonius ceteri
que principes con
prehensi et tradi
ad supplicium hispa
niae populis redditi
tapaxsti pendium
eius anni duplex et
frumentum sex men
sum imperatum sa
gaetto gae exer
citui et obsides a
triginta fere popu
lis accepti ita hispa
niae rebellanti stu
multu haud magno
motu intra paucos

dies concito et com
pessoinafricam om
nis terror uersus e
laelius nocte adhip
ponem regium cum
cum accessisset luce
primaad populandu
agrum subsignis mi
lites socios que naua
lis duxit omnibus
pacis modo incurius
et agentibus magna
clades inlata nuntii
que trepidi carthagi
nem terrore in gen
ti conplere classe
romana scipione
que imperatorem
et fama fuerat iamin
sicilia mtransgres
sum aduenisse ne
quod naues uidissent
nec quanta manus
agros popularetur
satis gnari omnia
in maius metu auge

ACCIPIEBANTIAQUE
PRIMO TERROR PAVOR
QUE DAE IN MAESTITIA
ANIMOS INCESSIT AN
TUM FORTUNAM MU
TASSE UTQUI MODO IP
SI EXERCITUM ANTE MŌ
NIAM ROMANA HABU
ISSENT VICTORES STRA
TIQUE TOT HOSTIUM EXER
CITIBUS OMNIS ITALIAE
POPULOS AUT VI AUT VO
LUNTATE IN DEDITIONĒ
ACCEPISSENT
VERSO MARTE AFRICAE
POPULATIONES ET OPSI
DIONEM CARTHAGINIS SU
RRORENT NEQUIQUAM
PARIA DARI END AE XRO
BOREA CROMANI FUIS
SENTILLIS ROMANAM
PLEBEM ILLIS LATIUM
JUVENTUTEM PRAEBU
ISSE MAIOREM SEM
PER FREQUENTIORĒQ·
PROTOTAESIS EXERCI

TIBUS SUBOLESCENTĪ
SUA PLEBE MINBellum
IN URBE IN Bellenes
SEMERCEDEM PARARI
AUXILIA EXAGRISCEN
TE A DOMNE MAURĪ
SPE MOBILIA QUEIN
FIDA IAM RECĒ
SYPHACE MPOSTEON
LOQUIUM CUM SCIPI
ONE ALIENA IUMMA
SINISSA MAPERTA DE
FECTIONE IN FESTISSI
MUM HOSTEM NIHIL
USQUAM SPE NIHIL
AUXILII ESSE NEC MA
GONEM EXCALLIA
MOVERE TUMULTUS
QUICQUAM NEC CON
IUNGERE SE CHAN
NIBALI ETHANNIBALĒ
IPSUM IAM ET FAMA
SENESCERE ET UTRIB·
NHAEC DEFLENDA PRO
LAPSOS A BRECENTI
NUNTIO ANIMOS RUR

susterror instans
reuocauit ad consul
tandum quoniam
modo obuiam prae
sentibus periculis
ire uir dilectus rap
timinur bex agris q.
haberi placet mitte
re ad conducenda
afror. auxilia
munere urbem fru
mentum conue
here tela arma
parare instruere
naues amittere ad
hippone maduersus
romana melassem
am haec ex gentibus
nuntius tandem
uenit ad eum non
scipionem copias
que quanta ad in
cursiones agro
rum satis intrans
uectus summa cum bel
limolum adhuc in

sicilia esse
ita respiratum mitti
que ad syphacem le
gationes alios que
reguli os firmandae
societatis causa coep
tae ad philippum quo
que missi quid ducen
ta argenti inale ta pol
liceremur ut insici
liam ad italiam
traicere mis sis et ad
uersos imperatores
italiam uti omnitem
pore scipionem re
tinerent ad mago
nem non legatimo
do sed xxu. longe
naues sex milia pe
ditum octingenti
equites et septem ele
phanti ad hoc magna
pecunia ad conducen
da auxilia quibus
freti us propius urb
em romanam exer

citum admoueret
coniungeret quesc
hannibali haec ar
thaginem parabant aci
tabanti que at laelium
praedas ingentis exa
gro inermi ac nudo
praesidii sagentem
masinissam famaro
manae classis exci
tus cum equitibus
paucis uenisset ec
niterremagiadsci
pionequaestus quod
tamnon exercitum
in africam traie
cisset perculsis car
thaginiensibus sy
pacem impedito finiti
um is belli squem
incertum habere
si spatium ad suam ut
uellet componenda
detur nihil sincera
fidecum romanis
acturum

horta retur et imula
ret scipionem eccessi
ret sequa quam rec
na pulsus esset cum
haud contemnendis
copiis ad futurum pe
ditum equitumque
nec ipse laeto moran
dum in africa esse
classem cr edere
in profectam a cartha
ginem cum qua ap sen
tescipionem onsa
tis tutum esse con
trahi certamen ab
hoc sermone dimis
so masinissa laetus
postero die naues
praedonum sua sabi
pone solutre liectus
quem si celiam manda
ta masinissae scipio
ni exposuit
eodem fere diebus
naues q· ab carthagi
ne ab maconem mis

saeerant interalbi
noalunos ligures qe
nuamque accesserun
inilslocislumportem
agolenebat classem
quilegiorum audi
tisuerbis iuuentium
exercitus quam ma
ximos comparare ex
templo gallorum
namque utriusque
gentis ingens ibi mul
titudo erat concilium
habuit et missum se
adeos uindicandos
inlibertatem ait eui
ipsi cernanti mittis ibi
xbdomo praesidia
sed quantis uiribus
quanto exercitu id
bellum geratur in
eorum potestate es
se duos exercitus
romanos unum in
gallia alterum etiu
etruria esse xtis sci

resp. lucretium secu
m. liuio iunciurum
multa milliaarmandā
esse utduobus ducibus
exercitibus romanis
resistatur
Gallis um mam adidsuā
uolumesse dicere sed
cumunacastraroma
na intra finis altera
infinitimaterrae t
furia prope incon
spectu habeant
Si palam fiat auxilii sad
jutum abse sepoenum
exemplo infestos
utrimque exercitus
in agrum suum incur
suros ea a gallis desi
derare t quibus occul
te adiuuari posset li
curibus quod pro
cul a gro urbibus q.
eorum castra roma
nas int liberaconsi
lia esse illos armare

IUVENTUTEMETCAPES
SERETPROPARTEBELLUM
AEQUUMESSELIGURES
HAUDABNUERETEMPUS
MODODUORUMMEN
SUMPETEREADDILECTUS
HABENDOINTERIMMA
COMILITESGALLOSDIMIS
SISCLAMPERAGROS
EORUMMERCEDECON
DUCERECOMMEATUS
QUOQUEOMNISGENE
RISOCCULTEADEUM
ACALLISPOPULIMITTE
BANTURM·LIULISEXER
CITUMBOLONUMEX
ETRURIAINGALLIAM
TRADUCITIUNCTUSQUE
LUCRETIOSISEMAGO
EXLIGURIBUSPROPIUS
URBEMMOVEATOBUI
AMIREPARATSIPOENUS
SUBANGULOALPIUM
QUIETUSSECONTINEAT
ETIPSEINEADEMREGI
ONECIRCAARIMINUM

ITALIAEPRAESIDIOFUTU
RUS POSTREDITU
EXAFRICAE·LAELIUSQ
PIONISSIMULATOMA
SINISSAEADHORTATIO
NIBUSEIMILITIBUS
PRAEDAMEXHOSTIUM
TERRACERNENTIBUS
TOTACLASSEEFFERIAE
CENSISADTRAICIENDU
QUAMPRIMUMINTER
UENITMAIORMINOR
COGITATIOLOCROSUR
BEMRECIPIENDIQUAE
SUBDEFECTIONEMITA
LIAEDESCIUERATELIPSA
ADPOENOSSPESAUTEM
ADFECTANDAEEIUSREI
EXMINIMAREDFULSIT
LATROCINIISMAGISQUA
IUSTOBELLOINBRUT
TIISGEREBANTURRES
PRINCIPIOABNUMI
DISTACTOETBRUTTIIS
NONSOCIETATEMAG
PUNICAEQUAMSUOPTE

INGENIO CONGRUEN
TIBUS INEUM MOREM
POST REMO ROMANI
QUOQUE IAM CONIAG
ONE QUADAM RAPTO
GAUDENTES QUANTU
PER DUCES LICEBAT EX
CURSIONES IN HOSTIU
AGROS FACERE
AB IIS EGRESSI QUIDAM
URBEM LOCRESSES
CIRCUMUENTI REGIU
QUE ABSTRACTI FUE
RANT IN EO CAPTIUORU
NUMERO FABRI QUI
DAM FUERE ADSUETI
APUD POENOS MERCE
DE PUS IN ARCE LOCRO
RUM FACERE HI COGNI
TI AB LOCRENSIUM PRIN
CIPIBUS QUI PULSI AB
ADUERSA FACTIONE
QUAE HANNIBALI LO
CROS TRADIDERAT RE
GIUM SECONTULERAN
CUM CETERA PERCUNC
TANTIBUS UTI MOS EST
QUI DIU AP SUNT QUAE
DOMI AGERENTUR EX
POSUISSENT SPEM PAE
CERUNT SI REDEMPTUS C
REMISSI FORENT ARCE
SE IN TRADITUROS IBI
SE HABITARE TI DEM Q.
SIBI RERUM OMNIUM
INTER CARTHAGINIEN
SES ESSE NEQUEUIQUI
SI MUL DESIDERIO PATRI
AE ANGERENTUR SI
MUL CUPIDITATE INIMI
CO SULEI SCENDI AR DE
RENT REDEMPTI SEX
TEMPLO IIS REMISSIS
QUE CUM ORDINEM
AGENDAE REI COMPO
SUISSENT SIGNAQUE
PROCULEDITA OBSER
UARENT IPSI AD SCIPIO
NEM SYRACUSAS PRO
FECTI APUD QUEM PARS
EXULUM ERAT REFEREN
TES IBI PROMISSA CAP

TIUORUM CUM SPEM
AB EFFECTU HAUD AB HOR
RENTEM CONSULI FE
CISSENT TR. MIL. CUM
IIS M. SERGIUS ET P. MA
TIENUS MISSI IUSSIQUE
AB REGIO TRIA MILLIA
MILITUM LOCRES DU
CERE ET QUE PLEMINIO
PROP R. SCRIPTUM UT
REI AGENDAE ADESSET
PROFECTIA BREGIOSCA
LAS ADDEDIT AMATITU
DINEM ARCIS FABRICA
TAS PORTANTES MEDIA
FERME NOCTE EXEOLO
COUNDE CONUENERAT
SIGNUM DERE PRODI
TORIBUS ARCIS
QUI PARATI INTENTIQUE
ET IPSI CALAS ADIDIPSU
FACTAS CUM DEMISIS
SENT PLURIBUS QUESI
MULLOCIS SCANDEN
TES ACCEPISSENT PRIUS
QUAM CLAMORE RERE

TURI NUICILES POENO
RUM UTI NNULLO TU
METUS OPITOS IMPETUS
EST FACTUS QUORUM
GEMITUS PRIMO MORI
ENTIUM EXAUDITUS DE
INDUBITA CONSTERNA
TIO EX SOMNO ET TUMUL
TUS CUM CAUSAIGNORA
RETUR POSTREMO CER
TIORES ALIIS EXCITANTI
BUS ALIOS IAMQUE DAR
MA PROSEQUI SQUEUO
CABATHOSTIS IN ARCE
ESSE ET CAEDI UICILES
OPPRESSIQUE FORENT
ROMANI NEQUAQUAM
NUMERO PARES NICLA
MORABILIS QUI EXTRA
ARCE MERANTI SUBLA
TUS INCERTUM UNDE
ACCIDISSE OMNIA
UANA AUGENTE NOC
TURNO TUMULTUS EOIS
SET ITAQUE UI
UI PLENA NAM HOSTI

uimarceterritipoe
niomissocertamine
inalteramarcemdu
xesunthaudmultū
intersedistantes
confuciuntoppida
niurbemhabebantur
uictoribuspraemi
uminmediopositā
exarcibusduabus
proeliiscottidieleui
buscertabaturque
pleminiusromano
hamilcarpunicopra
sidioppraeeratarces
sentesexpropinquis
locissubsidiacopias
augebant
ipsepostremouenis
bathannibalnecsus
tinuissentromani
nisilocrensiummul
titudoexacerbata
superbiaatqueauari
tiapoenorumadro
manosinclinasset

Scipioniuinuntiatum
estinmaiorediscrimi
nelocrisremueri
ipsumquehannibalem
aduentareneprae
sidioetiampericlita
returhaudfacilihinde
receptuetipseames
sanalscipionefratre
inpraesidioibirelic
tocumprimumaes
tupraeluminclinā
tumestinalbesmarise
cundomisit
hannibalabulotoam
nihaudproculisab
urbelocrisabestnun
tiopraemissouisui
lucepримasummoui
proeliumcumroma
nisaclocrensibusco
serentdumipse
auersisomnibusineū
tumultumabtergo
urbeminclitamad
gredereturr

Ubi luce coepta min
uenit pugna ipse nec
in arce mse includ
ere turba locum arti
impetitu rus uoluit
Neque scalas quibus
se & ascendere et muros
attulerat sarcinis in
acerbum coniectis
cum haud procul mu
ris ad terrorem hos
tium ac demonstendis
set cum equitibus nu
midis circum equitib.
urbem
Dum scalæ quæque
alia ad oppugnandu
opus erant parantur
aduisendum quam
maxime parte ad gre
dere tur progressus
ad murum scorpio
ne ictoqui proximos
eum forte steterat
terrinus in de tam
periculoso casure

ceptui canere cum
iussisset castra pro
cul abiecit et commu
nit: classis Roma
na Messana Locros
aliquod horis diei su
perante accessit ex
positoque omnes e nauib.
et ante occasum so
lis urbem ingressi
sunt postero
die coepta exarce
re Apoenis pugnae tan
ni Baliam scalis aliis
que omnibus ad oppug
nationib. in parat is
subibat muros
Cum repente ei neum
nihil minus quam ita
le quicquam timen
tem patefacta porta
erumpunt Romani
adducentos in pro
ximos cum in uasis
sent occidunt cete
ros Hannibalis con

Sulem adesse sensit
in castra recipit inuin
cioque emisso ad eos
qui in arce sedebant ut
ut sibi metipsi consu
lerent nocte motis
castris abiit et qui in
arce erant ignibus in
lecto tectisque quietem
bantium simultus
hostem morabetur
a mensuorum fu
ga et militem uigilantem
nocte ad secutus sit
Scipio ut et arcem re
liquam ab hostibus
et uacuam inde castra
uocatos ad contio
nem locres esse gra
uiter ob defectionem
in crimen uocato
ribus supplicium
sumpsit bonaque eo
rum alteri usfactio
nis principibus ob
egregiam fidem ad

uersus romanos con
cessit publice necdum
renecerit pere sequic
quam locrensibus
dixit romam mitte
rent legatos quam
senatus aequum
censuisset eam for
tunam habituros
illud satis scire eis
male de re merites
sen tum melioresta
tu subi ratis roma
nis futuros quam
sub amicis carthagi
niensibus fuerint
ipse leminio legato
praesidio quae quod
arcem cepe rat adiu
endam urbem relic
to cum quibus uene
rat copiis messanam
traiecit
ita superbe et crudeli
ter habiti locrenses
ab carthaginiensib'

post defectionem ab
romanis fuerant ut
modicas iniurias
non aequo modo animi
mi pati sed propelli
bentipossent iuerū
enim uero tantum
plenius hamilcarem
praesidii praefectum
tantum praesidiari
milites romani poe
nos scelere asque
auaritia superauerūt
ut non armis seduitis
uideretur certarint
hilo minus quem non
inuisas opes potentio
res facti uni praeter
missum in oppidanos
est abducea uitam
limbus incorpora
inp sorum liberos
inconiuges infan
dae contumeliae exe
ditae nam auaritiane
sacrorum quidem

spoliationem apstinu
ille ne alia modo tem
plaui olata sed proser
pinae et iuppiter minuci
omnia aethen sauri
praeter quam quod
ampr rhoqui cum mag
nopiaculo sacrilegii
sui manubias retu
lit spoliati dicebantur
ergo si cui antere gi
aenaues lacerat ae
naufragis nihil in
terram in legiu prae
ter sacram pecuniā
de aequa mas portā
bat extuleratium
quoque alio genere
cladis eadem illa pe
cunia omnibus con
tactis eau tolatione
templi furore mob
iecitaq· in terse du
ce minducem mili
te minmilitem rabie
hostem uertit summae

REIPLEMINIUSPRAERAT
MILITUMPARS SUBEO
QUAMIPSEABREGIO
ABDUXERATPARSSUB
TRIBUNISERATRAPTO
POPULOARGENTEO
EXOPPIDANIDOMO
PLEMINIMILESFYGIEN
SEQUENTIBUSQUORU
ERATOBULUSFORTESER
GIOETMETIENOTRIMI
LITUMFUITCUICUM
IUSSUTRIBUNORUM
ADEMPTUMPOPULUM
ESSETIURGIUMINDE
ETCLAMORPUGNAPOSTRE
MODRTAINTERPLEMI
NIMILITESTRIBUNO
RUMQUEUTSUISQUIS
QUEOPPORTUNUSAD
UENERAT
MULTITUDINESIMULAC
TUMULTUCRESCENTE
UICTIPLEMINILITESCU
ADPLEMINIUMERUO
REMACUULNERAOSTE

TANTESNONSINEUOCI
FERATIONEATQ·INDIG
NATIONECONCURRIS
SENTPROBRAINEUM
IPSUMIACTATAINIURGI
ISREFERENTESACCEN
SUSIRADOMOSESE
PRORIPUITUOCATOSQ·
TRIBUNOSNUDARIAC
UIRGASEXPEDIRIIUBET
DUMSPOLIANDISIIISRE
PUGNABANTENIMMI
LITUMQUEIMPLORABAT
TEMPUSTERITURREPE
TEMILITESFEROCES
RECENTIUICTORIAEX
OMNIBUSLOCISUELUT
ADUERSUSHOSTISADAR
MACONC[illegible]IAMATU
ESSETCON[illegible]CURRE
RUNTETCUMUIOLATA
IAMUIRGISCORPORA
TRIBUNORUMUIDIS
SENTTUMUEROINMU
TOINPOTENTIOREM
SUBITORABIEMACCEN

SISINERESPECTUNON
MAIESTATISMODOSET
ETIAMHUMANITATIS
INLECTUMIMPUTUM
LICTORIBUSPRIUSIN
DIGNUMINMODUM
MULCTATISFACIUNTTUNC
IPSUMABSUISINTERCEP
TUMETSECLUSUMHOS
TILITERLACERANTETPRO
PEEXSANGUEMNASO
AURIBUSQUEMULTIA
TISRELINQUUNT
VISMESSANAMNUNTIA
TISSCIPIOPOSTPAUCOS
DIESLOCROSHEXERCE
ADUECTUSCUMCAUSAM
PLEMINIETTRIBUNORU
AUDISSET PLEMINIO
NOXALI BERATORE
LICTOQUETNELUSDEM
LOCIPR CAESIDIOTRIBU
NISSONTIBUSIUDICA
TISETINUINCLACONIEC
TISUTROMAMADSENA
TUMMITTERENTURMES
SANAMAIQ·INDESYRA
CUSASREDITPLEMINIUS
IMPOTENSIRAENECLEC
TAMABSCIPIONEETNI
MISLEUITERLATAMSU
AMINIURIAMRATUS
NECQUEMQUAMAESU
MARCEALIUMEAMLITE
EIUSPATIENDOSSEN
SISSENITRIBUNOSAD
TRAHIADSEIUSSITACE
RATOSQUEOMNIBUS
QUAEPATICORPUSULLU
POTESTSINTERFECTNEC
SATIATUSUIUORUMPOE
NAINSEPULTOSPROIE
CITSIMILICRUDELITATE
ETINLOCRENSIUM
PRINCIPESESTUSUS
QUOSADCONQUIREN
DASINIURIASADP·SCIPI
ONEMPROFECTOSAU
DIUITEIQUAEANTEXPER
LUBIDINEMATQUEAUA
RITIAMFOEDAEXEM
PLAINSOCIOSEDIDERU

TUNC XBIBA MULTIPLICI
AEDE REINFAMIA EXTI
INUIDIAE NON SIBI MO
DO SEDETIAM IMPERA
TORI ESSE IAM CO
MITIORUM AD PETEBAT
TEMPUS CUM P LICINIO
COS LITTERAE ROMA
ALLATAE SEE EXERCITUM
QUE SUUM GRAUI MOR
BO AD FECTARI NECESSITI
POTUISSE NIX DE AMICIS
MALI AUT GRAUIORE TI
AM INHOSTIS INQ PUIS
SET ITAQUE QUO
NIAM IPSE UENI REX D
COMITIA NON POSSET
SINE PATRIBUS UIDERE
TURSEQUE EXERCITUM
METELLUM DICTATORE
COMITIORUM CAUSA
DICTURUM EXERCITU
QUE EXCELLI DIMITTE
RET ESSE NAM NEQUE
USUM ELUSULLUMIN
PRAESENTIA ESSE CUM

HANNIBALI AMINHI
BERNA SUOS RECEPE
RITE TIAMNTIA INCESSE
RITI NE CASTRAUIS MOR
BIUINISI MATU REDI MIT
TANTURNE MO OMNIU
SUPERFUTET RUSUIDEA
TURE XCOS APATRI BUS
FACIENDA UTERET FIDE
QUE SUAD ERET PERMIS
SAE UITATEM EO TEMPO
REGENS RELIGIO INUA
SERTI UUENTO CAPTAMI
NE INLIBRIS SYBILLINIS
PROFERE REB RIOSEO
ANNO DECAELO LAPIDATU
INSPECTIS QUANDO QUE
HOSTIS ALIENIGENA TER
RAE ITALIAE BELLUMIN
TULISSE TEUM PELLI IN TA
LIAUINCI QUE POSSESI
MATERIDAE API SSI NUNT
EROMANAM ADUECTA
FORETI DE ARMENAB
DUCE MUIRISINUEN
TUM EO MAGISPATRES

mouitquodetlegati
quidonumdelphospor
tauerantreferebant
etsacrificantibusip
sispythioapollonilae
tafuissecetresponsum
oraculoedictummа
joremmultouictori
amquamcuiusexspo
liisdonaportarent
adessetprinejusdem
speisummamconfe
rebantp scipjonisuel
utpraesaciencemani
mumdefinebellіquod
deposcissetprouin
ciamaffricamitaque
quomaturiusfatisom
nibusoraculisquepor
tendentisseuictori
aecomposcesferent
ideocitarequaeratio
transportandxero
mamdeaeessei
Nulladuminasiasocias
ciuitateshabebatp r

tamenmemoresaes
colapiumquoq· excre
ciaquondamhauddū
ullofuderesociatam
letudinispopulicausa
arcessitumtuncjam
attaloreceptromer
communeaduersus
philippumbellumcoep
tumamicitiamessé
facturumeumquae
possetpopulir causa
legatosadeumdecer
nunt m ualerjumlae
uinumquiiiscōsfu
eratacresingraecia
cesserateexecuuni
galbamaediticium
galbamduosquaesto
resc n· tremellium
flaccumetm· ualeri
umfalconemiisquin
quenaues quinque
remes uiexdigni
tatepr adirentexs
terrasadquasconci

liandamaiestasnomi
ni romano esset de
cernunt legati asiam
petentes proinus del
phos cum escendisse
oraculum adierunt
consulente ad quod
negotium domo mis
sis essent perficiendi
eius quam si bi sem
populoq· r porten
deret responsum
esse ferunt peratta
lum regem compo
tes eius fore quod
peterent cum romā
dea m deue xisset ni
sum curarent tutea
quiui roptimus ro
mae sset hospitio ex
cipere t
pergamum ad regem
uenerunt is legatos
comiter acceptos
pessi nuntem in phri
gia m deduxit sacru

quem is lapidem quam
matrem deum esse
incolae dicebant tra
ditam de portari ro
mam iussit praemissus
a b legatis m· ualeri
us falco nuntiauit de
am ad portari quae
rendum ui rum opti
mum in ciuitate esse
quem am ri te hospitio
acciperet
quae cum ecilius metellus
dictator ab consule
in bruttiis comitio
rum causa dictus e
xercitus que eius
dimissus magister
equitum· l· uetu rius
philocomi tia habita
per dictatorem con
sules facti m· corne
lius cethegus p· sem
pronius tuditanus
absens cum prouin
ciam graeciam habe

RET FRACTORES IN DECRE
AT CLAUDIUS NERO IM-
MX RETUS RELLA L SERI
BONIUS LI BOM POM
PONIUS MXTHO COMITI
ISPERACTIS DICTATORSE
SE MAGISTRATU XBDICA
UIT LUDI ROMX
NITER PLEBEI SEPTIENS
INSTAURATI CURULES
ERANT XEDILES CN ET L
CORNELII LENTULI L HIS
PXNIAM PROUINCIAM
HABEBAT XPSENS CREX
TUS XPSENS CUM HONO
REM CESSIT L CLAUDI
US XSILUS ET M IUNIUS
PENUS PLEBEI XEDILES
FUERUNT XEDEM UIR
TUTIS EO XNNO XD POR
TAM CAPENAM MARCEL
LUS DEDICAUIT SEPTU
MO DECIMO XNNO POST
QUAM PATRE EIUS PRI
MO CONSULATU UOTA
IN CALLIX DE CLASTIDIUM
FUERAT ET FLAMEN MAR
TIALIS EO XNNO EST MOR
TUUS M XEMILIUS REGIL
LUS Nec lectae
EO BIENNIO RES INGRX
CIAE RANT ITAQUE PHI
LIPPUS XETOLOS DESER
TOS XBROMANO CUIU
NI FIDEBANT XUXILIO
QUIBUS UOLUIT CONDI
CIONIBUS AD PETENDX
ET PACIS CENDAS UBE
CIT PACEM QUOD NISI
OMNIUI PERFICERENX
TUR ASSET BELLANTEM
EUM CUM XETOLIS P
SEMPRONIUS PROCOS
SUCCESSOR IMPERTITIS
SUS SULPICIO CUM DEM
MILITIBUS ET XXXUROS
TRATIS NAUIBUS HAUD
PARUUM MOMENTUM
AD OPEM FERENDAM
SOCIIS OPPRESSIS SET
UIX DUM PACE FACTA
NUNTIUS REGIUENIT

romanos dirrhachi
uenisse parthinos
que et proximas ce
tis alias motis alias mo
tas esse ad spem no
uandi re dimissu
que oppugnare eos
uerterant auxilio
irati quod sine auctio
ritate sua aduersus
foedus cum rege pa
cem fecissent ne ex cu
audisset philippum
nequi motus maior
infinitimis gentibus
apolloniam conten
dit quo sempronius
se receperat
Missoque oratore legā
to cum parte copiarū
et quindecim nauib.
in aetoliam aduisen
das res pacem ne qui
posset turbā dam
philippus acrosa pol
liniatium uastauit ei

ad urbem admotis
copis potestate emptę
nae romano fecit
quem postquam qui
et cum muros stantem
modo uerberauit nec
satisfidens suis rebus
ut urbem oppugna
ret cum romanis quo
que sicut cum aeto
lis cupiens pacem si
posset si minus indu
tias facere nihil ultra
inritatis nouo certa
mine odiis in regnum
se recepit per idem
tempus aedi odiuti
ni bellique prioe temp
tata prius romano
rum uoluntate lega
tos de pace commu
nia ad philippum misę
re satis confidere
conuentura amen
adfirmantes si ad co
loquium cum p. sem

PRONIO IMPERATORE
ROMANO VENISSET PA
CILE IMPETRATUM NE
QUE ENIM NE IPSIUS
QUIDEM REGIS ADHOR
REBAT ANIMUS UTI NE PI
RUM TRANSIRET PONTI
CEU RPSE PIRI IBI PRIUS
CONLOCUTUS REX CUM
AFRO PONTIDARDARETHI
LIPPO EPIROTARUM PRAE
TORE POSTEA CUM P. SEM
PRONIO CONGREDITUR
ADF UIT CONLOQUIO
AMY NANDER ATHAMA
NUM REX ET MAGISTRA
TUS ALII EPIROTARUM
ET ACARNANUM
PRIMUS PHILIPPUS PRAE
TOR UERBA FECIT ET PETIT
SIMUL A BREGE ET ABIM
PERATORE ROMANORUM
FINEM BELLI FACERENT
DARENTQ. EAM EPIRO
TI SUENIAM P. SEMPRO
NIUS CONDICIONES PA

CIS DIXIT UT PARTHINI
ET DIMALLUM ET BARGUL
LUM ET EUGENIUM RO
MANORUM ESSENTAT
INTANIAS IMISSIS ROMA
LEGATIS A BSENATUM
PETRASSET UTMACEDO
NIA CEDERET
NEAS CONDICIONES
CUM PAX CONUENIRET
AB REGE FOEDERI ADSCRIB
TI PRUSIA BITHYNIAE
REX ACHAEI BAEO EPIRO
TE A BROMANIS I LIEN
SES ATTALUS REX PLEURA
TUS NABIS LACEDEMO
NIORUM TYRANNUS
ELEI MESSENIEN
SES HOC CONSCRIP
TA CONSIGNATA QUE SINT
ET IN DUOS MENSES IN
DUTIAE FACTAE DONEC
ROMA EMITTERENTUR
LEGATI UT POPULUS IN
HOS CONDICIONES PA
CEM IUSSERUNT QUE

omnes tribus quia
uersoi in africa bel
lo omnibus aliis in tre
sent ia leua ri uoleba
bellis p. sempronius
pace facta ad consu
latum roma m decres
sit p. sempronio m.
cornelio quintius
decimus is annus bel
li punici erat prouin
cia cornelio et ru
ria cum uetere exer
citus sempronio brut
tium noua s scribere t
legiones decretae
praetoribus m. mar
cio urb. l. scribonio
libone peregrinae
et eidem galliam pom
ponio mathonis icilia
ti claudio neronis sar
dinia euenit
p. scipioni cum eo exer
citu cum classe
quam habebat proro

gatum in annum im
perium est hem p. li
cinio crassi dum eos du
abus legionibus op
timere quo ad eum
in prouincia cum im
perio morari consu
lhe rep. usus esset
et m. liuio et sp. lucre
tio cum binis legio
nibus quibus ad uer
sus magonem galli
ae praesidio fuissent
prorogatum imp e
rium est et noctu
uio ut cum sardinia
legionem quiet. cla
dio tradidisset ipse
nauibus longis xxxx.
maritimam oram
quibus finibus sena
tus censuisset tuta
retur m. pomponio
pr. insicilia cannen
sis exercitus duae
legiones decretae

ET QUINTIUS TARENTU-
M HOSTILIUS TUBULUS
CAPUAM PROPR· SICUT
PRIORE ANNO TUM UE-
TERE PRAESIDIO OPTINE-
RENT DE HISPANIIS IM-
PERIO QUOS IN EAM PRO-
UINCIAM DUOS PRO-
MITTI PLACERET LATUM
AD POPULUM EST OM-
NES TRIBUS EOS DEM
L· CORNELIUM LENTU-
LUM ET L· MANLIUM
ACIDINUM PROCOS· SICUT
PRIORE ANNO TENUIS
SENT OPTINERE EAS PRO-
UINCIAS IUSSERUNT EO-
QUE SOLES DILECTUM HABE-
RE INSTITUERUNT ET AD
NOUAS SCRIBENDAS
IN BRUTTIOS LEGIONES
ET IN CETERORUM SITA
ENIM IUSSI A BSENATU
ERANT EXERCITUM SUP-
PLEX MENTIUM QUAM
QUAM NONDUM APER-

TE AFRICAE PROUINCIA
DECRETAE RAT OCCULTUM
IUBUS IDEM REDDO PATRI
BUS NE PRAESCRIBE-
RENT CARTHAGINIEN-
SES TAMEN INEAM SPE-
CIEM ACTUM ESSE RAT
IN AFRICAE OANNO BEL-
LUM IRE FINEMQUE
BELLO PUNICO ADESSE
IMPLEUERAT EXRESSU
PERSTITIONUM ANIMOS
PRONIQUE ET AD NUN-
TIANDA AD CRESCENDA
PRODIGIA ERANT EO
PLURA UULGABANTUR
DUOS SOLES UISOS ET
NOCTE INTERLUXISSE
ET FACEM STELLAE AB OR-
TU SOLIS AD OCCIDENTEM
PORRIGI UISAM ARRAC-
NAE PORTAM ANECNI
AEE ET PORTAM ET MUL-
TIS LOCIS MURUM DE
CAELO ACTUM IN AEDE
IUNONIS SOSPITAE LA-

NVLLI CVM HORRENDO
FRAGORE STREPITVM
EDICTVM EORVM PRO
CVRANDORVM EXI
SA DIE VNVM SVPPLI
CATIO FVIT ET NOVENDI
ALES ACRVM QVOS DE
CAELO LAPSA TVM ESSET
FACTVM EO ACCESSIT
CONSVLATIO DE MATRE
IDAEA ACCIPIENDA QVA
PRAETER QVAM QVOD
MVLIER IVSSV NVS EX
LEGATIS PRAEGRESSVS
ACTVTVM IN ITALIA FO
RE NVNTIAVERAT RE
GES NVNTIVS AD ERAT
TARRACINAE IAM ESSE
HAVD PARVA RE ILLI
DICTVM SENATVM
TENEBAT QVIPPE QVI
MVSINGVLATE ESSET
VERAM CERTE VICTO
RIAM EIVS REI SIBI
QVISQVE MALET QVA
VLLA IMPERIA HONO

RE VE SVFFRAGIO SET
PATRVM SE ET PLEBIS
DELATOS P. SCIPIONE
CN. F. EIVS QVI IN HIS
PANIA CECIDERAT ADV
LESCENTEM NONDVM
QVAESTORIVM LVDI
CAVERVNT INTOTA QVE
VNA TEVTRVM BONV
OPTIMVM ESSE ID QVI
BVS VIRTVTIBVS INDVC
TVM IVDICARINT SICVT
TRADITVM A PROXIMIS
MEMORIAE TEMPORVM
ILLORVM SCRIBTORI
BVS QVE BENS POSTERIS
TRADERE MITTAM EXS
OPINIONES CONIECTA
DO REMVE TVSTATE
OBRVTAM NON INTER
PONAM
P. CORNELIVS CVM OM
NIBVS MATRONIS HOS
TIAM IVSSVS OB
VIAM DE EIS QVAE EA
DE NAVE ACCIPERE ET

INTERRAM ELATAM
TRADERE CIVITATERRAM
ELATAM TRADERE REFERE
DACUM MATRONIS POST
QUAM NAUIS AD HOSTI
UM AMNIS TIBERINI
ACCESSIT SICUTERATIUS
SUS INSALUM NAUE
ELECTUS A BSACERDO
TIBUS DE AM ACCEPIT EX
TULITQUE INTERRAM
MATRONAE PRIMORE
SCIVITATIS INTERQUAS
UNITUS CLAUDIAE QUIN
TAE INSIGNIA ESTINO
MEN ACCEPERE CUIDU
BIA UTTRADITURANTEA
FA MACLAMOREMAD
POSTEROS TAM RELIGI
OSO MINISTERIO PUDI
CITIAM FECIT EXEPERIMA
NUS SUCCEDENTES DE
IND ALIAE ALIIS OMNI
OBUIA MEFFUSA CIUITA
TETURIBUL ISANTEIA
NUA SPOSITIS QUA PRE
FERE BATURAD QUEAE
CENSO IURE PRAECAN
TIBUS UTUOLENS PRO
PITIA QUE URBEM RO
MANA MINI RETINAE
DEMUICTORIAE QUAE
ESTIN PALATIO PERTI
LE REDEAM PRIDUS
APR·ISQUE DIES FESTUS
FUIT POPULUS FREQUENS
DONA DEXTULIT LECTIS
TERNIUM QUE EILUDI
FUERE MEGALESIA
APPELLATA CUIUS DE
SUPPLEMENTO LEGIO
NUM QUAE IN PROUIN
CIISERANT AGERETUR
TEMPUS ESSE AQUIB·
DAM SENATORIBUS
SUBIECTUM EST QUAE
DUBIIS IN REBUS UTEI
QUE TOLERATA ESSENT
EXEMPTO IAM AND E
DEUM BENIGNITATEM E
TUNON ULTRA FATIE
REUTI SEXPECTATIONE

patribus subiecerunt
coloniasque latinas duodecim quae ea
bello et eo consule fuerunt
ab nullis antea militibus
data ea annona iam
ferme ex tumultuaria
tione militiae quasi
honoris et beneficii
causam habere cum
cum interim boni
oboedientes quaeso
ci profiteatque ob
sequio int. r. conti
nuisomnium anno
rum delectibus ex
haustis essent
Sub hanc uocem non
memoriam magis pa
tribus renouata
reip. propiam obli
terata est itaque
nihil prius referre
consules passi de
creuerunt uicon
sules magistratus

denosque principes
nepete sutrio
ardea calibus alba
carseoli sues sae
setiae cere nar
nia
interamna hae
quae colonia ei nea
causae erant romam
excirent
simperarent quan
tumque eae ex
coloniarum milibus
plurumum dedisset
pr. exquo hostes ini
tia essent dubia
tum dare ei iussum
maenum erum ped
tum dare eis equites
centenos uicenos
si quae eum numerum
equitum explere no
posset pro equite
unoris pedites li
cere dare
pedites equitesque
quam locupletissimi

legerentur mittere
iurque ubicumque
extra Italiam supple
mento opus esset
si quis eis recusaret
retinere ius co
loniae magistratus
lectos que placere
neque si postularent
senatum dari prius
quam imperata fecis
sent stipendi
um praeterea is co
loniis in milia aeris
asses singulos impe
rari exigique quod
annis censumque
in iis coloniis ac ex
formula a Romanis
censoribus data da
ri iam placere ea
dem quam p. r. defer
ri q. Romam abiura
ti is censoribus colo
niarum prius quam
magistratu abirent

Ex hoc sc accensis ro
mam magistratibus
primoribus que ea
rum coloniarum
consules summis ne
stipendium que eis
pe trassent aliis
magis recusare ac
reclamare neçare
tantum milium e
fici posse eum sis
dio plum ex formula
imperaturent suos
Orare atque obsecra
reuis ibi senatum
adire ac deprecare
licere nihil sequa
reperiri remerito de
berent admissse
sed si pereundem
etiam foret neque u
um delictum neque
iram pro ultus mi
nimum daremquam
haberent posse ef
ficere cons

les ostinati lectos
manere Romae iuben
magistratuus is redo
mum addilectus ha
bendos nisi summa
militum quae in pe
ratae esset Romam
adducta neminem
issentatum daturu
ta praecisas pesenas
tum addelundi de
praecandi quedilec
tus in iis duodecim
colonis per longam
uocationem nume
ro iuniorum aucto
haud difficulter est
perfectus alterae
res propexequolo
ge neclectas silentio
relictam. ualerio
taeuino est qui pri
uatis con ictas pecu
nias exam. claudio
cos reddita nde
memo equum es
sed in ii nec mi rari
quem quam debere
in publica obligata
fidesuam praecipu
am curam essen
praeter quam quod
aliquid proprie ad
consulem e iusan
ni quo con iatae pe
cuniae essent per
tinere etiam se uic
torem ita conferen
di fuisse in opinae
rarae nec plebeiad
tributum sufficien
taec rata ex patrib.
admonitio fuit ius
sis que referre con
sulibus decreue
runt tributis pensio
nibus ex pecuniis ol
uere ut prima p
praesentem iiqui
tum essent duas
tertii et quinti con
sules numerarent

OMNIS DEINDE ALIAS
CURA SUNA OCCUPAUIT
POSTQUAM LOCRENSIUM
CLADES QUAE IGNORATE
ADEAM DIEM FUERANT
LEGATORUM ADUENTU
UULGATAE SUNT NEC IAM
PLEMINI SCELUS QUAM
SCIPIONIS INEO AUTAM
BITIO AUT NEC LEGENTIA
IRAS HOMINUM INUITA
UIT DECEM LEGATI LOCREN
SIUM OPSITIS QUALORE
ET SORDIBUS IN COMITIO
SEDENTIBUS CONSULIB·
UELAMENTA SUPPLICIUM
RAMOS OLEAE UITTAE
CISMOS ESTPORGENTES
ANTE TRIBUNAL CUM
PLEUILIUOCIFERATIONE
HUMI PROCUBUERUN
QUAERENTIBUS CONSULI
BUS LOCRES ESSEDIXE
RUNT ESSE EA PASSOS AD·
PLENI OLEGATO ROMA
NIS QUE MILITIBUS Q·
PATI NEC ARI HAC INIEN
SIS QUE IDEM UELIT PRO
CAREUTI SIBI PATRES AD
UNDI DEPLORANDI QUA
AERUM NAS SUAS POTES
TATEM FACERENT SENATU
DATO MAXIMUS NATU
EXIIS SCIO QUAN
TI AESTIMENT URNOSTRA
APUD UOS QUAE LLAE
PE PLURIMUM INEO MO
MENTI ESSE SI PROBE SCIA
TIS ET QUO MODO PRODI
TI LOCRI HANNIBALI SSIN
ET QUO MODO PULSO HAN
NIBALIS PRAESIDIORES
TITUTI INDICIONE MUES
TRAM QUI PETSCUL
PA DEFECTIONIS PROCU
LA PUBLICO CONSILIO AP
SI ET REDITUM INUES
TRAM DICIONEM APPA
RET NON UOLUNTATE
SOLUM SED ETIAM OPE
ET UIRTUTE NOSTRAM
MAGIS INDIGNE MIN

BONIS AC FIDEI BUSSO
CIIS TAM INDIGNAS INIU
RIAS AB LEG̃ATO QUESTRO
MILITIBUS QUE FIERI
SEDEC̃ OCCASAM UTRIUS
QUE DEFECTIONIS NOS
TRAE INALIUD TEMPUS
DIFFERENDAM ARBITROR
SED AURUM RERUM Q̃RA
TIS AMUNIUSET CORAM
P. SCIPIONE QUI LOCRẽS
RECEPTO OMNIUM NO
BIS RECTE PERPERAM Q̃.
FACTORUM EST TESTIC̃A
TUR ALTERIUS
QUOD QUALESCUMQUE
SUMUS PATI NON DEBU
IMUS NON POSSU
MUS DISSIMULARE P. C.
NOS CUM PRAESIDIUM
PUNICUM IN ARCE NOS
TRA HABEREMUS MUL
TA FOEDA ET INDIGNA ET
A PRAEFECTO PRAESIDII
HAMILCARE ET ABNUMI
DISAFRIS QUE PASSOS

ESSE D QUID ILLA SUNT
CONLATA CUM IIS QUAE
HODIE PATIMUR
CUM BONA VENIA QUAE
SO LAUDIATIS P. C. ID QUOD
INUITUS DICAM INDISCRI
MINE EST NUNC HUMA
NUM OMNE GENUS UTRU
UOS ANCARTHAGINIEN
SES PRINCIPES TERRARU
UIDEATIS EXIS QUAE LO
CRENSES AUTABILIPAS
SI SUMUS AUT AUESTRO
PRAESIDIO NUNC CUM
MAXIME PATIMUR AES
TIMANDUM ROMANUM
AC PUNICUM IMPERIUM
SIT NEMO NON ILLOSSI
BI QUAM UOS DOMINOS
PRAEOPTET
ET TAMEN UT DE TEQUEM
ADMODUM INUOS LO
CRENSES ANIMATIS IN
CUM A CARTHAGINIEN
SIBUS INIURIAS MAN
TO MINORES ACCIPERE

MUS ADUESTRUM IMPE
RATOREM CONFUGIMUS
CUM UESTRO PRAESI
DIO PLUS QUAM HOSTILIA
PATIAMUR NUSQUAM
ALIO QUAM AD UOSQUE
RELLAS DETULIMUS AUT
UOS RESPECIETIS PERDI
TAS RES NOSTRAS PE- AUT
NE AB DIIS QUIDEM IM
MORTALIBUS QUOD PRAE
MURQUICQUAM SUPER
EST QUE PLEMINIUS
LEGATUS MISSUS EST CU
PRAESIDIO AD RECIPIEN
DOS AD CARTHAGINIENSI
BUS LOCROS ET CUM EO
DEMI RE RELICTUM EST
PRAESIDIO IN HOC LEGA
TO UESTRO DANTE NIM
ANIMUM AD LOQUENDU
LIBER AE ULTIMAE MISE
RIAE NEC HOMINIS QUIC
QUAM EST PE- PRAEFICU
RAM ET SPECIEM REGIAE
RÒMANAE IMPERIO PRAETER

FIGURAM ET SPECIEM
NEQUE ROMANI CIUIS
PRAETER HABITUM UES
TITUM QUE ET SONUM
LATINAE LINGUAE PEST ISSE
BELUA IN MANIS QUALIS
FRETUM QUONDAM QUO
AB SICILIA DIUIDIMUR
AD PERNICIEM NAUIGAN
TIUM CIRCUMSEDISSE
FABULAE TERUNT
CAESIS CELUS LIBIDINEM
QUE ET LUXURIAM SOLUS
IPSE EXERCERE INSO CI
OS UESTROS SEXTUS HABE
RE UNAM PROFUNDA
QUIDEM UORAGINEM
TAMEN PATIENTIA NOS
TRA EXPLEREMUS NUNC
OMNIS CENTURIONES
MILITESQUE UOSTROS
ADEO IN PROMISCUO
LICENTIAM ATQUE IM
PROBITATEM ESSE UO
LUIT PLEMINIOS ET CE
OMNES RAPIUNT SPOL

ANTVERBERANTVOL
NERANTOCCIDUNTCON
STUPRANTMATRONAS
FUNTVIRGINESINCEN
SUOSRAPTOSEXCONPLE
XUPARENTIUMCOTIDIE
CAPITURURBSNOSTRA
COTIDIEDIRIPITURDIES
NOCTESQUEOMNIAPAS
SIMMULIERUMPUERO
RUMQUEQUIRAPIUNTUR
ATQUEAPSPORTANTUR
PLORATIBUSSONANTIM
RETURQUISCIATQUO
MODOATTINOSADPATI
ENDUMSUFFICIAMUS
ATILLOSQUIFACIUNT
NONDUMTANTARUM
INIURIARUMSATIETAS
CEPERIT NEQUE
EGOEXEQUIPOSSUM
NECUOBISOPERAEEST
AUDIRESINGULIQUAE
PASSISUMUSCOM
MUNITEROMNIAM
PLECTARNEGODOMUM

ULLAMLOCRISNEGO
QUEMQUAMHOMINE
EXPEMINIURIAESSE
NEGOULLUMGENUSSCE
LERISLUBIDINISSUAE
TIAESUPERESSEQUOD
INULLOQUIPATIPOTUE
RITPRAETERMISSUM
SITUIXRATIOINIRIPO
TESTUMERCASUSCIUTA
TISSITDETESTABILIOR
CUMHOSTESBELLOUR
BEMCEPEREANCUM
EXITIABILISTYRANNUS
UTATQUEAMISSISOPPRES
SITOMNIAQUAECAPTAE
URBESPATIUNTURPAS
SISUMUSETCUMMA
XIMEPATIMURETCUM
PE·OMNIAQUECRUDE
LISSIMIATQ·INPORTUNIS
SIMIATQ·TYRANNISCELE
RATINOPPRESSOSNUUE
DUNTPLENIMIUSINNOS
LIBEROSQUENOSTROS
ETCONIUGESEDIDICUNU

est deque nominatim
et nos quaeri religio
infixa animos coegit
et uos audire et ex sol
uere rem p. uestram
religiones sit nauobis
uide bimur uelimus fc
uidimus enim cum
quanta caerimonia
non uestros solum
colatis deos sedetia
externos accipiatis
fanum est apud nos
proserpinae de cuius
sanctitate lem plicere
do aliquam famam ad
uos peruenisse myrrhi
bello quicum ex sicilia
rediens loc ros classe
praeterueheretur in
terralia redire nos loc ros
eius praeterueheret
turinteralia foeda
quae propter fidem
ergauos in ciuitatem
nostram faci norae
didrachensauros quo
que proserpinae in
tactos ade am diem spo
liauitatque ea pecunia
in naues impositaip
sa eterrae sit profec
tus quider go euenit
fc classis postero
die foedissimam tem
pestate lacerata om
nes quenaues quae
sacram pecuniam ha
buerunt in litora nos
tra electae sunt
quatanta clade eo doc
tus tandem deos es
se superbissimus
rex pecuniam omne
conquisitam in the
sauros proserpine
referri iussit nec ta
men illum quam
post ea prosperique
quam euenit pulsus
quea liaignobilit
quein honestam of

te temere noctem in
gressus arcus occi
but hxec cum audis
set lecatus uester
tribuni quem militum
et mille alia quxe non
augendxe religionis
causa sed praesenti
dexe numinis aec con
ferta nobis quae nos
tris referebantur
ausi sunt nihilominus
sacri lecas admoue
re manus intactis
illis thensauris eine
fandx praedas ipsos
ac domos contami
nare suas et milites
uestros quibus per
uos fidem que uestra
patres conscripti
prius quam meo ges
seritis ne quo pia
cui commiserunt
non suos solum san
guine sed etiam pu

blicae cladeluant.
Quamquam nec nunc
quidem pe. aut auda
cibus autin militib.
uestris cesserat ira
dexaliquot iensia
inter se signis con
latis concucurre
runt
Dux alter ius partis le
nius alter ius duo tri
mi. erant non acri
us carthaginiensib.
quam inter se ipsi ac
ferro dimicauerunt
praebuissentque
occansionem furo
res uolocres recipi
endi hannibalinisi
accitus ab nobis sci
pio interuenisset at
hercule milites con
tractos sacrilegio
furor acta in duci
bus ipsis puniendis
nullum dexenume

apparuit
immobilis praesens ma
ximeque uitricis exe
situ tribuni a lege xii
sunt leges usde in
de insidiis tribuno
rum interceptus
praeterquam quod
toto corpore lacera
tus nisi quisque au
ribus quede ecisis
exsanguis est relic
tus rex lictor usde in
lege xii sexuum neri
bus tribunos mil
inuinc a conie
tos deinuerbera
tos seruilibus que
omnibus supplici
is truci dixi oseru
ciando occidit mor
tuos de inde proh
buitse pe hr has de
xpoenas xtemplis
ui spoliatoribus ha
bet de sine rom nib·

eo cogitare furitsqui
reposita sacra in pe
cunias thesauris
fuerit
maiores quondam
nostri graui crimi
nem si cum bello quid
extra urbem em
plum esset transfer
re in urbem eam
pecuniam uolue
runt nocturna uidina
ex delubro uox ab
stinerent manus
deam sua templa de
fensuram quia mo
uendi in defensa u
ros religio incus
saxea ratu muro crem
dxrit emplum uolu
erunt aliquantum
ix maiitudinis ex
cita ae animo enim
cum subito con ly
saxa ruinas unt sede
nunc eis xe pe alias

deas uxam sedem suum
quietam tum uxorum
tae stra uno loco rib
grauia pinc ula exegi
Nostras in iurias nec
potest nec potuit nec
possit alius ullus quis
uos pe xdulos uestram
que fidem supplices co
gimus nihil nostra
interest utrum sub
illo lecto an sub
exto sub illo praesidio
locros esse sinatis an
hanniba lie potue
nis ad supplicium de
dari
Non postulamus ut
exemplo nobis sui
de xi sententiam dic
sacerdotis uenia co
pam ipse audita ipse de
luxit si quicquam sce
leris quod homo in
homine de prehen
Nos praetermisit no

recusamus quin et
nos omnia eadem
iterum si pati possu
mus patiamur et ille
omnia ex de mitte
possumus ex
mur et ille omni di
uino humano que
liberetur scelere
hxec cum a legatis dic
ta essent quae sisset
quae ab iis que ta bius
detulissent ne eas que
rellas ad p. scipionem
respondere unt mis
sos legatos esse sed
eum bellia parata
occupatum esse in
africam aut iam intra
isse aut intrapau
cos dies traiecturum
et legatic ratia quan
ta esset a pud imperа
torem experiosesse
cum inter eum et
tribunos inuincla

coniecerit legatum
xeque sontem alium ma
gis etiam in eapotes
te re linquerit ius
sis excedere templo
legatis non plemini
us modo sedetiam
scipio principum ora
tionibus lacerarian
te omnisque fabius
natum eum adcon
rumpendam disci pli
nam militarem arcu
eresice in hispania
plus proter sed nio
nem militum quam
bello amissum exter
noe regio more ei
indulgeri licentiae
milium et seuire in
eos sententiam de
inde exequetrucem
orationi adiecit p. le
miniumlegatum
uinctum romam de
portari placere ei

exuinculis causam
dicere exes iuera fore
quae locrenses quae
rerenturin carce
re necari bona que
eius publica rei p. sci
pionem quod de pro
uincia decessisset in
ius sus senatus reuo
carique cum tr. pl.
unde imperio eius ab
rogando ferrentad
populum locrensib.
coram senatum res
pondere quamin
iurias sibi factas
quererentur eas
neque senatum ne
que populum facias
uelle uiros bonos
socios que et amicos
eos appellari coniu
ges que quae alia
ereptae essent resti
tui pecuniam quan
ta ex thensauris pro

seruinae sublatae s
set conquiri duplam
quae pecuniam in then
sauros reponi et sa
crum piacularefie
ri aut ri us ad con le
gium pontificum re
ferretur quod sacri
thesauri motiuiola
ri esset quae placu
la quibus deis quibus
hostiis fieri placeret
milites qui qui locris
essent omnes insi
gniam transfugia
ri quattuor cohor
tes sociorum latini
nominis in praesidi
um locros adduci per
rogare ibi dies enten
te ac censis studiis
proscipionee tad uer
sus scipionem non
potuere praeterp. le
mini facinus locren
sium quecla demisi

si use tiam imperia
toris non romanus
modo sed nemi tha
ris quidem cultus ac
tabatur
Cum pallio crepidis
que in ambulare in
gymnasio li belli seu
palaestrae que ope
ram dare aeque sec
niter molliter co
hortem iam syra cu
sarum amoenitate frui
carthaginem atque
hannibalem excidis
se de memoria exer
citum omnem licen
tia corruptum. ~~non~~
~~nem~~ qualis sucrone
in hispania fuerit
qualis nunc locris
socis magis quam
hosti metuendum
haec quam quam par
timuerat partim mix
ta eo quesimiliaue

RIS FACTA BANTURTAMEN
UICINQUE METELLI SEN
TENTIA QUID CETERIS
MAXIMO AD SENSUS DE
SCIPIONIS CAUSA DISSEN
SIT QUIENIM CONUENI
REQUEM MODO CIUITAS
IUUENEM ADMODUM
RECUPERANDAE HISPA
NIAE DELEGARI DUCE
QUEM RECEPTAA BHOS
TIBUS HISPANIA ADIMPO
NENDUM PUNICO FINE
CREXUERIT CONSULEM
SPE DESTINAUERIT AFRI
CAM SUBACTURUM
HANNIBALEM EX ITALIA
DETRACTURUM REPEN
TE TAMQUAM QUE PLEMI
NIUM INDICTA CAUSA
PROPE DAMNATURUM
EX PROUINCIA REUOCA
RI CUM EA QUIE INSENE
FARIAE FACTA LOCRENSES
QUAE RERENTUR NE
PRAESENTE QUIDEM
SCIPIONE FACTA DICEREN
NEQUE ALIUD QUAM
PATIENTIA AUT PUDOR
QUOD LEGATO PEPERCIS
SET INSIMULARI POSSET
SI BI PLACEREM POMPO
NIUM PR. CUI SICILIA
PROUINCIA SORTIUE
NISSET TRIDUO PROXI
MO IN PROUINCIAM
PROFICISCI CONSULES
DECEM LEGATOS QUOS
IISUIDERETUR EX SE
NATU LEGERE QUOSCUM
PRAETOREM ITTERENT
ET DUOS TRIBUS PLEBEI
AIQUE AEDILEM CUM
EO CONSILIO PRAETO
REM COGNOSCERE SI
EX QUAE LOCRENSES
FACTA QUAERERENTUR
IUSSU AUT UOLUNTATE
P. SCIPIONIS FACTA ESSEN
UTEUM DE PROUINCIA
DECEDERE IUBERENT
SI P. SCIPIO IAM IN AFRICA

TRAIECISSET TR·PL·ATQ·
AEDILEM CUM DUOBUS
LEGATIS QUOS MAXIME
IDONEOS PRAETOR ECEN
SUISSET IN AFRICAM PRO
FICISCERENTUR TRIBU
ATQUE AEDILIS QUI REDU
CERENT INDE SCIPIO
NEM LEGATI QUI EXER
CITUI PRAEESSENT IDO
NEC NOVUS IMPERA
TOR ADEUM EXERCITU
VENISSET
SIMPONIUS ET DE
CEM LEGATI COMPERIS
SENT NEQUE IUSSU NE
QUE VOLUNTATE P·SCI
PIONIS EXACTAE ESSE
UT DEE EXERCITUM SCI
PIO MANERET BELLUM
QUE IN PROPOSUISSET
GERERET
HOC FACTO S·C·CUM TR·
PL·FACTUM ESSET AUT
CONPARARENT QUID
VOCUM PRAETOR EAC
LEGATIS RENTAD CON
CILIUM PONTIFICUM
RELATUM EST DE EXPIAN
DIS QUAE LOCRIS IN TEM
PLO PROSERPINAE AC
TA VOLATA QUE IN DEES
SENT TR·PL· CUM PR·ET
DECEM LEGATIS PROFEC
TI M· CLAUDIUS MARCEL
LUS ET M· CINCIUS AL
MENTUS AED·PL·DATUS
QUES IAUTIN SICILIA PRAE
TOR DICTO AUDIENS
NON ESSET SPIZIO AUT
IAM IN AFRICAM TRAIE
CISSET PRENDERET RE TRI
BUNI IUBERENTAE CIU
RES AC RO SANCTAE PO
TESTATIS REDUCERENT
PRIUS LOCRENSI REGIO
MESSANAM CONSULI
UMERAT CETERUM
DUPLEX FAMAE SI QUOD
AD PLEMINIUM ATTI
NENTALI AUDITUM QUAE
ROMA ACTAE SENTIN

exilium neapolim
euntem foris inque
metellum unum
ex legatis incidisse
et abeo regium uire
tractum tradunt alii
ab ipso scipione lega
tum cum xxx nobilis
simis equitum missu
qui plenim lumine a
tenas et cum eo sedi
tionis principes co
nicerent
omnes seuantes cipi
onis sententiam prae
ris iussu traditi uincus
todiam regini sprae
torlegati quelocres
profecti pr primam
sicuti mandatum e
rat religionis cura
habuere omnem
enim sacram pecuni
am quae apud
milites erat conqui
sitam ipsi secum at

tulerant in thensau
ris reposuerint ac
piacula resacrum fe
cerunt
tum uocatos ad contio
nem milites praetor
signa extra urbem et
ferre iubet castra
que in campo locat cum
graui edicto si quis mi
les aut in urbe restitis
set aut secum exulis
set locrensibus esse
permitteret quod
suiquisque cognos
set prendere et si quem
non comparare ret
unde ante omnia libe
ra placeret sine eo mora
locrensibus restitui
non leui defunctu
poena qui non resti
tuisset locrensium
deinde contionem
habuit atque ita sibi
tatem leges que suas

ꝑr senatum que resti
tue redixit si qui plemi
nium alium que alium
ue accusare uellet re
cium se sequeretur
si de ꝑ scipione publice
que ri uellent ea quae
locris ne farie in deos
homines que facta es
sent iussu aut uolun
tate ꝑ scipionis facta
essent legatos mitte
rent messanam ibi se
cum consilio cognitu
rum locrenses prae
tor legatique sque sena
tus ac ꝑr gratias ege
runt se ad pleminium
accusandum ituros
scipionem quam quam
parum iniuriis ciuita
tis suae uoluerit eum
esse eius rumque eam
cum sibi quam inimi
cum mallent esse pro
certo se habere neq.
iussu neque uoluntate
ꝑ scipionis tot tam
nefanda commissa
sed excommissa sed haud
pleminio nimium aut
sibi parum credentium
aut natura insitum
quibus dam esse ut ma
gis peccari nolint quam
satis animadui ndicā
da peccata labeant
Et ꝑr et consilio haud
medio creonus demp
tum erat de scipione
cognoscendi ple mini
um et ad duo et xxx ho
mines cum eo dam
nauerunt atque inca
tenis romam miserunt
ipsi ad scipionem pro
fecti ea quoque quae
uulgata sermonibus
erant de cultu ac de
si dia imperatoris so
luta que disciplina
militiae compertaocu

lis referrent romam
Uenientibus iis syracu
sas sciptores nouer
bam purgandum se se
parum exercitum om
nem eo conuenire clas
sem expedirii ussit am
quam dimicandum eo
die terra mari que cum
carthaginiensibus es
set quod die eue
nerunt hospitio co
mite rac ceptis poste
quo die terrestrem na
ualem que exercitu
non instructos do
mos ed hos decurren
tis classem in portu
simulacrum ipsam
edentem naualis pug
nae ostendit tum eir
carmenta rixae thor
ratum uisendum prae
tor legati que ducti
tanta que admiratio
singularum quae rerum
incussa uti satis credé
rent ut illo duce ex q.
exercitu uincicarthā
ginienses populum
ali ta non ullo posse
berent quequod di be
neuerierent traice
rec is pei conceptae quo
die illum omnes cen
turiae priorem cos.
dixissent primo quo
que tempore compo
tem pr. facere id deoq.
laetis in animis pro
fecti sunt tam quam
uictoriam non belli
magnificum apparā
tum nuntiarri romā
essent
pleminius quique ineā
dem causa erant post
quam romam est uen
tum extemplo nocā
cerem condunt capti
mo productiad popu
lum a tribunis ap

praeoccupatos locre-
sium cladem animos
nullum misericordi
ae locum habuerunt
Postea cum saepius pro
ducerentur iam se
nescientem inuidiam
molliebantur irae
etipsa deformitas ple
minime memoria quae ap
sentis scipionis fa-cti
rem aduulgum con
cilabat mortuusta
men prius in uinclis
est quam iudicium
de eo populi perfice
retur
hunc leminium clo
dius licinius in libro
tertio rerum rom.
refert ludis suotiuis
quod romae ex africa
nus ster cum cons. fa
ciebat conatum per
quos dam quos pre
tio corruperat alij

quo loci urbem in
cendere ruinae
di carceris fugiendi
que haberet occasio
nem patefacto dein
scelere delegatum
in tullianum ex s.c.
descipionem usque
nisi insenatum actum
ubi omnes legati que
et tribuni classem
eam ex centum du
cem que uerbis ex
tollentes fecerunt
ut senatus censeret
primo quoquotem
pore in africam tra
iciendum scipioni q.
permitteretur ut
ex is exercitibus qui
in sicilia essent ipse
liceret quos in afri
cam secum transiceret
quos prouincia ere
linqueret quos prae
sidio dum haec

apud romanos ceren
tur carthaginienses
quoque cum speculis
per omnia promun
turia positis percunc
tantes pauentesque
ad singulos nuntios
sollicitam hiemem
egissent haud paruũ
et ipsi tuendae africae
momentum adiece
runt societatem sy
phacis regis cuius ma
xime fiducia traiectu
rum in africam roma
num crediderunt
erat hasdrubali cisco_
nis filio non hospitio
modo cum rege de
quo ante dictum est
cum ex hispania forte
in idem tempus scipio
atque hasdrubal con
uenerunt sed mentio
quoque inchoata ad
finitatis ut rex duce

ret filiam hasdrubalis
adeam rem consum
mandam tempusque
nuptiis statuendum
iamen imeinubi lise
rat ur co profectus
hasdrubalu accensũ
cupiditate et sunt ante
omnis numidae barba
ros effusi inueterem
sensit uirginem acer
thaginem accessitam
turatque nuptias et
interaliam gratulatio
nem ut publicum quo
que foedus priuato adi
ceretur societas inter
populum carthagini
ensium regemque ea
ut tra citroque fide
eosdem amicos inimi
cosque habituros iure
iurando adfirmatur
Ceterum hasdrubal me
moret cum scipione
inita regi societatis

et quam uix ne imu
tabilia barbarorum
ingenia essent uer
tus nesi traiecisset
in africam scipio par
uum inculumexe
nuptiae essent du
accensum recenti
amore numidae re
habet perpelli tblan
ditiis quoque puellae
adh[illegible] bitis ut lega
tos insiciliam ad sci
pionem mittat per
quos moneat eum
ne prioribus suis
promissis fretus
in africam traiciat
Seet nuptiis ciuis car
thaginiensis filiae
hasdrubalis quem
uiderit apud se in hos
stilo et publico etia
foede recum popu
lo carthaginiensi
iunctum opta re pri

mum ut procul a bel
frica sicut adhuc fe
cerint bellum roma
ni cum carthagini
ensibus gerant nesi
bi interesse certami
nibus eorum arma
que aut haec aut illa
abnuentem alteram
societatem sequi ne
cesse sit si non ap sti
ne ita africa scipio et
carthaginiexerci
tum admoueat si bi
necessarium fore
et pro terra africa in
qua ipse sit geni
tus et pro patria
coniugis suae pro
quae parente ac pe
natibus dimicare
Cum iis mandatis ab
rege allegatis ad scipio
nem missis syracu
sis se eum conuenire
runt scipionem am

quam magno omome-
to rerum in africae
rendarum magna
que sped est itutus
erat legatis propetri
usquam resuulgare
turremissis in afri
cam litteras dat ad
regem quibus et iam
atque et iam monet
eum ne iura hospiti
secum ne cum prin
cipia societatis ne fas
fidem dexteras deos
testis atque arbitros
conuentorum fallat
Ceterum quando ne
que cladri aduentus
numidarum poterat
uacat enim in urbe
obuersari quaerere
tio erant et sisile
tur quid petentes sue
nisse nt periculum
erat ne uera eo ipso
quo celxrentur sua

sponte magis sema
narent timorque
in exercitum cederet
nesimul cum regem
ex carthaginiensib
foret bellandum
Auerti tauersos falsis
praeoccupandom en
tes hamilcar numetuo
ex iis ad contionem m
litibus nonulli esse
cunctandum in
stare ultra in africam
quam primum traici
at socios reges mas
nissam ipsum prius
ad lacessendum uenisse
quaerentem quod
cunctando tempus
tereretur nunc sy
phacem mittere lecta
tos idem admirante
que ultra traiectur
tandem in africam
exercitus satis mu
tata consilia sint cer

MORTI ALUTE TS IBI XC
REGNO SUO POSSET CO
SULERE
ITAQUE SATIS IAM OMNI
BUS INSTRUCTISQUE
ET REIAM NON ULTRA
RECIPIENTE CUNCTA
TIONE MINANIMO
SIBI ESSE LILYBEUM
CLASSE TRADUCTA EO
DEM QUE OMNIBUS
PEDITUM EQUITUM
QUE COPIIS CONTRAC
TIS QUE PRIMA DIES
CURSUM NAUIBUS
DARE DE SBENEU
UANTIBUS IN AFRICA
TRAICERE LITTERAS AD
M. POMPONIUM MIT
TITUIS ELUDERE LY
LYBEUM IN
SINE
BEUM UENIRE TUT
EOMMUNITER CON
SULERENT QUAS PONS
SIMUM LEGIONES ET
QUANTUM MILITUM
NUMERUM IN AFRI
CAM TRAICERE TTEM
CIRCUMORAM MARI
TIMAM MISITUINA
UES ONERARIAE COM
PRESSAE LILYBEUM
OMNES CONTRAHEREN
TUR quidquid
MILITUM QUAE INSIC
ILIA ERAT CUM LILY BE
UM CONUENISSET ET
NE CURS multitudi
NEM HOMINUM NE
QUE PORTUS NAUES
CAPERET TANTUS OM
NIBUS ARDOR ERAT
IN AFRICAM TRAICIEN
DI UTI NON AD BELLUM
DUCI UIDERENTUR
SED AD CERTAUICTORIAE
PRAEMIA
PRAECIPUAE QUI SUPER A
BANT EX CANNENSI
EXERCITUM ILITES IL
LO NON ALIO DUCERE

debant naualia reip.
operafini resemilitii
amicnominiosam
posseetscipiominii
meidgenusmilitum
aspernabaturquii
neqexdecannasignia
uixeeorumcladem
acceptam;scireineq.
ullosaequeueteres
militesinexercitu
romanoesseinexper
tosquenonuariis
proeliismodoeturbi
busetiamoppugnan
disquintaetsexta
cannenseserailegi
onesexssetraiectu
rumin·africam;cum
dixissetsingulosmi
litesinspexitrelictis
quequosnonidonè
oseredebatinlocu
eorumsubiectquos
secumexitaliaxddu
xeratsuppleuitque
itaeaslegionesutsin
gulaesenamiliaeidu
cenospeditestricenos
haberentequitesso
ciorumitemiiciimlxx
nii
nominispedites equi
tesquedeexercitu
cannensilegitquan
tummilitumin afri
camtransportatum
sitnonparuonume
rointerauctores
discrepatalibidecem
milliapeditumduo
milliaetducentos
equitesalibisedecim
xxxiiiiccciiimilia
peditummilleeidc·
equitesalibiparie
plusdimidiaremauc
tamquinq·ettricin
tamilliapeditume
quitumqueinnaue
impositaquidamnon
adiecerenumerum
interquosmeipsein

redubia ponimali
coelius ut absti net
numero itaadim
mensum multitudi
nis specie mauçetuo
lucre sa de terrade
lapsas clamore mili
tum atque tantam
multitudinem con
scendit se navesut
nemo mortalium
aut in talia aut insi
cilia relinqui uidere
tur militesut
naues ordine ex sine
tumultu con scen
derent ipse eam sibi
curam sumpsit nau
tici s. laelius qui classi
si praefectus erat
in naubus ante con
scendere coactos
continuit commea
tus imponendi m. po
ponio pr. curadat
quinque et quadra
ginta dierum cibari
aequibus quin decim
dierum coctam impo
sitam ut omnes iam in
naubus erant scapi
as circum misit ut ex
naubus gubernato
res que et magistri
naulum et binis mili
tes in forum conue
nerunt a dimperia
accipienda post qua
conuenerunt pri
mum abiis quaesiuit
si aliquam hominibus
iumentis que in tot
idem dies quod frume
tum imposuissent
ubi respondерunt
aqua m dierum quin
que et xxxx in naubi
buses se tum edixit
militibus ut silenti
um quietinautissi
ne certamine ad mi
nisteria exsequenda

BENE OBOEDIENTES
PRAESTARENT
CUM XX ROSTRATIS SE
ABL. SCIPIONEM AB EX
TRO CORNU AEUUM IOT
IDEM ROSTRATAS ETC.
LAELIUM PRAEFECTUM
CLASSIS CUM M. POR
CIO CATONE QUAESTO
RIS IUXMERATO NERA
RIS FUTURUM PRAES
DIO LUMINA INNA
UIBUS SINGULAROS
TRATAE BINA ONERA
RIA HABENTI IN PRAETO
RIA NAUES INSIGNAE
NOCTURNUM TRIUM
LUMINUM FORE
EMPORIA UT PETERENT
GUBERNATORIBUS
EDIXIT FERTILISSIMUS
AGERE OQUE BUN
DANS OMNIA COPIARE
RUM EST REGIO EUIN
BELLES QUOD PLERUM
QUE INUBERI AGRO
EUENIT BARBARIS UT
PRIUSQUE QUAM EAR
THAGINE CURUENIRE
TUR OPPRIMI UIDEAN
TUR POSSENT SEDIS SEDI
TIS IMPERIIS REDIRE
AD NAUES IUSSI ET POS
TERO DIE DEIS BENE
IUUANTIBUS SIC NOCTI
TO SOLUERE NAUES
MULTAE CLASSES RO
MANAE ESI CELIA QUE
IPSO ILLO PORTU PRO
FECTAE ERANT CETE
RUM NON EO BELLO
SOLUM NEC IDEM TRUM
PRAEDA TUM ENIM
TANTUM MODO PLE
RAEQUE CLASSES IE
RANT SED NE PRIORE
QUIDEM ULLA PROFE
CTIO TANTI SPECTACULI
FUIT
QUAM QUAM SI MAGNI
TUDINE CLASSIS ESTI
MARET SED SI BI NICO

sules cum binis exer
citibus ante traiece
rant et propetotidē
nostrates nullis
classibus fuerant
quod onerariis sci
pio tum traicie bat
nam praeter xxxx
longas naues qua
dringentis ferme
onerariis exercitū
traue xit sed et bellū
bello secundum pri
or ita tro ius ro
manis uideretur
cum quo in ita lia
bella gerebatur tum in
gentes tragestor
exercituum simul
cae sis ducibus ef
fecerant et scipio
dux parum factis
fortibus partim su
a te fortuna qua
dam ingenita adin
crementa gloriae

celebratus conuer
terat animos simul
et mens ipsa traicien
di nulli ante eo bello
ducis trahendum ex
sicilia transferendū
que et finiendum
in africa bellum se
transire uulgo crede
Concurrerat ad spec
taculum in portum
omnis turba non
habitantium modo
ly ly be sed lationum
omnium exci ta que
ad prosequendum
scipionem officii
causa conuenerant
et pr. prouincia em
pomponium sae cu
ra fuerant ad hoc le
gionis quae in hoc
legationes quae in
sicilia relinquebant
iurad prosequen
dos commilitones

PROCESSERANT NE ECLAS
SI SMODO PROSPECTAN
TIBUS ET TERRAS EDIAM EN
TERRAE TIAM OMNIS CIR
CA REFERIATUR BAS PEC
TACULO PER PRECONEM
FACTO DIUI DAEQUE IN
QUIT MARIA TERRASQUE
COLITIS UOS PRAECOR QUAE
SOQUE UTIQUE IN MEO
IMPERIO GESTAS UNIGE
RUNTUR EAMIHI POPULO
PLEBIQUE ROMANAE SO
CIIS NOMINI QUE LATINO
QUI POPULI R QUI QUE ME
AM SECTAM IMPERIUM
AUSPICIUM QUE TERRA
MARIAMNI BUS QUE SE
CUNTURBENE UERRUN
CENTEX QUE UOS OM
NIA BENE IUUETIS BONIS
AUCTORIBUS AUXITIS
SALUOS INCOLUMES Q
UICTIS PER DUELLI BUS UIC
TORES SPOLIIS DECORATOS
PRAEDA ONUSTOS TRIU

PHANTES QUE MECUM
DOMOS REDUCE SISTA
TIS INIMICORUM HOSTI
UM QUE UELOCI SCENDO
RUM COPIAM FAXITIS
QUAE QUE POPULUS CAR
THAGINIENSIS INCIUITA
TEM NOSTRAM FACERE
MOLITUS EST AUT MIHI
POPULO QUE R INCIUITA
TEM CARTHAGINIENSI
UM EXEMPLA EDENDI
FACULTATEM DETISSECU
DUM HAS PRAECES CRU
DA EXTRAMUICTIMAM
UTIMOSESTINMARE PRO
TECTITUBA QUE SIGNUM
DEDIT PROFICISCENDI
UE NOSECUNDO UEHEMEN
TIS ATIS PROFECTI CELERI
TER ECONSPECTUTER
RAE ABLATI SUNT ETIAME
RIDIE NE BULA OCCEPIT
NAUIS UT CONCURSUS
NAUIUM INTER SECUN
RENTI LENIOR UENTUS

INALTOFACLUSNOCTE
INSEQUENTEMEADE
CALLIGEORTINUIT
SOLEORTOESTDISEUSSA
ETADDITAUISUENTOIA
TERRAMCERNEBANT
HAUDITAMULTOPOST
GUBERNATORSCIPIO
NIAITNONPLUSQUIN
QUEMILLIAPASSUUM
AFFRICAMABESSEMER
CURIPROMUNTURIUM
SECERNERESTIUBEAT
EODIRIGITAMINPOR
TUFOREOMNEMCLAS
SEMSCIPIOUTINCON
SPECTUTERRAFUITPRE
CAIUSUTIBONOREIP
SUOQUEAFFRICAMUIDE
RITDAREUELAETALIUM
INFRANAUIBUSACCES
SUMPETERETIUBETUE
TOEODEMFEREBAN
TURCETERUMNEBU
LASUBIDEMFERME
TEMPUSQUOPRIDIE
EXORTACONSPECTUM
TERRAEADUENTETU
ENTUSPRAEMENTENE
BULACECIDITNOXDEIN
DEINCERTIORAOMNIA
FECITITAQUEANCORAS
NEXUTINTERRAEIN
FERRENTURIECERE
UBIINLUXITUENTUS
IDEMCOORTUSNEBU
LADISIECTAAPERUIT
OMNIAAFRICAELITO
RASCIMOQUODESSET
PROXIMUMPROMYN
TURIUMPERCUNCTA
TUSCUMPULCHRIPRO
MUNTURIUMADUO
CARYAUDISSETPLACET
OMENINQUITHOCDI
RIGITENAUESEODAS
SISDECURRITCOMAE
QUEOMNESINTERRA
EXPOSITAESUNTPRO
SPERAMNAUIGATIO
NEMSINEMSINETER
RORECTUMULTUFU

issep ermultis grae
cislatinis que exacto
ribus credidi caecili
us praeterquam quod
mersas fructibus na
ues ceteros omnis
caelestis maritimos
que terrores posse re
moabrepta mem
pestate africae clas
se madinsula maegi
murum indeaegre
correptum cursum
exponitet propeobru
tis nauibus iniussu
imperatoris scaphis
haud secus quam nau
fragos milites sine
armis cum ingenti
tumultu interram
euasisse
Expositis copiis roma
ni castra in proximis
tumulis metantur
non in maritimos
modo agros conspec

tu primum classis de
in tumultu que red
entium interram
pauor terror que
peruenerat sed in
urbes neque ent
hominum modo
turba mulierum pu
erorum que ex gui
nibus immixta om
nis passim comple
uerat uias sed pectora
quoq· praesaegres
tes agebant ut reliquis
bitoafricam dicere
urbibus uero ipsis
maiorem quamque
secum attulerant
terrorem in fere
bant praecipu
ae exkarthaginis pro
pe capta et tumultus
fuit nam post mati
um consules annis
prope quinquaginta
nullum romanum ex

CIVM VIDERANT PRÆ
TER PRÆDATORIAS CLAS
SES QVIBVS ESCENSIO
NES IN AGROS FACTÆ
ERANT RAPTIS QVÆQ·
OBVIA FORS FECERAT
PRIVS RECVRSVM SEN
PER AD NAVES QVAM
CLAMOR AGRESTIS CÕ
CIRET FVERAT
EO MAIORE VM FVGA PA
VOR QVE IN VRBE FVIT
ET HERCVLE NEQVE EXER
CITVS DOMI VALIDVS NE
QVE DVX QVEM OPPONÉ
RENTER ATHAS DRVBAL
GISGONIS FILIVS GENE
RE FAMA DIVITIS REGIA
TVM ETIAM AD FINITÆ
LONGE PRIMVS CIVITA
TIS ERAT SED EVM ABI
LOS CIPIONEA LIQVOD
PRO ELIIS FVSVM PVL
SVM QVE IN HISPANI
AM EMINERANT NEC
MAGIS DVCEM PARI

QVAM TVM VLTRO AR IVM
EXERCITVM SVVM RO
MANO EXERCITVI ESSE
ITA QVE VELVTI SI VRBÉ
EXTEMPLO AD GRESSV
RVS CIPIO FORE TITA
CONCLAMATVM AD AR
MA ESTPORTÆQ· PARTÍ
CLAVSÆ ET ARMATIIN
MVRI SVIGILIÆ QVE ET
STATIONES DISPOSITÆ
AC NOCTE INSEQVENTI
VIGILATVM EST POSTE
RO DIE EQVITES SPECV
LATVM AD MARE TVRBÃ
DOS QVE EGREDIENTIS
EX NAVIBVS MISSI IN
STATIONES ROMANO
RVM INCIDERVNT ITA
MENTE SCIPIO CLASSE
VTI CAMMISSA IPSE HAVD
ITA MVLTVM PROGRES
SVS ARI TVMVLOS PRO
XIMOS CEPERAT EQVI
TES ET IN STATIONIBVS
LOCIS IDONEIS POSVE

RAETE PERAGROSMI
SERATI PRAEDATUM HI
CUM CARTHAGINIEN
SI EQUITATU PROELIUM
CUM COMMISISSENT
PAUCOS INI PSO CERTA
MINE PLEROSQUE FU
GIENTES PERSECUTI IN
QUIBUS PRAEFECTUM
QUOQUE HANNONEM
NOBILEM IUUENEM
OCCIDERUNT
SCIPIO NONAGROSMO
DO CI REX AUX STATUIT SED
URBEM ETIAM PROXI
MAMAFRORUM SATIS
OPULENTAM CEPI TUBI
PRAETER CETERAQUAE
EXTEMPLO INNAUES
ONERARIAS IMPOSITA
MISSAQUE IN SICILIA
ERANT OCTO MILIA
LIBERORUM SERUO
RUM QUE CAPITUM
SUNT CAPTA LAETISSIMIS
TAMEN OMNIS INPRI

CIPIO RERUM GEREN
DUM ADUENTUS PU
II MASINISSAE QUEM
QUIDAM CUM DUCEN
TI S. HAUD AMPLIUS
EQUITIBUS PLERIQUE
CUM DUUM MILIUM
EQUITATU TRADUNT
UENISSE CETERUM
DUUM MILIUM PEDI
TATU TRADUNT UENIS
SE CETERUM CUM LON
GE MAXIMUS OMNI
UM AETATIS SUAE RUGU
HIC FUERIT PLURIMU
QUEREM ROMANAM
IUUERIT OPERAE PRAE
TIUM UIDETUR EXCE
DERE PAULUM ADENIAR
RANDUM QUAMUIS
RIA FORTUNA USUSIT
IN AMITTENDO RECU
PERANDO QUE PATER
NO REGNO
MILITANDI PRO CARTHA
GINIENSIBUS IN HISP

NIA PATER EI MORITUR
CALAE NOMEN ERAT
REGNUM AD FRATRE
REGIS OESALCEN PER
GRANDEM NATU TAM
OSA PUD NUMIDAS EST
PERVENIT HAUD MULTO
POST DE ZALCE QUOQUE
MORTUO MAIOR EX DUO
BUS FILIIS EIUS CAPUS
SAPUERO AD MODUM
ALTERO PATER NUM IM
PERIUM ACCEPIT CETE
RUM EUM MAGIS IURE
GENTIS QUAM AUCTO
RITATE INTER SUOS AUT
UIRIBUS OPTINERET
REGNUM EXTITIT IGUI
DAM MAZAETULLIUS
NOMINE NON ALIENUS
SANGUINE REGIBUS EX
MILIA ESEMPER INIMI
CA EX CDEIMPERIO UARIA
FORTUNA CUM IIS GUSTU
OPTINEBANT CERTANTI
SIS CONCILIIS POPULARI

BUS APUD QUOD INUI
DIA REGUM MAGNAE
AUCTORITATIS ERAT CAS
TRIS PALAM POSITIS DES
CENDERE REGE MINAC
EM, ACDIMICARE DE REG
NO CEPIT INEO PROE
LIO CASUS CUM MUL
TIS PRINCIPUM CECIDIT
CENS MAESULTORUM
OMNIS INDICIO IMPERI
UM QUE MAZAETULI CO
CESSIT REGIO TAMEN
NOMINE APSUNTI CON
TENTUS QUE NOMINE
MODICO TUTORI BUS PU
ERUM ITADET MAZEN
QUI STIRPIS REGIAE SU
PERERAT REGEM APPEL
LAT
CARTHAGINIENSEM NO
BILEM FEMINAM SORO
RIS FILIAM HANNIBALIS
QUAE PROXIME OEZA
CRI REGI NUPTA FUERAT
MATRIMONIO SIBI IN

GNI SPE CARTHAGINIENSI
UM SOCIETATI SE CUM
SYPHACE HOSPITIUM UE
TUSTUM LEGATIS MISSIS
RENOUATO OMNIA EXAU
XILIA PRAEPARANS ADUER
SUS MASINISSAM
ET MASINISSA AUDITA MOR
TE PATRUI DE INNECE FRA
TRIS PATRUELIS EX HIS
PANIA IN MAURETANIA
BAGAE TEMPESTATE
REX MAURORUM ERAT
TRAIECIT ABEO SUPLEX
INFIMIS PRAECIBUS
AUXILIUM ITINERI QUO
NIAMBELLO NON POTE
RAT QUATTUOR MILLIA
MAURORUM IMPETRA
UIT CUM IIS PRAEMISSO
NUNTIO AD PATERNOS
SUOS QUE AMICOS CUM
AD FINIS REGNI PERUE
NISSET QUINGENTI FER
ME NUMIDAE AD EUM
CONUENERUNT IGITUR
MAURIS INDE SICUT
CONUENERAT RETRO
AD REGEM REMISSIS
QUAM QUAM ALIQUAN
TO MINORE SPE MULTI
TUDO NEC CUM QUIDAM
TAREMAD REDISSENTIS
AUDERET CONUENERE
RUNT AGENDO AC MO
LIENDO UI RES QUOQ
AD AGENDUM ALIQUID
CONIECTURUM PROFI
CISCENTI AD SYPHACEM
LAUI CUM MAXIME QUID
AD THAPSUM OCCURRIT
TREPIDUM AGMEN CUM
IN URBEM REFUGISSET
URBEM MASINISSA
PRIMO IMPETU CAPIT
EX REGIIS ALIOS TRADEN
TIS SECUM ALIOS SUM
PARANTIS OCCIDIT PARS
MAXIMA CUM IPSO RU
EO INTER TUMULTUM
AD SYMPHACEM QUO
PRIMUM INTENDERE

perueneruntq̃ eranique cum
fama huius modicae sinissa nequaquam
rem in principio re tantum peditum equ
rum prospera exac tumque habentem acie
mox conuerti ad ma consilium ei cita me
sinissam numidas et ueterum uirtus
ad fluebant que un et prudentia inter
dique ex agris uicis romana et punica
que uetere s milites arma exercita ducis
galeae et inuma bant regulus cum muto
iuuenem ad rec ipe reetexiguam e ae
randum pater num sulio rum manuin
regnum e romilium carthaginiensem
alii quantum ma ae agrum perfugitta
tullus sup erabat na recuperato regno
et ipse eum exerci paterno masinissa
tum quo captus am quia sibi xxv et xii ad
uicerat et exceptis uersus syphacem
post eadem regis ali haud paulo maiore
quod habebat et puer restare dimicatio
leuche gmazesabsy nem cernebat opti
phaceauxilia ingen mum ratus cum fra
tia adduxerat trepatroe gratia
quindecim milia pedi reconciliare mis
tum mazaetulli ode si si quiet pueros pem
cem milia equitum facerent si in fidem

masinissam ẽ seseper
misisset futurum eum
in eo dem honore quo
apud calamo ezacles
quondam fuisse tet
qui maza etullio prae
ter impunitatem sua
omnia cum fide resti
tuis pondere tambo
praeoptantis exilio
modicam domi for
tunam omnia nei dfi
ere tcarthaginiensi
bus de industria agen
tibus ad se seper duxit
hasdrubalium forte cu
haec gerebantur apud
syphacem eratquinu
midae haud sane mul
tum ad se pertinere
credentiutrumpene
statuchy mazenanma
sinissam regnum ma
sulioru m esset
fallieum magno pere
atis ma sinissam eis

dem contentum fo
requibus patrem ẽt
aut patruum ejus oẽ
clem credat multom
iore mindole mineo
animmingeniique ees
sequam in ullo gentis
ejus usquam fuisset
saepe eum in hispania
rare inter homines
uirtutis spẽ clemende
disse sociis parter hos
tibusque et syphā
cem et carthaginien
sis nisi orientem illū
ignem oppressissent
ingenti mox ingenio
cum iam nullam ofem
ferre possent ar su
ros ad huc gerasei
fragiles uires ejus es
seuix dum coalescen
fouentis regnum
instando stimulando q
peruincitui exerci
tum ad finis maesulio

rumadmouextxiique
inacrodequosxepe
cumcalanumuerbis
mododiscepxatum
sedeiiamarmiscer
xatum fuerattamqux
haudubiiiurissuicas
traloceisiquisarce
atunquodmaxime
opussitacedimica
turumsinparmetum
acrocedaturinme
dumregnumeiin
dumautsinecerta
minecconcessuros
indicionemejusmx
suliosautnequxqua
paresfuturosarmis
hisuocibusinecatus
syphaxmasinissxe
belluminferretpri
mocertamineemaes
suliosfundit fugat
quemasinissacum
paucisxequitibusex
xcieinmontembel

lumincolxeiiocant
perfugitfamiliixeali
quodcummaxpalibus
pecoribusqueuisx
pecuniaillisestperse
cumisunregemceie
ramxesyliorummy
titudoindicionem
syphacisconcessitque
ceperantexulesmon
temherbidusquos
usqueestetquiapeco
rybonusxlendoerat
hominumquoquo
carnexlacteiuescen
tiumabundesuffici
ebatalimentis
Indenocturnisprimo
xcfurtiuisincursio
nibusdeiindeaper
tolatrocinioinfesta
omniacirconessema
ximeurbiarthaginj
ensisacerquixetplus
dequainternumidas
eitxrocinijuxtitius

ERATIAMQUAEADEOLI
CENTER.ELUDEBANTUI
ADMAREDELECTAM
PRAEDAMUENDEREN
MERCATORIBUSAPPEL
LANTIBUSNAUESADID
IPSUMPLURESQUEQUA
IUSTOSAEPEINBELLO
CARTHAGINIENSESCA
DERENTCAPERENTUR
QUE DEPLORA
BANTEXAPUTSYPHA
CEMCARTHAGINIEN
SESINTENSUMQUEEI
IPSUMADRELIQUIASBEL
LIPERSEQUENDASIN
STIGABANTSEDUIRRE
QIUMUIDEBATURIA
TRONEMUXQUMIN
MONTIBUSCONSECTA
RIBUCAREXPRAEFEC
TISREGISUIRACERET
INFIGERADIDDELEC
TUSETDXIAXXXXXX
PEDITUMDUOEQUITU
PRAEMIORUMQUE

INGENTISPEONERATUS
SICAPUTMASINISSAE
RETULISSETAUTUIUM
IDUEROINSTIMABILE
QAUDIUMPORECEPIS
SET PALATOSIN
CURIOSESIAGENTIS
INPROUISOADORTUS
PECORUMHOMINUM
QUEINGENTIMULTITU
DINEEXPRAESIDIOAR
MATORUMEXCLUSAMA
SINISSAMIPSUMCUM
PAUCISINUERTICEN
MONTISCOMPELLIT
INDEPROPEIAMUTDE
BELLATONECPRAEDAMO
DOPECORUMHOMINUM
QUECAPTORUMMISSA
ADREGEMSEDCOPIISUI
ALIQUANTOMAIORIBUS
QUAMPRORELIQUISBEL
LIREMISSISCUMHAUD
AMPLIUSPEDITIBUSDU
CENTISQUEEQUITIBUS
DEGRESSUMAGIS MASI

NISSAM PERSECUTUS IN
UALLE ARIA FAUCIBUS UTRI
QUE OPPOSITIS INLUSTUBI
INGENS CAEDES MAESULIO
RUM FACTA MASINISSAC
QUINQUAGINTA HAUDAM
PLIUS EQUITIBUS PERAN
FACTUS MONTIS IGNO
TOS SEQUENTIBUS ERI
PUTA TENUITAME
UESTIGIA BUCCA RADEP
TUSQUE CUM PAUCIS
PROPE CLIPEAM URBEM
EXPLORATA CIRCUMUE
NIT UT PRAETERQUAM U
OR EQUITES OMNES AD
UNUM INTERFICERET
CUM IS IPSUM QUOQUE
MASINISSAM SAUCIUM
PROPE MANIBUS INTER
TUMULTUM SITIN CON
SPECTUE RANT FUGIEN
TES AD EQUITUM DISPER
SOS OCCAMPOQUIBUS DE
UIO CCURRERE NT PER
OBLIQUA TENDENTIBUS

QUINQUE HOSTES SEQUE
BATUR AMNIS INGENS
FUGIENTIUS ACCEPIT NEQUE
ENIM CUNCTANTIBUS
QUOS MAIOR METUS UR
GERET IMMISERANT
EQUOS RAPIQUE CUR
SUS IN OBLIQUUM PRAE
TER DUOBUS INCONSPEC
TUS HOSTIUM INPRAERA
PIDUM CURSU TEMERE
TIS IPSE PERISSE CRE
DITUS AD DUO RELIQUI
EQUITES CUM EO INTER
UIRGULAM ULTERIORIS RI
PAE EMERSERUNT ISQUE
NIS BUCARIS SEQUENDI
FINEM NEC INGREDI FLU
MEN AUSO NEC HABERE
CREDENTIS EIAMQUE
SEQUERETUR INDEUA
NUS AUCTORA SUMP
TIMASINISSA EX DE CE
REDITUM SIQUEQUI
CARTHAGINEM CUDI
UM INGENS NUNTIA RET

TOTAQUEAFRICAFAMAMOR
TIS MASINISSAEREPLETA
UARIAEANIMOSADFECIT
MASINISSAINSPELUNCA
OCCULTACUMHERBISCU
RARETUULNUSDUORUM
EQUITUMLATROCINIO
PERDIESALIQUODUIXIT
UBIPRIMUMDUCTAEICA
TRIXPATIQUEPOSSEUISA
IACTATIONEMAUDACIA
INGENTIPERCUNREAD
REGNUMREPETENDU
ATQUEINIPSOIUNERE
HAUDPLUSXXXXEQUM
BUSCOLLECTISCUMIN
MAESULISPALAMIAM
QUISESSETFERENSUE
NISSETANTUMMOTUM
CUMFAUOREPRISTINO
TUMCAUDIOIMPERATO
QUODQUEMPERISSE
CREDIDERANTINCOLU
MEMCERNEBANTFECIT
UTINTRAPAUCOSDIESEX
MILLIAPEDITUMARMA
TORUMQUATTUOREQUI
TUMADEUMCONUENI
RENTIAMQUENONIN
POSSESSIONEMODO
PATERNIREGNIESSET
SEDETIAMSOCIOSCAR
THAGINIENSIUMPOPU
LOSMAESULIORUMQ.
FINESIDSYPHACISREG
NUMERATUASTARET
INDEINRITATOADBELLUM
SYPHACEINTERCRTAM
HIPPONEMQUEINLUCIS
OPPORTUNORUMAD
OMNIAMONTIUMCON
SEDITIONEMREMICTUR
IAMREXSYPHAXRATUS
QUAMUTPERPRAEFEC
TOAGERETCUMFILIO
IUUENENOMENUERMI
NERATPARTEEXERCITUS
MISSAIMPERATUTEIR
CUMDUCTOAGMINE
INSEINTENTUMHOSTE
ABTERGOINUADAT
NOCTEPROFECTUSUER

minaq; ex occulto
adgressurus erat syphax autem interdiu
per tot tinere reliquis q;
nis consilatis acie dimi
caturus esset mouit
castra ubi tempus ui
sum est quo peruenis
set iam circumm issi
uiderit poterant et ip
se leni diuo ferente
ad hostem cum multi
tudine fretus tum
praeparatis abtergo
insidiis peraduersum
monte mere ctam aci
emduci massinissam
maxime loci quo mul
to equitio repugnatu
rus erat et ipse deriq;
suos atrox proelium
et diu anceps fuit lo
co et uirtute illium
massinissam multitu
dine quae nimio ma
lore rat syphace miu

lta nte ea multitudo
diuisa cum parsaffron
teurgeret parsabier
q; o secircumfudisset
uictoriam haud dubi
am syphaci dedit et ne
effugium quidem pa
tebat hinc a fronte
hinc abtergo inclusis
itaque ceteri pedites
equites que caesi aut
capti ducentos
fere equites masi
nissa circase conglo
batos diuisos que tur
matim in tris partis
erumpere iubet lo
co praedicto inquem
exdissipata conue
nirent fuga ipse qua
intenderat inter
media tela hostium eua
sit duxet urbae hae
se rea lteram et ude
dita hosti pertinaci
orin repugnando

Ilicet obruit aequor
fixae sint
Uerminam proceres
tigni insistentem in
alienam quae alia fleet
tendo itinere ludea
taedio et desperatio
ne tandem fessum
absistere sequendo
coeptis secum sexa
ginta equitibus admi
norem syrtim per
ueniti bi cum consci
entia regias aepe
repetiti regni pater
ni interpuniceam
portigentem quead
c. laelii classis quaero
manaeaduentum
in africam consump
si thaec animum in
clinant nunc omnino
dico potius quam
cum magno praesi
dio equitum ad scipi
onem quoque poste

ueni sed magnis sam
credam quippe illa
regnanti mundo
haec pauci as exulis
fortunae conueni
ense si carthagini
enses alaequitum
cum praefecto amis
salio equitatu per
nouum dilectu com
parato hannonem
hamilcaris filium
praeficiunt
has rubalem subin
de aes y phacem per
litteras nuntios q.
postremo etiam per
legatos arcessunt
has rubalem opem
ferre proficiscum
sessae patriae iubent
sy phacem orantium
carthaginiuniuer
sae africae subue
niat adutica tum
castra scipio ferme

MILLE PASSUS A BURBE
HABEBAT TRIXTA
AMARE UBI PAUCOS
DIES STATUIT CONIUNC
TAE CLASSI FUERANT
NON NON EQUA QUAM
SATIS UALIDO NOMMO
DO AD LACESSENDUM
HOSTEM SED NE AD IU
END OS QUIDEM APO
PULATIONIBUS AGROS
EQUITATU ACCEPTO ID
OMNIUM PRIMUM
NUM
ERUM EQUITUM AU
GERE INECTARUM
GENTIUM ASPERNA
TUS ANIMETAMEN
NUMIDAS IDONEE
PRIUM EQUITUM
IN AFRICA ESTGENUS
CONDUCTITIA MAD QUAE
TUOR MILIA EQUITUM
HABEBAT CUIUS ALAE
AD OPPIDUM EURBEM
DECUPIUNT QUINDE
CIM FERME MILIUM AB

ROMANIS CASTRIS
QUO DUBIS CIPIONI RE
LATUM ESTIES TIUAS UB
TECTIS EQUITATUS IN
QUITIS IN TUELPLURES
DUM TALEM DUCEM HA
BEANT EOMINUS SIBI
CESSANDUM RATUS QUO
ILLI SEGNIUS REMAGE
RENTMAS INISSAM
CUM EQUITATU PRAE
MISSUM PORTIS OBE
QUITA REXTQUE HOSTE
AD PUGNAM ELICERE
IUBET UBI ON
NIS MULTITUDO SEEF
FUDISSET GRAUIOR Q
IAM INCERTAMINEES
SET QUAM UT FACILE SUS
TINERI POSSET CEDE
RET PAULATIM SE INTEM
PORE PUGNA EOBUEN
TURUM TAM TUM MO
RATUS QUANTUM SATIS
TEMPORIS PRAEGRES
SUS UM AD CHENDOS

hostis cum romano
equitatu secutus ecquis
tegentibus tumulis qui
per opportunec ir cau
a flexu suppositi erant
occultus processisima
sinissa ex composito
nunc terrentis nunc
timentis modo alium
si sobequitabat portis
accedendo cum timo
rissimulatio audaciam
hosti faceret adinsequē
tem temere eliciebat
Nondum omnes egres
si erant uxri equedux
fatigabatur alios uino
et somno gravis arma
capere et frenare equos
cogendo alis nes par
si et in conditis ne or
dines signis om
nibus portis excurre
rent
Obsistendo primo in
cautes eu entis ma

Sinissa excipiebat mox
plures simul conferti
ti portis effusi aequale
ran certamen postre
mo iam omnis equitu
tus proelio cum ades
set sustinere eruptiones
quiere nonta
men effusa fuga ma
sinissa sed cedendo
sensim impetus eorū
accipiebat donec ad
tumulos tegentis ro
manum equitatum
pertraxit Indeexor
tie quites et ipsi inte
grisuribus et recen
tibus equis hannonia
fris que pugnando ac
sequendo fessisse
circumfudere eum
sinissa flexis ubito
equis in pugnam redi
it milleferē
qui primi agminis fu
erant quibus haud

facilis dereptus fuit
cum ipso duce hanno
ne interclusi atque
interfecti sunt cele
ros duces praecipu
aeterri tos exedee
fuse fugientis per tri
ginta milia passuum
victores secuti ad duo
praetera milia equi
tum aut ceperunt aut
occiderunt intereos
satis constabat non
minus ducentos car
thaginiensium equi
tes fuisse et diuitis
quos dam et genere
inlustres
Eodem fere quo haec
gesta sunt die naues
quae praedam insici
liam uexerant cum
commeatu rediere
uel [illegible] uominatae
ad [illegible] praedam al
te [illegible] ram repeten

dam se seuenisse
Duos enim nomine
carthaginiensium
duces duobus eques
tribus proeliis interfec
tos non omnes auc
tores sunt uerti fere
do ne falleret bis re
lata eadem res exeli
us quidem et ualeri
us et iam et hanno
nem iradunt
Scipio profecto equi
tes que prouinciae
que operae fuerat ante
omnis magnissam
insignibus donis do
nat et firmo praesi
dio sat exe imposito
ipse cum cetero exer
citu profectus non
agris modo quae cum
que incedebat popula
sed urbibus et iam
quibus damuicis
quae expugnat is la

Tefusoterrorebelli
septimodiequampro
fectuserattmagnamũ
hominumetpecoris
etomnisgeneris prx
daetrahensqueiteru
hostilibusspoliis naues
dimittit
Indeomissisexpeditio
nibusqueeadoppuc
nandamuticamom
nisbellibusresconuer
tteamdeindesicepis
setsedemadceterx
exequendxhabiturus
simuletxclassenaux
lexsociiquxexparte
urbsmariadluiturs
muletterrestrisexer
citusadimminentem
propeipsismoenibus
tumulumestadmo
tustormentamachi
nasqueetaduexerat
secumetexsiciix
missxcumcommeа

tueranteetnouainar
mamentariomultis
taliumoperumartifi
cibusdeindustriain
clusisfiebant
Ingeensibustantaun
diquemolecireum
sessisincarthagi
ensipopulocarthagi
niensibusinhasdru
balegitassismouisset
sypôcemspesomnis
eratseddesiderio
dindigentiumauxili
tardiusciunctamoue
bantur
hasdrubalintentissi
maconquisitione
cumadxxxmilliate
dinumtriaequitum
confecissetnonta
menanteaduentum
syphaciscastraprop
ushostem mo
uereestau sus
syphaxcum quin

quae in tam milli buste
dium decem equitum
aduenit confestim
qui montis acarthae
cine castris haud pro
cul ea munitio
nibus que romanis
consedit
Quorum aduentus hoc
tamen momenti fecit
uisci mo cum xxxx
fer medies ne quicquam
omnia experiens op
sedisse et uti ea ab ce
dere tinde in ritoin
cepto etiam enim hi
emps instabat
Castra hiberna in pro
munturio quod ite
nus uno continen
ti adhaerens in aliquam
tum maris spatium
extenditur commu
nitu nouallo et in aua
lium castra amplecti
tur uno medio lecto

numeastris in positis
latus ad septentrio
ne muersum subduc
tae naues naualesq;
socii tenebant mer
dianam uallem ad alie
rum litus haec ina
fricus q; ad extre
mum autumni gesta
praeter coniectum
unique ex populatis
circa agris frumen
tum commeatusque
ex sicilia atque italia
aduectos cn. octauii
us pro pr. ex sardinia
abiit claudio pr. cui
ius ex prouincia erat
ingens emuim fru
menti uis exhorrea
que non solum q; iam
facta erant repleta
sed noua aedifica
ta uestimenta
exercitui dederat
id mandatum octauio

uicum praetore exce
reliquit exercitum in
cia comparari iacentem
posset exquoque haud
seq; intercurrares
milleducentae octoge
breuis patio et duo de
cim milia iuuenum
missa aestate exqua
haec in africa gesta sunt
p. sempronius cos. cui
bruttii prouincia erat
in crotoniensi cum
hannibale ipso fine
rei umultuario proe
lio conflixit ac minib.
magis quam acie pug
natum est romani pul
si et tum uti uerius
quam pugnando mille et
ducenti de exercitu
consulis interfecti in
castra repedere diu
neque oppugnare ea
men ex hostes ausi ce
terum silentio pro

ximae noctis profec
tus in decos. praemis
so nuntio ad p. licini
um pro cos. ut suas le
giones admoueret
copias coniunxit
his duo duces duo exer
citus ad hannibalem
redierunt nec mora
dimicandi facta cum
cos. et duplicatae uires
poenorecensuicto
rio animo esset
in prima acie suas
legiones sempronius
induxit in subsidiis lo
catae p. licini legiones
cos. principio pugnae
aedem fortunae pri
migeniae uouisse
die hostis fudisset
compos quae ius uo
tum fuit fusis ac fugatis
poenis supra [illegible]
armatorum exes
paulo minus ccc. ui

uicarii et equi xxxx et
undecim milia asic
na percussus aduerso
proelio hannibalcro
tonem exercitum re
duxit eodem tempore
cornelius cos. in alie
na parietalia enonã
armis quam iudicio
rum terrore et rura
am continet totam
fere ad magonem
ac per eum ad spem no
uandi res uersa meas
quaestiones ex sc.
minime ambitiose ha
bunt multique nobi
les et rusci quia uti
si erant alium iserunt
ad magonem de po
pulorum suorum
defectione primo
praesentis erant eo
demnati postea con
scientias ibi met ipsi
exilium consciscen

tes cum absentis
damnati essent cor
poribus subtractis
bona tantum quae
publicari poterant
pignerandae poene
praebebantur dum
haec consules di
uersis regionibus
agunt censores in
terim romae m. li
uius etc. claudius se
natum recitauerun
princeps senatum di
lectus q. m. fabius
maximus notatis ep
tem nemo tamen qui
sella curulis edisset
sarta tecta exigier
et cum summa fide
exercenti iussae
foro boario et ad
ueneris sci ea foros
publicos et aedem
matris magnae in pa
latio faciendam lo

CAUERUNTUECTIGALET
IAMNOUUMEXSALARIA
ANNONASTATUERUNT
SEXTANTESALETROMA
ETPERTOTAMITALIAM
ERATROMAEPRAETIO
EODEMPLURISINFORIS
ETCONCILIABULISETALIO
ALIBIPRAETIOPRAEBEN
DUMLOCAUERUNTID
UECTIGALCOMMENTU
ALTERUMEXCENSORI
BUSSATISCREDEBANT
POPULOIRATUMQUOD
INQUOIUDICIOQUON
DAMNATUSESSETINPRE
TIOSATISMAXIMEONE
RATASTRIBUSQUARUM
OPERADAMNATUSERAT
CREDEBANT
INDESALINATORIIUIOIN
DITUMCOGNOMENTUS
TRUMCONDITUMSERI
USQUIAPERTROUINCI
ASDIMISERUNTCENSO
RESUICIUIUMROMA
NORUMINEXERCITIB
QUANTUSUBIQUECESSET
REFERRETURNUME
RUSCENSACUMIISDU
CENTADECEMQUATTUOR
MILLIAHOMINUMCON
DIDITUSTRUMCLAUDI
USNERO DUODE
CIMDEINDECOLONIA
RUMQUODNUMQUA
ANTEFACTUMERATDE
FERENTIBUSIPSARUM
COLONIARUMCENSORI
BUSACCEPERUNTUIQUA
TUMNUMEROMILITUM
QUANTUMPECUNIAUA
LERENTINPUBLICISTABU
LIS MONUMENTAEXTA
RENT
EQUITUMDEINDECEN
SUSAGICOEPTUSEST
ETAMBOFORTECENSO
RESEQUUMPUBLICUM
HABEBANTCUMADIRI
BUMPOLLIAMUENTU
ESTINQUAMIUUNO

meneralet praeco
cunctareturcitare
ipsumcensorem ci
tauinquitneamrom.
liuiumetsiueexresi
duaueteresimultas
tesiueintermiuiae
tationeseueritatis
inflatusm. liuiumqui
populiiudicioesset
damnatusequum
uendereiussit
Item m. liuius cumad
tribumarnien sem
etnomenconlegae
uentumestuendere
equum. c. claudiumi
umiussitduarumre
rum c. claudiumex
uendere equum c.
claudiumiussitduo
rum rem causa
uniusquodprofalsum
aduersumsetestimo
niumdixissealiter
usquodnonsincera
fidesecumingrati
animredisset
Neque foedumcerta
meninquinandifama
alteriuscumsuaeta
mnedamnofactum
estexiiucensurae
cuminlegesiurasset
c. claudiusetinaerari
umescensissetinter
nominaeorumquos
aerariosrelinquebat
dedit conlegaeno
mendeindem. liuius
inaerariumuenit
praetermaeciamtri
bumquaesenequae
condemnassetneq.
condemnatumaut
consulemautcenso
remfecissetpopulum
r. omnemquattuor
etxxxtribusaera
riosdeliquitquodei
innocentemsecon
demnassentetconde

NATUM CONSULEMET
CENSOREM FECISSENT
NEQUE IN FINITIMOS POS
SENT AUT IUDICIO SIMIL
AUT COMITIIS BIS AB SE
PECCATUM ESSE QUAT
TUORET XXX TRIBUS ET
C. CLAUDIUM AERARIU
FORE QUOD SI EXEMPLU
HABERET BIS EUNDEM
AERARIUM RELINQUEN
DI C. CLAUDIUM NOMI
NATIM SE INTER AERA
RIOS FUISSE RELICTURU
RAUUM CERTAMEN MO
TARUM INTER CENSORES
CASTIGATIO INCONSTAN
TIS POPULI CENSORIA
ET GRAUITATE TEMPO
RUM ILLORUM DIGNAM
INUIDIA CENSORES CU
ESSENT CRESCENDI
EXINSTRATUS ESSE OCCA
SIONEM CN. FLAEBIUS
TR. PL. DIEM AD POPULU
UARRO QUI SEDECIM ANNIS

CONSENSU PATRUM
DISCUSSA EST NE POSTEA
OBNOXIA POPULARIA
RAE CENSURAE ESSET EA
DEMAESTIA QUE IN BRUT
TIS CLAMPETIA COS DE
UICTA STA CONSENTIAET
PANDOS IAETI GNOBILES
ALIAE CIUITATES UOLIN
TATE IN DICIONEM UE
NERUNT
ET CUM COMITIORUM
IAM AD PETERE TEMPUS
CORNELIUM POTIUS EX
UTRURIA UBI NIHIL BELLI
ERAT ROMAM MACCIRI
PLACUIT CONSULES EN
SERUILIUM GEMINUM
CREAUIT INDE PRAETO
RIA COMITIA HABITA
CREATI P. CORNELIUS
LENTULUS L. QUINTILIUS
UARUS P. AELIUS PAETUS
P. UILLIUS T. APPIUS
DUO CUM AEDILES PL.
ESSENT PRAETORES

PRAETI SUNT
CONSUL COMITIIS PRAE
FECTIS AD EXERCITUM
IN ETRURIAM REDIT
SACERDOTES EO ANNO
MORTUI ATQUE IN LO
CUM EORUM SUFFEC
TI TI. QUINCTIUS PLA
LO FLAMEN MARTIA
LIS ET IN LOCUM AEMIL
II. EGILLI QUI PRAETOR E
ANNO MORTUUS ERAT
CREATUS INAUGURA
TUSQUE IN M. POMPO
NIUM ATHONIS ET DECE
MVIRI LOCUM CREATUS DE
CEMVIR M. AURELIUS
COTTA AUGUR T. SEMPRO
NIUS GRACCHUS AD
MODUM ADULESCENS
QUOD TUM PERRARUM
IN MANDANDIS SACER
DOTIIS ERAT QUADRI
GAE DE AURE EE DAN
NO IN CAPITOLIO POSI
TAE AEDILIBUS CUR.

C. LIVOET M. SERVILIO
GEMINO ET LUDI ROMA
NI BIDUUM INSTAURA
TI IDEM PER BIDUUM
PLEBEI AEDILIBUS CE.
AELIO P. VILLIO ET IOVIS
EPULUM FUIT LUDO
RUM CAUSA. Nogrob.

TITI. LIVII
AB URBE CONDITA
LIBER XXXIIII
EXPLIC. INCIPIT
LIBER XXX

CN SERVILIVS COS SEX
TVS DECIMVS IS ANNVS
BELLI PŌNICI GERENDI CVM
DE REG. BELLO QVE EI PRO
VINCIA AD SENATVM RET
TVLISSENT CENSVERVN
PATRES VTI COS. INTER SE
COMPARARENT SORTI
RENTVR QVE VTER BRVT
TI OS AD VERSVS HANNI
BALEM VTERE TVRIAM
AN LIGVRES PROVINCIAM
HABERE TVI BRVTII EDE
NISSENT EXERCITVM
AP. SEMPRONIO ACCESSE
RET P. SEMPRONIVS EI
QVO QVE ENIM PRO CON
SVLI IMPERIVM INAN
NVM ROGABATVR P. TI
CINIO SUCCEDERET IS
ROMAM REVERTERETVR
BELLO QVO QVE BONVS
HABITVS AD CETERA QVI
BVS NEMO EXTEMPES
TATE INSTRVCTIOR EIVS
HABEBATVR CONCESSIS
OMNIBVS HVMANIS
AD NATVRA FORTVNAQ.
BONIS NOBILIS IDEM
AD IVVENTA FORMA
VIRIBVS QVE CORPO
RIS EXCELLEBAT FACIN
DISSIMVS HABEBATVR
SECVRVS ADORANDI
SEV IN SENATV AD
POPVLVM SVADENDI
AD DISSVADENDI LOCVS
ESSET IVRIS PONTIFICI
PERITISSIMVS SVPER
HAEC BELLI EXEQVDQVE
LAVDIS CONSVLATVS
COMPOTEM FECERAT
QVOD IN BRVTTIIS PRO
VINCIAM DEMINERET
RIA ACRIGVRIBVS DE
CRETVM M. CORNE
LIVS NOVO CONSVLI
TRADERET EXERCITVM
IVSSVS IPSE PRORO
GATO IMPERIO C[illegible]AL
IAM PROVINCIAM
OBTINERE CVM LEGIO

NIBUSIISQUAS P. SCRI
BONIUS PRIORE ANNO
HABUISSET
SORTITI DEINDE PROVIN
CIAS CAEPIONI BRUTTI
SERUILIO GEMINO ET
RURIA EUENIT IUMPRE
TORUM PROUINCIAE
IN SORTEM CONIECTAE
IURISDICTIONEM UR
BANAM PRAETUS AELIUS
SARDINIAM P. UILLIUS
ARIMINUM CUM DUAB.
LEGIONIBUS SUBLUCRE
TIOS PURIO EXE FUERANT
QUINTILIUS UARUS EST
SORTITUS ET LUCRETIO
PROROGATUM IMPE
RIUM UT GENUA MOR
IDUM IN MAMAGONE
POENO DIRUTUM EX
AEDIFICARET
P. SCIPIONI NONTEMPO
RIS SED REIGERENDAE
FINEM DONEC DEBEL
LATUM IN AFRICA FO
RET PROROGATUM IM
PERIUM EST DECRETUM
Q. E UT SUPPLEXTIO FI
ERET QUO DIS IN AFRICA
PROUINCIAM TRAIECIS
SET UTILES SALUTARIS
P R. SIQUE DUCI ATQUE
EXERCITUI ESSET
IN SICILIA MILIA MILIA
MILITUM SUNT SCRIP
TAE QUIA QUOD ROBO
RIS EX PROUINCIA HA
BUERAT IN AFRICAM
TRANSUECTUM FUERAT
ET QUIA NE QUAE CLASSIS
EX AFRICA TRAICERET
XXXX NAUIBUS CUSTO
DIRI PLACUERAT SICUL
AE MARITUMA MORA
TREDECIM NOUAS NA
UES UILLIUS SECUM IN
SICILIAM DUXIT CETE
RAE IN SICILIA UETERES
REFECTAE HUIC CLASSI
POMPONIUS PRIORIS
ANNI PRAETOR PRORO

CATIO IMPERIO PRAE
POSITUS NOUOS MILITES
EX ITALIA ADUECTOS IN
NAUES IMPOSUIT
PAREM NAUIUM NUME
RUM CN. OCTAUIO PRAE
TORI TEMPRIORIS ANN
NI CUM PARI IURE IM
PERIA DIUENDA MSAR
DINIAEORAM PATREM DE
CREUERUNT LENTULUS
PRAETOR DUO MILLIA
MILITUM DARE INNA
UES IUSSUS ET ITALIAE
ORA QUIA INCERTUM
ERAT QUO MISSURI CLAS
SEM CARTHAGINIENSES
FORENTUI DEBANTUR
AUTEM QUI DQUID NU
DATUM PRAESIDISSET
PETITURI M. MARIO PRE
TORI PRIORIS ANNI CUM
TOTIDEM NAUIBUS TU
ENDA DATA EST CCCCC
MILITUM IN EAM CLASSE
EX DECRETO PATRUM
CONSULES SCRIBERENT
ET DUAS LEGIONES UR
BANAS AD INCERTAM BEL
LI HISPANIAE CUM
EXERCITIBUS IMPERIO
QUAE UETERIB. IMPE
RATORIBUS L. LENTULO
ET L. MANLIO ACIDINO
DECRETA EUIGINTI IOM
NINO LEGIONIBUS ET
CIX. NAUIBUS LONGIS
RES ROMANAE OLIM
NO GESTA PRAETO
RES IN PROUINCIAS
IRE IUSSI CONSULIBUS
IMPERATUM PRIUSQUAM
A URBE PROFICISCE
RENTUR LUDOS MAG
NOS FACERENT QUOS
T. MANLIUS TORQUATUS
DICTATOR INQUINTUM
ANNUM UOBISET SIEO
DEM STATURES P. STA
TET ET NOUAS RE
LIGIONES EXCITABAT

INANIMIS HOMINUM
PRODIGIA EXPLURIBUS
LOCIS LOCIS NUNTIATA
AURUM IN CAPITOLIO COR
NON LACERASSE TANTUM
ROSTRIS CREDITUS EDEN
AMEDISSE MURES ANTI
CORONAM AUREAM AD
ROSE RECIDERE CAPUAM
OMNEM AGRUM LUCUS
TARUM UIS INGENSITA
UTUNDE ADUENISSENT
PARUM CONSTARE COM
PLEUIT ECULEUS RE TE
CUM QUINQUE PEDIBUS
NATUS ANAGNIE SPARSI
PRIMUM IGNES IN CAE
LO DEIN FAX INGENS AR
SIT FRUSINONE ARCUS
SOLEM TENUI LINEA
AMPLEXUS EST CIRCU
LUM DEINDE IPSUM
MAJOR SOLIS ORBIS EX
TRI SECUS INCLUSI TAR
PINI TERRACINAE S
TRIAE ROININGENTE

SINUM CONSEDIT CON
SULUM ALTERI PRIMAM
HOSTIAM IMMOLANTI
CAPUT IN OCINERIS DEFU
NTE A PRODIGIA MAIORIB·
HOSTIIS PROCURATA EDI
TI A COLLEGIO PONTIFICUM
DE QUIBUS SACRIFICARE
TUR HIS TRANSAC
TIS CONSULES PRAETORES
QUE IN PROUINCIAS PRAE
FECTI OMNIBUS TAMEN
UELUTE AM SORTITIS AFRI
CAE CURA ERAT SEU QUIA
IBI SUMMAM RERUM
BELLIQUE UERTI CERNE
BANT SEU UT SCIPIONI
GRATIFICARENTUR IN
QUEM TUM OMNIS UER
SA QUITA SERAT ITAQUE
NO NE XSARDINIA
TAN TUMSICILIAN E
DICTUM EST SED EXSICI
LIA QUOQUE ET HISPANIA
UESTIMENTA FRUMEN
TUMQUE ET ARMA ELIA

ex sicilia et omnes ce
nus commeatus eo
portabantur
Nescipio illo tempore
hiemis belli operare
miserat quae multas si
mul undique eum eis
cum starent ante urbem
oppidebat castra in co
spectu has drubalis
erant carthaginien
ses deduxerant na
ues classem paratam
instructam que ad
commeatus intercipi
endos habebant
Nter haec nes ypha cis
qui dem reconciliari
di curam ex animo
miserat si fortei am
sat is amoris in uxo
re ex multa co placa
pisset absy phace
magis paci cum car
thaginiensibus con
dicionesut romani
a frica ypoeni mala ex
cederent quam si bel
la reliurs pesullade
scituri mad ferebā
tur haec per nun
tios acta magis equi
dem crediderim et
ita pars maior auc
tores unt quam ip
sum syphacem ut
antea sua lerius pro
dit in castra romana
ad conloquium ue
nisse primo eas con
diciones imperator
romanus ui xauribus
admisit postea autem
sa probabilius sui com
meandi fore in cas
tra hostium mollius
eadem illa abnuere
ac spem facere sepius
ultro citroque agi
tantibus remoenue
tura hibernacula
carthaginiensium

congestam temere exa
grismaterie exuedi
ficia lignea ferme
tota erant numidae
praecipua habun
dine lextyssloreaq·
pars maxima lectis
passim nullo ordi
ne quidam mutis neim
pero occupatis locis
extra fossam etiam
uallum quehabitaban
haec relata scipionis
spem fecerant eas
tra hostium peroc
casionem incendi
cum legatis quos mit
tere ad syphacem
ex lonum loco primos
ordines spectari eur
tutissi que pruden
tissime rullihabitumit
tebat quidum inco
loqui o legatis essen
uxi per castra alii
usa lixa dirus exitus
que omnes situm
formam que eiusmodi
uersorum castrorum
et partium quas poeni
quanumidae habebant
quantum interualli
inter has drubalis ac
regia castra esset spe
cularentur morem
que simul noscerent
stationum uigiliarum
que noctes inter
diuop portuniores
insidianti essent et
inter crebra conlo
quia alii atque alii de
industria quo plu ri
busomnia notares
sen i mittebantur
cum saepius agitares
certiorem spem pa
cis in die set syphaci
et carthaginiensib·
pereum facere tlega
ti romani uel tiosse
reuertia d imperato

remanjunt nisi certum
responsum detur
proinde seu ipsi staret
iam sententia seu con
sulendus has drubal
et Carthaginienses es
sent consulerentne em
pusesset an consuleret
tempus esse an pacem
componi aut bellum in
auiter geri dum
consulitur has druba
let Carthaginiesset et
speculatores omnia au
sendi et Scipio ad con
parandae quae in rem
erant tempus habui
et mentione ac spe pa
cis nec elegentia ulli
apud poenos numidā
que ortae uendi neg id
hostile interim pale
rentur tandem
relatum responsum
quibusdam quia animis
cuperet romanus pacē

uidebatur in quis per
occasionem adiectis
quae per opportunae
cum ientitollere indu
tias scipioni causam
praebuere ac nun
tii regis cum relatum
se ad consilium di
xisset postero die
responditu nofrus
tra tendentem nulla
pacem placuisse renun
tiare igitur nullam
aliam spem relictis
Carthaginiensibus
syphaci cum romanis
essent ita olli indu
as ut liberam fidem cep
ta exsequerentur de
ductis quen auibus
et a maueris princi
pum erat machinas
tormenta que uelut
amaria degressurus
uti cam imponitet
∞∞ milium ad casi

endumquemantea
tenueratumulum
superuicammittit
simulabeoquodpa
rabatinalterius rei
curamconuerteret
hostiumanimussi
mulnequeacumipse
adsyphacemhasdru
balemqueprofec
tusesseteruptio
exurbeetimpetus
inexsinexstrasua
reiectaeumlegiprae
sidioereti
hispraeparatisaduo
catoqueconsilioet
dicereexplorationib
iussisquaeconperb
taadferrentimasi
nissaqueeiomnia
hostiumnotaerah
postremoipsequid
pararetinproximã
nociemproponiti
bunisedicitutubipre
toriodimissosigna
continuissetexem
ploeducerentcas
trislegionesitalium
peruerasignasub
occasumsoliseffer
risunicoepta
adprimamfermeuig
liamagnenexplica
uerunimediaenocte
septemenimmilitu
neriseranimodicu
graduadcastrahos
tiumperuentium
est ibiscipioprae
temcopiarumlaelio
masinissamqueac
numidasadtribuit
eicastrasyphacis
inuadereignesque
collegerelubetsin
gulosdeindeexpa
ratimlaeliumac
masinissamdeduc
tosoptestaturut
quantumnoxpro

uidentia exadimatian
tum diligentia exple
anticuaque sehas
drubalem punica
quecastra adgres
surum ceterum nū
ante coepturum
quam ignem in re
gis castris conspe
xissent neque ea
res morata adiuest
Nam ut proximis casis
iniectus ignis hae
sit extemplo proxi
ma quaeque et dein
ceps continua am
plexus tot isse pas
sim dissipauit eas
tris et trepidatio
quidem quanta ne
cesse erat in noc
turno effuso tam
late incendio orta
est ceterum
forte tum non hos
tilem ac bellicum

ignem praetoresse sine
armis ad resistendum
dum incendium et
fusi in arma sine
de re hostis maxime
numidas ab massinis
sanotha regiorum
castrorum ad exitus
itinerum idonee
is locis dispositos
ni ipsi subito busse
mis omnibus haus
flammam multi in pra
cipiti fuga ruentes
superali alios in
gustis portarum op
tris sunt relucente
flammam primoui
giles carthaginien
sium deinde excita
ti alii nocturno tu
multu cum conspe
xissent ab eodem
terrore credere
ipsi sua sponte incen
dium ortum et cla

mor inter caedem et
uulnera sublatus an
extrepidatione noctur
na esset confusus sen
sum uerba dimebat
Igitur prosequisque
inermes ut quibus hos
tile suspectum esset
omnibus portis qua
cuique proximum
erat eam odo quaeres
tinguendo ignifor et
portantes insignem
romanum ruebant
quibus caesis omnib.
praeterquam hostili
odio etiam nequis nun
tius effugeret extem
plo scriptione electam
in alium tumultu positas
in uadimonibus que
in proximo lectacon
lectis effusa flamma
primo uelut sparso
pluribus locis relu
xit deinde per continua
serpens uno repente
omnia incendio hau
sit ambusti homines
iumentaque foeda
primum fuga dein
strage obruebant
itinera portarum
quos non oppresse
ratignis ferro absump
tibi naque strata dein
de let aduces tamen
amboe xtot milibus
armatorum ∞∞ pe
ditum et equites se
mermes magna pars
sauciad flatique in
cendio effugerunt
Caesa autha ustaflam
mis xxxx milia homi
num sunt amplius
quinque milia multi
carthaginiensium
nobiles undecim se
natores signa mili
taria cxxiiii equinu
midicis supra ∞ dcc.

elephantis ex captis oc
to ferro flammaq.
absumpti magnaus is
armorum captarum
nis imperatoruulca
nos acrata incendit
hasdrubal ex fuga cu
paucis a fororum urbe
proxima pateratt
eo que omnes qui su
perantes ciuitatis du
cis sequentes secon
tulerant metu dein
dederetur scipioni ur
be excessit mox eo de
patentibus portis ro
mani accepit nec quic
quam hostile quia uo
luntate concesserant
in dicionem pactum
Quae sub in de urbes
capta e direptae que ea
praeda reliqua captis
excensis exignerat
taerat mille concesi
saesis syphax o cio mil

hum fermeinde spa
tio loco communito
consedit hasdrubal
carthaginem conte
dit ne quid per metum
ex recenti clade mol
lius consuleretur
quotiens ipse primo ter
ror esset tatus uno mis
sus ad carthaginem
crederent exemplo
scipionem obsessu ru
senatum itaque ut sue
fetes quod uelut con
sul ex imperium apud
eos erat uocauerunt
tribus una de pace
legatos ad scipionem
decernebat alter a
hannibalem adiuen
dam abexitia
libello patriam per
uocabat terra roma
nae in aduersis reb.
constantiae erat
reparandum exer

CIIUMSYPHACEMQ
ORIANDUMSY PHACE
QUEORIANDUMNE
BELLOABSISTERECEN
SEBATHAEESENSEBAT
HAECSENTENTIAQUIA
HASDRUBALPRAESENS
BARCHINAEQUEOM
NESFACTIONESBELLU
MALEBANTUINCIT
NDEDILECTUSINURBE
AGRISQUEHABERICOEP
IUSETADSYPHACEMLE
CATIMISSISUMMAO
PEETIPSUMREPAREN
TEMBELLUMCUMU
XORNONIAMUTANTE
BLANDITIISSATISPOTE
TIBUSADANIMUMA
MANIISSEDPRAECIBUS
ETMISERICORDIALIA
LUISSETPLENALACRIM
RUMOPTESTANSDEPA
TREMSUUMPATRIAM
QUEPRODERETISDEM
QUEFLAMMISCARTHA

CINEMQUIBUSCAS
TRACONFLAGRASSENT
ABSUMISINERETSPEM
QUOQUEOPPORTUNE
OBLATAMADFEREBAT
LEGATIQUATTUORMIL
LIACELTIBERORUMEIR
CAURBEMNOMINE
OBBAMABCONQUISI
TORIBUSSUISCONDUC
TAINHISPANIAEGRE
CIAELUUENTUTISSIBI
OCCURRISSEETHASDRU
BALEMPROPEDIEMAD
FORECUMMANU
HAUDQUAQUAMCON
TEMNENDA
CIIURNONBENIGNE
MODOLEGATISRESPON
DITSEDOSTENDITETIA
MULTITUDINEMAGRES
TIUMNUMIDARUM
QUIBUSPEREOSDEM
DIESARMAEQUOSQUE
DEDISSETELOMNEM
IUUENTUTEMADHIR

MALE EX REGNO EXCIDIU
RUM SCI REINCENDIO
NON PROELIO CLADEM
ACCEPIAM CUM BELLO
INFERIOREM ESSE QUI
ARMIS UINCATUR
HAEC LEGATIS RESPONSA
ET POSTRIDIE SPATIOSUS
HASDRUBALE ET SYPHAX
COPIAE IUNXERUNT IIS
OMNIS EXERCITUS FUIT
TRIGINTA FERME MILLIA
ARMATORUM SCIPI
ONEM UELUTIAM DEBEL
LATO QUOD ADSYPHACE
CARTHAGINIENSES QUE
ATTINERE TUTICAE OP
PUGNANDAE INTENTUM
IAMQUE MACHINAS
ADMOUENTEM MURIS
ADUERTIT FAMA REDIN
TEGRATI BELLI MODICIS
QUAE PRAESIDIIS ADSPE
CIEM MODO OPSIDIO
NISI TERRA MARIQUERE
LICUIS IPSE CUM ROBO
REEXERCITUS IREADHOS
TISPERGIT
PRIMO INTUMULO QUAE
TUO RMILLIA FERME DIS
TANTE A BCASTRIS REGIIS
CONSEDIT POSTERO DIE
CUM EQUITATU IN MAG
NO STATIO CANTEAM
POSSUBIECTO SE TUMU
LO DEGRESSUS SUCCEDEN
DO AD STATIONES HOSTI
UM LACESSENDO QUE
LEUIUS PROELIIS DIEM
ABSUMSIT ET PERINSE
QUENS BIDUUM TUMUL
TUOSIS HINC ATQUE ILLINC
EXCURSIONIBUS INUI
CEM NIHIL DIE QUOS XIIS
DIE NIHIL MINUCE NI
HIL DICTUS ALIS DIEBUS
FECERUNT QUARTO DIE
INACIEM UTRIMQ· DES
CENSUM EST
ROMANUS POSTPRINCI
PES HASTORUM PRIMA
SIGNA INSUBSIDIIS TRIA

RIOSCONSTITUITEQUI
TATUMITALICUMABDEX
TROCORNUABLAEVO
NUMIDASMASINISSA
QUEOPPOSUIT
SYPHAXHASDRUBALQ·
NUMIDICISADVERSUS
ITALICUMEQUITATUM
CARTHAGINIENSIUM
CONTRAMASINISSAM
LOCATISCELTIBEROS
MEDIAMACIEMINAD
VERSASIGNALEGIONU
ACCEPERETINSTRUC
TICONCURRUNTPRI
MOIMPETUSIMULU
TRAQUECORNUETNU
MIDAEETCARTHAGI
NIENSESPULSINAM
QUENUMIDAEMAXI
MAPARSACRESTESRO
MANUMEQUITATUM
NEQUECARTHAGINI
ENSEETIPSENOVUS
MILES MASINIS
SAE CENTI

SUPERCETERAVICTO
RIATERRIBILEMSUSTI
NUERE
NUDATAUTRIMQUECOR
NIBUSQUELTIBERUM
ACIESSTABATQUODNEC
INFUGASALLUSULLAOS
TENDEBATURLOCISIC
NOTISNEQUESPESUE
NIAEABSCIPIONEERAT
QUEMBENEMERITUM
DESEEICIENTESUAMER
CENNARIISARMISINA
FRICAMOPPUGNATUM
VENISSENTIGITURCIR
CUMFUSISUNDIQUE
HOSTIBUSALISUPERALI
OSEADENTESOPSTINA
TEMORIEBANTUROM
NIBUSQUEINEOSUER
SISALIQUANTUMADFU
GAMTEMPORISSYPHAX
ETHASDRUBALPRAECE
PERUNT FATIGATOS
CEDEDIUTIUSQUAM
PUGNAVICTORESNOX

oppressit posterodie
scipio lxeliummasinis
samquecumomnibo
mandetnumidico
equitatuexpeditisque
militumadpersequen
dossyphacemalque
hasdrubalemmittit
ipsecumroboreexer
citusurbesciteaque
omnescarthaginien
siumdicioniserant
partimsepartimme
tupartimuisubicit
Carthaginieratquidem
ingensterroreicit
cumferentemarma
scipionemomnibus
finitionibꝫ rapti
perdomitisipsamcar
thaginemrepentead
gressurumcredeban
taqueeamurireficie
bantorpropugnacu
lisquearmabanturet
prosequisquediuti

naeopsidionistole
randasuntexacris
conuehit
Paramentiodestpacis
frequentiorlecti
torumadhanniba
lemarcessendum
mittendorumpars
maximaclassemque
adcommeatusexci
piendosparauerat
mittereiubentiad
opprimendûmsta
tionemnauium
aduticamincautae
agentemforsitan
etiamnaualiacastra
relictacumleuipre
sidiooppressuros
inhocconsiliummo
ximeinclinantiecti
tostamenadhanni
balemmittendos
censentquipreclas
siutfeli cissime
gerantur

RES PARTE ALIQUA LEUA
REUTI CAE OPSIDIONE
CARTHAGINEM IPSAM
QUITUE TURNEQUEIM
PERATOREM ALIUM QUA
HANNIBALEM NEQUE
EXERCITUM ALIUM QUA
HANNIBAL ISSUPERES
SEDE DUCTA EE RGO POS
TERO DIE NAUES SIMUL
ET LEGATI IN ITALIAM PRO
FECTI RAPTIM QUE OM
NIA STIMULANTE FOR
TUNA AGEBANTUR ET IN
QUOQUISQUE CESSAS
SET PRODI AB SE SALU
TEM OMNIUM REBA
TUR SCIPIO CRA
UEM IAM SPOLIIS MUL
TARUM URBIUM EXER
CITUM TRAHENS CAPTI
UIS ALIQUE PRAEDA IN
UETERA CASTRA DUCI
CAM MISSIS IAM IN CAR
THAGINEM INTENTUS
OCCUPATRE ICIUM FU

GA CUSTODUM IYNE
TXABESIA CARTHAGINE
QUIN DECIM MILLIA PER
MET PASSUUM LOCUS CU
OPERIBUS TUM SUA PTE
NATURA TUTUS ET QUI
ET AB CARTHAGINE CON
SPICI ET PRAEBERE IPSE
CONSPECTUM EUM IU
SUMMA REURBI POSSI
IN DECUM MAXIME UUL
LUM ROMANUM ACERE
CONSPECTA CLASSIS HOS
TIUM ESTUTI CAMACAR
THAGINE PETENS ICITUR
OMISSO OPERE PRONIN
TIATUM TERSIGNAQUE
RAPTUM FERRI SUNI COEP
TA NEN AUES INTERRAM
ET OPSIDIONEM UERSA
AC MINIME NAUALI PRAE
LIO APTAE OPPRIMEREN
TUR QUIENIM RESITTU
ISSENT AGILI ET NAUTICO
INSTRUMENTO APTAE
ET ARMATAE CLASSI SUA

UESTORMENTAMACHI
NASQUEPORTANTESET
AUTINONERARIARUM
USUMUERSAEXUTITAPUL
SAEADMURISUTPROAC
CERECEPTONTIBUSPRAE
BEREASCENSUSPOSSENT
ITAQUESCIPIOPOSTQUA
INUALICERTAMINESO
LETROSTRATISQUEPRAE
SIDIOXUIISESSEPOTE
RANTIPSOSTREMAMACI
EMPRECEPTISPROPETER
PRAMONERARIARUM
QUADRIPLICEMORDINE
PROMUROADUERSUS
HOSTEMOPPOSUITEAS
QUEIPSASNEINTUMUL
TUFUGAETURBARIOR
DINESPOSSENTMALIS
ANTEMNISQUEDENA
UEINNAUEMITTIEC
TISAEQUALIDISFUNIBUS
UELUTUNOINTERSE
UINCULOINLIGATISCO
PRENSITTABULASQUE

SUPERINSTRAUITEMPER
UIUMORDINEMFECIS
SETETSUBIPSISPONTI
BUSINTERUALLAFECIT
QUIAPROCURRERESPE
CULATORIAENAUESIN
HOSTEMACTUTORECI
PIPOSSENT
HISRAPTUMPROTEMPO
REINSTRUCTISMILITE
FERMEDITECTIPROPERE
NATORESONERARIIS
IMPONUNTURTELORU
MISSILIUMUTQUAM
UISLONGOCERTAMINE
SUFFICERENTUISIN
GENSCONCERITURITA
PARATIATQUEINTENTI
HOSTIUMADUENTIUM
OPERIEBANTURCAR
THAGINIENSESQUISIMI
TATURAESSENTOMNIA
PERMIXTATURBATAPRE
PIDANTIUMPRIMO
IMPETUOPRESSISSENT
PERCULSITERRESTRIB

cladibusxtqueinde
inmariquidemubi
ipsiplusposterantsa
tisfidentesdieseqni
nauigationeabsumpt
tosuboccasumsolis
inportumrusucmo
naxfriuocantclasse
adpulere
posterodiesuborium
solisinstruxereab
altonauesuelutad
iustumprocliuum
naualeettamquam
exituriscontrario
manuscumdiustetis
sentpostquamnihil
moueriabhostibus
uiderunttumde
mumoneratiasad
creditureratim
nimecertaminina
ualisimilisproxime
speciemmurosop
pugnantiumnaui
umaltitudinealiqua
tumoneratiaesupe
rant exrostra
tispoeniuanaplena
quesicutpotesupino
actutelainlocumsu
periorem mittebant
grauioracponderе
ipsolibratiorsuper
neexoneratiisic
tuseratspectatoriae
naues acleuiaipsana
uigiaquaesubcon
stratisponiumper
interuallaexcurre
bantprimoipsaetan
toimpetuetmagnitu
dinerostrarum
obruebanturdeinde
etpropugnatoribus
quoqueincommo
daeerantquodper
mixtaecumhostium
nauibusinhiberesx
petelacogebantme
tuneambiguoictus
uisincideren

postremo asseres
ferreo uncos praeci
xi harpagones uocat
milex punicis nauib.
inlicii in romanas coep
ti quos cum neque ep
sos neque extenas qui
bus suspensi inicie
bantur incidere pos
sent quaque retro
inhibita rostra
onerariam hanc bene
unco trahere scindi
uideres uinculaqui
bus alia aliis innexa
erat seriemaliam si
multorum nauium
trahi hoc maxime mo
do lacerati quidem
omnes ponte seruix
transiliendi insecu
dum ordinem nauium
spatium propugnato
ribus datum est exser
me onerariae puppi
bus abstractae ear

thaginem sunt ma
ior quam pro laeti
tia sed eo grauior quod
inter ads dua clades
acerima unum
quantum cumque
ex insperato gaudium
ad fulserant cum eo
ut apparere thaud pro
cul ex ti o fuissero
manam classem nices
satumae praefecti ssu
arum nauium foret
et scipio in tempore
subuenisset
pereos dem forte dies
cum laeti use tmas inis
saquinto decumo per
medie innumidiam
peruenissent masae
suli regnum paternu
masinissae laeti ut ad
regem diu desidera
tum concesserat
syphax pulsis inde prae
fectis praesidiisque

Suis uetere seconti
nebat regnone ulli
cam quietu rus timu
labat aegrum amore
uxor soceri que eius
uiri sequis que abu
dabat ut subiecta eo cu
iis regni permultos
flores annos uires
etiam minus barba
ro atque in potenti
animos piritus pos
sent facere
Iturom nibus qui
bello apti erant in
unum coacti equos
arma tela diuidit equi
tes inter uias pedites
cohortis sic utquon
dam a bromanis cen
turionibus dicere
rat distribuit exer
citu haud minore
quam quem prius
habuerat ceterum
omni prope nouo
atque in conditoire
ad hostis percitet
castris in propinquo
positis primo pauci
equites extutos pe
iaculantes absistio
nibus progredide
iaculis summouere
currere ad suos in
de excursiones inui
cem feriet cum pul
sos indignatio accen
deret plures subire
quod in ritamentum
certamin numequ es
triumesti cum aut
uincentibus spes aut
pulsis iram ad greg
suos itatum ma pau
cis proelio accenso
omne mutrimque
postremo equitatum
certamin is studium
effundit acdum
sincerum equestre
proeliu meratmul

TRIUDO MASAESULI HORUM
INGENTI ARAGMINE ASSI-
PHACEE MITTENIESUS
TINERI UIX POTERAT
DEINDE UT PEDES ROMA
NUS REPENTINO PER
TURMAS SUA MUTAM
DANTIS INTERCURSU STA
BILEM ACIEM FECIT AB
STERRUIT QUE EFFUSE
INUEHENTEM ESSE HOS
TEM PRIMO BARBARI
SEGNIUS PERMITTERE
EQUOS DEINSTARE AC
PROPERE TURBATINO
UO GENERE PUGNAE
POSTREMO NON PEDIM
SOLUM CEDERE SED
NEEQUITEM QUI
DEM SUSTINERE PEDI
TIS PRAESIDIO LUDEN
TEM IAM SIGNA QUOQ.
LEGIONUM AD PROPIN
QUABANT TUM UERO
MASAESULI NON MODO
PRIMUM IMPETUM SED
NE CONSPECTUM QUI
DEM SIGNORUM ATQUE
ARMORUM TULERUNT
TANTUM EIUS MEMORIA
PRIORUM ELATA DIUM
SEU PRAESENS ERROR
UALUIT BIS SPHARDUM
OBAEQUITATIS HOSTIUM
TURMIS SI PUDOR ESSET
RICULOSUO FUGA MISIS
TE REPOSSET EQUO GRA
UITER ICTO EFFUSUS OP
PRIMITUR CAPITURQ.
EIUS US LAETUM ANTE
OMNIS MASINISSAE
PRAEBITURUS SPECTA
CULUM ADUAE LIUMPER
TRAHITUR
CIRCA PUTREGNI SS
PHACI SERATEO QUE
INGENS HOMINUM
CONTULITUIS CAEDES
INEO PROELIO MINOR
QUAM UICTORIA FUIT
QUAE QUESTRI TANTU
MODO PROELIO CERTA

tum fuerat non plus
quinque millia passuum
semi minus dimidium
ejus hominum omnium
tum mediam per quam
exstrata erat qua per
eum sacra amisso
multitudo secuta
le ratum sinistra si
quidem dicere nihil
esse in praesentia
pulchrius quam uide
torem recuperatum
tanto post interual
lo patrium inuisere
regnum sedesque ejus
cundis quae maiora
sis rebus non usqua
tum adesse sinendum
si sel euhius cum equi
tatu uicino quesypha
ce certam praecede
re sinat reperdom
nia meus eo ipse es
surum bellum acum
paedibus subsequi
modicis funeribus
possex dsentiente
lxeliopraetoressus
cistra meo uoce rand
conloquium prin
cipes sciriens ium iu
be is eda pudignaros
rege casus nec quae
acta essent promen
donec minis nec
suxdendo xnieux lu
inquam rex uinctus
in conspectum da
tus esset
tum ad spectaculum
tam foedum compto
rationorixet partim
fauore moenias un
deserixpartim reten
tino consensu cra
tiam apud victorem
quaerentium pate
facta est portae timasi
nissa praesidio cir
ca portas opportuna
quemoenium dimisso

Nec ille fugae pœnitere
exitus ad regia mo[v]ec[u]i
pandam celata loquar
equo intranti
uestibulo in ipso limi
ne sophonibæ uxor
syphacis filia has dru
balis poenio occurrit
et cum in medio ag mi
nea rma torum mas si
nissa minsignem cum
armis tum certo ha
bitu conspexisset et
rece messe quod erat
bata genibus adu olu
tae ius omnia quidem
ut posse sin nobis di
derunt uirtus que et
felicitas tua sed si ea
tua apud dominum
uitae nec is que sua e
uocem supplicem mit
te re licet si genua si
uictrici e mattingere
dextram praecor
quaesoque per malles

tatem regia m in qua
paulo ante nos quoq.
fuimus per gentis nu
midarum nomen
quod ubi cum syphax
cem commune fuit per
huius te rege ixe deos
quo tem melioribus om
nibus accipiant quæ
syphacem hinc mise
runt hanc uenia m
supplici de sum se quod
cum que fer animus
de captiua statua s ne
que me inculpas quam
romanis superbum
et crudele arbitrum
uenire sinas
Si nihil aliud quam syp
phacis uxor fuisse m
tamen numidae atq.
in eadem me cum a
fricae genitu quam ali
enigenae et externi
fidem experiri mal
lem quid carthagini

ensia Romano quid
filiae his drubalis ti
mendum situi dessi
nulla rea lia potes mor
temeritui ndices ara
manorum arbi trio
oro obtestorque for
maerati nsi nisi et illo
rem issima aetas ita
quae cum domo dex
tram amplecten sin
id ne cui Romano tra
deretur fidem expos
ceret propius quae bian
dita sora tio esset
quam praeces non
in misericordia animo
do prolapsus estan i
musuicto ris sedut
est genus numidarum
inuenerem praeceps
amore captiuae uic
tor captus data dex
tra in id quod petebat
turo obligandae fidei
in regiam conce dit

resecum ipse quem
admodum promissi
fidem praestare quod
cum expedire non
posse tabamore teme
rarium atque impu
dens mutuatur consi
lium nuptias neum
ipsum die parare
pente lubet nequidre
linquere intege rixut
laelio ut ipsi scipioni
consulendi uelutin
captiua m quae masi
nissae iam nuptia foret
Factus nuptiis superue
nit laelius et adeo
non dissimulauit im
pro ex rege factum
ut primo etiam cum
syphace et ceteris cap
tiuis detracta me am
genialimittere ad sci
pionem conatus sit
Victus deinde praecib
masinissae orantis

UTARBITRIUMUTRIUSRE
CUMDUORUMFORTUNA
ACCESSIOSOPHONIBAES
SETADSCIPIONEMREJCE
REMISSOSYPHACEET
CAPTIUISCETERASURBES
NUMIDIAEQUAEPRAESI
DNSREGIISTENEBANTUR
ADIUUANTEMASINISSA
RECIPIT SYPHACEM
INCASTRAADDUCICUM
ESSETNUNTIATUMOM
NISUELUTADSPECTACU
LUMTRIUMPHIMULTI
TUDDEFFUSAESTPRAE
CEDEBATIPSEUINCTUS
SEQUEBATURREXNO
BILIUMNUMIDARUM
TUMQUANTUMQUISQ·
PLURIMUMPOTERAT
MAGNITUDINESYPHA
CISFAMAEGENTISUICIO
RIAMSUAMAUGENDO
ADDEBATILLUMESSERE
GEMCUIUSIANTUM
MAIESTATIDUOPOTEN
TISSIMIINTERRISTRIBU
ERINTPOPULIR·CARTHA
GINIENSISQUESCIPIO
IMPERATORSUUSADAMI
CITIAMEISPELENDAM
RELICTAPROUINCIAHISPA
NIAEXERCITUQUEDUA
BUSQUINQUEREMIBUS
INAFRICAMNAUIGAUIT
RITHASDRUBALPOENO
RUMIMPERATORNON
IPSEMODOADEUMIN
REGNUMUENERITSED
ETIAMFILIAMEINUPTUM
DEDERAT
HABUISSECUMUNOTEM
POREINPOTESTATEDU
OSIMPERATORESPOENU
ROMANUMQUESICUT
ABDISIMMORTALIBUS
PARSUTRAQUEHOSTIS
MACTANDISPACEMPE
TISSETITAABEOUTRIM
QUEPARITERAMICITIA
PETITAM
IAMTANTASHABUISSEOPES

ultimas in issam regno
pulsum fere degerit.
Ut uitae eius famam or
tis et late bris feras um
modo in siluis rapto ui
uentis tegere urbis
sermonibus circum
stantium celebratus
rex in praetorium ad
scipionem est perduc
tus mouit eis scipio ne
cum fortuna pristina
uiri praesentis fortu
nae consultum recor
datio hospitii dextrae
que datae et foederis
publice ac priuatim
iuncti eadem
haec et Syphacian i
mum deferunt ad
loquendou ictorem
nam cum scipio quid
si bi uoluisset quae
re retquin on socie
tatem solum ab nu
isset romanam sed

ultro bellum intulis
set. Tu mitte pec
casse quidem se sed
quae in sania sse fate ba
tur sed non dum de
mum eum arma ad
uersus pr cepisset
exitum sui furoris
fuisse non principium
tunc se inuasisse um
hospitii priuatae pu
blicae foedera omnia
ex animo ejecisse cu
carthaginiensem
matronam domum
acceperit illis nuptiis
libus facibus regiam
conflagrasse sua
illam furam pestem
quae omnibus de leni
mentis animum suu
uertisse atq. alias
sene conquiescere
donec ipsa manibus
suis ne fariis sibi arma
aduersus hospitem

ATQUE AMICUM INDUCE
RET FERDINO TAMEN AD
QUE AD HAEC OSSIBI HOC
IN MISERRIMO LACI ESSE
QUOD IN OMNIUM HO
MINUM INIMICISSIMIS
ISSIBI DO[illegible]UM ACPENA
TES EANDEM PESTEM AC
FURIAM TRANSISSE UIDE
AT NEQUE PRUDENTIO
REM NEQUE CONSTAN
TIOREM MASINISSAM
QUAM SIPHACE MESSE ET
AM IUUENTA INCAUTIO
REM CERTE STULTIUS IL
LUM ATQUE IN TEMPE
RANTIUS EAM QUAM SE
DUXISSE
HAEC NON HOSTILI MODO
ODIO SED AMORIS ET I
AM STIMULIS AMATAM
APUD AEMULUM CER
NENS CUM DIXISSET
NON MEDIOCRI CURA
SCIPIONIS ANIMUM PE
PULIT ET FIDEM CRIMI
NIBUS RAPTAE PROPE
INTER AMNA NUPTIAE
NEQ. CONSULTO NEQUE
EXCEPTATO LAETIO FACI
EBANTIAMQUE PRAE
CEPS FESTINATIO UNQUO
DIE CAPTUM HOSTEM
UIDISSET EODEM MA
TRIMONIO IUNGIAM
ACCIPERET ET AD PENATES
HOSTIS SUI NUPTIALES A
CRUM CONFICERET
EO FOEDIORA HAEC INDE
BANTUR SCIPIONI QUOD
IPSUM IN HISPANIAM
IUUENEM NULLIUS FOR
MA PEPULERAT CAPTIUAE
HAEC SECUM UOLUNTA
TI. L. AELIUS AC MASINIS
SA SUPERUENIT QUI
QUOS CUM PARITER AM
BO ET BENIGNO UUL
TU EXCEPISSET LAETE GRE
CIS LAUDIBUS FREQUEN
TI PRAETORI OCELEBRA
SET AB DUCTUM IN SE

456

CRETUM MASINISSAM
SI EA DLOQUITURA LIQUA
TE EXISTIMO MASINIS
SAM INVENTEM INME
BONAE IPRINCIPIO IN
HISPANIA ADIUNGEN
DAM MECUM AMICUM
AMVENISSE IPOSTEA
INAFRICA TE IPSUM SPES
QUE OMNIS TUAS TU IN
FIDEM MEAM COMMI
SISSE ATQUI NULLAE ARU
VIRTUS EST PROPTER
QUAS SIBI AD PETENDUS
VISUS IN QUAE CO AEQ.
AC TEMPERANTIAE TCO
TINENTIA LIBIDINUM
GLORIATUS FUERIM HANC
TE QUOQUE AD CETERAS
TUAS EXIMIAS VIRTUTES
MASINISSA ADIECISSE
VELIM NON EST NON MI
HI CREDENTIUM AB HOS
TIBUS ARMATIS AETATIS
NOSTRAE PERICULUM
QUANTUM AB EI REUM

FUSIS UNDIQUE VOLUP
TATIBUS QUIE AS TEMPE
RANTIAS UAE FRENA VITAE
DOMUIT MULTO MAIUS
DECUS MAIORE MIQUE
VICTORIAM SIBI PEPERIT
QUAM NOS SYPHACEM IC
TO HABEMUS QUAE ME
APSENTE STRENUE AC
FORTITER FECISTI LIBEN
TER ET COMMEMORA
VIE TMEMINI CETERA
TE IPSUM REPUTARE TECUM
QUAM MEDICENTE ERU
BESCERE MALO
SYPHAX POPULI RAUSPICIIS
VICTUS EXPUGNATUSQUE EST
ITAQUE IPSE CONIUNX
REGNUM ACERE OPPI
DA HOMINES QUIINCO
LUNT QUID QUID DE NIQ.
SYPHACIS FUIT PRAEDA PO
PULI R. ESSET REGEM CON
IUGEMQUE EIUS ET IAM
SI NON CIUIS ARTHACI
NIENSIS ESSET ET IAM

SINON PATREM EIUS IAM
PERATOREM HOSTIUM
UIDEREMUS ROMAM
OPORTERET MITTERE SE
NATUS POPULI QUE RO
MANI DEE AUDIENDUM
ATQUE ARBITRUM ESSE
QUAERE GEMENTEM SOCIUM
NOBIS ALIENASSE ATQUE
IN ARMA EGISSE PRAECI
PITEM DICATURUM INCE
ANIMUM CAUE DE FOR
MES MULTA BONA UNO
UITIO ET TOT MERITORUM
GRATIAM AIO RECULPA
QUAM EXUSA CULPA EST
CONRUMPAS MASINIS
SAE HAEC AUDIENTI NON
RUBOR SOLUM SUFFU
SUS SED LACRIMAE ET I
AM OBORTAE EI CUM
SEQUIDEM IN POTESTA
TE FUTURUM IMPERATO
RIS DIXISSE TOTIES SE
QUE EUM UT QUANTUM
RES SINERET FIDEI SU
AE TEMERE OBSTRICTAE
CONSULERET PROMISSIS
SE ENIM SE IN NULLIUS
POTESTATEM AMITTA
DITURUM EX PRAETO
RIO IN TABERNACULU
SUUM CONFUSUS CON
CESSIT IBI ARBITRIS RE
MOTIS CUM CREBROS
SUSPIRIUM ET GEMITU
QUOD FACILE ABCIRCUM
STANTIBUS TABERNA
CULUM EXAUDIRI POS
SE TAM QUANTUM TEM
PORIS CONSUMPSISSET
INGENTI ADPOSITRE MU
EDITO GEMITU IDEM
ESERUIS SUO CIUIS UBI CU
IUS REGIO MORE AD
INCERTA FORTUNAE UE
NE NUMERATE MIX
TUM IN POPULO FERRE
AD SOPHONISBAM IUBE
AE SIMUL NUNTIARE
MASINISSAM LIBEN
TER PRIMAM EIUS FIDEM

praestaturum fuis
sequamui ruxo bido
bueri quoniam eius
arbitrium qui possin
adimanti secundum
fidem praestare neui
ui in potestatem ro
manorum uenit me
mor patris imperato
ri spatrine queelduo
rum regum quibus
nupta fuisset si bi
sacon suleret hunc
nuntium simul
uenenum ferens
minister cum adso
phonib. uenisset
accipio inquit nupti
alem unus ne quein
gratum sinihil mi
ius ui ruxori praes
tare potuit hoc tame
nuntium melius me
moriturampuisse
si non in funere meo
nupsissem non

locutaest ferocius
quam acceptum po
culum nullo trepida
tionis signo dato in
pauidehausit quod
ubi nuntiatum est
scipioni nequide
geranimi ferox iu
uenis grauius con
sueretacitum
eum extemplo nunc
solatur nunc quod
temeritatem iuuenilem
ritate aliaueritiris
tiorem quaerem quã
necesse fuerit fece
ritlenitergastigat
posterodieuiapprae
senti mo tuxuerit
regani mum eius in
tribunalescendit
et contionem adu
carijussit
bimasinissam primũ
regem appellatum
eximiisque ornatum

ludibus aurea coro
na aurea patera sella
curuli et scipione ebur
neo togaque picta et palma
tunicaque donari
addituerbis honorem
neque magnificentii
usquequam triumphum
pho apud romanos
neque triumphanti
busamplioremeo
ornatu esse quo uno
omnium externo
rum dignum mas inis
sam praeducat
Ladium deinde ipsum
conlaudatum aurea
coronadonaretalii
militares uiri prout
aquoque exercitu ope
raeratdonati
his honoribus mollitur
regis animus et rep
tusque in spem pro
pinquum sublatos si
phaceomnis numi

diae potiundae
Scipioc. ladio cum sy
phaceali sque capti uis
romam missocum
quibuseimasinissa
legati profecti sunt ut
sexdecim naues rursus
castra referrequae
munimenta in colha
uerat permunit
Carthaginienses non
breuis olum sed pro
peuano gaudio absa
tis prospera in praesens
oppugnationes eius
si sperfusi posita mam
capti sy pacis in quo plus
prope quam in hasdru
bale atque exercitus uo
spei reposuerunt per
culsi iam nullo auctio
rebelli ultra audito
oratores ad pacem pe
tendam mittunt xxx.
seniorum principes
ideratsanctius apud

illos consilium maxi
ma quae de ipsum se
natum regendum
Si quis ubi in castra ro
mana et in praetoria ve
perue nerunt more
adulantium accepto
credo ritu ex area regio
nee ex qua oriundi
erant procubuerun
Conuenienso ratio ta
humilia dulationi
fuit non culpam pur
gantium sed trans
ferentium in initium
culpae in hannibalem
paenitentiae quee ius fau
tores uenia me iuitati
petebant ciuium teme
ritate bis iam uersae
incolumi fulgurae te
rum hostium benefi
cio imperium exuie
tis hostibus p. non
pernicie empetere pa
ratis o boedienter ser
uire imperare quae
uelle scipio euenis
se e aspe in africam se
ad eis pem suam pro spe
ro bellie uentu ad uic
tam uictoriam seno
pacem domum repor
taturum esse tamen
cum uictoriam pro
pe in manibus habeat
pacem non abnuere
uti omnes gentes sci
ant p. et sus cipere ius
te bellae fini releges
pacis se has dicere ex
tuo se et perfugas et
fugitiuos restituant
exercitus ex italiae et
gallia deducanthispa
niae ad stipendia in sulis
omnibus quae inter
italiam atque africa
sint decedant naues
longas praeter xxom
nes tradant triticei
quingenta hordei tre

centamillia modium,
pecuniae summam
quantam imperauerit
parum conuenit alibi
quinquemillia talen
tum alibi quinquemil
lia pondo argenti alibi
duplex stipendium im
peratum in
uenio
his conditionibus in
quit placet ne pax tri
duum consultando
dabitur si placuerit me
cum indutis facile ro
mam ad senatum mit
tere legatos itadi
missi carthaginien
ses nullas recusandas
conditionis pacis cum
censuissent quippe
qui moram temporis
quaererent dum han
nibal in africam tra
ceret legatos alios
ad scipionem mutandu
tias faceret alios ro
mam ad pacem petен
dam mittunt ducen
tis paucos in speciem
captiuos perfugasque
et perfugit uos quo im
petrabilior pax esset
multis ante diebus
laelius cum sy phace
primoribus quenu
midarum captiuis ro
mam uenit quae que
in africa gesta essent
omnia ordine expo
suit patribus inge
ti homi numen in pre
sens laelii in fu
turum sp consulti
inde patres regem
in custodiam albam
mittendum censue
runt laelium retin
dum donec legati
carthaginienses ue
nirent supplicatio
in quadriduum de

CRETAE STP. AELIUS PR
SENATUM MISSO ET CON
TIONEM INDE ADDUCA
TACUM L. CAECILIO IN ROS
TRA ESCENDIT IBIQUE RO
GANTIBUS FUSO SCAR
THAGINIENSIUM EXER
CITUS DEVICTUM ET CAP
TUM INGENTIS NOMI
NIS REGEM NUMIDIÆ
OMNEM REGREGIAUE
TORIA PERAGRATAM
TACITUM CONTINERE
GAUDIUM NON POTE
RANT QUIN ELATÆ MO
RIBUS QUIBUSQUE AD
IIS MULTITUDO SOLET
LAETITIAM IN MODICÆ
SIGNIFICARENT
ITAQUE PRAETOR EXTEM
PLO EDIXIT UTI EDITUAE
DES SACRA STOTA URBE
APERIRENTUR CAUMEN
DI SALUTANDI QUE DEOS
AGENDI QUE GRATES PER
TOTUM DIEM POPULO PO
TESTAS FIERET
POSTERO DIE LEGATOS MA
SINISSAE IN SENATUM
INTRODUXIT GRATULA
TUR PRIMUM SENATUI
SUNT QUOD P. SCIPIO
PROSTERERE SINAFRI
EXCESSISSET DEINDE
GRATIAS EGERUNT QUOD
MASINISSAM NON AP
PELLASSET MODO REGE
SED FECISSET RESTITU
ENDO IN PAETERNUM
REGNUM IN QUO POST
SYPHACEM SUBLATUM
SITU PATRIBUS UISUM
ESSET SINE MEU ET CER
TAMINE ESSET REGNATU
RUS DEIN CONLAUDA
TUM PRO CONTIONE
AMPLISSIMIS DECORAS
SET OPERAM MASINIS
SAM ET PORRO DATURU
ESSE PETERET UT REGIUM
NOMEN CETERAQUE
SCIPIONIS BENEFICIA

et munera senatvs de
creto confirmare et et
ad nisi molestum es
set illud quoque pete
re masinissam uinu
midas captiuos quiro
mae in custodia essen
remittere ut id si biam
plumam apud populares
futurum esse
ad ea responsum lega
tis rerum gestarum
prospere in africa cō
munem si bi cum rege
gratulationem esse
scipionem recte ac q.
ordine cuncta fecisse
quod eum rege max
pellauerit et quid quid
aliud fecerit quod eor
di fore tmasinissae
et is patres comproba
re ac laudare mune
ra quae legati terren
regi decreuerunt sa
cula purpurea duo

Cum fibulis singulis
et lato clauo tunicis
equos duo phalera
tos bina equestria
arma cum lorieis et
tabernacula milita
rem que supellectili
lem quale em praebe
ri consuli mos esset
haec regi praetorum
te re iussus legatis in
singulos dona nemi
nus qui num millium
comitibus eorum mil
lium aeris et uestimen
ta bina legatis singu
lis comitibus numidis
que qui excustodiae
missi redderentur
regi ad hoc aedes li
beras locaturn ale
gatis decreta eadem
ac esse quae haec de
creta romae et in afri
ca gesta sunt p. quin
tilius uarus pretium

CORNELIUS PROCOS IN
AGRO INSUBRUM GAL
LORUM CUM MAGONE
POENO SIGNIS CONLATIS
PUGNARUNT PRAETORIS
LEGIONES IN PRIMACIE
FUERUNT CORNELIUS
SUAS INSUBSIDIIS TENU
ILLE IPSE AD PRIMA SIGNA
EQUO ADVECTUS PRO
QUE DUOBUS CORNIB
PRAETORA CPROCOS M
LITES AD INFERENDA IN
HOSTIS SIGNA SUMMA
UI HORTABANTUR POST
QUAM NIHIL COMMOUE
BANT ILLUM QUINTILLUS
CORNELIO
LENTIORUTUI DESTITUG
NA ET INDURATUS PRE
TER SPEM RESISTENDO
HOSTIUM TUMORA CNE
UERTATI NAUDACIAM PE
RICULUM ESTEQUES
TREM PRO CELLAM EX
CTEMUS OPORTES TUR
BARE AESTATUM OUER
UOLUMUS ITAQUE UEL
TUA D PRIMAS SIGNA PROE
LIUM SUSTINE EGO IN
DUCAM IN FUGNAME
QUITES UELES EGO HIC IN
DUCAM IN FUGNAM
EQUITES UELEGO HIC IN
PRIMA ACIEM REMEGE
RAM TUQUATTUOR LEGI
ONUM EQUITES IN HOS
TEM EMITTE ITRA MUEL
LET PR MUNERIS PARTEM
PROCOS ACCIPIENTEQUN
TILIUS PRAETOR CUM FILIO
CUI MARCO PRAENOMĒ
ERAT IN PIGRO IUUENE
AD EQUITES PERG ITI
IUSSOS QUE ESCENDE
RE IN AEQUOS REPENTE
IN HOSTEM EMITTITU
MULTUM EQUESTREM
AUXIT CLAMORABLEGI
ONIBUS ADDITUS NEC
STETISSET HOSTIUM AC
EIS ENIM AGO AD PRIMU

equitum motum mo
tum paratos elephan
tos ex templo in proe
lium induxisset atque
rum si fido remodo
remque et aspectum
terruit equitum
equestre auxilium
fecerunt tutiorem
permixtus cuspi
dem comminus ca
dit os posset roboris
maioris romanus
eques erat tam inabi
tum pauentibus pro
cul equis melius ex
intervallo numidae
iacu labantur simul
et peditum legio duo
duodecim magna
expar ex pudore
magis quam uiribus
tenebat locum nec
diutius tenuisset ni
ex subsidiis terna de
cuma legio in prima

acie minducta proe
lium dubium expe
disset magoque ex
subsidiis gallos in te
gre legioni opposu
it quibus haud mag
no certamine fusis
hasta ti legionis un
decima e congloban
esset atque elephantos
tam pedium acien
turbantis inuadun
t in quos cumpilacon
fertos coniecissent
nullo ferme frustra
emisso omnis retro
in aciem suorum
auerterunt quattu
or graui at uulneri
bus conruerunt
tum prima commo
ta hostium acies si
mul omnibus pedi
bus ut uersos ode
re elephantos ad iu
gendum pauorem

161

xctumultumeffu
sisseddonecsteti
xntesignaamacogra
dumsensimpreferē
tesordinesetteno
remfugnaeseruā
banipostquamfemi
nxetransfixocadē
temauferriqueex
proeliopropeexsx
quemuidereexten
ploinfugamomnes
uersiadquinquem
liahostiumeodie
caesaetsignamili
tariaduoetxx cap
tanecromanisin
cruentauictoriafu
nox et ecce deexer
citupr parsmulto
maximaexlegione
duodecimadissiin
deitr mil duom cos
contuseti mileu
usterciaedecimae
quoquelegionis

quaepostremoprae
liondfuerate helu
ustr mil inresistu
endapugnaceciderī
etduoetxx ferme
equitesinlustres
obtritiabelephan
tiscumcenturionib
aliquotperierunt
etlongiuscertamen
fuissetniuuinere
ducesconcessauic
toriaessetmago pro
ximaesilentionoc
tisprofectusquan
tumpatuiaeperuul
nuspoterattiine
ribusextentisad
mareinliguresin
quinosperuenit
ibieumlegatiabor
thagineparuesan
tediebusinsinum
gallicumadpulsis
nauibusadierunt
iubentesprimoquo

QUE TEMPORE IN AFRICA
TRAICERE ID ET FRATREM
EIUS HANNIBALEM NAM
AD EUM QUOQUE ISSE LE
CATOS ADEM IUBENTIS
FACTURUM
NON INEO ESSE CARTHAGI
NIENSIUM RES UIGALLI
AM ATQUE ITALIAM ARMIS
OPTINEANT MAGO
NON IMPERIO MODO
SENATUS PERICULOQUE
PATRIAE MOTUS SE DME
TUENS ETIAM NE UICIOR
HOSTIS MORANTI IN STA
RE TIGURES QUE IPSI RE
LINQUI TALIAM A POE
NISCERNENTES AD EOS
QUORUM MOX IN POTES
TATE FUTURI ESSENT DE
FICERENT SIMUL SPERAN
LENIORE MINNAUIGATI
ONE QUAM INUIA LACTA
TIONEM UULNERIS FO
RE ET CURATIONIO M
NIA COMMODIORA IM

POSTIS COPIIS IN NAUES
PRAEFECTUS UIX DUM
SUPERATA SARDINIA EX
UULNERE MORITURNA
UES QUOQUE ALIQUOT
POENORUM DISIECTAE
INA HOA CLASSE ROMA
NA QUAE CIRCA SARDI
NIA MERANT CAPIUN
TUR HAEC TERRA MARI
QUE IN PARTE TALIAE
QUA IACET A DALPISÇESTA
CONSULE SERUILIUS NUL
LA MEMORABILI REIN
PROUINCIA ETRURIA
ET GALLIA QUE A MEO
QUOQUE PROCESSE
RAT CESTIA PATRE C. SER
UILIO ETC. LUTATIO EXSER
UNUIE POSTS EXTUM
DECIMUM ANNUM RE
CEPTIS QUIA DUCUM IN
NETU MABOI SCAPTU
ERANT HINC PATRE HINC
CATULO LATERI CIRCUM
DATIS PRIUATO MAGIS

quam publico decore
insignis Romam redi
it ultimum ad populum
est nec seruili ofrau
di esset quod pater qui
sellacurulis edisset ui
uo cum id ignoraret
tr pl atque ex edilis pl fu
isset contra quam
sanctum legibus erat
hac rogatione per la
tam in prouinciam re
dii adēn seruii
lium cos quinbrui
tii serat conscientia
ausuqum bergae be
sidiae ocriculum lym
phaeum argentanū
campetia multique
alii ignobiles popu
senescere punicum
bellum cernentes
deficere idem consul
cum hannibale ina
groc rotoniensi acie
confli xit obscura eius

pugnae fama est
Valerius antias quin
quemillia hostium
caesa atque tantas res
est ultro imprudenter
fictas sine ullo neglegen
ter praetermissa nihil
certe ultra rei in italia
a hannibale gestum
nam adeum quoque
legati ab carthagine
uocantes in africam
iis forte diebus qui bus
ad magonem uene
runt frendens ge
mens que acui x lacri
mis temperans dicitur
legatorum uerba au
disse postquam edita
sunt mandata
ammon perplexe inquit
sed patam reuocan qui
uetando supplemen tu
et pecuniam mittitis
pridem rabe bantu
et ergo hannibalen

PR IOLIENS CAESUS FU
CALUSQUE SED SENATUS
CARTHAGINIENSIS OB
IRECTATIONEM QUEIN
UIDIXNEQUE HAC DEFOR
MITATE REDITUS MEI AM
P SCIPIO EXULTABITQUE
EFFERRET SESE QUAM HAN
NO QUID OMUM NOSTRA
QUANDO XLIXRE NON PO
TUIT RUINA CARTHAGI
NIS OPPRESSIT
AM HOC IPSUM PRAESAGI
ENS ANIMO PRAEPARA
UERAT ANTE NAUES ITA
QUE INUTILIUM
TURBA PRAESIDIIS PECIE
INOPPIDA BRUTTIAGRI
QUAE PAUCA MAGIS QUA
MEI UFIDE CONTINEBAN
TURDIMISSA QUOD RO
BORIS IN EXERCITU ERAT
IN AFRICAM TRANSUE
XIT MULTISQUE
UETERIS GENERIS QUI AIN
AFRICA NASCENTUROS

ABNUENTES CONCES
SERANT IN IUNONIS LA
CINIAE DELUBRUM IN
UIOLATUM ADEAM DIE
IN TEMPLO IPSAE FOEDE
INTERFECTIS RARO QUE
QUAM ALIAM PATRIAM
EXITII CAUSA RELINQUE
TEMPESTIUM ABIIS
FERUNT QUAM HANNI
BALEM HOSTIUM TER
RAE XCEDENTEM RES
PEXISSE SAEPE TULIAE
LITORAE TDEOS HOMI
NES QUE ACCUSANTEM
INSEQUIQUE SUUM
IPSIUS CAPUT EXECRA
TUM QUOD NON CRU
ENTUM ABCANNENSI
UICTORIAM IULIEMPRO
MAM DUXISSE TSCIPI
ONEM IRE AD CARTHA
GINEM AUSUM QUI
CONSUL HOSTE MPOE
NUMINITALIAM NON
UIDISSET SECEN

TUM MILLIBUS ARDEA
TORUM ADTRASUMEN
NUM AUT CANNAS EX
SISCI CA CASILINUM CU
AS QUE ET NOLAM CON
SENUISSE HAEC ACCU
SANS QUAERENS QUE
EX DIUTINA POSSESSIO
NE ITALIAE ESSE TRAC
TUS ROMAM PER
EOS DEM DIES ET MX
GONEM ET HANNIBALE
PROFECTOS ALLATUM
ESSE CUIUS DUPLICES GRA
TULATIONIS MINUIT AE
TITIAM ET QUOD PARUM
DUCES IN RETINENDIS
IIS EUM IDMANDATU
ABSENATUE SSE NUTANI
MI AURUM IUM HABU
ISSE UIDEBANTUR ET
QUOD SOLLICITARANT
OMNI BELLI MOLE INU
NUM EXERCITUM DU
CEM QUE IN CLINATA
QUOD EUASURAE SSET

RES PEREOS DEM
DIES LEGATIS AGUNTINI
UENERUNT CONPREH
SOS CUM PECUNIA AD
DUCENTES CARTHAGINI
ENSIS QUI AD CONDUCE
DAS AUXILIA IN HISPANI
AM IRATI ECISSENT DU
CENTUM ET L AURI DCCC
PONDO ARGENTI INUES
TIBULO CURIAE POSUE
RUNT HOMINIBUS AC
CEPTIS IN CARCEREM
CONDITIS AURO ARGEN
TO QUE REDDITO GRATIA
LEGATIS ACTA EXIQUEIN
SUPER MUNERA DATA
AENAUES QUIBUS IN
HISPANIAM REUEREN
TUR MENTIO DE
INDE ABSENTIORIBUS
FACTA EST SENATUS CO
MINES BONA QUAM
MALA SENTI RETRANSITU
IN ITALIAM HANNIBA
LIS QUANTUM ERRORIS

PAVORIS Q· ESSEMEMI
NISSEQUASDEINDECLA
DESQUOSLUCTUSINCIDIS
SEUISACASTRAHOSTIUM
EMURISURBISQUEUO
TASINGULORUMUNI
UERSORUMQUEFUISSE
QUOTIENSINCONCILIIS
UOCESMANUSADCAE
LUMPORGENTIUMAU
DITASENUMQUAMILLE
DIESFUTURUSESSEQUO
UACUAMHOSTIBUSITA
LIAMBONAPACEFLOREN
TEMUISURIESSENTDE
DISSEIDDEOSTANDEM
SEXTODECIMODEMUM
ANNONECESSEFUIT
QUIDEISCRATESACEN
DASCENSEANTADEO
NEADUENIENTEMQU
DEMGRATIAMHOMINES
BENIGNEACCIPERENE
DUMUITPRAETERITAE
SXTISMEMORESSINT
CONCLAMXTUMDEIN

DEEXOMNIPARTECU
RIAEESTUTI REFERREN
P· AELIUSPR DECRETUM
QUEUIQUINQUEDIES
CIRCAOMNIAPULUINA
RIASUPPLICARETURUIC
TUMAEQUEMAIORES
IMMOLARENTURCXX·
IAMDEMISSOLAELIO
LEGATISQUEMASINIS
SAECUMCARTHAGINI
ENSIUMLEGATOSDEPA
CEADSENATUMUENI
ENTISPUTEOLISUISOS
INDEERRAUENTUROS
ALLATUMESSETREUO
CARIC·LAELIUMPLA
CUITCORAMEODE
PACEAGERETURQ·FUI
UIUSGILLOLEGATUSSP
PIONISCARTHAGINIEN
SESROMAMADDUXIT
QUIBUSUETITISINGRE
DIURBEMHOSPITUM
INUITAPUBLICASENA
TUSADAEDEMBELLO

NAEDATIUSESTORATIO
NEMEADEMFERME
QUAMAPUDSCIPIONE
EADEMFERMEQUAM
APUDSCIPIONEMHA
BUERUNTCULPAMOM
NEMBELLIAPUBLICOCO
SILIOINHANNIBALEM
UERTENTESEUMINIUS
SUSENATUSNONALPISMO
DOSEDHIBERUMQUOQ
TRANSGRESSUMNECRO
MANIS SOLUMSEDAN
TEETIAMSAGUNTINIS
PRIUATOCONSILIOBELLU
INTULISSESENATUIAC
POPULOCARTHAGIENSI
SIQUISUEREAESTIMET
FOEDUSADEAMDIEM
INUIOLATUMESSECU
ROMANIS ITAQUE
NIHILALIUDSIBIMAN
DATUMESSEUTIPETE
RENTQUAMUTINEA
PACEQUAEPOSTREMO
CUMC.LUTATIOFACTA

ESSETMANERELICERET
CUMMORETRADITO
APATRIBUSPOTESTATE
INTERROGANDISIQUIS
QUIDUELLETLEGATOS
PRAETORFECISSETSE
NIORESQUEIUSSOEDE
RIBUSINTERFUERANT
ALIAALIIINTERROGAREN
NECMEMINISSEPERAE
TATEMETENIMOMNES
FERMELIUENESERANT
DICERENTLEGATICON
CLAMATUMEXOMNI
PARTECURIAEESTPLEN
CAPRAUDEELECTOS
QUIUETEREMPACEM
REPETERENTCUIUSIP
SINONMEMINISSENT
EMOTISDEINDECURIA
LEGATISSENTENTIAE
INTERROGARICOEPTAE
M.IUIUSC.SERUILIUM
COS.QUIPROMORES
SETARCESSENDUM
UTCORAMEODEPACE

AGERETURCENSEBAT
CUMDEREMAIORAE
QUAMQUANTAESSET
CONSULTATIOINCIDE
RENONPOSSETNON
UIDERISIBIABSENTE
CONSULUMALTEROAM
BOBUSUEEAMRENA
CISATISEXDIGNITATE
PR·ESSEQ·METELLUS
QUITRIENNIOANTECOS
DICTATORQ·FUERATCU
P·SCIPIOCEDENDO
EXERCITUSAGROSPO
PULANDOINEXAMINE
CESSITATEMHOSTIS
CONSULISSETUISUPPLI
CESPACEMPETERENT
ETNEMOOMNIUM
UERIUSEXISTUMARE
POSSETQUAMENTE
EXPACEPETERETURQUA
EUMQUIANTEPORTAS
CARTHAGINISBELLUM
GERERETNULLIUSALTE
RIUSCONSILIOQUAM

SCIPIONISACCIPIENDA
ABNUENDAMUEPACE
ESSEMUXLERIUS·LAELII
NUSQUIBISCOS·FUERAT
SPECULATORESNONLE
CATOSUENISSEARCU
EBATIUBENDOSQUE
ITALIAEXCEDERETI
CUSTODESCUMISUS
QUEADNAUESMITTEN
DOSSCIPIONIQUESER
BENDUMNEBELLUM
REMITTERETLAELIUS
FULUIUSQUEADIECE
RUNTETSCIPIONEM
INEOPOSITAMHABU
ISSESPEMPACISSIHAN
NIBALETMAGOEXITA
LIAREUOCARENTUR
OMNIASIMULATUROS
CARTHAGINIENSES
DUCESEOSEXERCITUS
QUESPECTANTISDEIN
DEQUAMUISRECEN
TIUMFOEDERUMET
DEORUMOMNIUM

obtinos bellum gestu
ruse omagis in lxeui
ni sententiam discres
sum legati pace in fec
tam propes in ere spō
sa dimissi per
eos dies en seruilius
cos. hanc dubius quin
pace ab ea in alias pen es
sec loria sset uel ut
pulsum ab sehannib a
lem persequens insi
cilia min dee t africā
transitum rustra
lecti quo dubi
roma euulcatum est
primo censueram i
patres ut pr. scribere t
consul is en atum
aequum censerein i
talia m reuerteum
dein cum praetors pre
tum eum litteras su
as dicere t dictator
adidipsum creatus
p. sulpicius proiure

maiorisimperi con
sulem in italiam reuo
cauit reliquum
annicum m. seruilio
magistro eq. circum
eundisitalix urbibus
quae bello alienatae
fuerant in oscendis
quesingulārum cau
sis consumpsit perin
dutiarum tempus et
ex sardinia ablentu
lo pr. centum onera
rias naues eum com
meatu xx. ros tra
rum praesidio et ab
hoc et ab tempesta
tibus maritimo in a
fricam transmise
runt en octauio co.
oneratis xxx log is
nauibus ex sicilia t
traiecti non ad
fortunam fuit in con
spectum fermea pp
ere prosperocursu

Hectum primo desi-
tuentus die inde
uersus in africum tur-
bauit ac passim naues
disiecit ipsecum ros-
tratis peraduersos
fructus ingenti remi
gum labore enisus
apollinis promunturi
um tenuit onerariae
partem maximam adhaesi
mum insulae asi
num abhinc claudit
in quo sita carthago
est xxxc fere milia
a burbe alia aduer
sus urbem ipsam
ad alias aquas de
latae sunt omnia in
conspectu carthagi
niseranti itaque ex
tota urbe in forum
concursus est ma
gistratus senatum
uocare populus in
curiae uestibulo fre-

mere et antiae ex do-
lis manibus que ami-
tere ur praeda
Cum quidam pacis spe
tutae alii indutiarum
nec dum enim ses
exierat fides oppo
nerent permixto
paene senatus popu
li que concilio con
sensu est ut classem
quinquaginta nau
um hasdrubalis
murum traiceret
in de per uto raportus
que dispersas roma
nas naues colligeret
desertae fugae nauis
rum primum abac
cimuro deinde aba
quis onerariae car-
thaginem puppibus
tractae sunt
Nondum a bromare
uerterant legati nec
que sciebat urque

SENATUS ROMANI DE
BELLO XUI PACE SENTEN
TIA ESSET NEDUM IN
DUARUM DIES EXIERAT
EO INDIGNIORE MINIS
RIA MOTUS SCIPIO
INDIGNIORE MINISTRI
AM MOTUS SCIPIO QUIBUS
QUI PETISSENT PACEM
ET INDUTIAS ETS PEM
PACIS ET FIDEM INDUTI
ARUM UIOLATAM ESSE
LEGATOS CARTHAGINE
L BAEBIUM M SERUI
LIUM L FABIUM EXTE
PLO MISIT QUI CUM MUL
TITUDINIS CONCURSU
PROPE UIOLATI ESSENT
NEC REDITUM TUTIORE
FUTURUM CERNERENT
PETIERUNT A MAGISTRA
TIBUS QUORUM ALIXI
LIO UIS PROHIBITA ERAT
UT NAUES MITTERENT
QUAE SE PROSEQUEREN
TUR DATA ET TRIREMIS DU
AE CUM AD BAGRADAM
FLUMEN PERUENISSENT
UNDE CASTRA ROMANA
CONSPICIEBANTUR EAR
THAGINEM REDIERE
CLASSIS PUNICA ADUICA
STATIONEM HABEBAT
EX EA TRES QUADRIRE
MES SEU CLAM MISSO
A CARTHAGINE NUNTIO
UT FIERET SEU HASDRU
BALEM QUI CLASSI PRAE
ERAT SINE PUBLICA FRAU
DE AUSO FACINUS QUIN
QUE REMEM ROMANA
SUPERANTEM PROMON
TURIUM EXALIO REPE
TE AD GRESSE SUNT SED
NEQUE ROSTRO FERI
RE CELERITATE SUPER
LABENTEM POTERANT
NEQUE TRANSIRE ARMA
TI EXHUMILIORIBUS IN
ALTIOREM NAUEM E IDE
FENDEBATUR E GREGIE
QUOD TELA SUPPEDITA

RUNT QUIS DEFICIENTI
BUS IAM NULLA ALIA RES
EAM QUAM PROPINQUI
TAS TERRAE MULTITUDO
QUE EXCASTRIS SITIS ET
FUS TUERI POTUISSET
CONTENTAM ENIM RE
MIS QUE NIO MAXIMO
IMPETU POTERANTIN
TERRAM CUM IMMISIS
SENT NAUIS TANTUM
IACTURA FACTA INCOLU
MES IPSI EUXERUNT
TALIOS UPERALIUDSCE
LERE CUM HAUD DUBI
XE INDUTIXERUPTAE
ESSENTI XELIUS FULUI
USQUE XBROMXCUM
LEGATIS CARTHAGINIEN
SIBUS SUPERUENERUN
QUIBUS SCIPIO ET SINO
INDUTIARUM FIDES
MODO XCARTHAGINI
ENSIBUS SED IUSET IX
GENTIUM IN LEGATIS
UI OLATUM ESSET TAMEN

SE NIHIL NEC INSTITUTIS
PRI NEC SUIS MORIBUS
INDIGNUM IN IIS FACTU
RUM ESSE CUM DIXISSET
DIMISSIS LEGATIS BELLU
PARABAT HANNIBALIA
TERRAE AD PROPIN
QUANTI IUSSU SENATI
CAS UNUS ESCENDERE
IN MARUIS SPECULARE
TUR QUAM TENERENT
REGIONEM CUM DI
XISSET SEPULCHRUM
DIRUTUM PRORAM SPEC
TARE XBOMINATUS PRE
TERUECHI IUSSO QUIBER
NATORE AD LEPTIM AD
PULINCLASSEM ADQUE
IBI COPIAS EXPOSUIT
HAEC EO ANNO IN AFRI
CAGESTA
INSEQUENTI XEXCEDIN
INEUM ANNUM QUO
MISERUILIUS QUINTUM
MAG·EQ·ERAT ETTI·CLAU
DIUS NERO CONSULES

FACTI SUNT CETERUM EX
TUS SUPERIORIS ANNI
CUM LEGATIS SOCIARUM
URBIUM EXCEDERET
QUI ETIAM SENSERAT STATOS
AGROS A REGIBUS PRAE
SIDIIS PROFECTO QUEM
MACEDONIAM LEGATOS
AD RES REPETENDAS NŌ
AD MISSOS AD PHILIPPŪ
REGEM SIMUL NUNTI
ASSENTE DECEM MIL
TUM CUM SUPERATO MI
CETRATAE CIS ET IN AFRICAM
DICTUS ESSE NUNCUPATUS
GINTENSIBUS PRAESI
DIO ET PECUNIA EXHIBITA
TUM UNA MISSUS LE
GATOS AD REGEM QUI
HAEC ADUERSUS FOE
DUS FACTA AUDERE PRAE
TRIBUS NUNTIARENT
MITTENDOS CENSUIT
SENATUS MISSIS LE
REN TIUS UXOR ROGA
MILIUS M. AUFIDIUS

IIS TRĒS QUINQUEREMES
DAT EA NUS INSIGNIS
INCENDIO INGENTI QUO
CIUIS PUBLICUS AD SO
LUM EXUSTUS ET AQUA
RUM MAGNITUDINEM
SI ANNONAE CAUSSA FIERET
IN PRAETER QUAM QUOD
PACE OMNIS TALIS ERAT
APERTAE ETIAM QUOD
MAGNAM UIM FRUMEN
TI EX HISPANIA MISSAM
M. UALERIUS FALSO EUM
FABIUS BUTEONEM AED. CUR
QUATERNIS AERIS UNCIA
TIM POPULO DISCRIPSE
RUNT EODEM
ANNO QUINTUS FABIUS
MAXIMUS MORITUR
EXACTAE AETATIS QUI
DEMUERUM ESTAUGU
REM DUOS ET LX ANNUS
FUISSE QUOD QUIDAM
AUCTORES SUNT UIRGER
TE FUNDIGNUS TANTO
COGNOMINE UELSINO

uium habeo inf-i;ere
superauit paternos
honores aut hoc equa
ui victoriae tmio
ribus proelio sauus
insignis nullus sed
omnia aequa reuius
hostis hannibal po
test exaut ob iamen
quam prompt uior hic
habitus et si cui dubi
tet utrum ingenio
cunctator fuerit an
quia ab bello propie
quod tum gerebatur
a tumeralsi nihil cer
tius est quam unum
hominum nobis cunc
tando rem restituisse
sicut ennius ait
Augurin locum eius
in auguratus quintus
fabius maximus fili
us in eius dem locum
pontifex nam duos sa
cerdotia habuit ser.

sulpicius galba ludi ro
manidie munumple
beio tertio in esquira
tia bae dilibus m sex
tilios abinoe tentre
mellio flacca iambo
p r. facti et cum is c. li
uius alinator et m.
ualerius cotta com
itia eius annitutum
c. seruilius c. habue
rit an quia eius sine
rint mentuerint ques
tiones ex sedecontiu
rationibus principu
habentem dictator
a beo dictus p. sulpici
us incertum uti sit
diuersi auctores fa
cti ne principio in
sequenti sanni m.
seruilius et ti. claudi
us senatu in capito
lium uocato de re
publica retulerunt
italiam atque af ri

INSORTEMCOICIAFRI
CAMAMBOCUPIENTES
UOLEBANTCETERUM
q. metellomxximexd
NITENTESNEQUENEGA
TANEQUEDATAESTAFRI
CAECONSULESIUSSICUM
TR. PL. XCEREUTSHSUIDE
ET UR
RO POPULUMROGARENT
quemuellentinafri
cambellumgerere
omnestribusp. scipi
onemiusserunt ni
hilominuscos pro
uinciamafricamita
enimsenatusdecre
uerat insortiemcon
lecerunttj. claudio
afrieaeuenitutquin
quaginta naulum
classemomnesquin
queremesinafrica
traiceretparatq. im
perioeumscipione
imperatoressetu
m. seruiliusetruria

Sortitusineadem
prouinciaetc. seruj
lioprorogatumim
perium sicutmane
readurbemsenatum
placuissetpraetores
m sextiusgalliam
estsortitusadduas
legionesprouinciam
quetraderetetp. quin
tiliusuarusc. liujus
bruttioscumduabus
legionibusquibus
p. essemprioruspro
cos. prioris anni prae
fuerattentremelius
siciliamutap. uillio
t. appulo. pr. prioris
anni prouinciam
etduaslegionesacci
peretuilliuspro pr.
xx. naubuslongis
similibus co. ora
sicilixetutaretur m.
pomponiusxx naui
bus reliquis co. et d

militesromanmdeper
tarete aurelio cot
tae urbana euenitce
teristitaut quisque
omnine bant prouin
cias exercitusque pro
rogata imperia xui
nonam plius eo anno
legionibus defensu
imperium est eruipla
catis dis omnia nec
perentagerentque
ludos quos m clau
dio marcellor quin
tio cos l manlius dic
tator quas que hosti
as maiores uouerat
si per quinquennium
r p eodem statu fuis
set eos ludos cos
prius quam ad bellum
proficiscerentur
facerent illum circo
per quadriduum fac
ti hostia equequi bus
uota erant discaes
inter haec simul spes
simul curain dies
crescebat nec satis cer
tum constare exput
xnihilum poterat u
trum gaudio dignu
esset hannibalem
post sextum decimu
annum exitalia m
decedentem uacua
possessione eius
reliquisse populum r
an magis meluen
dum quod incolum
exercitu in africam
transisset
locum nimirum non
periculum mutatu
cuius tantae dimica
tionis uater quinqu
per decessis set q fa
bium ut frustra ca
ne resolutum grau
orem in sua terra fu
turum hostem han
nibalem quam in

467

ENA FUISSE INECESSE
ONIA UT SY PHACE INCŌ
DITAE BARBARIAE REGE
CUI STATIO RI USE IMILIX
ADUCERE EXERCITUS
SOLITUS UI AUT CUM SO
CERO CI USHAS DRUBA
LE FUGACISSIMO DUCE
REFUTURA AUT TUMUL
TUARI SEXERCITIBUS
EXAGRESTIUM SEME
RUNTURBAS UBITO CON
IECTIS SEDCUM
HANNIBALI PROPENATO
IN PRAETORIO PATRIS
FORTISSIMI DUCIS ALITO
ATQUE EDUCATO INTER
ARMA PUERO QUONDA
MILITEUIX DUM IUUE
NE IMPERATORE QUI
SENEXUINCENDO FAC
TUS HISPANIAS GALLIAS
ITALIAM ABALPIBUS AD
FRETUM MONUMEN
TIS INGENTIUM RERŪ
COMPLESSET DUCE

REEXERCITUM AEQUA
LEM STIPENDIIS SUIS DU
RATUM OMNIUM RERŪ
PATIENTIA QUAFIXI FIDES
FIAT HOMINES PASSOS
PERFUSUM MILLIENS
CRUORE ROMANO EXU
UIAS NON MILITUM AN
TUM SEDETIAM IN PERA
TORUM PORTANTEM
MULTOS OCCURSUROS
SCIPIONI INACIE CUI
PRAETORES QUI IMPE
RATORES QUI CONSU
LES ROMANOS SUA MA
NU OCCIDISSE MURA
LIBUSQUE INSIGNES
CORONIS PERUIAE CATOS
CAPTAE CASTRA CAPTAS
URBES ROMANAS NON
ESSE HODIE TOT FASCES
MAGISTRATIBUS POPULI
ROMANI QUOD CAPIOS
EXCEDE IMPERATORUM
PRAETER REPOSSE THAN
NIBAL HASFORMI

dinesagitandoanimis
ipsicurasetmetusalu
gebantetiamquodcū
adsuessentperaliquod
annosbellumante
oculosaliisatqueaIiis
initaliaeparibuslen
tasperinnotitumpro
pinquumdebeitandi
finemgerereereexe
rantomniumanimos
scipioethannibaluei
uiadsupremumim
certamencomparati
ducesequoquequi
buserantingensinsci
pionefiduciaetuicio
riaespesquomagis
inproximamexim
imminebantanimis
eocurasintentioris
hauddisparhabitus
animorumcarthagi
niensibuserantquos
modopetissepacem
intuentishannibalē

acrerumgestarum
eiusmagnitudinem
paenitebatmodocum
respicerentibissese
acieuictossyphacem
captumpulsossehispa
niapulsōssehispānia
pulsositaliaatqueea
omniaunīusuirtute
etconsilioscipionis
factaueluntfatalem
eumducemineximi
umsuumnatumhor
rebant
amhadrumetumue
neratannibalunde
adreficiendumex
pectationemmaritima
militempaucisdiebus
sumptisexclusa
uidisnuntiisomnia
circacarthaginem
optinerearmisadfe
rentiummagnōis
itineribuszamam
contendit

468
48

Iam quinque dierum
ne ab Carthagine ab
est inde profecti spe
culatores cum excep
ti a custodibus Roma
nis deducti ad Scipio
nem essent tradi tos
eos tribunis milit um
iussus que omisso
metu uiserecognos
cere castra quae uellen
circumduci iussit
Perunctatos quae sita
per commodum omni
a explorassent
datis qui praesequé
rentur reuocandam
nibalem dimisit
Hannibal nihil quidé
eorum quae nun
tiabantur nam et
masinissam cum
sex milibus pedi
tum quattuor equi
tum uenisse eo ip
so fere die ad fere
bant ex eo animo au
dit maximes hostis
fiducia quae non dedi
to profecto concep
ta percussus est
itaque quamquam
ipse causa belli erat
et aduentus suo turba
uerat et pactas indu
tias et spem foederum
tamen sine integer quã
si uictus peteret pacé
equiora impetrari
posse ratus nuntiu
ad scipionem misit ut
conloquendi secum
potestatem faceret
dutrum sua sponte fe
ceritne publico con
silio neutrum cur
affirmen habeo qua
le ri usantias primo
proelio uictum eum
scipione quo duode
cim milia armato
rum in acie sunt ex

SX∞ eidco capitole
ςatium cum xlis dece
lecatis traditi neas
traad scipionem mue
nisse celerum
scipio cum conloqui
cum haud abnuisset
amboexcomposito
duces castra proiuncte
runt ibi deo erunt ex
propinquo possent
scipio haud procul
narrat qua urbem
cum ad celera loco
opportuno tum quod
aquatio in ratelico
lecta umerat conse
dit hannibal
tumulum aquatu
ormilibus in deiu
tum commodum q.
alio quin si quod lon
gine exquisitionis erat
cepit ibi in medio
locus conspectus
undique ne quid in

Sidera rum esset dolec
tus summotis par in
spatio armatis cum
singulis interpre
tib. congressi sun
non sine magno duces
ixis maxima duces
sed omnis ante seme
moriae omnium
gentium civili bello
cum imperatorum
uepares paulis per al
teralter ius conspec
tu admiratione mu
tua propetationi
conticuere tum han
nibal prior
Si hoc tam fatodatum
erat utq. ui primus
bellum inferret
quique tot iens pro
pe manibus uic
toriam habuisset
tro ad pacem petien
dam uenire mihe
tortem ibi sorte pe

tissimum datum quo
petierem. Tibi quo
que inter multas reg
ias non in ultimis
laudum hoc queri
hannibalem cui tot
de romanis ducibus
victoriam dedis
sentit tibi cessisse te
que hui c bellones
tris plus quam nostris
elatibus insigniti
nem imposuisse
hoc quoque ludibrium
casus ediderit for
tuna autem cum patre tuo
ceperim arma cum
eodem primum ro
mano imperatore
signa contulerim
ad filium eius iner
mis ad precem peten
dam veniam
Optimum quidem fu
erat eam patribus
nostris mentem

datam ab dis esse ut
et uos ita hic ceteros
ita hic et nos africae
imperio contenti
essemus neque ceni
ne uobis quidem si
ci hic sardinia sa
tis digna praetia sun
proto classibus tot
exercitibus tot tam
graecis amissis du
cibus sed praeterita
acris reprehendi pos
sunt quam corrigi ita
alienas adpetimus ut
de nostris dimicare
mus nec in italia so
lum uobis in africa
esset sed et uos in
portis uestris prope
remoenibus signa
arma que hostium
uidistis et nos ab ear
tha ginefremitum
castrorum romano
rum exaudimus

QUOD HODIE TURNOS MAX
MEAUOM INNOMIR
UOS ANTE OMNIA DOMA
RETIS IN MELIORE CUES
TRA FORTUNA DE PACE
XCITURA CIMUS EIQUO
RUM IMAXIME INTER
EST PACEM ESSE QUI
QUOD CUM QUE EGE
RIMUS RATUM EIUIA
TE SNOSTRA CHABITU
RAE SIN TAN IMOIAN
TUM NOBIS OPUS EST
NON ABHORRENTE A
QUIETIS CONSILIIS
QUOD AD MEXTIN EBA
AETAS SINE IN PAT IX
RELIERIENTE MUNDE
PUER PROFECTUS SUO
IAM SECUNDAE IAM AD
UERSAE RESTA PRAU
DAERUN TUR PATIONE
SEQUI QUAM FORTU
NAM MALIM TUAM
EXADULESCENTIAM
ET PERPETUAM FELIC

IATEM FEROCIORA UIRA
QUE QUAM QUIETIS OP
EST CONSILIIS MELIUS
NON TEMERE IN CERTA
CASUUM REPUGNA
QUEM FORTUNA NUM
QUAM DECEPIT QUOD
EGO FUI AIRA SUMEN
NUM ADEXAMIASID
TU HODIE UI XDUM
LITARIAE TAE IMPERIO
ACCEPIO OMNIA AU
DACISSIME INCIPIEN
TEMNUS QUAM FELI
LIS ILLA FORTUNA
PATRI SET PATRIBI PERSE
CUIUS MORTEM ADCA
IAM IN TE UESTRAE
DOMUI DECUS; INSIG
NE UIRTUTIS PIETATIS
QUE EXIMIAE CERTIS
TIAMISSAS HISPANI
AS RECIPERASTI QUAE
TUO RIN DE PUNICIS
EXERCITIBUS PULSIS
CONSUL CRETENSIBU

fol. 239. edit. Mantu. poster. 1

Reliqua xxx.ti libri T. Liuii amissa sunt.

Nobis ... Corbeiensis ...

NEQUE DOMARE TALIOS
BELLUM NEVE IN AFRICA
NEVE EXTRA AFRICAM
INIUSSU POPULI ROMA
NICERE REGIS IMAGINIS
SAE RES REDDERENT
FOEDUSQUE CUM EO FA
CERENT FRUMENTUM
STIPENDIUM QUAE ALI
CIUIS DONEC A ROMA
NISI LEGATI REDISSENT
TRA STARENT DECEM
MILIA LIBRARUM AR
GENTI DESCRIBERA PEN
SIONIBUS ACQUISIN
ANNOS L SOLUERENT
OBSIDES CENTUM ARBI
TRIS CIPIONIS DARENT
NE MINORES XIIII ANNIS
NEVE MAIORES IN
DUTIAS NISI SEDATURUM
ITER PRIORES INDUTI
NE QUE ONERARIAE
EXTRA AEQUAE QUE IUIS
SET NISI AUIBUS RESTI
TUERENTUR ALITER NEC

INDUTIAS NEC SPEM
PACIS ULLAM ESSE
NISI CONDICIONES LEGA
TI CUM DOMUM REFER
RE IUSSISSENT IN CONTIONE
EDERENT ET EIS QUAD
DISSUADENDAM PACEM
PROCESSISSE LAUDI
RETURQUE AMULTITU
DINE INQUIETAE ADEM
ET UN BELLI INDICTUS
HANNIBAL DICIE XINTA
LI TEMERE AUDIRIQUE
ARREPTUM EIS QUONEM
MANUS UAE EX SUPERIO
RE LOCO DEIECIT
QUAE INSUETA LIBERAE
CIUITATIS PECIES CUM
PREMITUM POPULUMO
UISSET ET PERTURBATUS
MILITARIS UIR URBANA
LIBERTATE NOUEM
INQUINTANNORUM ALIO
BIS PROFECTUS POST
SEXTUM ET DECIMUM
ANNUM REDIMITARIS

arles quas me expecto ses
fortuna nunc pri hannibale me
uxta nunc publica do admare per
cum pro bello deor inde prae para
sci reip urbis ac fortu ue ad rec em
ra leges mores suos oc um exten
me oporte et doc eatis fectum tradan
excusa ia imprudentia tu antiquea
dixerum quam nec nia scipion ut
in quae tne cessaria bals ibi tradere
esset dom nium ma responsum es
xime difficile erat nibalem in af
quod ex his qui bus per non esse
in doctis capitis ni post quam red
hil praeter ipsas co ad scipionem le
para bat naues nec quae pub ica in
inquis itio erat fac bus fluente
lis ad uersantibus bi is describ
pac qui arguere tur tionibus quae
placuit naues reddi res quae pri
et homines ut que profiteri do
inquirice tera quae iussi pro ex su
ab sentiae sti man pecuniae exu
da scipioni permi pondo argenti
in reb lue ii pecunia sentiae exac
luere carthaginie tiae quae ar